
Shri Shiva Mahapuranam 7 Vayaviya Samhita

శ్రీశివమహాపురాణమ్ ౭ వాయవీయసంహితా

Document Information

Text title : shivapurANam 7 vAyavIyasaMhita

File name : shivapurANam7vAyavIyasaMhita.itx

Category : shiva, purANa, shivapurANa

Location : doc_purana

Proofread by : Revathy Rajaraman and team members Uma Mahesh, Jayalakshmi Jayaraman, Malati Shekar, Meenakshi Premanand, Lata Murali, Sornavalli K, K C Swaminathan, Gayathri Veda

Latest update : January 23, 2026

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

February 11, 2026

sanskritdocuments.org

శ్రీశివమహాపురాణమ్ ౭ వాయవీయసంహితా

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥ సప్తమీ వాయవీయసంహితా

అథ సప్తమీ వాయవీయసంహితా పూర్వఖణ్డః ।

౭.౧.౧. ప్రథమోఽధ్యాయః । విద్యావతారకథనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

నమః శివాయ సోమాయ సగణాయ ససూనవే ।

ప్రధానపురుషేశాయ సర్గస్థిత్యన్తహేతవే ॥ ౧॥

శక్తిరప్రతిమా యస్య హ్యైశ్వర్యం చాపి సర్వగమ్ ।

స్వామిత్వం చ విభుత్వం చ స్వభావం సమ్ప్రచక్షతే ॥ ౨॥

తమజం విశ్వకర్మాణం శాశ్వతం శివమవ్యయమ్ ।

మహాదేవం మహాత్మానం వ్రజామి శరణం శివమ్ ॥ ౩॥

ధర్మక్షేత్రే మహాత్థిరే గణ్గాకాల్నిసగ్గమే ।

ప్రయాగే నైమిషారణ్యే బ్రహ్మలోకస్య వర్తమి ॥ ౪॥

మునయః శంసితాత్మానః సత్యవ్రతపరాయణాః ।

మహాజసో మహాభాగా మహాసత్రం వితేనిరే ॥ ౫॥

తత్ర సత్రం సమాకర్ణ్య తేషామక్లిష్టకర్మణామ్ ।

సాక్షాత్పత్యవతీసూనోర్వేదవ్యాసస్య ధీమతః ॥ ౬॥

శిష్యో మహాత్మా మేధావీ త్రిషు లోకేషు విశ్రుతః ।

పశ్చావయవయుక్తస్య వాక్యస్య గుణదోషవిత్ ॥ ౭॥

ఉత్తరోత్తరవక్తా చ బ్రువతోఽపి బృహస్పతేః ।

మధురశ్రవణానాం చ మనోజ్ఞపదపర్వణామ్ ॥ ౮॥

కథానాం నిపుణో వక్తా కాలవిన్నయవిత్కవిః ।

ఆజగమ స తం దేశం సూతః పౌరాణికోత్తమః ॥ ౯॥

తం దృష్ట్వా సూతమాయాన్తం మునయో హృష్టమానసాః ।

తస్మై సామ చ పూజాం చ యథావత్ప్రత్యపాదయన్ ॥ ౧౦॥

ప్రతిగృహ్య స తాం పూజాం మునిభిః ప్రతిపాదితామ్ ।

ఉద్దిష్టమాసనం భేజే నియుక్తో యుక్తమాత్మనః ॥ ౧౧॥

తతస్తత్సంకమాదేవ మునీనాం భావితాత్మనామ్ ।

సోత్కణ్ఠమభవచ్ఛితం శ్రోతుం పౌరాణికిం కథామ్ ॥ ౧౨॥

తదా తమనుకూలాభిర్వాగ్భిః పూజ్య మహర్షయః ।

అతీవాభిముఖం కృత్వా వచనం చేదమబ్రువన్ ॥ ౧౩॥

ఋషయ ఉచుః ।

రోమహర్షణ సర్వజ్ఞ భవాన్నో భాగ్యగౌరవాత్ ।

సమ్ప్రప్తోఽద్య మహాభాగ శైవరాజ మహామతే ॥ ౧౪॥

పురాణవిద్యామఖిలాం వ్యాసాత్ప్రత్యక్షమీయివాన్ ।

తస్మాదాశ్చర్యభూతానాం కథానాం త్వం హి భాజనమ్ ॥ ౧౫॥

రత్నానామరుసారాణాం రత్నాకర ఇవార్ణవః ।

యచ్ఛ భూతం యచ్ఛ భవ్యం యచ్ఛాన్యద్వస్తు వర్తతే ॥ ౧౬॥

న తవాదితం కిञ్చిత్ త్రిషు లోకేషు విద్యతే ।

త్వమదృష్టవశాదస్మద్ధర్మనార్థమిహాగతః ।

అకుర్వన్కిమపి శ్రేయో న వృథా గస్తుమర్హసి ॥ ౧౭॥

తస్మాచ్ఛాచ్ఛావ్యతరం పుణ్యం సత్కథాజ్ఞానసంహితమ్ ।

వేదాన్తసారసర్వస్వం పురాణం శ్రావయాశు నః ॥ ౧౮॥

ఏవమభ్యర్థితః సూతో మునిభిర్వేదవాదిభిః ।

శ్లఙ్ఘం చ న్యాయసంయుక్తాం ప్రత్యువాచ శుభాం గిరమ్ ॥ ౧౯॥

సూత ఉవాచ ।

పూజితోఽనుగృహీతశ్చ భవద్భిరితి చోదితః ।

కస్మాత్సమ్యక్ న విబ్రూయాం పురాణమృషిపూజితమ్ ॥ ౨౦॥

అభివన్ద్య మహాదేవం దేవీం స్కన్ధం వినాయకమ్ ।

నద్దినం చ తథా వ్యాసం సాక్షాత్సత్యవతీసుతమ్ || ౨౧||

వజ్రామి పరమం పుణ్యం పురాణం వేదసమ్మితమ్ |

శివజ్ఞానార్ణవం సాక్షాద్ భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్ || ౨౨||

శబ్దార్థన్యాయసంయుక్తైరాగమార్తైర్విభూషితమ్ |

శ్వేతకల్పప్రసజ్జేన వాయునా కథితం పురా || ౨౩||

విద్యాస్థానాని సర్వాణి పురాణానుక్రమం తథా |

తత్పురాణస్య చోత్పత్తిం బ్రువతో మే నిబోధత || ౨౪||

అఙ్గాని వేదాశ్చత్వారో మీమాంసా న్యాయవిస్తరః |

పురాణం ధర్మశాస్త్రం చ విద్యాశ్చైతాశ్చతుర్దశ || ౨౫||

ఆయుర్వేదో ధనుర్వేదో గాఢర్షశ్చేత్యనుక్రమాత్ |

అర్థశాస్త్రం పరం తస్మాద్విద్యా హ్యష్టాదశ స్మృతాః || ౨౬||

అష్టాదశానాం విద్యానామేతాసాం భిన్నవర్తమామ్ |

ఆదికర్తా కవిః సాక్షాచ్ఛూలపాణిరితి శ్రుతిః || ౨౭||

స హి సర్వజగన్నాథః సిస్పక్షురఖిలం జగత్ |

బ్రహ్మీణం విదధే సాక్షాత్పుత్రమగ్రే ననాతనమ్ || ౨౮||

తస్మై ప్రథమపుత్రాయ బ్రహ్మణే విశ్వయోనయే |

విద్యాశ్చేమా దదౌ పూర్వం విశ్వసృష్ట్యర్థమీశ్వరః || ౨౯||

పాలనాయ హరిం దేవం రక్షాశక్తిం దదౌ తతః |

మధ్యమం తనయం విష్ణుం పాతారం బ్రహ్మణోఽపి హి || ౩౦||

లబ్ధవిద్యేన విధినా ప్రజాసృష్టిం వితన్వతా |

ప్రథమం సర్వశాస్త్రాణాం పురాణం బ్రహ్మణా స్మృతమ్ || ౩౧||

అనన్తరం తు వక్రేభ్యో వేదాస్తస్య వినిర్గతాః |

ప్రవృత్తిః సర్వశాస్త్రాణాం తస్మత్ఖాదభవత్తతః || ౩౨||

యదాస్య విస్తరం శక్తా నాధిగన్తుం ప్రజా భువి |

తదా విద్యాసమాసార్థం విశ్వేశ్వరనియోగతః || ౩౩||

ద్వాపరాన్తేషు విశ్వాత్మా విష్ణుర్విశ్వమ్భరః ప్రభుః |

వ్యాసనామ్నా చరత్యస్మిన్నవతీర్య మహీతలే || ౩౪||

ఏవం వ్యస్తాశ్చ వేదాశ్చ ద్వాపరే ద్వాపరే ద్విజాః ।
 నిర్మితాని పురాణాని అన్యాని చ తతః పరమ్ ॥ ౩౫॥
 స పునర్ద్వాపరే చాస్మిన్కృష్ణద్వైపాయనాఖ్యయా ।
 అరణ్యామివ హవ్యాశీ సత్యవత్యామజాయత ॥ ౩౬॥
 సజ్జివ్య స పునర్వేదాంశ్చతుర్థా కృతవాన్మునిః ।
 సజ్జిప్తాన్ స పునర్దేదాన్ చక్రేష్టాదశధా మునిః ।
 వ్యస్తవేదతయా లోకే వేదవ్యాస ఇతి శ్రుతః ॥ ౩౭॥
 పురాణానాం చ సజ్జిప్తం చతుర్లక్షప్రమాణతః ।
 అధ్యాపి దేవలోకే తచ్ఛతకోటిప్రవిస్తరమ్ ॥ ౩౮॥
 యో విద్యాచ్ఛతురో వేదాన్ సాజ్గోపనిషదో ద్విజాః ।
 న చేత్పురాణం సంవిద్యావైవ స స్యాద్విచక్షణః ॥ ౩౯॥
 ఇతిహాసపురాణాభ్యాం వేదం సముపబృంహయేత్ ।
 బిభేత్యల్పశ్రుతాద్వేదో మామయం ప్రహరిష్యతి ॥ ౪౦॥
 సర్గశ్చ ప్రతిసర్గశ్చ వంశో మన్వన్తరాణి చ ।
 వంశానుచరితం చైవ పురాణం పఞ్చులక్షణమ్ ॥ ౪౧॥
 దశధా చాష్టధా చైతత్పురాణముపదిశ్యతే ।
 బృహత్సాక్షుప్రభేదేన మునిభిస్తత్త్వవిత్తమైః ॥ ౪౨॥
 బ్రాహ్మం పాద్యం వైష్ణవం చ శైవం భాగవతం తథా ।
 భిష్యం నారదీయం చ మార్కణ్డేయమతః పరమ్ ॥ ౪౩॥
 ఆగ్నేయం బ్రహ్మవైవర్తం లైఙ్గం వారాహమేవ చ ।
 స్కాన్ధం చ వామనం చైవ కౌర్మం మాత్యం చ గారుడమ్ ॥ ౪౪॥
 బ్రహ్మాంధం చేతి పుణ్యోఽయం పురాణానామనుక్రమః ।
 తత్రశైవం తురీయం యచ్ఛార్వం సర్వార్థసాధకమ్ ॥ ౪౫॥
 గ్రంథో లక్షప్రమాణం తద్వ్యస్తం ద్వాదశసంహితమ్ ।
 నిర్మితం తచ్ఛివేనైవ తత్ర ధర్మః ప్రతిష్ఠితః ॥ ౪౬॥
 తదుక్తేనైవ ధర్మేణ శైవాస్త్రైవర్షికా నరాః ।
 తస్మాద్విముక్తిమన్విచ్ఛన్ శివమేవ సమాశ్రయేత్ ॥ ౪౭॥

తమాశ్రిత్యైవ దేవానామపి ముక్తిర్న చాన్యథా ॥ ౪౮ ॥
 యదిదం శైవమాఖ్యాతం పురాణం వేదసమ్మితమ్ ।
 తస్య భేదాన్సమాసేన బ్రువతో మే నిబోధత ॥ ౪౯ ॥
 విద్యేశ్వరం తథా రౌద్రం వైనాయకమనుత్తమమ్ ।
 ఔమం మాతృపురాణం చ రుద్రైకాదశకం తథా ॥ ౫౦ ॥
 కైలాసం శతరుద్రం చ కోటిరుద్రాఖ్యమేవ చ ।
 సహస్రకోటిరుద్రాఖ్యం వాయవీయం తతః పరమ్ ॥ ౫౧ ॥
 ధర్మసంజ్ఞం పురాణం చేత్యేవం ద్వాదశ సంహితాః ।
 విద్యేశం దశసాహస్రముదితం గ్రన్థసంఖ్యయా ॥ ౫౨ ॥
 రౌద్రం వైనాయకం చౌమం మాతృకాఖ్యం తతః పరమ్ ।
 ప్రత్యేకమష్టసాహస్రం త్రయోదశసహస్రకమ్ ॥ ౫౩ ॥
 రౌద్రకాదశకాఖ్యం యత్ కైలాసం షట్సహస్రకమ్ ।
 శతరుద్రం త్రిసాహస్రం కోటిరుద్రం తతః పరమ్ ॥ ౫౪ ॥
 సహస్రైర్నవభిర్యుక్తం సర్వార్థజ్ఞానసంయుతమ్ ।
 సహస్రకోటిరుద్రాఖ్యమేకాదశసహస్రకమ్ ॥ ౫౫ ॥
 చతుస్సహస్రసంఖ్యేయం వాయవీయమనుత్తమమ్ ।
 ధర్మసంజ్ఞం పురాణం యత్తద్ ద్వాదశసహస్రకమ్ ॥ ౫౬ ॥
 తదేవం లక్షముద్దిష్టం శైవం శాఖావిభేదతః ।
 పురాణం వేదసారం తద్ భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్ ॥ ౫౭ ॥
 వ్యాసేన తత్తు సజ్జిప్తం చతుర్వింశతసహస్రకమ్ ।
 శైవం తత్ర పురాణం వై చతుర్థం సప్తసంహితమ్ ॥ ౫౮ ॥
 విద్యేశ్వరాఖ్యా తత్రాద్యా ద్వితీయా రుద్రసంహితా ।
 తృతీయా శతరుద్రాఖ్యా కోటిరుద్రా చతుర్థికా ॥ ౫౯ ॥
 పంచమీ కథితా చోమా షష్ఠీ కైలాససంహితా ।
 సప్తమీ వాయవీయాఖ్యా సప్తైవం సంహితా ఇహ ॥ ౬౦ ॥
 విద్యేశ్వరం ద్విసాహస్రం రౌద్రం పంచశతాయుతమ్ ।
 త్రింశత్తథా ద్విసాహస్రం సార్థైకశతమీరితమ్ ॥ ౬౧ ॥

శతరుద్రం తథా కోటిరుద్రం వ్యోమయుగాధికమ్ ।
 ద్విసాహస్రం చ ద్విశతం తథౌమం భూసహస్రకమ్ ॥ ౬౨॥
 చత్వారింశత్సాష్టశతం కైలాసం భూసహస్రకమ్ ।
 చత్వారింశచ్ఛ ద్విశతం వాయవీయమతః పరమ్ ॥ ౬౩॥
 చతుస్సాహస్రసంఖ్యైకమేవం సంఖ్యైవిభేదతః ।
 శ్రుతం పరమపుణ్యం తు పురాణం శివసంజ్ఞకమ్ ॥ ౬౪॥
 చతుఃసహస్రకం యత్తు వాయవీయముదీరితమ్ ।
 తదిదం వర్తయిష్యామి భాగద్వయసమన్వితమ్ ॥ ౬౫॥
 నావేదవిదుషే వాచ్యమిదం శాస్త్రమనుత్తమమ్ ।
 న చైవాశ్రద్ధధానాయ నాపురాణవిదే తథా ॥ ౬౬॥
 పరీక్షితాయ శిష్యాయ ధార్మికాయానసూయవే ।
 ప్రదేయం శివభక్తాయ శివధర్మానుసారిణే ॥ ౬౭॥
 పురాణసంహితా యస్య ప్రసాదాన్మయి వర్తతే ।
 నమో భగవతే తస్మై వ్యాసాయామితతేజసే ॥ ౬౮॥
 ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే విద్యావతారకథనం
 నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౧॥
 ॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౨. ద్వివీతీయోఽధ్యాయః । మునిప్రస్తావవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।
 పురా కాలేన మహతా కల్పేఽతీతే పునః పునః ।
 ఆస్మిన్నుపస్థితే కల్పే ప్రవృత్తే సృష్టికర్మణి ॥ ౧॥
 ప్రతిష్ఠితాయాం వార్తాయాం ప్రబుద్ధాసు ప్రజాసు చ ।
 మునీనాం షట్కులీయానాం బ్రువతామితరేతరమ్ ॥ ౨॥
 ఇదం పరమిదం నేతి వివాదః సుమహానభూత్ ।
 పరస్య దుర్నిరూపత్వాన్న జాతస్తత్ర నిశ్చయః ॥ ౩॥

శిరస్యజ్జాలిమాధాయ తుష్టువుః సురపుజ్గవమ్ ॥ ౧౭ ॥

మునయ ఉచుః ।

నమస్త్రిమూర్తయే తుభ్యం సర్గస్థిత్యన్వహేతవే ।

పురుషాయ పురాణాయ బ్రహ్మణే పరమాత్మనే ॥ ౧౮ ॥

నమః ప్రధానదేహాయ ప్రధానక్షోభకారిణే ।

త్రయోవింశతిభేదేన వికృతాయావికారిణే ॥ ౧౯ ॥

నమో బ్రహ్మాణ్డదేహాయ బ్రహ్మాణ్డోదరవర్తినే ।

తత్ర సంసిద్ధకార్యాయ సంసిద్ధకరణాయ చ ॥ ౨౦ ॥

నమోఽస్తు సర్వలోకాయ సర్వలోకవిధాయినే ।

సర్వాత్మదేహాసంయోగవియోగవిధిహేతవే ॥ ౨౧ ॥

త్వయైవ నిఖిలం సృష్టం సంహృతం పాలితం జగత్ ।

తథాపి మాయయా నాథ న విద్యుస్తావం పితామహ ॥ ౨౨ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఏవం బ్రహ్మ మహాభాగైర్మహర్షిభిరభిష్టుతః ।

ప్రాహ గమీభిరయో వాచా ముసీన్ ప్రహ్లాదయన్నివ ॥ ౨౩ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

ఋషయో హే మహాభాగా మహాసత్త్వా మహాజనః ।

కిమర్థం సహితాః సర్వే యూయమత్ర సమాగతాః ॥ ౨౪ ॥

తమేవంవాదినం దేవం బ్రహ్మాణం బ్రహ్మవిత్తమాః ।

వాగ్భిర్వినయగర్భాభిః సర్వే ప్రాజ్ఞులయోఽబ్రువన్ ॥ ౨౫ ॥

మునయ ఉచుః ।

భగవన్నన్ధకారేణ మహతా వయమావృతాః ।

ఖిన్నా వివదమానాశ్చ న పశ్యామోఽత్ర యత్పరమ్ ॥ ౨౬ ॥

త్వం హి సర్వజగద్ధాతా సర్వకారణకారణమ్ ।

త్వయా హ్యవిదితం నాథ నేహ కిఞ్చన విద్యతే ॥ ౨౭ ॥

కః పుమాన్ సర్వసత్త్వేభ్యః పురాణః పురుషః పరః ।

విశుద్ధః పరిపూర్ణశ్చ శాశ్వతః పరమేశ్వరః ॥ ౨౮ ॥

కేనైవ చిత్రకృత్యేన ప్రథమం సృజ్యతే జగత్ ।

తత్త్వం వద మహాప్రాజ్ఞ స్వసన్దేహోపనుత్తయే ॥ ౨౯ ॥

ఏవం పృష్టస్తదా బ్రహ్మో విస్మయస్మేరవీక్షణః ।

దేవానాం దానవానాం చ మునీనామపి సన్నిధౌ ॥ ౩౦ ॥

ఉత్థాయ సుచిరం ధ్యాత్వా రుద్ర ఇత్యుచ్చరన్ గిరిమ్ ।

ఆనన్దక్లిన్నస్వర్వాఙ్ఘ్రిః కృతాఙ్ఘ్రిరభాషత ॥ ౩౧ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే మునిప్రస్తావవర్ణనం
నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౨ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౩. తృతీయోఽధ్యాయః । నైమిషోపాఖ్యానమ్ ।

బ్రహ్మోవాచ ।

యతో వాచో నివర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ ।

ఆనన్దం యస్య వై విద్వాన్న బిభేతి కుతశ్చన ॥ ౧ ॥

యస్మాత్సర్వమిదం బ్రహ్మవిష్ణురుద్రేన్ద్రపూర్వకమ్ ।

సహ భూతేన్ద్రియైః సర్వైః ప్రథమం సమ్ప్రసూయతే ॥ ౨ ॥

కారణానాం చ యో ధాతా ధ్యాతా పరమకారణమ్ ।

స సమ్ప్రసూయతేఽన్యస్మాత్కుతశ్చన కదాచన ॥ ౩ ॥

సర్వైశ్వర్యేణ సమ్ప్రన్నో నామ్నా సర్వైశ్వరః స్వయమ్ ।

సర్వైర్ముముక్షుభిర్ద్యేయః శమ్భురాకాశమధ్యగః ॥ ౪ ॥

యోఽగ్రే మాం విదధే పుత్రం జ్ఞానం చ ప్రహిణోతి మే ।

తత్ప్రసాదాన్మయా లబ్ధం ప్రాజాపత్యమిదం పదమ్ ॥ ౫ ॥

ఈశో వృక్ష ఇవ స్తబ్ధో య ఏకో దివి తిష్ఠతి ।

యేనేదమఖిలం పూర్ణం పురుషేణ మహాత్మనా ॥ ౬ ॥

ఏకో బహునాం జన్తూనాం నిష్క్రియాణాం చ సక్రియః ।

య ఏకో బహుధా బీజం కరోతి స మహేశ్వరః ॥ ౭ ॥

జీవైరేభిరిమాన్లోకాన్సర్వానీశో య ఈశతే ।

య ఏకో భాగవాన్ రుద్రో న ద్వితీయోఽస్తి కశ్చన ॥ ౮ ॥

సదా జనానాం హృదయే సన్నివిష్టోఽపి యః పరైః ।

అలక్ష్యో లక్షయన్విశ్వమధితిష్ఠతి సర్వదా ॥ ౯ ॥

యస్తు కాలాత్ప్రముక్తాని కారణాన్యఖిలాన్యపి ।

అనన్తశక్తిరేవైకో భగవానధితిష్ఠతి ॥ ౧౦ ॥

న యస్య దివసో రాత్రిర్న సమానో న చాధికః ।

స్వాభావికీ పరాశక్తిర్నిత్యా జ్ఞానక్రియే అపి ॥ ౧౧ ॥

యదిదం క్షరమన్యక్తం యదస్యమృతమక్షరమ్ ।

తావుభావక్షరాత్మానావేకో దేవః స్వయం హరః ॥ ౧౨ ॥

ఈశతే తదభిధ్యానాద్ యోజనాత్తత్వభావనః ।

భూయో హ్యస్య పశోరన్తే విశ్వమాయా నివర్తతే ॥ ౧౩ ॥

యస్మిన్న భాసతే విద్యున్న సూర్యో న చ చన్ద్రమాః ।

యస్య భాసా విభాతీదమిత్యేషా శాశ్వతీ శ్రుతిః ॥ ౧౪ ॥

ఏకో దేవో మహాదేవో విజ్ఞేయస్తు మహేశ్వరః ।

న తస్య పరమం కిञ్చిత్పదం సమధిగమ్యతే ॥ ౧౫ ॥

అయమాదిరనాద్యన్తః స్వభావాదేవ నిర్మలః ।

స్వతన్త్రః పరిపూర్ణశ్చ స్వేచ్ఛాధీనశ్చరాచరః ॥ ౧౬ ॥

అప్రాకృతవపుః శ్రీమాన్లక్ష్మ్యలక్షణవర్ణితః ।

అయం ముక్తో మోచకశ్చ హ్యకాలః కాలచోదకః ॥ ౧౭ ॥

సర్వోపరికృతావాసః సర్వావాసశ్చ సర్వవిత్ ।

షడ్విధాధ్వమయస్యాస్య సర్వస్య జగతః పతిః ॥ ౧౮ ॥

ఉత్తరోత్తరభూతానాముత్తరశ్చ నిరుత్తరః ।

అనన్తానన్తసన్తోహమకరన్తమధ్రువ్రతః ॥ ౧౯ ॥

అఖణ్ణజగదణ్ణానాం పిణ్డీకరణపణ్డితః ।

ఔదార్యవీర్యగామ్భీర్యమాధుర్యమకరాలయః ॥ ౨౦ ॥

వైవాస్య సదృశం వస్తు నాధికం చాపి కిञ్చన ।

అతులః సర్వభూతానాం రాజరాజశ్చ తిష్ఠతి ॥ ౨౧ ॥

అనేన చిత్రకృత్యేన ప్రథమం సృజ్యతే జగత్ |
 అన్తకాలే పునశ్చేదం తస్మిన్పులయమేష్యతి || ౨౨||
 అస్య భూతాని వశ్యాని ఆయం సర్వనియోజకః |
 ఆయం తు పరయా భక్త్యా దృశ్యతే నాన్యథా క్వచిత్ || ౨౩||
 వ్రతాని సర్వదానాని తపాంసి నియమాస్తథా |
 కఠితాని పురా సద్భిర్భావార్థం నాత్ర సంశయః || ౨౪||
 హరిశ్చాహం చ రుద్రశ్చ తథాన్యే చ సురాసురాః |
 తపోభిర్గురైరద్యాపి తస్య దర్శనకాఙ్క్షిణః || ౨౫||
 అదృశ్యః పతితైర్మూఢైర్దుర్జనైరపి కుత్సితైః |
 భక్తైరన్తర్పహిశ్చాపి పూజ్యః సమ్భాష్య ఏవ చ || ౨౬||
 తదిదం త్రివిధం రూపం స్థూలం సూక్ష్మం తతః పరమ్ |
 అస్మదాద్యమరైర్దృశ్యం స్థూలం సూక్ష్మం తు యోగిభిః || ౨౭||
 తతః పరం తు యన్నిత్యం జ్ఞానమానన్దమవ్యయమ్ |
 తన్నిష్ఠైస్తత్పరైర్భక్తైర్దృశ్యం తద్ వ్రతమాశ్రితైః || ౨౮||
 బహునాఽత్ర కిముక్తేన గుహ్యోద్గుహ్యతరం పరమ్ |
 శివే భక్తిర్న సన్దేహస్తయా యుక్తో విముచ్యతే || ౨౯||
 ప్రసాదాదేవ సా భక్తిః ప్రసాదో భక్తిసమ్భవః |
 యథా వాఙ్మరతో బీజం బీజతో వా యథాఙ్మరః || ౩౦||
 ప్రసాదపూర్వికా ఏవ పశోః సర్వత్ర సిద్ధయః |
 స ఏవ సాధనైరన్తే సర్వైరపి చ సాధ్యతే || ౩౧||
 ప్రసాదసాధనం ధర్మః స చ వేదేన దర్శితః |
 తదభ్యాసపవతాత్సామ్యం పూర్వయోః పుణ్యపాపయోః || ౩౨||
 సామ్యాత్ప్రసాదసమ్పర్కో ధర్మస్యాతిశయస్తతః |
 ధర్మాతిశయమాసాద్య పశోః పాపపరిక్షయః || ౩౩||
 ఏవం ప్రక్షీణపాపస్య బహుభిర్జన్మభిః క్రమాత్ |
 సామేభి సర్వేశ్వరే భక్తిర్జానపూర్వా ప్రజాయతే || ౩౪||
 భావానుగుణమీశస్య ప్రసాదో వ్యతిరిచ్యతే |
 ప్రసాదాత్కర్మసన్త్యాగః ఫలతో న స్వరూపతః || ౩౫||

తస్మాత్కర్మఫలత్యాగాచ్ఛివధర్మాన్వయః శుభః ।
 స చ గుర్వసపేక్షశ్చ తదపేక్ష ఇతి ద్విధా ॥ ౩౬ ॥
 తత్రానపేక్షాత్పాపేక్షో ముఖ్యః శతగుణాధికః ।
 శివధర్మాన్వయస్యాస్య శివజ్ఞానసమన్వయః ॥ ౩౭ ॥
 జ్ఞానాన్వయవశాత్పుంసః సంసారే దోషదర్శనమ్ ।
 తతో విషయవైరాగ్యం వైరాగ్యాద్భావసాధనమ్ ॥ ౩౮ ॥
 భావసిద్ధ్యుపపన్నస్య ధ్యానే నిష్ఠా న కర్మణి ।
 జ్ఞానధ్యానాభియుక్తస్య పుంసో యోగః ప్రవర్తతే ॥ ౩౯ ॥
 యోగేన తు పరా భక్తిః ప్రసాదస్తదనన్తరమ్ ।
 ప్రసాదాన్ముచ్యతే జన్తుర్ముక్తః శివసమో భవేత్ ॥ ౪౦ ॥
 అనుగ్రహప్రకారస్య క్రమోఽయమవివక్షితః ।
 యాదృశి యోగ్యతా పుంసస్తస్య తాదృగనుగ్రహః ॥ ౪౧ ॥
 గర్భస్థో ముచ్యతే కశ్చిజ్ఞాయమానస్తథాపరః ।
 బాలో వా తరుణో వాథ వృద్ధో వా ముచ్యతే పరః ॥ ౪౨ ॥
 తిర్యగ్యోనిగతః కశ్చిన్ముచ్యతే నారకోఽపరః ।
 అపరస్తు పదం ప్రాప్తో ముచ్యతే స్వపదక్షయే ॥ ౪౩ ॥
 కశ్చిత్క్షిణపదో భూత్వా పునరావర్త్య ముచ్యతే ।
 కశ్చిదధ్వగతస్తస్మిన్ స్థిత్యా స్థిత్యా విముచ్యతే ॥ ౪౪ ॥
 తస్మాన్నైకప్రకారేణ నరాణాం ముక్తిరిష్యతే ।
 జ్ఞానభావానురూపేణ ప్రసాదేనైవ నిర్వృతిః ॥ ౪౫ ॥
 తస్మాదస్య ప్రసాదార్థం వాఙ్మనోదోషవర్జితాః ।
 ధ్యాయన్తశ్చివమేవైకం సదారతనయాగ్నయః ॥ ౪౬ ॥
 తన్నిష్ఠాస్తత్పరాః సర్వే తద్వ్యక్తాస్తదుపాశ్రయాః ।
 సర్వక్రియాః ప్రకుర్వాణాస్తమేవ మనసా గతాః ॥ ౪౭ ॥
 దీర్ఘనూత్రసమారబ్ధం దివ్యవర్షసహస్రకమ్ ।
 సత్రాస్తే మస్త్రయోగేన వాయుస్తత్ర గమిష్యతి ॥ ౪౮ ॥

స ఏవ భవతాం శ్రేయః సోపాయం కథయిష్యతి ।

తతో వారాణసీ పుణ్యా పురీ పరమశోభనా ॥ ౪౯॥

గన్తవ్యా యత్ర విశ్వేశో దేవ్యా సహ పినాకధృక్ ।

సదా విహరతి శ్రీమాన్ భక్తానుగ్రహకారణాత్ ॥ ౫౦॥

తత్రాశ్చర్యం మహద్ దృష్ట్వా మత్సమీపం గమిష్యథ ।

తతో వః కథయిష్యామి మోక్షోపాయం ద్విజోత్తమాః ॥ ౫౧॥

యేనైకజన్మనా ముక్తిర్యుష్మత్కరతలే స్థితా ।

అనేకజన్మసంసారబన్ధనిర్మోక్షకారిణీ ॥ ౫౨॥

ఏతన్మనోమయం చక్రం మయా సృష్టం విసృజ్యతే ।

యత్రాస్య శీర్యతే నేమిః స దేశస్తపసః శుభః ॥ ౫౩॥

ఇత్యుక్త్వా సూర్యసంకాశం చక్రం దృష్ట్వా మనోమయమ్ ।

ప్రణీవత్య మహాదేవం విససర్జ పితామహాః ॥ ౫౪॥

తేఽపి హృష్టతరా విప్రాః ప్రణమ్య జగతాం ప్రభుమ్ ।

ప్రయయుస్తస్య చక్రస్య యత్ర నేమిరశీర్యత ॥ ౫౫॥

చక్రం తదపి సజ్జిప్తం శ్లక్ష్యం చారుశిలాతలే ।

విమలస్వాదుపానీయే నిపపాత వనే క్వచిత్ ॥ ౫౬॥

తద్వనం తేన విఖ్యాతం నైమిషం మునిపూజితమ్ ।

అనేకయక్షగన్ధర్వవిద్యాధరసమాకులమ్ ॥ ౫౭॥

అష్టాదశ సముద్రస్య ద్వీపానశ్చన్నురూరవాః ।

విలాసవశముర్వశ్యా యాతో ధైవేన చోదితః ॥ ౫౮॥

అక్రమేణాహరన్మోహోద్యజ్జవాటం హిరణ్మయమ్ ।

మునిభిర్యత్ర సఙ్కృద్భైః కుశవజ్రైర్నిపాతితః ॥ ౫౯॥

విశ్వం సిస్పక్షమాణా వై యత్ర విశ్వస్పృజః పురా ।

సత్రమారేభిరే దివ్యం బ్రహ్మజ్ఞా గార్హపత్యగాః ॥ ౬౦॥

ఋషిభిర్యత్ర విద్వద్భిః శబ్దార్థన్యాయకోవిధైః ।

శక్తిప్రజ్ఞాక్రియామోగైర్విధిరాసీదనుష్ఠితః ॥ ౬౧॥

యత్ర వేదవిదో నిత్యం వేదవాదబహిష్కృతాన్ ।

వాదజల్పబల్లెర్పన్తి వచోభిరతివాదినః ॥ ౬౨॥

స్ఫటికమయమహీభృత్పాదజాభ్యశ్శిలాభ్యః
ప్రసరదమృతకల్పస్వచ్ఛపాసీయరమ్యమ్ ।
అతిరసఫలవృక్షప్రాయమవ్యాలసత్త్వం
తపస ఉచితమాసీన్నైమిషం తన్మునీనామ్ ॥ ౬౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే వైమిషోపాఖ్యానం
నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౩॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౪. చతుర్థోఽధ్యాయః । వాయుసమాగమః ।

సూత ఉవాచ ।

తస్మిన్నేషే మహాభాగా మునయః శంసితవ్రతాః ।

అర్చయంతో మహాదేవం సత్రమారేభిరే తదా ॥ ౧॥

తచ్చ సత్రం ప్రవవృతే సర్వాశ్చర్యం మహర్షిణామ్ ।

విశ్వం సిస్సృక్షమాణానాం పురా విశ్వస్సృజామివ ॥ ౨॥

అథ కాలే గతే సత్రే సమాప్తే భూరిదక్షిణే ।

పితామహనియోగేన వాయుస్తత్రాగమత్స్వయమ్ ॥ ౩॥

శిష్యః స్వయంముఖో దేవః సర్వప్రత్యక్షదృగ్వశీ ।

ఆజ్ఞాయాం మరుతో యస్య సంస్థితాః సప్తసప్తకాః ॥ ౪॥

ప్రేరయచ్ఛశ్వదంజ్ఞాని ప్రాణాద్యాభిః స్వవృత్తిభిః ।

సర్వభూతశరీరాణాం కురుతే యశ్చ ధారణమ్ ॥ ౫॥

అణిమాదిభిరష్టాభిరైశ్వర్యైశ్చ సమన్వితః ।

తిర్యక్ కరాదిభిర్మేధ్యైర్భువనాని బిభర్తి యః ॥ ౬॥

ఆకాశయోనిర్ద్విగుణః స్పర్శశబ్దసమన్వయాత్ ।

తేజసాం ప్రకృతిశ్చేతి యమాహుస్తత్త్వచింతకాః ॥ ౭॥

తమాశ్రమగతం దృష్ట్వా మునయో దీర్ఘసత్రిణః ।

పితామహావచః స్మృత్వా ప్రహర్షమతులం యయుః ॥ ౮ ॥

అభ్యుత్థాయ తతః సర్వే ప్రణమ్యామ్బరసమ్భవమ్ ।
చామీకరమయం తస్మై విష్ణురం సమకల్పయన్ ॥ ౯ ॥

సోఽపి తత్ర సమాసీనో మునిభిః సమ్యగర్చితః ।
ప్రతినన్యస్య చ తాన్ సర్వాన్ పప్రచ్ఛ కుశలం తతః ॥ ౧౦ ॥

వాయురువాచ ।

అత్ర వః కుశలం విప్రాః కచ్చిద్యుత్తే మహాక్రతౌ ।
కచ్చిద్యజ్ఞహనో దైత్యా న బాధేరన్సురద్విషః ॥ ౧౧ ॥

ప్రాయశ్చిత్తం దురిష్టం వా న కశ్చిత్సమజాయత ।
స్తోత్రమన్తజపైర్దేవాన్ పితౄన్ పిత్ర్యైశ్చ కర్మభిః ॥ ౧౨ ॥

కచ్చిదభ్యర్చ్య యుష్మాభిర్విధిరాసీత్స్వనుష్ఠితః ।
నివృత్తే చ మహాసత్రే పశ్చాత్కం వశ్చిక్ష్మీరీతమ్ ॥ ౧౩ ॥

ఇత్యుక్తా మునయః సర్వే వాయునా శివభావినా ।
ప్రహృష్టమనసః పూతాః ప్రత్యూచుర్వినయాన్వితాః ॥ ౧౪ ॥

మునయ ఊచుః ।

అద్య నః కుశలం సర్వమద్య సాధు భవేత్తపః ।
అన్మచ్చ్యోయోఽభివృద్ధ్యర్థం భవానత్రాగతో యతః ॥ ౧౫ ॥

శృణు చేదం పురావృత్తం తమసాక్రాన్తమానసైః ।
ఉపాసితః పురాస్మాభిర్విజ్ఞానార్థం ప్రజాపతిః ॥ ౧౬ ॥

సోఽప్యస్మాననుగృహ్యోహ శరణ్యః శరణాగతాన్ ।
సర్వస్మాదధికో రుద్రో విప్రాః పరమకారణమ్ ॥ ౧౭ ॥

తమప్రతర్క్యం యాథాత్మ్యం భక్తిమానేవ పశ్యతి ।
భక్తిశ్చాస్య ప్రసాదేన ప్రసాదాదేవ నిర్వృతిః ॥ ౧౮ ॥

తస్మాదస్య ప్రసాదార్థం వైమిషే సత్రయోగతః ।
యజధ్వం దీర్ఘసత్రేణ రుద్రం పరమకారణమ్ ॥ ౧౯ ॥

తత్ప్రసాదేన సత్రాన్తే వాయుస్తత్రాగమిష్యతి ।
తన్ముఖాజ్ఞానలాభో వస్తత్ర శ్రేయో భవిష్యతి ॥ ౨౦ ॥

ఇత్యాదిశ్య వయం సర్వే ప్రేషితాః పరమేష్ఠినా ।

అస్మిన్నేషే మహాభాగ తవాగమనకాజ్ఞిణః ॥ ౨౧ ॥

దీర్ఘసత్రం సమాసీనా దివ్యవర్షసహస్రకమ్ ।

అతస్తవాగమాదన్యత్యుర్భ్యం నో నాస్తి కిఞ్చన ॥ ౨౨ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య పురావృత్తమృషీణాం దీర్ఘసత్రిణామ్ ।

వాయుః ప్రీతమనా భూత్వా తత్రాసీన్మునిసంవృతః ॥ ౨౩ ॥

తతస్సైర్మునిభిః పృష్టస్తేషాం భావవివృద్ధయే ।

సర్గాది శార్వమైశ్వర్యం సమాసాదవదద్ విభుః ॥ ౨౪ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే వాయుసమాగమో
నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౪ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౫. పంచమోఽధ్యాయః । శివతత్త్వజ్ఞానవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

తత్ర పూర్వం మహాభాగా నైమిషారణ్యవాసినః ।

ప్రణీపత్య యథాన్యాయం పప్రచ్ఛుః పవనం ప్రభుమ్ ॥ ౧ ॥

నైమిషీయా ఊచుః ।

భవాన్ కథమనుప్రాప్తో జ్ఞానమీశ్వరగోచరమ్ ।

కథం చ శిష్యభావస్తే బ్రహ్మణోఽవ్యక్తజన్మనః ॥ ౨ ॥

వాయురువాచ ।

ఏకోనవింశతిః కల్పో విజ్ఞేయః శ్వేతలోహితః ।

తస్మిన్కల్పే చతుర్వక్త్ర స్త్రుకామోఽతపత్రపః ॥ ౩ ॥

తపసా తేన తీవ్రేణ తుష్టస్తస్య పితా స్వయమ్ ।

దివ్యం కౌమారమాస్థాయ రూపం రూపవతాం వరః ॥ ౪ ॥

శ్వేతో నామ మునిర్భూత్వా దివ్యాం వాచముదీరయన్ ।

దర్శనం ప్రదదౌ తస్మై దేవదేవో మహేశ్వరః ॥ ౫ ॥

తం దృష్ట్వా పితరం బ్రహ్మ బ్రహ్మణోఽధిపతిం పతిమ్ ।

ప్రణమ్య పరమజ్ఞానం గాయత్ర్యా సహ లబ్ధవాన్ || ౬ ||

తతః స లబ్ధవిజ్ఞానో విశ్వకర్మా చతుర్ముఖః |

అస్పృజత్సర్వభూతాని స్థావరాణి చరాణి చ || ౭ ||

యతః శ్రుత్వాఽమృతం లబ్ధం బ్రహ్మణా పరమేశ్వరాత్ |

తతస్తద్వదనాదేవ మయా లబ్ధం తపోబలాత్ || ౮ ||

మునయః ఊచుః |

కిం తజ్ఞానం త్వయా లబ్ధం తథ్యాత్తథ్యతరం శుభమ్ |

యత్ర కృత్వా పరాం నిష్ఠాం పురుషః సుఖమృచ్ఛతి || ౯ ||

వాయురువాచ |

పశుపాశపతిజ్ఞానం యల్లబ్ధం తు మయా పురా |

తత్ర నిష్ఠా పరా కార్యా పురుషేణ సుఖార్థినా || ౧౦ ||

అజ్ఞానప్రభవం దుఃఖం జ్ఞానేనైవ నివర్తతే |

జ్ఞానం వస్తుపరిచ్ఛేదో వస్తు చ త్రివిధం స్మృతమ్ || ౧౧ ||

అజడం చ జడం చైవ నియన్తు చ తయోరపి |

పశుః పాశః పతిశ్చేతి కథ్యతే తత్రయం క్రమాత్ || ౧౨ ||

అక్షరం చ క్షరం చైవ క్షరాక్షరపరం తథా |

తదేతత్త్రితయం భూమ్నా కథ్యతే తత్త్వవేదిభిః || ౧౩ ||

అక్షరం పశురిత్యుక్తః క్షరం పాశ ఉదాహృతః |

క్షరాక్షరపరం యత్రత్ పతిరిత్యుభిధీయతే || ౧౪ ||

మునయః ఊచుః |

కిం తచ్చ క్షరమిത്യుక్తం కిం చాక్షరముదాహృతమ్ |

తయోశ్చ పరమం కిం వా తదేతద్ బ్రూహి మారుత || ౧౫ ||

వాయురువాచ |

ప్రకృతిః క్షరమిത്യుక్తం పురుషోఽక్షర ఉచ్యతే |

తావిమౌ ప్రేరయత్యన్యః స పరః పరమేశ్వరః || ౧౬ ||

మునయః ఊచుః |

కైషా ప్రకృతిరిత్యుక్తా క ఏష పురుషో మతః |

అనయోః కేన సమ్బంధః కోఽయం ప్రేరక ఈశ్వరః || ౧౭ ||

వాయురువాచ ।

మాయాప్రకృతిరుద్దిష్టా పురుషో మాయయా౭౭వృతః ।
సమ్బన్ధో మలకర్మభ్యాం శివః ప్రేరక ఈశ్వరః ॥ ౧౮ ॥

మునయః ఉచుః ।

కేయం మాయా సమాఖ్యాతా కింరూపో మాయయా వృతః ।
మలం కీదృక్ కుతో వాస్య కిం శివత్వం కుతశ్శివః ॥ ౧౯ ॥

వాయురువాచ ।

మాయా మాహేశ్వరీ శక్తిశ్చిద్రూపో మాయయా వృతః ।
మలశ్చిచ్ఛాదకో వైజ్ఞో విశుద్ధిః శివతా స్వతః ॥ ౨౦ ॥

మునయః ఉచుః ।

ఆవృణోతి కథం మాయా వ్యాపినం కేన హేతునా ।
కిమర్థం చావృతిః పుంసః కేన వా వినివర్తతే ॥ ౨౧ ॥

వాయురువాచ ।

ఆవృతిర్వాస్యపినో౭పి స్యాద్వాస్యపి యస్మాత్కలాద్యపి ।
హేతుః కర్మైవ భోగార్థం నివర్తేత మలక్షయాత్ ॥ ౨౨ ॥

మునయః ఉచుః ।

కలాది కథ్యతే కిం తత్కర్మ వా కిముదాహృతమ్ ।
తత్కిమాది కిమన్తం వా కిమృలం వా కిమాశ్రయమ్ ॥ ౨౩ ॥

కస్మై భోగేశ్చ కిం భోగ్యం కిం వా తద్భోగసాధనమ్ ।
మలక్షయస్య కో హేతుః కీదృక్ క్షీణమలః పుమాన్ ॥ ౨౪ ॥

వాయురువాచ ।

కలా విద్యా చ రాగశ్చ కాలో నియతిరేవ చ ।
కలాదయః సమాఖ్యాతా యో భోక్తా పురుషో భవేత్ ॥ ౨౫ ॥

పుణ్యపాపాత్మకం కర్మ సుఖదుఃఖఫలం తు యత్ ।
అనాదిమలభోగాన్తమజ్ఞానాత్మసమాశ్రయమ్ ॥ ౨౬ ॥

భోగః కర్మవిनाశాయ భోగ్యమవ్యక్తముచ్యతే ।
బాహ్యన్తఃకరణద్వారం శరీరం భోగసాధనమ్ ॥ ౨౭ ॥

భావాతిశయలభేన ప్రసాదేన మలక్షయః ।

క్షీణే చాత్మమలే తస్మిన్ శివసమో భవేత్ ॥ ౨౮ ॥

మునయ ఊచుః ।

కలాదిపఞ్చతత్త్వానాం కిం కర్మ పృథగుచ్యతే ।
భోక్తౌతి పురుషశ్చేతి యేనాత్మా వ్యపదిశ్యతే ॥ ౨౯ ॥

కిమాత్మకం తదవ్యక్తం కేనాకారేణ భుజ్యతే ।
కిం తస్య శరణం భుక్తౌ శరీరం చ కిముచ్యతే ॥ ౩౦ ॥

వాయురువాచ ।

దిక్ప్రియావ్యఞ్జీకా విద్యాకలో రాగః ప్రవర్తకః ।
కాలోఽవచ్ఛేదకస్తత్ర నియతిస్తు నియామికా ॥ ౩౧ ॥

అవ్యక్తం కారణం యత్తత్త్రిగుణప్రభవాప్యయమ్ ।
ప్రధానం ప్రకృతిశ్చేతి యదాహుస్తత్త్వచింతకాః ॥ ౩౨ ॥

కలాతస్తదభివ్యక్తమనభివ్యక్తలక్షణమ్ ।
సుఖదుఃఖవిమోహాత్మా భుజ్యతే గుణవాంస్త్రిధా ॥ ౩౩ ॥

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసమ్భవాః ।
ప్రకృతౌ సూక్ష్మరూపేణ తిలే తైలమివ స్థితాః ॥ ౩౪ ॥

సుఖం చ సుఖహేతుశ్చ సమాసాత్సాత్త్వికం స్మృతమ్ ।
రాజసం తద్విపర్యాసాత్ స్తమ్భమోహౌ తు తామసౌ ॥ ౩౫ ॥

సాత్త్విక్యూర్ధ్వగతిః ప్రోక్తా తామసీ స్యాదధోగతిః ।
మధ్యమా తు గతిర్యా సా రాజసీ పరిపత్యతే ॥ ౩౬ ॥

తన్మాత్రాపఞ్చకం చైవ భూతపఞ్చకమేవ చ ।
జ్ఞానేన్ద్రియాణి పఞ్చైవ పఞ్చకర్మేన్ద్రియాణి చ ॥ ౩౭ ॥

ప్రధానబుద్ధ్యహఙ్కారమనాంసి చ చతుష్టయమ్ ।
సమాసాదేవమవ్యక్తం సవికారముదాహృతమ్ ॥ ౩౮ ॥

తత్కారణదశాపన్నమవ్యక్తమితి కథ్యతే ।
వ్యక్తం కార్యదశాపన్నం శరీరాదిఘటాదివత్ ॥ ౩౯ ॥

యథా ఘటాదికం కార్యం మృదాదేర్నాతిభిద్యతే ।
శరీరాది తథా వ్యక్తమవ్యక్తాన్నాతిభిద్యతే ॥ ౪౦ ॥

తస్మాదవ్యక్తమేవైకం కారణం కరణాని చ ।

శరీరం చ తదాధారం తద్భోగ్యం చాపి నేతరత్ ॥ ౪౧॥

మునయః ఉచుః ।

బుద్ధీన్ద్రియశరీరేభ్యో వ్యతిరేకస్య కస్యచిత్ ।

ఆత్మశబ్దాభిధేయస్య వస్తుతోఽపి కుతః స్థితిః ॥ ౪౨॥

వాయురువాచ ।

బుద్ధీన్ద్రియశరీరేభ్యో వ్యతిరేకో విభోద్ధ్యువమ్ ।

అన్వేష్య కశ్చిదాత్మేతి హేతుస్తత్ర సదుర్గమః ॥ ౪౩॥

బుద్ధీన్ద్రియశరీరాణాం నాత్మతా సద్భిరిష్యతే ।

స్మృతేరనియతజ్ఞానాదయావద్దేహవేదనాత్ ॥ ౪౪॥

అతః స్మృతానుభూతానామశేషజ్ఞేయగోచరః ।

అన్తర్యామీతి వేదేషు వేదాన్వేషు చ గీయతే ॥ ౪౫॥

సర్వం తత్ర స సర్వత్ర వ్యాప్య తిష్ఠతి శాశ్వతః ।

తథాపి క్వాపి కేనాపి వ్యక్తమేష న దృశ్యతే ॥ ౪౬॥

నైవాయం చక్షుషా గ్రాహ్యో నాపరైరిన్ద్రియైరపి ।

మనసైవ ప్రదీప్తైన మహానాత్మావసీయతే ॥ ౪౭॥

న చ స్త్రీ న పుమానేష నైవ చాపి నపుంసకః ।

నైవోర్ధ్వం నాపి తిర్యక్ చ నాధస్తాన్న కుతశ్చన ॥ ౪౮॥

అశరీరం శరీరేషు చలేషు స్థాణుమవ్యయమ్ ।

సదా పశ్యతి తం ధీరో నరః ప్రత్యవమర్శనాత్ ॥ ౪౯॥

కిమత్ర బహునోక్తేన పురుషో దేహతః పృథక్ ।

అపృథగ్యే తు పశ్యన్తి హ్యసమ్యక్ తేషు దర్శనమ్ ॥ ౫౦॥

యచ్చురీరమిదం ప్రోక్తం పురుషస్య తతః పరమ్ ।

అశుద్ధమవశం దుఃఖమధ్రువం న చ విద్యతే ॥ ౫౧॥

విపదాం బీజభూతేన పురుషస్తేన సంయుతః ।

సుఖీ దుఃఖీ చ మూఢశ్చ భవతి స్వేన కర్మణా ॥ ౫౨॥

అద్భిరాస్థావితం క్షేత్రం జనయత్యజ్కరం యథా ।

అజ్ఞానాల్లావితం కర్మ దేహం జనయతే తథా ॥ ౫౩॥

అత్యున్నమసుఖావాసాః స్మృతాశ్చైకాన్తమృత్యవః ।

అనాగతా అతీతాశ్చ తనవోఽస్య సహస్రశః ॥ ౫౪ ॥

ఆగత్యాగత్య శీర్ణేషు శరీరేషు శరీరిణః ।

అత్యున్నవసతిః క్వాపి న కేనాపి చ లభ్యతే ॥ ౫౫ ॥

ఛాదితశ్చ వియుక్తశ్చ శరీరైరేషు లక్ష్యతే ।

చన్ద్రబిమ్బవదాకాశే తరలైరభ్రసంఘ్నయైః ॥ ౫౬ ॥

అనేకదేహభేదేన భిన్నా వృత్తిరిహోత్మనః ।

అష్టాపదపరిక్షేపే హ్యక్షమద్రేవ లక్ష్యతే ॥ ౫౭ ॥

నైవాస్య భవితా కశ్చిన్నాసౌ భవతి కస్యచిత్ ।

పథి సజ్గమ ఏవాయం దారైః పుత్రైశ్చ బన్ధుభిః ॥ ౫౮ ॥

యథా కాష్ఠం చ కాష్ఠం చ సమేయాతాం మహోదధౌ ।

సమేత్య చ వ్యపేయాతాం తద్వద్ భూతసమాగమః ॥ ౫౯ ॥

స పశ్యతి శరీరం తచ్ఛరీరం తన్న పశ్యతి ।

తౌ పశ్యతి పరః కశ్చిత్తాపుభౌ తం న పశ్యతః ॥ ౬౦ ॥

బ్రహ్మాద్యాః స్థావరాంతాశ్చ పశవః పరికీర్తితాః ।

పశూనామేవ సర్వేషాం ప్రోక్తమేతన్నిదర్శనమ్ ॥ ౬౧ ॥

స ఏష బధ్యతే పాశైః సుఖదుఃఖాశనః పశుః ।

లీలాసాధనభూతో య ఈశ్వరస్యేతి సూరయః ॥ ౬౨ ॥

అజ్ఞో జన్తురనీశోఽయమాత్మనః సుఖదుఃఖయోః ।

ఈశ్వరప్రేతో గచ్ఛేత్స్వర్గం వా శ్వభ్రమేవ వా ॥ ౬౩ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్యానిలవచో మునయః ప్రీతమానసాః ।

ప్రోచుః ప్రణమ్య తం వాయుం శైవాగమవిచక్షణమ్ ॥ ౬౪ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే శివతత్త్వజ్ఞానవర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౫ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౬. షష్ఠోఽధ్యాయః । శివతత్త్వజ్ఞానవర్ణనమ్ ।

మునయః ఊచుః ।

యోఽయం పశురితి ప్రోక్తో యశ్చ పాశ ఉదాహృతః ।

ఆభ్యాం విలక్షణః కశ్చిత్కోఽయమస్తి తయోః పతిః ॥ ౧॥

వాయురువాచ ।

అస్తి కశ్చిదపర్యంతరమణీయగుణాశ్రయః ।

పతిర్విశ్వస్య నిర్మాతా పశుపాశవిమోచనః ॥ ౨॥

అభావే తస్య విశ్వస్య సృష్టిరేషా కథం భవేత్ ।

అచేతనత్వాదజ్ఞానాదనయోః పశుపాశయోః ॥ ౩॥

ప్రధానపరమాణ్వాది యావత్కించ్చదచేతనమ్ ।

తత్కర్తృకం స్వయం దృష్టం బుద్ధిమత్కారణం వినా ॥ ౪॥

జగచ్చ కర్తృసాపేక్షం కార్యం సావయవం యతః ।

తస్మాత్కార్యస్య కర్తృత్వం పత్యుర్న పశుపాశయోః ॥ ౫॥

పశోరపి చ కర్తృత్వం పత్యుః ప్రేరణపూర్వకమ్ ।

అయథాకరణజ్ఞానమన్ధస్య గమనం యథా ॥ ౬॥

ఆత్మానం చ పృథజ్మత్వా ప్రేరితారం తతః పృథక్ ।

అసౌ జష్టస్తతస్సేన హ్యమృతత్వాయ కల్పతే ॥ ౭॥

పశోః పాశస్య పత్యుశ్చ తత్త్వతోఽస్తి పదం పరమ్ ।

బ్రహ్మవిత్ తద్విదిత్వైవ యోనిముక్తో భవిష్యతి ॥ ౮॥

సంయుక్తమేతద్ ద్వివితయం క్షరమక్షరమేవ చ ।

వ్యక్తావ్యక్తం బిభర్తీశో విశ్వం విశ్వవిమోచకః ॥ ౯॥

భోక్తా భోగ్యం ప్రేరయితా మన్తవ్యం త్రివిధం స్మృతమ్ ।

నాతః పరం విజానద్భిర్వేదితవ్యం హి కించన ॥ ౧౦॥

తిలేషు వా యథా తైలం దధ్ని వా సర్పిరర్పితమ్ ।

యథాపః స్రోతసి వ్యాప్తా యథారణ్యాం హుతాశనః ॥ ౧౧॥

ఏవమేవ మహాత్మానమాత్మన్యాత్మవిలక్షణమ్ ।

సత్యేన తపసా చైవ నిత్యయుక్తోఽనుపశ్యతి ॥ ౧౨॥

య ఏకో జాలవానీశ ఈశానీభిః స్వశక్తిభిః ।
 సర్వాంల్లోకానిమాన్ కృత్వా ఏక ఏవ స ఈశతే ॥ ౧౩॥
 ఏక ఏవ సదా రుద్రో న ద్వివీతీయోఽస్తి కశ్చన ।
 సంసృజ్య విశ్వభువనం గోష్టా తే సఙ్కృకోచ యః ॥ ౧౪॥
 విశ్వతశ్చక్షురేవాయముతాయం విశ్వతోముఖః ।
 తద్దైవ విశ్వతోబాహుర్విశ్వతః పాదసంయుతః ॥ ౧౫॥
 ద్యావాభూమీ చ జనయన్ దేవ ఏకో మహేశ్వరః ।
 స ఏవ సర్వదేవానాం ప్రభవశ్చోద్భవస్తథా ॥ ౧౬॥
 హిరణ్యగర్భం దేవానాం ప్రథమం జనయేదయమ్ ।
 విశ్వస్మాదధికో రుద్రో మహర్షిర్నితి హి శ్రుతిః ॥ ౧౭॥
 వేదాహమేతం పురుషం మహాస్తమమృతం ధ్రువమ్ ।
 ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్సంస్థితం ప్రభుమ్ ॥ ౧౮॥
 అస్మాన్నాస్తి పరం కిञ్చిదపరం పరమాత్మనః ।
 నాణీయోఽస్తి న చ జ్యాయస్తేన పూర్ణమిదం జగత్ ॥ ౧౯॥
 సర్వాననశిరోగ్రీవః సర్వభూతగుహాశయః ।
 సర్వవ్యాపీ చ భగవాంస్తస్మాత్సర్వగతశ్శివః ॥ ౨౦॥
 సర్వతః పాణిపాదోఽయం సర్వతోఽక్షిశిరోముఖః ।
 సర్వతః శ్రుతిమాంల్లోకే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి ॥ ౨౧॥
 సర్వేన్ద్రియగుణాభాసః సర్వేన్ద్రియవివర్జితః ।
 సర్వస్య ప్రభురీశానః సర్వస్య శరణం సుహృత్ ॥ ౨౨॥
 అచక్షురపి యః పశ్యత్యకర్ణోఽపి శ్శ్రోణోతి యః ।
 సర్వం వేత్తి న వేత్తాస్య తమాహుః పురుషం పరమ్ ॥ ౨౩॥
 అణోరణీయాన్మహతో మహీయానయమవ్యయః ।
 గుహాయాం నిహితశ్చాపి జన్తోరస్య మహేశ్వరః ॥ ౨౪॥
 తమక్రతుం క్రతుప్రాయం మహిమాతిశయాన్వితమ్ ।
 ధాతుః ప్రసాదాదీశానం వీతశోకః ప్రపశ్యతి ॥ ౨౫॥
 వేదాహమేనమజరం పురాణం సర్వగం విభుమ్ ।
 నిరోధం జన్మనో యస్య వదన్తి బ్రహ్మవాదినః ॥ ౨౬॥

ఏకోఽపి శ్రీనిమాంల్లోకాన్ బహుధా శక్తియోగతః ।

విదధాతి విచేత్యస్తే విశ్వమాదౌ మహేశ్వరః ॥ ౨౭॥

విశ్వధాత్రీత్యజాఖ్యా చ శైవీ చిత్రాకృతిః పరా ।

తామజాం లోహితాం శుక్లాం కృష్ణామేకాం త్వజః ప్రజామ్ ॥ ౨౮॥

జనిశ్రీమనుశేతేఽన్యోజషమాణః స్వరూపిణీమ్ ।

తామేవాజామజోఽన్యస్తు భక్తభోగాం జహాతి చ ॥ ౨౯॥

ద్వౌ సుపర్ణౌ చ సయుజౌ సమానం వృక్షమాస్థితౌ ।

ఏకోఽత్తి పిప్పలం స్వాదు పరోఽనశ్నన్ ప్రపశ్యతి ॥ ౩౦॥

వృక్షేఽస్మిన్ పురుషో మగ్నో గుహ్యామానశ్చ శోచతి ।

జష్టమన్యం యదా పశ్యేదీశం పరమకారణమ్ ॥ ౩౧॥

తదాస్య మహిమానం చ వీతశోకః సుఖీ భవేత్ ।

ఛన్దాంసి యజ్ఞాః క్రతవో యద్భూతం భవ్యమేవ చ ॥ ౩౨॥

మాయా విశ్వం సృజత్యస్మిన్నిన్నివిష్టో మాయయా పరః ।

మాయాం తు ప్రకృతిం విద్యాన్మాయినం తు మహేశ్వరమ్ ॥ ౩౩॥

తస్యాస్తవయవైరేవ వ్యాప్తం సర్వమిదం జగత్ ।

సూక్ష్మాతిసూక్ష్మమీశానం కలలస్యాపి మధ్యతః ॥ ౩౪॥

సప్తారమపి విశ్వస్య చేష్టితారం చ తస్య తు ।

శివమేవేశ్వరం జ్ఞాత్వా శాన్తిమత్యన్తమృచ్ఛతి ॥ ౩౫॥

స ఏవ కాలో గోప్తా చ విశ్వస్యాధిపతిః ప్రభుః ।

తం విశ్వాధిపతిం జ్ఞాత్వా మృత్యుపాశాత్ప్రముచ్యతే ॥ ౩౬॥

ఘృతాత్పరం మణ్ణమివ సూక్ష్మం జ్ఞాత్వా స్థితం ప్రభుమ్ ।

సర్వభూతేషు గూఢం చ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౩౭॥

ఏష ఏవ పరో దేవో విశ్వకర్మా మహేశ్వరః ।

హృదయే సన్నివిష్టం తం జ్ఞాత్వైవామృతమశ్నుతే ॥ ౩౮॥

యదా సమస్తం న దివా న రాత్రిర్న సదప్యసత్ ।

కేవలశ్శివ ఏవైకో యతః ప్రజ్ఞా పురాతనీ ॥ ౩౯॥

వైనమూర్ధ్వం న తిర్యక్చ న మధ్యం పర్యజిగ్రహత్ |
 న తస్య ప్రతిమా చాస్తి యస్య నామ మహాద్యశః || ౪౦||
 అజాతమిమమేవైకం బుద్ధ్యా జన్మని భీరవః |
 రుద్రస్యాస్య ప్రపద్యస్తే రక్షార్థం దక్షిణం సుఖమ్ || ౪౧||
 ద్వే అక్షరే బ్రహ్మపరే త్వనస్తే సముదాహృతే |
 విద్యావిద్యే సమాఖ్యాతే నిహితే యత్ర గూఢవత్ || ౪౨||
 క్షరం త్వవిద్యా హ్యమృతం విద్యేతి పరిగీయతే |
 తే ఉభే ఈశతే యస్తు సోఽన్యః ఖలు మహేశ్వరః || ౪౩||
 ఏకైకం బహుధా జాలం వికుర్వన్నేకవచ్చ యః |
 సర్వాధిపత్యం కురుతే సృష్ట్యా సర్వాన్ ప్రతాపవాన్ || ౪౪||
 దిశః ఊర్ధ్వమధస్తిర్యక్ భాసయన్ భ్రాజతే స్వయమ్ |
 యో నిఃస్వభావాదప్యేకో వరేణ్యస్త్యధిష్ఠితి || ౪౫||
 స్వభావం వాచకాన్ సర్వాన్ వాచ్యాంశ్చ పరిణామయన్ |
 గుణాంశ్చ భోగ్యభోక్తుత్వే తద్విశ్వమధిష్ఠితి || ౪౬||
 తం వై గుహ్యోపనిషది గూఢం బ్రహ్మ పరాత్పరమ్ |
 బ్రహ్మయోనిం జగత్పూర్వం విదుర్దేవా మహర్షయః || ౪౭||
 భావగ్రాహ్యమసీహాఖ్యం భావాభావకరం శివమ్ |
 కలాసర్గకరం దేవం యే విదుస్తే జహుస్తనుమ్ || ౪౮||
 స్వభావమేకే మన్యస్తే కాలమేకే విమోహితాః |
 దేవస్య మహిమా హ్యేష యేనేదం భ్రామ్యతే జగత్ || ౪౯||
 యేనేదమావృతం నిత్యం కాలకాలాత్మనా యతః |
 తేనేరితమిదం కర్మ భూతైః సహ వివర్తతే || ౫౦||
 తత్కర్మ భూయశః కృత్వా వినివర్త్య చ భూయశః |
 తత్త్వస్య సహ సత్త్వేన యోగం చాపి సమేత్య వై || ౫౧||
 అష్టాభిశ్చ త్రిభిశ్చైవ ద్వాభ్యాం చైకేన వా పునః |
 కాలేనాత్మగుణైశ్చాపి కృత్స్నమేవ జగత్ స్వయమ్ || ౫౨||
 గుణైరారభ్య కర్మాణి స్వభావాదీని యోజయేత్ |
 తేషామభావే నాశః స్యాత్కృతస్యాపి చ కర్మణః || ౫౩||

కర్మక్షయే పునశ్చాన్యత్తో యాతి స తత్త్వతః ।

స ఏవాదిః స్వయం యోగనిమిత్తం భోక్తృభోగయోః ॥ ౫౪ ॥

పరస్త్రికాలాదకలః స ఏవ పరమేశ్వరః ।

సర్వవిత్ త్రిగుణాధీశో బ్రహ్మ సాక్షాత్ పరాత్పరః ॥ ౫౫ ॥

తం విశ్వరూపమభవం భవమీడ్యం ప్రజాపతిమ్ ।

దేవదేవం జగత్పూజ్యం స్వచిత్తస్థముపాస్మహే ॥ ౫౬ ॥

కాలాదిభిః పరో యస్మాత్ ప్రపంచుః పరివర్తతే ।

ధర్మావహం పాపనుదం భోగేశం విశ్వధామ చ ॥ ౫౭ ॥

తమీశ్వరాణాం పరమం మహేశ్వరం

తం దేవతానాం పరమం చ దైవతమ్ ।

పతిం పతీనాం పరమం పరస్తాద్

విదామ దేవం భువనేశ్వరేశ్వరమ్ ॥ ౫౮ ॥

న తస్య విద్యేత కార్యం కారణం చ న విద్యతే ।

న తత్సమోఽధికశ్చాపి క్వచిజ్జగతి దృశ్యతే ॥ ౫౯ ॥

పరాస్య వివిధా శక్తిః శ్రుతౌ స్వాభావికీ శ్రుతా ।

జ్ఞానం బలం క్రియాం చైవ యాభ్యోః విశ్వమిదం కృతమ్ ॥ ౬౦ ॥

న తస్యాస్తి పతిః కశ్చిన్నైవ లింగం న చేశితా ।

కారణం కారణానాం చ స తేషామధిపాధిపః ॥ ౬౧ ॥

న చాస్య జనితా కశ్చిన్న చ జన్మ కుతశ్చన ।

న జన్మహేతవస్తద్వన్మలమాయాదిసంజ్ఞకాః ॥ ౬౨ ॥

స ఏకః సర్వభూతేషు గూఢో వ్యాప్తశ్చ విత్వతః ।

సర్వభూతాంతరాత్మా చ ధర్మాధ్యక్షః స కథ్యతే ॥ ౬౩ ॥

సర్వభూతాధివాసశ్చ సాక్షీ చేతా చ నిర్గుణః ।

ఏకో వశీ నిష్క్రియాణాం బహూనాం వివశాత్మనామ్ ॥ ౬౪ ॥

నిత్యానామప్యసౌ నిత్యశ్చేతనానాం చ చేతనః ।

ఏకో బహూనాం చాకామః కామానీశః ప్రయచ్ఛతి ॥ ౬౫ ॥

సాంఖ్యయోగాధిగమ్యం యత్ కారణం జగతాం పతిమ్ ।

జ్ఞాత్వా దేవం పశుః పాశైః సర్వైరేవ విముచ్యతే || ౬౬ ||

విశ్వకృద్ విశ్వవిత్ స్వాత్మయోనిజ్ఞః కాలకృద్ గుణీ |

ప్రధానః క్షేత్రజ్ఞపతిర్గుణేశః పాశమోచకః || ౬౭ ||

బ్రహ్మణం విదధే పూర్వం వేదాంశ్చోపాదిశత్స్వయమ్ |

యో దేవస్తమహం బుద్ధ్వా స్వాత్మబుద్ధిప్రసాదతః || ౬౮ ||

ముముక్షురస్మాత్ సంసారాత్ ప్రపద్యే శరణం శివమ్ |

నిష్కలం నిష్క్రియం శాస్తం నిరవద్యం నిరజ్ఞానమ్ || ౬౯ ||

అమృతస్య పరం సేతుం దగ్ధేన్ధనమివానలమ్ || ౭౦ ||

యదా చర్మవదాకాశం వేష్టయిష్యన్తి మానవాః |

తదా శివమవిజ్ఞాయ దుఃఖస్యాన్తో భవిష్యతి || ౭౧ ||

తపఃప్రభావార్దేవస్య ప్రసాదాచ్చ మహర్షయః |

ఆత్మాశ్రమోచితజ్ఞానం పవిత్రం పాపనాశనమ్ || ౭౨ ||

వేదాన్తే పరమం గుహ్యం పురా కల్పప్రచోదితమ్ |

బ్రహ్మణో వదనాల్లబ్ధం మయేదం భాగ్యగౌరవాత్ || ౭౩ ||

నాప్రశాన్తాయ దాతవ్యమేతజ్ఞానమనుత్తమమ్ |

న పుత్రాయాసువృత్తాయ నాశిష్యాయ చ సర్వథా || ౭౪ ||

యస్య దేవే పరాభక్తిర్వృథా దేవే తథా గురౌ |

తస్యైతే కథితా హ్యర్థాః ప్రకాశన్తే మహాత్మనః || ౭౫ ||

అతశ్చ సజ్జేపమిదం శృణుధ్వం

శివః పరస్తాత్ప్రకృతేశ్చ పుంసః |

స సర్గకాలే చ కరోతి సర్వం

సంహారకాలే పునరాదదాతి || ౭౬ ||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే శివతత్త్వజ్ఞానవర్ణనం

నామ షష్ఠోఽధ్యాయః || ౭.౧.౬ ||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

౭.౧.౭. సప్తమోఽధ్యాయః | కాలమహిమవర్ణనమ్ |

మునయః ఊచుః |

కాలాదుత్పద్యతే సర్వం కాలాదేవ విపద్యతే |

న కాలనిరపేక్షం హి క్వచిత్కించన విద్యతే || ౧ ||

యదాస్యాన్తర్గతం విశ్వం శశ్వత్సంసారమణ్డలమ్ |

సర్గసంహృతిముద్రాభ్యాం చక్రవత్పరివర్తతే || ౨ ||

బ్రహ్మ హరిశ్చ రుద్రశ్చ తథాన్యే చ సురాసురాః |

యత్కృతాం నియతిం ప్రాప్య ప్రభవో నాతివర్తితుమ్ || ౩ ||

భూతభవ్యభవిష్యాద్వైర్విభజ్య జరయన్ ప్రజాః |

అతిప్రభురితి స్వైరం వర్తతేఽతిభయంకరః || ౪ ||

క ఏష భగవాన్ కాలః కస్య వా వశవర్త్యయమ్ |

క ఏవాస్య వశే న స్యాత్కథయైతద్విచక్షణ || ౫ ||

వాయురువాచ |

కాలకాష్ఠానిమేషాదికలాకలితవిగ్రహమ్ |

కాలాత్మేతి సమాఖ్యాతం తేజో మాహేశ్వరం పరమ్ || ౬ ||

యదలజ్ఞ్యమశేషస్య స్థావరస్య చరస్య చ |

నియోగరూపమీశస్య బలం విశ్వనియామకమ్ || ౭ ||

తస్యాంశాంశమయీ శక్తిః కాలాత్మని మహాత్మని |

తతో నిష్క్రమ్య సజ్కాంతా విస్పృష్టాగ్రేరివాయసీ || ౮ ||

తస్మాత్కాలవశే విశ్వం న స విశ్వవశే స్థితః |

శివస్య తు వశే కాలో న కాలస్య వశే శివః || ౯ ||

యతోఽప్రతిహతం శార్వం తేజః కాలే ప్రతిష్ఠితమ్ |

మహతీ తేన కాలస్య మర్యాదా హి దురత్యయా || ౧౦ ||

కాలం ప్రజ్ఞావిశేషేణ కోఽతివర్తితుమర్హతి |

కాలేన తు కృతం కర్మ న కశ్చిదతివర్తతే || ౧౧ ||

ఏకచ్ఛత్రాం మహీం కృత్వాం యే పరాక్రమ్య శాసతి |

తేఽపి వైవాతివర్తనే కాలం వేలామివాబ్ధయః || ౧౨ ||

యే నిగృహ్యన్ప్రియగ్రామం జయన్తి సకలం జగత్ |

న జయన్త్యపి తే కాలం కాలో జయతి తానపి || ౧౩||
 ఆయుర్వేదవిదో వైద్యాః త్వనుష్ఠితరసాయనాః |
 న మృత్యుమతివర్తన్తే కాలో హి దురతిక్రమః || ౧౪||
 శ్రియా రూపేణ శీలేన బలేన చ కులేన చ |
 అన్యచ్ఛిన్నయతే జన్తుః కాలోఽన్యత్కరుతే బలాత్ || ౧౫||
 ఆప్రియైశ్చ ప్రియైశ్చైవ హ్యచిన్తితసమాగమైః |
 సంయోజయతి భూతాని వియోజయతి చేశ్వరః || ౧౬||
 యదైవ దుఃఖితః కశ్చిత్తదైవ సుఖితః పరః |
 దుర్విజ్ఞేయస్వభావస్య కాలాస్యాహో విచిత్రతా || ౧౭||
 యో యువా స భవేద్ వృద్ధో యో బలీయాన్స దుర్బలః |
 యః శ్రీమాన్సోఽపి నిఃశ్రీకః కాలశ్చిత్రగతిర్ద్విజా || ౧౮||
 నాభిజాత్యం న వై శీలం న బలం న చ నైపుణమ్ |
 భవేత్కార్యాయ పర్యాప్తం కాలశ్చైవ ప్రతిరోధకః || ౧౯||
 యే సనాథాశ్చ దాతారో గీతవాద్యైరుపస్థితాః |
 యే చానాథాః పరాన్నాదాః కాలస్తేషు సమక్రియః || ౨౦||
 ఫలన్త్యకాలే న రసాయనాని
 సమ్యక్ ప్రయుక్తాన్యపి చౌషధాని |
 తాన్యేవ కాలేన సమాహృతాని
 సిద్ధిం ప్రయాన్త్యాశు సుఖం దిశన్తి || ౨౧||
 నాకాలతోఽయం ప్రియతే జాయతే వా
 నాకాలతః పుష్టిమగ్ర్యాముపైతి |
 నాకాలతః సుఖితం దుఃఖితం వా
 నాకాలికం వస్తు సమస్తీ కిచ్ఛైత్ || ౨౨||
 కాలేన శీతః ప్రతివాతి వాతః
 కాలేన వృష్టిర్జలదానుపైతి |
 కాలేన చోషా ప్రశమం ప్రయాతి
 కాలేన సర్వం సఫలత్వమేతి || ౨౩||
 కాలశ్చ సర్వస్య భవస్య హేతుః

కాలేన సస్యాని భవంతి నిత్యమ్ |
కాలేన సస్యాని లయం ప్రయాన్తి
కాలేన సజ్జీవతి జీవలోకః || ౨౪ ||

ఇత్థం కాలాత్మనస్తత్త్వం యో విజానాతి తత్త్వతః |
కాలాత్మానమతిక్రమ్య కాలాతీతం స పశ్యతి || ౨౫ ||

న యస్య కాలో న చ బన్ధముక్తీ
న యః పుమాన్న ప్రకృతిర్న విశ్వమ్ |
విచిత్రరూపాయ శివాయ తస్మై
నమఃపరస్మై పరమేశ్వరాయ || ౨౬ ||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే కాలమహిమవర్ణనం
నామ సప్తమోఽధ్యాయః || ౭.౧.౭ ||

	శ్రీగణేశాయ నమః	
	శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః	
	శ్రీశివమహాపురాణమ్	

౭.౧.౮. అష్టమోఽధ్యాయః | కాలప్రభావే త్రిదేవాయుర్వర్ణనమ్ |

ఋషయ ఊచుః |
కేన మానేన కాలేఽస్మిన్నాయుః సంఖ్యా ప్రకల్ప్యతే |
సంఖ్యారూపస్య కాలస్య కః పునః పరమోఽవధిః || ౧ ||

వాయురువాచ |
ఆయుషోఽత్ర నిమేషాఖ్యమాద్యమానం ప్రచక్షతే |
సంఖ్యారూపస్య కాలస్య శాస్త్ర్యతీతకలావధి || ౨ ||

అక్షిపక్ష్మపరిక్షేపో నిమేషః పరికల్పితః |
తాదృశానాం నిమేషాణాం కాష్ఠా దశ చ పంచ చ || ౩ ||

కాష్ఠాస్త్రింశత్కలా నామ కలాస్త్రింశన్మహూర్తకః |
ముహూర్తానామపి త్రింశదహోరాత్రం ప్రచక్షతే || ౪ ||

త్రింశత్సంఖ్యైరహోరాత్రైర్మాసః పక్షద్వయాత్మకః || ౫ ||
జ్ఞేయం పిత్ర్యమహోరాత్రం మాసః కృష్ణసితాత్మకః || ౬ ||

మాసైసైరయనం షడ్భిర్వర్షం ద్వే చాయనం మతమ్ |
 లాకికేనైవ మానేన హ్యభ్దో యో మానుషః స్మృతః || ౭ ||

ఏతద్దివ్యమహోరాత్రమితి శాస్త్రస్య నిశ్చయః |
 దక్షిణం చాయనం రాత్రిస్తథోదగయనం దినమ్ || ౮ ||

మాసస్త్రింశదహోరాత్రైర్దివ్యో మానుషవత్స్మృతః |
 సంవత్సరోఽపి దేవానాం మాసైర్ద్వాదశభిస్తథా || ౯ ||

శ్రీణి వర్షశతాన్యేవ షష్టివర్షయుతాన్యపి |
 దివ్యః సంవత్సరో జ్ఞేయో మానుషేణ ప్రకీర్తితః || ౧౦ ||

దివ్యేనైవ ప్రమాణేన యుగసంఖ్యో ప్రవర్తతే |
 చత్వారి భారతే వర్షే యుగాని కవయో విదుః || ౧౧ ||

పూర్వం కృతయుగం నామ తతస్త్రేతా విధీయతే |
 ద్వాపరం చ కల్షిశ్చైవ యుగాన్యేతాని కృత్స్నుశః || ౧౨ ||

చత్వారి తు సహస్రాణి వర్షాణాం తత్కృతం యుగమ్ |
 తస్య తావచ్ఛతీ సన్ధ్యా సన్ధ్యాంశశ్చ తథావిధః || ౧౩ ||

ఇతరేషు ససన్ధ్యేషు ససన్ధ్యాంశేషు చ త్రిషు |
 ఏకాపాయేన వర్షనే సహస్రాణి శతాని చ || ౧౪ ||

ఏతద్ద్వాదశసాహస్రం సాధికం చ చతుర్యుగమ్ |
 చతుర్యుగసహస్రం యత్సంకల్ప ఇతి కథ్యతే || ౧౫ ||

చతుర్యుగైకసప్తత్యా మనోరన్తరముచ్యతే |
 కల్పే చతుర్దశైకస్మిన్మనూనాం పరివృత్తయః || ౧౬ ||

ఏతేన క్రమయోగేన కల్పమన్వన్తరాణి చ |
 సప్తజాని వ్యతీతాని శతశోఽథ సహస్రశః || ౧౭ ||

అజ్ఞేయత్వాచ్చ సర్వేషామసంఖ్యేయతయా పునః |
 శక్యో నైవానుపూర్వ్యాద్వై తేషాం వక్తుం సువిన్తరః || ౧౮ ||

కల్పో నామ దివా ప్రోక్తో బ్రహ్మణోఽవ్యక్తజన్మనః |
 కల్పానాం వై సహస్రం చ బ్రాహ్మం వర్షమిహోచ్యతే || ౧౯ ||

వర్షాణామష్టసాహస్రం యచ్చ తద్బ్రాహ్మణో యుగమ్ |
 సవనం యుగసాహస్రం బ్రహ్మణః పద్మజన్మనః || ౨౦ ||

సవనానాం సహస్రం చ త్రిగుణం త్రివృతం తథా ।

కల్ప్యతే సకలః కాలో బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః ॥ ౨౧॥

తస్య వై దివసే యాన్తి చతుర్దశ పురన్దరాః ।

తతాని మాసే చత్వారి వింశత్యా సహితాని చ ॥ ౨౨॥

అబ్దే పంచ సహస్రాణి చత్వారింశద్యుతాని చ ।

చత్వారింశత్సహస్రాణి పంచ లక్షాణి చాయుషి ॥ ౨౩॥

బ్రహ్మ విష్ణోర్ధినే చైకో విష్ణూ రుద్రదినే తథా ।

ఈశ్వరస్య దినే రుద్రః సదాఖ్యస్య తథేశ్వరః ॥ ౨౪॥

సాక్షాచ్ఛివస్య తత్సంఖ్యస్తథా సోఽపి సదాశివః ।

చత్వారింశత్సహస్రాణి పంచలక్షాణి చాయుషి ॥ ౨౫॥

తస్మిన్నాక్షాచ్ఛివేనైష కాలాత్మా సమ్ప్రవర్తతే ।

యత్తత్సృష్టేః సమాఖ్యాతం కాలాన్తరమిహ ద్విజాః ॥ ౨౬॥

ఏతత్కాలాన్తరం జ్ఞేయమహర్వై పారమేశ్వరమ్ ।

రాత్రిశ్చ తావతీ జ్ఞేయా పరమేశస్య కృత్సృశః ॥ ౨౭॥

అహస్త్వస్య తు యా సృష్టి రాత్రిశ్చ ప్రలయః స్మృతః ।

అహర్న విద్యతే తస్య న రాత్రిరితి ధారయేత్ ॥ ౨౮॥

ఏషోపచారః క్రియతే లోకానాం హితకామ్యయా ।

ప్రజాః ప్రజానాం పతయో మూర్తయశ్చ సురాసురాః ॥ ౨౯॥

ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థాశ్చ మహాభూతాని పంచ చ ।

తన్మాత్రాణ్యథ భూతాదిర్బుద్ధిశ్చ సహ దైవతైః ॥ ౩౦॥

అహస్త్విష్టన్తి సర్వాణి పరమేశస్య ధీమతః ।

అహర్నస్తే ప్రలీయన్తే రాత్ర్యన్తే విశ్వసమ్భవః ॥ ౩౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే కాలప్రభావే
త్రిదేవాయుర్వర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౮॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౯. నవమోఽధ్యాయః । సృష్టిపాలనప్రలయకర్తృత్వవర్ణనమ్ ।

మునయ ఊచుః ।

కథం జగదిదం కృత్స్నం విధాయ చ నిధాయ చ ।

ఆజ్ఞయా పరమాం క్రీడాం కరోతి పరమేశ్వరః ॥ ౧॥

కిం తత్ప్రథమసమ్భూతం కేనేదమఖిలం తతమ్ ।

కేన వా పునరేవేదం గ్రస్యతే పృథుకుక్షిణా ॥ ౨॥

వాయురువాచ ।

శక్తిః ప్రథమసమ్భూతా శాస్త్యతీతపదోత్తరా ।

తతో మాయా తతోఽవ్యక్తం శివాచ్ఛక్తిమతః ప్రభోః ॥ ౩॥

శాస్త్యతీతపదం శక్తేస్తతః శాన్తిపదం క్రమాత్ ।

తతో విద్యాపదం తస్మాత్ప్రతిష్ఠాపదసమ్భవః ॥ ౪॥

నివృత్తిపదముత్పన్నం ప్రతిష్ఠాపదతః క్రమాత్ ।

ఏవముక్తా సమాసేన సృష్టిరీశ్వరచోదితా ॥ ౫॥

ఆనులోమ్యాత్తథేషాం ప్రాతిలోమ్యేన సంహృతిః ।

అస్మాత్ప్రజ్ఞాచపదోద్దిష్టాత్పరః స్రష్టా సమిష్యతే ॥ ౬॥

కలాభిః పఞ్చభిర్యావృత్తం తస్మాద్విశ్వమిదం జగత్ ।

అవ్యక్తం కారణం యత్తదాత్మనా సమనుష్ఠితమ్ ॥ ౭॥

మహదాదివిశేషాన్తం సృజితీత్యపి సమృతమ్ ।

కిం తు తత్రాపి కర్తృత్వం నావ్యక్తస్య న చాత్మనః ॥ ౮॥

అచేతనత్వాత్ప్రకృతేరజ్ఞత్వాత్పురుషస్య చ ।

ప్రధానపరమాణ్వాది యావత్కించదచేతనమ్ ॥ ౯॥

తత్కర్తృకం స్వయం దృష్టం బుద్ధిమత్కారణం వినా ।

జగచ్ఛ కర్తృసాపేక్షం కార్యం సావయవం యతః ॥ ౧౦॥

తస్మాచ్ఛక్తిః స్వతన్త్రో యః సర్వశక్తిశ్చ సర్వవిత్ ।

అనాదినిధనశ్చాయం మహదైశ్వర్యసంయుతః ॥ ౧౧॥

స ఏవ జగతః కర్తా మహాదేవో మహేశ్వరః ।

పాతా హర్తా చ సర్వస్య తతః పృథగనన్వయః ॥ ౧౨॥

పరిణామః ప్రధానస్య ప్రవృత్తిః పురుషస్య చ ।

సర్వం సత్యవ్రతస్యైవ శాసనేన ప్రవర్తతే ॥ ౧౩॥

ఇతీయం శాశ్వతీ నిష్ఠా సతాం మనసి వర్తతే ।

న చైనం పక్షమాశ్రిత్య వర్తతే స్వల్పచేతనః ॥ ౧౪॥

యావదాదిసమారమ్భా యావద్యః ప్రలయో మహాన్ ।

తావదప్యేతి సకలం బ్రహ్మణః శారదాం శతమ్ ॥ ౧౫॥

పరమిత్యాయుషో నామ బ్రహ్మణోఽవ్యక్తజన్మనః ।

తత్పరాఖ్యం తదర్థం చ పరార్థమభిధీయతే ॥ ౧౬॥

పరార్థద్వయకాలాన్తే ప్రలయే సముపస్థితే ।

అవ్యక్తమాత్మనః కార్యమాదాయాత్మని తిష్ఠతి ॥ ౧౭॥

ఆత్మన్యవస్థితేఽవ్యక్తే వికారే ప్రతిసంహృతే ।

సాధర్మ్యేణాధితిషేతే ప్రధానపురుషావుభౌ ॥ ౧౮॥

తమః సత్త్వగుణావేతౌ సమత్వేన వ్యవస్థితౌ ।

అనుద్రిక్తావనూనౌ తావోతప్రోతౌ పరస్పరమ్ ॥ ౧౯॥

గుణసామ్యే తదా తస్మిన్నవిభాగే తమోదయే ।

శాన్తవైకనీరే చ న ప్రాజ్ఞాయత కిఞ్చన ॥ ౨౦॥

అప్రజ్ఞాతే జగత్యస్మిన్నేక ఏవ మహేశ్వరః ।

ఉపాస్య రజనీం కృత్వాన్నం పరాం మాహేశ్వరీం తతః ॥ ౨౧॥

ప్రభాతాయాం తు శర్వర్యాం ప్రధానపురుషావుభౌ ।

ప్రవిశ్య ఙ్గోభయామాస మాయాయోగాన్మహేశ్వరః ॥ ౨౨॥

తతః పునరశేషాణాం భూతానాం ప్రభవాప్యయాత్ ।

అన్యకైదభవత్స్పృష్టిరాజ్ఞయా పరమేష్ఠినః ॥ ౨౩॥

విశ్వోత్తరోత్తరవిచిత్రమనోరథస్య

యస్యైకశక్తిశకలే సకలః సమాప్తః ।

ఆత్మానమధ్వపతిమధ్వవిదో వదన్తి

తస్మై నమః సకలలోకవిలక్షణాయ ॥ ౨౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే సృష్టిపాలనప్రలయకర్తృ

నామ నవమోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౯॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౧౦. దశమోఽధ్యాయః । బ్రహ్మాండ్లస్థితివర్ణనమ్ ।

వాయురువాచ ।

పురుషాధిష్ఠితాత్పూర్వమవ్యక్తాదీశ్వరాజ్జయా ।
 బుద్ధ్యాదయో విశేషాంతా వికారాశ్చాభవన్ క్రమాత్ ॥ ౧॥

తతస్తేభ్యో వికారేభ్యో రుద్రో విష్ణుః పితామహాః ।
 కారణత్వేన సర్వేషాం త్రయో దేవాః ప్రజజ్ఞరే ॥ ౨॥

సర్వతో భువనవ్యాప్తిశక్తిమవ్యాహతాం క్వచిత్ ।
 జ్ఞానమప్రతిమం శశ్వదైశ్వర్యం చాణిమాదికమ్ ॥ ౩॥

సృష్టిస్థితిలయాఖ్యేషు కర్మసు త్రిషు హేతుతామ్ ।
 ప్రభుత్వేన సహితేషాం ప్రసీదతి మహేశ్వరః ॥ ౪॥

కల్పాంతరే పునస్తేషామస్పర్ధాబుద్ధిమోహినామ్ ।
 సర్గరక్షాలయాచారం ప్రత్యేకం ప్రదదౌ చ సః ॥ ౫॥

ఏతే పరస్పరోత్పన్నా ధారయన్తి పరస్పరమ్ ।
 పరస్పరేణ వర్ధన్తే పరస్పరమనువ్రతాః ॥ ౬॥

క్వచిద్బ్రహ్మ క్వచిద్విష్ణుః క్వచిద్ రుద్రః ప్రశస్యతే ।
 నానేన తేషామాధిక్యమైశ్వర్యం చాతిరిచ్యతే ॥ ౭॥

మూర్ఖా నిన్దన్తి తాన్వాగ్భిః సంరమ్భాభినివేశినః ।
 యాతుధానా భవన్త్యేవ పిశాచాశ్చ న సంశయః ॥ ౮॥

దేవో గుణత్రయాతీతశ్చతుర్వ్యూహో మహేశ్వరః ।
 సకలః సకలాధారః శక్తేరుత్పత్తికారణమ్ ॥ ౯॥

సోఽయమాత్మా త్రయస్యాస్య ప్రకృతేః పురుషస్య చ ।
 లీలాకృతజగత్సృష్టిరీశ్వరత్వే వ్యవస్థితః ॥ ౧౦॥

యః సర్వస్మాత్పరో నిత్యో నిష్కలః పరమేశ్వరః ।
 స ఏవ చ తదాధారస్తదాత్మా తదధిష్ఠితః ॥ ౧౧॥

తస్మాన్మహేశ్వరశ్చైవ ప్రకృతిః పురుషస్తథా ।
 సదాశివో భవో విష్ణుర్బ్రహ్మ సర్వం శివాత్మకమ్ ॥ ౧౨ ॥
 ప్రధానాత్పుథమం జజ్ఞే బుద్ధిః ఖ్యాతిర్మతిర్మహాన్ ।
 మహాత్తత్సస్య సజ్జోభాదహఙ్కారస్త్రిధాఽభవత్ ॥ ౧౩ ॥
 అహఙ్కారశ్చ భూతాని తస్మాత్త్రాణీన్ద్రియాణి చ ।
 వైకారికాదహఙ్కారాత్సత్వోద్విక్రాత్తు సాత్త్వికః ॥ ౧౪ ॥
 వైకారికః స సర్గస్తు యుగపత్నమ్పువర్తతే ।
 బుద్ధీన్ద్రియాణి పశ్చైవ పఞ్చకర్మేన్ద్రియాణి చ ॥ ౧౫ ॥
 ఏకాదశం మనస్తత్ర స్వగుణేనోభయాత్మకమ్ ।
 తమోయుక్తాదహఙ్కారాద్భూతత్నాత్రసమ్భవః ॥ ౧౬ ॥
 భూతానామాదిభూతత్వాద్ భూతాదిః కథ్యతే తు సః ।
 భూతాదేః శబ్దమాత్రం స్యాత్తత్ర చాకాశసమ్భవః ॥ ౧౭ ॥
 ఆకాశాత్స్పర్శ ఉత్పన్నః స్పర్శాద్వాయుసముదభవః ।
 వాయో రూపం తత్సజ్జన్తేజసో రససమ్భవః ॥ ౧౮ ॥
 రసాదాపః సముత్పన్నాస్తాభ్యో గన్ధసముదభవః ।
 గన్ధాచ్చ పృథివీ జాతా భూతేభ్యోఽన్యచ్ఛరాచరమ్ ॥ ౧౯ ॥
 పురుషాధిష్ఠితత్వాచ్చ అవ్యక్తానుగ్రహేణ చ ।
 మహదాదివిశేషాంతా హ్యణ్ణముత్పాదయన్తి తే ॥ ౨౦ ॥
 తత్ర కార్యం చ కరణం సంసిద్ధం బ్రహ్మణో యదా ।
 తదణ్ణే సుప్రవృద్ధోఽభూత్ కేత్రణ్ణో బ్రహ్మసంజ్ఞితః ॥ ౨౧ ॥
 స వై శరీరీ ప్రథమః స వై పురుష ఉచ్యతే ।
 ఆదికర్తా స భూతానాం బ్రహ్మగ్రే సమవర్తత ॥ ౨౨ ॥
 తస్యేత్వరస్యాప్రతిమా జ్ఞానవైరాగ్యలక్షణా ।
 ధర్మైశ్చర్యకరీ బుద్ధిర్బ్రాహ్మీ యజ్ఞేఽభిమానినః ॥ ౨౩ ॥
 అవ్యక్తాజ్ఞాయతే తస్య మనసా యద్యదీప్సితమ్ ।
 వశీకృతత్వాత్త్రైగుణ్యాత్సావేక్షత్వాత్సవభావతః ॥ ౨౪ ॥
 త్రిధా విభజ్య చాత్మానం త్రైలోక్యే సమ్పువర్తతే ।

సృజతే గ్రసతే చైవ వీక్షతే చ త్రిభిః స్వయమ్ || ౨౫||

చతుర్ముఖస్తు బ్రహ్మత్వే కాలత్వే చాన్తకః స్మృతః |
సహస్రమూర్ధా పురుషస్త్రిస్తోఽవస్థాస్వయముభవః || ౨౬ ||

సత్త్వం రజశ్చ బ్రహ్మత్వే చ కాలత్వే చ తమో రజః |
విష్ణుత్వే కేవలం సత్త్వం గుణవృద్ధిస్త్రీధా విభోః || ౨౭||

బ్రహ్మత్వే సృజతే లోకాన్ కాలత్వే సజ్జీపత్యపి |
పురుషత్వేఽత్యుదాసీనః కర్మ చ త్రివిధం విభోః || ౨౮||

ఏవం త్రిధా విభిన్నత్వాద్ బ్రహ్మో త్రిగుణ ఉచ్యతే |
చతుర్ధా ప్రవిభక్తత్వాచ్చాతుర్వాయిహః ప్రకీర్తితః || ౨౯||

ఆదిత్వాదాదిదేవోఽసావజాతత్వాదజః స్మృతః |
పాతి యస్మాత్ప్రజాః సర్వాః ప్రజాపతిరితి స్మృతః || ౩౦||

హిరణ్యయస్తు యో మేరుస్తస్యోల్బం సుమహాత్మనః |
గర్భోదకం సముద్రాశ్చ జరాయుశ్చాఽపి పర్వతాః || ౩౧||

తస్మిన్నణ్డే త్విమే లోకా అన్తర్విశ్వమిదం జగత్ |
చన్ద్రాదిత్యౌ సనక్షత్రౌ సగ్రహౌ సహ వాయునా || ౩౨||

అద్భిర్దశగుణాభిస్తు బాహ్యతోఽణ్డం సమావృతమ్ |
ఆపో దశగుణేనైవ తేజసా బహిరావృతాః || ౩౩||

తేజో దశగుణేనైవ వాయునా బహిరావృతమ్ |
ఆకాశేనావృతో వాయుః ఖం చ భూతాదినాఽఽవృతమ్ || ౩౪||

భూతాదిర్మహతా తద్వదవ్యక్తేనావృతో మహాన్ |
ఎతైరావరణైరణ్డం సప్తభిర్భూహిరావృతమ్ || ౩౫||

ఏతదావృత్య చానోఽన్యమష్టౌ ప్రకృతయః స్థితాః |
సృష్టిపాలనవిధ్వంసకర్మకర్త్ర్యో ద్విజోత్తమాః || ౩౬||

ఏవం పరస్పరోత్పన్నా ధారయన్తి పరస్పరమ్ |
ఆధారాధేయభావేన వికారాస్తు వికారిషు || ౩౭||

కూర్మోఽఙ్గాని యథా పూర్వం ప్రసార్య్య వినియచ్ఛతి |
వికారాంశ్చ తథాఽవ్యక్తం సృష్ట్యా భూయో నియచ్ఛతి || ౩౮||

అవ్యక్తప్రభవం సర్వమానులోమ్యేన జాయతే ।
ప్రాప్తే ప్రలయకాలే తు ప్రాతిలోమ్యేననులీయతే ॥ ౩౯॥

గుణాః కాలవశాదేవ భవన్తి విషమాః సమాః ।
గుణసామ్యే లయో జ్ఞేయో వైషమ్యే సృష్టిరుచ్యతే ॥ ౪౦॥

తదీదం బ్రహ్మణో యోనిరేతదణ్ణం ఘనం మహత్ ।
బ్రహ్మణః క్షేత్రముద్దిష్టం బ్రహ్మ క్షేత్రజ్ఞ ఉచ్యతే ॥ ౪౧॥

ఇతీదృశానామణ్ణానాం కోట్యో జ్ఞేయాః సహస్రశః ।
సర్వగత్వాత్ప్రధానస్య తిర్య్యగూర్ధ్వమధః స్థితాః ॥ ౪౨॥

తత్ర తత్ర చతుర్వక్త్రా బ్రహ్మణో హరయో భవాః ।
సృష్టా ప్రధానేన తథా లభ్యా శమోఘ్న స్సన్నిధిమ్ ॥ ౪౩॥

మహేశ్వరః పరోవ్యక్తాదణ్ణమవ్యక్తసమ్భవమ్ ।
అణ్ణాజ్ఞజ్ఞే విభుర్భ్రహ్మ లోకాస్తేన కృతాస్త్విమే ॥ ౪౪॥

అబుద్ధిపూర్వః కథితో మయైషః
ప్రధానసర్గః ప్రథమః ప్రవృత్తిః ।
ఆత్యన్తికశ్చ ప్రలయోఽన్తకాలే
లీలాకృతః కేవలమీశ్వరస్య ॥ ౪౫॥

యత్తత్స్మృతం కారణమప్రమేయం
బ్రహ్మ ప్రధానం ప్రకృతేః ప్రసూతిః ।
అనాదిమధ్యాన్తమనన్తవీర్యం
శుక్లం సురక్తం పురుషేణ యుక్తమ్ ॥ ౪౬॥

ఉత్పాదకత్వార్ద్రజసోఽతిరేకా
ల్లోకస్య సన్తానవివృద్ధిహేతున్ ।
అష్టా వికారానపి చాదికాలే
సృష్ట్యా సమశ్చాతి తథాన్తకాలే ॥ ౪౭॥

ప్రకృత్యవస్థాపితకారణానాం
యా చ స్థితిర్యా చ పునః ప్రవృత్తిః ।
తత్సర్వమప్రాకృతవైభవస్య
సజ్కల్పమాత్రేణ మహేశ్వరస్య ॥ ౪౮॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే బ్రహ్మాణ్డస్థితివర్ణనం
నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౧౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౧౧. ఏకాదశోఽధ్యాయః । సృష్ట్యాదివర్ణనమ్ ।

మునయః ఊచుః ।

మన్వన్తరాణి సర్వాణి కల్పభేదాంశ్చ సర్వశః ।

తేష్వేవాన్తరసర్గం చ ప్రతిసర్గం చ నో వద ॥ ౧॥

వాయురువాచ ।

కాలసంఖ్యోవివృత్తస్య పరార్థో బ్రహ్మణః స్మృతః ।

తావాన్శ్చైవాస్య కాలోఽన్యస్తస్యాన్తే ప్రతిసృజ్యతే ॥ ౨॥

దివసే దివసే తస్య బ్రహ్మణః పూర్వజన్మనః ।

చతుర్దశ మహాభాగా మనూనాం పరివృత్తయః ॥ ౩॥

అనాదిత్వాదనన్తత్వాదజ్ఞేయత్వాచ్చ కృతన్నశః ।

మన్వన్తరాణి కల్పాశ్చ న శక్యా వచనాత్పుథక్ ॥ ౪॥

ఉక్తేష్వపి చ సర్వేషు శృణ్వతాం వో వచో మమ ।

కిమిహస్తి ఫలం తస్మాన్న పృథగ వక్తుముత్సహే ॥ ౫॥

య ఏవ ఖలు కల్పేషు కల్పః సమ్ప్రతి వర్తతే ।

తత్ర సజ్జీప్య వర్తన్తే సృష్టయః ప్రతిసృష్టయః ॥ ౬॥

యన్త్యయం వర్తతే కల్పో వారాహో నామ నామతః ।

ఆస్మిన్నపి ద్విజశ్రేష్ఠా మనవన్తు చతుర్దశ ॥ ౭॥

స్వాయముఖవాదయః సప్త సప్త సావర్ణికాదయః ।

తేషు వైవస్వతో నామ సప్తమో వర్తతే మనుః ॥ ౮॥

మన్వన్తరేషు సర్వేషు సర్గసంహారవృత్తయః ।

ప్రాయః సమా భవన్తితి తర్కః కార్యో విజానతా ॥ ౯॥

పూర్వకల్పే పరావృత్తే ప్రవృత్తే కాలమారుతే ।

సమున్నూలితమూలేషు వృక్షేషు చ వనేషు చ ॥ ౧౦॥
 జగన్తి తృణవక్త్రీణి దేవే దహతి పావకే ।
 వృష్ణ్యా భువి నిషిక్తాయాం వివేలేష్వర్ణవేషు చ ॥ ౧౧॥
 దిక్షు సర్వాసు మగ్నాసు వారిపూరే మహీయసి ।
 తదద్భిశ్చటలాక్షేస్తైరఙ్గభుజమణ్డలైః ॥ ౧౨॥
 ప్రారబ్ధచణ్డనృత్యేషు తతః ప్రలయవారిషు ।
 బ్రహ్మ నారాయణో భూత్వా సుషాప సలిలే సుఖమ్ ॥ ౧౩॥
 ఇమం చోదాహరన్మన్తం శ్లోకం నారాయణం ప్రతి ।
 తం శృణుధ్వం మునిశ్రేష్ఠాస్తదర్థం చాక్షరాశ్రయమ్ ॥ ౧౪॥
 ఆపో నారా ఇతి ప్రోక్తా ఆపో వై నరసూనవః ।
 అయనం తస్య తా యస్మాత్తేన నారాయణః స్మృతః ॥ ౧౫॥
 శివయోగమయీం నిద్రాం కుర్వన్తం త్రిదశేశ్వరమ్ ।
 బద్ధాఙ్గులిపుటాః సిద్ధా జనలోకనివాసినః ॥ ౧౬॥
 స్తోత్రైః ప్రబోధయామాసుః ప్రభాతసమయే సురాః ।
 యథా సృష్ట్యాదిసమయే ఈశ్వరం శ్రుతయః పురా ॥ ౧౭॥
 తతః ప్రబుద్ధ ఉత్థాయ శయనాత్తోయమధ్యగాత్ ।
 ఉదైక్షత దిశః సర్వా యోగనిద్రాలసేక్షణః ॥ ౧౮॥
 నాపశ్యత్స తదా కిఞ్చిత్స్వాత్మనో వ్యతిరేకి యత్ ।
 సవిస్మయ ఇవాసీనః పరాం చిన్తాముపాగమత్ ॥ ౧౯॥
 క్వ సా భగవతీ యా తు మనోఙ్గా మహతీ మహీ ।
 నానావిధమహాశైలనదీనగరకాననా ॥ ౨౦॥
 ఏవం సఞ్చిన్తయన్బ్రహ్మ బుబుధే నైవ భూస్థితిమ్ ।
 తదా సస్మార పితరం భగవన్తం త్రిలోచనమ్ ॥ ౨౧॥
 స్మరణార్దేవదేవస్య భవస్యామితతేజసః ।
 ఙ్గాతవాన్సలిలే మగ్నాం ధరణీం ధరణీపతిః ॥ ౨౨॥
 తతో భూమేః సముద్ధారం కర్తుకామః ప్రజాపతిః ।
 జలక్రీడోచితం దివ్యం వారాహం రూపమస్మరత్ ॥ ౨౩॥

మహాపర్వతవర్షాణం మహాజలదనిఃస్వనమ్ |
 నీలమేఘప్రతీకాశం దీప్తశబ్దం భయానకమ్ || ౨౪ ||
 పీనవృత్తఘనస్కంధం పీనోన్నతకటీతటమ్ |
 ప్రాస్వవృత్తోరుజ్ఘ్ణగ్రం సుతీక్ష్ణఖురమణ్డలమ్ || ౨౫ ||
 పద్మరాగమణిప్రఖ్యం వృత్తభీషణలోచనమ్ |
 వృత్తదీర్ఘమహాగాత్రం స్తబ్ధకర్ణస్థలోజ్జ్వలమ్ || ౨౬ ||
 ఉదీరోచ్ఛాఘ్నసనిశ్వాసఘూర్ణితప్రలయార్ణవమ్ |
 విస్ఫురత్సుసటాచ్ఛన్నకపోలస్కంధబన్ధరమ్ || ౨౭ ||
 మణిభిర్భూషణైశ్చిత్రైర్మహారత్నైః పరిష్కృతమ్ |
 విరాజమానం విద్యుద్భిర్రేఘసజ్జమివోన్నతమ్ || ౨౮ ||
 ఆస్థాయ విపులం రూపం వారాహమమితం విధిః |
 పృథివ్యధరణార్థాయ ప్రవివేక రసాతలమ్ || ౨౯ ||
 స తదా శుశుభేఽతీవ సూకరో గిరిసన్నిభః |
 లిక్ష్మకృతేర్మహేశస్య పాదమూలం గతో యథా || ౩౦ ||
 తతః స సలిలే మగ్నాం పృథివీం పృథివీన్ధరః |
 ఉద్ధృత్యాల్లిక్ష్మ్య దంష్ట్రాభ్యామున్మమజ్జ రసాతలాత్ || ౩౧ ||
 తం దృష్ట్వా మునయః సిద్ధా జనలోకనివాసినః |
 ముముదుర్మనృతుర్మూర్ధ్ని తస్య పుష్పైరవాకిరన్ || ౩౨ ||
 వపుర్మహావరాహస్య శుశుభే పుష్పసంవృతమ్ |
 పతద్భిరివ ఖద్యోతైః ప్రాశురజ్ఞానపర్వతః || ౩౩ ||
 తతః సంస్థానమాసీయ వరాహో మహతీం మహీమ్ |
 స్వమేవ రూపమాస్థాయ స్థాపయామాస వై విభుః || ౩౪ ||
 పృథివీం చ సమీకృత్య పృథివ్యాం స్థాపయన్ గిరీన్ |
 భూరాద్యాంశ్చతురో లోకాన్ కల్పయామాస పూర్వవత్ || ౩౫ ||
 ఇతి సహ మహతీం మహీం మహీధ్రైః
 ప్రలయమహాజలధేరధఃస్థమధ్యాత్ |
 ఉపరి చ వినివేశ్య విశ్వకర్మా
 చరమచరం చ జగత్సర్జ భూయః || ౩౬ ||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే సృష్ట్యాదివర్ణనం
నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౧౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౧౨. ద్వాదశోఽధ్యాయః । సృష్టివర్ణనమ్ ।

వాయురువాచ ।

సర్గం చింతయతస్తస్య తదా వై బుద్ధిపూర్వకమ్ ।

ప్రధ్యానకాలే మోహస్తు ప్రాదుర్భూతస్తమోమయః ॥ ౧॥

తమోమోహో మహామోహస్తామిస్తశ్చాన్ధసంజ్ఞితః ।

అవిద్యా పఞ్చమీ చైషా ప్రాదుర్భూతా మహాత్మనః ॥ ౨॥

పఞ్చధాఽవస్థితః సర్గో ధ్యాయతస్త్యభిమానినః ।

సర్వతస్తమసాతీవ బీజకుమ్భవదావృతః ॥ ౩॥

బహిరంతశ్చాప్రకాశః స్తభో నిఃసంజ్ఞ ఏవ చ ।

తస్మాత్తేషాం వృతా బుద్ధిర్ముఖాని కరణాని చ ॥ ౪॥

తస్మాత్తే సంవృతాత్మానో నగా ముఖ్యాః ప్రకీర్తితాః ।

తం దృష్ట్వాసాధకం బ్రహ్మ ప్రథమం సర్గమీదృశమ్ ॥ ౫॥

అప్రసన్నమనా భూత్వా ద్వితీయం సోఽభ్యమన్యత ।

తస్యాభిధాయతః సర్గం తిర్యక్సోన్మితోఽభ్యవర్తత ॥ ౬॥

అన్తఃప్రకాశాస్తిర్యఞ్చ ఆవృతాశ్చ బహిః పునః ।

పశ్వాత్మానస్తతో జాతా ఉత్పథగ్రాహిణశ్చ తే ॥ ౭॥

తమప్యసాధకం జ్ఞాత్వా సర్గమన్యమమన్యత ।

తదోర్ధ్వసోతసో వృత్తో దేవసర్గస్తు సాత్వికః ॥ ౮॥

తే సుఖప్రీతిబహులా బహిరంతశ్చ నావృతాః ।

ప్రకాశా బహిరంతశ్చ స్వభావాదేవ సంజ్ఞితాః ॥ ౯॥

తతోఽభిధ్యాయతోఽవ్యక్తాదర్వాకోన్మితస్తు సాధకః ।

మనుష్యనామా సజ్జాతః సర్గో దుఃఖసముత్కటః ॥ ౧౦॥

ప్రకాశా బహిరన్తస్తే తమోద్రిక్తా రజోఽధికాః ।

పఞ్చమోఽనుగ్రహః సర్గశ్చతుర్థా సంవ్యవస్థితః ॥ ౧౧॥

విపర్యేషణ శక్త్యా చ తుష్ట్యా సిద్ధ్యా తథైవ చ ।

తేఽపరిగ్రాహిణః సర్వే సంవిభాగరతాః పునః ॥ ౧౨॥

ఖాదనాశ్చాప్యశీలాశ్చ భూతాద్యాః పరికీర్తితాః ।

ప్రథమో మహతః సర్గో బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః ॥ ౧౩॥

తన్మాత్రాణాం ద్వితీయస్తు భూతసర్గః స ఉచ్యతే ।

వైకారికస్తృతీయస్తు సర్గ ఐన్ద్రియకః స్మృతః ॥ ౧౪॥

ఇత్యేష ప్రకృతేః సర్గః సమృద్ధితోఽబుద్ధిపూర్వకః ।

ముఖ్యసర్గశ్చతుర్థస్తు ముఖ్యా వై స్థావరాః స్మృతాః ॥ ౧౫॥

తిర్య్యకోన్మితస్తు యః ప్రోక్తస్తీర్వగ్యోనిః స పఞ్చమః ।

తదూర్ధ్వస్రోతసః షష్ఠో దేవసర్గస్తు స స్మృతః ॥ ౧౬॥

తతోఽర్వాక్ స్రోతసాం సర్గః సప్తమః స తు మానుషః ।

అష్టమోఽనుగ్రహః సర్గః కౌమారో నవమః స్మృతః ॥ ౧౭॥

ప్రాకృతాశ్చ త్రయః పూర్వే సర్గాస్తేఽబుద్ధిపూర్వకాః ।

బుద్ధిపూర్వం ప్రవర్తన్తే ముఖ్యాద్యాః పఞ్చ వైకృతాః ॥ ౧౮॥

ఆగ్రే ససర్జ వై బ్రహ్మ మానసానాత్మనః సమాన్ ।

సనన్దం సనకం చైవ విద్వాంసఞ్చ సనాతనమ్ ॥ ౧౯॥

ఋభుం సనత్కుమారం చ పూర్వమేవ ప్రజాపతిః ।

సర్వే తే యోగినో జ్ఞేయా వీతరాగా విమత్సరాః ॥ ౨౦॥

ఈశ్వరాసక్తమనసో న చక్రుః సృష్టయే మతిమ్ ।

తేషు సృష్ట్యనపేక్షేషు గతేషు సనకాదిషు ॥ ౨౧॥

సృష్టకామః పునర్భూహ్మా తతాప పరమం తపః ।

తస్యైవం తప్యమానస్య న కిచ్ఛోతృమవర్తత ॥ ౨౨॥

తతో దీర్ఘేణ కాలేన దుఃఖాతోక్రోధో వ్యజాయత ।

క్రోధావిష్టస్య నేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నశ్రుబిన్దవః ॥ ౨౩॥

తతస్తేభ్యోఽశ్రుబిన్దభ్యో భూతాః ప్రేతాస్తదాభవన్ |
 సర్వాస్తానశ్రజాన్స్పష్టా బ్రహ్మాత్మానమనిన్దత || ౨౪||
 తస్య తీవ్రాఽభవన్మూర్ఖా క్రోధామర్షసముద్భవా |
 మూర్చ్ఛితస్తు జహౌ ప్రాణాన్క్రోధావిష్టః ప్రజాపతిః || ౨౫||
 తతః ప్రాణేశ్వరో రుద్రో భగవాన్నీలలోహితః |
 ప్రసాదమతులం కర్తుం ప్రాదురాసిత్యుభోర్ముఖాత్ || ౨౬||
 దశధా చైకధా చక్రే స్వాత్మానం ప్రభురీశ్వరః |
 తే తేనోక్తా మహాత్మానో దశధా చైకధా కృతాః || ౨౭||
 యూయం సృష్టా మయా వత్సా లోకానుగ్రహకారణాత్ |
 తస్మాత్సర్వస్య లోకస్య స్థాపనాయ హితాయ చ || ౨౮||
 ప్రజాసన్తానహేతోశ్చ ప్రయతథ్యమతస్త్రితాః |
 ఏవముక్తాశ్చ రురుదుర్దుద్రువుశ్చ సమన్తతః || ౨౯||
 రోదనాద్ ద్రావణాచ్చైవ తే రుద్రా నామతః స్మృతాః |
 యేరుద్రాస్తే ఖలు ప్రాణా యే ప్రాణాస్తే మహాత్మకాః || ౩౦||
 తతో మృతస్య దేవస్య బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః |
 ఘృణీ దదౌ పునః ప్రాణాన్ బ్రహ్మపుత్రో మహేశ్వరః || ౩౧||
 ప్రహృష్టవదనో రుద్రః ప్రాణప్రత్యాగమాద్విభోః |
 అభ్యభాషత విశ్వేశో బ్రహ్మణం పరమం వచః || ౩౨||
 మా బైర్మాబైర్మహాభాగ విరిశ్చో జగతాం గురో |
 మయా తే ప్రాణితాః ప్రాణాః సుఖముత్తిష్ఠ సువ్రత || ౩౩||
 స్వప్నానుభూతమివ తచ్చుత్వా వాక్యం మనోహరమ్ |
 హరం నిరీక్ష్య శనకైర్నైత్త్రిః ఫుల్లాముజప్రభైః || ౩౪||
 తథా ప్రత్యాగతప్రాణః స్నిగ్ధగమ్భిరయా గిరా |
 ఉవాచ వచనం బ్రహ్మ తముద్ధేశ్య కృతాఞ్జులిః || ౩౫||
 త్వం హి దర్శనమాత్రేణ చానన్దయసి మే మనః |
 కో భవాన్ విశ్వమూర్త్యా వా స్థిత ఏకాదశాత్మకః || ౩౬||
 తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వ్యాజహార మహేశ్వరః |
 స్పృశన్ కరాభ్యాం బ్రహ్మణం సుసుఖాభ్యాం సురేశ్వరః || ౩౭||

మాం విద్ధి పరమాత్మానం తవ పుత్రత్వమాగతమ్ |
ఏతే చైకాదశ రుద్రాస్తాః సురక్షితుమాగతాః || ౩౮||
తస్మాత్ప్రీత్యామిమాం మూర్చ్ఛం విధూయ మదనుగ్రహాత్ |
ప్రబుద్ధస్య యథాపూర్వం ప్రజా వై స్రష్టుమర్హసి || ౩౯||
ఏవం భగవతా ప్రోక్తో బ్రహ్మీ ప్రీతమనా హ్యభూత్ |
నామాప్టకేన విశ్వాత్మా తుష్టావ పరమేశ్వరమ్ || ౪౦||
బ్రహ్మోవాచ |
నమస్తే భగవన్ రుద్ర భాస్కరామితతేజసే |
నమో భవాయ దేవాయ రసాయామ్బుమయాత్మనే |
శర్వాయ క్షితిరూపాయ సదాసురభయే నమః || ౪౧||
ఈశాయ వసవే తుభ్యం నమః స్పర్శమయాత్మనే |
పశూనాం పతయే చైవ పావకాయాతితేజసే |
భీమాయ వ్యోమరూపాయ శబ్దమాత్రాయ తే నమః || ౪౨||
ఉగ్రాయోగ్రస్వరూపాయ యజమానాత్మనే నమః |
మహాశివాయ సోమాయ నమోఽస్త్వమృతమూర్తయే || ౪౩||
ఏవం స్తుత్వా మహాదేవం బ్రహ్మీ లోకపితామహాః |
ప్రార్థయామాస విశ్వేశం గిరా ప్రణతిపూర్వయా || ౪౪||
భగవన్ భూతభవ్యేశ మమ పుత్ర మహేశ్వర |
సృష్టిహేతోస్త్యముత్పన్నో మమాజ్ఞేఽనన్యనాశన || ౪౫||
తస్మాన్మహతి కార్యేఽస్మిన్ వ్యాపృతస్య జగత్ప్రభో |
సహాయం కురు సర్వత్ర స్రష్టుమర్హసి సుప్రజాః || ౪౬||
తేనైవం ప్రార్థితో దేవో రుద్రస్త్రిపురమర్దనః |
బాధమిత్యేవ తాం వాణీం ప్రతిజగ్రాహ శక్కురః || ౪౭||
తతః స భగవాన్ బ్రహ్మీ హృష్టం తమభినస్య చ |
స్రష్టుం తేనాభ్యనుజ్ఞాతస్తథాన్యాశ్చాస్సృజత్ప్రజాః || ౪౮||
మరీచిభృగ్వజ్గిరసః పులస్త్యం పులహం క్రతుమ్ |
దక్షమత్రిం వసిష్ఠం చ సోఽస్సృజన్మనసైవ చ |

పురస్తాదస్పజిద్ బ్రహ్మ ధర్మం సజ్కల్పమేవ చ ॥ ౪౯॥

ఇత్యేతే బ్రహ్మణః పుత్రా ద్వాదశాదౌ ప్రకీర్తితాః ।
సహ రుద్రేణ సమ్భూతాః పురాణా గృహమేధినః ॥ ౫౦॥

తేషాం ద్వాదశ వంశాః స్యుర్దివ్యా దేవగణాన్వితాః ।
ప్రజావన్తః క్రియావన్తో మహర్షిభిరలక్ష్మతాః ॥ ౫౧॥

అథ దేవాసురాన్ పితృన్ మనుష్యాంశ్చ చతుష్టయమ్ ।
సహ రుద్రేణ సిస్పక్షురమ్భస్యేతాని వై విధిః ॥ ౫౨॥

స సృష్ట్యర్థం సమాధాయ బ్రహ్మత్మానమయూయుజత్ ।
ముఖాదజనయద్దేవాన్ పితృన్ శ్చైవోపపక్షతః ॥ ౫౩॥

జఘనాదసురాన్ సర్వాన్ ప్రజనాదపి మానుషాన్ ।
అవస్కరే క్షుధావిష్టా రాక్షసాస్తస్య జజ్ఞరే ॥ ౫౪॥

పుత్రాస్తమోరజఃప్రాయా బలినస్త నిశాచరాః ।
సర్వా యజ్ఞాస్తథా భూతా గన్ధర్వాః సమ్ప్రజజ్ఞరే ॥ ౫౫॥

వయాంసి పక్షతః సృష్టాః పక్షిణో వక్షసోఽస్పజత్ ।
ముఖతోఽజాన్స్తథా పార్శ్వాద్భువనాన్ వినిర్మమే ॥ ౫౬॥

పద్భ్యాం చాశ్వాన్సమాతజ్ఞాన్ శరభాన్ గవయాన్ మృగాన్ ।
ఉష్ట్రానశ్వతరాన్ శ్చైవ న్యజ్కానన్యాశ్చ జాతయః ॥ ౫౭॥

ఔషధ్యః ఫలమూలాని రోమభ్యస్తస్య జజ్ఞరే ।
గాయత్రీం చ ఋచం చైవ త్రివృత్సామ రథన్తరమ్ ॥ ౫౮॥

అగ్నిష్టోమం చ యజ్ఞానాం నిర్మమే ప్రథమాన్ముఖాత్ ।
యజాంషి త్రైష్టుభం ఛన్దః స్తోమం పంచదశం తథా ॥ ౫౯॥

బృహత్సామ తథోక్తం చ దక్షిణాదస్పజన్ముఖాత్ ।
సామాని జగతీఛన్దః స్తోమం సప్తదశం తథా ॥ ౬౦॥

వైరూప్యమతిరాత్రం చ పశ్చిమాదస్పజన్ ముఖాత్ ।
ఏకవింశమథర్వాణమాప్తోర్యామాణమేవ చ ॥ ౬౧॥

అనుష్టుభం స వైరాజముత్తరాదస్పజన్ముఖాత్ ।
ఉచ్చావచాని భూతాని గాత్రేభ్యస్తస్య జజ్ఞరే ॥ ౬౨॥

యజ్ఞాః పితౄణాం గంధర్వాస్తథైవాపురసాం గణాః ।

నరకిన్నరరక్షాంసి వయఃపశుమృగోరగాః ॥ ౬౩॥

అవ్యయం చైవ యదిదం జగత్ స్థావరజుగ్లమమ్ ।

తేషాం వై యాని కర్మాణి ప్రాకృష్టాని ప్రపేదిరే ॥ ౬౪॥

తాన్యేవ తే ప్రపద్యంతే సృజ్యమానాః పునః పునః ।

హింస్రాహింస్రే మృదు క్రూరే ధర్మాధర్మావృతానృతే ॥ ౬౫॥

తద్భావితాః ప్రపద్యంతే తస్మాత్తత్తస్య రోచతే ।

మహాభూతేషు నానాత్వమిన్ద్రియార్థేషు ముక్తిషు ॥ ౬౬॥

వినియోగం చ భూతానాం ధాతైవ వ్యదధత్స్వయమ్ ।

నామరూపం చ భూతానాం ప్రాకృతానాం ప్రపంచనమ్ ॥ ౬౭॥

వేదశబ్దేభ్య ఏవాదౌ నిర్మమేఽసౌ పితామహాః ।

ఆర్షాణి చైవ నామాని యాశ్చ వేదేషు వృత్తయః ॥ ౬౮॥

శర్వర్యసంతే ప్రసూతానాం తాన్యేవైభ్యో దదావజః ।

యథర్తావృతులిక్ష్ణాని నానారూపాణి పర్యయే ॥ ౬౯॥

దృశ్యంతే తాని తాన్యేవ తథా భావా యుగాదిషు ।

ఇత్యేష కరణోద్భూతో లోకసర్గః స్వయమ్భవః ॥ ౭౦॥

మహదాద్యో విశేషాన్తో వికారః ప్రకృతేః స్వయమ్ ।

చన్ద్రసూర్యప్రభాజుష్టో గ్రహనక్షత్రమణ్డితః ॥ ౭౧॥

నదీభిశ్చ సముద్రైశ్చ పర్వతైశ్చ స మణ్డితః ।

పరైశ్చ వివిధై రమైః స్ఫీతైర్జనపదైస్తథా ॥ ౭౨॥

తస్మిన్ బ్రహ్మవనేఽవ్యక్తో బ్రహ్మో చరతి సర్వవిత్ ।

అవ్యక్తబీజప్రభవః ఈశ్వరానుగ్రహే స్థితః ॥ ౭౩॥

బుద్ధిస్కన్ధమహాశాఖ ఇన్ద్రియాన్తరకోటరః ।

మహాభూతప్రమాణశ్చ విశేషామలపల్లవః ॥ ౭౪॥

ధర్మాధర్మసుపుష్పాఢ్యః సుఖదుఃఖఫలోదయః ।

ఆజీవ్యః సర్వభూతానాం బ్రహ్మవృక్షః సనాతనః ॥ ౭౫॥

ద్యాం మూర్ధానం తస్య విప్రా వదన్తి

ఖం వై నాభిం చన్ద్రనూర్యా చ నేత్రే ।
 దిశః శ్రోత్రే చరణౌ చ క్షితిం చ
 సోఽచిన్త్యాత్మా సర్వభూతప్రణేతా ॥ ౭౬ ॥

వక్త్రాత్తస్య బ్రాహ్మణాః సమ్ప్రసూతాః
 తద్వక్షసః క్షత్రియాః పూర్వభాగాత్ ।
 వైశ్యా ఉరుభ్యాం తస్య పద్భ్యాం చ శూద్రాః
 సర్వే వర్ణా గాత్రతః సమ్ప్రసూతాః ॥ ౭౭ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే సృష్టివర్ణనం
 నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౧౨ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౧౩. త్రయోదశోఽధ్యాయః । బ్రహ్మవిష్ణుసృష్టికథనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।
 భవతా కథితా సృష్టిర్భవస్య పరమాత్మనః ।
 చతుర్ముఖముఖాత్తస్య సంశయో నః ప్రజాయతే ॥ ౧ ॥
 దేవశ్రేష్ఠో విరూపాక్షో దీప్తః శూలధరో హరః ।
 కాలాత్మా భగవాన్ రుద్రః కపర్ది నీలలోహితః ॥ ౨ ॥
 సబ్రహ్మకమిమం లోకం సవిష్ణుమపి పావకమ్ ।
 యః సంహరతి సజ్కృద్ధో యుగాస్తే సముపస్థితే ॥ ౩ ॥
 యస్య బ్రహ్మో చ విష్ణుశ్చ ప్రణామం కురుతో భయాత్ ।
 లోకసంక్షోచకస్యాస్య యస్య తౌ వశవర్తినౌ ॥ ౪ ॥
 యోఽయం దేవః స్వకాదక్లౌద్ బ్రహ్మవిష్ణూ పురాస్సృజత్ ।
 స ఏవ హి తయోర్నిత్యం యోగక్షేమకరః ప్రభుః ॥ ౫ ॥
 స కథం భగవాన్ రుద్ర ఆదిదేవః పురాతనః ।
 పుత్రతప్తవగమచ్ఛమ్భుర్బ్రహ్మణోఽవ్యక్తజన్మనః ॥ ౬ ॥
 ప్రజాపతిశ్చ విష్ణుశ్చ రుద్రస్యైతౌ పరస్పరమ్ ।
 సృష్టౌ పరస్పరస్యాఙ్గాదితి ప్రాగపి శుశ్రుమ ॥ ౭ ॥

కథం పునరశేషాణాం భూతానాం హేతుభూతయోః ।
గుణప్రధానభావేన ప్రాదుర్భావః పరస్పరాత్ ॥ ౮॥

నాపృష్టం భవతా కింఞ్చిన్నాశ్రయం చ కథంఞ్చన ।
భగవచ్చిష్యభూతేన భవతా సకలం స్మృతమ్ ॥ ౯॥

తత్త్వం వద యథా బ్రహ్మో ముసీనామవదద్విభుః ।
వయం శ్రద్ధాలవస్తాత శ్రోతుమీశ్వరసద్యశః ॥ ౧౦॥

వాయురువాచ ।

స్థానే పృష్టమిదం విప్రా భవద్భిః ప్రశ్నకోవిదైః ।
ఇదమేవ పురా పృష్టో మమ ప్రాహ పితామహః ॥ ౧౧॥

తదహం సమృద్ధ్యామి యథా రుద్రసముద్భవః ।
యథా చ పునరుత్పత్తిర్బ్రహ్మవిష్టోః పరస్పరమ్ ॥ ౧౨॥

త్రయస్తే కారణాత్మానో జాతాః సాక్షాన్మహేశ్వరాత్ ।
చరాచరస్య విశ్వస్య సర్గస్థిత్యన్తహేతవః ॥ ౧౩॥

పరమేశ్వర్యసంయుక్తాః పరమేశ్వరభావితాః ।
తచ్ఛక్త్యాధిష్ఠితా నిత్యం తత్కార్యకరణక్షమాః ॥ ౧౪॥

పిత్రా నియమితాః పూర్వం త్రయోఽపి త్రిషు కర్మసు ।
బ్రహ్మో సర్వే హరిస్త్రాణే రుద్రః సంహరణే తథా ॥ ౧౫॥

తథాప్యన్యోఽన్యమాత్సర్యాదన్యోఽన్యాతిశయాశినః ।
తపసా తోషయిత్వా స్వం పితరం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౬॥

లభ్యా సర్వాత్మనా తస్య ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ।
బ్రహ్మనారాయణౌ పూర్వం రుద్రః కల్పాన్తరేఽస్పృజత్ ॥ ౧౭॥

కల్పాన్తరే పునర్బ్రహ్మో రుద్రవిష్ణు జగన్మయః ।
విష్ణుశ్చ భగవాన్ రుద్రం బ్రహ్మణమస్పృజత్పునః ॥ ౧౮॥

నారాయణం పునర్బ్రహ్మో బ్రహ్మణం చ పునర్భవః ।
ఏవం కల్పేషు కల్పేషు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ॥ ౧౯॥

పరస్పరేణ జాయన్తే పరస్పరహితైషిణః ।
తత్తత్కల్పాన్తవృత్తాన్తమధికృత్య మహర్షిభిః ॥ ౨౦॥

ప్రభావః కథ్యతే తేషాం పరస్పరసముద్భవాత్ |
 శృణు తేషాం కథాం చిత్రాం పుణ్యాం పాపప్రమోచినీమ్ || ౨౧ ||
 కల్పే తత్పురుషే వృత్తాం బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః |
 పురా నారాయణో నామ కల్పే వై మేఘవాహనే || ౨౨ ||
 దివ్యం వర్షసహస్రం తు మేఘా భూత్వావహద్ధరామ్ |
 తస్య భావం సమాలక్ష్య విష్ణోర్విశ్వజగద్గురుః || ౨౩ ||
 సర్వః సర్వాత్మభావేన ప్రదదౌ శక్తిమవ్యయామ్ |
 శక్తిం లభ్యతే తు సర్వాత్మా శివాత్సర్వేశ్వరాత్తదా || ౨౪ ||
 ససర్జ భగావన్ విష్ణుర్విశ్వం విశ్వస్సృజా సహ |
 విష్ణోస్తద్వైభవం దృష్ట్వా స్సృష్టస్తేన పితామహః || ౨౫ ||
 ఈర్ష్యయా పరయా గ్రస్తః ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ |
 గచ్ఛ విష్ణో మయా జ్ఞాతం తవ సర్గస్య కారణమ్ |
 ఆవయోరధికశ్చాస్తి స రుద్రో నాత్ర సంశయః || ౨౬ ||
 తస్య దేవాధిదేవస్య ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః |
 స్రష్టా త్వం భగవానాద్యః పాలకః పరమార్థతః || ౨౭ ||
 అహం చ తపసారాధ్య రుద్రం త్రిదశనాయకమ్ |
 త్వయా సహ జగత్సర్వం స్రక్ష్యామ్యత్ర న సంశయః || ౨౮ ||
 ఏవం విష్ణుముపాలభ్య భగవానబ్జసమ్భవః |
 ఏవం విజ్ఞాపయామాస తపసా ప్రాప్య శక్కురమ్ || ౨౯ ||
 భగవన్ దేవదేవేశ విశ్వేశ్వర మహేశ్వర |
 తవ వామాఙ్గణో విష్ణుర్దక్షిణాఙ్గణభవో హ్యహమ్ || ౩౦ ||
 మయా సహ జగత్సర్వం తథాప్యస్సృజదమ్యతః |
 స మత్సరాదుపాలబ్ధస్తద్వాశ్రయబలాన్మయా || ౩౧ ||
 మద్భావాన్నాధికస్తేఽతిభావస్త్యయి మహేశ్వరే |
 త్వత్త ఏవ సముత్పత్తిరావయోః సదృశీ యతః || ౩౨ ||
 తస్య భక్త్యా యథాపూర్వం ప్రసాదం కృతవానసి |
 తథా మమాపి తత్సర్వం దాతుమర్హసి శక్కుర || ౩౩ ||
 ఇతి విజ్ఞాపితస్తేన భగవాన్ భగనేత్రహా |

న్యాయేన వై దదౌ సర్వం తస్యాపి స ఘృణానిధిః ॥ ౩౪ ॥

లబ్ధ్వివమీశ్వరాదేవ బ్రహ్మ సర్వాత్మతాం క్షణాత్ ।

త్వరమాణోఽథ సజ్జమ్య దదర్శ పురుషోత్తమమ్ ॥ ౩౫ ॥

క్షీరార్ణవాలయే శుభ్రే విమానే సూర్యసన్నిభే ।

హేమరత్నాన్వితే దివ్యే మనసా తేన నిర్మితే ॥ ౩౬ ॥

అనస్తభోగశయ్యాయాం శయానం పఙ్కుజేక్షణమ్ ।

చతుర్భుజముదారాఙ్గం సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౩౭ ॥

శఙ్ఖచక్రధరం సౌమ్యం చన్ద్రబిమ్బసమాననమ్ ।

శ్రీవత్సవక్షసం దేవం ప్రసన్నమధురస్మితమ్ ॥ ౩౮ ॥

ధరామృదుకరామ్భాజస్పర్శరక్తపదామ్బుజమ్ ।

క్షీరార్ణవామృతమివ శయానం యోగనిద్రయా ॥ ౩౯ ॥

తమసా కాలరుద్రాఖ్యం రజసా కనకాణ్డజమ్ ।

సత్త్వేన సర్వగం విష్ణుం నిర్గుణత్వే మహేశ్వరమ్ ॥ ౪౦ ॥

తం దృష్ట్వా పురుషం బ్రహ్మ ప్రగల్భమిదమబ్రవీత్ ।

గ్రసామి త్వామహం విష్ణో త్వమాత్మానం యథా పురా ॥ ౪౧ ॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రతిబుద్ధ్య పితామహమ్ ।

ఉదైక్షత మహాబాహుః స్మితమీషచ్ఛకార చ ॥ ౪౨ ॥

తస్మిన్నవసరే విష్ణుర్గన్తస్తేన మహాత్మనా ।

సృష్టశ్చ బ్రహ్మణా సద్యో భ్రువోర్మధ్యాదయత్నతః ॥ ౪౩ ॥

తస్మిన్నవసరే సాక్షాద్భగవానిన్ద్రభూషణః ।

శక్తిం తయోరపి ద్రష్టుమరూపో రూపమాస్థితః ॥ ౪౪ ॥

ప్రసాదమతులం కర్తుం పురా దత్తవరస్తయోః ।

ఆగచ్ఛత్తత్ర యత్రేమౌ బ్రహ్మనారాయణౌ స్థితౌ ॥ ౪౫ ॥

అథ తుష్టువతుర్దేవం ప్రీతౌ భీతౌ చ కౌతుకాత్ ।

ప్రణేమతుశ్చ బహుశో బహుమానేన దూరతః ॥ ౪౬ ॥

భవోఽపి భగవానేతావనుగృహ్యా పినాకధృక్ ।

సాదరం పశ్యతోరేవ తయోరన్తరధీయత ॥ ౪౭ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే బ్రహ్మవిష్ణుస్పృష్టికథనం
నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౧౩॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౧౪. చతుర్దశోఽధ్యాయః । రుద్రావిర్భావవర్ణనమ్ ।

వాయురువాచ ।

ప్రతికల్పం ప్రవక్ష్యామి రుద్రావిర్భావకారణమ్ ।

యతోఽవిచ్ఛిన్నసంతానా బ్రహ్మస్పృష్టిః ప్రవర్తతే ॥ ౧॥

కల్పే కల్పే ప్రజాః సృష్టావ బ్రహ్మ బ్రహ్మణ్ణసమ్భవః ।

అవృద్ధిహేతోర్భూతానాం ముమోహ భృశదుఃఖితః ॥ ౨॥

తస్య దుఃఖప్రశాన్త్యర్థం ప్రజానాం చ వివృద్ధయే ।

తత్తత్కల్పేషు కాలాత్మా రుద్రో రుద్రగణాధిపః ॥ ౩॥

నిర్దిష్టః పరమేశేన మహేశో నీలలోహితః ।

పుత్రో భూత్వానుగృహ్లాతి బ్రహ్మణం బ్రహ్మణోఽనుజః ॥ ౪॥

స ఏవ భగవానీశస్తేజోరాశిరనామయః ।

అనాదినిధనో ధాతా భూతసంజ్ఞోఽచకో విభుః ॥ ౫॥

పరమైశ్వర్యసంయుక్తః పరమైశ్వరభావితః ।

తచ్ఛక్యైః పిష్టితః శశ్వత్తచ్చిహ్నైః పిష్టితః ॥ ౬॥

తన్నామనామా తద్రూపస్తత్కార్యకరణక్షమః ।

తత్తుల్యవ్యవహారశ్చ తదాజ్ఞాపరిపాలకః ॥ ౭॥

సహస్రాదిత్యసంకాశశ్చన్ద్రావయవభూషణః ।

భుజ్జహారకేయూరవలయో ముఞ్జమేఖలః ॥ ౮॥

జలన్దరవిరిఞ్చోన్ద్రకపాలశకలోజ్జ్వలః ।

గంజాతుఙ్గతరంజార్ద్రపిఙ్గలాననమూర్ధజః ॥ ౯॥

భగ్నదంష్ట్రాఙ్కరాక్రాన్తప్రాన్తకాన్తధరాధరః ।

సవ్యశ్రవణపార్శ్వాన్తమణ్డలీకృతకుణ్డలః ॥ ౧౦॥

మహావృషభనిర్యాణో మహాజలదనిఃస్వనః ।

మహానలసమప్రఖ్యో మహాబలపరాక్రమః ॥ ౧౧॥

ఏవం ఘోరమహారూపో బ్రహ్మపుత్రో మహేశ్వరః ।

విజ్ఞానం బ్రహ్మణే దత్త్వా సర్గం సహ కరోతి చ ॥ ౧౨॥

తస్మాద్ రుద్రప్రసాదేన ప్రతికల్పం ప్రజాపతేః ।

ప్రవాహరూపతో నిత్యా ప్రజాసృష్టిః ప్రవర్తతే ॥ ౧౩॥

కదాచిత్ప్రార్థితః స్రష్టం బ్రహ్మణా నీలలోహితః ।

స్వాత్మనా సదృశాన్ సర్వాన్ ససర్జ మనసా విభుః ॥ ౧౪॥

కపర్దినో నిరాతక్కాన్నిలగ్రీవాస్త్రిలోచనాన్ ।

జరామరణనిర్ముక్తాన్ దీప్తశూలవరాయుధాన్ ॥ ౧౫॥

తైస్తు సజ్ఞాదితం సర్వం చతుర్దశవిధం జగత్ ।

తాన్సృష్ట్వా వివిధాన్ రుద్రాన్ రుద్రమాహ పితామహః ॥ ౧౬॥

నమస్తే దేవదేవేశ మాస్రాక్షీరీదృశీః ప్రజాః ।

అన్యః సృజ త్వం భద్రం తే ప్రజా మృత్యుసమన్వితాః ॥ ౧౭॥

ఇత్యుక్తః ప్రహసన్నాహ బ్రహ్మణం పరమేశ్వరః ।

నాస్తి మే తాదృశః సర్గః సృజ త్వమశుభాః ప్రజాః ॥ ౧౮॥

యే త్విమే మనసా సృష్టా మహాత్మానో మహాబలాః ।

చరిష్యన్తి మయా సార్ధం సర్వ ఏవ హి యాజ్ఞికాః ॥ ౧౯॥

ఇత్యుక్త్వా విశ్వకర్మాణం విశ్వభూతేశ్వరో హరః ।

సహ రుద్రైః ప్రజాసర్గాన్నివృత్తాత్మాధ్యతిష్ఠత ॥ ౨౦॥

తతః ప్రభృతి దేవోఽసౌ న ప్రసూతే ప్రజాః శుభాః ।

ఊర్ధ్వరేతాః స్థితః స్థాణుర్యావదాభూతసమ్ప్లవమ్ ॥ ౨౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే రుద్రావిర్భావవర్ణనం

నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౧౪॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౧౫. పఞ్చదశోఽధ్యాయః | శివశివాస్తుతివర్ణనమ్ |

వాయురువాచ |

యదా పునః ప్రజాః సృష్టా న వ్యవర్ధన్త వేధసః |

తదా మైథునజాం సృష్టిం బ్రహ్మో కర్తుమమన్యత || ౧||

న నిర్గతం పురా యస్మాన్నారీణాం కులమీశ్వరాత్ |

తేన మైథునజాం సృష్టిం న శశాక పితామహాః || ౨||

తతః స విదధే బుద్ధిమర్థనిశ్చయగామినీమ్ |

ప్రజానమేవ వృద్ధ్యర్థం ప్రష్టవ్యః పరమేశ్వర || ౩||

ప్రసాదేన వినా తస్య న వర్ధేరన్నిమాః ప్రజాః |

ఏవం సఞ్చిన్త్య విశ్వాత్మా తపః కర్తుం ప్రచక్రమే || ౪||

తదాద్యా పరమా శక్తిరనంతా లోకభావినీ |

ఆద్యా సూక్ష్మతరా శుద్ధా భావగమ్యా మనోహరా || ౫||

నిర్గుణా నిష్ప్రపఞ్చా చ నిష్కలా నిరుపప్లవా |

నిరన్తరతా నిత్యా నిత్యమీశ్వరపార్శ్వగా || ౬||

తయా పరమయా శక్త్యా భగవన్తం త్రియమృకమ్ |

సఞ్చిన్త్య హృదయే బ్రహ్మో తతాప పరమం తపః || ౭||

తీవ్రేణ తపసా తస్య యుక్తస్య పరమేష్ఠినః |

అచిరేణైవ కాలేన పితా సమృతుతోష హా || ౮||

తతః కేనచిదంశేన మూర్తిమావిశ్య కామపి |

అర్ధనారీశ్వరో భూత్వా యయౌ దేవః స్వయం హరః || ౯||

తం దృష్ట్వా పరమం దేవం తమసః పరమవ్యయమ్ |

అద్వితీయమనిర్దేశ్యమదృశ్యమకృతాత్మభిః || ౧౦||

సర్వలోకవిధాతారం సర్వలోకేశ్వరేశ్వరమ్ |

సర్వలోకవిధాయన్యా శక్త్యా పరమయా యుతమ్ || ౧౧||

అప్రతర్క్యమనాభాసమమేయమజరం ధ్రువమ్ |

అచలం నిర్గుణం శాన్తమనన్తమహిమాస్పదమ్ || ౧౨||

సర్వగం సర్వదం సర్వసదసదస్వక్తివర్జితమ్ |

సర్వోపమాననిర్ముక్తం శరణ్యం శాశ్వతం శివమ్ || ౧౩||

ప్రణమ్య దణ్ణవద్ బ్రహ్మ సముత్థాయ కృతాజ్ఞులిః ।
 శ్రద్ధావినయసమ్పన్నైః శ్రావ్యైః సంస్కారసంయుతైః ॥ ౧౪॥
 యథార్థయుక్తసర్వార్థైర్వేదార్థపరిబృంహితైః ।
 తుష్టావ దేవం దేవీం చ సూక్తైః సూక్ష్మార్థగోచరైః ॥ ౧౫॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 జయ దేవ మహాదేవ జయేశ్వర మహేశ్వర ।
 జయ సర్వగుణశ్రేష్ఠ జయ సర్వసురాధిప ॥ ౧౬॥
 జయ ప్రకృతికల్యాణీ జయ ప్రకృతినాయికే ।
 జయ ప్రకృతిదూరే త్వం జయ ప్రకృతిసుందరీ ॥ ౧౭॥
 జయామోఘమహామాయ జయామోఘమనోరథ ।
 జయామోఘమహాలీల జయామోఘమహాబల ॥ ౧౮॥
 జయ విశ్వజగన్మాతర్జయ విశ్వజగన్మయి ।
 జయ విశ్వజగద్ధాత్రి జయ విశ్వజగత్సఖి ॥ ౧౯॥
 జయ శాశ్వతికైశ్వర్య జయ శాశ్వతికాలయ ।
 జయ శాశ్వతికాకార జయ శాశ్వతికానుగ ॥ ౨౦॥
 జయాత్మత్రయనిర్మాత్రి జయాత్మత్రయపాలిని ।
 జయాత్మత్రయసంహర్త్రీ జయాత్మత్రయనాయికే ॥ ౨౧॥
 జయావలోకనాయత్తజగత్కారణబృంహణ ।
 జయోపేక్షాకటాక్షోత్తపలతభుగ్భుక్తభౌతిక ॥ ౨౨॥
 జయ దేవాద్యవిజ్ఞేయే స్వాత్మసూక్ష్మదృశోజ్జ్వలే ।
 జయ స్థూలాత్మశక్త్యేశే జయ వ్యాప్తచరాచరే ॥ ౨౩॥
 జయ నానైకవిన్యస్తవిశ్వతత్త్వసముచ్చయ ।
 జయాసురశిరోనిష్ఠశ్రేష్ఠానుగకదమ్బక ॥ ౨౪॥
 జయోపాశ్రితసంరక్షాసంవిధానపటీయసి ।
 జయోన్మాలితసంసారవిషవృక్షాఙ్కరోద్ధమే ॥ ౨౫॥
 జయ ప్రాదేశికైశ్వర్యవీర్యశౌర్యవిజృమ్భణ ।
 జయ విశ్వబహిర్భూత నిరస్తపరవైభవ ॥ ౨౬॥

జయ ప్రణీతపశ్చార్థప్రయోగపరమామృత ।

జయ పశ్చార్థవిజ్ఞానసుధాస్రోతఃస్వరూపిణి ॥ ౨౭ ॥

జయాతిఘోరసంసారమహారోగభిషగ్వర ।

జయానాదిమలాజ్ఞానతమఃపటలచన్దికే ॥ ౨౮ ॥

జయ త్రిపురకాలాగ్నే జయ త్రిపురభైరవి ।

జయ త్రిగుణనిర్ముక్తే జయ త్రిగుణమర్దని ॥ ౨౯ ॥

జయ ప్రథమసర్వజ్ఞ జయ సర్వప్రబోధికే ।

జయ ప్రమరదీవ్యాజ్ఞ జయ ప్రార్థితదాయని ॥ ౩౦ ॥

క్వ దేవ తే పరం ధామ క్వ చ తుచ్ఛం చ నో వచః ।

తథాపి భగవన్ భక్త్యా ప్రలపంతం క్షమస్వ మామ్ ॥ ౩౧ ॥

విజ్ఞాప్యైవంవిధైః సూక్తైర్విశ్వకర్మా చతుర్ముఖః ।

నమశ్చకార రుద్రాయ రుద్రాణ్యై చ ముహుర్ముహుః ॥ ౩౨ ॥

ఇదం స్తోత్రవరం పుణ్యం బ్రహ్మణా సముదీరితమ్ ।

అర్చనారీశ్వరం నామ శివయోర్వారవర్ధనమ్ ॥ ౩౩ ॥

య ఇదం కీర్తయేద్భక్త్యా యస్య కస్యాపి కాఙ్క్షయా ।

స తత్ఫలమవాప్నోతి శివయోః ప్రీతికారణాత్ ॥ ౩౪ ॥

సకలభువనభూతభావనాభ్యాం

జననవినాశవిహీనవిగ్రహాభ్యామ్ ।

నరవరయువతీవపుర్ధరాభ్యాం

సతతమహం ప్రణతోఽస్మి శక్జురాభ్యామ్ ॥ ౩౫ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే శివశివాస్తుతివర్ణనం

నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౧౫ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్జురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౧౬. షోడశోఽధ్యాయః | దేవీశక్తు్యదభవః |

వాయురువాచ |

అథ దేవో మహాదేవో మహాజలదనాదయా |

వాచా మధురగమ్భిరశివదశ్లక్షవర్ణయా || ౧ ||

అర్థసమృన్నపదయా రాజలక్షణయుక్తయా |

అశేషవిషయారమ్భరక్షావిమలయదక్షయా || ౨ ||

మనోహరతరోదారమధురస్మితపూర్వయా |

సమృభాషేసుసమ్ప్రీతో విశ్వకర్మాణమీశ్వరః || ౩ ||

ఈశ్వర ఉవాచ |

వత్స వత్స మహాభాగ మమ పుత్ర పితామహా |

జ్ఞాతమేవ మయా సర్వం తవ వాక్యస్య గౌరవమ్ || ౪ ||

ప్రజానామేవ వృద్ధ్యర్థం తపస్తప్తం త్వయాధునా |

తపసానేన తుష్టోఽస్మి దదామి చ తవేప్పితమ్ || ౫ ||

ఇత్యుక్త్వా పరమోదారం స్వభావమధురం వచః |

ససర్జ వపుషో భాగాద్దేవీం దేవవరో హరః || ౬ ||

యామాహుర్భ్రూహ్మవిద్వాంసో దేవీం దివ్యగుణాన్వితామ్ |

పరస్య పరమాం శక్తిం భవస్య పరమాత్మనః || ౭ ||

యస్యాం న ఖలు విద్యన్తే జన్మమృత్యుజరాదయః |

యా భవానీ భవస్యాఙ్గాత్సమావిరభవత్కిల || ౮ ||

యస్యా వాచో నివర్తన్తే మనసా చేన్ద్రియైః సహా |

సా భర్తుర్వపుషో భాగాజ్ఞాతేవ సమదృశ్యత || ౯ ||

యా సా జగదిదం కృత్స్నం మహిమ్నా వ్యాప్య తిష్ఠతి |

శరీరిణీవ స దేవీ విచిత్రం సమలక్ష్యత || ౧౦ ||

సర్వం జగదిదం చైషా సమ్మోహయతి మాయయా |

ఈశ్వరాత్సైవ జాతాఽభూదజాతా పరమార్థతః || ౧౧ ||

న యస్యాః పరమో భావః సురాణామపి గోచరః |

విశ్వామరేశ్వరీ చైవ విభక్తా భర్తురజతః || ౧౨ ||

తాం దృష్ట్వా పరమేశానీం సర్వలోకమహేశ్వరీమ్ |

సర్వజ్ఞాం సర్వగాం సూక్ష్మాం సదసద్వ్యక్తివర్జితామ్ ॥ ౧౩॥

పరమాం నిఖిలం భాసా భాసయస్తీమిదం జగత్ ॥

ప్రణిపత్య మహాదేవీం ప్రార్థయామాస వై విరాట్ ॥ ౧౪॥

బ్రహ్మోవాచ ॥

దేవి దేవేన సృష్టోఽహమాదౌ సర్వజగన్మయి ॥

ప్రజాసర్గే నియుక్తశ్చ సృజామి సకలం జగత్ ॥ ౧౫॥

మనసా నిర్మితాః సర్వే దేవి దేవాదయో మయా ॥

న వృద్ధిముపగచ్ఛన్తి సృజ్యమానాః పునః పునః ॥ ౧౬॥

మిథునప్రభవామేవ కృత్వా సృష్టిమతః పరమ్ ॥

సంవర్ధంతుమిచ్ఛామి సర్వా ఏవ మమ ప్రజాః ॥ ౧౭॥

న నిర్గతం పురా త్వత్తో నారీణాం కులమవ్యయమ్ ॥

తేన నారీకులం స్త్ర్ఘం శక్తిర్మమ న విద్యతే ॥ ౧౮॥

సర్వాసామేవ శక్తీనాం త్వత్తః ఖలు సముద్భవః ॥

తస్మాత్సర్వత్ర సర్వేషాం సర్వశక్తిప్రదాయినీమ్ ॥ ౧౯॥

త్వామేవ వరదాం మాయాం ప్రార్థయామి సురేశ్వరీమ్ ॥

చరాచరవివృద్ధ్యర్థమంశేనైకేన సర్వగే ॥ ౨౦॥

దక్షస్య మమ పుత్రస్య పుత్రీ భవ భవార్దినీ ॥

ఏవం సా యాచితా దేవీ బ్రహ్మణా బ్రహ్మయోనినా ॥ ౨౧॥

శక్తిమేకాం భ్రువోర్మధ్యాత్ ససర్జాత్మసమప్రభామ్ ॥

తామాహ ప్రహసన్ ప్రేక్ష్య దేవదేవవరో హరః ॥ ౨౨॥

బ్రహ్మణం తపసారాధ్య కురు తస్య యథేప్పితమ్ ॥

తామాజ్ఞాం పరమేశస్య శిరసా ప్రతిగృహ్య సా ॥ ౨౩॥

బ్రహ్మణో వచనార్దేవీ దక్షస్య దుహితాఽభవత్ ॥

దక్షైస్యమతులాం శక్తిం బ్రహ్మణే బ్రహ్మరూపిణీమ్ ॥ ౨౪॥

వివేశ దేహం దేవస్య దేవశ్చాస్తరధీయత ॥

తదాప్రభృతి లోకేఽస్మిన్ స్త్రియాం భోగః ప్రతిష్ఠితః ॥ ౨౫॥

ప్రజాసృష్టిశ్చ విప్రేన్ద్రా మైథునేన ప్రవర్తతే ॥

బ్రహ్మపి ప్రాప సానన్దం సన్తోషం మునిపుణ్ణవాః ॥ ౨౬॥

ఏతద్వః సర్వమాఖ్యాతం దేవ్యాః శక్తిసముద్భవమ్ ।
పుణ్యవృద్ధికరం శ్రావ్యం భూతసర్గానుషక్లతః ॥ ౨౭ ॥

య ఇదం కీర్తయేన్నిత్యం దేవ్యాః శక్తిసముద్భవమ్ ।
పుణ్యం సర్వమవాప్నోతి పుత్రాంశ్చ లభతే శుభాన్ ॥ ౨౮ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే దేవీశక్తు్యద్భవో
నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౧౬ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౧౭. సప్తదశోఽధ్యాయః । సృష్టికథనమ్ ।

వాయురువాచ ।

ఏవం లభ్యా పరాం శక్తిమీశ్వరాదేవ శాశ్వతీమ్ ।
మైథునప్రభవాం సృష్టిం కర్తుకామః ప్రజాపతిః ॥ ౧ ॥

స్వయమప్యర్థతో నారీ చార్ధేన పురుషోఽభవత్ ।
యార్ధేన నారీ సా తస్మాచ్ఛతరూపా వ్యజాయత ॥ ౨ ॥

విరాజమసృజద్బ్రహ్మో సోఽర్ధేన పురుషోఽభవత్ ।
స వై స్వాయమ్భువః పూర్వం పురుషో మనురుచ్ఛతే ॥ ౩ ॥

సా దేవీ శతరూపా తు తపః కృత్వా సుదుశ్చరమ్ ।
భర్తారం దీప్తయశసం మనుమేవాన్వపద్యత ॥ ౪ ॥

తస్మాత్తు శతరూపా సా పుత్రద్వయమసూయత ।
ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌ పుత్రౌ పుత్రవతాం వరౌ ॥ ౫ ॥

కన్యే ద్వే చ మహాభాగే యాభ్యాం జాతాస్త్విమాః ప్రజాః ।
ఆకూతిరేకా విజ్ఞేయా ప్రసూతిరపరా స్మృతా ॥ ౬ ॥

స్వాయమ్భువః ప్రసూతిం చ దదౌ దక్షాయ తాం ప్రభుః ।
రుచేః ప్రజాపతేశ్చైవ చాకూతిం సమపాదయత్ ॥ ౭ ॥

ఆకూత్యాం మిథునం జజ్ఞే మానసస్య రుచేః శుభమ్ ।

యజ్ఞశ్చ దక్షిణా వైవ యాభ్యాం సంవర్తితం జగత్ ॥ ౮ ॥

స్వాయముఖ్యవసుతాయాం తు ప్రనూత్యాం లోకమాతరః ।

చతస్రో వింశతిః కన్యా దక్షస్త్యజనయత్ప్రభుః ॥ ౯ ॥

శ్రద్ధా లక్ష్మీర్ధృతిః పుష్టిస్తుష్టిర్మేధా క్రియా తథా ।

బుద్ధిర్లజ్జా వపుః శాన్తిస్సిద్ధిః కీర్తిస్త్రయోదశీ ॥ ౧౦ ॥

పత్న్యర్థం ప్రతిజగ్రాహ ధర్మో దాక్షాయణీః ప్రభుః ।

తాభ్యః శిష్టా యవీయస్య ఏకాదశ సులోచనాః ॥ ౧౧ ॥

ఖ్యాతిః సత్యథ సమ్భూతిః స్మృతిః ప్రీతిః క్షమా తథా ।

సన్నతిశ్చానసూయా చ ఊర్జా స్వాహా స్వధా తథా ॥ ౧౨ ॥

భృగుః శర్వో మరీచిశ్చ అగ్గిరాః పులహః క్రతుః ।

పులస్త్యోఽత్రిర్వశిష్ఠశ్చ పావకః పితరస్తథా ॥ ౧౩ ॥

ఖ్యాత్యాద్యా జగృహుః కన్యా మునయో మునిసత్తమాః ।

కామాద్యాస్తు యశోఽన్తా యే తే త్రయోదశ సూనవః ॥ ౧౪ ॥

ధర్మస్య జజ్ఞిరే తాస్తు శ్రద్ధాద్యాః సుసుఖోత్తరాః ।

దుఃఖోత్తరాశ్చ హింసాయామధర్మస్య చ సన్తతౌ ॥ ౧౫ ॥

నికృత్యాదయ ఉత్పన్నాః పుత్రాశ్చ ధర్మలక్షణాః ।

నైషాం భార్యాశ్చ పుత్రా వా సర్వే త్వనియమాః స్మృతాః ॥ ౧౬ ॥

స ఏష తామసః సర్గో జజ్ఞే ధర్మనియామకః ।

యా సా దక్షస్య దుహితా రుద్రస్య దయితా సతీ ॥ ౧౭ ॥

భర్తృనిన్దాప్రసక్తేన త్యక్త్యా దాక్షాయణీం తనుమ్ ।

దక్షం చ దక్షభార్యాం చ వినిన్ద్య సహ బన్ధుభిః ॥ ౧౮ ॥

సా మేనాయామావిరభూత్పుత్రీ హిమవతో గిరేః ।

రుద్రస్తు తాం సతీం దృష్ట్వా రుద్రాన్స్తాత్మసమప్రభాన్ ॥ ౧౯ ॥

యథాఽస్యజదసంక్ల్యాతాన్తథా కథితమేవ చ ।

భృగోః ఖ్యాత్యాం సముత్పన్నా లక్ష్మీర్నారాయణప్రియా ॥ ౨౦ ॥

దేవౌ ధాతృవిధాతారౌ మన్వన్తరవిధారిణౌ ।

తయోర్వై పుత్రపౌత్రాద్యాః శతశోఽథ సహస్రశః ॥ ౨౧ ॥

స్వాయముఖవేఽన్తరే నీతాః సర్వే తే భార్గవా మతాః ।
 మరీచేరపి సమూఖిః పార్ణమాసమసూయత ॥ ౨౨॥
 కన్యావతుష్టయం చైవ మహీయాంసస్తదస్వయాః ।
 యేషాం వంశే సముత్పన్నో బహుపుత్రస్య కశ్యపః ॥ ౨౩॥
 స్మృతిశ్చాఙ్గిరసః పత్నీ జనయామాస వై సుతౌ ।
 ఆగ్నిధ్రం శరభజ్ఞౌచైవ తథా కన్యావతుష్టయమ్ ॥ ౨౪॥
 తదీయాః పుత్రపౌత్రాశ్చ యేఽతీతాస్తే సహస్రశః ।
 ప్రీత్యాం పులస్త్యభార్యాయాం దన్తోఽగ్నిరభవత్సుతః ।
 పూర్వజన్మని యోఽగస్త్యః స్మృతః స్వాయముఖవేఽన్తరే ॥ ౨౫॥
 తత్సన్తతీయా బహవః పౌలస్త్యా ఇతి విశ్రుతాః ।
 క్షమా తు సుషువే పుత్రాన్ పులహస్య ప్రజాపతేః ॥ ౨౬॥
 కర్దమశ్చాసురిశ్చైవ సహిష్ఠుశ్చేఽతి తే త్రయః ।
 త్రేతార్నివర్చసః సర్వే యేషాం వంశః ప్రతిష్ఠితః ॥ ౨౭॥
 క్రతోః క్రతుసమాన్భార్యా సన్నతిః సుషువే సుతాన్ ।
 నైషాం భార్యాశ్చ పుత్రాశ్చ సర్వే తే హ్యూర్ధ్వరేతసః ॥ ౨౮॥
 ప్షష్ఠిస్తాని సహస్రాణి వాలఖిల్యా ఇతి స్మృతాః ।
 ఆనూరోరగ్రతో యాన్తి పరివార్యసి దివాకరమ్ ॥ ౨౯॥
 ఆత్రేర్భార్యానసూయా చ పఞ్చాత్రేయానసూయత ।
 కన్యకాం చ శ్రుతిం నామ మాతా శఙ్ఖపదస్య చ ॥ ౩౦॥
 సత్యనేత్రశ్చ హవ్యశ్చ ఆపోమూర్తిః శనైశ్చరః ।
 సోమశ్చ పఞ్చమస్త్యేతే పఞ్చాత్రేయాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౩౧॥
 తేషాం పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ హ్యేత్రేయాణాం మహాత్మనామ్ ।
 స్వాయముఖవేఽన్తరేఽతీతాః శతశోఽథ సహస్రశః ॥ ౩౨॥
 ఊర్ణాయాం తు వసిష్ఠస్య పుత్రా వై సప్త జజ్ఞరే ।
 జ్ఞాయసీ చ స్వసా తేషాం పుణ్డరీకా సుమధ్యమా ॥ ౩౩॥
 రజోగాత్రోర్ధ్వబాహూ చ సవనశ్చానయశ్చ యః ।
 సుతపాః శుక్ర ఇత్యేతే సప్త సప్తర్షయః స్మృతాః ॥ ౩౪॥
 గోత్రాణి నామభిన్నేషాం వాసిష్ఠానాం మహాత్మనామ్ ।

స్వాయముఖవేఽన్తరేఽతీతాన్యర్బుదాని శతాని చ ॥ ౩౫॥

ఇత్యేష ఋషిసర్గస్తు సానుబంధః ప్రకీర్తితః ।

సమాసాద్విస్తరాద్యక్తుమశక్యోఽయమితి ద్విజాః ॥ ౩౬॥

యోఽసౌ రుద్రాత్మకో వహ్నిబ్రహ్మణో మానసః సుతః ।

స్వాహా తస్య ప్రియా లేభే పుత్రాన్స్త్రీనమితౌజసః ॥ ౩౭॥

పావకః పవమానశ్చ శుచిరిత్యేష తే త్రయః ।

నిర్మల్యః పవమానః స్యాద్దైవ్యుతః పావకః స్మృతః ॥ ౩౮॥

సూర్యే తపతి యశ్చాసౌ శుచిః సౌర ఉదాహృతః ।

హవ్యవాహః కవ్యవాహః సహరణ్ణ ఇతి త్రయః ॥ ౩౯॥

త్రయాణాం క్రమశః పుత్రా దేవపితృసురాశ్చ తే ।

ఏతేషాం పుత్రపౌత్రాశ్చ చత్వారింశన్నవైవ తే ॥ ౪౦॥

కామ్యనైమిత్తికాజసకర్మసు త్రిషు సంస్థితాః ।

సర్వే తపస్వినో జ్ఞేయాః సర్వే వ్రతభృతస్తథా ॥ ౪౧॥

సర్వే రుద్రాత్మకాశ్చైవ సర్వే రుద్రపరాయణాః ।

తస్మాదగ్నిముఖే యత్తద్ హుతం స్యాదేవ కేనచిత్ ॥ ౪౨॥

తత్సర్వం రుద్రముద్దిశ్య దత్తం స్యాన్నాత్ర సంశయః ।

ఇత్యేవం నిశ్చయోఽగ్నినామనుక్రాంతో యథాతథమ్ ॥ ౪౩॥

నాతివిస్తరతో విప్రాః పితృన్వజ్ఞామ్యతః పరమ్ ।

యస్మాత్క్షణ్ ఋతవస్తేషాం స్థానం స్థానాభిమానినామ్ ॥ ౪౪॥

ఋతవః పితరస్తస్మాదిత్యేషా వైదికీ శ్రుతిః ।

యుష్మాద్ ఋతుషు సర్వే హి జాయస్తే స్థాస్సుజగ్గమాః ॥ ౪౫॥

తస్మాదేతే హి పితర ఆర్తవా ఇతి చ శ్రుతమ్ ।

ఏవం పితృణామేతేషామృతుకాలాభిమానినామ్ ॥ ౪౬॥

ఆత్మైశ్వర్యా మహాత్మానస్త్విష్టనీహాభసజ్గమాత్ ।

ఆగ్నిష్వోత్తా బర్హిషదః పితరో ద్వివిధాః స్మృతాః ॥ ౪౭॥

అయజ్ఞానశ్చ యజ్ఞానః క్రమాత్తే గృహమేధినః ।

స్వధాఽనూత పితృభ్యశ్చ ద్వే కన్యే లోకవిశ్రుతే ॥ ౪౮॥

మేనాం చ ధరణీం చైవ యాభ్యాం విశ్వమిదం ధృతమ్ |
 అగ్నిష్వాత్తసుతా మేనా ధరణీ బర్హిషత్సుతా || ౪౯ ||
 మేనా హిమవతః పత్నీ మైనాకం క్రౌఞ్చమేవ చ |
 గౌరీం గణ్గాం చ సుషువే భవాఙ్గాశ్లేషపావనీమ్ || ౫౦ ||
 మేరోస్తు ధరణీ పత్నీ దివ్యౌషధీసమన్వితమ్ |
 మన్దరం సుషువే పుత్రం చిత్రిసున్దరకన్ధరమ్ || ౫౧ ||
 స ఏవ మన్దరః శ్రీమాన్మేరుపుత్రస్తపోబలాత్ |
 సాక్షాచ్ఛ్చిక్రణ్ణనాథస్య శివస్యావసథం గతః || ౫౨ ||
 సాఽనూతా ధరణీ భూయస్త్రిసః కన్యాశ్చ విశ్రుతాః |
 వేలాం చ నియతిం చైవ తృతీయామపి చాయతిమ్ || ౫౩ ||
 ఆయతిర్నియతిశ్చైవ పత్నోస్య ద్వే భృగుపుత్రయోః |
 స్వామముఖవేఽన్తరే పూర్వం కథితస్తే తదన్వయః || ౫౪ ||
 సుషువే సాగరాద్వేలా కన్యామేకామనిన్ధితామ్ |
 సవర్ణాం నామ సాముద్రీం పత్నీం ప్రాచీనబర్హిషః || ౫౫ ||
 సాముద్రీ సుషువే పుత్రాన్దశ ప్రాచీనబర్హిషః |
 సర్వే ప్రాచేతసా నామ ధనుర్వేదస్య పారగాః || ౫౬ ||
 యేషాం స్వామముఖవే దక్షః పుత్రత్వమగమత్పురా |
 త్రియమ్బకస్య శాపేన చాక్షుషస్యాన్తరే మనోః || ౫౭ ||
 ఇత్యేతే బ్రహ్మపుత్రాణాం ధర్మాదీనాం మహాత్మనామ్ |
 నాతిసజ్జేపతో విప్రా నాతివిస్తరతః క్రమాత్ || ౫౮ ||
 వర్ణితా వై మయా వంశా దివ్యా దేవగణాన్వితాః |
 క్రియావస్తః ప్రజావన్తో మహర్థిభిరలక్ష్మితాః || ౫౯ ||
 ప్రజానాం సన్నివేశోఽయం ప్రజాపతిసముద్భవః |
 న హి శక్యః ప్రసజ్ఞ్యాతుం వర్షకోటిశతైరపి || ౬౦ ||
 రాజ్ఞామపి చ యో వంశో ద్విధా సోఽపి ప్రవర్తతే |
 సూర్యవంశః సోమవంశ ఇతి పుణ్యతమః క్షితౌ || ౬౧ ||
 ఇన్ష్యాకురమ్పరీషశ్చ యయాతిర్నాహుషాదయః |
 పుణ్యశ్లోకాః శ్రుతా యేఽత్ర తేఽపి తద్వంశసమ్భవాః || ౬౨ ||

అన్యే చ రాజఋషయో నానావీర్యసమన్వితాః ।

కిం తైః ఫలమనుత్కాన్తైరుక్తపూర్వైః పురాతనైః ॥ ౬౩॥

కిం చేశ్వరకథావృత్తౌ యత్ర తత్రాన్యకీర్తనమ్ ।

న సద్భిః సమ్మతం మత్వా నోత్సహే బహుభాషితుమ్ ॥ ౬౪॥

ప్రసంఖాదీశ్వరస్వైవ ప్రభావద్యోతనాదపి ।

సర్గాదయోఽపి కథితా ఇత్యత్ర తత్ప్రవిస్తరైః ॥ ౬౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే సృష్టికథనం
నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౧౭॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౧౮. అష్టాదశోఽధ్యాయః । సతీదేహత్యాగః ।

ఋషయః ఊచుః ।

దేవీ దక్షస్య తనయా త్యక్తైస్త్వ దాక్షాయణీం తనుమ్ ।

కథం హిమవతః పుత్రీ మేనాయామభవత్పురా ॥ ౧॥

కథం చ నిన్దితో రుద్రో దక్షేణ చ మహాత్మనా ।

నిమిత్తమపి కిం తత్ర యేన స్యాన్నిన్దితో భవః ॥ ౨॥

ఉత్పన్నశ్చ కథం దక్షో హ్యభిశాపాద్భవస్య తు ।

చాక్షుషస్యాన్తరే పూర్వం మనోః ప్రబ్రూహి మారుత ॥ ౩॥

వాయురువాచ

శృణ్వన్తు కథయిష్యామి దక్షస్య లఘుచేతసః ।

వృత్తం పాపాత్ ప్రమాదాచ్చ విశ్వామరవిదూషణమ్ ॥ ౪॥

పురా సురాసురాః సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।

కదాచిద్ ద్రష్టుమీశానం హిమవచ్ఛిఖరం యయుః ॥ ౫॥

తదా దేవశ్చ దేవీ చ దివ్యాసనగతాపుభౌ ।

దర్శనం దదతుస్తేషాం దేవాదీనాం ద్విజోత్తమాః ॥ ౬॥

తదానీమేవ దక్షోఽపి గతస్తత్ర సహామరైః ।
 జామాతరం హరం ద్రష్టుం దేవీం చాత్మసుతాం సతీమ్ ॥ ౭॥
 తదాత్మగౌరవాద్దేవో దేవ్యా దక్షే సమాగతే ।
 దేవాదిభ్యో విశేషేణ న కదాచిదభూత్స్పృతిః ॥ ౮॥
 తస్య తస్యాః పరం భావమజ్ఞాతుశ్చాపి కేవలమ్ ।
 పుత్రిత్యేవం విమూఢస్య తస్యాం వైరమజాయత ॥ ౯॥
 తతస్త్వైవ వైరేణ విధినా చ ప్రచోదితః ।
 నాజువాహ భవం దక్షో దీక్షితస్తామపి ద్విషన్ ॥ ౧౦॥
 అన్యాజ్ఞామాతరః సర్వానాహూయ స యథాక్రమమ్ ।
 శతశః పుష్కలామర్చాఞ్చకార చ పృథక్ పృథక్ ॥ ౧౧॥
 తథా తాన్యజ్ఞతాన్ శ్రుత్వా నారదస్య ముఖాత్తదా ।
 యయౌ రుద్రాయ రుద్రాణీ విజ్ఞాప్య భవనం పితుః ॥ ౧౨॥
 అథ సన్నిహితం దివ్యం విమానం విశ్వతోముఖమ్ ।
 లక్షణాఢ్యం సుఖారోహమతిమాత్రం మనోహరమ్ ॥ ౧౩॥
 తప్తజామ్బూనదప్రఖ్యం చిత్రరత్నపరిష్కృతమ్ ।
 ముక్తామయవితానాగ్న్యం స్రగ్ధామసమలఙ్కృతమ్ ॥ ౧౪॥
 తప్తకఞ్చననిరూప్యహం రత్నస్తమభశతావృతమ్ ।
 వజ్రకల్పితసోపానం విద్రుమస్తమభతోరణమ్ ॥ ౧౫॥
 పుష్పపట్టపరిస్తీర్ణం చిత్రరత్నమహాననమ్ ।
 వజ్రజాలకిరచ్ఛిద్రమచ్ఛిద్రమణికుటిమమ్ ॥ ౧౬॥
 మణిదణ్డమనోజ్ఞేన మహావృషభలక్ష్మణా ।
 అలఙ్కృతపురోభాగమభ్రతుభ్రేణ కేతునా ॥ ౧౭॥
 రత్నకఞ్చుకగుప్తాఙ్గైశ్చిత్రవేత్త్రైకపాణిభిః ।
 అధిష్ఠితమహాద్వారమప్రధృష్ట్యైర్గణేశ్వరైః ॥ ౧౮॥
 మృదఙ్గతాలగీతాదివేణువిణావిశారదైః ।
 విదగ్ధవేషభూషైశ్చ బహుభిః స్త్రీజనైర్వృతమ్ ॥ ౧౯॥
 ఆరురోహ మహాదేవీ సహ ప్రియసఖీజనైః ।

చామారవ్యజనే తస్యా వజ్రదణ్డమనోహరే ॥ ౨౦॥
 గృహీత్వా రుద్రకన్యే ద్వే వివీజతురుభే శుభే ।
 తదా చామరయోర్మూఢ్యే దేవ్యా వదనమాబభౌ ॥ ౨౧॥
 అన్యోఽన్యం యుధ్యతోర్మూఢ్యే హంసయోరివ పఙ్కజమ్ ।
 ఛత్రం శశినిభం తస్యాశ్చూడోపరి సుమాలినీ ॥ ౨౨॥
 ధృతముక్తాపరిక్షిప్తం బభార ప్రేమనిర్భరా ।
 తచ్ఛత్రముజ్జ్వలం దేవ్యా రురుచే వదనోపరి ॥ ౨౩॥
 ఉపర్యమృతభాణ్ణస్య మణ్డలం శశినో యథా ।
 అథ చాగ్రే సమాసీనా సుస్మితాస్యా శుభావతీ ॥ ౨౪॥
 అక్షద్యూతవినోదేన రమయామాస వై సతీమ్ ।
 సుయశాః పాదుకే దేవ్యాః శుభే రత్నపరిష్కృతే ॥ ౨౫॥
 స్తనయోరన్తరే కృత్వా తదా దేవీమసేవత ।
 అన్యా కాశ్చానచార్వణీ దీప్తం జగ్రాహ దర్పణమ్ ॥ ౨౬॥
 ఆపరా తాలవృన్తం చ పరా తామ్బూలపేటికామ్ ।
 కాచిక్ష్మిడాశుకం చారు కరేఽకురుత భామినీ ॥ ౨౭॥
 కాచిత్తు సుమనోజ్ఞాని పుష్పాణి సురభీణి చ ।
 కాచిదాభరణాధారం బభార కమలేక్షణా ॥ ౨౮॥
 కాచిచ్ఛ పునరాలేపం సుప్రసూనం శుభాఙ్గానమ్ ।
 అన్యాశ్చ సదృశాస్తాస్తా యథాస్వముచితక్రియాః ॥ ౨౯॥
 ఆవృత్య తాం మహాదేవీమసేవన్త సమన్తతః ।
 అతీవ శుశుభే తాసామన్తరే పరమేశ్వరీ ॥ ౩౦॥
 తారాపరిషదో మధ్యే చన్ద్రలేఖేవ శారదీ ।
 తతః శఙ్ఖసముత్థస్య నాదస్య సమనన్తరమ్ ॥ ౩౧॥
 ప్రాస్థానికో మహానాదః పటహః సమతాడ్యత ।
 తతో మధురవాద్యాని సహ తాలోద్యతైః స్వనైః ॥ ౩౨॥
 అనాహతాని సన్నేదుః కాహాలానాం శతాని చ ।
 సాయుధానాం గణేశానాం మహేశసమతేజసామ్ ॥ ౩౩॥

సహస్రాణి శతాన్యష్టౌ తదాసిం పురతో యయుః |
 తేషాం మధ్యే వృషారూఢో గజారూఢో యథా గురుః || ౩౪||
 జగామ గణపః శ్రీమాన్ సోమనస్తిశ్వరార్చితః |
 దేవదుష్టభయో నేదుర్దివి దివ్యసుఖా ఘనాః || ౩౫||
 నన్యతుర్మునయః సర్వే ముముదుః సిద్ధయోగినః |
 సస్పృజః పుష్పవృష్టిం చ వితానోపరి వారిదాః || ౩౬||
 తదా దేవగణైశ్చాన్యైః పథి సర్వత్ర సజ్గతాః |
 క్షణాదివ పితుర్గేహం ప్రవివేశ మహేశ్వరీ || ౩౭||
 తాం దృష్ట్వా కుపితో దక్షశ్చాత్మనః క్షయకారణాత్ |
 తస్యా యవీయసీభ్యోఽపి చక్రే పూజామసత్కృతామ్ || ౩౮||
 తదా శశిముఖీ దేవీ పితరం సదసి స్థితమ్ |
 అమ్బికా యుక్తమవ్యగ్రమువాచాకృపణం వచః || ౩౯||
 దేవ్యువాచ |
 బ్రహ్మాదయః పిశాచాన్తా యస్యాజ్ఞావశవర్తినః |
 స దేవః సామృతం తాత విధినా నార్చితః కిల || ౪౦||
 తదాస్తాం మమ జ్యాయస్యాః పుత్ర్యాః పూజాం కిమీదృశీమ్ |
 అసత్కృతామవజ్ఞాయ కృతవానసి గర్హితమ్ || ౪౧||
 ఏవముక్తోఽబ్రవీదేనాం దక్షః క్రోధాదమర్షితః |
 త్వత్తః శ్రేష్ఠా విశిష్టాశ్చ పూజ్యా బాలాః సుతా మమ || ౪౨||
 తాసాం తు యే చ భర్తారస్తే మే బహుమతా ముదా |
 గుణైశ్చాప్యధికాః సర్వే భర్తుస్తే త్ర్యమ్బకాదపి || ౪౩||
 స్తబ్ధాత్మా తామసః శర్వః త్వమిమం సముపాశ్రితా |
 తేన త్వామవమన్యేఽహం ప్రతికూలో హి మే భవః || ౪౪||
 తథోక్తా పితరం దక్షం క్రుద్ధా దేవీ తమబ్రవీత్ |
 శృణ్వతామేవ సర్వేషాం యే యజ్ఞసదసి స్థితాః || ౪౫||
 అకస్మాన్మమ భర్తారమజాతాశేషదూషణమ్ |
 వాచా దూషయసే దక్ష సాక్షాల్లోకమహేశ్వరమ్ || ౪౬||

విద్యాచారో గురుద్రోహి వేదేశ్వరవిదూషకః ।
 త ఏతే బహుపాపానః సర్వే దణ్ణ్యా ఇతి శ్రుతిః ॥ ౪౭॥
 తస్మాదత్యుక్కటస్యాస్య పాపస్య సదృశో భృశమ్ ।
 సహసా దారుణో దణ్ణస్తవ దైవాద్భవిష్యతి ॥ ౪౮॥
 త్వయా న పూజితో యస్మాద్దేవదేవస్త్రియమ్భకః ।
 తస్మాత్తవ కులం దుష్టం నష్టమిత్యవధారయ ॥ ౪౯॥
 ఇత్యుక్త్వా పితరం రుష్టా సతీ సన్త్యక్తసాధ్వసా ।
 తదీయాం చ తనుం త్యక్త్వా హిమవన్తం యయౌ గిరిమ్ ॥ ౫౦॥
 స పర్వతపరః శ్రీమాలలబ్ధపుణ్యఫలోదయః ।
 తదర్థమేవ కృతవాన్ సుచిరం దుశ్చరం తపః ॥ ౫౧॥
 తస్మాత్తమనుగృహ్లాతి భూధరేశ్వరమీశ్వరీ ।
 స్వేచ్ఛయా పితరం చక్రే స్వాత్మనో యోగమాయయా ॥ ౫౨॥
 యదా గతా సతీ దక్షం వినిన్ద్య భయవిహ్వలమ్ ।
 తదా తిరోహితా మన్త్రా విహతశ్చ తతోఽధ్వరః ॥ ౫౩॥
 తదుపశ్రుత్య గమనం దేవ్యాస్త్రిపురుమర్దనః ।
 దక్షాయ చ ఋషిభ్యశ్చ చుకోప చ శశాప తాన్ ॥ ౫౪॥
 యస్మాదవమతా దక్షమత్కృతేఽనాగసా సతీ ।
 పూజితాశ్చేతరాః సర్వాః స్వసుతా భర్తృభిః సహ ॥ ౫౫॥
 వైవస్వతేఽన్తరే తస్మాత్తవ జామాతరస్తవమీ ।
 ఉత్పత్యస్తే సమం సర్వే బ్రహ్మాయజ్ఞేష్యయోనిజాః ॥ ౫౬॥
 భవితా మానుషో రాజా చాక్షుషస్య త్వమన్వయే ।
 ప్రాచీనబర్హిషః పౌత్రః పుత్రశ్చాపి ప్రచేతనః ॥ ౫౭॥
 అహం తత్రాపి తే విఘ్నమాచరిష్యామి దుర్మతే ।
 ధర్మార్థకామయుక్తేషు కర్మస్వపి పునః పునః ॥ ౫౮॥
 తేనైవం వ్యాహృతో దక్షో రుద్రేణామితేజసా ।
 స్వాయుమ్భవీం తనుం త్యక్త్వా పపాత భువి దుఃఖితః ॥ ౫౯॥
 తతః ప్రాచేతసో దక్షో జజ్ఞే వై చాక్షుషేఽన్తరే ।
 ప్రాచీనబర్హిషః పౌత్రః పుత్రశ్చైవ ప్రచేతసామ్ ॥ ౬౦॥

భృగ్వాదయోఽపి జాతా వై మనోర్వైవస్వతస్య తు ।
అస్తరే బ్రహ్మణో యజ్ఞే వారుణీం బిభ్రతస్తనుమ్ ॥ ౬౧॥

తదా దక్షస్య ధర్మార్థం ప్రవృత్తస్య దురాత్మనః ।
మహేశః కృతవాన్ విఘ్నం మనా వైవస్వతే సతి ॥ ౬౨॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే సతీదేహత్యాగో
నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ॥ ౬౧.౧౮॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౬.౧.౧౯. ఏకోనవింశోఽధ్యాయః । వీరభద్రోత్పత్తివర్ణనమ్ ।

ఋషయః ఉచుః ।

కథం దక్షస్య ధర్మార్థం ప్రవృత్తస్య దురాత్మనః ।
మహేశః కృతవాన్ విఘ్నమేతదిచ్చామ వేదితుమ్ ॥ ౧॥

వాయురువాచ ।

విశ్వస్య జగతో మాతురపి దేవ్యాస్తపోబలాత్ ।
పితృభావముపాగమ్య ముదితే హిమవద్గిరౌ ॥ ౨॥

దేవేఽపి తత్కృతోద్వాహే హిమవచ్ఛిఖరాలయే ।
సఙ్కీడతి తయా సార్థం కాలే బహుతరే గతే ॥ ౩॥

వైవస్వతేఽస్తరే ప్రాప్తే దక్షః ప్రాచేతసః స్వయమ్ ।
అశ్వమేధేన యజ్ఞేన యక్ష్యమాణోఽన్వపద్యత ॥ ౪॥

తతో హిమవతః పృష్ఠే దక్షో వై యజ్ఞమాహరత్ ।
గంగాద్వారే శుభే దేశే ఋషిసిద్ధనిషేవితే ॥ ౫॥

తస్య తస్మిన్మఖే దేవాః సర్వే శక్రపురోగమాః ।
గమనాయ సమాగమ్య బుద్ధిమాపేదిరే తదా ॥ ౬॥

ఆదిత్యా వసవో రుద్రాః సాధ్యాః సహ మరుద్గణైః ।
ఊష్ణపాః సోమపాశ్చైవ ఆజ్యపా ధూమపాస్తథా ॥ ౭॥

అశ్వినౌ పితరశ్చైవ తథా చాన్యే మహర్షయః ।
విష్ణునా సహితాః సర్వే స్వాగతా యజ్ఞభాగినః ॥ ౮॥

దృష్ట్వా దేవకులం సర్వమీశ్వరేణ వినా గతమ్ ।
దధీవో మన్యునావిష్టో దక్షమేవమభాషత ॥ ౯॥

దధీచ ఉవాచ ।
అప్యపూజ్యే చైవ పూజా పూజ్యానాం చాప్యపూజనే ।
నరః పాపమవాప్నోతి మహద్వై నాత్ర సంశయః ॥ ౧౦॥

అసతాం సమ్మతిర్యత్ర సతామవమతిస్తథా ।
దణ్ణో దేవకృతస్తత్ర సద్యః పతతి దారుణః ॥ ౧౧॥

ఏవముక్త్వా తు విప్రర్షిః పునర్దక్షమభాషత ।
పూజ్యం తు పశుభర్తారం కస్మాన్నార్చయసే ప్రభుమ్ ॥ ౧౨॥

దక్ష ఉవాచ ।
సన్తి మే బహవో రుద్రాః శూలహస్తాః కపర్దినః ।
ఏకాదశావస్థితా యే నాన్యం వేద్మి మహేశ్వరమ్ ॥ ౧౩॥

దధీచ ఉవాచ ।
కిమేభిరమరైరన్యైః పూజితైరధ్వరే ఫలమ్ ।
రాజా చేదధ్వరస్యాస్య న రుద్రః పూజ్యతే త్వయా ॥ ౧౪॥

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం స్తస్థా యః ప్రభురవ్యయః ।
బ్రహ్మాదయః పిశాచాన్తా యస్య క్రైజ్కర్యవాదినః ॥ ౧౫॥

ప్రకృతీనాం పరశ్చైవ పురుషస్య చ యః పరః ।
చిన్త్యతే యోగవిద్వద్భిర్బుధిన్తత్త్వదర్శిభిః ॥ ౧౬॥

అక్షరం పరమం బ్రహ్మ హ్యసచ్ఛ సదసచ్ఛ యత్ ।
అనాదిమధ్యనిధనమప్రతర్క్యం సనాతనమ్ ॥ ౧౭॥

యః స్తస్థా చైవ సంహర్తా భర్తా చైవ మహేశ్వరః ।
తస్మాదన్యం న పశ్యామి శక్కరాత్మానమధ్వరే ॥ ౧౮॥

దక్ష ఉవాచ ।
ఏతన్మఖేశస్య సువర్ణపాత్రే
హవిః సమస్తం విధిమన్త్రపూతమ్ ।

విష్ణోర్నయామ్యప్రతిమస్య భాగం
ప్రభోర్విభజ్యాహవనీయమద్య ॥ ౧౯ ॥

దధీవ ఉవాచ ।

యస్మాన్నారాధితో రుద్రః సర్వదేవేశ్వరేశ్వరః ।
తస్మాద్దక్ష తవాశేషో యజ్ఞోఽయం న భవిష్యతి ॥ ౨౦ ॥

ఇత్యుక్త్వా వచనం క్రుద్ధో దధీచో మునిసత్తమః ।
నిర్గమ్య చ తతో దేశాజ్జగామ స్వకమాశ్రమమ్ ॥ ౨౧ ॥

నిర్గతేఽపి మునౌ తస్మిన్నేవా దక్షం న తత్యజః ।
అవశ్యమనుభావిత్యాదనర్థస్య తు భావినః ॥ ౨౨ ॥

ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు జ్ఞాత్వైతత్సర్వమీశ్వరాత్ ।
దగ్ధం దక్షాధ్వరం విప్రా దేవీ దేవమచోదయత్ ॥ ౨౩ ॥

దేవ్యా సజ్ఞోఽదితో దేవో దక్షాధ్వరజిఘాంసయా ।
ససర్జ సహసా వీరం వీరభద్రం గణేశ్వరమ్ ॥ ౨౪ ॥

సహస్రవదనం దేవం సహస్రకమలేక్షణమ్ ।
సహస్రముద్గరధరం సహస్రశరపాణికమ్ ॥ ౨౫ ॥

శూలటక్కుగదాహస్తం దీప్తకార్ముకధారిణమ్ ।
చక్రవజ్రధరం ఘోరం చన్ద్రార్ధకృతశేఖరమ్ ॥ ౨౬ ॥

కులిశోద్యోతితకరం తడిజ్జ్వలితమూర్ధజమ్ ।
దంష్ట్రాకరాలం బిభ్రాణం మహావక్త్రం మహోదరమ్ ॥ ౨౭ ॥

విద్యుజ్జిహ్వాం ప్రలమోబ్ధం మేఘసాగరనిఃస్వనమ్ ।
వసానం చర్మ వైయాఘ్రం మహద్రుధిరనిస్రవమ్ ॥ ౨౮ ॥

గణద్వితయసంసృష్టమణ్డలీకృతకుణ్డలమ్ ।
వరామరశిరోమాలావలీకలితశేఖరమ్ ॥ ౨౯ ॥

రణన్నూపురకేయూరమహాకనకభూషితమ్ ।
రత్నసంఘ్నయసన్దిప్తం తారహారావృతోరసమ్ ॥ ౩౦ ॥

మహాశరభశార్దూలసింహైః సదృశవిక్రమమ్ ।
ప్రశస్తమత్తమాతజ్గనమానగమనాలసమ్ ॥ ౩౧ ॥

శఙ్ఖచామరకున్డేన్దుమృణాలసదృశప్రభమ్ ।

సతుషారమివాద్రీన్ద్రం సాక్షాజ్జుమతాం గతమ్ ॥ ౩౨ ॥

జ్ఞానాలమాలాపరిక్షిప్తం దీప్తమోక్తికభూషణమ్ ।

తేజసా చైవ దీవ్యన్తం యుగాన్త ఇవ పావకమ్ ॥ ౩౩ ॥

స జానుభ్యాం మహీం గత్వా ప్రణతః ప్రాజ్ఞులిస్తతః ।

పార్శ్వతో దేవదేవస్య పర్యతిష్ఠద్ గణేశ్వరః ॥ ౩౪ ॥

మన్యునా చాస్పృజదృష్టాం భద్రకాలీం మహేశ్వరీమ్ ।

ఆత్మనః కర్మసాక్షిత్వే తేన గన్తుం సహైవ తు ॥ ౩౫ ॥

తం దృష్ట్వావస్థితం వీరభద్రం కాలాగ్నిసన్నిభమ్ ।

భద్రయా సహితం ప్రాహ భద్రమస్త్వితి శక్కరః ॥ ౩౬ ॥

స చ విజ్ఞాపయామాస సహ దేవ్యా మహేశ్వరమ్ ।

ఆజ్ఞాపయ మహాదేవ కిం కార్యం కరవాణ్యహమ్ ॥ ౩౭ ॥

తతస్త్రిపురహా ప్రాహ హైమవత్యాః ప్రియేచ్ఛయా ।

వీరభద్రం మహాబాహుం వాచా విపులనాదయా ॥ ౩౮ ॥

మహాదేవ ఉవాచ ।

ప్రాచేతసస్య దక్షస్య యజ్ఞం సద్యో వినాశయ ।

భద్రకాల్యా సహాసి త్వమేతత్కృత్యం గణేశ్వర ॥ ౩౯ ॥

అహమప్యసయా సార్థం రైభ్యాశ్రమసపీపతః ।

స్థిత్యా వీక్షే గణేశాన విక్రమం తవ దుఃసహమ్ ॥ ౪౦ ॥

వృణాః కనఖలే యే తు గణ్గాద్వారసమీపగాః ।

సవర్ణశక్యస్య గిరేర్మేరుమన్దరసన్నిభాః ॥ ౪౧ ॥

తస్మిన్నుదేశే దక్షస్య యుజ్ఞః సమ్ప్రతి వర్తతే ।

సహసా తస్య యజ్ఞస్య విఘాతం కురు మా చిరమ్ ॥ ౪౨ ॥

ఇత్యుక్తే సతి దేవేన దేవీ హిమగిరీన్ద్రజా ।

భద్రం భద్రాం చ సమ్ప్రేక్ష్య వత్సం ధేనురివౌరసమ్ ॥ ౪౩ ॥

ఆలిక్ష్య చ సమాఘ్రాయ మూర్ధ్ని షడ్వదనం యథా ।

సస్మితా వచనం ప్రాహ మధురం మధురం స్వయమ్ ॥ ౪౪ ॥

దేవ్యువాచ ।

వత్స భద్ర మహాభాగ మహాబలపరాక్రమ ।

మత్ప్రియార్థం త్వముత్పన్నో మమ మన్యుం ప్రమార్జయ ॥ ౪౫॥

యజ్ఞేశ్వరమనాహూయ యజ్ఞకర్మరతోఽభవత్ ।

దక్షం వైరేణ తం తస్మాద్భిన్ది యజ్ఞం గణేశ్వర ॥ ౪౬॥

యజ్ఞలక్ష్మీమలక్ష్మీం త్వం భద్ర కృత్వా మమాజ్ఞయా ।

యజమానం చ తం హత్వా వత్స హింసయ భద్రయా ॥ ౪౭॥

అశేషామివ తామాజ్ఞాం శివయోశ్చిత్రకృత్యయోః ।

మూర్ధ్ని కృత్వా నమస్కృత్య భద్రో గన్తుం ప్రచక్రమే ॥ ౪౮॥

అభైష భగవాన్కృధః ప్రేతావాసకృతాలయః ।

వీరభద్రో మహాదేవో దేవ్యా మన్యుప్రమార్జకః ॥ ౪౯॥

ససర్జ రోమకూపేభ్యో రోమజాఖ్యాన్ గణేశ్వరాన్ ।

దక్షిణాద్భుజదేశాత్తు శతకోటిగణేశ్వరాన్ ॥ ౫౦॥

పాదాత్తథోరుదేశాచ్చ పృష్ఠాత్పాస్వాన్మృఖాధ్గలాత్ ।

గుహ్యోద్ గుల్ఫాచ్చిరోమధ్యాత్కణ్ఠాదాస్యాత్తథోదరాత్ ॥ ౫౧॥

తదా గణేశ్వరైర్భద్రైర్భద్రతుల్యపరాక్రమైః ।

సఞ్ఞాదితమభూత్సర్వం సాకాశవివరం జగత్ ॥ ౫౨॥

సర్వే సహస్రహస్తాస్తే సహస్రాయుధపాణయః ।

రుద్రస్యానుచరాః సర్వే సర్వే రుద్రసమప్రభాః ॥ ౫౩॥

శూలశక్తిగదాహస్తాష్టజ్కోపలశిలాధరాః ।

కాలాగ్నిరుద్రసదృశాస్త్రినేత్రాశ్చ జటాధరాః ॥ ౫౪॥

నిపేతుర్భృశమాకాశే శతశః సింహవాహనాః ।

వినేదుశ్చ మహానాదాఞ్జాలదా ఇవ భద్రజాః ॥ ౫౫॥

తైర్భద్రైర్భగవాన్ భద్రస్తథా పరివృతో బభౌ ।

కాలానలశతైర్యుక్తో యథాస్తే కాలభైరవః ॥ ౫౬॥

తేషాం మధ్యే సమారుహ్య వృషేన్ద్రం వృషభధ్వజః ।

జగామ భగవాన్ భద్రః శుభ్రమభ్రం యథా భవః ॥ ౫౭॥

తస్మిన్ప్రవభమా రూఢే భద్రే తు భసితప్రభః ।

బభార మౌక్తికం ఛత్రం గృహీతసితచామరః ॥ ౫౮॥

స తదా శుశుభే పార్శ్వే భద్రస్య భసితప్రభః ।

భగవానివ శైలేన్ద్రః పార్శ్వే విశ్వజగద్గురోః ॥ ౫౯ ॥

సోఽపి తేన బభౌ భద్రః శ్వేతవామరపాణినా ।

బాలసోమేన సోమ్యేన యథా శూలవరాయుధః ॥ ౬౦ ॥

దధౌ శక్తిం సితం భద్రం భద్రస్య పురతః శుభమ్ ।

భానుకమ్పా మహాతేజా హేమరత్నైరలఙ్కృతః ॥ ౬౧ ॥

దేవదున్ధుభయో నేదుర్దివ్యసంజ్ఞులనిఃస్వనాః ।

వవృషుః శతశో మూర్ధ్ని పుష్పవర్షం బలాహకాః ॥ ౬౨ ॥

పుల్లనాం మధుగర్భాణాం పుష్పాణాం గన్ధబన్ధవః ।

మార్గానుకూలసంవాహా వపుశ్చ పథి మారుతాః ॥ ౬౩ ॥

తతో గణేశ్వరాః సర్వే మత్తా యుద్ధబలోద్ధతాః ।

ననృతుర్ముదుర్నేదుర్జహసుర్జగదుర్జగుః ॥ ౬౪ ॥

తదా భద్రగణాన్తఃస్థో బభౌ భద్రః సభద్రయా ।

యథా రుద్రగణాన్తః స్థస్త్రిమృకోఽమ్బికయా సహ ॥ ౬౫ ॥

తక్షణాదేవ దక్షస్య యజ్ఞవాటం హిరణ్మయమ్ ।

ప్రవివేశ మహాబాహుర్వీరభద్రో మహానుగః ॥ ౬౬ ॥

తతస్తు దక్షప్రతిపాదితస్య

క్రతుప్రధానస్య గణప్రధానః ।

ప్రయోగభూమిం ప్రవివేశ భద్రో

రుద్రో యథాన్తే భువనం దిధక్షుః ॥ ౬౭ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే వీరభద్రోత్పత్తివర్ణనం

నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ॥ ౬౮.౧౯ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౨౦. వింశోఽధ్యాయః | యజ్ఞవిధ్వంసనః |

వాయురువాచ |

తతో విష్ణుప్రధానానాం సురాణామమితోజసామ్ |

దదర్శ చ మహాత్పత్రం చిత్రధ్వజపరిచ్ఛదమ్ || ౧ ||

సుదర్శణుతుసంస్తీర్ణం సుసమిద్ధహుతాశనమ్ |

కాఞ్చనైర్యజ్ఞభాణ్ణేశ్చ భ్రాజిష్ణుభిరలక్ష్మ్యతమ్ || ౨ ||

ఋషిభిర్యజ్ఞపటుభిర్యథావత్కర్మకర్తృభిః |

విధినా వేదదృష్టేన స్వనుష్ఠితబహుక్రమమ్ || ౩ ||

దేవాఙ్గనాసహస్రాఢ్యమస్పరోగణసేవితమ్ |

వేణువీణారవైరుష్టం వేదఘోషైశ్చ బృంహితమ్ || ౪ ||

దృష్ట్వా దక్షాధ్వరం వీరో వీరభద్రః ప్రతాపవాన్ |

సింహనాదం తదా చక్రే గమ్భీరో జలదో యథా || ౫ ||

తతః కిలకిలాశబ్ద ఆకాశం పూరయన్నివ |

గణేశ్వరైః కృతో జజ్ఞే మహాన్స్యక్కృతసాగరః || ౬ ||

తేన శబ్దేన మహతా గ్రస్తాః సర్వే దివోకసః |

దుద్రువుః పరితో భీతాః స్తప్తవస్త్రవిభూషణాః || ౭ ||

కింస్విదృగ్భగ్నో మహామేరుః కింస్విత్సన్ద్ధీర్యతే మహీ |

కిమిదం కిమిదం వేతి జజల్పుస్త్రీదశా భృశమ్ || ౮ ||

మృగేన్ద్రాణాం యథా నాదం గజేన్ద్రా గహనే వనే |

శ్రుత్వా తథావిధం కేచిత్తత్యజ్ఞరీవితం భయాత్ || ౯ ||

పర్వతాశ్చ వ్యశీర్యస్త చకమ్పే చ వసున్ధరా |

మరుతశ్చ వ్యఘూర్ణస్త చుక్షుభే మకరాలయః || ౧౦ ||

అగ్నయో నైవ దీప్యన్తే న చ దీప్యతి భాస్కరః |

గ్రహశ్చ న ప్రకాశన్తే నక్షత్రాణి చ తారకాః || ౧౧ ||

ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు యజ్ఞవాటం తదుజ్జ్వలమ్ |

సమ్ప్రాప్తం భగవాన్భద్రో భద్రైశ్చ సహ భద్రయా || ౧౨ ||

తం దృష్ట్వా భీతభీతోఽపి దక్షో దృఢ ఇవ స్థితః |

క్రుద్ధవద్ వచనం ప్రాహ కో భవాన్ కిమిహేచ్ఛసి ॥ ౧౩॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దక్షస్య చ దురాత్మనః ।

వీరభద్రో మహాతేజా మేఘగమ్భీరనిఃస్వనః ॥ ౧౪॥

స్మయన్నివ తమాలోక్య దక్షం దేవాంశ్చ ఋత్విజః ।

అర్థగర్భమసమ్భాన్తమవోచదుచితం వచః ॥ ౧౫॥

వీరభద్ర ఉవాచ ।

వయం హ్యనుచరాః సర్వే శర్వస్యామితతేజసః ।

భాగాభిలషయా ప్రాప్తా భాగో నః సమ్ప్రదీయతామ్ ॥ ౧౬॥

అథ చేదధ్వరేఽస్మాకం న భాగః పరికల్పితః ।

కథ్యతాం కారణం తత్ర యుధ్యతాం వా మయామరైః ॥ ౧౭॥

ఇత్యుక్తాన్తే గణేన్ద్రేణ దేవా దక్షపురోగమాః ।

ఊచుర్మన్త్రాః ప్రమాణం నో న వయం ప్రభవస్త్వితి ॥ ౧౮॥

మన్త్రా ఊచుస్సూరాయూయం మోహోపహతచేతసః ।

యేన ప్రథమభాగార్హం న యజధ్వం మహేశ్వరమ్ ॥ ౧౯॥

మన్త్రోక్తా అపి తే దేవాః సర్వే సమ్మూఢచేతసః ।

భద్రాయ న దదుర్భాగం తత్ప్రహాణమభీష్పవః ॥ ౨౦॥

యదా తథ్యం చ పథ్యం చ స్వవాక్యం తద్వృథాఽభవత్ ।

తదా తతో యయుర్మన్త్రా బ్రహ్మలోకం సనాతనమ్ ॥ ౨౧॥

అథోవాచ గణాధ్యక్షో దేవాన్ విష్ణుపురోగమాన్ ।

మన్త్రాః ప్రమాణం న కృతా యుష్మాభిర్బలగర్వితైః ॥ ౨౨॥

యస్మాదస్మిన్ మఖే దేవైరిత్థం వయమసత్కృతాః ।

తస్మాద్వో జీవితైస్సార్థమపనేష్యామి గర్వితమ్ ॥ ౨౩॥

ఇత్యుక్తాః భగవాన్ క్రుద్ధో వ్యదహన్నేత్రవహ్నినా ।

యజ్ఞవాటం మహాకూటం యథా తిస్రః పురో హరః ॥ ౨౪॥

తతో గణేశ్వరాః సర్వే పర్వతోదగ్రవిగ్రహాః ।

యూపానుత్పాట్య హోతృణాం కణ్ఠేష్వాబధ్య రజ్జుభిః ॥ ౨౫॥

యజ్ఞపాత్రాణి చిత్రాణి భిత్త్వా సత్కూర్ణ్య వారిణి ।

గృహీత్వా వైవ యజ్ఞాం గంధాస్తోతసి చిక్షిపుః || ౨౬ ||

తత్ర దివ్యాన్నపానానాం రాశయః పర్వతోపమాః |

క్షీరనద్యోఽమృతస్రావాః సుస్నిగ్ధదధికర్ణమాః || ౨౭ ||

ఉచ్చావచాని మాంసాని భక్ష్యాణి సురభీణి చ |

రసవన్తి చ పానాని లేహ్యచోష్యాణి తాని వై || ౨౮ ||

వీరాస్తద్బుష్ణాతే వక్త్రైర్విలుమ్బున్తి క్షిపన్తి చ |

వజ్రైశ్చక్రైర్మహాశూలైః శక్తిభిః పాశపట్టిశైః || ౨౯ ||

ముసలైరసిభిష్టక్యైర్భిన్దిపాలైః పరశ్వధైః |

ఉద్ధతాంస్త్రీదశాస్వరాస్త్లోకపాలపురస్సరాన్ || ౩౦ ||

బిభిదుర్బలినో వీరా వీరభద్రాఙ్గసమ్భవాః |

భిన్ది భిన్ది క్షిప క్షిప్రం మార్యతాం దార్యతామితి || ౩౧ ||

హరస్వ ప్రహరస్వేతి పాటయోత్పాటయేతి చ |

సంరమ్భప్రభవాః క్రూరాః శబ్దాః శ్రవణశఙ్కవః || ౩౨ ||

యత్ర తత్ర గణేశానాం జజ్ఞరే సమరోచితాః |

వివృతనయనాః కేచిద్ దష్టదంష్ట్రోష్ఠతాలవః || ౩౩ ||

ఆశ్రమస్థాన్ సమాకృష్య మారయన్తి తపోధనాన్ |

స్రువాసపహరస్తశ్చ క్షిపన్తోఽగ్నిం జలేషు చ || ౩౪ ||

కలశానపి భిష్టస్తశ్చిష్టన్తో మణివేదికాః |

గాయస్తశ్చ నదస్తశ్చ హస్తస్తశ్చ ముహుర్ముహుః |

రక్తాసవం పిబస్తశ్చ నన్మతుర్గణపుఙ్గావః || ౩౫ ||

నిర్మథ్య సేన్యానమరాన్ గణేన్ద్రా

వృషేన్ద్రనాగేన్ద్రమృగేన్ద్రసారాః |

చక్రుర్బహూన్యప్రతిమభావాః

సహర్షరోమాణి విచేష్టితాని || ౩౬ ||

నన్తన్తి కేచిత్ప్రహరన్తి కేచిత్

ధావన్తి కేచిత్ప్రలపన్తి కేచిత్ || ౩౭ ||

న్యత్యన్తి కేచిద్విహసన్తి కేచిత్

వల్లన్తి కేచిత్ప్రమథా బలేన || ౩౮ ||

కేచిజ్జఘృక్షన్తి ఘనాన్స తోయాన్
 కేచిద్గ్రహీతుం రవిముత్పత్తన్తి ।
 కేచిత్ప్రసర్తుం పవనేన సార్థ-
 మిచ్ఛన్తి భీమాః ప్రమథా వియత్నాః ॥ ౩౯॥

ఆక్షిప్య కేచిచ్ఛ వరాయుధాని
 మహాభుజఙ్గానివ వైనతేయాః ।
 భ్రమన్తి దేవానపి విద్రవన్తః
 ఖమణ్ణలే పర్వతకూటకల్పాః ॥ ౪౦॥

ఉత్పాట్య చోత్పాట్య గృహాణీ కేచిత్
 సజాలవాతాయనవేదికాని ।
 విక్షిప్య విక్షిప్య జలస్య మధ్యే
 కాలామ్బుదాభాః ప్రమథా నినేదుః ॥ ౪౧॥

ఉద్వర్తితద్వారకపాటకుడ్యం
 విధ్వస్తశాలావలభీగవాక్షమ్ ।
 అహో బతాభజ్యత యజ్ఞవాట-
 మనాప్తవద్వ్యాక్యమివాయథార్థమ్ ॥ ౪౨॥

హా నాథ తాతేతి పితుః సుతేతి
 భ్రాతర్మమామ్పేతి చ మాతులేతి ।
 ఉత్పాట్యమానేషు గృహేషు నార్యో హ్యనాథశబ్దాన్బహుశః ప్రచక్రుః ॥ ౪౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే యజ్ఞవిధ్వంసనో
 నామ వింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౨౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౨౧. ఏకవింశోఽధ్యాయః । దేవదణ్డవర్ణనమ్ ।

వాయురువాచ ।
 తతస్త్రిదశముఖ్యాస్తే విష్ణుశక్రపురోగమాః ।
 సర్వే భయపరిత్రస్తా దుద్రువుర్భయవిహ్వలాః ॥ ౧॥

నిజైరదూషితైరజ్ఞైర్బ్రహ్మణా దేవానుపద్రుతాన్ |
 దణ్డాన్యనదణ్డితాన్ మత్వా చుకోప గణపుజ్జవః || ౨ ||
 తతస్త్రిశూలమాదాయ శర్వశక్తినిబర్హణమ్ |
 ఊర్ధ్వదృష్టిర్మహాబాహుర్ముఖాజ్ఞాన్వలాః సముత్స్పృజన్ || ౩ ||
 ఆమరానపి దుద్రావ ద్విరదానివ కేసరీ |
 తానభిద్రవతస్తస్య గమనం సుమనోహరమ్ || ౪ ||
 వారణస్యేవ మత్తస్య జగామ ప్రేక్షణీయతామ్ |
 తతస్తత్తోభయామాస మహత్సురబలం బలీ || ౫ ||
 మహాసరోవరం యద్వన్మత్తో వారణయూథపః |
 ఏకుర్వన్బహుధా వర్ణాన్సిలపాణ్డరలోహితాన్ || ౬ ||
 బిభ్రద్ వ్యాఘ్రాజినం వాసో హేమప్రవరతారకమ్ |
 ఛిన్దన్ భిన్దన్నుదన్ క్షిన్దన్దారయన్ప్రమథన్నపి || ౭ ||
 వ్యచరద్దేవసజ్ఘేషు భద్రోఽగ్నిరివ కక్షగః |
 యత్ర తత్ర మహావేగాచ్చరన్తం శూలధారిణమ్ || ౮ ||
 తమేకం త్రిదశాః సర్వే సహస్రమివ మేనిరే |
 భద్రకాలీ చ సజ్కృద్ధా యుద్ధవృద్ధమదోద్ధతా || ౯ ||
 ముక్తజ్వాలేన శూలేన నిర్భిభేద రణే సురాన్ |
 స తయా రురుచే భద్రో రుద్రకోపసముద్భవః || ౧౦ ||
 ప్రభయేవ యుగాన్తాగ్నిశ్చలయా ధూమధూమ్రయా |
 భద్రకాలీ తదా యుద్ధే విద్రుతత్త్రిదశా బభౌ || ౧౧ ||
 కల్పే శేషానలజ్వాలా దగ్ధావిశ్వజగద్యథా |
 తదా సవాజినం సూర్యం రుద్రాన్ రుద్రగణాగ్రణీః || ౧౨ ||
 భద్రో మూర్ధ్ని జఘానాశు వామపాదేన లీలయా |
 ఆసిభిః పావకం భద్రః పట్టిశైస్తు యమం యమీమ్ || ౧౩ ||
 రుద్రాన్ దృఢేన శూలేన ముద్గరైర్వరుణం దృఢైః |
 పరిఘైర్నిర్మృతం వాయుం టక్తైష్టజ్కృధరః స్వయమ్ || ౧౪ ||

నిర్భేద రణే వీరో లీలయైవ గణేశ్వరః ।
 సర్వాన్దేవగణాన్సద్యో ముసీన్ శమ్భార్విరోధినః ॥ ౧౫ ॥
 తతో దేవః సరస్వత్యా నాసికాగ్రం సుశోభనమ్ ।
 చిచ్ఛేద కరజాగ్రేణ దేవమాతుస్తదైవ చ ॥ ౧౬ ॥
 చిచ్ఛేద చ కుఠారేణ బాహుదణ్డం విభావసోః ।
 అగ్రతో ద్వ్యస్థులం జిహ్వమాత్తహవ్యాం లులావ చ ॥ ౧౭ ॥
 స్వాహాదేవ్యాస్తథా దేవో దక్షిణం నాసికాపుటమ్ ।
 చకర్త కరజాగ్రేణ వామం చ స్తనచూచుకమ్ ॥ ౧౮ ॥
 భగస్య విపులే నేత్రే శతపత్రసమప్రభే ।
 ప్రసహ్యోత్పాటయామాస భద్రః పరమవేగవాన్ ॥ ౧౯ ॥
 పూష్ణో దశనరేఖాం చ దీప్తాం ముక్తావలీమివ ।
 జఘాన ధనుషః కోట్యా స తేనాస్పష్టవాగభూత్ ॥ ౨౦ ॥
 తతశ్చన్ద్రమసం దేవః పాదాఙ్గుష్ఠేన లీలయా ।
 క్షణం కృమివదాక్రమ్య ఘర్షయామాస భూతలే ॥ ౨౧ ॥
 శిరశ్చిచ్ఛేద దక్షస్య భద్రః పరమకోపతః ।
 క్రోశన్త్యామేవ వైరిణ్యాం భద్రకాల్యై దదౌ చ తత్ ॥ ౨౨ ॥
 తత్ప్రహృష్టా సమాదాయ శిరస్తాలఫలోపమమ్ ।
 సా దేవీ కన్ధకక్రీడాం చకార సమరాఙ్గుణే ॥ ౨౩ ॥
 తతో దక్షస్య యజ్ఞస్త్రీ కుశీలా భర్తుభిర్యథా ।
 పాదాభ్యాం చైవ హస్తాభ్యాం హన్యతే స్మ గణేశ్వరైః ॥ ౨౪ ॥
 అరిష్టనేమినం సోమం ధర్మం చైవ ప్రజాపతిమ్ ।
 బహుపుత్రం చాఙ్గిరసం కృశాశ్వం కాశ్యపం తథా ॥ ౨౫ ॥
 గలే ప్రగృహ్య బలినో గణపాః సింహవిక్రమాః ।
 భర్త్యయన్తో భృశం వాగ్భిర్నిజఘ్నుర్మూర్ఛి ముష్టిభిః ॥ ౨౬ ॥
 ధర్షితా భూతవేతాలైర్దారాః సుతపరిగ్రహాః ।
 యథా కలియుగే జారైర్భలేన కులయోషితః ॥ ౨౭ ॥
 తచ్చ విధ్వస్తకలశం భగ్నయూపం గతోత్సవమ్ ।
 ప్రదీపితమహాశాలం ప్రభిన్నద్వారతోరణమ్ ॥ ౨౮ ॥

ఉత్పాటితసురానీకం హన్యమానతపోధనమ్ |
 ప్రశాన్తబ్రహ్మనిర్దోషం ప్రక్షీణజనసంఘాయమ్ || ౨౯||

క్రందమానాతురస్త్రికం హతాశేషపరిచ్ఛదమ్ |
 శూన్యారణ్యనిభం జజ్ఞే యజ్ఞవాటం తదార్ధితమ్ || ౩౦||

శూలవేగప్రరుగ్ణాశ్చ భిన్నబాహూరువక్షసః |
 వినికృత్తేత్రమాణ్గాశ్చ పేతురుర్వాఙ్మం సురోత్తమాః || ౩౧||

హతేషు తేషు దేవేషు పతితేషు సహస్రశః |
 ప్రవివేశ గణేశానః క్షణాదాహవనీయకమ్ || ౩౨||

ప్రవిష్టమథ తం దృష్ట్వా భద్రం కాలాగ్నిసన్నిభమ్ |
 దుద్రావ మరణాద్భీతో యజ్ఞో మృగవపుర్ధరః || ౩౩||

స విస్ఫార్య మహచ్ఛాపం దృఢజ్ఞాఘోషణభీషణమ్ |
 భద్రస్తమభిదుద్రావ విషిపన్నేవ సాయకాన్ || ౩౪||

ఆకర్ణపూర్ణమాకృష్టం ధనురమ్బుదసన్నిభమ్ |
 నాదయామాస చ జ్ఞాం ద్యాం ఖం చ భూమిం చ సర్వశః || ౩౫||

తముపశ్రుత్య సన్నాదం హతోఽస్మిత్యేవ విహ్వలమ్ |
 శరణార్ధేన వక్రేణ స వీరోఽధ్వరపూరుషమ్ || ౩౬||

మహాభయస్థలత్పాదం వేపన్నం విగతత్విషమ్ |
 మృగరూపేణ ధావన్నం విశిరస్కం తదాకరోత్ || ౩౭||

తమిదృశమవజ్ఞాతం దృష్ట్వా వై సూర్యసమ్భవమ్ |
 విష్ణుః పరమసంక్రుద్ధో యుద్ధాయాభవదుద్యతః || ౩౮||

తమువాహ మహావేగాత్స్కన్ధేన నతసన్ధినా |
 సర్వేషాం వయసాం రాజా గరుడః పన్నగాశనః || ౩౯||

దేవాశ్చ హతశిష్టా యే దేవరాజపురోగమాః |
 ప్రవక్రస్తస్య సాహాయ్యం ప్రాణాన్స్త్యక్తుమివోద్యతాః || ౪౦||

విష్ణునా సహితాన్ దేవాన్ మృగేన్ద్రః క్రోష్టుకానివ |
 దృష్ట్వా జహాస భూతేన్ద్రో మృగేన్ద్ర ఇవ వివ్యథః || ౪౧||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే దేవదణ్డవర్ణనం
నామైకవింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౨౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౨౨. ద్వావింశోఽధ్యాయః । దక్షయజ్ఞవిధ్యంసవర్ణనమ్ ।

వాయురువాచ

తస్మిన్నవసరే వ్యోమ్ని సమావిరభవద్రథః ।

సహస్రసూర్యసంకాశస్వారుచీరవృషధ్వజః ॥ ౧॥

అశ్వరత్నద్వయోదారో రథవక్రవతుష్టయః ।

సంఘాతానేకదివ్యస్త్రశస్త్రరత్నపరిష్కృతః ॥ ౨॥

తస్యాపి రథవర్యస్యాసీత్స ఏవ హి సారథిః ।

యత్యైవ త్రైపురే యుద్ధే పూర్వం శార్వరథే స్థితః ॥ ౩॥

స తం రథవరం బ్రహ్మ శాసనాదేవ శూలినః ।

హరేః సమీపమానీయ కృతాజ్ఞులిరభాషత ॥ ౪॥

భగవన్ భద్ర భద్రాఙ్గ భగవానిన్దుభూషణః ।

ఆజ్ఞాపయతి వీరస్తాం రథమారోఢుమవ్యయః ॥ ౫॥

రైభ్యాశ్రమసమీపస్థస్త్వమ్భుకోఽమ్బికయా సహ ।

సమ్పశ్యతే మహాబాహో దుస్సహం తే పరాక్రమమ్ ॥ ౬॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా స వీరో గణకుఞ్జరః ।

ఆరురోహ రథం దివ్యమనుగృహ్య పితామహమ్ ॥ ౭॥

తథా రథవరే తస్మిన్ స్థితే బ్రహ్మణి సారథౌ ।

భద్రస్య వవృధే లక్ష్మీ రుద్రస్యేవ పురద్విషః ॥ ౮॥

తతః శఙ్ఖవరం దీప్తం పూర్ణచన్ద్రసమప్రభమ్ ।

ప్రదధ్మా వదనే కృత్వా భానుకమ్పా మహాబలః ॥ ౯॥

తస్య శఙ్ఖస్య తం నాదం భిన్నసాగరసన్నిభమ్ ।

శ్రుత్వా భయేన దేవానాం జిజ్ఞాసల జరరాసలః ॥ ౧౦॥

యక్షవిద్యాధరాహీనైః సిద్ధైర్మృగైర్దదీదృక్షుభిః ।
 క్షణేన నిబిడీభూతాః సాకాశవివరా దిశః ॥ ౧౧॥
 తతః శార్ఙ్గణ చాపాఙ్కాత్స నారాయణసీరదః ।
 మహతా బాణవర్షేణ తుతోద గణగోవృషమ్ ॥ ౧౨॥
 తం దృష్ట్వా విష్ణుమాయాన్తం శతధా బాణవర్షిణమ్ ।
 స చాదదే ధనుర్జైత్రం భద్రో బాణసహస్రముక్ ॥ ౧౩॥
 సమాదాయ చ తద్దివ్యం ధనుః సమరభైరవమ్ ।
 శస్రైర్విస్ఫారయామాస మేరుం ధనురివేశ్వరః ॥ ౧౪॥
 తస్య విస్ఫార్యమాణస్య ధనుషోఽభూన్మహాస్వనః ।
 తేన స్వనేన మహతా పృథివీం సమకమ్పయత్ ॥ ౧౫॥
 తతః శరవరం ఘోరం దీప్తమాశీవిషోపమమ్ ।
 జగ్రాహ గణపః శ్రీమాన్స్వయముగ్రపరాక్రమః ॥ ౧౬॥
 బాణోద్ధారే భుజో హ్యస్య తూణీవదనసంకతః ।
 ప్రత్యదృశ్యత వశ్మికం వివేక్షురివ పన్నగః ॥ ౧౭॥
 సముద్భృతః కరే తస్య తత్క్షణం రురుచే శరః ।
 మహాభుజుఙ్గనన్దష్టో యథా బాలభుజుఙ్గమః ॥ ౧౮॥
 శరేణ ఘనతీవ్రేణ భద్రో రుద్రపరాక్రమః ।
 వివ్యాధ కుపితో గాఢం లలాటే విష్ణుమవ్యయమ్ ॥ ౧౯॥
 లలాటేఽభిహతో విష్ణుః పూర్వమేవావమానితః ।
 చుకోప గణపేన్ద్రాయ మృగేన్ద్రాయేవ గోవృషః ॥ ౨౦॥
 తతస్త్యశనికల్పేన క్రూరాస్యేన మహేషుణా ।
 వివ్యాధ గణరాజస్య భుజే భుజగసన్నిభే ॥ ౨౧॥
 సోఽపి తస్య భుజే భూయః సూర్యాయుతసమప్రభమ్ ।
 వినసర్జ శరం వేగాద్విరభద్రో మహాబలః ॥ ౨౨॥
 స చ విష్ణుః పునర్భద్రం భద్రో విష్ణుం తథా పునః ।
 స చ తం చ స తం విప్రాః శరైస్తావనుజఘ్నుతుః ॥ ౨౩॥
 తయోః పరస్పరం వేగాచ్ఛరానాశు విముఞ్చతోః ।

ద్వయోః సమభవద్యుద్ధం తుములం రోమహర్షణమ్ ॥ ౨౪ ॥

తద్దృష్ట్వా తుములం యుద్ధం తయోరేవ పరస్పరమ్ ।

హాహాకారో మహానాసీదాకాశే ఖేచరేరితః ॥ ౨౫ ॥

తతస్తస్వనలతుణ్ణేన శరేణాదిత్యవర్చసా ।

వివ్యాధ సుదృఢం భద్రం విష్ణోర్మహతి వక్షసి ॥ ౨౬ ॥

స తు తీవ్రప్రపాతేన శరేణ దృఢమాహతః ।

మహతీం రుజమాసాద్య నిపపాత విమోహితః ॥ ౨౭ ॥

పునః క్షణాదివోత్థాయ లబ్ధసంజ్ఞస్తదా హరిః ।

సర్వాణ్యపి చ దివ్యాస్త్రాణ్యుత్తైనం ప్రత్యవాసృజత్ ॥ ౨౮ ॥

స చ విష్ణుర్ధనుర్ముక్తాన్సర్వాన్ శర్వచమూపతిః ।

సహసా వారయామాస ఘోరైః ప్రతిశరైః శరాన్ ॥ ౨౯ ॥

తతో విష్ణుః స్వనామాఙ్కం బాణమవ్యాహతం క్వచిత్ ।

ససర్జ క్రోధరక్తాక్షః తముద్దిశ్య గణేశ్వరమ్ ।

తం బాణం బాణవర్యేణ భద్రో భద్రాహ్వయేణ తు ॥ ౩౦ ॥

అప్రాప్తమేవ భగవాన్ చిచ్ఛేద శతథా పథి ।

అథైనేషుణా శార్కం ద్వాభ్యాం పక్షౌ గరుత్మతః ॥ ౩౧ ॥

నిమేషాదేవ చిచ్ఛేద తదదుభతమివాభవత్ ।

తతో యోగబలాద్విష్ణుర్దేహాద్దేవాన్ సుదారుణాన్ ॥ ౩౨ ॥

శఙ్ఖచక్రగదాహస్తాన్ విససర్జ సహస్రశః ।

సర్వాన్స్తాన్క్షణమాత్రేణ త్రైపురానివ శఙ్కరః ॥ ౩౩ ॥

నిర్దదాహ మహాబాహుర్పైత్రస్సృష్టేన వహ్నినా ।

తతః క్రుద్ధతరో విష్ణుశ్చక్రముద్యమ్య సత్స్వరః ॥ ౩౪ ॥

తస్మిన్విరే సముత్సృష్టుం తదానీముద్యతోఽభవత్ ।

తం దృష్ట్వా చక్రముద్యమ్య పురతః సముపస్థితమ్ ॥ ౩౫ ॥

స్మయన్నివ గణేశానో వ్యష్టమ్భయదయత్నతః ।

స్తమ్భితాఙ్గస్తు తచ్ఛక్రం ఘోరమప్రతిమం క్వచిత్ ॥ ౩౬ ॥

ఇచ్ఛన్నపి సముత్సృష్టుం న విష్ణురభవత్క్షమః ।

శ్వసన్నివైకముద్భృత్య బాహుం చక్రసమన్వితమ్ || 3౭||

అత్పిష్ఠదలసో భూత్వా పాషాణామివ నిశ్చలః |
విశరీరో యథా జీవో విశ్శ్లోజో వా యథా వృషః || 3౮||

విదంష్ట్రశ్చ యథా సింహస్తథా విష్ణురవస్థితః |
తం దృష్ట్వా దుర్లశాపన్నం విష్ణుమిన్ద్రాదయః సురాః |
సమున్నద్ధా గణేన్ద్రేణ మృగేన్ద్రేణేవ గోవృషాః || 3౯||

ప్రగృహీతాయుథా యౌద్ధం క్రుద్ధాః సముపతస్థిరే |
తాన్దృష్ట్వా సమరే భద్రః క్షుద్రానివ హరిర్మృగాన్ || ౪౦||

సాక్షాద్ రుద్రతనుర్వీరో వరపీఠగణావృతః |
అట్టహాసేన ఘోరేణ వ్యష్టమ్భయదనిన్దితః || ౪౧||

తథా శతమఖస్యాపి సవజ్రో దక్షిణః కరః |
సిస్పజ్జోరేవ ఉద్వజ్రశ్చిత్తీకృత ఇవాభవత్ || ౪౨||

అన్యేషామపి సర్వేషాం సరక్తా అపి బాహవః |
అలసానామివారమ్భాస్తాదృశాః ప్రతియాన్త్యత || ౪౩||

ఏవం భగవతా తేన వ్యాహతాశేషవైభవాత్ |
అమరాః సమరే తస్య పురతః స్థాతుమక్షమాః || ౪౪||

స్తభైరవయవైరేవ దుద్రువుర్భయవిహ్వలాః |
స్థితిం చ చక్రీరే యుద్ధే వీరతేజోభయాకులాః || ౪౫||

విద్రుతాన్మ్రిదశాన్వీరాన్వీరభద్రో మహాభుజః |
వివ్యాధ నిశితైర్బాణైవర్మేఘో వర్షైరివాచలాన్ || ౪౬||

బహవస్తస్య వీరస్య బాహవః పరిఘోపమాః |
శస్త్రశ్చకాశిరే దీప్తైః సాగ్నిజ్వాలా ఇవోరగాః || ౪౭||

ఆన్త్రశస్త్రాణ్యనేకాని స వీరో విస్పృజన్పభౌ |
విస్పృజన్సర్వభూతాని యథాదౌ విశ్వసమ్భవః || ౪౮||

యథా రశ్మిభిరాదిత్యః ప్రచ్ఛాదయతి మేదిసీమ్ |
తథా వీరః క్షణాదేవ శరైః ప్రాచ్ఛాదయద్దిశః || ౪౯||

ఖమణ్డలే గణేన్ద్రస్య శరాః కనకభూషితాః |

ఉత్పతన్నస్తడిద్రూపైరుపమానపదం యయుః ॥ ౫౦॥

మహాస్తన్నే సురగణాన్ మణ్డూకానివ డుణ్డూభాః ।
ప్రాజ్ఞైర్వియోజయామాసుః పపుశ్చ రుధిరాసవమ్ ॥ ౫౧॥

నికృత్రబాహవః కేచిత్కేచిల్లూనవరాననాః ।
పార్శ్వే విదారితాః కేచిన్నిపేతురమరా భువి ॥ ౫౨॥

విశిఖోన్మథితైర్గ్రాత్రైర్బహుభిశ్చిన్నసన్నిభిః ।
వివృత్రనయనాః కేచిన్నిపేతుర్భూతలే మృతాః ।
గాం ప్రవేష్టుమివేచ్ఛంతః ఖం గస్తుమివ లిప్పవః ॥ ౫౩॥

అలభ్యాత్ఫునిరోధానాం వ్యలీయంతః పరస్పరమ్ ।
భూమా కేచిత్ప్రవివితుః పర్వతానాం గుహాః పరే ॥ ౫౪॥

అపరే జగ్మురాకాశం పరే చ వివిశుర్జలమ్ ।
తథా సఙ్ఘోన్నసర్వాజ్ఞైః స వీరస్త్రిద్రశైర్బభౌ ॥ ౫౫॥

పరిగ్రస్తః ప్రజావర్గో భగవానివ ఖైరవః ।
దగ్ధమ్రిపురసంఘ్యాహస్త్రిపురారిర్యథాభవత్ ॥ ౫౬॥

ఏవం దేవబలం సర్వం దీనం బీభత్సదర్శనమ్ ।
గణేశ్వరసముత్పన్నం కృపణం వపురాదదే ॥ ౫౭॥

తదా త్రిదశవీరాణామస్పృక్నలీలవాహినీ ।
ప్రావర్తత నదీ ఘోరా ప్రాణినాం భయశంసినీ ॥ ౫౮॥

రుధిరేణ పరిక్లిన్నా యజ్ఞభూమిస్తదా బభౌ ।
రక్తార్ధ్రవసనా శ్యామా హతశుమ్భేవ కైశికీ ॥ ౫౯॥

తస్మిన్మహతి సంవృత్తే సమరే భృశదారుణే ।
భయేనేవ పరిత్రస్తా ప్రచచాల వసుస్థరా ॥ ౬౦॥

మహోర్మికలిలావర్తశ్చక్షుభే చ మహోదధిః ।
పేతుశ్చోల్కా మహోత్పాతాః శాఖాశ్చ ముముచుర్ద్ఘమాః ॥ ౬౧॥

అప్రసన్నా దిశః సర్వాః పవనశ్చాశివో వవౌ ।
అహో విధివిపర్యాసస్త్యశ్వమేధోఽయమధ్వరః ।
యజమానః స్వయం దక్షౌ బ్రహ్మపుత్రప్రజాపతిః ॥ ౬౨॥

ధర్మాదయః సదస్యాశ్చ రక్షతో గరుడధ్వజః ।

భాగాంశ్చ ప్రతిగృహ్ణాన్తి సాక్షాదీన్ద్రాదయః సురాః ॥ ౬౩ ॥

తథాపి యజమానస్య యజ్ఞస్య చ సహర్షిజః ।
సద్య ఏవ శిరశ్చేదః సాధు సమ్పద్యతే ఫలమ్ ॥ ౬౪ ॥

తస్మాన్నావేదనిర్దిష్టం న చేశ్వరబహిష్కృతమ్ ।
నాసత్పరిగృహీతం చ కర్మ కుర్యాత్కదాచన ॥ ౬౫ ॥

కృత్వాపి సుమహాత్పుణ్యమిష్ట్యా యజ్ఞశతైరపి ।
న తత్ఫలమవాప్నోతి భక్తిహీనో మహేశ్వరే ॥ ౬౬ ॥

కృత్వాపి సుమహత్పాపం భక్త్యా యజతి యః శివమ్ ।
ముచ్యతే పాతకైః సర్వైర్నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౬౭ ॥

బహునాత్ర కిముక్తేన వృథా దానం వృథా తపః ।
వృథా యజ్ఞో వృథా హోమః శివనిన్దారతస్య తు ॥ ౬౮ ॥

తతః సనారాయణకాః సరుద్రాః
సలోకపాలాః సమరే సురౌఘాః ।
గణేన్ద్రవాపమ్యతబాణవిధ్ధాః
ప్రదుద్రువర్గాఢరుజాభిభూతాః ॥ ౬౯ ॥

చేలుః క్వచిత్కేచన శీర్ణకేశాః
సేదుః క్వచిత్కేచన దీర్ఘగాత్రాః ।
పేతుః క్వచిత్కేచన భిన్నవక్త్రా
నేశుః క్వచిత్కేచన దేవవీరాః ॥ ౭౦ ॥

కేచిచ్ఛ తత్ర త్రిదశా విపన్నా
విస్రవస్త్రాభరణాస్త్రశస్త్రాః ।
నిపేతురుద్భాసితదీనముద్రా
మదం చ దర్పం చ బలం చ హిత్యా ॥ ౭౧ ॥

సస్మత్పథప్రస్థితమప్రధృష్యో
విషిష్య దక్షాధ్వరమక్షతాస్త్రైః ।
బభౌ గణేశః స గణేశ్వరాణాం
మధ్యే స్థితః సింహ ఇవర్షభాణామ్ ॥ ౭౨ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్ణణి దక్షయజ్ఞవిధ్వంసవర్ణనం
నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౨౨॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౨౩. త్రయోవింశోఽధ్యాయః । గిరిశాసునయః ।

వాయురువాచ ।

ఇతి సశ్చిన్నభిన్నాజ్ఞా దేవా విష్ణుపురోగమాః ।

క్షణాత్కష్టాం దశామేత్య త్రేనుః స్తోకావశేషితాః ॥ ౧॥

త్రస్తాంస్తాన్సమరే వీరాన్ దేవానన్యాంశ్చ వై గణాః ।

ప్రమథాః పరమక్రుధా వీరభద్రప్రణోదితాః ॥ ౨॥

ప్రగృహ్య చ తథా దోషం నిగడైరాయసైర్దృఢైః ।

బబన్ధుః పాణిపాదేషు కన్ధరేషూదరేషు చ ॥ ౩॥

తస్మిన్నవసరే బ్రహ్మ భద్రమద్రీన్ద్రజానుతమ్ ।

సారథ్యాల్లబ్ధవాత్సల్యః ప్రార్థయన్ ప్రణతోఽబ్రవీత్ ॥ ౪॥

అలం క్రోధేన భగవన్నష్టాశ్చైతే దివౌకసః ।

ప్రసీద క్షమ్యతాం సర్వం రోమజైః సహ సువ్రత ॥ ౫॥

ఏవం విజ్ఞాపితస్తేన బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ।

శమం జగామ సమ్ప్రీతో గణపస్తస్య గౌరవాత్ ॥ ౬॥

దేవాశ్చ లబ్ధావసరా దేవదేవస్య మన్త్రిణః ।

ధారయన్తోఽజ్ఞాశీన్మూర్ధ్ని తుష్టువుర్వివిధైః స్తవైః ॥ ౭॥

దేవా ఊచుః ।

నమః శివాయ శాంతాయ యజ్ఞహస్త్రే త్రిశూలినే ।

రుద్రభద్రాయ రుద్రాణాం పతయే రుద్రభూతయే ॥ ౮॥

కాలాగ్నిరుద్రరూపాయ కాలకామాజ్ఞహారిణే ।

దేవతానాం శిరోహస్త్రే దక్షస్య చ దురాత్మనః ॥ ౯॥

సంసర్గాదస్య పాపస్య దక్షస్య క్లిష్టకర్మణః ।

శాసితాః సమరే వీర త్వయా వయమనిన్ధితాః ॥ ౧౦ ॥

దగ్ధాశ్చామీ వయం సర్వే త్వత్తో భీతాశ్చ భో ప్రభో ।
త్వమేవ గతిరస్మాకం త్రాహి నః శరణాగతాన్ ॥ ౧౧ ॥

వాయురువాచ ।

తుష్టస్త్యేవం స్తుతో దేవాన్ విసృజ్య నిగడాత్ప్రభుః ।
ఆనయద్దేవదేవస్య సమీపమమరానిహ ॥ ౧౨ ॥

దేవోఽపి తత్ర భగవానస్తరిక్షే స్థితః ప్రభుః ।
సగణః సర్వగః శర్వః సర్వలోకమహేశ్వరః ॥ ౧౩ ॥

తం దృష్ట్వా పరమేశానం దేవా విష్ణుపురోగమాః ।
ప్రీతా అపి చ భీతాశ్చ నమశ్చక్ర్రుర్మహేశ్వరమ్ ॥ ౧౪ ॥

దృష్ట్వా తానమరాస్థితాన్పుణతార్తిహరో హరః ।
ఇదమాహ మహాదేవః ప్రహసన్ ప్రేక్ష్య పార్వతీమ్ ॥ ౧౫ ॥

మహాదేవ ఉవాచ ।

మా భైష్ట త్రిదశాః సర్వే యూయం వై మామికాః ప్రజాః ।
అనుగ్రహార్థమేవేహ ధృతో దణ్డః కృపాలునా ॥ ౧౬ ॥

భవతాం నిర్జరాణాం హి ఙ్గాస్తోఽస్మాభిర్వ్యతిక్రమః ।
క్రుద్ధేష్వస్మాసు యుష్మాకం న స్థితిర్న చ జీవితమ్ ॥ ౧౭ ॥

వాయురువాచ ।

ఇత్యుక్తాస్త్రిదశాః సర్వే శర్వేణామితతేజసా ।
సద్యో విగతసన్దేహా ననృతుర్విబుధా ముదా ॥ ౧౮ ॥

ప్రసన్నమనసో భూత్వానన్దవిహ్వలమానసాః ।
స్తుతిమారేభిరే కర్తుం శక్యైరస్య దివౌకసః ॥ ౧౯ ॥

దేవా ఉఃచుః ।

త్వమేవ దేవాఖిలలోకకర్తా
పాతా చ హర్తా పరమేశ్వరోఽసి ।
కవిష్ణురుద్రాఖ్యస్వరూపభేదై
రజస్తమః సత్త్వధృతాత్మమూర్తే ॥ ౨౦ ॥

సర్వమూర్తే నమస్తేఽస్తు విశ్వభావన పావన ।

అమూర్తే భక్తహేతోర్థి గృహీతాకృతిసౌఖ్యద ॥ ౨౧॥
 చన్ద్రో౭గదో హి దేవేశ కృపాతస్తవ శక్కుర ।
 నిమజ్జనాన్మృతః ప్రాప సుఖం మిహిరజాజలిః ॥ ౨౨॥
 సీమన్తినీ హతధవా తవ పూజనతః ప్రభో ।
 సౌభాగ్యమతులం ప్రాప సోమవారవ్రతాత్పుతాన్ ॥ ౨౩॥
 శ్రీకరాయ దదౌ దేవః స్వీయం పదమనుత్తమమ్ ।
 సుదర్శనమరక్షస్త్యం నృపమణ్ణలభీతితః ॥ ౨౪॥
 మేదురం తారయామాస సదారం చ ఘృణానిధిః ।
 శారదాం విధవాం చక్రే సధవాం క్రియయా భవాన్ ॥ ౨౫॥
 భద్రాయుషో విపత్తిం చ విచ్ఛిద్య త్వమదాః సుఖమ్ ।
 సౌమినీ భవబన్ధాద్వై ముక్తాభూత్తవ నేవనాత్ ॥ ౨౬॥
 విష్ణురువాచ ।
 త్వం శమ్భో కహరీశాశ్చ రజస్సత్త్వతమోగుణైః ।
 కర్తా పాతా తథా హర్తా జనానుగ్రహకాఙ్క్షయా ॥ ౨౭॥
 సర్వగర్వాపహారీ చ సర్వతేజోవిలాసకః ।
 సర్వవిద్యాదిగూఢశ్చ సర్వానుగ్రహకారకః ॥ ౨౮॥
 త్వత్తః సర్వం చ త్వం సర్వం త్వయి సర్వం గిరీశ్వర ।
 త్రాహి త్రాహి పునస్త్రాహి కృపాం కురు మమోపరి ॥ ౨౯॥
 అథాస్మిన్నస్తరే బ్రహ్మ ప్రణిపత్య కృతాఙ్గలిః ।
 ఏవం త్వవసరం ప్రాప్య వ్యఙ్గాపయత శూలినే ॥ ౩౦॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 జయ దేవ మహాదేవ ప్రణతార్తివిభఙ్గన ।
 ఈదృశేష్వపరాధేషు కో౭న్యస్త్యత్తః ప్రసీదతి ॥ ౩౧॥
 లభ్ధాత్మానో భవిష్యన్తి యే పురా నిహతా మృధే ।
 ప్రత్యాపత్తిర్న కస్య స్యాత్ప్రసన్నే పరమేశ్వరే ॥ ౩౨॥
 యదిదం దేవదేవానాం కృతమన్తుషు దూషణమ్ ।
 తదిదం భూషణం మన్యే త అఙ్గీకారగౌరవాత్ ॥ ౩౩॥
 ఇతి విఙ్గాప్యమానస్తు బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ।

విలోక్య వదనం దేవ్యా దేవదేవః స్మయన్నివ ॥ ౩౪॥

పుత్రభూతస్య వాత్సల్యాద్ బ్రహ్మణః పద్మజన్మనః ।
దేవాదీనాం యథాపూర్వమజ్ఞాని ప్రదదౌ ప్రభుః ॥ ౩౫॥

ప్రమథాద్వైశ్చ యా దేవోః దణ్డితా దేవమాతరః ।
తాసామపి యథాపూర్వాణ్యజ్ఞాని గిరిశో దదౌ ॥ ౩౬॥

దక్షస్య భగవానేవ స్వయం బ్రహ్మ పితామహః ।
తత్పాపానుగుణం చక్రే జరచ్ఛాగముఖం ముఖమ్ ॥ ౩౭॥

సోఽపి సంజ్ఞాం తతో లభ్యా స దృష్ట్వా జీవితః సుధీః ।
భీతః కృతాజ్ఞులిః శమ్భుం తుష్టావ ప్రలపన్బహు ॥ ౩౮॥

దక్ష ఉవాచ ।

జయ దేవ జగన్నాథ లోకానుగ్రహకారక ।
కృపాం కురు మహేశానాపరాధం మే క్షమస్వ హ ॥ ౩౯॥

కర్తా భర్తా చ హర్తా చ త్వమేవ జగతాం ప్రభుః ।
మయా జ్ఞాతం విశేషేణ విష్ణ్వాదిసకలేశ్వరః ॥ ౪౦॥

త్వయైవ వితతం సర్వం వ్యాప్తం సృష్టం చ నాశితమ్ ।
న హి త్వదధికాః కేచిదీశాస్తేఽచ్యుతకాదయః ॥ ౪౧॥

వాయురువాచ ।

తం తథా వ్యాకులం భీతం ప్రలపన్తం కృతాగసమ్ ।
స్మయన్నివావదత్ప్రేక్ష్య మా భైరితి ఘృణానిధిః ॥ ౪౨॥

తథోక్తాః బ్రహ్మణస్తస్య పితుః ప్రియచిక్రీర్షయా ।
గాణపత్యం దదౌ తస్మై దక్షాయాక్షయమీశ్వరః ॥ ౪౩॥

తతో బ్రహ్మాదయో దేవా అభివన్ద్య కృతాజ్ఞులిః ।
తుష్టువుః ప్రశ్రయా వాచా శక్కరం గిరిజాధిపమ్ ॥ ౪౪॥

బ్రహ్మాదయ ఉచుః ।

జయ శక్కర దేవేశ దీనానాథ మహాప్రభో ।
కృపాం కురు మహేశానాపరాధం నో క్షమస్వ వై ॥ ౪౫॥

మఖపాల మఖాధీశ మఖవిధ్వంసకారక ।

కృపాం కురు మహేశానాపరాధం నః క్షమస్వ వై ॥ ౪౬॥

దేవదేవ పరేశాన భక్తప్రాణప్రపోషక ।
 దుష్టదణ్ణప్రదః స్వామిస్కృపాం కురు నమోఽస్తు తే ॥ ౪౭॥
 త్వం ప్రభో గర్వహర్తా వై దుష్టానాం త్వామజానతామ్ ।
 రక్షకో హి విశేషేణ సతాం త్వత్సక్తచేతసామ్ ॥ ౪౮॥
 అద్భుతం చరితం తే హి నిశ్చింతం కృపయా తవ ।
 సర్వాపరాధః క్షన్తవ్యో విభవో దీనవత్సలాః ॥ ౪౯॥
 వాయురువాచ ।
 ఇతి స్తుతో మహాదేవో బ్రహ్మద్యైరమరైః ప్రభుః ।
 స భక్తవత్సలః స్వామీ తుతోష కరుణోదధిః ॥ ౫౦॥
 చకరానుగ్రహం తేషాం బ్రహ్మాదీనాం దివోకసామ్ ।
 దదౌ వరాంశ్చ సుప్రీత్యా శక్కురో దీనవత్సలః ॥ ౫౧॥
 స చ తతస్త్రిదశాన్ శరణాగతాన్
 పరమకారుణికః పరమేశ్వరః ।
 అనుగతస్మితలక్షణయా గిరా
 శమితసర్వభయః సమభాషత ॥ ౫౨॥
 శివ ఉవాచ ।
 యదిదమాగ ఇహోచరితం సురై-
 ర్విధినియోగవశాదివ యన్త్రితైః ।
 శరణమేవ గతానవలోక్య వ-
 స్తదఖిలం కిల విస్మృతమేవ నః ॥ ౫౩॥
 తదిహ యూయమపి ప్రకృతం మన-
 స్యవిగణయ్య విమర్దమపత్రపాః ।
 హరివిరిఞ్చిసురేన్ద్రముఖాః
 సుఖం వ్రజత దేవపురం ప్రతి సమ్ప్రతి ॥ ౫౪॥
 ఇతి సురానభిధాయ సురేశ్వరో
 నికృతదక్షకృతక్రతురక్రతుః ।
 స గిరిజానుచరః సపరిచ్ఛదః
 స్థిత ఇవామ్బరతోన్దరధాద్ధరః ॥ ౫౫॥
 అథ సురా అపి తే విగతవ్యథాః

కథితభద్రసుభద్రపరాక్రమాః ।

సపది ఖేన సుఖేన యథాసుఖం

యయురనేకముఖాః మఘవన్ముఖాః ॥ ౫౬ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే గిరిశానునయో
నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౨౩ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౨౪. చతుర్వింశోఽధ్యాయః । శివమన్దరగిరినివాసక్రీడోక్తివర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఊచుః ।

అన్తర్దానగతో దేవ్యా సహ సాసుచరో హరః ।

క్వ యాతః కుత్ర వా వాసః కిం కృత్వా విరరామ హ ॥ ౧ ॥

వాయురువాచ ।

మహీధరవరః శ్రీమాన్ మన్దరశ్చిత్రకన్దరః ।

దయితో దేవదేవస్య నివాసస్తపసోఽభవత్ ॥ ౨ ॥

తపో మహత్కృతం తేన వోఢుం స్వశిరసా శివౌ ।

చిరేణ లబ్ధం తత్పాదపఙ్కజస్పర్శజం సుఖమ్ ॥ ౩ ॥

తస్య శైలస్య సౌన్దర్యం సహస్రవదనైరపి ।

న శక్యం విస్తరాద్యక్షం వర్షకోటిశతైరపి ॥ ౪ ॥

శక్యమప్యస్య సౌన్దర్యం న వర్ణయితుముత్సహే ।

పర్వతాన్తరసౌన్దర్యం సాధారణవిధారణాత్ ॥ ౫ ॥

ఇదం తు శక్యతే వక్తుమస్మిన్నర్వతసున్దరే ।

ఋద్ధ్యా కయాపి సౌన్దర్యమిశ్వరావాసయోగ్యతా ॥ ౬ ॥

అత ఏవ హి దేవేన దేవ్యాః ప్రియచిక్రీర్యయా ।

అతీవ రమణీయోఽయం గిరిరన్తఃపురీకృతః ॥ ౭ ॥

మేఖలాభూమయస్తస్య విమలోపలపాదపాః ।

శివయోర్పిత్యసాన్నిధ్యాన్వ్యక్కుర్వన్త్యఖిలం జగత్ ॥ ౮ ॥

పితృభ్యాం జగతో నిత్యం స్నానపానోపయోగతః ।
 అవాప్తపుణ్యసంస్కారః ప్రసరద్భిరితస్తతః ॥ ౯ ॥
 లఘుశీతలసంస్పర్శైరచాఘ్రైర్చిర్మర్షరాముబ్బభిః ।
 అధిరాజ్యేన చాద్రీణామద్రీరేషోఽభిషిచ్యతే ॥ ౧౦ ॥
 నిశాసు శిఖరప్రాస్తర్వర్తినా స శిలోచ్ఛయః ।
 చంద్రేణాచలసామ్రాజ్యచ్ఛత్రేణేవ విరాజతే ॥ ౧౧ ॥
 స శైలశ్చఞ్చలీభూతైర్బాలైశ్చామరయోషితామ్ ।
 సర్వపర్వతసామ్రాజ్యచామరైరివ వీజ్యతే ॥ ౧౨ ॥
 ప్రాతరభ్యుదితే భానౌ భూధరో రత్నభూషితః ।
 దర్పణే దేహసౌభాగ్యం ద్రష్టుకామ ఇవ స్థితః ॥ ౧౩ ॥
 కూజద్విహజ్జవాచాలైర్వాతోద్ధృతలతాభుజైః ।
 విముక్తప్రప్తైః సతతం వ్యాలమిభుమృదుపల్లవైః ॥ ౧౪ ॥
 లతాప్రతానజటిలైస్తరుభిస్తాపసైరివ ।
 జయాశిషా సహాభ్యర్చ్య నిషేవ్యత ఇవాద్రీరాట్ ॥ ౧౫ ॥
 అధోముఖైర్పూర్వముఖైః శ్మశ్శైస్తీర్వజ్జుఖైస్తథా ।
 ప్రపతన్నివ పాతాలే భూపృష్ఠాదుత్పతన్నివ ॥ ౧౬ ॥
 పరీతః సర్వతో దిక్షు భ్రమన్నివ విహాయసి ।
 పశ్యన్నివ జగత్సర్వం నృత్యన్నివ నిరన్తరమ్ ॥ ౧౭ ॥
 గుహోముఖైః ప్రతిదినం వ్యాత్యాసోఽవిపులోదరైః ।
 అజ్జిర్ణలావణ్యతయా జృమ్భమాణ ఇవాచలః ॥ ౧౮ ॥
 గ్రసన్నివ జగత్సర్వం పిబన్నివ పయోనిధిమ్ ।
 వమన్నివ తమోఽన్తస్థం మాద్యన్నివ ఖమముబ్బదైః ॥ ౧౯ ॥
 నివాసభూమయస్తాస్తా దర్పణప్రతిమోదరాః ।
 తిరస్కృతాతపాః స్నిగ్ధాశ్రమచ్ఛాయామహీరుహాః ॥ ౨౦ ॥
 సరిత్సరస్తడాగాదిసమృర్కశిశిరానిలాః ।
 తత్ర తత్ర నిషణ్ణాభ్యాం శివాభ్యాం సఫలీకృతాః ॥ ౨౧ ॥
 తమిమం సర్వతః శ్రేష్ఠం స్మృత్వా సామృద్ధియమ్భకః ।

రైభ్యాశ్రమసమీపస్థశ్చాన్తర్ధానం గతో యయా ॥ ౨౨॥

తత్రోద్యాసనునుప్రాప్య దేవ్యా సహ మహేశ్వరః ।

రరామ రమణీయాసు దేవ్యాన్తఃపురభూమిషు ॥ ౨౩॥

తథా గతేషు కాలేషు ప్రవృద్ధాసు ప్రజాసు చ ।

దైత్యై శుమ్భునిశుమ్భాఖ్యౌ భ్రాతరో సమ్భభూవతుః ॥ ౨౪॥

తాభ్యాం తపోబలాద్ధత్తం బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ।

అవధ్యత్వం జగత్యస్మిన్పురుషైరఖిలైరపి ॥ ౨౫॥

అయోనిజా తు యా కన్యా హ్యమిభుకాంశసముద్భవా ।

అజాతపుంస్పర్కరతిరవిలక్ష్మ్యపరాక్రమా ॥ ౨౬॥

తయా తు నౌ వధః సజ్జ్యే తస్యాం కామాభిభూతయోః ।

ఇతి చాభ్యర్థితో బ్రహ్మ తాభ్యాం ప్రాహ తథాస్త్వీతి ॥ ౨౭॥

తతః ప్రభృతి శక్రాదీన్విజిత్య సమరే సురాన్ ।

నిఃస్వాధ్యాయవషట్కారం జగచ్ఛక్రతురక్రమాత్ ॥ ౨౮॥

తయోర్వధాయ దేవేశం బ్రహ్మాభ్యర్థితవాన్పునః ।

వినిన్ద్యాపి రహస్యమ్భాం క్రోధయిత్వా యథా తథా ॥ ౨౯॥

తద్వర్ణకోశజాం శక్తిమకామాం కన్యకాత్మికామ్ ।

నిశుమ్భశుమ్భయోర్వాస్త్రీం సురేభ్యో దాతుమర్హసి ॥ ౩౦॥

ఏవమభ్యర్థితో ధాత్రా భగవాన్నిలలోహితః ।

కాలీత్యాహ రహస్యం వాం నిన్దయన్నివ సస్మితః ॥ ౩౧॥

తతః క్రుద్ధా తదా దేవీ సువర్ణా వర్ణకారణాత్ ।

స్మయన్తీ చాహ భర్తారమసమాధేయయా గిరా ॥ ౩౨॥

దేవ్యువాచ ।

ఈదృశే మమ వర్ణేన్మిన్న రతిర్భవతోన్స్తీ చేత్ ।

ఏవావన్తం చిరం కాలం కథమేషా నియమ్యతే ॥ ౩౩॥

అరత్యా వర్తమానోన్పి కథం చ రమసే మయా ।

న హ్యశక్యం జగత్యస్మిన్నీశ్వరస్య జగత్ప్రభోః ॥ ౩౪॥

స్వాత్మారామస్య భవతో రతిర్న సుఖసాధనమ్ ।

ఇతి హేతోః స్మరో యస్మాత్ప్రసభం భస్మసాత్కృతః ॥ ౩౫॥

యా చ నాభిరతా భర్తురపి సర్వాఙ్గుసుందరీ ।
 సా వృధైవ హి జాయేత సర్వైరపి గుణాన్తరైః ॥ ౩౬ ॥
 భర్తుర్భౌగైకశేషో హి సర్గ ఏవైష యోషితామ్ ।
 తథాసత్యన్యథా భూతా నారీ కుత్రోపయుఙ్యతే ॥ ౩౭ ॥
 తస్మాద్వర్ణమిమం త్వక్ష్వా త్వయా రహసి నిస్థితమ్ ।
 వర్ణాన్తరం భజిష్యే వా న భజిష్యామి వా స్వయమ్ ॥ ౩౮ ॥
 ఇత్యుక్ష్వోత్థాయ శయనాదేవీ సాచష్ట గర్గదమ్ ।
 యయాచేనుమతిం భర్తుస్తపసే కృతనిశ్చయా ॥ ౩౯ ॥
 తథా ప్రణయభజ్జేన భీతో భూతపతిః స్వయమ్ ।
 పాదయోః ప్రణమన్నేవ భవానీం ప్రత్యభాషత ॥ ౪౦ ॥
 ఈశ్వర ఉవాచ ।
 అజానతీ చ క్రీడోక్తిం ప్రియే కిం కుపితాసి మే ।
 రతిః కుతో వా జాయేత త్వత్తశ్చేదరతిర్మమ ॥ ౪౧ ॥
 మాతా త్వమస్య జగతః పితాహమధిపస్తథా ।
 కథం తదుపపద్యేత త్వత్తో నాభిరతిర్మమ ॥ ౪౨ ॥
 ఆవయోరభికామోఽపి కిమసౌ కామకారితః ।
 యతః కామసముత్తేః ప్రాగేవ జగదుద్భవః ॥ ౪౩ ॥
 పృథగ్జనానాం రతయే కామాత్మా కల్పితో మయా ।
 తతః కథముపాలబ్ధః కామదాహోదహం త్వయా ॥ ౪౪ ॥
 మాం వై త్రిదశసామాన్యం మన్యమానో మనోభవః ।
 మనాకృపిభవం కుర్వన్మయా వై భస్మసాత్కృతః ॥ ౪౫ ॥
 విహారోఽప్యోవయోరస్య జగత్ప్రాణకారణాత్ ।
 తతస్తదర్థం త్వయ్యుద్య క్రీడోక్తిం కృతవానహమ్ ॥ ౪౬ ॥
 స చాయమచిరాదర్థస్తవైవావిష్కరిష్యతే ।
 క్రోధస్య జనకం వాక్యం హృది కృత్వేదమబ్రవీత్ ॥ ౪౭ ॥
 దేవ్యువాచ ।
 శ్రుతపూర్వం హి భగవంస్తవ చాటువచో మయా ।

యేనైవమతిథీరాహమపి ప్రాగభివశ్చితా ॥ ౪౮॥

ప్రాణానప్యప్రియా భర్తుర్నారీ యా న పరిత్యజేత్ |
కులాఙ్గా శుభా సద్భిః కుత్సితైవ హి గమ్యతే ॥ ౪౯॥

భూయసీ చ తవాప్రితిరగౌరమితి మే వపుః |
క్రీడోక్తిరపి కాలీతి ఘటతే కథమన్యథా ॥ ౫౦॥

సద్భిర్విగర్హితం తస్మాత్తవ కార్ణ్యమసమ్మతమ్ |
అనుత్సృజ్య తపోయోగాత్థ్నాతుమేవేహ నోత్సహే ॥ ౫౧॥

శివ ఉవాచ |

యద్దేవంవిధతాపస్తే తపసా కిం ప్రయోజనమ్ |
మమేచ్ఛయా స్వేచ్ఛయా వా వర్ణాన్తరవతీ భవ ॥ ౫౨॥

దేవ్యువాచ |

నేచ్ఛామి భవతో వర్ణం స్వయం వా కర్తుమన్యథా |
బ్రహ్మణం తపసారాధ్య ఊప్రం గౌరీ భవామ్యహమ్ ॥ ౫౩॥

ఈశ్వర ఉవాచ |

మత్ప్రసాదాత్పురా బ్రహ్మో బ్రహ్మత్వం ప్రాప్తవాన్పురా |
తమాహూయ మహాదేవి తపసా కిం కరిష్యసి ॥ ౫౪॥

దేవ్యువాచ |

త్వత్తో లబ్ధపదా ఏవ సర్వే బ్రహ్మోదయః సురాః |
తథాప్యారాధ్య తపసా బ్రహ్మణం త్వన్నియోగతః ॥ ౫౫॥

పురా కిల సతీ నామ్నా దక్షస్య దుహితాఽభవమ్ |
జగతాం పతిమేవ త్వాం పతిం ప్రాప్తవతీ తథా ॥ ౫౬॥

ఏవమద్యాపి తపసా తోషయిత్వా ద్విజం విధిమ్ |
గౌరీ భవితుమిచ్ఛామి కో దోషః కథ్యతామిహ ॥ ౫౭॥

ఏవముక్తో మహాదేవ్యా వామదేవః స్మయన్నివ |
న తాం నిర్బంధయామాస దేవకార్యచిక్రీర్షయా ॥ ౫౮॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే శివమన్దరగిరినివాసక్రీడోక్తి
నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౨౪॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౨౫. పంచువింశోఽధ్యాయః । దేవీగౌరత్వప్రాప్తిః ।

వాయురువాచ ।

తతః ప్రదక్షిణీకృత్య పతిమమ్భా పతివ్రతా ।

నియమ్య చ వియోగార్తిం జగమ హిమవద్ధిరిమ్ ॥ ౧॥

తపః కృతవతీ పూర్వం దేశే యస్మిన్నఫీజనైః ।

తమేవ దేశమవృణోత్తపనే ప్రణయాత్పునః ॥ ౨॥

తతః స్వపితరం దృష్ట్వా మాతరం చ తయోర్గృహే ।

ప్రణమ్య వృత్తం విజ్ఞాప్య తాభ్యాం చానుమతా సతీ ॥ ౩॥

పునస్తపోవనం గత్వా భూషణాని విసృజ్య చ ।

స్నాత్వా తపస్వినో వేషం కృత్వా పరమపావనమ్ ॥ ౪॥

సంకల్ప్య చ మహాతీవ్రం తపః పరమదుశ్చరమ్ ।

సదా మనసి సన్ధాయ భర్తుశ్చరణపంజ్కజమ్ ॥ ౫॥

తమేవ క్షణికే లిజ్ఞే ధ్యాత్వా బాహ్యవిధానతః ।

త్రిసంధ్యమభ్యర్చయన్తీ వనైః పుష్పైః ఫలాదిభిః ॥ ౬॥

స ఏవ బ్రహ్మణో మూర్తిమాస్థాయ తపసః ఫలమ్ ।

ప్రదాస్యతి మమేత్యేవం నిత్యం కృత్వాఽకరోత్తపః ॥ ౭॥

తథా తపశ్చరన్తిం తాం కాలే బహుతిథే గతే ।

దృష్టః కశ్చిన్మహావ్యాఘ్రో దుష్టభావాదుపాగమత్ ॥ ౮॥

తద్దైవోపగతస్యాపి తస్యాతీవ దురాత్మనః ।

గాత్రం చిత్రార్పితమివ స్తబ్ధం తస్యాః సకాశతః ॥ ౯॥

తం దృష్ట్వాపి తథా వ్యాఘ్రం దుష్టభావాదుపాగతమ్ ।

న పృథగ్గనవద్దేవీ స్వభావేన వివిచ్యతే ॥ ౧౦॥

స తు విష్టభసర్వాఙ్గో బుభుక్షాపరిపీడితః ।

మమామిషం తతో నాన్యదీతి మత్వా నిరన్తరమ్ ॥ ౧౧॥

నిరీక్ష్యమాణః సతతం దేవీమేవ తదాఽనిశమ్ ।

అతిష్ఠదగ్రతస్తస్యా ఉపాసనమివాచరత్ || ౧౨||

దేవ్యాశ్చ హృదయే నిత్యం మమైవాయముపాసకః |

త్రాతా చ దుష్టసత్త్వేభ్య ఇతి ప్రవవృతే కృపా || ౧౩||

తస్యా ఏవ కృపాయోగాత్సదో నష్టమలత్రయః |

బభూవ సహసా వ్యాఘ్రో దేవీం చ బుబుధే తదా || ౧౪||

న్యవర్తత బుభుక్షా చ తస్యాఙ్గస్తమ్భనం తథా |

దౌరాత్మ్యం జన్మసిద్ధం చ తృప్తిశ్చ సమజాయత || ౧౫||

తదా పరమభావేన జ్ఞాత్వా కార్తార్యమాత్మనః |

సద్యోపాసక ఏవైష సిషేవే పరమేశ్వరీమ్ || ౧౬||

దుష్టానామపి సత్త్వానాం తథాన్యేషాం దురాత్మనామ్ |

స ఏవ ద్రావకో భూత్వా విచచార తపోవనే || ౧౭||

తపశ్చ వవృధే దేవ్యాస్తీవ్రం తీవ్రతరాత్మకమ్ |

దేవాశ్చ దైత్యనిర్బన్ధాద్ బ్రహ్మీణం శరణం గతాః || ౧౮||

చక్రుర్నివేదనం దేవాః స్వదుఃఖస్యారీపీడనాత్ |

యథా చ దదతుః శుమ్భునిశుమ్భౌ వరసమ్మదాత్ || ౧౯||

సోఽపి శ్రుత్వా విధిర్దుఃఖం సురాణాం కృపయాన్వితః |

ఆసీదైత్యవధాయైవ స్మృత్వా హేత్వాశ్రయాం కథామ్ || ౨౦||

సామరః ప్రార్థితో బ్రహ్మీ యయౌ దేవ్యాస్తపోవనమ్ |

సంస్మరన్మనసా దేవదుఃఖమోక్షం స్వయత్నతః || ౨౧||

దదర్శ చ సురశ్రేష్ఠః శ్రేష్ఠే తపసి నిష్ఠితామ్ |

ప్రతిష్ఠామివ విశ్వస్య భవానీం పరమేశ్వరీమ్ || ౨౨||

ననామ చాస్య జగతో మాతరం స్వస్య వై హరేః |

రుద్రస్య చ పితౄర్భార్యమార్యమద్రీశ్వరాత్మజామ్ || ౨౩||

బ్రహ్మీణమాగతం దృష్ట్వా దేవీ దేవగణైః సహః |

అర్హ్యం తదర్థం దత్త్వాఽస్మై స్వాగతాద్వైరుపాచరత్ || ౨౪||

తాం చ ప్రత్యుపచారోక్తిం పురస్కృత్వాభినన్ద్య చ |

పప్రచ్ఛ తపసో హేతుమజానన్నివ పద్మజః || ౨౫||

బ్రహ్మోవాచ ।

తీవ్రేణ తపసానేన దేవ్యా కిమిహ సాధ్యతే ।

తపఃఫలానాం సర్వేషాం త్వదధీనా హి సిద్ధయః ॥ ౨౬ ॥

యశ్చైవ జగతాం భర్తా తమేవ పరమేశ్వరమ్ ।

భర్తారమాత్మనా ప్రాప్య ప్రాప్తం చ తపసః ఫలమ్ ॥ ౨౭ ॥

అథవా సర్వమేవైతత్క్రిడావిలసితం తవ ।

ఇదం తు చిత్రం దేవస్య విరహం సహసే కథమ్ ॥ ౨౮ ॥

దేవ్యువాచ ।

సర్గాదౌ భవతో దేవాదుత్పత్తిః శ్రూయతే యదా ।

తదా ప్రజానాం ప్రథమస్త్వం మే ప్రథమజః సుతః ॥ ౨౯ ॥

యదా పునః ప్రజావృద్ధ్యై లలాటాద్భవతో భవః ।

ఉత్పన్నోఽఘాత్తదా త్వం మే గురుః శ్వశురభావతః ॥ ౩౦ ॥

యదాభవద్ధిరీర్ణ్యస్తే పుత్రో మమ పితా స్వయమ్ ।

తదా పితామహస్త్వం మే జాతో లోకపితామహ ॥ ౩౧ ॥

తదీదృశస్య భవతో లోకయాత్రావిధాయినః ।

వృత్తమస్తఃపురే భర్తా కథయిష్యే కథం పునః ॥ ౩౨ ॥

కిమత్ర బహునా దేహే యశ్చాయం మమ కాలిమా ।

త్యక్త్వా సత్త్వవిధానేన గౌరీ భవతుముత్సహే ॥ ౩౩ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

ఏతావతా కిమర్థేన తీవ్రం దేవి తపః కృతమ్ ।

స్వేచ్ఛైవ కిమపర్యాప్తా క్రీడేయం హి తవేదృశీ ॥ ౩౪ ॥

క్రీడాఽపి చ జగన్మాతస్తవ లోకహితాయ వై ।

అతో మమేష్టమనయా ఫలం కిమపి సాధ్యతామ్ ॥ ౩౫ ॥

నిశుమ్భశుమ్భనామానౌ దైత్యౌ దత్తవరో మయా ।

దృష్టౌ దేవాన్పుబాధేతే త్వత్తో లబ్ధస్తయోర్వధః ॥ ౩౬ ॥

అలం విలమ్బనేనాత్ర త్వం క్షణేన స్థిరా భవ ।

శక్తిర్విసృజ్యమానాద్య తయోర్మృత్యుర్భవిష్యతి ॥ ౩౭ ॥

బ్రాహ్మణాఽభ్యర్థితా చైవ దేవీ గిరివరాత్మజా ।

త్వక్కోశం సహసోత్సుజ్య గౌరీ సా సమజాయత || ౩౮||

సా త్వక్కోశాత్మనోత్సుష్టా కౌశికీ నామ నామతః |

కాలీ కాలామ్బుదప్రఖ్యా కన్యకా సమపద్యత || ౩౯||

సా తు మాయాత్మికా శక్తిరోగనిద్రా చ వైష్ణవీ |

శక్ష్మచక్రత్రిశూలాదిసాయుధాష్టమహాభుజా || ౪౦||

సౌమ్యా ఘోరా చ మిశ్రా చ త్రినేత్రా చన్ద్రశేఖరా |

అజాతపుంస్పర్శరతిరధృష్యా చాతిసుందరీ || ౪౧||

దత్తా చ బ్రహ్మణే దేవ్యా శక్తిరేషా సనాతనీ |

నిశుమ్భస్య చ శుమ్భస్య నిహస్తీ దైత్యసింహయోః || ౪౨||

బ్రహ్మణాఽపి ప్రహృష్టేన తస్యై పరమశక్తయే |

ప్రబలః కేసరీ దత్తో వాహనత్వే సమాగతః || ౪౩||

విన్ద్యే చ వసతిం తస్యాః పూజామాసవపూర్వకైః |

మాంసైర్మత్స్యైరపూపైశ్చ నిర్వర్త్యాసౌ సమాదిశత్ || ౪౪||

సా బైవ సమ్మతా శక్తిర్బ్రహ్మణో విశ్వకర్మణః |

ప్రణమ్య మాతరం గౌరీం బ్రహ్మణం చానుపూర్వశః || ౪౫||

శక్తిభిశ్చాపి తుల్యాభిః స్వాత్మజాభిరనేకశః |

పరీతా ప్రయయా విన్ద్యం దైత్యేన్ద్రౌ హస్తుముద్యతా || ౪౬||

నిహతౌ చ తయా తత్ర సమరే దైత్యపుంజవౌ |

తద్బాణైః కామబాణైశ్చ చ్చిన్నభిన్నాన్మజ్జమానసౌ || ౪౭||

తద్యుద్ధవిస్తరశ్చాత్ర న కృతోఽన్యత్ర వర్ణనాత్ |

ఊహనీయం పరస్మాచ్చ ప్రస్తుతం వర్ణయామి వః || ౪౮||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే దేవీగౌరత్వప్రాప్తిర్నామ

పంచవింశోఽధ్యాయః || ౭.౧.౨౫||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశక్తిరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

౭.౧.౨౬. షడ్వింశోఽధ్యాయః | వ్యాఘ్రగతివర్ణనమ్ |

వాయురువాచ |

ఉత్పాద్య కౌశికీం గౌరీ బ్రహ్మణే ప్రతిపాద్య తామ్ |
తస్య ప్రత్యుపకారాయ పితామహమథాబ్రవీత్ || ౧||

దేవువాచ |

దృష్టః కిమేష భవతా శార్దూలో మదుపాశ్రయః |
అనేన దుష్టసత్త్వేభ్యో రక్షితం మత్తపోవనమ్ || ౨||

మయ్యుర్వితమనా ఏష భజతే మామనన్యధీః |
అస్య సంరక్షణాదన్యత్ప్రియం మమ న విద్యతే || ౩||

భవితవ్యమనేనాతో మమాంతఃపురచారిణా |
గణేశ్వరపదం చాస్మై ప్రీత్యా దాస్యతి శక్కురః || ౪||

ఏనమగ్రేసరం కృత్వా సఖీభిర్గస్తుముత్సహే |
ప్రదీయతామనుజ్ఞా మే ప్రజానాం పతినా త్వయా || ౫||

ఇత్యుక్తః ప్రహసన్బ్రహ్మ దేవీం ముగ్ధామివ స్మయన్ |
తస్య తీవ్రైః పురావృత్తైర్దౌరాత్మ్యం సమవర్ణయత్ || ౬||

బ్రహ్మోవాచ |

పశౌ దేవి మృగాః క్రూరాః క్వ చ తేఽనుగ్రహాః శుభః |
ఆశివిషముఖే సాక్షాదమృతం కిం నిషిచ్యతే || ౭||

వ్యాఘ్రమాత్రేణ సన్నేష దుష్టః కోఽపి నిశాచరః |
అనేన భక్షితా గావో బ్రాహ్మణాశ్చ తపోధనాః || ౮||

తర్పయంస్తాన్ యథాకామం కామరూపీ చరత్యసౌ |
అవశ్యం ఖలు భోక్తవ్యం ఫలం పాపస్య కర్మణః || ౯||

అతః కిం కృపయా కృత్యమీదృశేషు దురాత్మసు |
అనేన దేవ్యాః కిం కృత్యం ప్రకృత్యా కలుషాత్మనా || ౧౦||

దేవువాచ |

యదుక్తం భవతా సర్వం తథ్యమస్త్యయమీదృశః |
తథాపి మాం ప్రపన్నోఽభూన్న త్యాజ్యో మాముపాశ్రితః || ౧౧||

బ్రహ్మోవాచ |

అస్య భక్తిమవిజ్ఞాయ ప్రాగ్స్వత్తం తే నివేదితమ్ ।
 భక్తిశ్చేదస్య కిం పాపైర్ను తే భక్తః ప్రణశ్యతి ॥ ౧౨॥
 పుణ్యకర్మాపి కిం కుర్యాత్స్వదీయాజ్ఞానపేక్షయా ।
 అజా ప్రజ్ఞా పురాణీ చ త్వమేవ పరమేశ్వరీ ॥ ౧౩॥
 త్వదధీనా హి సర్వేషాం బన్ధమోక్షవ్యవస్థితిః ।
 త్వదృతే పరమా శక్తిః సంసిద్ధిః కస్య కర్మణా ॥ ౧౪॥
 త్వమేవ వివిధా శక్తిః భవానామథ వా స్వయమ్ ।
 అశక్తః కర్మకరణే కర్తా వా కిం కరిష్యతి ॥ ౧౫॥
 విష్ణోశ్చ మమ చాన్యేషాం దేవదానవరక్షసామ్ ।
 తత్తద్విశ్వర్యసమ్ప్రాప్త్యై తవైవాజ్ఞా హి కారణమ్ ॥ ౧౬॥
 అతీతాః ఖల్వసంఖ్యేతా బ్రహ్మణో హరయో భవాః ।
 అనాగతాస్త్యసంఖ్యేతాస్త్యదాజ్ఞానువిధాయినః ॥ ౧౭॥
 త్వామనారాధ్య దేవేశి పురుషార్థచతుష్టయమ్ ।
 లబ్ధం న శక్యమస్మాభిరపి సర్వైః సురోత్తమైః ॥ ౧౮॥
 వ్యత్యాసోఽపి భవేత్సద్యో బ్రహ్మత్వస్థావరత్వయోః ।
 సుకృతం దుష్కృతం చాపి త్వయైవ స్థాపితం యతః ॥ ౧౯॥
 త్వం హి సర్వజగద్భర్తుః శివస్య పరమాత్మనః ।
 అనాదిమధ్యనిధనా శక్తిరాద్యా సనాతనీ ॥ ౨౦॥
 సమస్తలోకయాత్రార్థం మూర్తిమావిశ్య కామపి ।
 క్రీడసే వివిధైర్భువైః కస్త్యాం జానాతి తత్త్వతః ॥ ౨౧॥
 ఆతో దుష్కృతకర్మాపి వ్యాపూఽయం త్వదనుగ్రహాత్ ।
 ప్రాప్నోతు పరమాం సిద్ధిమత్ర కః ప్రతిబన్ధకః ॥ ౨౨॥
 ఇత్యాత్మనః పరం భావం స్మారయిత్వానురూపతః ।
 బ్రహ్మణాభ్యర్థితా గౌరీ తపసోఽపి న్యవర్తత ॥ ౨౩॥
 తతో దేవీమనుజ్ఞాప్య బ్రహ్మణ్యన్తర్హితే సతి ।
 దేవీం చ మాతరం దృష్ట్వా మేనాం హిమవతా సహ ॥ ౨౪॥
 ప్రణమ్యాశ్వాస్య బహుధా పితరౌ విరహాసహౌ ।

తపః ప్రణయినో దేవీ తపోవనమహీరుహాన్ ॥ ౨౫॥

విప్రయోగశుచేవాగ్రే పుష్పబాష్పం విముఞ్చతః ।
తత్తచ్ఛాఖాసమారూఢవిహగోదీరితై రుతైః ॥ ౨౬॥

వ్యాకులం బహుధా దీనం విలాపమివ కుర్వతః ।
సఖీభ్యః కథయన్త్యేవం సత్త్వరా భర్తృదర్శనే ॥ ౨౭॥

పురస్కృత్య చ తం వ్యాప్తుం స్నేహాత్పుత్రమివౌరసమ్ ।
దేహస్య ప్రభయా చైవ దీపయన్తీ దిశో దశ ॥ ౨౮॥

ప్రయయా మన్దరం గౌరీ యత్ర భర్తా మహేశ్వరః ।
సర్వేషాం జగతాం ధాతా కర్తా పాతా వినాశకృత్ ॥ ౨౯॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే వ్యాప్తుగతివర్ణనం
నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౨౬॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౨౭. సప్తవింశోఽధ్యాయః । దేవీశివమిలనవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఊచుః ।

కృత్వా గౌరం వపుర్దివ్యం దేవీ గిరివరాత్మజా ।
కథం దదర్శ భర్తారం ప్రవిష్టా మన్దిరం సతీ ॥ ౧॥

ప్రవేశనమయే తస్యా భవనద్వారగోచరైః ।
గణేశైః కిం కృతం దేవస్తాం దృష్ట్వా కిం తదాకరోత్ ॥ ౨॥

వాయురువాచ ।

ప్రవక్తుమఞ్జాసాశక్యః తాదృశః పరమో రసః ।
యేన ప్రణయగర్భణ భావో భావవతాం హృతః ॥ ౩॥

ద్వాఃస్థైః ససమ్భ్రమైరేవ దేవో దేవ్యాగమోత్సుకః ।
శంకమానా ప్రవిష్టాన్తస్టం చ సా సమపశ్యత ॥ ౪॥

త్యైస్థైః ప్రణయభావైశ్చ భవనాన్తరవర్తిభిః ।
గణేశ్చైర్వన్దితా వాచా ప్రణనామ త్రియమ్భకమ్ ॥ ౫॥

ప్రణమ్య నోత్థితా యావత్తావత్తాం పరమేశ్వరః ।
 ప్రగృహ్య దోర్భాషమాశ్లిష్య పరితః పరయా ముదా ॥ ౬॥
 స్యాజ్కే ధర్తుం ప్రవృత్తోఽపి సా పర్యజ్కే న్యషీదత ।
 పర్యజ్కతో బలాద్దేవీం సోఽజ్కమారోప్య సుస్మితామ్ ॥ ౭॥
 సస్మితో వివృతైర్నైత్రిస్తద్వక్త్రం ప్రపిబన్నివ ।
 తయా సమ్భాషణాయేశః పూర్వభాషితమబ్రవీత్ ॥ ౮॥
 దేవదేవ ఉవాచ ।
 సా దశా చ వ్యతీతా కిం తవ సర్వాఙ్గసుందరీ ।
 యస్యామనునయోపాయః కోఽపి కోపాన్న లభ్యతే ॥ ౯॥
 స్వేచ్ఛయాపి న కాలీతి నాన్యవర్ణవతీతి చ ।
 త్వత్స్వభావహృతం చిత్తం సుభ్రు చింతావహం మమ ॥ ౧౦॥
 విస్మృతః పరమో భావః కథం స్వేచ్ఛాఙ్గయోగతః ।
 న సమ్భవన్తి యే తత్ర చిత్తకాలుష్యహేతవః ॥ ౧౧॥
 పృథగ్జనవదన్యోఽన్యం విప్రియస్యాపి కారణమ్ ।
 ఆవయోరపి యద్యన్తి నాస్త్యేవైతచ్ఛరావరమ్ ॥ ౧౨॥
 అహమగ్నిశిరోనిష్ఠస్తస్య సోమశిరసి స్థితా ।
 అగ్నిషోమాత్మకం విశ్వమావాభ్యాం సమధిష్ఠితమ్ ॥ ౧౩॥
 జగద్ధితాయ చరతోః స్వేచ్ఛాధృతశరీరయోః ।
 ఆవయోర్విప్రయోగే హి స్యాన్నిరాలమ్బనం జగత్ ॥ ౧౪॥
 ఆస్తి హేత్వస్తరం చాత్ర శాస్త్రయుక్తివినిశ్చితమ్ ।
 వాగర్థమివ చైవైతజ్జగత్సావరజ్గమమ్ ॥ ౧౫॥
 త్వం హి వాగమృతం సాక్షాదహమర్థామృతం పరమ్ ।
 ద్వయమప్యమృతం కస్మాద్వియుక్తముపపద్యతే ॥ ౧౬॥
 విద్యాప్రత్యాయికా త్వం మే వేదోఽహం ప్రత్యయాత్తవ ।
 విద్యావేద్యాత్మనోరేవ విశ్లేషః కథమావయోః ॥ ౧౭॥
 న కర్మణా సృజామీదం జగత్ప్రృతిసృజామి చ ।
 సర్వస్యాజ్ఞైకలభ్యత్వాదాజ్ఞాత్వం హి గరీయసీ ॥ ౧౮॥

ఆజ్ఞైకసారమైశ్వర్యం యస్మాత్సాక్షాత్స్వలక్షణమ్ |
 ఆజ్ఞయా విప్రయుక్తస్య వైశ్వర్యం మమ కీదృశమ్ || ౧౯ ||
 న కదాచిదవస్థానమావయోర్విప్రయుక్తయోః |
 దేవానాం కార్యముద్దిశ్య లీలోక్తిం కృతవానహమ్ || ౨౦ ||
 త్వయాప్యవిదితం నాస్తి కథం కుపితవత్ససి |
 తతస్త్రిలోకరక్షార్థే కోపో మయ్యపి తే కృతః || ౨౧ ||
 యదనర్థాయ భూతానాం న తదస్తి ఖలు త్వయి |
 ఇతి ప్రియంవదే సాక్షాదీశ్వరే పరమేశ్వరే || ౨౨ ||
 శృంగారభావసారాణాం జన్మభూమిరకృత్రిమా |
 స్వభద్రా లలితం తథ్యముక్తం మత్వా స్మితోత్తరమ్ || ౨౩ ||
 లజ్జయా న కిమప్యూచే కౌశికీ వర్ణనాత్పరమ్ |
 తదేవ వర్ణయామ్యద్య శృణు దేవ్యాశ్చ వర్ణనమ్ || ౨౪ ||
 దేవ్యువాచ |
 కిం దేవేన న సా దృష్టా యా సృష్టా కౌశికీ మయా |
 తాదృశీ కన్యకా లోకే న భూతా న భవిష్యతి || ౨౫ ||
 తస్యా వీర్యం బలం విన్ద్యనిలయం విజయం తథా |
 శుమ్భస్య చ నిశుమ్భస్య మారణే చ రణే తయోః || ౨౬ ||
 ప్రత్యక్షఫలదానం చ లోకాయ భజతే సదా |
 లోకానాం రక్షణం శశ్వద్ బ్రహ్మ విజ్ఞాపయిష్యతి || ౨౭ ||
 ఇతి సమ్భాషమాణాయా దేవ్యా ఏవాజ్ఞయా తదా |
 వ్యాఘ్రః సఖ్యా సమానీయ పురోఽవస్థాపితస్తదా || ౨౮ ||
 తం ప్రేక్ష్యాహ పునర్దేవీ దేవానీతముపాయతమ్ |
 వ్యాఘ్రం పశ్య న చానేన సదృశో మదుపాసకః || ౨౯ ||
 అనేన దుష్టసజ్జ్యో రక్షితం మత్తపోవనమ్ |
 ఆతివ మమ భక్తశ్చ విశ్రద్ధశ్చ స్వరక్షణాత్ || ౩౦ ||
 స్వదేశం చ పరిత్యజ్య ప్రసాదార్థం సమాగతః |
 యది ప్రీతిరభూన్నత్తః పరాం ప్రీతిం కరోషి మే || ౩౧ ||

నిత్యమన్తఃపురద్వారీ నియోగాన్నస్థినః స్వయమ్ |
రక్షిభిః సహ తచ్చిహ్నోర్వర్తతామయమీశ్వర || ౩౨||

వాయురువాచ |

మధురం ప్రణయోదర్కం శ్రుత్వా దేవ్యాః శుభం వచః |
ప్రీతోఽస్మీత్యాహ తం దేవః స చాదృశ్యత తత్క్షణాత్ || ౩౩||

భిభ్రద్వేత్రలతాం హైమిం రత్నచిత్రం చ కఙ్కుకమ్ |
ఛురికామరగప్రఖ్యాం గణేశో రక్షవేషధృక్ || ౩౪||

యస్మాత్సమో మహాదేవో నస్తీ చానేన నన్దితః |
సోమనస్థితి విఖ్యాతస్తస్మాదేష సమాఖ్యయా || ౩౫||

ఇత్యం దేవ్యాః ప్రియం కృత్వా దేవశ్చార్థేన్దుభూషణః |
భూషయామాస తం దివ్యైర్భూషణై రత్నభూషితైః || ౩౬||

తతః స గౌరీం గిరిశో గిరీన్ద్రజాం
సగౌరవాం సర్వమనోహరాం హరః |
పర్యజ్కమారోప్య వరాజ్కభూషణై-
ర్విభూషయామాస శశాజ్కభూషణః || ౩౭||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే దేవీశివమిలనవర్ణనం
నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః || ౭.౧.౨౭||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

౭.౧.౨౮. అష్టావింశోఽధ్యాయః | భస్మతత్త్వవర్ణనమ్ |

ఋషయః ఊచుః |

దేవీం సమాదధానేన దేవేనేదం కిమీరితమ్ |
అగ్నిషోమాత్మకం విశ్వం వాగర్థాత్మకమిత్యపి || ౧||

ఆజ్ఞైకసారమైశ్వర్యమాజ్ఞాత్వమితి చోదితమ్ |
తదిదం శ్రోతుమిచ్ఛామో యథావదనుపూర్వశః || ౨||

వాయురువాచ |

అగ్నిరిత్యుచ్యతే రౌద్రీ ఘోరా యా తైజసీ తనుః |

సోమః శాక్తోఽమృతమయః శక్తేః శాన్తికరీ తనుః ॥ ౩ ॥

అమృతం యత్ప్రతిష్ఠా సా తేజో విద్యా కలా స్వయమ్ ।
భూతసూక్ష్మేషు సర్వేషు త ఏవ రసతేజసి ॥ ౪ ॥

ద్వివిధా తేజసో వృత్తిః సూర్యాత్మా చానలాత్మికా ।
తథైవ రసవృత్తిశ్చ సోమాత్మా చ జలాత్మికా ॥ ౫ ॥

విద్యుదాదిమయం తేజో మధురాదిమయో రసః ।
తేజోరసవిభేదైస్తు ధృతమేతచ్ఛరాచరమ్ ॥ ౬ ॥

అగ్నేరమృతనిష్పత్తిరమృతేనాగ్నిరేధతే ।
అత ఏవ హి విక్రాంతమగ్నిషోమం జగద్ధితమ్ ॥ ౭ ॥

హవిషే సస్యసమ్పత్తిరప్యష్టిః సస్యాభివృద్ధయే ।
వృష్టేరేవ హవిస్తస్మాదగ్నిషోమధృతం జగత్ ॥ ౮ ॥

అగ్నిరూర్ధ్వం జ్వలత్యేష యావత్సౌమ్యం పరామృతమ్ ।
యావదగ్న్యాస్పదం సౌమ్యమమృతం చ స్రవత్యధః ॥ ౯ ॥

అత ఏవ హి కాలాగ్నిరధస్తాచ్ఛక్తిరూర్ధ్వతః ।
యావదాదహనం చోర్ధ్వమధశ్చాప్లావనం భవేత్ ॥ ౧౦ ॥

ఆధారశక్త్యైవ ధృతః కాలాగ్నిరయమూర్ధ్వగః ।
తథైవ నిమ్నగః సోమః శివశక్తిపదాస్పదః ॥ ౧౧ ॥

శివశ్చోర్ధ్వమధః శక్తిరూర్ధ్వం శక్తిరధః శివః ।
తదిత్థం శివశక్తిభ్యాం నావ్యాప్తమిహ కిఞ్చన ॥ ౧౨ ॥

అసకృచ్చాచ్చగ్నినా దగ్ధం జగద్యదభస్మసాత్కృతమ్ ।
అగ్నేర్వీర్యమిదం చాహుస్తద్వీర్యం భస్మ యత్తతః ॥ ౧౩ ॥

యశ్చేత్థం భస్మసదాభవం జ్ఞాత్వా స్నాతి చ భస్మనా ।
అగ్నిరిత్యాదిభిర్మత్తైర్బద్ధః పాశాత్ప్రముచ్యతే ॥ ౧౪ ॥

అగ్నేర్వీర్యం తు యదభస్మ సోమేనాప్లావితం పునః ।
అయోగయుక్త్యా ప్రకృతేరథికారాయ కల్పతే ॥ ౧౫ ॥

యోగయుక్త్యా తు తదభస్మ ప్లావ్యమానం సమస్తతః ।
శాక్తేనామృతవర్షేణ చాధికారాన్నివర్తయేత్ ॥ ౧౬ ॥

అతో మృత్యుజ్ఞాయాయేత్థమమృతప్లావనం సదా ।

శివశక్త్యమృతస్పర్శే లబ్ధం యేన కుతో మృతిః ॥ ౧౭॥

యో వేద దహనం గుహ్యం ప్లావనం చ యథోదితమ్ ।

అగ్నిషోమపదం హిత్యా న స భూయోఽభిజాయతే ॥ ౧౮॥

శివాగ్నినా తనుం దద్ధ్వా శక్తిసామ్యామృతేన యః ।

ప్లావయేద్యోగమార్గేణ సోఽమృతత్వాయ కల్పతే ॥ ౧౯॥

హృది కృత్వేమమర్థం వై దేవేన సముదాహృతమ్ ।

అగ్నిషోమాత్మకం విశ్వం జగదిత్యనురూపతః ॥ ౨౦॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే భస్మతత్త్వవర్ణనం
నామాష్టావింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౨౮॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౨౯. ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః । వాగర్థాత్మకతత్త్వవర్ణనమ్ ।

వాయురువాచ ।

నివేదయామి జగతో వాగర్థాత్మ్యం కృతం యథా ।

షడధ్వవేదనం సమ్యక్ సమాసాన్న తు విస్తరాత్ ॥ ౧॥

నాస్తి కశ్చిదశబ్దార్థో నాపి శబ్దో నిరర్థకః ।

తతో హి సమయే శబ్దః సర్వః సర్వార్థబోధకః ॥ ౨॥

ప్రకృతేః పరిణామోఽయం ద్విధా శబ్దార్థభావనా ।

తామాహుః ప్రాకృతీం మూర్తిం శివయోః పరమాత్మనోః ॥ ౩॥

శబ్దాత్మికా విభూతిర్యా సా త్రిధా కథ్యతే బుధైః ।

స్థాలా సూక్ష్మా పరా చేతి స్థాలా యా శ్రుతిగోచరా ॥ ౪॥

సూక్ష్మా చింతామయీ ప్రోక్తా చింతయా రహితా పరా ।

యా శక్తిః సా పరా శక్తిః శివతత్త్వసమాశ్రయా ॥ ౫॥

జ్ఞానశక్తిసమామోగాదిచ్ఛోషోద్బలికా తథా ।

సర్వశక్తిసమప్ప్యత్యా శక్తితత్త్వసమాఖ్యయా ॥ ౬॥

సమస్తకార్యజాతస్య మూలప్రకృతితాం గతా ।
 నైవ కుణ్డలినీ మాయా శుద్ధాధ్యపరమా సతీ ॥ ౭॥
 సా విభాగస్వరూపైవ షడధ్వాత్మా విజృమ్భతే ।
 తత్ర శబ్దాస్త్రయోఽధ్యానస్త్రయశ్చార్ధాః సమీరితాః ॥ ౮॥
 సర్వేషామపి వై పుంసాం నైజశుద్ధ్యనురూపతః ।
 లయభోగాధికారాః స్యుః సర్వతత్త్వవిభాగతః ॥ ౯॥
 కలాభిస్తాని తత్త్వాని వ్యాప్తాన్యేవ యథాతథమ్ ।
 పరస్యాః ప్రకృతేరాదౌ పఞ్చాధా పరిణామతః ॥ ౧౦॥
 కలాశ్చ తా నివృత్త్యాద్యాః పర్యాప్తా ఇతి నిశ్చయః ।
 మన్తాధ్యా చ పదాధ్యా చ వర్ణాధ్యా చేతి శబ్దతః ॥ ౧౧॥
 భువనాధ్యా చ తత్త్వాధ్యా కలాధ్యా చార్థతః క్రమాత్ ।
 అత్రాన్యోఽన్యం చ సర్వేషాం వ్యాప్యవ్యాపకతోచ్యతే ॥ ౧౨॥
 మన్తాః సర్వే పదైర్వ్యాప్తా వాక్యభావాత్పదాని చ ।
 వర్ణైర్వర్ణసమూహం హి పదమాహుర్విపశ్చితః ॥ ౧౩॥
 వర్ణాస్తు భువనైర్వ్యాప్తాన్తేషాం తేషూపలమ్భనాత్ ।
 భువనాన్యపి తత్త్వైఃఫైరుత్పత్త్యాన్తర్భహిష్కృమాత్ ॥ ౧౪॥
 వ్యాప్తాని కారణైస్తత్త్వైరారబ్ధత్వాదనేకశః ।
 అన్తరాదుత్థితానీహ భువనాని తు కానిచిత్ ॥ ౧౫॥
 పౌరాణికాని చాన్యాని విజ్ఞేయాని శివాగమే ।
 సాఙ్ఖ్యయోగప్రసిద్ధాని తత్త్వాన్యపి చ కానిచిత్ ॥ ౧౬॥
 శివశాస్త్రప్రసిద్ధాని తతోఽన్యాన్యపి కృత్స్నుశః ।
 కలాభిస్తాని తత్త్వాని వ్యాప్తాన్యేవ యథాతథమ్ ॥ ౧౭॥
 పరస్యాః ప్రకృతేరాదౌ పఞ్చాధా పరిణామతః ।
 కలాశ్చ తా నివృత్త్యాద్యా వ్యాప్తాః పఞ్చ యథోత్తరమ్ ॥ ౧౮॥
 వ్యాపికాతః పరాశక్తిరవిభక్తా షడధ్యనామ్ ।
 పరప్రకృతిభావస్య తత్సత్త్వాచ్చివతత్త్వతః ॥ ౧౯॥
 శక్త్యాది చ పృథివ్యన్తం శివతత్త్వసముద్భవమ్ ।

వ్యాప్తమేకేన తేనైవ మృదా కుమ్భాదికం యథా ॥ ౨౦॥
 శైవం తత్పరమం ధామ యత్ప్రాప్యం షడ్భిరధ్వజిః ।
 వ్యాపికాఽవ్యాపికా శక్తిః పంచుతత్త్వవిశోధనాత్ ॥ ౨౧॥
 నివృత్త్యా రుద్రపర్వంతం స్థితిరణ్ణస్య శోధ్యతే ।
 ప్రతిష్ఠయా తదూర్ధ్వం తు యావదవ్యక్తగోచరమ్ ॥ ౨౨॥
 తదూర్ధ్వం విద్యయా మధ్యే యావద్విశ్వేశ్వరావధి ।
 శాస్త్ర్యా తదూర్ధ్వమ్మధ్వానే విశుద్ధిః శాస్త్ర్యతీతయా ॥ ౨౩॥
 యామాహుః పరమం వ్యోమ పరప్రకృతియోగతః ।
 ఏతాని పంచుతత్త్వాని యైర్వాస్యైశ్చమఖిలం జగత్ ॥ ౨౪॥
 ఆత్మైవ సర్వమేవేదం ద్రష్టవ్యం ఖలు సాధకైః ।
 అధ్వవ్యాప్తిమవిజ్ఞాయ శుద్ధిం యః కర్తుమిచ్ఛతి ॥ ౨౫॥
 స ఏవలంబుకః శుద్ధేర్నాలం ప్రాపయితుం ఫలమ్ ।
 వృథా పరిశ్రమస్తస్య నిరయాయైవ కేవలమ్ ॥ ౨౬॥
 శక్తిపాతనమాయోగాదృతే తత్త్వాని తత్త్వతః ।
 తద్వ్యాప్తిస్తద్వివృద్ధిశ్చ జ్ఞాతుమేవం న శక్యతే ॥ ౨౭॥
 శక్తిరాజ్ఞా పరా శైవీ చిద్రూపా పరమేశ్వరీ ।
 శివోఽధితిష్ఠత్యఖిలం యయా కారణభూతయా ॥ ౨౮॥
 నాత్మనో నైవ మాయైషా న వికారో విచారతః ।
 న బద్ధో నాపి ముక్తిశ్చ బద్ధముక్తివిధాయినీ ॥ ౨౯॥
 సర్వైశ్వర్యపరాకాష్ఠా శివస్యావ్యభిచారిణీ ।
 సమానధర్మిణీ తస్య తైస్తైర్భావైర్విశేషతః ॥ ౩౦॥
 స తయైవ గృహీ సాపి తేనైవ గృహిణీ సదా ।
 తయోరవత్యం యత్కార్యం పరప్రకృతిజం జగత్ ॥ ౩౧॥
 స కర్తా కారణం సేతి తయోర్భేదో వ్యవస్థితః ।
 ఏక ఏవ శివః సాక్షాద్ ద్విధాఽసౌ సమవస్థితః ॥ ౩౨॥
 స్త్రీపుంసభావేన తయోర్భేద ఇత్యపి కేచన ।
 అపరే తు పరా శక్తిః శివస్య సమవాయినీ ॥ ౩౩॥

ప్రభేవ భానోశ్చిద్రూపా భిన్నైవేతి వ్యవస్థితః ।
తస్మాచ్ఛివః పరో హేతుస్తస్యాజ్ఞా పరమేశ్వరీ ॥ ౩౪॥

తయైవ ప్రేరితా శైవీ మూలప్రకృతిరవ్యయా ।
మహామాయా చ మాయా చ ప్రకృత్తిస్త్రిగుణోతి చ ॥ ౩౫॥

త్రివిధా కార్యభేదేన సా ప్రసూతే షడధ్వనః ।
స వాగర్థమయశ్చాధ్వా షడ్విధో నిఖిలం జగత్ ॥ ౩౬॥

అస్యైవ విస్తరం ప్రాహుః శాస్త్రజాతమశేషతః ॥ ౩౭॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే వాగర్థాత్మకతత్త్వవర్ణనం
నామైకోనత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౨౯॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్జ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౩౦. త్రింశోఽధ్యాయః । శివతత్త్వప్రశ్నః ।

ఋషయ ఉచుః ।

చరితాని విచిత్రాణి గృహ్యోణి గహనాని చ ।
దుర్విజ్ఞేయాని దేవైశ్చ మోహయన్తి మనాంసి నః ॥ ౧॥

శివయోస్తత్త్వసమ్పన్నే న దోష ఉపలభ్యతే ।
చరితైః ప్రాకృతో భావస్తయోరపి విభావ్యతే ॥ ౨॥

బ్రహ్మాదయోఽపి లోకానాం సృష్టిస్థిత్యస్తహేతవః ।
నిగ్రహానుగ్రహౌ ప్రాప్య శివస్య వశవర్తినః ॥ ౩॥

శివః పునర్న కస్యాపి నిగ్రహానుగ్రహాస్పదమ్ ।
అతోఽనాయత్తమైశ్వర్యం తస్యైవేతి వినిశ్చితమ్ ॥ ౪॥

యద్యేవమీదృశ్యైశ్వర్యం తత్తు స్వాతన్త్ర్యలక్షణమ్ ।
స్వభావసిద్ధం చైతస్య మూర్తిమత్తాస్పదం భవేత్ ॥ ౫॥

న మూర్తిశ్చ స్వతన్త్రస్య ఘటతే మూలహేతునా ।
మూర్తేరపి చ కార్యత్వాత్తత్త్విద్ధిః స్యాదహైతుకీ ॥ ౬॥

సర్వత్ర పరమో భావోఽపరమశ్చాన్య ఉచ్యతే ।

పరమాపరమా భావౌ కథమేకత్ర సజ్జతో || ౭ ||

నిష్ఫలో హి స్వభావోఽస్య పరమః పరమాత్మనః |
స ఏవ సకలః కస్మాత్స్వభావో హ్యవిపర్యయః || ౮ ||

స్వభావో విపరీతశ్చేత్స్వతస్త్వః స్వేచ్ఛయా యది |
న కరోతి కిమీశానో నిత్యానిత్యవిపర్యయమ్ || ౯ ||

మూర్తాత్మా సకలః కశ్చిత్స చాన్యో నిష్ఫలః శివః |
శివేనాధిష్ఠితశ్చేతి సర్వత్ర లఘు కథ్యతే || ౧౦ ||

మూర్త్యాత్మైవ తదా మూర్తిః శివస్యాస్య భవేదితి |
తస్యాం మూర్తౌ మూర్తిమతోః పారతస్త్వం హి నిశ్చితమ్ || ౧౧ ||

అన్యథా నిరపేక్షేణ మూర్తిః స్వీక్రియతే కథమ్ |
మూర్తిస్వీకరణం తస్మాన్మూర్తౌ సాధ్యఫలేష్పయా || ౧౨ ||

న హి స్వేచ్ఛాశరీరత్వం స్వాతన్త్ర్యాయోపపద్యతే |
స్వేచ్ఛైవ తాదృశీ పుంసాం యస్మాత్కర్మానుసారిణీ || ౧౩ ||

స్వీకర్తుం స్వేచ్ఛయా దేహం హాతుం చ ప్రభవన్తుత |
బ్రహ్మాదయః పిశాచాన్తాః కిం తే కర్మాతివర్తినః || ౧౪ ||

ఇచ్ఛయా దేహనిర్మాణమిన్ద్రజాలోపమం విదుః |
అణిమాదిగుణైశ్వర్యవశికారానతిక్రమాత్ || ౧౫ ||

విశ్వరూపం దధద్విష్ణుర్దధీచేన మహర్షిణా |
యుధ్యతా సముపాలబ్ధస్తద్రూపం దధతా స్వయమ్ || ౧౬ ||

సర్వస్మాదధికస్యాపి శివస్య పరమాత్మనః |
శరీరవత్తయాన్యాత్మసాధర్మ్యం ప్రతిభాతి నః || ౧౭ ||

సర్వానుగ్రాహకం ప్రాహుః శివం పరమకారణమ్ |
స నిర్గుప్తాతి దేవానాం సర్వానుగ్రాహకః కథమ్ || ౧౮ ||

చిచ్ఛేద బహుశో దేవో బ్రహ్మణః పఞ్చమం శిరః |
శివనిన్దాం ప్రకుర్వన్తం పుత్రేతి కుమతేర్హలాత్ || ౧౯ ||

విష్ణోరపి నృసింహస్య రభసా శరభాకృతిః |
బిభేద పద్భ్యామాక్రమ్య హృదయం నఖరైః ఖరైః || ౨౦ ||

దేవస్త్రీషు చ దేవేషు దక్షస్యాధ్వరకారణాత్ |
 వీరేణ వీరభద్రేణ న హి కశ్చిదదణ్ణితః || ౨౧||
 పురత్రయం చ సస్త్రీకం సదైత్యం సహ బాలకైః |
 క్షణేనైకేన దేవేన నేత్రాగ్నోర్నిసీకృతమ్ || ౨౨||
 ప్రజానాం రతిహేతుశ్చ కామో రతిపతిః స్వయమ్ |
 క్రోశతామేవ దేవానాం హుతో నేత్రహుతాశనే || ౨౩||
 గావశ్చ కశ్చిద్దుగ్ధోఘం స్రవన్తో మూర్ధ్ని ఖేచరాః |
 సరుషా ప్రేక్ష్య దేవేన తక్షణే భస్మసాత్కృతాః || ౨౪||
 జలన్ధరాసురో దీర్ఘశ్చక్రీకృత్య జలం పదా |
 బద్ధాననైన యో విష్ణుం చిక్షేప శతయోజనమ్ || ౨౫||
 తమేవ జలసన్ధాయీ శూలేనైవ జఘాన సః |
 తచ్చక్రం తపసా లభ్యా లబ్ధవీర్యో హరిః సదా || ౨౬||
 జఘానతాం సురారీణాం కులం నిర్భ్రుణచేతసామ్ |
 త్రిశూలేనాన్ధకస్యోరః శిఖినైవోపతాపితమ్ || ౨౭||
 కణ్ఠాత్కాలాఙ్గానాం సృష్ట్యా దారకోఽపి నిపాతితః |
 కౌశికీం జనయిత్వా తు గౌర్యాస్త్వక్కోశగోచరామ్ || ౨౮||
 శుమ్భః సహ నిశుమ్భేన ప్రాపితో మరణం రణే |
 శ్రుతం చ మహదాఖ్యానం స్కాన్తే స్కన్ధసమాశ్రయమ్ || ౨౯||
 వధార్థే తారకాఖ్యస్య దైత్యేన్యస్యేన్యవిద్విషః |
 బ్రహ్మణాభ్యర్థితో దేవో మన్ధరాన్తఃపురం గతః || ౩౦||
 విహృత్య సుచిరం దేవ్యా విహారాత్ప్రసజ్గతః |
 రసాం రసాతలం సీతామివ కృత్వాభిధాం తతః || ౩౧||
 దేవీం చ వశ్చాయంస్తస్యాం స్వవీర్యమతిదుర్వహమ్ |
 అవిసృజ్య విసృజ్యాగ్నో హవిః పూతమివామృతమ్ || ౩౨||
 గణ్ఠాదిష్యపి నిక్షిప్య వహ్నిద్వారా తదంశతః |
 తతస్మాహృత్య శన్తస్త్రోకం స్తోకమితస్తతః || ౩౩||
 స్వాహాయా కృత్తికారూపాత్స్వభర్తా రమమాణయా |

సువరీభూతయా న్యస్తం మేరౌ శరవణే క్వచిత్ || ౩౪||

సస్తీపయిత్వా కాలేన తస్య భాసా దిశో దశ |
రజ్జుయిత్వా గిరీన్పర్వాన్ కాఞ్చనీకృత్య మేరుణా || ౩౫||

తతశ్చిరేణ కాలేన సజ్జాతే తత్ర తేజసి |
కుమారే సుకుమారాణ్ణో కుమారాణాం నిదర్శనే || ౩౬||

తచ్చైశవం స్వరూపం చ తస్య దృష్ట్వా మనోహరమ్ |
సహ దేవాసురైర్లోకైర్విస్మితే చ విమోహితే || ౩౭||

దేవోఽపి స్వయమాయాతః పుత్రదర్శనలాలసః |
సహ దేవ్యాఙ్కూమారోఽప్య తతోఽస్య స్మేరమాననమ్ || ౩౮||

వీతామృతమివ స్నేహవివశేనాన్తరాత్మనా |
దేవేష్యపి చ పశ్యత్సు వీతరాగైస్తపస్విభిః || ౩౯||

స్వస్య వక్షఃస్థలే స్వైరం నర్తయిత్వా కుమారకమ్ |
అనుభూయ చ తస్మిన్ డాం సమాభవ్య చ పరస్పరమ్ || ౪౦||

స్తస్యమాఙ్గాపయన్దేవ్యాః పాయయిత్వామృతోపమమ్ |
తవావతారో జగతాం హితాయేత్యనుశాస్య చ || ౪౧||

స్వయం దేవశ్చ దేవీ చ న తృప్తిముపజగ్మతుః |
తతః శక్రేణ సన్ధాయ బిభ్యతా తారకాసురాత్ || ౪౨||

కారయిత్వాఽభిషేకం చ సేనాపత్యే దివౌకసామ్ |
పుత్రమన్తరతః కృత్వా దేవేన త్రిపురద్విషః || ౪౩||

స్వయమన్తర్హితేనైవ స్కన్దమిన్ద్రాదిరక్షితమ్ |
తచ్ఛక్యో క్రోత్వాభేదన్యా యుధి కాలాగ్నికల్పయా || ౪౪||

చేదితం తారకస్యాపి శిరః శక్రభియా సహ |
స్తుతిం చక్రుర్విశేషేణ హరిధాతృముఖాః సురాః || ౪౫||

తథా రక్షోఽధిపః సాక్షాద్రావణో బలగర్వితః |
ఉద్ధరన్స్వభుజైర్దీరైః కైలాసం గిరిమాతృనః || ౪౬||

తదాగోఽసహమానస్య దేవదేవస్య శూలినః |
పదాఙ్గుష్ఠపరిస్పన్దాన్మమజ్జ మృదితో భువి || ౪౭||

బటోః కేనచిదర్థేన స్వాశ్రితస్య గతాయుషః ।

త్వరయాగత్య దేవేన పాదాంతం గమితోఽంతకః ॥ ౪౮॥

స్వవాహనమవిజ్ఞాయ వృషేన్ద్రం వడవానలః ।

సగలగ్రహమాసీతస్తతోఽస్యైకోదకం జగత్ ॥ ౪౯॥

అలోకవిదితైస్సైర్వృత్తైరానన్దసున్దరైః ।

అజ్ఞహారక్రమేణేదమసకృచ్ఛాచలితం జగత్ ॥ ౫౦॥

శాన్త ఏవ సదా సర్వమనుగృహ్లాతి చేచ్ఛివః ।

సర్వాణి పూరయేదేవ కథం శక్తేన మోచయేత్ ॥ ౫౧॥

అనాదికర్మవైచిత్ర్యమపి నాత్ర నియామకమ్ ।

కారణం ఖలు కర్మాపి భవేదీశ్వరకారితమ్ ॥ ౫౨॥

కిమత్ర బహునోక్తేన నాస్తిక్యం హేతుకారకమ్ ।

యథా హ్యశు నివర్తేత తథా కథయ మారుత ॥ ౫౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే శివతత్త్వప్రశ్నో

నామ త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౩౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౩౧. ఏకత్రింశోఽధ్యాయః । జ్ఞానోపదేశః ।

వాయురువాచ ।

స్థనే సంశయితం విప్రా భవద్భిర్భేతుచోదితైః ।

జిజ్ఞాసా హి న నాస్తిక్యం సాధయేత్సాధుబుద్ధిషు ॥ ౧॥

ప్రమణమత్ర వక్ష్యామి సతాం మోహనివర్తకమ్ ।

అసతాం త్వన్యథాభావః ప్రసాదేన వినా ప్రభోః ॥ ౨॥

శివస్య పరిపూర్ణస్య పరానుగ్రహమన్తరా ।

న కిచ్ఛోదపి కర్తవ్యమితి సాధు వినిశ్చితమ్ ॥ ౩॥

స్వభావ ఏవ పర్యాప్తః పరానుగ్రహకర్మణి ।

అన్యథా నిఃస్వభావేన న కిమప్యనుగృహ్యతే ॥ ౪॥

పరం సర్వమనుగ్రాహ్యం పశుపాశాత్మకం జగత్ |
 పరస్యానుగ్రహార్థం తు పత్యురాజ్ఞాసమన్వయః || ౫ ||
 పతిరాజ్ఞాపకః సర్వమనుగృహ్లాతి సర్వదా |
 తదర్థమర్థస్వీకారే పరతన్త్రః కథం శివః || ౬ ||
 అనుగ్రాహ్యోనపేక్షోఽస్తి న హి కశ్చిదనుగ్రహః |
 అతః స్వాతన్త్ర్యశబ్దార్థాననపేక్షత్వలక్షణః || ౭ ||
 ఏతత్పునరనుగ్రాహ్యం పరతన్త్రం తదిష్యతే |
 అనుగ్రహాద్ ఋతే తస్య భుక్తిముక్త్యోరనన్వయాత్ || ౮ ||
 మూర్తాత్మనోఽప్యనుగ్రాహ్యో శివాజ్ఞాననివర్తనాత్ |
 అజ్ఞానాధిష్ఠితం శంభార్చ కింఞ్చిదిహ విద్యతే || ౯ ||
 యేనోపలభ్యతేఽస్మాభిః సకలేనాపి నిష్కలః |
 స మూర్త్యాత్మా శివః శైవమూర్తిరిత్యుపచర్యతే || ౧౦ ||
 న హ్యసౌ నిష్కలః సాక్షాచ్ఛివః పరమకారణమ్ |
 సాకారేణానుభావేన కేనాప్యనుపలక్షితః || ౧౧ ||
 ప్రమాణగమ్యతామాత్రం తత్స్వభావోపపాదకమ్ |
 న తావతాత్తోపేక్షాధీరుపలక్షణమన్తరా || ౧౨ ||
 ఆత్మోపమోల్బణం సాక్షాన్మూర్తిరేవ హి కాచన |
 శివస్య మూర్తిరూర్త్యాత్మా పరస్తస్యోపలక్షణమ్ || ౧౩ ||
 యథా కాష్ఠేష్యనారూఢో న వహ్నిరుపలభ్యతే |
 ఏవం శివోఽపి మూర్త్యాత్మన్యనారూఢ ఇతి స్థితిః || ౧౪ ||
 యథాగ్నిమానయేత్సుకే జ్వలత్కాష్ఠాదృతే స్వయమ్ |
 నాగ్నిరాసీయతే తద్వత్పూజ్యో మూర్త్యాత్మనా శివః || ౧౫ ||
 అత ఏవ హి పూజాదౌ మూర్త్యాత్మపరికల్పనమ్ |
 మూర్త్యాత్మని కృతం సాక్షాచ్ఛివ ఏవ కృతం యతః || ౧౬ ||
 లిక్ఖదావపి తత్కృత్యమర్చాయాం చ విశేషతః |
 తత్తన్మూర్త్యాత్మభావేన శివోఽస్మాభిరుపాస్యతే || ౧౭ ||
 యథానుగృహ్యతే సోఽపి మూర్త్యాత్మా పారమేష్ఠినా |
 తథా మూర్త్యాత్మనిష్ఠేన శివేన పశవో వయమ్ || ౧౮ ||

లోకానుగ్రహణాయైవ శివేన పరమేష్ఠినా ।
 సదాశివాదయః సర్వే మూర్త్యాత్మనోఽప్యధిష్ఠితాః ॥ ౧౯ ॥
 ఆత్మనామేవ భోగాయ మోక్షాయ చ విశేషతః ।
 తత్త్వాతత్త్వస్వరూపేషు మూర్త్యాత్మసు శివాన్వయః ॥ ౨౦ ॥
 భోగః కర్మవిపాకాత్మా సుఖదుఃఖాత్మకో మతః ।
 న చ కర్మ శివేఽస్తీతి తస్య భోగః కిమాత్మకః ॥ ౨౧ ॥
 సర్వం శివోఽనుగృహ్లాతి న నిగృహ్లాతి కిఞ్చన ।
 నిగృహ్లాతాం తు యే దోషాశ్శివే తేషామసమ్భవాత్ ॥ ౨౨ ॥
 యే పునర్నిగ్రహాః కేచిద్ బ్రహ్మాదిషు నిదర్శితాః ।
 తేఽపి లోకహితాయైవ కృతాః శ్రీకణ్ఠమూర్తినా ॥ ౨౩ ॥
 బ్రహ్మకణ్ఠస్యాధిపత్యం హి శ్రీకణ్ఠస్య న సంశయః ।
 శ్రీకణ్ఠాఖ్యాం శివో మూర్తిం క్రీడతీమధితిష్ఠతి ॥ ౨౪ ॥
 సదోషా ఏవ దేవాద్యా నిగ్రహీతా యథోదీతమ్ ।
 తతస్తేఽపి విపాప్మానః ప్రజాశ్చాపి గతజ్వరాః ॥ ౨౫ ॥
 నిగ్రహోఽపి స్వరూపేణ విదుషాం న జగుప్పితః ।
 ఆత ఏవ హి దణ్డేషు దణ్డో రాజ్ఞాం ప్రశస్యతే ॥ ౨౬ ॥
 యత్సిద్ధిరీశ్వరత్వేన కార్యవర్గస్య కృత్స్నశః ।
 న స చేదీశతాం కుర్యాజ్జగతః కథమీశ్వరః ॥ ౨౭ ॥
 ఈశేచ్ఛా చ విధాతృత్వం విధేరాజ్ఞాపనం పరమ్ ।
 ఆజ్ఞావశ్యమిదం కుర్యాన్న కుర్యాదితి శాసనమ్ ॥ ౨౮ ॥
 తచ్ఛాసనానువర్తిత్వం సాధుభావస్య లక్షణమ్ ।
 విపరీతమసాధోః స్యాన్న సర్వం తత్తు దృశ్యతే ॥ ౨౯ ॥
 సాధు సంరక్షణీయం చేద్వినివర్త్యమసాధు యత్ ।
 నివర్తతే చ సామాదేరస్తే దణ్డో హి సాధనమ్ ॥ ౩౦ ॥
 హితార్థలక్షణం చేదం దణ్డాన్తమనుశాసనమ్ ।
 అతో యద్విపరీతం తదహితం సమ్ప్రచక్షతే ॥ ౩౧ ॥
 హితే సదా నిషణ్ణానామీశ్వరస్య నిదర్శనమ్ ।

స కథం దుష్కతే సద్భిరసతామేవ నిగ్రహాత్ || ౩౨||
 అయుక్తకారిణో లోకే గర్హణీయా వివేకితా |
 యదుద్వేజయతే లోకం తదయుక్తం ప్రచక్షతే || ౩౩||
 సర్వోఽపి నిగ్రహో లోకే న చ విద్వేషపూర్వకః |
 న హి ద్వేష్టి పితా పుత్రం యో నిగ్రహ్యోతి శిష్యయేత్ || ౩౪||
 మాధ్యస్థేనాపి నిగ్రాహ్యోన్యో నిగ్రహ్యోతి మార్గతః |
 తస్యాప్యవశ్యం యత్కించన్నైర్ఘ్నైర్ఘ్నమనువర్తతే || ౩౫||
 అన్యథా న హినస్త్యేవ సదోషానప్యసౌ పరాన్ |
 హినస్తి చాయమప్యజ్ఞాన్పరం మాధ్యస్థ్యమాచరన్ || ౩౬||
 తస్మాద్దుఃఖాత్మికాం హింసాం కుర్వాణో యః స నిర్ఘ్నః |
 ఇతి నిర్ఘ్నయన్త్యేకే నియమో నేతి చాపరే || ౩౭||
 నిదానజ్ఞస్య భిషజో రుగ్ణే హింసాం ప్రయుజ్జాతః |
 న కిచ్చోదపి నైర్ఘ్నః ఘృణైవాత్ర ప్రయోజికా || ౩౮||
 ఘృణాపి న గుణాయైవ హింసైషు ప్రతియోగిషు |
 తాదృశేషు ఘృణీ భ్రాన్త్యా ఘృణాన్తరితనిర్ఘ్నః || ౩౯||
 ఉపేక్షాపీహ దోషాయ రక్ష్యేషు ప్రతియోగిషు |
 శక్తౌ సత్యాముపేక్షాతో రక్ష్యః సద్యో విపద్యతే || ౪౦||
 సర్పస్యాస్యగతం పశ్యన్ యస్తు రక్ష్యముపేక్షతే |
 దోషాభాసాన్సముత్ప్రేక్ష్య ఫలతః సోఽపి నిర్ఘ్నః || ౪౧||
 తస్మాద్ ఘృణా గుణాయైవ సర్వథేతి న సమ్మతమ్ |
 సమ్మతం ప్రాప్తకామిత్వం సర్వం త్వన్యదసమ్మతమ్ || ౪౨||
 మూర్త్యాత్మస్వపి రాగాద్యా దోషాః సన్త్యేవ వస్తుతః |
 తథాపి తేషామేవైతే న శివస్య తు సర్వథా || ౪౩||
 అగ్నావపి సమావిష్టం తాన్రుం ఖలు సకాలికమ్ |
 ఇతి నాగ్నిరసౌ దుష్కేత్తాన్రుసంసర్గకారణాత్ || ౪౪||
 నాగ్నేరశుచిసంసర్గాదశుచిత్వమపేక్షతే |
 అశుచేస్త్యగ్నిసంయోగాచ్ఛుచిత్వమపి జాయతే || ౪౫||

ఏవం శోధ్యాత్మసంసర్గాన్న హ్యశుద్ధః శివో భవేత్ |
 శివసంసర్గతన్వేష శోధ్యాత్మైవ హి శుద్ధ్యతి || ౪౬ ||
 అయస్యగ్నో సమావిష్టే దాహోఽగ్నేరేవ నాయసః |
 మూర్తాత్మన్వేషమైశ్వర్యమీశ్వరస్యైవ నాత్మనామ్ || ౪౭ ||
 న హి కాష్ఠం జ్వలత్యూర్ధ్వమగ్నిరేవ జ్వలత్యసౌ |
 కాష్ఠస్యాఙ్గారతా నాగ్నేరేవమత్రాపి యోజ్యతామ్ |
 అత ఏవ జగత్యస్మిన్కాష్ఠపాషాణమృత్స్వపి || ౪౮ ||
 శివావేశవశాదేవ శివత్వముపవర్యతే |
 మైత్ర్యాదయో గుణా గౌణాస్తస్మాత్తే భిన్నవృత్తయః |
 తైర్గుణైరుపరక్తానాం దోషాయ చ గుణాయ చ || ౪౯ ||
 యత్తు గౌణమగౌణం చ తత్సర్వమనుగృహ్ణాతః |
 న గుణాయ న దోషాయ శివస్య గుణవృత్తయః || ౫౦ ||
 న చానుగ్రహశబ్దార్థం గౌణమాహుర్విపశ్చితః |
 సంసారమోచనం కిం తు శైవమాజ్ఞామయం హితమ్ || ౫౧ ||
 హితం తదాజ్ఞాకరణం యద్ధితం తదనుగ్రహః |
 సర్వం హితే నియుజ్ఞానః సర్వానుగ్రహకారకః || ౫౨ ||
 యస్తూపకారశబ్దార్థస్తమప్యోహురనుగ్రహమ్ |
 తస్యాపి హితరూపత్వాచ్ఛివః సర్వోపకారకః || ౫౩ ||
 హితే సదా నియుక్తం తు సర్వం చిదచిదాత్మకమ్ |
 స్వభావప్రతిబంధం తత్సమం న లభతే హితమ్ || ౫౪ ||
 యథా వికాసయత్యేవ రవిః పద్మాని భానుభిః |
 సమం న వికసన్వేష స్వస్వభావానురోధతః || ౫౫ ||
 స్వభావోఽపి హి భావానాం భావినోఽర్థస్య కారణమ్ |
 న హి స్వభావో నశ్యంతమర్థం కర్తృషు సాధయేత్ || ౫౬ ||
 సువర్ణమేవ నాఙ్గారం ద్రావయత్యగ్నిసంక్రమః |
 ఏవం పక్వమలానేవ మోచయేన్న శివః పరాన్ || ౫౭ ||
 యద్యథా భవితుం యోగ్యం తత్తథా న భవేత్స్వయమ్ |
 వినా భావనయా కర్తా స్వతన్త్రః సన్తతో భవేత్ || ౫౮ ||

స్వభావవిమలో యద్వత్సర్వానుగ్రాహకః శివః ।
 స్వభావమలినాస్తద్వదాత్మనో జీవసంజ్ఞితాః ॥ ౫౯ ॥
 అన్యథా సంసరన్యేతే నియమాన్న శివః కథమ్ ।
 కర్మమాయానుబంధోఽస్య సంసారః కథ్యతే బుధైః ॥ ౬౦ ॥
 అనుబంధోఽయమస్యైవ న శివస్యేతి హేతుమాన్ ।
 స హేతురాత్మనామేవ నిజో నాగన్తుకో మలః ॥ ౬౧ ॥
 ఆగన్తుకత్వే కస్యాపి భావ్యం కేనాపి హేతునా ।
 యోఽయం హేతురసావేకస్త్యవిచిత్రస్వభావతః ॥ ౬౨ ॥
 ఆత్మతాయాః సమత్వేఽపి బద్ధా ముక్తాః పరే యతః ।
 బద్ధష్యేవ పునః కేచిల్లయభోగాధికారతః ॥ ౬౩ ॥
 జ్ఞానైశ్వర్యాదివైషమ్యం భజన్తే సోత్తరాధరాః ।
 కేచిన్మూర్ఖ్యాత్మతాం యాన్తి కేచిదాసన్నగోచరాః ॥ ౬౪ ॥
 మూర్ఖ్యాత్మసు శివాః కేచిదధ్వనాం మూర్ధసు స్థితాః ।
 మధ్యే మహేశ్వరా రుద్రాస్త్యర్వాచీనపదే స్థితాః ॥ ౬౫ ॥
 ఆసన్నేఽపి చ మాయాయాః పరస్మాత్కారణాత్త్రయమ్ ।
 తత్రాప్యాత్మా స్థితోఽధస్తాదస్తరాత్మా చ మధ్యతః ॥ ౬౬ ॥
 పరస్తాత్పరమాత్మేతి బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ।
 వర్తన్తే వసవః కేచిత్పరమాత్మపదాశ్రయాః ॥ ౬౭ ॥
 అస్తరాత్మపదే కేచిత్కేచిదాత్మపదే తథా ।
 శాస్త్యతీతపదే శైవాః శాన్తే మాహేశ్వరే తతః ॥ ౬౮ ॥
 విద్యాయాం తు యథా రౌద్రాః ప్రతిష్ఠాయాం తు వైష్ణవాః ।
 నివృత్తై చ తథాత్మానో బ్రహ్మో బ్రహ్మోక్తయోనయః ॥ ౬౯ ॥
 దేవయోన్యష్టకం ముఖ్యం మానుష్యమథ మధ్యమమ్ ।
 పక్ష్యాదయోఽధమాః పఞ్చ యోనయస్తాశ్చతుర్థత ॥ ౭౦ ॥
 ఉత్తరాధరభావోఽపి జ్ఞేయః సంసారిణో మలః ।
 యథాఽఽమభావో ముక్తస్య పూర్వం పశ్చాత్తు పక్వతా ॥ ౭౧ ॥

మలోఽప్యమశ్చ పక్వశ్చ భవేత్సంసారకారణమ్ ।
 ఆమే త్వధరతా పుంసాం పక్ష్యే తూత్తరతా క్రమాత్ ॥ ౭౨ ॥
 పశ్వాత్మానస్త్రిధా భిన్నా ఏకద్విత్రిమలాః క్రమాత్ ।
 ఆత్తోత్తరా ఏకమలా ద్విమలా మధ్యమా మతాః ।
 త్రిమలాస్త్వధమా జ్ఞేయా యథోత్తరమధిష్ఠితాః ॥ ౭౩ ॥
 త్రిమలానధితిష్ఠన్తి ద్విమలైకమలాః క్రమాత్ ।
 ఇత్థమాపాధికో భేదో విశ్వస్య పరికల్పితః ॥ ౭౪ ॥
 ఏకద్విత్రిమలాన్సర్వాఞ్చైవ ఏకోఽధితిష్ఠతి ।
 అశివాత్మకమప్యేతచ్చివేనాధిష్ఠితం యథా ॥ ౭౫ ॥
 అరుద్రాత్మకమిత్యేవం రుద్రైర్జగదధిష్ఠితమ్ ।
 అణ్డాన్తా హి మహాభూమిః శతరుద్రాద్యధిష్ఠితా ॥ ౭౬ ॥
 మాయాన్తమన్తరిక్షం తు హ్యమరేశాదిభిః క్రమాత్ ।
 అఙ్గుష్ఠమాత్రపర్యన్తైః సమన్తాత్సన్తతం తతమ్ ॥ ౭౭ ॥
 మహామాయావసానా ద్యౌర్వాయోద్వైర్భువనాధిష్ఠైః ।
 అనాశ్రితాన్తైరధాన్తర్వర్తిభిః సమధిష్ఠితాః ॥ ౭౮ ॥
 తే హి సాక్షాద్ధివిషదస్త్వన్తరిక్షసదస్సథా ।
 పృథివీపద ఇత్యేవం దేవా దేవన్తైః స్తుతాః ॥ ౭౯ ॥
 ఏవం త్రిభిర్మలైరామైః పక్ష్యైరేవ పృథకృథక్ ।
 నిదానభూతైః సంసారరోగః పుంసాం ప్రవర్తతే ॥ ౮౦ ॥
 అస్య రోగస్య భైషజ్యం జ్ఞానమేవ న చాపరమ్ ।
 భిషగ్జ్ఞాపకః శమ్భుః శివః పరమకారణమ్ ॥ ౮౧ ॥
 అదుఃఖేనాఽపి శక్తోఽసౌ పశూన్మోచయితుం శివః ।
 కథం దుఃఖం కరోతీతి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౮౨ ॥
 దుఃఖమేవ హి సర్వోఽపి సంసార ఇతి నిశ్చితమ్ ।
 కథం దుఃఖమదుఃఖం స్యాత్స్వభావో హ్యవిపర్యయః ॥ ౮౩ ॥
 న హి రోగీ హ్యరోగీ స్యాద్భిషగ్భైషజ్యకారణాత్ ।
 రోగార్తం తు భిషగ్రోగాద్భిషజైః సుఖముద్ధరేత్ ॥ ౮౪ ॥
 ఏవం స్వభావమలినాన్స్వభావాదుఃఖినః పశూన్ ।

స్వాక్షౌషధవిధానేన దుఃఖాన్మోచయతే శివః ॥ ౮౫॥

న భిషక్ కారణం రోగే శివః సంసారకారణమ్ ।

ఇత్యేతదపి వైషమ్యం న దోషాయాస్య కల్పతే ॥ ౮౬॥

దుఃఖే స్వభావసంసిద్ధే కథం తత్కారణం శివః ।

స్వాభావికో మలః పుంసాం స హి సంసారయత్యమూన్ ॥ ౮౭॥

సంసారకారణం యత్తు మలం మాయాద్యచేతనమ్ ।

తత్స్వయం న ప్రవర్తత శివసాన్నిధ్యమన్తరా ॥ ౮౮॥

యథా మణిరయస్కాన్తః సాన్నిధ్యాదుపకారకః ।

అయనశ్చలతన్తద్విచ్ఛివోఽప్యస్యేతి సూరయః ॥ ౮౯॥

న నివర్తయితుం శక్యం సాన్నిధ్యం సదకారణమ్ ।

అధిష్ఠాతా తతో నిత్యమజ్ఞాతో జగతః శివః ॥ ౯౦॥

న శివేన వినా కిచ్చిచ్చువృత్తమిహ విద్యతే ।

తత్ప్పిరితమిదం సర్వం తథాపి న స ముహ్యతి ॥ ౯౧॥

శక్తిరాజ్ఞాత్మికా తస్య నియన్త్రీ విశ్వతోముఖీ ।

తయా తతమిదం శశ్వత్తథాపి స న దుష్యతి ॥ ౯౨॥

అనిదం ప్రథమం సర్వమిశితవ్యం స ఈశ్వరః ।

ఈశనాచ్చ తదీయాజ్ఞా తథాపి స న దుష్యతి ॥ ౯౩॥

యోఽన్యథా మన్యతే మోహాత్స వినశ్యతి దుర్మతిః ।

తచ్ఛక్తివైభవాదేవ తథాపి స న దుష్యతి ॥ ౯౪॥

పతస్మిన్నన్తరే వ్యోమ్నః శ్రుతా వాగశరీరణీ ।

సత్యమోమమృతం సౌమ్యమిత్యావిరభవత్సుటమ్ ॥ ౯౫॥

తతో హృష్టతరాః సర్వే వినష్టాశేషసంశయాః ।

మునయో విస్మయావిష్టాః ప్రణేముః పవనం ప్రభుమ్ ॥ ౯౬॥

తథా విగతసన్దేహాన్కృత్వాపి పవనో మునీన్ ।

నైతే ప్రతిష్ఠితజ్ఞానా ఇతి మత్స్వైవమబ్రవీత్ ॥ ౯౭॥

వాయురువాచ

పరోక్షమపరోక్షం చ ద్వివిధం జ్ఞానమిష్యతే ।

పరోక్షమస్థిరం ప్రాహురపరోక్షం తు స్థిరమ్ ॥ ౯౮॥

హేతుపదేశగమ్యం యత్తత్పరోక్షం ప్రచక్షతే ।

అపరోక్షం పునః శ్రేష్ఠాదనుష్ఠానాద్భవిష్యతి ॥ ౯౯॥

నాపరోక్షాద్యతే మోక్ష ఇతి కృత్వా వినిశ్చయమ్ ।

శ్రేష్ఠానుష్ఠానసిద్ధ్యర్థం ప్రయతథ్యమతన్నితాః ॥ ౧౦౦॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే జ్ఞానోపదేశో
నామైకత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౩౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౩౨. ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః । శ్రేష్ఠానుష్ఠానవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

కిం తచ్చేష్ఠమనుష్ఠానం మోక్షో యేనాపరోక్షితః ।

తత్తస్య సాధనం చాద్య వక్తుమర్హసి మారుత ॥ ౧॥

వాయురువాచ ।

శైవో హి పరమో ధర్మః శ్రేష్ఠానుష్ఠానశబ్దితః ।

యత్రాపరోక్షో లక్ష్యేత సాక్షాన్మోక్షప్రదః శివః ॥ ౨॥

స తు పంచువిధో జ్ఞేయః పంచుభిః పర్వభిః క్రమాత్ ।

క్రియాతపోజపధ్యానజ్ఞానాత్మభిరనుత్తరైః ॥ ౩॥

తైరేవ సోత్తరైః సిద్ధో ధర్మస్తు పరమో మతః ।

పరోక్షమపరోక్షం చ జ్ఞానం యత్ర చ మోక్షదమ్ ॥ ౪॥

పరమోఽపరమశ్చోభౌ ధర్మౌ హి శ్రుతిచోదితౌ ।

ధర్మశబ్దాభిధేయేఽర్థే ప్రమాణం శ్రుతిరేవ నః ॥ ౫॥

పరమో యోగపర్యంతో ధర్మః శ్రుతిశిరోగతః ।

ధర్మస్త్యపరమస్తద్వదధః శ్రుతిముఖోత్థితః ॥ ౬॥

అపశ్వాత్మాధికారత్వాద్యో ధర్మః పరమో మతః ।

సాధారణస్తతోఽన్యస్తు సర్వేషామధికారతః ॥ ౭॥

స చాయం పరమో ధర్మః పరధర్మస్య సాధనమ్ |
 ధర్మశాస్త్రాదిభిః సమ్యక్ సాఙ్గ ఏవోపబృంహితః || ౮ ||
 శైవో యః పరమో ధర్మః శ్రేష్ఠానుష్ఠానశబ్దితః |
 ఇతిహాసపురాణాభ్యాం కథచ్ఛ్చదుపబృంహితః || ౯ ||
 శైవాగమైస్తు సమ్పన్నః సహజ్గోపాఙ్గవిస్తరః |
 తత్సంస్కారాధికారైశ్చ సమ్యగేవోపబృంహితః || ౧౦ ||
 శైవాగమో హి ద్వివిధః శ్రోతోఽశ్రోతశ్చ సంస్కృతః |
 శ్రుతిసారమయః శ్రోతః స్వతంత్ర ఇతరో మతః || ౧౧ ||
 స్వతంత్రో దశధా పూర్వం తథాష్టాదశధా పునః |
 కామికాదిసమాఖ్యాభిః సిద్ధః సిద్ధాంతసంజ్ఞితః || ౧౨ ||
 శ్రుతిసారమయో యస్తు శతకోటిప్రవిస్తరః |
 పరం పాశుపతం యత్ర వ్రతం జ్ఞానం చ కథ్యతే || ౧౩ ||
 యుగావర్తేషు శిష్యేత యోగాచార్యస్వరూపిణా |
 తత్ర తత్రావతీర్ణేన శివేనైవ ప్రవర్త్యతే || ౧౪ ||
 సజ్జిప్యాస్య ప్రవక్తారశ్చత్వారః పరమర్షయః |
 రురుర్దధీచోఽగస్త్యశ్చ ఉపమన్యుర్మహాయశాః || ౧౫ ||
 తే చ పాశుపతా జ్ఞేయాః సంహితానాం ప్రవర్తకాః |
 తతస్సంతియా గురవః శతశోఽథ సహస్రశః || ౧౬ ||
 తత్రోక్తః పరమో ధర్మశ్చర్యాద్యాత్మా చతుర్విధః |
 తేషు పాశుపతో యోగః శివం ప్రత్యక్షయేద్ దృఢమ్ || ౧౭ ||
 తస్మాచ్ఛ్రేష్ఠమనుష్ఠానం యోగః పాశుపతో మతః |
 తత్రాప్యపాయకో యుక్తో బ్రహ్మణా స తు కథ్యతే || ౧౮ ||
 నామాష్టకమయో యోగః శివేన పరికల్పితః |
 తేన యోగేన సహసా శైవీ ప్రజ్ఞా ప్రజాయతే || ౧౯ ||
 ప్రజ్ఞయా పరమం జ్ఞానమచిరాల్లభతే స్థిరమ్ |
 ప్రసీదతి శివస్తస్య యస్య జ్ఞానం ప్రతిష్ఠితమ్ || ౨౦ ||
 ప్రసాదాత్పరమో యోగో యః శివం చాపరోక్షయేత్ |
 శివాపరోక్షాత్సంసారకారణేన వియుజ్యతే || ౨౧ ||

తతః స్యాన్ముక్తసంసారో ముక్తః శివసమో భవేత్ |
 బ్రహ్మప్రోక్త ఇత్యుపాయః స ఏవ పృథగుచ్యతే || ౨౨||
 శివో మహేశ్వరశ్చైవ రుద్రో విష్ణుః పితామహాః |
 సంసారవైద్యః సర్వజ్ఞః పరమాత్మేతి ముఖ్యతః || ౨౩||
 నామాష్టకమిదం ముఖ్యం శివస్య ప్రతిపాదకమ్ |
 ఆద్యం తు పంచకం జ్ఞేయం శాస్త్యతీతాద్యనుక్రమాత్ || ౨౪||
 సంజ్ఞా సదాశివాదీనాం పంచోపాధిపరిగ్రహాత్ |
 ఉపాధివినివృత్తౌ తు యథాస్వం వినివర్తతే || ౨౫||
 పదమేవ హి తం నిత్యమనిత్యాః పదినః స్మృతాః |
 పదానాం పరివృత్తౌ తు ముచ్యంతే పదినో యతః || ౨౬||
 పరివృత్త్యన్తరే భూయస్తత్పదప్రాప్తిరుచ్యతే |
 ఆత్మాన్తరాభిధానం స్యాద్యదాద్యం నామపంచకమ్ || ౨౭||
 అన్యత్తు త్రితయం నామ్నాముపాదానాదియోగతః |
 త్రివిధోపాధివచనాచ్ఛివ ఏవానువర్తతే || ౨౮||
 అనాదిమలసంశ్లేషః ప్రాగభావాత్స్వభావతః |
 అత్యన్తం పరిశుద్ధాత్మేత్యతోఽయం శివ ఉచ్యతే || ౨౯||
 అథవాశేషకల్యాణగుణైకధన ఈశ్వరః |
 శివ ఇత్యుచ్యతే సద్భిః శివతత్త్వార్థవాదిభిః || ౩౦||
 త్రయోవింశతితత్త్వేభ్యః ప్రకృతిర్హి పరా మతా |
 ప్రకృతేస్తు పరం ప్రాహుః పురుషం పంచావింశకమ్ || ౩౧||
 యం వేదాదౌ స్వరం ప్రాహుర్వాచ్యవాచకభావతః |
 వేదైకవేద్యయాథాత్మ్యాద్యేదానే చ ప్రతిష్ఠితః || ౩౨||
 తస్య ప్రకృతిలీనస్య యః పరః స మహేశ్వరః |
 తదధీనప్రవృత్తిత్వాత్ప్రకృతేః పురుషస్య చ || ౩౩||
 అథవా త్రిగుణం తత్త్వముపేయమిదమవ్యయమ్ |
 మాయాం తు ప్రకృతిం విద్యాన్మాయినం తు మహేశ్వరమ్ || ౩౪||
 మాయావిక్షోభకోఽనన్తో మహేశ్వరసమన్వయాత్ |

కాలాత్మా పరమాత్మాదిః స్థూలః సూక్ష్మః ప్రకీర్తితః ॥ ౩౫॥

రుద్ దుఃఖం దుఃఖహేతుర్వా తద్రావయతి నః ప్రభుః ।

రుద్ర ఇత్యుచ్యతే సద్భిః శివః పరమకారణమ్ ॥ ౩౬॥

తత్త్వాదిభూతపర్యంతం శరీరాదిష్వతన్ద్రితః ।

వ్యాప్యాధితిష్ఠతి శివస్తతో రుద్ర ఇతస్తతః ॥ ౩౭॥

జగతః పితృభూతానాం శివో మూర్త్యాత్మనామపి ।

పితృభావేన సర్వేషాం పితామహ ఉదీరితః ॥ ౩౮॥

నిదానజ్ఞో యథా వైద్యో రోగస్య వినివర్తకః ।

ఉపాయైర్భేషజైస్తద్వల్లయభోగాధికారతః ॥ ౩౯॥

సంసారస్యేశ్వరో నిత్యం సమూలస్య నివర్తకః ।

సంసారవైద్య ఇత్యుక్తః సర్వతత్త్వార్థవేదిభిః ॥ ౪౦॥

దశార్థజ్ఞానసిద్ధ్యర్థమిన్ద్రియేష్యేషు సత్స్వపి ।

త్రికాలభావినో భావాన్ఘ్నాలాన్ఘ్నాన్మోక్షానశేషతః ॥ ౪౧॥

అణవో నైవ జానన్తి మాయయైవ మలావృతాః ।

అసత్స్వపి చ సర్వేషు సర్వార్థజ్ఞానహేతుషు ॥ ౪౨॥

యద్యథావస్థితం వస్తు తత్తద్భవ సదాశివః ।

అయత్నేనైవ జానాతి తస్మాత్సర్వజ్ఞ ఉచ్యతే ॥ ౪౩॥

సర్వాత్మా పరమైరేభిర్గుణైర్నిత్యసమన్వయాత్ ।

స్వస్మాత్పూరాత్పవిత్రహాత్పరమాత్మా శివః స్వయమ్ ॥ ౪౪॥

నామాష్టకమిదం చైవ లభ్యాచార్యప్రసాదతః ।

నివృత్త్యాదికలగ్రన్థిం శివాద్యైః పఞ్చనామభిః ॥ ౪౫॥

యథాస్వం క్రమశశ్చిత్వా శోధయిత్వా యథాగుణమ్ ।

గుణితైరేవ సోధాతైః నిరుద్దైరథాపి వా ॥ ౪౬॥

హృత్కృణ్ణతాలుభ్రూమధ్యబ్రహ్మారన్ధ్రసమన్వితామ్ ।

ఛిత్వా పర్యష్టకాకారం స్వాత్మానం చ సుషుప్తయా ॥ ౪౭॥

ద్వాదశాన్తః స్థితస్యేన్దోర్నితోవపరి శివోజసి ।

సంహృత్య వదనం పశ్చాద్యథాసంస్కరణం లయాత్ ॥ ౪౮॥

శాక్తేనామృతవర్షేణ సంసిక్తాయాం తనౌ పునః ।

అవతార్య స్వమాత్మానమమృతాత్మాకృతిం హృది ॥ ౪౯॥

ద్వాదశాన్తఃస్థితస్యేన్దోః పరస్తాచ్ఛేషతపఙ్కజే ।

సమాసీనం మహాదేవం శఙ్కరం భక్తవత్సలమ్ ॥ ౫౦॥

అర్ధనారీశ్వరం దేవం నిర్మలం మధురాకృతిమ్ ।

శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశం ప్రసన్నం శీతలద్యుతిమ్ ॥ ౫౧॥

ధ్యాత్వా హి మానసే దేవం స్వస్థచిత్తోఽథ మానవః ।

శివనామాప్తకేనైవ భావపుష్పైః సమర్చయేత్ ॥ ౫౨॥

అభ్యర్చన్చినాన్తే తు పునః ప్రాణానాయమ్య మానవః ।

సమ్యక్ చిత్తం సమాధాయ శార్వం నామాప్తకం జపేత్ ॥ ౫౩॥

నాభౌ చాష్టాహుతీర్హుత్వా పూర్ణాహుత్వా నమస్తతః ।

అష్టపుష్పప్రదానేన కృత్వాభ్యర్చనమన్తిమమ్ ॥ ౫౪॥

నివేదయేత్స్వమాత్మానం చులుకోదకవర్తనా ।

ఏవం కృత్వాచిరాదేవ జ్ఞానం పాశుపతం శుభమ్ ॥ ౫౫॥

లభతే తత్ప్రతిష్ఠాం చ వృత్తం చానుత్తమం తథా ।

యోగం చ పరమం లభ్యా ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౫౬॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే శ్రేష్ఠానుష్ఠానవర్ణనం

నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౩౨॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౩౩. త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః । పశుపతివ్రతవిధానవర్ణనమ్ ।

ఋషయః ఊచుః ।

భగవంశ్చోఽచ్యుతుమిచ్ఛామో వ్రతం పాశుపతం పరమ్ ।

బ్రహ్మాదయోఽపి యత్కృత్వా సర్వే పాశుపతాః స్మృతాః ॥ ౧॥

వాయురువాచ ।

రహస్యం వః ప్రవక్ష్యామి సర్వపాపనికృంతనమ్ ।

వ్రతం పాశుపతం శ్రౌతమథర్వశిరసి శ్రుతమ్ ॥ ౨॥

కాలశ్చైత్రీ పార్ణమాసీ దేశః శివపరిగ్రహః ।

క్షేత్రారామాద్యరణ్యం వా ప్రశస్తః శుభలక్షణః ॥ ౩॥

తత్ర పూర్వం త్రయోదశ్యాం సుస్నాతః సుకృతాహ్నికః ।

అనుజ్ఞాప్య స్వమాచార్యం సమ్పూజ్య ప్రణీపత్య చ ॥ ౪॥

పూజాం వైశేషికీం కృత్వా శుక్లామ్బరధరః స్వయమ్ ।

శుక్లయజ్ఞోపవీతీ చ శుక్లమాల్యానులేపనః ॥ ౫॥

దర్భాసనే సమాసీనో దర్భముష్టిం ప్రగృహ్య చ ।

ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా ప్రాజ్ఞుభో వాప్యదజ్ఞుఖః ।

ధ్యాత్వా దేవం చ దేవీం చ తద్విజ్ఞాపనవర్తమా ॥ ౬॥

వ్రతమేతత్కరోమీతి భవేత్సంకల్పస్య దీక్షితః ।

యావచ్ఛరీరపాతం వా ద్వాదశాబ్దమథాపి వా ॥ ౭॥

తదర్థం వా తదర్థం వా మాసద్వాదశకం తు వా ।

తదర్థం వా తదర్థం వా మాసమేకమథాపి వా ॥ ౮॥

దినద్వాదశకం వాథ దినషట్కమథాపి వా ।

తదర్థం దినమేకం వా వ్రతసంకల్పనావధి ॥ ౯॥

అగ్నిమాధాయ విధివద్విరజాహోమకారణాత్ ।

పుత్వాజ్యేన సమిద్భిశ్చ చరుణా చ యథాక్రమమ్ ॥ ౧౦॥

పూర్ణామాపూర్వ తాం భూయస్తత్త్వానాం శుద్ధిముద్ధిశన్ ।

జహుయాన్మూలమస్త్రేణ తైరేవ సమిదాదిభిః ॥ ౧౧॥

తత్త్వాన్యేతాని మద్దేహే శుద్ధ్యంతామిత్యనుస్మరన్ ।

పఞ్చభూతాని తన్మాత్రాః పఞ్చకర్మేన్ద్రియాణి చ ॥ ౧౨॥

జ్ఞానకర్మవిభేదేన పఞ్చకర్మవిభాగశః ।

త్వగాదిధాతవః సప్త పఞ్చ ప్రాణాదివాయవః ॥ ౧౩॥

మనోబుద్ధిరహజ్ఞ్యాతిర్గుణాః ప్రకృతిపూరుషౌ ।

రాగో విద్యాకలే చైవ నియతిః కాల ఏవ చ ॥ ౧౪॥

మాయా చ శుద్ధివిద్యా చ మహేశ్వరసదాశివౌ ।

శక్తిశ్చ శివతత్త్వం చ తత్త్వాని క్రమశో విదుః ॥ ౧౫॥

మన్తైస్తు విరజైర్ద్విత్యా హోతాసౌ విరజా భవేత్ ।

శివానుగ్రహమాసాద్య జ్ఞానవాన్స హి జాయతే ॥ ౧౬॥

అథ గోమయమాదాయ పిణ్డీకృత్యాభిమన్త్య చ ।

విన్యస్యాగ్నో చ నమోప్రోక్ష్య దినే తస్మిన్స్తవిష్యభుక్ ॥ ౧౭॥

ప్రభాతే తు చతుర్థశ్యాం కృత్వా సర్వం పురోదితమ్ ।

దినే తస్మిన్నిరాహారః కాలం శేషం సమాపయేత్ ॥ ౧౮॥

ప్రాతః పర్వణి చాప్యేవం కృత్వా హోమావసానతః ।

ఉపసంహృత్య రుద్రాగ్నిం గృహ్ణీయాద్భస్మ యత్నతః ॥ ౧౯॥

తతశ్చ జటిలో ముణ్డీ శిఖైకజట ఏవ వా ।

భూత్వా స్నాత్వా తతో వీతలజ్జశ్చేత్స్వాద్దిగమ్భరః ॥ ౨౦॥

అపి కాషాయవసనశ్చర్మచీరామ్బరోఽథ వా ।

ఏకామ్బరో వల్కలీ వా భవేద్దణ్డీ చ మేఖలీ ॥ ౨౧॥

ప్రణ్వల్య చరణౌ పశ్చాద్ ద్విరాచమ్యాత్మనస్తనుమ్ ।

సంక్కులీకృత్య తద్భస్మ విరజానలసమ్భవమ్ ॥ ౨౨॥

అగ్నిరిత్యాదిభిర్మన్త్రైః షడ్భిరాథర్వణైః క్రమాత్ ।

విమృజ్యాంకాని మూర్ధాదిచరణాంతాని తైః స్పృశేత్ ॥ ౨౩॥

తతస్తేన క్రమేణైవ సముద్ధృత్య చ భస్మనా ।

సర్వాఙ్గోద్ధాలనం కుర్యాత్ప్రణవేన శివేన వా ॥ ౨౪॥

తతస్త్రిపుణ్డం రచయేత్త్రియాయుషసమాహ్వయమ్ ।

శివభావం సమాగమ్య శివయోగమథాచరేత్ ॥ ౨౫॥

కుర్యాత్ త్రిసన్ధ్యమప్యేవమేతత్పాశుపతం వ్రతమ్ ।

భుక్తిముక్తిప్రదం చైతత్పశుత్వం వినివర్తయేత్ ॥ ౨౬॥

తత్పశుత్వం పరిత్యజ్య కృత్వా పాశుపతం వ్రతమ్ ।

పూజనీయో మహాదేవో లిఙ్గమూర్తిః సనాతనః ॥ ౨౭॥

పద్మమష్టదలం హైమం నవరత్నైరలఙ్కృతమ్ ।

కర్ణికాకేశరోపేతమాసనం పరికల్పయేత్ ॥ ౨౮॥

విభవే తదభావే తు రక్తం సితమథాపి వా ।
 పద్మం తస్యాప్యభావే తు కేవలం భావనామయమ్ ॥ ౨౯ ॥
 తత్పద్మకర్ణికామధ్యే కృత్వా లింగం కనీయసమ్ ।
 స్పీటికం పీఠికోపేతం పూజయేద్విధివత్కృమాత్ ॥ ౩౦ ॥
 ప్రతిష్ఠాప్య విధానేన తల్లింగం కృతశోధనమ్ ।
 పరికల్ప్యాసనం మూర్తిం పంచువక్త్రప్రకారతః ॥ ౩౧ ॥
 పంచుగవ్యాదిభిః పూర్తైర్యథావిభవసమ్భృతైః ।
 స్నాపయేత్కలశైః పూర్తైరష్టాపదసముద్భవైః ॥ ౩౨ ॥
 గన్ధద్రవ్యైః సకర్పూరైశ్చన్దనాద్యైః సకుంజుమైః ।
 సవేదికం సమాలిప్య లింగం భూషణభూషితమ్ ॥ ౩౩ ॥
 బిల్వపత్రైశ్చ పద్మైశ్చ రక్తైః శ్వేతైస్తథోత్పతైః ।
 నీలోత్పతైస్తథాన్యైశ్చ పుష్పైస్తైస్తైస్సుగన్ధిభిః ॥ ౩౪ ॥
 పుణ్యైః ప్రశస్తైః పత్రైశ్చ చిత్రైర్దుర్వారాక్షతాదిభిః ।
 సమభ్యర్చ్య యథాలాభం మహాపూజావిధానతః ॥ ౩౫ ॥
 ధూపం దీపం తథా చాపి నైవేద్యం చ సమాదిశేత్ ।
 నివేదయిత్వా విభవే కల్యాణం చ సమాచరేత్ ॥ ౩౬ ॥
 ఇష్టాని చ విశిష్టాని న్యాయేనోపార్జితాని చ ।
 సర్వద్రవ్యాణి దేయాని వ్రతే తస్మిన్విశేషతః ॥ ౩౭ ॥
 శ్రీపత్రోత్పలపద్మానాం సఖ్యై సాహస్రికీ మతా ।
 ప్రత్యేకమపరా సఖ్యై శతమష్టోత్తరం ద్విజాః ॥ ౩౮ ॥
 తత్రాపి చ విశేషేణ న త్యజేద్బిల్వపత్రకమ్ ।
 హైమమేకం పరం ప్రాహుః పద్మం పద్మసహస్రకాత్ ॥ ౩౯ ॥
 నీలోత్పలాదిష్వప్యేతత్సమానం బిల్బపత్రకైః ।
 పుష్పాన్తరే న నియమో యథాలాభం నివేదయేత్ ॥ ౪౦ ॥
 అష్టాంగమర్ఘ్యముత్కృష్టం ధూపాలేపౌ విశేషతః ।
 చన్దనం వామదేవాభ్యే హరితాలం చ పౌరుషే ॥ ౪౧ ॥
 ఈశానే భసితం కేచిదాలేపనమితీదృశమ్ ।

న ధూపమితి మన్యవ్నే ధూపాస్తరవిధానతః ।
 సితాగురుమఘోరాఖ్యే ముఖే కృష్ణాగురుం పునః ॥ ౪౨ ॥
 పారుషే గుగ్గులం సద్యే సౌమ్యే సౌగంధికం ముఖే ।
 ఈశానేఽపి హ్యుశీరాది దేయాద్ ధూపం విశేషతః ॥ ౪౩ ॥
 శర్కరామధుకర్పూరకపిలాఘృతసంయుతమ్ ।
 చందనాగరుకాష్ఠాద్యం సామాన్యం సమ్ప్రచక్షతే ॥ ౪౪ ॥
 కర్పూరవర్తిరాజ్యాఢ్యా దేయా దీపావలిస్తతః ।
 అర్ఘ్యమాచమనం దేయం ప్రతివక్త్రమతః పరమ్ ॥ ౪౫ ॥
 ప్రథమావరణే పూజ్యా క్రమాద్ధేరమృషణ్ముఖౌ ।
 బ్రహ్మణ్ణాని తతశ్చైవ ప్రథమావరణేఽర్చితే ॥ ౪౬ ॥
 ద్వితీయావరణే పూజ్యా విఘ్నేశాశ్చక్రవర్తినః ।
 తృతీయావరణే పూజ్యా భవాద్యా అష్టమూర్తయః ॥ ౪౭ ॥
 మహాదేవాదయస్తత్ర తథైకాదశమూర్తయః ।
 చతుర్థావరణే పూజ్యాః సర్వ ఏవ గణేశ్వరాః ॥ ౪౮ ॥
 బహిరేవ తు పద్మస్య పఞ్చమావరణే క్రమాత్ ।
 దశదికృతయః పూజ్యాః సాస్త్రాః సానుచరాస్తథా ॥ ౪౯ ॥
 బ్రహ్మణో మానసాః పుత్రాః సర్వేఽపి జ్యోతిషాం గణాః ।
 సర్వా దేవ్యశ్చ దేవాశ్చ సర్వే సర్వే చ ఖేచరాః ॥ ౫౦ ॥
 పాతాలవాసినశ్చాన్యే సర్వే మునిగణా అపి ।
 యోగినో హి మఖాః సర్వే పతణ్ణా మాతరస్తథా ॥ ౫౧ ॥
 క్షేత్రపాలాశ్చ సగణాః సర్వం చైతచ్ఛరాచరమ్ ।
 పూజనీయం శివప్రీత్యా మత్వా శమ్భువిభూతిమత్ ॥ ౫౨ ॥
 అథావరణపూజాస్తే సమ్పూజ్య పరమేశ్వరమ్ ।
 సాజ్యం సవ్యజనం హృద్యం హవిర్భక్త్యా నివేదయేత్ ॥ ౫౩ ॥
 ముఖవాసాదికం దత్త్వా తామ్బూలం సోపదంశకమ్ ।
 అలక్ష్మ్యత్స్య చ భూయోఽపి నానాపుష్పవిభూషణైః ॥ ౫౪ ॥
 నీరాజనాస్తే విస్తీర్య పూజాశేషం సమాపయేత్ ।
 చషకం సోపకారం చ శయనం చ సమర్పయేత్ ॥ ౫౫ ॥

చన్ద్రసంజ్ఞాశహారం చ శయనీయం సమర్పయేత్ |
 ఆద్యం నృపోచితం హృద్యం తత్సర్వమనురూపతః || ౫౬ ||
 కృత్వా చ కారయిత్వా చ హుత్వా చ ప్రతిపూజనమ్ |
 వ్యోమేశస్తవం జప్త్వా విద్యాం పఞ్చాక్షరీం జపేత్ || ౫౭ ||
 ప్రదక్షిణాం ప్రణామం చ కృత్వాత్మానం సమర్పయేత్ |
 తతః పురస్తాద్దేవస్య గురువిప్రా చ పూజయేత్ || ౫౮ ||
 దత్త్వార్ఘ్యమష్టా పుష్పాణి దేవముద్వాస్య లిఙ్గతః |
 అగ్నేశ్చాగ్నిం సుసంయమ్య హ్యుద్వాస్య చ తమప్యత || ౫౯ ||
 ప్రత్యహం చ జనస్తేవం కుర్యాత్సేవాం పురోదితామ్ |
 తతస్తత్సామ్బుజం లిఙ్గం సర్వోపకరణాన్వితమ్ || ౬౦ ||
 సమర్పయేత్స్వగురవే స్థాపయేద్వా శివాలయే |
 సమూర్జ్య చ గురూన్విప్రాన్ ప్రతినశ్చ విశేషతః || ౬౧ ||
 భక్తాన్విజాంశ్చ శక్తశ్చేద్ధీనానాథాంశ్చ తోషయేత్ |
 స్వయం చానశనే శక్తః ఫలమూలాశనోఽథ వా || ౬౨ ||
 పయోవ్రతో వా భిక్షాశీ భవేదేకాశనస్తథా |
 నక్తం యుక్తాశనో నిత్యం భూశయ్యానిరతః శుచిః || ౬౩ ||
 భస్మశాయీ తృణేశాయీ చీరాజనధృతోఽథ వా |
 బ్రహ్మచర్యవ్రతో నిత్యం వ్రతమేతత్సమాచరేత్ || ౬౪ ||
 అర్కవారే తథార్ధ్రాయాం పఞ్చదశ్యాం చ పక్షయోః |
 అష్టమ్యాం చ చతుర్దశ్యాం శక్తస్తూపవసేదపి || ౬౫ ||
 పాఖణ్డీపతితోదక్యాః సూతకాన్యజపూర్వకాన్ |
 వర్జయేత్సర్వయత్నేన మనసా కర్మణా గిరా || ౬౬ ||
 క్షమాదానదయాసత్కాహింసాశీలః సదా భవేత్ |
 సన్తుష్టశ్చ ప్రశాన్తశ్చ జపధ్యానరతస్తథా || ౬౭ ||
 కుర్యాత్ప్రీషవణస్నానం భస్మస్నానమథాపి వా |
 పూజాం వైశేషికీం వైవ మనసా వచసా గిరా || ౬౮ ||
 బహునాత్ర కిముక్తేన నాచరేదశివం వ్రతీ |

ప్రమాదాత్తు తథాచారే నిరూప్య గురులాఘవే ॥ ౬౯ ॥
 ఉచితాం నిష్కృతిం కుర్యాత్పూజాహోమజపాదిభిః ।
 ఆసమాప్తేర్వ్రతస్యైవమాచరేన్న ప్రమాదతః ॥ ౭౦ ॥
 గోదానం చ వృషోత్సర్గం కుర్యాత్పూజాం చ సమ్పదా ।
 భక్తశ్చ శివప్రీత్యర్థం సర్వకామవివర్జితః ॥ ౭౧ ॥
 సామాన్యమేతత్కథితం వ్రతస్యాస్య సమాసతః ।
 ప్రతిమాసం విశేషం చ ప్రవదామి యథాశ్రుతమ్ ॥ ౭౨ ॥
 వైశాఖే వజ్రలింగం తు జ్యేష్ఠే మారకతం శుభమ్ ।
 ఆషాఢే మౌక్తికం విద్యాచ్ఛావణే నీలనిర్మితమ్ ॥ ౭౩ ॥
 మాసే భాద్రపదే చైవ పద్మరాగమయం పరమ్ ।
 ఆశ్వినే మాసి విద్యాద్వై లింగం గోమేదకం వరమ్ ॥ ౭౪ ॥
 కార్తిక్యాం వైద్రుమం లింగం వైదూర్యం మార్గశీర్షికే ।
 పుష్యరాగమయం పౌషే మాఘే ద్యుమణిజం తథా ॥ ౭౫ ॥
 ఫాల్గుణే చన్ద్రకాన్తోత్థం చైత్రే తద్వ్యత్యయోఽథవా ।
 సర్వమాసేషు రత్నానామలాభే హైమమేవ వా ॥ ౭౬ ॥
 హైమాభావే రాజతం వా తామ్రజం శైలజం తథా ।
 మృణ్మయం వా యథాలాభం జాతుషం చాన్యదేవ వా ॥ ౭౭ ॥
 సర్వగన్ధమయం వాథ లింగం కుర్యాద్యథారుచి ।
 వ్రతావసానసమయే సమాచరితనిత్యకః ॥ ౭౮ ॥
 కృత్వా వైశేషికీం పూజాం హుత్వా చైవ యథా పురా ।
 సమ్పూజ్య చ తథాచార్యం వ్రతినశ్చ విశేషతః ॥ ౭౯ ॥
 దేశికేనాప్యనుజ్ఞాతః ప్రాజ్ఞుభో వాప్యదజ్ఞుఖః ।
 దర్భాసనో దర్భపాణిః ప్రాణాపానౌ నియమ్య చ ॥ ౮౦ ॥
 జపిత్వా శక్తితో మూలం ధ్యాత్వా సామ్భం త్రియమ్భకమ్ ।
 ఆనుజ్ఞాప్య యథాపూర్వం నమస్కృత్య కృతాజ్ఞాలిః ॥ ౮౧ ॥
 సముత్స్పృజామి భగవన్ వ్రతమేతత్త్వదాజ్ఞయా ।
 ఇత్యుక్తాః లింగమూలస్థాన్దరాభనుత్తరతస్యజేత్ ॥ ౮౨ ॥

తతో దణ్ణజటాచీరమేఖలా అపి చోత్సృజేత్ |
 పునరాచమ్య విధివత్పఞ్చాక్షరముదీరయేత్ || ౮౩||
 యః కృత్వాత్సన్తికీం దీక్షామాదేహాన్తమనాకులః |
 వ్రతమేతత్పుకుర్వీత స తు వై వైష్ఠికః స్మృతః || ౮౪||
 సోఽత్యాశ్రమీ చ విజ్ఞేయో మహాపాశుపతస్తథా |
 స ఏవ తపతాం శ్రేష్ఠః స ఏవ చ మహావ్రతీ || ౮౫||
 న తేన సదృశః కశ్చిత్కృతకృత్యో ముముక్షుషు |
 యో యత్పైష్ఠికో జాతస్తమాహుర్పైష్ఠికోత్తమమ్ || ౮౬||
 యోఽన్వహం ద్వాదశాహం వా వ్రతమేతత్సమాచరేత్ |
 సోఽపి వైష్ఠికతుల్యః స్వాత్మీవ్రతసమన్వయాత్ || ౮౭||
 ఘృతాక్తో యశ్చరేదేతద్ వ్రతం వ్రతపరాయణః |
 ద్విత్త్రైకదివసం వాపి స చ కశ్చన వైష్ఠికః || ౮౮||
 కృత్యమిత్యేవ నిష్కామో యశ్చరేద్ వ్రతముత్తమమ్ |
 శివార్పితాత్మా సతతం న తేన సదృశః క్వచిత్ || ౮౯||
 భస్మచ్ఛన్నో ద్విజో విద్వాన్మహాపాతకసమ్భవైః |
 పాపైః సుదారుణైః సద్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః || ౯౦||
 రుద్రాగ్నిర్యత్పరం వీర్యం తద్భస్మ పరికీర్తితమ్ |
 తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు వీర్యవాన్భస్మసంయుతః || ౯౧||
 భస్మనిష్ఠస్య నశ్యన్తి దేషా భస్మాగ్నిసంక్లమాత్ |
 భస్మస్నానవిశుద్ధాత్మా భస్మనిష్ఠ ఇతి స్మృతః || ౯౨||
 భస్మనా దిగ్ధసర్వాణ్ణో భస్మదీప్తతిపుణ్ణికః |
 భస్మస్నాయీ చ పురుషో భస్మనిష్ఠ ఇతి స్మృతః || ౯౩||
 భూతప్రేతపిశాసాశ్చ రోగాశ్చాతీవ దుస్సహః |
 భస్మనిష్ఠస్య సాన్నిధ్యాద్ విద్రవన్తి న సంశయః || ౯౪||
 భాసనాద్భసితం ప్రోక్తం భస్మ కల్మషభక్షణాత్ |
 భూతిః భూతికరీ వైవ రక్షా రక్షాకరీ పరమ్ || ౯౫||
 కిమన్యదిహ వక్తవ్యం భస్మమాహాత్యూకారణమ్ |
 వ్రతీ చ భస్మనా స్నాతః స్వయం దేవో మహేశ్వరః || ౯౬||

పరమాస్త్రం చ శైవానాం భస్మైతత్పారమేశ్వరమ్ ।
ధౌమ్యగ్రజన్య తపసి వ్యాపదో యన్నివారితాః ॥ ౯౭ ॥

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కృత్వా పాశుపతవ్రతమ్ ।
ధనవద్భస్మ సక్లృహ్య భస్మస్నానరతో భవేత్ ॥ ౯౮ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే పశుపతివ్రతవిధానవర్ణనం
నామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౩౩ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౩౪. చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః । ఉపమన్యతపోవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

ధౌమ్యగ్రజేన శిశునా క్షీరార్థం హి తపః కృతమ్ ।
తస్మాత్ క్షీరార్థవో దత్తస్మై దేవేన శూలినా ॥ ౧ ॥

స కథం శిశుకో లేభే శివశాస్త్రప్రవక్తృతామ్ ।
కథం వా శివసద్భావం జ్ఞాత్వా తపసి నిష్ఠితః ॥ ౨ ॥

కథం చ లబ్ధవిజ్ఞానస్తపశ్చరణపర్వణి ।
రుద్రాగ్నేర్యత్పరం వీర్యం లభే భస్మ స్వరక్షకమ్ ॥ ౩ ॥

వాయురువాచ ।

న హ్యేష శిశుకః కశ్చిత్ప్రాకృతః కృతవాంస్తపః ।
మునివర్యస్య తనయో వ్యాఘ్రపాదస్య ధీమతః ॥ ౪ ॥

జన్మాన్తరేణ సంసిద్ధః కేనాపి ఖలు హేతునా ।
స్వపదప్రమ్యతో దిష్ట్యా ప్రాప్తో మునికుమారతామ్ ॥ ౫ ॥

మహాదేవప్రసాదస్య భాగ్యావన్నస్య భావినః ।
దుగ్ధాభిలాషప్రభవద్వారతామగమత్తపః ॥ ౬ ॥

అతః సర్వగణేశత్వం కుమారత్వం చ శాశ్వతమ్ ।
సహ దుగ్ధాభినా తస్మై ప్రదదౌ శక్కరః స్వయమ్ ॥ ౭ ॥

తస్య జ్ఞానాగమోఽప్యస్య ప్రసాదాదేవ శాఙ్కరాత్ |
 కౌమారం హి పరం సాక్షాజ్ఞానం శక్తిమయం విదుః || ౮ ||
 శివశాస్త్రప్రవక్తృత్వమపి తస్య హి తత్కృతమ్ |
 కుమారోముఖతో లబ్ధజ్ఞానాభేరివ నన్దినః || ౯ ||
 దృష్టం తు కారణం తస్య శివజ్ఞానసమన్వయే |
 స్వమాతృవచనం సాక్షాచ్ఛోకజం క్షీరకారణాత్ || ౧౦ ||
 కదాచిక్షీరమత్యల్పం పీతవాన్మాతులాశ్రమే |
 ఈర్ష్యయా మాతులసుతం సన్తుప్తక్షీరముత్తమమ్ || ౧౧ ||
 పీత్వా స్థితం యథాకామం దృష్ట్వా వై మాతులాత్మజమ్ |
 ఉపమన్యుర్వాప్సుపాదిః ప్రీత్యా ప్రోవాచ మాతరమ్ || ౧౨ ||
 ఉపమన్యురువాచ |
 మాతర్మాతర్మహాభాగే మమ దేహి తపస్విని |
 గవ్యం క్షీరమతిస్వాదు నాల్పముష్ణం పిబామ్యహమ్ || ౧౩ ||
 వాయురువాచ |
 తచ్చుత్వా పుత్రవచనం తన్మాతా చ తపస్వినీ |
 వ్యాఘ్రపాదస్య మహిషీ దుఃఖమాపత్తదా చ సా || ౧౪ ||
 ఉపలాల్యాథ సుప్రీత్యా పుత్రమాలిఙ్గ్య సాదరమ్ |
 దుఃఖితా విలలాపాథ స్మృత్వా నైర్ధన్యమాత్మనః || ౧౫ ||
 స్మృత్వా స్మృత్వా పునః క్షీరముపమన్యుః స బాలకః |
 దేహి దేహీతి తామాహ రుద్రస్థూయో మహోద్యుతిః || ౧౬ ||
 తద్ హతం సా పరిజ్ఞాయ ద్విజపత్నీ తపస్వినీ |
 శాన్తయే తద్ హతస్యాథ శుభోపాయమరీరచత్ || ౧౭ ||
 ఉఞ్చవృత్త్యాఽరితాన్భిజాన్స్వయం దృష్ట్వా చ సా తదా |
 బీజపిష్టమథాలోడ్య తోయేన కలభాషిణీ || ౧౮ ||
 ఏహ్యేహి మమ పుత్రేతి సామపూర్వం తతః సుతమ్ |
 ఆలిఙ్గ్యదాయ దుఃఖార్తా ప్రదదౌ కృత్రిమం పయః || ౧౯ ||
 పీత్వా చ కృత్రిమం క్షీరం మాత్రాం దత్తం స బాలకః |
 నైతత్తీరమితి ప్రాహ మాతరం చాతివిహ్వలః || ౨౦ ||

దుఃఖితా సా తదా ప్రాహ సమ్ప్రేక్ష్యాపూయ మూర్ధని ।
సమ్మూర్జ్య నేత్ర పుత్రస్య కరాభ్యాం కమలాయతే ॥ ౨౧॥

జనన్యవాచ ।

తటినీ రత్నపూర్ణాస్తాః స్వర్గపాతాలగోచరాః ।
భాగ్యహీనా న పశ్యన్తి భక్తిహీనాశ్చ యే శివే ॥ ౨౨॥

రాజ్యం స్వర్గం చ మోక్షం చ భోజనం క్షీరసమ్భవమ్ ।
న లభన్తే ప్రియాణ్యేషాం న తుష్యతి యదా శివః ॥ ౨౩॥

భవప్రసాదజం సర్వం నాన్యద్దేవప్రసాదజమ్ ।
అన్యదేవేషు నిరతా దుఃఖార్తా విభ్రమన్తి చ ॥ ౨౪॥

క్షీరం తత్ర కుతోఽస్మాకం వనే నివసతాం సదా ।
క్వ దుగ్ధసాధనం వత్స క్వ వయం వనవాసినః ॥ ౨౫॥

కృత్స్నాభావేన దారిద్ర్యాన్మయా తే భాగ్యహీనయా ।
మిథ్యాదుగ్ధమిదం దత్తం పిష్టమాలోఢ్య వారిణా ॥ ౨౬॥

త్వం మాతులగృహే స్వల్పం పీత్వా స్వాదు పయః శ్రుతమ్ ।
జ్ఞాత్వా స్వాదు త్వయా పీతం తజ్ఞాతీయమనుస్మరన్ ॥ ౨౭॥

దత్తం న పయ ఇత్యుక్త్వా రుదన్ దుఃఖీకరోషి మామ్ ।
ప్రసాదేన వినా శమ్భోః పయస్తవ న విద్యతే ॥ ౨౮॥

పాదపక్కుజయోస్తస్య సామ్భస్య సగణస్య చ ।
భక్త్యా సమర్పితం యత్తత్కారణం సర్వసమ్పదామ్ ॥ ౨౯॥

అధునా వసుదోఽస్మాభిర్మహాదేవో న పూజితః ।
సకామానాం యథాకామం యథోక్తఫలదాయకః ॥ ౩౦॥

ధనాన్యుద్దిశ్య నాస్మాభిరితః ప్రాగర్చితః శివః ।
అతో దరిద్రాః సజ్ఞాతా వయం తస్మాన్న తే పయః ॥ ౩౧॥

పూర్వజన్మని యద్దత్తం శివముద్దిశ్య వై సుతః ।
తదేవ లభ్యతే నాన్యద్ విష్ణుముద్దిశ్య వా ప్రభుమ్ ॥ ౩౨॥

వాయురువాచ ।

ఇతి మాతృవచః శ్రుత్వా తథ్యం శోకాదినూచకమ్ ।
బాలోఽప్యనుతపన్నస్తః ప్రగల్భమిదమబ్రవీత్ ॥ ౩౩॥

ఉపమన్యురువాచ ।

శోకేనాలమితో మతః సామోఽభి యద్యస్తి శఙ్కరః ।

త్యజ శోకం మహాభాగే సర్వం భద్రం భవిష్యతి ॥ ౩౪॥

శృణు మాతర్వచో మేఽద్య మహాదేవోఽస్తి చేత్ క్వచిత్ ।

చిరాద్వా హ్యచిరాద్వాపి క్షీరోదం సాధయామ్యహమ్ ॥ ౩౫॥

వాయురువాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య బాలకస్య మహామతేః ।

ప్రత్యువాచ తదా మాతా సుప్రసన్నా మనస్వినీ ॥ ౩౬॥

మాతోవాచ ।

శుభం విచారితం తాత త్వయా మత్ప్రితివర్ధనమ్ ।

విలమ్బం మా కథాస్త్వం హి భజ సామ్బం సదాశివమ్ ॥ ౩౭॥

సర్వస్మాదధికోఽస్త్యైవ శివః పరమకారణమ్ ।

తత్కృతం హి జగత్సర్వం బ్రహ్మాద్వాస్తస్య కిఙ్కరాః ॥ ౩౮॥

తత్ప్రసాదకృతైశ్వర్యా దాసాస్తస్య వయం ప్రభోః ।

తం వినాస్యం న జానీమః శఙ్కరం లోకశఙ్కరమ్ ॥ ౩౯॥

అన్యాన్ దేవాన్ పరిత్యజ్య కర్మణా మనసా గిరా ।

తమేవ సామ్బం సగణం భజ భావపురస్కరమ్ ॥ ౪౦॥

తస్య దేవాధిదేవస్య శివస్య వరదాయినః ।

సాక్షాన్నమః శివాయేతి మన్తోఽయం వాచకః స్మృతః ॥ ౪౧॥

సప్తకోటిమహామన్త్రాః సర్వే సప్రణవాః పరే ।

తస్మిన్నేవ విలీయన్తే పునస్తస్మాద్వినిర్గతాః ॥ ౪౨॥

సప్రసాదాశ్చ తే మన్త్రాః స్వాధికారాద్యపేక్షయా ।

సర్వాధికారస్త్యైకోఽయం మన్త ఏవేశ్వరాఙ్జయా ॥ ౪౩॥

యథా నికృష్టానుత్కృష్టాస్సర్వానప్యాత్మనః శివః ।

క్షమతే రక్షితుం తద్వన్మన్తోఽయమపి సర్వదా ॥ ౪౪॥

ప్రబలశ్చ తథా హ్యేష మన్తో మన్త్రాస్తరాదపి ।

సర్వరక్షాక్షమోఽప్యేష నాపరః కశ్చిదీష్యతే ॥ ౪౫॥

తస్మాన్మన్త్రాస్తరాంస్త్యక్తైః పఞ్చాక్షరపరో భవ ।

తస్మిన్ జహ్వాన్తరగతే న కిఞ్చిదిహ దుర్లభమ్ ॥ ౪౬ ॥

అఘోరాస్త్రం చ శైవానాం రక్షాహేతురనుత్తమమ్ ।

తచ్చ తత్ప్రభవం మత్వా తత్పరో భవ నాన్యథా ॥ ౪౭ ॥

భస్మేదం తు మయా లబ్ధం పితురేవ తవోత్తమమ్ ।

విరజానలసంసిద్ధం మహావ్యాపన్నివారణమ్ ॥ ౪౮ ॥

మస్త్రం చ తే మయా దత్తం గృహాణ మదనుజ్ఞయా ।

అనైనైవాశు జప్తేన రక్షా తవ భవిష్యతి ॥ ౪౯ ॥

వాయురువాచ ।

ఏవం మాత్రా సమాదిశ్య శివమస్త్విత్సుదీర్య చ ।

విసృష్టస్తద్వచో మూర్ధ్ని కుర్వన్నేవ తదా మునిః ॥ ౫౦ ॥

తాం ప్రణమ్యైవముక్త్వా చ తపః కర్తుం ప్రచక్రమే ।

తమాహ చ తదా మాతా శుభం కుర్వన్తు తే సురాః ॥ ౫౧ ॥

అనుజ్ఞాతస్తయా తత్ర తపస్తేపే స దుశ్చరమ్ ।

హిమవత్పర్వతం ప్రాప్య వాయుభక్షః సమాహితః ॥ ౫౨ ॥

అష్టేష్టకాభిః ప్రాసాదం కృత్వా లింగం చ మృణ్మయమ్ ।

తత్రావాహ్య మహాదేవం సామృం సగణమవ్యయమ్ ॥ ౫౩ ॥

భక్త్యా పఞ్చాక్షరేణైవ పుత్రైః పుష్పైర్వనోద్భవైః ।

సమభ్యర్చ్య చిరం కాలం చచార పరమం తపః ॥ ౫౪ ॥

తతస్తపశ్చరత్తం తం బాలమేకాకినం కృశమ్ ।

ఉపమన్యం ద్విజవరం శివసంసక్తమానసమ్ ॥ ౫౫ ॥

పురా మరీచినా శప్తాః కేచిన్మునిపిశాచకాః ।

సమ్పిడ్య రాక్షసైర్భావైస్తపసో విఘ్నమాచరన్ ॥ ౫౬ ॥

స చ తైః పీడ్యమానోఽపి తపః కుర్వన్కథశ్చాన ।

సదా నమః శివాయేతి క్రోశతి స్మార్తనాదవత్ ॥ ౫౭ ॥

తన్నాదశ్రవణాదేవ తపసో విఘ్నకారిణః ।

తే తం బాలం సముత్సృజ్య మునయః సముపాచరన్ ॥ ౫౮ ॥

తపసా తస్య విప్రస్య చోపమన్యోర్మహాత్మనః ।

చరాచరం చ మునయః ప్రదీపితమభూజగత్ ॥ ౫౯ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే ఉపమన్యుతపోవర్ణనం
నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౩౪ ॥

౭.౧.౩౪

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౧.౩౫. పంచుత్రింశోఽధ్యాయః । ఉపమన్యుచరితవర్ణనమ్ ।

వాయురువాచ ।

అథ సర్వే ప్రదీప్తాఙ్గా వైకుణ్ఠం ప్రయయుర్ద్రుతమ్ ।

ప్రణమ్యాహుశ్చ తత్సర్వం హరయే దేవసత్తమాః ॥ ౧॥

శ్రుత్వా తేషాం తదా వాక్యం భగవాన్పురుషోత్తమః ।

కిమిదం త్వితి సఙ్ఘోఽన్యైః శ్లాఙ్గాత్వా తత్కారణం చ సః ॥ ౨॥

జగామ మన్దరం తూర్ణం మహేశ్వరదిదృక్షయా ।

దృష్ట్వా దేవం ప్రణమ్యైవం ప్రోవాచ సుకృతాఙ్గాలిః ॥ ౩॥

విష్ణురువాచ ।

భగవన్బ్రాహ్మణః కశ్చిదుపమన్యురితి శ్రుతః ।

క్షీరార్థమదహత్సర్వం తపసా తన్నీవారయ ॥ ౪॥

వాయురువాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచో విష్ణోః ప్రాహ దేవో మహేశ్వరః ।

శిశుం నివారయిష్యామి తత్త్వం గచ్ఛ స్వమాశ్రమమ్ ॥ ౫॥

తచ్చుత్వా శమ్భువచనం స విష్ణుర్దేవవల్లభః ।

జగామాశ్వాస్య తాన్సర్వాన్ స్వలోకమరాదికాన్ ॥ ౬॥

ఏతస్మిన్నస్తరే దేవః పినాకీ పరమేశ్వరః ।

శక్రస్య రూపమాస్థాయ గన్తుం చక్రే మతిం తతః ॥ ౭॥

అథ జగామ మునేస్తు తపోవనం

గజవరేణ సితేన సదాశివః ।

సహ సురాసురసిద్ధమహోరగై-

రమరరాజతనుం స్వయమాస్థితః ॥ ౮॥

స వారణశ్చారు తదా విభుం తం
నివీజ్య వాలవ్యజనేన దివ్యమ్ ।
దధార శచ్యా సహితం సురేన్ద్రం
కరేణ వామేన సితాతపత్రమ్ ॥ ౯॥

రరాజ భగవాన్సోమః శక్రరూపీ సదాశివః ।
తేనాతపత్రేణ యథా చన్ద్రబిమ్బేన మన్దరః ॥ ౧౦॥
ఆస్థాయైవం హి శక్రస్య స్వరూపం పరమేశ్వరః ।
జగామానుగ్రహం కర్తుముపమన్యోస్తదాశ్రమమ్ ॥ ౧౧॥

తం దృష్ట్వా పరమేశానం శక్రరూపధరం శివమ్ ।
ప్రణమ్య శిరసా ప్రాహ మహామునివరః స్వయమ్ ॥ ౧౨॥

ఉపమన్యురువాచ ।
పావితశ్చాశ్రమః సోఽయం మమ దేవేశ్వర స్వయమ్ ।
ప్రాప్తో యత్త్వం జగన్నాథ భగవన్దేవసత్తమ ॥ ౧౩॥

వాయురువాచ ।
ఏవముక్త్వా స్థితం ప్రేక్ష్య కృతాఙ్గాలిపుటం ద్విజమ్ ।
ప్రాహ గమ్భీరయా వాచా శక్రరూపధరో హరః ॥ ౧౪॥

శక్ర ఉవాచ ।
తుష్టోఽస్మి తే వరం బ్రూహి తపసాఽనేన సువ్రత ।
దదామి చేప్పితాన్సర్వాన్ ధౌమ్యగ్రజ మహామునే ॥ ౧౫॥

వాయురువాచ ।
ఏవముక్తస్తదా తేన శక్రేణ మునిపుణ్ణవః ।
వరయామి శివే భక్తిమిత్యువాచ కృతాఙ్గాలిః ॥ ౧౬॥

తన్నిశమ్య హరిః ప్రాహ మాం న జానాసి లేఖపమ్ ।
త్రైలోక్యాధిపతిం శక్రం సర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౧౭॥

మద్భక్తో భవ విప్రర్షే మామేవార్చయ సర్వదా ।
దదామి సర్వం భద్రం తే త్యజ రుద్రం చ నిర్గుణమ్ ॥ ౧౮॥
రుద్రేణ నిర్గుణేనాపి కిం తే కార్యం భవిష్యతి ।

దేవపక్షి-బహిర్భూతో యః పిశాచత్వమాగతః ॥ ౧౯॥

వాయురువాచ ।

తచ్చుత్వా ప్రాహ స మునిర్జపన్పశ్చాక్షరం మనుమ్ ।
మన్యమానో ధర్మవిఘ్నం ప్రాహ తం కర్తుమాగతమ్ ॥ ౨౦॥

ఉపమన్యురువాచ ।

త్వయైవం కథితం సర్వం భవనిన్దారతేన వై ।
ప్రసక్తోదేవ దేవస్య నిర్గుణత్వం మహాత్మనః ॥ ౨౧॥

త్వం న జానామి వై రుద్రం సర్వదేవేశ్వరేశ్వరమ్ ।
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం జనకం ప్రకృతేః పరమ్ ॥ ౨౨॥

సదసద్వ్యక్తమవ్యక్తం యమాహుర్బ్రహ్మవాదినః ।
నిత్యమేకమనేకం చ వరం తస్మాద్ వృణోమ్యహమ్ ॥ ౨౩॥

హేతువాదవినిర్ముక్తం సాఙ్ఖ్యయోగార్థదం పరమ్ ।
ఉపాసతే యం తత్త్వజ్ఞా వరం తస్మాద్ వృణోమ్యహమ్ ॥ ౨౪॥

నాస్తి శమ్భోః పరం తత్త్వం సర్వకారణకారణాత్ ।
బ్రహ్మవిష్ణాదిదేవానాం స్రష్టుర్గుణపరాద్విభోః ॥ ౨౫॥

బహునాత్ర కిముక్తేన మయాద్యానుమితం మహత్ ।
భవాన్తరే కృతం పాపం శ్రుతా నిన్దా భవస్య చేత్ ॥ ౨౬॥

శ్రుత్వా నిన్దాం భవస్యాథ తత్క్షణాదేవ సన్త్యజేత్ ।
స్వదేహం తన్నిహత్యాశు శివలోకం స గచ్ఛతి ॥ ౨౭॥

ఆస్తాం తావన్మమేచ్ఛయం క్షీరం ప్రతి సురాధమ ।
నిహత్య త్వాం శివాస్త్రేణ త్యజామ్యేతం కలేవరమ్ ॥ ౨౮॥

వాయురువాచ ।

ఏవముక్తోపమన్యస్తం మర్తుం వ్యవసితః స్వయమ్ ।
క్షీరే వాఞ్చామపి త్యక్త్వా నిహన్తుం శక్రముద్యతః ॥ ౨౯॥

భస్మాదాయ తదా ఘోరమఘోరాస్త్రాభిమన్రితమ్ ।
విసృజ్య శక్రముద్దిశ్య ననాద స మునిస్తదా ॥ ౩౦॥

స్మృత్వా శమ్భుపదద్వంద్వం స్వదేహం దుగ్ధముద్యతః ।
ఆగ్నేయాం ధారణాం బిభ్రదుపమన్యురవస్థితః ॥ ౩౧॥

ఏవం వ్యవసితే విప్రే భగవాన్ భగనేత్రహా ।

వారయామాస సౌమ్యేన ధారణాం తస్య యోగినః ॥ ౩౨॥

తద్విస్మృష్టమఘోరాస్త్రం నస్తిశ్వరనియోగతః ।

జగ్రహే మధ్యతః క్షిప్తం నస్తి శక్కురవల్లభః ॥ ౩౩॥

స్వం రూపమేవ భగవానాస్థాయ పరమేశ్వరః ।

దర్శయామాస శిప్రాయ బాలేన్దుకృతశేఖరమ్ ॥ ౩౪॥

క్షీరార్ణవసహస్రం చ పీయూషార్ణవమేవ వా ।

దధ్యాదేరర్ణవాన్తైవ పుత్రోదార్ణవమేవ చ ॥ ౩౫॥

ఫలార్ణవం చ బాలస్య భక్ష్యభోజ్యార్ణవం తథా ।

అపూషానాం గిరిం చైవ దర్శయామాస స ప్రభుః ॥ ౩౬॥

ఏవం స దదృశే దేవో దేవ్యా సార్థం వృషోపరి ।

గణేశ్వరైస్త్రిశూలాద్యైర్దివ్యాస్త్రైరపి సంవృతః ॥ ౩౭॥

దివి దున్దుభయో నేదుః పుష్పవృష్టిః పపాత చ ।

విష్ణుబ్రహ్మాన్ద్రప్రముఖైర్దేవైశ్చన్నా దిశో దశ ॥ ౩౮॥

అథోపమన్యూరానన్దసముద్రోర్మిభిరావృతః ।

పపాత దణ్ణవద్భూమౌ భక్తిసప్తేణ చేతసా ॥ ౩౯॥

ఏతస్మిన్సమయే తత్ర సస్మితో భగవాన్భవః ।

ఏహ్యోహీతి తమాహూయ మూర్ధ్వాఘ్రాయ దదౌ వరాన్ ॥ ౪౦॥

శివ ఉవాచ ।

భక్ష్యభోజ్యన్యథాకామం బాన్ధవైర్భుజ్జ్వ సర్వదా ।

సుఖీ భవ సదా దుఃఖాన్నిర్ముక్తో భక్తిమాన్మమ ॥ ౪౧॥

ఉపమన్యో మహాభాగ తవామైష్టషా హి పార్వతీ ।

మయా పుత్రీకృతో హ్యద్య దత్తః క్షీరోదకార్ణవః ॥ ౪౨॥

మధునశ్చార్ణవశ్చైవ దధ్యన్నార్ణవ ఏవ చ ।

ఆజ్యౌదనార్ణవశ్చైవ ఫలాద్యర్ణవ ఏవ చ ॥ ౪౩॥

అపూపగిరయశ్చైవ భక్ష్యభోజ్యార్ణవస్తథా ।

ఏతే దత్తా మయా తే హి త్వం గృహ్ణీష్య మహామనీ ॥ ౪౪॥

పితా తవ మహాదేవో మాతా వై జగదమ్బికా ।
అమరత్వం మయా దత్తం గాణపత్యం చ శాశ్వతమ్ ॥ ౪౫॥

వరాన్వరయ సుప్రీత్యా మనోఽభిలషితాన్పరాన్ ।
ప్రసన్నోఽహం ప్రదాస్యామి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౪౬॥
వాయురువాచ ।

ఏవముక్త్యా మహాదేవః కరాభ్యాముపగృహ్య తమ్ ।
మూర్ధ్నాస్ప్రాయ సుతస్తేఽయమితి దేవ్యై న్యవేదయత్ ॥ ౪౭॥

దేవీ చ గుహవత్ప్రీత్యా మూర్ధ్ని తస్య కరామ్బుజమ్ ।
విన్యస్య ప్రదదౌ తస్మై కుమారపదమవ్యయమ్ ॥ ౪౮॥

క్షీరాబ్ధిరపి సాకారః క్షీరం స్వాదు కరే దధత్ ।
ఉపస్థాయ దదౌ పిణ్డీభూతం క్షీరమనశ్వరమ్ ॥ ౪౯॥

యోగైశ్వర్యం సదా తుష్టిం బ్రహ్మవిద్యామనశ్వరామ్ ।
సమృద్ధిం పరమాం తస్మై దదౌ సన్తుష్టమానసః ॥ ౫౦॥

అథ శమ్భుః ప్రసన్నాత్మా దృష్ట్వా తస్య తపో మహః ।
పునర్దదౌ వరం దివ్యం మునయే హ్యుపమన్యవే ॥ ౫౧॥

వ్రతం పాశుపతం జ్ఞానం వ్రతయోగం చ తత్త్వతః ।
దదౌ తస్మై ప్రవక్తృత్వపాటవం సుచిరం పరమ్ ॥ ౫౨॥

సోఽపి లభ్యా వరాన్వివాన్ కుమారత్వం చ సర్వదా ।
తస్మాచ్ఛివాచచ్చ తస్యాశ్చ శివాయా ముదితోఽభవత్ ॥ ౫౩॥

తతః ప్రసన్నచేతస్కః సుప్రణమ్య కృతాఙ్గాలిః ।
యయాచే స వరం విప్రో దేవదేవాన్మహేశ్వరాత్ ॥ ౫౪॥

ఉపమన్యురువాచ ।
ప్రసీద దేవదేవేశ ప్రసీద పరమేశ్వర ।
స్వభక్తిం దేహి పరమాం దివ్యామవ్యభిచారిణీమ్ ॥ ౫౫॥

శ్రద్ధాం దేహి మహాదేవ స్వసమ్బన్ధిషు మే సదా ।
స్వదాస్యం పరమం స్నేహం సాన్నిధ్యం చైవ సర్వదా ॥ ౫౬॥

ముక్త్యా ప్రసన్నాత్మా హర్షగర్హదయా గిరా ।

స తుష్టావ మహాదేవముపమన్యూర్ద్విజోత్తమః ॥ ౫౭॥

దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ।

ప్రసీద కరుణాసిన్ధో సామ్భ శక్కుర సర్వదా ॥ ౫౮॥

వాయురువాచ ।

ఏవముక్తో మహాదేవః సర్వేషాం చ వరప్రదః ।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మోపమన్యుం మునిసత్తమమ్ ॥ ౫౯॥

శివ ఉవాచ ।

వత్సోపమన్యో తుష్టోఽస్మి సర్వం దత్తం మయా హి తే ।

దృఢభక్తోఽసి విప్రర్షే మయా విజ్ఞాసితో హ్యసి ॥ ౬౦॥

అజరశ్చామరశ్చైవ భవ త్వం దుఃఖవర్జితః ।

యశస్వీ తేజసా యుక్తో దివ్యజ్ఞానసమన్వితః ॥ ౬౧॥

అక్షయా బాన్ధవాశ్చైవ కులం గోత్రం చ తే సదా ।

భవిష్యతి ద్విజశ్రేష్ఠ మయి భక్తిశ్చ శాశ్వతీ ॥ ౬౨॥

సాన్నిధ్యం చాశ్రమే నిత్యం కరిష్యామి ద్విజోత్తమ ।

ఉపకణ్ఠం మమ త్వం వై సానన్దం విహారిష్యసి ॥ ౬౩॥

ఏవముక్త్వా స భగవాన్ సూర్యకోటిసమప్రభః ।

ఈశానః స వరాన్దత్త్వా తత్రైవాన్తర్దధే హరః ॥ ౬౪॥

ఉపమన్యుః ప్రసన్నాత్మా ప్రాప్య తస్మాద్వరాద్వరాన్ ।

జగామ జననీస్థానం సుఖం ప్రాపాధికం చ సః ॥ ౬౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే వైయాసిక్యాం చతుర్వింశతీసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
తదన్తర్గతాయాం సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం పూర్వఖణ్డే ఉపమన్యుచరితవర్ణనం
నామ పంచుత్తింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౧.౩౫॥

సమాప్తోఽయం సప్తమ్యా వాయవీయసంహితాయాః పూర్వఖణ్డః ॥

Proofreading by Revathy Rajaraman/Uma Mahesh

శ్రీశివమహాపురాణమ్ ౭ వాయవీయసంహితా

౦౭౧౨

శ్రీః ॥

శ్రీగణేశాయ నమః ॥

శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

అథ సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డః ప్రారభ్యతే ।

౭.౨.౧. ప్రథమోఽధ్యాయః । కృష్ణపుత్రప్రాప్తివర్ణనమ్ ।

ఓం నమః సమస్త

సంసారచక్రభ్రమణహేతవే ।

గౌరీకుచతటద్వంద్వకుంజుమాఙ్గితవక్షసే ॥ ౧ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఉక్త్వా భగవతో లబ్ధం ప్రసాదాదుపమన్యనా ।

నియమాదుత్థితో వాయుర్మధ్యే ప్రాప్తే దివాకరే ॥ ౨ ॥

ఋషయశ్చాపి తే సర్వే నైమిషారణ్యవాసినః ।

అథాయమర్థః ప్రప్లవ్య ఇతి కృత్వా వినిశ్చయమ్ ॥ ౩ ॥

కృత్వా యథా స్వకం కృత్యం ప్రత్యహం తే యథా పురా ।

భగవన్తముపాయాన్తం సమీక్ష్య సముపావిశన్ ॥ ౪ ॥

అథాసౌ నియమస్యాన్తే భగవానమ్భరోద్భవః ।

మధ్యే మునిసభాయాస్తు భేజే క్లప్తం వరాసనమ్ ॥ ౫ ॥

సుఖాసనోపవిష్టశ్చ వాయుర్లోకనమస్కృతః ।

శ్రీమద్విభూతిమీశస్య హృదీ కృత్వేదమబ్రవీత్ ॥ ౬ ॥

తం ప్రపద్యే మహాదేవం సర్వజ్ఞమపరాజితమ్ ।

విభూతిః సకలం యస్య చరాచరమిదం జగత్ ॥ ౭ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య శుభాం వాణీం ఋషయః క్షీణకల్మషాః ।
విభూతివిస్తరం శ్రోతుమూచస్తే పరమం వచః ॥ ౮॥

ఋషయ ఉచుః ।

ఉక్తం భగవతా వృత్తముపమనోఽర్మహాత్మనః ।
క్షీరార్థేనాపి తపసా యత్ప్రాప్తం పరమేశ్వరాత్ ॥ ౯॥

దృష్టోఽసౌ వాసుదేవేన కృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా ।
ధౌమ్యగ్రజస్తతస్తేన కృత్వా పాశుపతం వ్రతమ్ ॥ ౧౦॥

ప్రాప్తం చ పరమం జ్ఞానమితి ప్రాగేవ శుశ్రుమ ।
కథం స లబ్ధవాన్ కృష్ణో జ్ఞానం పాశుపతం పరమ్ ॥ ౧౧॥

వాయురువాచ ।

స్వేచ్ఛయా హ్యవత్థిరోఽపి వాసుదేవః సనాతనః ।
నిస్థయన్నివ మానుష్యం దేహశుద్ధిం చకార సః ॥ ౧౨॥

పుత్రార్థం హి తపస్తప్తం గతస్తస్య మహామునేః ।
ఆశ్రమం మునిభిర్దృష్టం దృష్టవాంస్తత్ర వై మునిమ్ ॥ ౧౩॥

భస్మావదాతం సర్వాఙ్గం త్రిపుణ్ణాఙ్గీతమస్తకమ్ ।
రుద్రాక్షమాలాభరణం జటామణ్డలమణ్డితమ్ ॥ ౧౪॥

తచ్ఛిష్యభూతైర్మునిభిః శాస్త్రైర్వేదమివావృతమ్ ।
శివధ్యానరతం శాస్త్రముపమన్యుం మహాద్యుతిమ్ ॥ ౧౫॥

నమశ్చకార తం దృష్ట్వా హృష్టనర్వతనూరుహాః ।
బహుమానేన కృష్ణోఽసౌ త్రిః కృత్వా తు ప్రదక్షిణామ్ ।
స్తుతిం చకార సుప్రీత్యా నతస్కన్ధః కృతాఙ్గాలిః ॥ ౧౬॥

తస్యావలోకనాదేవ మునేః కృష్ణస్య ధీమతః ।
నష్టమాసీన్మలం సర్వం మాయాజం కార్మమేవ చ ॥ ౧౭॥

తతః క్షీణమలం కృష్ణముపమన్యుర్యథావిధి ।
భస్మనోద్ధూల్య తం మన్తైరగ్నిరిత్యాదిభిః క్రమాత్ ॥ ౧౮॥

అథ పాశుపతం సాక్షాద్ వ్రతం ద్వాదశమాసికమ్ ।
కారయత్వా మునిస్తస్మై ప్రదదౌ జ్ఞానముత్తమమ్ ॥ ౧౯॥

తదాప్రభృతి తం కృష్ణం మునయశ్శంసితవ్రతాః ।

దివ్యాః పాశుపతాః సర్వే పరివృత్యోపతస్థిరే || ౨౦ ||

తతో గురునియోగాద్ వై కృష్ణః పరమశక్తిమాన్ |

తపశ్చకార పుత్రార్థం సామృద్ధముద్దిశ్య శక్జురమ్ || ౨౧ ||

తపసో తేన వర్షాన్తే దృష్టోఽసౌ పరమేశ్వరః |

శ్రియా పరమయా యుక్తః సామృద్ధ్య సగణః శివః || ౨౨ ||

వరార్థమావిర్భూతస్య హరస్య సుభగాకృతేః |

స్తుతిం చకార నత్వాఽసౌ కృష్ణః సమ్యక్ కృతాజ్ఞులిః || ౨౩ ||

సామేభిన సగణేనాపి లబ్ధవాన్ యుత్రమాత్మనః |

తపసా తుష్టచిత్రేన దత్తం విష్టోః శివేన వై || ౨౪ ||

యస్మాత్సామోభి మహాదేవః ప్రదదౌ పుత్రమాత్మనః |

తస్మాజ్జామృతవతీసూనుం సామృద్ధం చక్రే స నామతః || ౨౫ ||

తదేతత్కథితం సర్వం కృష్ణస్యామితకర్మణః |

మహార్షేరానలాభశ్చ పుత్రలాభశ్చ శక్జురాత్ || ౨౬ ||

య ఇదం కీర్తయేన్నిత్యం శ్ంబుయాచ్ఛ్వావయేత్తథా |

స విష్టోరానమాసాద్య తేనైవ సహ మోదతే || ౨౭ ||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే కృష్ణపుత్రప్రాప్తివర్ణనం

నమ ప్రథమోఽధ్యాయః || ౭.౨.౧ ||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశక్జురాభ్యాం నమః ||

౭.౨.౨. ద్వితీయోఽధ్యాయః | శివమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ |

ఋషయ ఉచుః |

కిం తత్పాశుపతం జ్ఞానం కథం పశుపతిః శివః |

కథం ధౌమ్యగ్రజః పృష్టః కృష్టేనాక్లిష్టకర్మణా || ౧ ||

ఏతత్సర్వం సమాచక్ష్య వాయో శక్జురవిగ్రహా |

త్వత్సమో న హి వక్తాస్తి త్రైలోక్యేష్వపరః ప్రభుః || ౨ ||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం మహర్షీణాం ప్రభజ్ఞునః |

సంస్కృత్య శివమీశానం ప్రవక్తుముపవక్రమే || ౩||

వాయురువాచ |

పురా సాక్షాత్ మహేశేన శ్రీకణ్ఠాభ్యేన మన్దరే |

దేవ్యై దేవేన కథితం జ్ఞానం పాశుపతం పరమ్ || ౪||

తదేవ పృష్టం కృష్టేన విష్టనా విశ్వయోనినా |

పశుత్వం చ సురాదీనాం పతిత్వం చ శివస్య చ || ౫||

యథోపదిష్టం కృష్టాయ మునినా హ్యుపమన్యనా |

తథా సమాసతో వక్ష్యే తచ్చుణ్ణధ్వమతన్ద్రితాః || ౬||

పురోపమన్యమాసీనం విష్టఃకృష్టవపుర్ధరః |

ప్రణీపత్య యథాన్యాయమిదం వచనమబ్రవీత్ || ౭||

శ్రీకృష్ట ఉవాచ |

భగవజ్ఞోచ్చ్రతుమిచ్ఛామి దేవ్యై దేవేన భాషితమ్ |

దివ్యం పాశుపతం జ్ఞానం విభూతిం వాస్య కృత్స్నశః || ౮||

కథం పశుపతిర్దేవః పశవః కే ప్రకీర్తితాః |

కైః పాశైస్తే నిబధ్యన్తే విముచ్యన్తే చ తే కథమ్ || ౯||

ఇతి సజ్ఞోద్దితః శ్రీమానుపమన్యర్మహాత్మనా |

ప్రణమ్య దేవం దేవీం చ ప్రాహ పుష్టో యథా తథా || ౧౦||

ఉపమన్యరువాచ |

బ్రహ్మాద్యాః స్థావరాన్తాశ్చ దేవదేవస్య శూలినః |

పశవః పరికీర్త్యన్తే సంసారవశవర్తినః || ౧౧||

తేషాం పతిత్వాద్దేవేశః శివః పశుపతిః స్మృతః |

మలమాయాదిభిః పాశైః స బధ్నాతి పశూన్ పతిః || ౧౨||

స ఏవ మోచకస్తేషాం భక్త్యా సమ్యగుపాసితః |

చతుర్వింశతితత్త్వాని మాయాకర్మగుణా అమీ || ౧౩||

విషయా ఇతి కథ్యన్తే పాశా జీవనిబన్ధనాః |

బ్రహ్మాదిస్తన్బుపర్యన్తాన్ పశూన్ బద్ధ్వా మహేశ్వరః || ౧౪||

పాశైరేతైః పతిర్దేవః కార్యం కారయతి స్వకమ్ |

తస్యాజ్ఞయా మహేశస్య ప్రకృతిః పురుషోచితామ్ || ౧౫||

బుద్ధిం ప్రసూతే సా బుద్ధిరహఙ్కారమహఙ్కృతిః ।
 ఇన్ద్రియాణి దక్షైకం చ తన్మాత్రాపఙ్చకం తథా ॥ ౧౬ ॥
 శాసనాద్దేవదేవస్య శివస్య శివదాయినః ।
 తన్మాత్రాణ్యపి తస్యైవ శాసనేన మహీయసా ॥ ౧౭ ॥
 మహాభూతాన్యశేషాణి భావయన్త్యనుపూర్వశః ।
 బ్రహ్మదీనాం తృణాన్తానాం దేహీనాం దేహసఙ్గతిమ్ ॥ ౧౮ ॥
 మహాభూతాన్యశేషాణి జనయన్తి శివాజ్ఞయా ।
 అధ్యవస్యతి వై బుద్ధిరహఙ్కారోభిమన్యతే ॥ ౧౯ ॥
 చిత్తం చేతయతే చాపి మనః సఙ్కల్పయత్యపి ।
 శ్రోత్రాదీని చ గృహ్ణాన్తి శబ్దాదీన్విషయాన్ పృథక్ ॥ ౨౦ ॥
 స్వానేవ నాన్యాన్ దేవస్య దివ్యేనాజ్ఞాబలేన వై ।
 వాగాదీన్యపి యాన్యాసంస్తాని కర్మేన్ద్రియాణి చ ॥ ౨౧ ॥
 యథాస్వం కర్మ కుర్వన్తి నాన్యత్కిఞ్చిద్ శివాజ్ఞయా ।
 శబ్దాదయోఽపి గృహ్యన్తే క్రియన్తే వచనాదయః ॥ ౨౨ ॥
 అవిలక్ష్యా హి సర్వేషామాజ్ఞా శమ్భోర్గరీయసీ ।
 అవకాశమశేషాణాం భూతానాం సమ్ప్రయచ్ఛతి ॥ ౨౩ ॥
 ఆకాశః పరమేశస్య శాసనాదేవ సర్వగః ।
 ప్రాణాద్వైశ్చ తథా నామభేదైరన్తర్బహిర్జగత్ ॥ ౨౪ ॥
 బిభర్తి సర్వం శర్వస్య శాసనేన ప్రభజ్జనః ।
 హవ్యం హవతి దేవానాం కవ్యం కవ్యాశినామపి ॥ ౨౫ ॥
 పాకాద్యం చ కరోత్యగ్నిః పరమేశ్వరశాసనాత్ ।
 సఙ్క్షేపనాద్యం సర్వస్య కుర్వత్యాపస్తదాజ్ఞయా ॥ ౨౬ ॥
 విశ్వమ్భూరా జగన్నిత్యం ధత్తే విశ్వేశ్వరాజ్ఞయా ।
 దేవాన్ యాత్యసురాన్ హన్తి త్రిలోకమభిరక్షతి ॥ ౨౭ ॥
 ఆజ్ఞయా తస్య దేవేంద్రః సర్వైర్దేవైరలక్ష్మ్యయా ।
 ఆధిపత్యమపాం నిత్యం కురుతే వరుణః సదా ॥ ౨౮ ॥
 పాక్షైర్బధ్నాతి చ యథా దణ్డ్యాంస్తస్యైవ శాసనాత్ ।

దదాతి నిత్యం యక్షేన్ద్రో ద్రవిణం ద్రవిణేశ్వరః ॥ ౨౯ ॥

పుణ్యానురూపం భూతేభ్యః పురుషస్యానుశాసనాత్ ।
కరోతి సమృదః శశ్వత్ జ్ఞానం చాపి సుమేధసామ్ ॥ ౩౦ ॥

నిగ్రహం చాప్యసాధూనామీశానః శివశాసనాత్ ।
ధత్తే తు ధరణీం మూర్ధ్నా శేషః శివనియోగతః ॥ ౩౧ ॥

యామాపలస్తామసీం రౌద్రీం మూర్తిమన్తకరీం హరేః ।
సృజత్యశేషమీశస్య శాసనాచ్ఛతురాననః ॥ ౩౨ ॥

అన్యభిర్మూర్తిభిః స్వాభిః పాతి చాన్తే నిహన్తి చ ।
విష్ణుః పాలయతే విశ్వం కాలకాలస్య శాసనాత్ ॥ ౩౩ ॥

సృజతే త్రసతే చాపి స్వకాభిస్తనుభిస్త్రీభిః ।
హరత్యన్తే జగత్సర్వం హరస్తస్యైవ శాసనాత్ ॥ ౩౪ ॥

సృజత్యపి చ విశ్వాత్మా త్రిధా భిన్నస్తు రక్షతి ।
కాలః కరోతి సకలం కాలస్సంహరతి ప్రజాః ॥ ౩౫ ॥

కాలః పాలయతే విశ్వం కాలకాలస్య శాసనాత్ ।
త్రిభిరంజైర్జగద్బిభ్రత్యేజోభిర్వృష్టిమాదిశన్ ॥ ౩౬ ॥

దివి వర్షత్యసౌ భానుర్దేవదేవస్య శాసనాత్ ।
పుష్టాతోఽపిషధిజాతాని భూతాన్యాహ్లాదయత్యపి ॥ ౩౭ ॥

దేవైశ్చ పీయతే చన్ద్రశ్చన్ద్రభూషణశాసనాత్ ।
ఆదిత్యా వసవో రుద్రా అశ్వినౌ మరుతస్తథా ॥ ౩౮ ॥

భేచరా ఋషయస్సిద్ధా భోగినో మనుజా మృగాః ।
పశవః పక్షిణశ్చైవ కీటాద్యాః స్థావరాణి చ ॥ ౩౯ ॥

నద్యస్సముద్రా గిరయః కాననాని సరాంసి చ ।
వేదాః సాంజ్ఞాశ్చ శాస్త్రాణి మన్తస్తోమమఖాదయః ॥ ౪౦ ॥

కాలాగ్న్యోదిశివాన్తాని భువనాని సహాధిపైః ।
బ్రహ్మణ్డాన్యప్యసంజ్ఞ్యాని తేషామావరణాని చ ॥ ౪౧ ॥

వర్తమానాన్యతీతాని భవిష్యన్త్యపి కృత్స్నుశః ।
దిశశ్చ విదిశశ్చైవ కాలభేదాః కలాదయః ॥ ౪౨ ॥

యచ్చ కిశ్చిజ్జగత్యస్మిన్ దృశ్యతే శ్రూయతేఽపి వా ।
తత్సర్వం శక్కరస్యాజ్ఞాబలేన సమధిష్ఠితమ్ ॥ ౪౩॥

ఆజ్ఞాబలాత్తస్య ధరా స్థితేహ
ధరాధరా వారిధరాః సముద్రాః ।
జ్యోతిర్గణాః శక్రముఖాశ్చ దేవాః
స్థిరం చిరం వా చిదచిద్యదస్తి ॥ ౪౪॥

ఉపమన్యురువాచ ।
అత్యాశ్చర్యమిదం కృష్ణ శమ్భోరమితకర్మణః ।
ఆజ్ఞాకృతం శృణుష్టైతచ్చుతం శ్రుతిముఖే మయా ॥ ౪౫॥

పురా కిల సురాః సేన్ద్రా వివదన్తః పరస్పరమ్ ।
అసురాన్సమరే జిత్వా జేతాహమహమిత్యుత ॥ ౪౬॥

తదా మహేశ్వరస్తేషాం మధ్యతో వరవేషధృక్ ।
స్వలక్షణైర్విహీనాఙ్గః స్వయం యక్ష ఇవాభవత్ ॥ ౪౭॥

స తానాహ సురానేకం తృణమాదాయ భూతలే ।
య ఏతద్వికృతం కర్తుం క్షమతే స తు దైత్యజిత్ ॥ ౪౮॥

యక్షస్య వచనం శ్రుత్వా వజ్రపాణిః శచీపతిః ।
కిశ్చిత్ క్రుద్ధో విహస్యైనం తృణమాదాతుముద్యతః ॥ ౪౯॥

న తత్రృణముపదాతుం మనసాపి చ శక్యతే ।
యథా తథాపి తచ్ఛేత్తుం వజ్రం వజ్రధరోఽస్మజిత్ ॥ ౫౦॥

తద్వజ్రం నిజవజ్రేణ సంస్పృష్టమివ సర్వతః ।
తృణేనాభిహతం తేన తిర్యగ్గ్రం పపాత హ ॥ ౫౧॥

తతశ్చాన్యే సుసంరబ్ధా లోకపాలా మహాబలాః ।
సస్పృజస్తృణముద్ధిశ్య స్వాయుధాని సహస్రశః ॥ ౫౨॥

ప్రజ్ఞాన్వల మహావహ్నిః ప్రవణ్ణః పవనో వవౌ ।
ప్రవృద్ధోఽపామ్పతిర్యద్యత్ప్రలయే సముపస్థితే ॥ ౫౩॥

ఏవం దేవైః సమారబ్ధం తృణముద్ధిశ్య యత్నతః ।
వ్యర్థమాసీదహో కృష్ణ యక్షస్యాత్మబలేన వై ॥ ౫౪॥

తదాహ యక్షం దేవేన్ద్రః కో భవానిత్యమర్షితః ।

తతః స పశ్యతామేవ తేషామన్తరథాదథ ॥ ౫౫ ॥

తదన్తరే హైమవతీ దేవీ దివ్యవిభూషణా ।

ఆవిరాసీన్నభోరజ్ఞే శోభమానా శుచిస్మితా ॥ ౫౬ ॥

తాం దృష్ట్వా విస్మయావిష్టా దేవాః శక్రపురోగమాః ।

ప్రణమ్య యక్షం పప్రచ్ఛుః కోఽసౌ యక్షో విలక్షణః ॥ ౫౭ ॥

సౌఽబ్రవీత్సస్మితం దేవీ స యుష్మాకమగోచరః ।

తేనేదం భ్రమ్యతే చక్రం సంసారాఖ్యం చరాచరమ్ ॥ ౫౮ ॥

తేనాదౌ క్రియతే విశ్వం తేన సంప్రాయతే పునః ।

న తన్నియంతా కశ్చిత్ స్వాత్తేన సర్వం నియమ్యతే ॥ ౫౯ ॥

ఇత్యుక్త్వా సా మహాదేవీ తత్రైవాన్తరథత్త వై ।

దేవాశ్చ విస్మితాః సర్వే తాం ప్రణమ్య దివం యయుః ॥ ౬౦ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివమాహాత్య్వవర్ణనం
నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౨ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౩. తృతీయోఽధ్యాయః । ఋష్టాయోపమన్యోరుపదేశవర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।

శృణు కృష్ణ మహేశస్య శివస్య పరమాత్మనః ।

మూర్త్యాత్మభిస్తతం కృత్స్నం జగదేతచ్ఛరాచరమ్ ॥ ౧ ॥

స శివః సర్వమేవేదం స్వకీయాభిశ్చ మూర్తిభిః ।

అధితిష్ఠత్యమేయాత్మా హ్యేతత్సర్వమనుస్మృతమ్ ॥ ౨ ॥

బ్రహ్మా విష్ణుస్తథా రుద్రో మహేశానః సదాశివః ।

మూర్తయస్తస్య విజ్ఞేయా యాభిర్విశ్వమిదం తతమ్ ॥ ౩ ॥

అథాన్యాశ్చాపి తనవః పశ్చ బ్రహ్మసమాహ్వయాః ।

తనూభిస్తాభిరావ్యాప్తమిహ కిఞ్చిన్న విద్యతే ॥ ౪ ॥

ఈశానః పురుషోఽఘోరో వామః సద్యస్తథైవ చ ।

బ్రహ్మణ్యేతాని దేవస్య మూర్తయః పఞ్చ విశ్రుతాః ॥ ౫ ॥

ఈశానాఖ్యా తు యా తస్య మూర్తిరాద్యా గరీయసీ ।

భోక్తారం ప్రకృతేః సాక్షాత్ క్షేత్రజ్ఞమధితిష్ఠతి ॥ ౬ ॥

స్థాణోస్తత్పురుషాఖ్యా యా మూర్తిర్మూర్తిమతః ప్రభోః ।

గుణాశ్రయాత్మకం భోగ్యమవ్యక్తమధితిష్ఠతి ॥ ౭ ॥

ధర్మాద్యష్టాఙ్గసంయుక్తం బుద్ధితత్త్వం పినాకినః ।

అధితిష్ఠత్యహోరాఖ్యా మూర్తిరత్యంతపూజితా ॥ ౮ ॥

వామదేవాహ్వాయాం మూర్తిం మహాదేవస్య వేధసః ।

అహఙ్కృతేరధిష్ఠాత్మీమాహురాగమవేదినః ॥ ౯ ॥

సద్యో జాతాహ్వాయాం మూర్తిం శమ్భోరమితవర్చసః ।

మానసః సమధిష్ఠాత్మీం మతిమన్తః ప్రచక్షతే ॥ ౧౦ ॥

శ్రోత్రస్య వాచః శబ్దస్య విభోర్వ్యమ్నస్తథైవ చ ।

ఈశ్వరీమీశ్వరస్యేమామీశాఖ్యాం హి విదుర్బుధాః ॥ ౧౧ ॥

త్యక్వాణిస్పర్శవాయూనామీశ్వరీం మూర్తిమైశ్వరీమ్ ।

పురుషాఖ్యం విదుః సర్వే పురాణార్థవిశారదాః ॥ ౧౨ ॥

చక్షుషశ్చరణస్యాపి రూపస్యాగ్నేస్తథైవ చ ।

అఘోరాఖ్యామధిష్ఠాత్మీం మూర్తిమాహుర్మనీషిణః ॥ ౧౩ ॥

రమనాయాశ్చ పాయోశ్చ రసస్యాపాం తథైవ చ ।

ఈశ్వరీం వామదేవాఖ్యాం మూర్తిం తన్నిరతాం విదుః ॥ ౧౪ ॥

పూణస్య వైవోపస్థస్య గన్ధస్య చ భువన్తథా ।

సద్యోజ్ఞాతాహ్వాయాం మూర్తిమీశ్వరీం సమ్ప్రచక్షతే ॥ ౧౫ ॥

మూర్తయః పఞ్చ దేవస్య వన్ధనీయాః ప్రయత్నతః ।

శ్రేయోఽర్థిర్నురైర్నిత్యం శ్రేయసామేకహేతవః ॥ ౧౬ ॥

తస్య దేవాదిదేవస్య మూర్త్యష్టకమయం జగత్ ।

తస్మిన్ వ్యాప్య స్థితం విశ్వం సూత్రే మణిగణా ఇవ ॥ ౧౭ ॥

శర్వో భవన్తథా రుద్ర ఉగ్రో భీమః పశోః పతిః ।

ఈశానశ్చ మహాదేవో మూర్తయశ్చాష్ట విశ్రుతాః ॥ ౧౮ ॥

భూమ్యుమ్భాఽగ్నిమరుదోఽస్యమక్షేత్రజ్ఞార్కనిశాకరాః ।
 అధిష్ఠితా మహేశస్య శర్వాద్యైరష్టమూర్తిభిః ॥ ౧౯ ॥
 చరాచరాత్మకం విశ్వం ధత్తే విశ్వమృరాత్మికా ।
 శార్వీ ర్భివాహ్వయా మూర్తిరితి శాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥ ౨౦ ॥
 సజ్జీవనం సమస్తస్య జగతః సలిలాత్మికాజ్ఞే ।
 భాపీతి గీయతే మూర్తిభవస్య పరమాత్మనః ॥ ౨౧ ॥
 బహిరస్తర్గతా విశ్వం వ్యాప్య తేజోమయీ శుభా ।
 రౌద్రీ రుద్రావ్యయా మూర్తిరాస్థితా ఘోరరూపిణీ ॥ ౨౨ ॥
 స్పృష్టయత్యనిలాత్మేదం బిభర్తి స్పృష్టతే స్వయమ్ ।
 ఙ్గ్రీతి కథ్యతే సద్భిర్మూర్తిరుగ్రస్య వేధసః ॥ ౨౩ ॥
 సర్వావకాశదా సర్వవ్యాపికా గగనాత్మికా ।
 మూర్తిర్భిమస్య భీమాఖ్యా భూతవృన్దస్య భేదికా ॥ ౨౪ ॥
 సర్వాత్మనామధిష్ఠాత్రి సర్వక్షేత్రనివాసినీ ।
 మూర్తిః పశుపతేరేయా పశుపాశనికృన్తనీ ॥ ౨౫ ॥
 దీపయన్తి జగత్సర్వం దివాకరసమాహ్వయా ।
 ఈశానాఖ్యా మహేశస్య మూర్తిర్దివి విసర్పతి ॥ ౨౬ ॥
 ఆప్యాయయతి యో విశ్వమమృతాంశుర్నిశాకరః ।
 మహాదేవస్య సా మూర్తిర్మహాదేవసమాహ్వయా ॥ ౨౭ ॥
 ఆత్మా తస్యాష్టమీ మూర్తిః శివస్య పరమాత్మనః ।
 వ్యాపికేతరమూర్తీనాం విశ్వం తస్మాత్ శివాత్మకమ్ ॥ ౨౮ ॥
 వృక్షస్య మూలనేకేన శాఖాః పుష్పన్తి వై యథా ।
 శివస్య పూజయా తద్వత్పుష్పత్యస్య వపురగత్ ॥ ౨౯ ॥
 సర్వాభయప్రదానం చ సర్వానుగ్రహణం తథా ।
 సర్వోపకారకరణం శివస్యారాధనం విదుః ॥ ౩౦ ॥
 యథేహ పుత్రపౌత్రాదేః ప్రీత్యా ప్రీతో భవేత్పితా ।
 తథా సర్వస్య సమీప్త్యా ప్రీతో భవతి శక్తరః ॥ ౩౧ ॥
 దేహినో యస్య కస్యాపి క్రియతే యది నిగ్రహః ।
 అనిష్టమష్టమూర్తైస్తత్కృతమేవ న సంశయః ॥ ౩౨ ॥

అష్టమూర్త్యాత్మనా విశ్వమధిష్ఠాయ స్థితం శివమ్ ।
భజస్య సర్వభావేన రుద్రం పరమకారణమ్ ॥ ౩౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే కృష్ణాయోపమన్యోరుపదేశ
నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౩॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్జురాభ్యాం నమః ॥

౭.౨.౪. చతుర్థోఽధ్యాయః । గౌరీశక్జురవిభూతియోగః ।

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।

భగవన్ పరమేశస్య శర్వస్యామితతేజసః ।

మూర్తిభిర్విశ్వమేవేదం యథా వ్యాప్తం తథా శ్రుతమ్ ॥ ౧॥

అధైతత్ జ్ఞాతుమిచ్ఛామి యాథాత్మ్యం పరమేశయోః ।

స్త్రీపుంభావాత్మకం చేదం తాభ్యాం కథమధిష్ఠితమ్ ॥ ౨॥

ఉపమన్యురువాచ ।

శ్రీమద్విభూతిం శివయోర్యాథాత్మ్యం చ సమాసతః ।

వక్ష్యే తద్విస్తరాద్వక్తుం భవేనాపి న శక్యతే ॥ ౩॥

శక్తి సాక్షాన్మహాదేవీ మహాదేవశ్చ శక్తిమాన్ ।

తయోర్విభూతిలేశో వై సర్వమేతచ్ఛరాచరమ్ ॥ ౪॥

వస్తు కింఞ్చిదచిద్రూపం కింఞ్చిద్వస్తు చిదాత్మకమ్ ।

ద్వయం శుద్ధమశుద్ధం చ పరం చాపరమేవ చ ॥ ౫॥

యత్సంసరతి చిచ్ఛక్రమచిచ్ఛక్రసమన్వితమ్ ।

తదేవాశుద్ధమపరమితరం తు పరం శుభమ్ ॥ ౬॥

అపరం చ పరం చైవ ద్వయం చిదచిదాత్మకమ్ ।

శివస్య చ శివాయాశ్చ స్వామ్యం చైతత్స్వభావతః ॥ ౭॥

శివయోర్వై వశే విశ్వం న విశ్వస్య వశే శివౌ ।

ఈశితవ్యమిదం యస్మాత్తస్మాద్విశ్వేష్వరౌ శివౌ ॥ ౮॥

యథా శివస్తథా దేవీ యథా దేవీ తథా శివః ।

నానయోరస్తరం విద్యాచ్ఛస్త్వచన్ద్రికయోరివ ॥ ౯ ॥
 చన్ద్రో న ఖలు భాత్యేష యథా చన్ద్రికయా వినా ।
 న భాతి విద్యమానోఽపి తథా శక్త్యా వినా శివః ॥ ౧౦ ॥
 ప్రభయా హి వినా యద్వద్భానురేష న విద్యతే ।
 ప్రభా చ భానునా తేన సుతరాం తదుపాశ్రయా ॥ ౧౧ ॥
 ఏవం పరస్పరాపేక్షా శక్తిశక్తిమతోః స్థితా ।
 న శివేన వినా శక్తిర్న శక్త్యా చ వినా శివః ॥ ౧౨ ॥
 శక్తౌ యయా శివో నిత్యం భక్తౌ ముక్తౌ చ దేహినామ్ ।
 ఆద్యా సైకా పరా శక్తిశ్చిన్మయీ శివసంశ్రయా ॥ ౧౩ ॥
 యామాహురఖిలేశస్య తైస్సైరనుగుణైర్గుణైః ।
 సమానధర్మిణీమేవ శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౧౪ ॥
 సైకా పరా చ చిద్రూపా శక్తిః ప్రసవధర్మిణీ ।
 విభజ్య బహుధా విశ్వం విదధాతి శివేచ్ఛయా ॥ ౧౫ ॥
 సా మూలప్రకృతిర్మాయా త్రిగుణా చ త్రిధా స్మృతా ।
 శివయా చ విపర్యస్తం యయా తతమిదం జగత్ ॥ ౧౬ ॥
 ఏకధా చ ద్విధా చైవ తథా శతసహస్రధా ।
 శక్తయః ఖలు భిద్యన్తే బహుధా వ్యవహారతః ॥ ౧౭ ॥
 శివేచ్ఛయా పరాశక్తిః శివతత్త్వైకతాం గతా ।
 తతః పరిస్ఫురత్యాదౌ సర్వే త్తైలం తిలాదివ ॥ ౧౮ ॥
 తతః క్రియాఖ్యయా శక్త్యా శక్తౌ శక్తిమదుత్థయా ।
 తస్యాం విక్షోభ్యమాణాయామాదౌ నాదః సముద్భవౌ ॥ ౧౯ ॥
 నాదాద్వినిఃస్సృతో బిన్దుర్బిన్దుదేవః సదాశివః ।
 తస్మాన్ మహేశ్వరో జాతః శుద్ధవిద్యా మహేశ్వరాత్ ॥ ౨౦ ॥
 సా వాచామీశ్వరీ శక్తిర్వాగీశాఖ్యా హి శూలినః ।
 యా సా వర్ణస్వరూపేణ మాతృకేఽపి విజృమ్భతే ॥ ౨౧ ॥
 అథానస్తసమావేశాన్మాయా కాలమవాస్పృజత్ ।
 నియతిం చ కలాం విద్యాం కలాతో రాగపూరుషౌ ॥ ౨౨ ॥

మాయాతః పునరేవాభూదవ్యక్తం త్రిగుణాత్మకమ్ |
 త్రిగుణాచ్చ తతోఽవ్యక్తాద్విభక్తాః స్యుస్త్రయో గుణాః || ౨౩||
 సత్త్వం రజస్మశ్చేతి యైర్వ్యాప్తమఖిలం జగత్ |
 గుణేభ్యః క్షోభ్యమాణేభ్యో గుణేశాఖ్యాస్త్రిమూర్తయః || ౨౪||
 అభవన్ మహదాదీని తత్త్వాని చ యథాక్రమమ్ |
 తేభ్యః స్యురణ్ణపిణ్ణాని త్వసణ్ణ్యాని శివాజ్ఞయా |
 అధిష్ఠితాన్యనన్తాద్వైర్విద్వేషైశ్చక్రవర్తిభిః || ౨౫||
 శరీరాన్తరభేదేన శక్తేర్భేదాః ప్రకీర్తితాః |
 నానారూపాస్తు విజ్ఞేయాః స్థూలసూక్ష్మవిభేదతః || ౨౬||
 రుద్రస్య రాద్రీ సా శక్తిర్విష్ణోర్వై వైష్ణవీ మతా |
 బ్రహ్మణీ బ్రహ్మణః ప్రోక్తా చేన్ద్రస్యైస్త్రితి కథ్యతే || ౨౭||
 కిమత్ర బహునోక్తేన యద్విశ్వమితి కీర్తితమ్ |
 శక్యాత్మవైవ తద్వ్యాప్తం యథా దేహేఽన్తరాత్మనా || ౨౮||
 తస్మాచ్ఛక్తిమయం సర్వం జగత్థావరజజ్ఞమమ్ |
 కలా యా పరమా శక్తిః కథితా పరమాత్మనః || ౨౯||
 ఏవమేషా పరా శక్తిరీశ్వరేచ్ఛానుయాయినీ |
 స్థిరం చరం చ యద్విశ్వం సృజతీతి వినిశ్చయః || ౩౦||
 జ్ఞానక్రియా వికీర్ణాభిస్త్రిసృభిః స్వాత్మశక్తిభిః |
 శక్తిమానీశ్వరః శశ్వత్ విశ్వం వ్యాప్యాధిష్ఠిషతి || ౩౧||
 ఇదమిత్యమిదం నేత్రం భవేదిత్యేవమాత్మికా |
 ఇచ్ఛాశక్తిర్మహేశస్య నిత్యా కార్యనియామికా || ౩౨||
 జ్ఞానశక్తిస్తు తత్కార్యం కరణం కారణం తథా |
 ప్రయోజనం చ తత్త్వేన బుద్ధిరూపాధ్యవస్యతి || ౩౩||
 యథేప్పితం క్రియాశక్తిర్వ్యాధ్యవసితం జగత్ |
 కల్పయత్యఖిలం కార్యం క్షణాత్సంకల్పరూపిణీ || ౩౪||
 యథాశక్తి త్రయోత్థానం శక్తిప్రసవధర్మిణీ |
 శక్త్యా పరమయా నున్నా ప్రసూతే సకలం జగత్ || ౩౫||
 ఏవం శక్తిసమాయోగాత్ శక్తిమానుచ్యతే శివః |

శక్తిశక్తిమదుత్థం తు శాక్తం శైవమిదం జగత్ ॥ ౩౬ ॥

యథా న జాయతే పుత్రః పితరం మాతరం వినా ।

తథా భవం భవానీం చ వినా నైతచ్ఛరాచరమ్ ॥ ౩౭ ॥

స్త్రీపుంసప్రభవం విశ్వం స్త్రీపుంసాత్మకమేవ చ

స్త్రీపుంసయోర్విభూతిశ్చ స్త్రీపుంసాభ్యామధిష్ఠితమ్ ॥ ౩౮ ॥

పరమాత్మా శివః ప్రోక్తః శివా సా చ ప్రకీర్తితా

శివః సదాశివః ప్రోక్తః శివా సా చ మనోన్మనీ ।

శివో మహేశ్వరో జ్ఞేయః శివా మాయేతి కథ్యతే ॥ ౩౯ ॥

పురుషః పరమేశానః ప్రకృతిః పరమేశ్వరీ ।

రుద్రో మహేశ్వరః సాక్షాద్ రుద్రాణీ రుద్రవల్లభా ॥ ౪౦ ॥

విష్ణుర్విశ్వేశ్వరో దేవో లక్ష్మీర్విశ్వేశ్వరప్రియా ।

బ్రహ్మ శివో యదా స్రష్టా బ్రహ్మాణీ బ్రహ్మణః ప్రియా ॥ ౪౧ ॥

భాస్కరో భగవాన్ శమ్భుః ప్రభా భగవతీ శివా ।

మహేంద్రో మన్మథారాతిః శచీ శైలేన్ద్రకన్యకా ॥ ౪౨ ॥

జాతవేదా మహాదేవః స్వాహా శర్వార్ధదేహినీ ।

యమస్త్రీయమ్భకో దేవస్తత్ప్రియా గిరికన్యకా ॥ ౪౩ ॥

నిర్మతిర్భగవానీశో నైర్మతీ నగనన్దినీ ।

వరుణో భగవాన్ రుద్రో వారుణీ భూధరాత్మజా ॥ ౪౪ ॥

బాలేన్దుశేఖరో వాయుః శివా శివమనోహరా ।

యక్షో యజ్ఞశిరోహర్తా ఋద్ధిర్హిమగిరీన్ద్రజా ॥ ౪౫ ॥

చన్ద్రార్ధశేఖరశ్చన్ద్రో రోహిణీ రుద్రవల్లభా ।

ఈశానః పరమేశానస్తదార్యా పరమేశ్వరీ ॥ ౪౬ ॥

అనన్తవలయోఽనన్తో హ్యనన్తానన్తవల్లభా ।

కాలాగ్నిరుద్రః కాలారిః కాలీ కాలాన్తకప్రియా ॥ ౪౭ ॥

పురుషాఖ్యో మనుః శమ్భుః శతరూపా శివప్రియా ।

దక్షః సాక్షాన్మహాదేవః ప్రసూతిః పరమేశ్వరీ ॥ ౪౮ ॥

రుచిర్భవో భవానీ చ బుధైరాకూతిరుచ్యతే ।

భృగుర్భగాక్షిహా దేవః ఖ్యాతిస్త్రీనయనప్రియా ॥ ౪౯ ॥

మరీచిర్భగవాన్ రుద్రః సమ్భూతిః శర్వవల్లభా ।
 గణ్గాధరోఽఙ్గరా జ్ఞేయః స్మృతిః సాక్షాదుమా స్మృతా ॥ ౫౦ ॥
 పులస్త్యః శశభృన్మౌలిః ప్రీతిః కాన్తా పినాకినః ।
 పులహస్తీపురధ్వంసీ తత్ప్రియా తు శివప్రియా ॥ ౫౧ ॥
 క్రతుధ్వంసీ క్రతుః ప్రోక్తః సన్నతిర్దయితా విభోః ।
 త్రినేత్రోఽత్రిరుమా సాక్షాదనసూయా స్మృతా బుధైః ॥ ౫౨ ॥
 కశ్యపః కాలహా దేవో దేవమాతా మహేశ్వరీ ।
 వసిష్ఠో మన్మథారాతిర్దేవీ సాక్షాదరున్ధతీ ॥ ౫౩ ॥
 శక్కురః పురుషాః సర్వే స్త్రియః సర్వా మహేశ్వరీ ।
 సర్వే స్త్రీపురుషాస్తస్మాత్తయోరేవ విభూతయః ॥ ౫౪ ॥
 విషయా భగవానీశో విషయః పరమేశ్వరీ ।
 శ్రావ్యం సర్వముమారూపం శ్రోతా శూలవరాయుధః ॥ ౫౫ ॥
 ప్రష్టవ్యం వస్తుజాతం తు ధత్తే శక్కురవల్లభా ।
 ప్రష్టా స ఏవ విశ్వాత్మా బాలచన్ద్రావతంసకః ॥ ౫౬ ॥
 ద్రష్టవ్యం వస్తురూపం తు బిభర్తి భవవల్లభా ।
 ద్రష్టా విశ్వేశ్వరో దేవః శశిఖణ్ణశిఖామణిః ॥ ౫౭ ॥
 రసజాతం మహాదేవీ దేవో రసయితా శివః ।
 ప్రేయజాతం చ గిరిజా ప్రేయాంశ్చైవ గరాశనః ॥ ౫౮ ॥
 మన్తవ్యవస్తుతాం ధత్తే సదా దేవీ మహేశ్వరీ ।
 మన్తా స ఏవ విశ్వాత్మా మహాదేవో మహేశ్వరః ॥ ౫౯ ॥
 బోధవ్యవస్తురూపం తు బిభర్తి భవవల్లభా ।
 దేవః స ఏవ భగవాన్ బోధా ముగ్ధేన్ద్రశేఖరః ॥ ౬౦ ॥
 ప్రాణః పినాకీ సర్వేషాం ప్రాణీనాం భగవాన్ ప్రభుః ।
 ప్రాణస్థితిస్తు సర్వేషామమ్బికా చామ్బురూపిణీ ॥ ౬౧ ॥
 బిభర్తి క్షేత్రతాం దేవీ త్రిపురాన్తకవల్లభా ।
 క్షేత్రజ్ఞత్వం తదా ధత్తే భగవాన్స్తకాన్తకః ॥ ౬౨ ॥
 అహః శూలాయుధో దేవః శూలపాణిప్రియా నిశా ।

ఆకాశః శంకరో దేవః పృథివీ శంకరప్రియా ॥ ౬౩॥
 సముద్రో భగవానీశో వేలా శైలేన్ద్రకన్యకా ।
 వృక్షో వృషధ్వజో దేవో లతా విశ్వేశ్వరప్రియా ॥ ౬౪॥
 పుల్లిజమఖిలం ధత్తే భగవాన్ పురశాసనః ।
 స్త్రీలింగం చాఖిలం ధత్తే దేవీ దేవమనోరమా ॥ ౬౫॥
 శబ్దజాలమశేషం తు ధత్తే సర్వస్య వల్లభా ।
 అర్ధస్వరూపమఖిలం ధత్తే ముగ్ధేన్ద్రశేఖరః ॥ ౬౬॥
 యస్య యస్య పదార్థస్య యా యా శక్తిరుదాహృతా ।
 సా సా విశ్వేశ్వరీ దేవీ స స సర్వో మహేశ్వరః ॥ ౬౭॥
 యత్పరం యత్పవిత్రం చ యత్పుణ్యం యచ్ఛ మజ్గలమ్ ।
 తత్తదాహ మహాభాగాస్తయోస్తేజోవిజృమ్భితమ్ ॥ ౬౮॥
 యథా దీపస్య దీప్తస్య శిఖా దీపయతే గృహమ్ ।
 తథా తేజస్తయోరేతద్ వ్యాప్య దీపయతే జగత్ ॥ ౬౯॥
 తృణాదిశివమూర్త్యంతం విశ్వఖ్యాతిశయక్రమః ।
 సన్నికర్షకమవశాత్తయోరితి పరా శ్రుతిః ॥ ౭౦॥
 సర్వాకారాత్మకావేతౌ సర్వశ్రేయోవిధాయినౌ ।
 పూజనీయౌ నమస్కార్యౌ చిన్తనీయౌ చ సర్వదా ॥ ౭౧॥
 యథాప్రజ్ఞమిదం కృష్ణ యాథాత్మ్యం పరమేశయోః ।
 కథితం హి మయా తేఽద్య న తు తావదియత్తయా ॥ ౭౨॥
 తత్కథం శక్యతే వక్తుం యాథాత్మ్యం పరమేశయోః ।
 మహతామపి సర్వేషాం మనసోఽపి బహిర్గతమ్ ॥ ౭౩॥
 అన్తర్గతమనన్యానామీశ్వరార్చితచేతసామ్ ।
 అన్యేషాం బుద్ధ్యనారూఢమారూఢం చ యథైవ తత్ ॥ ౭౪॥
 యేయముక్తా విభూతిర్యై ప్రాకృతీ సా పరా మతా ।
 అప్రాకృతాం పరామన్యాం గుహ్యం గుహ్యవిదో విదుః ॥ ౭౫॥
 యతో వాచో నివర్తన్తే మనసా చేన్ద్రియైః సహ ।
 అప్రాకృతీ పరా చైషా విభూతిః పారమేశ్వరీ ॥ ౭౬॥

సైవేహ పరమం ధామ సైవేహ పరమా గతిః ।

సైవేహ పరమా కాష్ఠా విభూతిః పరమేష్ఠినః ॥ ౭౭ ॥

తాం ప్రాప్తుం ప్రయతన్తేఽత్ర జితశ్వాసా జితేన్ద్రియాః ।

గర్భకారాగ్రహద్వారం నిశ్చిద్రం ఘటితం యథా ॥ ౭౮ ॥

సంసారాశివిషాలీఢమృతసంజ్ఞీవనోషధమ్ ।

విభూతిం శివయోర్విద్వాన్న బిభేతి కుతశ్చన ॥ ౭౯ ॥

యః పరామపరాం చైవ విభూతిం వేత్తి తత్త్వతః ।

సోఽపరాం భూతిముల్లఙ్ఘ్య పరాం భూతిం సమశ్నుతే ॥ ౮౦ ॥

ఏతత్తే కథితం కృష్ణ యాథాత్మ్యం పరమాత్మనోః ।

రహస్యమపి యోగ్యోఽసి భర్తభక్తో భవానితి ॥ ౮౧ ॥

నాశిష్యేభ్యోఽప్యతేవేభ్యో నాభక్తేభ్యః కదాచన ।

వ్యాహరేదీశయోర్భూతిమితి వేదానుశాసనమ్ ॥ ౮౨ ॥

తస్మాత్త్వమతికల్యాణ పరేభ్యః కథయేన్న హి ।

త్వాదృశేభ్యోఽనురూపేభ్యః కథయైతన్న చాన్యథా ॥ ౮౩ ॥

విభూతిమేతాం శివయోర్గ్యోగ్యేభ్యో యః ప్రదాపయేత్ ।

సంసారసాగరాన్ ముక్తః శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౮౪ ॥

కీర్తనాదస్య నశ్యన్తి మహాన్త్యః పాపకోటయః ।

త్రిచ్ఛతుర్థా సమభ్యస్తైర్విసశ్యన్తి తతోఽధికాః ॥ ౮౫ ॥

నశ్యన్త్యనిష్ఠరిపవో వర్ధన్తే సుహృదస్తథా ।

విద్యా చ వర్ధతే శైవీ మతిః సత్యే ప్రవర్తతే ॥ ౮౬ ॥

భక్తిః పరాః శివే సామ్నే సానుగే సపరిచ్ఛిదే ।

యద్యదిష్టతమం చాన్యత్తత్తదాప్నోత్యసంశయమ్ ॥ ౮౭ ॥

అన్తఃశుచిః శివే భక్తో విస్రబ్ధః కీర్తయేద్యది ।

ప్రబలైః కర్మభిః పూర్వైః ఫలం చేత్ప్రతిబధ్యతే ।

పునః పునః సమభ్యస్యేత్తస్య నాస్తీహ దుర్లభమ్ ॥ ౮౮ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే గౌరీశఙ్కరవిభూతియోగో

నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౪ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్తిరాభ్యాం నమః ॥

౭.౨.౫. పంచమోఽధ్యాయః । పశుపతిత్వజ్ఞానయోగః ।

ఉపమన్యురువాచ ।

విగ్రహం దేవదేవస్య విశ్వమేతత్ చరాచరమ్ ।

తదేవం న విజానన్తి పశవః పాశగౌరవాత్ ॥ ౧॥

తమేకమేవ బహుధా వదన్తి యదునన్దన ।

అజానన్తః పరం భావమవికల్పం మహర్షయః ॥ ౨॥

అపరం బ్రహ్మరూపం చ పరం బ్రహ్మాత్మకం తథా ।

కేచిదాపచుర్మహాదేవమనాదినిధనం పరమ్ ॥ ౩॥

భూతేన్ద్రియాన్తఃకరణప్రధానవిషయాత్మకమ్ ।

అపరం బ్రహ్మ నిర్దిష్టం పరం బ్రహ్మ చిదాత్మకమ్ ॥ ౪॥

బృహత్త్వాద్ బృంహణత్వాద్వా బ్రహ్మ చేత్యభిధీయతే ।

ఉభే తే బ్రహ్మణో రూపే బ్రహ్మణోఽధిపతేః ప్రభోః ।

విద్యావిద్యాస్వరూపీతి కైశ్చిదీశో నిగద్యతే ॥ ౫॥

విద్యాం తు చేతనాం ప్రాహుస్తథావిద్యామచేతనామ్ ।

విద్యావిద్యాత్మకం చైవ విశ్వం విశ్వగురోర్విభోః ॥ ౬॥

రూపమేవ న సన్దేహో విశ్వం తస్య వశే యతః ।

భ్రాన్తిర్విద్యా పరా చేతి శార్వం రూపం పరం విదుః ॥ ౭॥

అయథాబుద్ధిర్థేషు బహుధా భ్రాన్తిరుచ్యతే ।

యథార్థాకారసంవిత్తిర్విద్యేతి పరికీర్త్యతే ॥ ౮॥

వికల్పరహితం తత్త్వం పరమిత్యభిధీయతే ।

వైపరీత్యాదసత్ శబ్దః కథ్యతే వేదవాదిభిః ॥ ౯॥

తయోః పతిత్వాత్తు శివః సదసత్పతిరుచ్యతే ।

క్షరాక్షరాత్మకం ప్రాహుః క్షరాక్షరపరం పరే ॥ ౧౦॥

క్షరః సర్వాణి భూతాని కూటస్థోఽక్షర ఉచ్యతే ।

ఉభే తే పరమేశస్య రూపే తస్య వశే యతః ॥ ౧౧॥

తయోః పరః శివః శాన్తః క్షరాక్షరాపరః స్మృతః ।

సమష్టివ్యష్టిరూపం చ సమష్టివ్యష్టికారణమ్ ॥ ౧౨ ॥
 వదన్తి మునయః కేచిత్ శివం పరమకారణమ్ ।
 సమష్టిమాహురవ్యక్తం వ్యష్టిం వ్యక్తం తథైవ చ ॥ ౧౩ ॥
 తే రూపే పరమేశస్య తదిచ్ఛాయాః ప్రవర్తనాత్ ।
 తయోః కారణభావేన శివం పరమకారణమ్ ॥ ౧౪ ॥
 కారణార్థవిదః ప్రాహుః సమష్టివ్యష్టికారణమ్ ।
 జాతివ్యక్తిస్వరూపీతి కథ్యతే కైశ్చిదీశ్వరః ॥ ౧౫ ॥
 యా పిణ్ణేఽప్యనువర్తేత సా జాతిరితి కథ్యతే ।
 వ్యక్తిర్వ్యావృత్తిరూపం తం పిణ్ణజాతం సమాశ్రయమ్ ॥ ౧౬ ॥
 జాతయో వ్యక్తయత్యైవ తదాజ్ఞాపరిపాలితాః ।
 యతస్తతో మహాదేవో జాతివ్యక్తివపుః స్మృతః ॥ ౧౭ ॥
 ప్రధానపురుషవ్యక్తకాలాత్మా కథ్యతే శివః ।
 ప్రధానం ప్రకృతిం ప్రాహుఃక్షేత్రజ్ఞం పురుషం తథా ॥ ౧౮ ॥
 త్రయోవింశతితత్త్వాని వ్యక్తమాహుర్మనీషిణః ।
 కాలః కార్యప్రపత్సాస్య పరిణామైకకారణమ్ ॥ ౧౯ ॥
 ఏషామీశోఽధిపో ధాతా ప్రవర్తకనివర్తకః ।
 ఆవిర్భావతిరోభావహేతురేకః స్వరాడజః ॥ ౨౦ ॥
 తస్మాత్ ప్రధానపురుషవ్యక్తకాలస్వరూపవాన్ ।
 హేతుర్నేతాధిపస్తేషాం ధాతా చోక్తో మహేశ్వరః ॥ ౨౧ ॥
 విరాడ్ హిరణ్యగర్భాత్మా కైశ్చిదీశో నిగద్యతే ।
 హిరణ్యగర్భో లోకానాం హేతుర్విశ్వాత్మకో విరాట్ ॥ ౨౨ ॥
 అస్తర్యామి పరశ్చేతి కథ్యతే కవిభిః శివః ।
 ప్రాజ్ఞస్థైరవిశ్వాత్మేత్యపరే సమ్ప్రచక్షతే ॥ ౨౩ ॥
 తురీయమపరే ప్రాహుః సౌమ్యమేవ పరే విదుః ।
 మాతా మానం చ మేయం చ మతిం చాహురథాపరే ॥ ౨౪ ॥
 కర్తా క్రియా చ కార్యం చ కరణం కారణం పరే ।
 జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యాత్మేత్యపరే సమ్ప్రచక్షతే ॥ ౨౫ ॥

తురీయమపరే ప్రాహుస్తుర్వాతీతమితీతరే ।
 తమాహుర్విగుణం కేచిద్గుణవంతం పరే విదుః ॥ ౨౬ ॥
 కేచిత్సంసారిణం ప్రాహుస్తమసంసారిణం పరే ।
 స్వతస్త్తమపరే ప్రాహురస్వతస్త్తం పరే విదుః ॥ ౨౭ ॥
 ఘోరమిత్యపరే ప్రాహుః సౌమ్యమేవ పరే విదుః ।
 రాగవంతం పరే ప్రాహుర్వీతరాగం తథా పరే ॥ ౨౮ ॥
 నిష్క్రియం చ పరే ప్రాహుః సక్రియం చేతరే జనాః ।
 నిర్నిష్ఠియం పరే ప్రాహుః సేన్ఠియం చ తథా పరే ॥ ౨౯ ॥
 ధ్రువమిత్యపరే ప్రాహుస్తమధ్రువమితీతరే ।
 అరూపం కేచిదాహుర్వై రూపవంతం పరే విదుః ॥ ౩౦ ॥
 అదృశ్యమపరే ప్రాహుర్దృశ్యమిత్యపరే విదుః ।
 వాచ్యమిత్యపరే ప్రాహురవాచ్యమితి చాపరే ।
 శబ్దాత్మకం పరే ప్రాహుశబ్దాత్మకమథాపరే ॥ ౩౧ ॥
 కేచిత్ చింతామయం ప్రాహుశ్చింతయా రహితం పరే ।
 జ్ఞానాత్మకం పరే ప్రాహుర్విజ్ఞానమితి చాపరే ॥ ౩౨ ॥
 కేచిత్ జ్ఞేయమితి ప్రాహురజ్ఞేయమితి కేచన ।
 పరమేకే తమేవాహురపరం చ తథా పరే ॥ ౩౩ ॥
 ఏవం వికల్పమానం తు యాథాత్మ్యం పరమేష్ఠినః ।
 నాధ్యవస్యన్తి మునయో నానాప్రత్యయకారణాత్ ॥ ౩౪ ॥
 యేః పునః సర్వభావేన ప్రపన్నాః పరమేశ్వరమ్ ।
 తే హి జానన్త్యయత్సేన శివం పరమకారణమ్ ॥ ౩౫ ॥
 యావత్పశుర్నైవ పశ్యత్యనీశం
 కవిం పురాణం భువనస్యేశితారమ్ ।
 తావద్దుఃఖే వర్తతే బద్ధపాశః
 సంసారేఽస్మిన్చైకనేమిక్రమేణ ॥ ౩౬ ॥
 యదా పశ్యః పశ్యతే రుక్మవర్ణం
 కర్తారమీశం పురుషం బ్రహ్మయోనిమ్ ।
 తదా విద్వాన్పుణ్యపాపే విధూయ

నిరజ్ఞానః పరమముపైతి సామ్యమ్ ॥ ౩౭॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే పశుపతిత్వజ్ఞానయోగో
నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౫॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౬. షష్ఠోఽధ్యాయః । శివతత్త్వవర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।

న శివస్యాణవో బంధః కారోఽయే మామేయ ఏవ వా ।

ప్రాకృతో వాథ బోధా వా హ్యహంకారాత్మకస్తథా ॥ ౧॥

నైవాస్య మానసో బంధో న చైత్తో నేన్ద్రియాత్మకః ।

న చ తన్మాత్రబంధోఽపి భూతబంధో న కశ్చన ॥ ౨॥

న చ కాలః కలా చైవ నావిద్యా నియతిస్తథా ।

న రాగో న చ విద్వేషః శంభోరమితతేజసః ॥ ౩॥

న చాస్త్వభినివేశోఽస్య కుశలాకుశలాన్యపి ।

కర్మాణి తద్విపాకశ్చ సుఖదుఃఖే చ తత్ఫలే ॥ ౪॥

ఆశయైర్నాపి నమృత్యుః సంస్కారైః కర్మణామపి ।

భోగైశ్చ భోగసంస్కారైః కాలత్రితయగోచరైః ॥ ౫॥

న తస్య కారణం కర్తా నాదిరస్తస్తథాస్తరమ్ ।

న కర్మ కరణం వాపి నాకార్యం కార్యమేవ చ ॥ ౬॥

నాస్య బంధురబంధుర్వా నియంతా ప్రేరకోఽపి వా ।

న పతిర్న గురుస్త్రాతా నాధికో న సమస్తథా ॥ ౭॥

న జన్మమరణే తస్య న కాఙ్క్షితమకాఙ్క్షితమ్ ।

న విధిర్న నిషేధశ్చ న ముక్తిర్న చ బంధనమ్ ॥ ౮॥

నాస్తి యద్యదకల్యాణం తత్తదస్య కదాచన ।

కల్యాణం సకలం చాస్తి పరమాత్మా శివో యతః ॥ ౯॥

స శివః సర్వమేవేదమధిష్ఠాయ స్వశక్తిభిః ।

అప్రమ్యతః స్వతో భావః స్థితః స్థాణురతః స్మృతః ॥ ౧౦॥

శివేనాధిష్ఠితం యస్మాత్ జగత్సావరజ్జమమ్ ।
సర్వరూపః స్మృతః శర్వస్తథా జ్ఞాత్వా న ముహ్యతి ॥ ౧౧॥

శర్వో రుద్రో నమస్తస్మై పురుషః సత్పరో మహాన్ ।
హిరణ్యబాహుర్భగవాన్ హిరణ్యపతిరీశ్వరః ॥ ౧౨॥

అమ్బికాపతిరీశానః పినాకీ వృషవాహనః ।
ఏకో రుద్రః పరం బ్రహ్మ పురుషః కృష్ణపిఙ్గలః ॥ ౧౩॥

బాలాగ్రమాత్రో హృన్మధ్యే విచిన్యో దహరాన్తరే ।
హిరణ్యకేశః పద్మాక్షో హ్యరుణస్తామ్ర ఏవ చ ॥ ౧౪॥

యోఽవసర్పత్యసౌ దేవో నీలగ్రీవో హిరణ్మయః ।
సౌమ్యోఽఘోరస్తథా మిశ్రశ్చాఞ్శార్శాపృత్యోఽవ్యయః ॥ ౧౫॥

స పుంవిశేషః పరమో భగవానస్తకాన్తకః ।
చేతనాచేతనోన్ముక్తః ప్రపఞ్చాచ్ఛ పరాత్పరః ॥ ౧౬॥

శివేనాతిశయత్వేన జ్ఞానైశ్వర్యే విలోకితే ।
లోకేశాతిశయత్వేన స్థితం ప్రాహుర్మనీషిణః ॥ ౧౭॥

ప్రతిసర్గప్రసూతానాం బ్రహ్మణాం శాస్త్రవిస్తరమ్ ।
ఉపదేష్టా స ఏవాదౌ కాలావచ్ఛేదవర్తినామ్ ॥ ౧౮॥

కాలావచ్ఛేదయుక్తానాం గురూణామప్యసౌ గురుః ।
సర్వేషామేవ సర్వేశః కాలావచ్ఛేదవర్జితః ॥ ౧౯॥

శుద్ధా స్వాభావికీ తస్య శక్తిః సర్వాతిశాయినీ ।
జ్ఞానమప్రతిమం నిత్యం వపురత్యన్తనిర్మలమ్ ॥ ౨౦॥

ఐశ్వర్యమప్రతిద్వంద్వం సుఖమాత్మన్తికం బలమ్ ।
తేజఃప్రభావో వీర్యం చ క్షమా కారుణ్యమేవ చ ॥ ౨౧॥

పరిపూర్ణస్య సర్గాద్యైర్నాత్మనోఽస్తి ప్రయోజనమ్ ।
పరానుగ్రహ ఏవాస్య ఫలం సర్వస్య కర్మణః ॥ ౨౨॥

ప్రణవో వాచకస్తస్య శివస్య పరమాత్మనః ।
శివరుద్రాదిశబ్దానాం ప్రణవో హి పరః స్మృతః ॥ ౨౩॥

శమ్భోః ప్రణవవాచ్యస్య భవనాత్తజ్జపాదపి ।
యా సిద్ధిః సా పరా ప్రాప్యా భవత్యేవ న సంశయః ॥ ౨౪॥

తస్మాదేకాక్షరం దేవమాహురాగమపారగాః ।
వాచ్యవాచకయోరైక్యం మన్యమానా మనస్వినః ॥ ౨౫॥

అస్య మాత్రాః సమాఖ్యాతాశ్చతస్రో వేదమూర్ధని ।
అకారశ్చాప్యకారశ్చ మకారో నాద ఇత్యపి ॥ ౨౬॥

అకారం బహ్స్వచం ప్రాచురుకారో యజురుచ్యతే ।
మకారః సామనాదోఽస్య శ్రుతిరాథర్వణీ స్మృతా ॥ ౨౭॥

అకారశ్చ మహాబీజం రజః స్రష్టా చతుర్ముఖః ।
ఉకారః ప్రకృతిరోనిః సత్త్వం పాలయితా హరిః ॥ ౨౮॥

మకారః పురుషో బీజం తమః సంహారకో హరః ।
నాదః పరః పుమాసీశో నిర్గుణో నిష్క్రియః శివః ॥ ౨౯॥

సర్వం తిస్సభిరేవేదం మాత్రాభిర్నిఖిలం త్రిధా ।
అభిధాయ శివాత్మానం బోధయత్యర్థమాత్రయా ॥ ౩౦॥

యస్మాత్పరం నాపరమస్తి కిఞ్చిద్-
యస్మాన్నాణీయో న జ్యాయోఽస్తి కిఞ్చిత్ ।

వృక్ష ఇవ స్తభ్రో దివి తిప్తత్యేక-
స్తేనేదం పూర్ణం పురుషేణ సర్వమ్ ॥ ౩౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్ణే శివతత్త్వవర్ణనం
నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౬ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౭. సప్తమోఽధ్యాయః । శివతత్త్వకథనమ్ ।

ఉపమన్యురువచ ।

శక్తిః స్వాభవికీ తస్య విద్యా విశ్వవిలక్షణా ।

ఏకానేకస్య రూపేణ భాతి భానోరీవ ప్రభా ॥ ౧॥

అనన్తాః శక్తయో యస్యాః ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాదయః ।
 మాయాద్యాశ్చాభవన్వహోర్విస్ఫులిజ్ఞా యథా తథా ॥ ౨॥
 సదాశివేశ్వరాద్యాః హి విద్యావిద్యేశ్వరాదయః ।
 అభవన్ పురుషాశ్చాస్యాః ప్రకృతిశ్చ పరాత్పరా ॥ ౩॥
 మహదాదివిశేషాన్తాన్స్తజ్జాద్యాశ్చాపి మూర్తయః ।
 యచ్ఛాన్యదస్తే తత్సర్వం తస్యాః కార్యం న సంశయః ॥ ౪॥
 సా శక్తిః సర్వగా నూజ్ఞా ప్రబోధానన్దరూపిణీ ।
 శక్తిమానుచ్యతే దేవః శివః శీతాంశుభూషణః ॥ ౫॥
 వేద్యః శివః శివా విద్యా ప్రజ్ఞా చైవ శ్రుతిః స్మృతిః ।
 ధృతిరేషా స్థితిర్నిష్ఠా జ్ఞానేచ్ఛాకర్మశక్తయః ॥ ౬॥
 ఆజ్ఞా చైవ పరం బ్రహ్మ ద్వే విద్యే చ పరాపరే ।
 శుద్ధవిద్యా శుద్ధకలా సర్వం శక్తికృతం యతః ॥ ౭॥
 మాయా చ ప్రకృతిర్హివో వికారో వికృతిస్తథా ।
 అసచ్ఛ సచ్ఛ యత్కించోత్తయా సర్వమిదం తతమ్ ॥ ౮॥
 సా దేవీ మాయయా సర్వం బ్రహ్మాణ్డం సచరాచరమ్ ।
 మోహయత్యప్రయత్నేన మోచయత్యపి లీలయా ॥ ౯॥
 అనయా సహ సర్వేశః సప్తవింశప్రకారయా ।
 విశ్వం వ్యాప్య స్థితస్తస్మాత్ ముక్తిరత్ర ప్రవర్తతే ॥ ౧౦॥
 ముముక్షవః పురా కేచిన్మునయో బ్రహ్మవాదినః ।
 సంశయావిష్టమనసో విస్మృతశ్చైవ యథాతథమ్ ॥ ౧౧॥
 కిం కారణం కుతో జాతా జీవామః కేన వా వయమ్ ।
 కుత్రాస్మాకం సమ్ప్రతిష్ఠా కేన వాధిష్ఠితా వయమ్ ॥ ౧౨॥
 కేన వర్తామహే శశ్వత్సుఖేష్వనేషు చానిశమ్ ।
 అవిలక్ష్ణ్య చ విశ్వస్య వ్యవస్థా కేన వా కృతా ॥ ౧౩॥
 కాలస్య భావో నియతిర్యదృచ్ఛా నాత్ర యుజ్యతే ।
 భూతాని యోనిః పురుషో యోగీ వైషాం పరోఽథవా ॥ ౧౪॥
 అచేతనత్వాత్కాలాదేచ్ఛేతనత్వేఽపి చాత్మనః ।
 సుఖదుఃఖాని భూతత్వాదనీశత్వాద్విచార్యతే ॥ ౧౫॥

తద్ధ్యానయోగానుగతాః ప్రపశ్యన్ శక్తిమైశ్వరీమ్ |
 పాశవిచ్ఛేదికాం సాక్షాన్నిగూఢాం స్వగుణైర్భృశమ్ || ౧౬ ||
 తయా విచ్ఛిన్నపాశాస్తే సర్వకారణకారణమ్ |
 శక్తిమంతం మహాదేవమపశ్యన్వివ్యచక్షుషా || ౧౭ ||
 యః కారణాన్యశేషాణి కాలాత్మసహితాని చ |
 ఆప్రమేయోఽనయా శక్త్యా సకలం యోఽధితిష్ఠతి || ౧౮ ||
 తతః ప్రసాదయోగేన యోగేన పరమేణ చ |
 దృష్టేన భక్తియోగేన దివ్యాం గతిమవాప్నుయః || ౧౯ ||
 తస్మాత్సహ తథా శక్త్యా హృది పశ్యన్తి యే శివమ్ |
 తేషాం శాశ్వతికీ శాన్తిరైతరేషామితి శ్రుతిః || ౨౦ ||
 న హి శక్తిమతః శక్త్యా విప్రయోగోఽస్తి జాతుచిత్ |
 తస్మాత్ శక్తేః శక్తిమతస్తాదాత్మ్యాన్నిర్వృతిర్ద్యయోః || ౨౧ ||
 క్రమో వివక్షితో నూనం విముక్తౌ జ్ఞానకర్మణోః |
 ప్రసాదే సతి సా మూర్తిర్వస్మాత్కరతలే స్థితా || ౨౨ ||
 దేవో వా దానవో వాపి పశుర్వా విహగోఽపి వా |
 కీరో వాథ కృమిర్వాపి ముచ్యతే తత్ప్రసాదతః || ౨౩ ||
 గర్భస్థో జాయమానో వా బాలో వా తరుణోఽపి వా |
 వృద్ధో వా మ్రియమాణో వా స్వర్గస్థో వాథ నారకీ || ౨౪ ||
 పతితో వాపి ధర్మాత్మా పణ్ణితో మూఢ ఏవ వా |
 ప్రసాదే తత్క్షణాదేవ ముచ్యతే నాత్ర సంశయః || ౨౫ ||
 ఆయోగ్యానాం చ కారుణ్యాద్భక్తానాం పరమేశ్వరః |
 ప్రసీదతి న సన్దేహో విగృహ్య వివిధాన్ మలాన్ || ౨౬ ||
 ప్రసదాదేవ సా భక్తిః ప్రసాదో భక్తిసమ్భవః |
 అవస్థాభేదముత్ప्रेక్ష్య విద్వాంస్తత్ర న ముహ్యతి || ౨౭ ||
 ప్రసాదపూర్వీకా యేయం భుక్తిముక్తివిధాయినీ |
 నైవ సా శక్యతే ప్రాప్తుం నరైరేకేన జన్మనా || ౨౮ ||

అనేకజన్మసిద్ధానాం శ్రౌతస్మార్తానువర్తినామ్ ।

విరక్తానాం ప్రబుద్ధానాం ప్రసీదతి మహేశ్వరః ॥ ౨౯॥

ప్రసన్నే సతి దేవేశే పశౌ తస్మిన్ ప్రవర్తతే ।

అస్తి నాథో మమేత్యల్పా భక్తిర్బుద్ధిపురఃసరా ॥ ౩౦॥

తపసా వివిధైః శైవైర్ధర్మైః సంయుజ్యతే నరః ।

తత్రయోగే తదభ్యాసస్తతో భక్తిః పరా భవేత్ ॥ ౩౧॥

పరయా చ తయా భక్త్యా ప్రసాదో లభ్యతే పరః ।

ప్రసాదాత్సర్వపాశేభ్యో ముక్తిర్ముక్తస్య నిర్వృతిః ॥ ౩౨॥

అల్పభావోఽపి యో మర్త్యః సోఽపి జన్మత్రయాత్పరమ్ ।

న యోనియస్త్రపీడాయై భవేన్నైవాత్ర సంశయః ॥ ౩౩॥

సాక్షానక్షా చ యా సేవా సా భక్తిరితి కథ్యతే ।

సా పునర్భిద్యతే త్రేధా మనోవాక్కాయసాధవైః ॥ ౩౪॥

శివరూపాదిచింతా యా సా సేవా మానసీ స్మృతా ।

జపాదిర్వాచికీ సేవా కర్మపూజాది కాయికీ ॥ ౩౫॥

సేయం త్రిసాధనా సేవా శివధర్మశ్చ కథ్యతే ।

స తు పఞ్చవిధః ప్రోక్తః శివేన పరమాత్మనా ॥ ౩౬॥

తపః కర్మ జపో ధ్యానం జ్ఞానం చేతి సమాసతః ।

కర్మ లిఖ్యార్చనాద్యం చ తపశ్చాన్త్రాయణాదికమ్ ॥ ౩౭॥

జపస్త్రిధా శివాభ్యాసశ్చింతా ధ్యానం శివస్య తు ।

శివాగమోక్తం యజ్ఞానం తదత్ర జ్ఞానముచ్యతే ॥ ౩౮॥

శ్రీకణ్ఠేన శివేనోక్తం శివాయై చ శివాగమః ।

శివాశ్రితానాం కారుణ్యాచ్ఛ్రేయసామేకసాధనమ్ ॥ ౩౯॥

తస్మాద్వివర్ధయేద్భక్తిం శివే పరమకారణే ।

త్యజేచ్ఛ విషయాసక్తం శ్రేయోఽర్థీ మతిమాన్సరః ॥ ౪౦॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివతత్త్వకథనం
నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౭॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౮. అష్టమోఽధ్యాయః । శివతత్త్వజ్ఞానే వ్యాసావతారవర్ణనమ్ ।

కృష్ణ ఉవాచ ।

భగవన్ శ్రోతుమిచ్ఛామి శివేన పరిభాషితమ్ ।

వేదసారం శివజ్ఞానం స్వాశ్రితానాం విముక్తయే ॥ ౧॥

అభక్తానామబుద్ధీనామయుక్తానామగోచరమ్ ।

అర్థైర్దశరైః సంయుక్తం గూఢమప్రాజ్ఞనిన్దితమ్ ॥ ౨॥

వర్ణాశ్రమకృత్తైర్ధర్మైర్విపరీతం క్వచిత్సమమ్ ।

వేదాత్ షడఙ్గాదుద్భృత్య సాఙ్ఖ్యాద్యోగాచ్చ కృతస్సశః ॥ ౩॥

శతకోటిప్రమాణేన విస్తీర్ణం గ్రన్థసంఖ్యయా ।

కథితం పరమేశేన తత్ర పూజా కథం ప్రభోః ॥ ౪॥

కస్యాధికారః పూజాదౌ జ్ఞానయోగాదయః కథమ్ ।

తత్సర్వం విస్తరాదేవ వక్తుమర్హసి సువ్రత ॥ ౫॥

ఉపమన్యురువాచ ।

తైవం సజ్జిప్య వేదోక్తం శివేన పరిభాషితమ్ ।

స్తుతినిన్దాదిరహితం సద్యః ప్రత్యయకారకమ్ ॥ ౬॥

గురుప్రసాదజం దివ్యమనాయాసేన ముక్తిదమ్ ।

కథయిష్యే సమాసేన తస్య శక్యో న విస్తరః ॥ ౭॥

సిన్ధుక్షయా పురావ్యక్తాచ్ఛివః స్థాణుర్మహేశ్వరః ।

సత్కార్యకారణోపేతః స్వయమావిరభూత్ప్రభుః ॥ ౮॥

జనయామాస చ తదా ఋషిర్విశ్వాధికః ప్రభుః ।

దేవానాం ప్రథమం దేవం బ్రహ్మణం బ్రహ్మణస్పతిమ్ ॥ ౯॥

బ్రహ్మపి పితరం దేవం జాయమానం న్యవైక్షత ।

తం జాయమానం జనకో దేవః ప్రాపశ్యదాజ్ఞయా ॥ ౧౦॥

దృష్టో రుద్రేణ దేవోఽసావస్పృజద్విశ్వమీశ్వరః ।

వర్ణాశ్రమవ్యవస్థాం చ చకార స పృథక్ పృథక్ ॥ ౧౧॥

సోమం ససర్జ యజ్ఞార్థే సోమాద్ ఘోః సమజాయత |
 ధరా చ వహ్నిః సూర్యశ్చ యజ్ఞో విష్ణుః శచీపతిః || ౧౨ ||
 తే చాన్యే చ సురా రుద్రం రుద్రాధ్యాయేన తుష్టువుః |
 ప్రసన్నవదనస్తస్థౌ దేవానామగ్రతః ప్రభుః || ౧౩ ||
 అపహృత్య స్వలీలార్థం తేషాం జ్ఞానం మహేశ్వరః |
 తమపృచ్ఛంస్తతో దేవాః కో భవానితి మోహితాః || ౧౪ ||
 సోఽబ్రవీద్భగవాన్ రుద్రో హ్యహమేకః పురాతనః |
 ఆసం ప్రథమమేవాహం వర్తామి చ సురోత్తమాః || ౧౫ ||
 భవిష్యామి చ మత్తోఽన్యో వ్యతిరిక్తో న కశ్చన |
 అహమేవ జగత్ సర్వం తర్పయామి స్వతేజసా || ౧౬ ||
 మత్తోఽధికః సమో నాస్తి మాం యో వేద స ముచ్యతే |
 ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ రుద్రస్తత్త్రివాన్తరథత్త సః || ౧౭ ||
 అపశ్యన్తస్తమీశానం స్తువన్తశ్చైవ సామభిః |
 వ్రతం పాశుపతం కృత్వా త్వథర్షశిరసి స్థితమ్ || ౧౮ ||
 భస్మసంఘ్నన్నసర్వాఙ్గా బభూవురమరాస్తదా |
 అథ తేషాం ప్రసాదార్థం పశూనాం పతిరీశ్వరః || ౧౯ ||
 సగణశ్చోమయా సార్థం సాన్నిధ్యమకరోత్ప్రభుః |
 యం వినిద్రా జితశ్వాసా యోగినో దగ్ధకిల్బిషాః || ౨౦ ||
 హృది పశ్యన్తి తం దేవం దదృశుర్దేవపుణ్జవాః |
 యామాహుః పరమాం శక్తిమీశ్వరేచ్ఛానువర్తినీమ్ || ౨౧ ||
 తామపశ్యన్ మహేశస్య వామతో వామలోచనామ్ |
 యే వినిర్ధాతసంసారాః ప్రాప్తాః శైవం పరం పదమ్ || ౨౨ ||
 నిత్యసిద్ధాశ్చ యే వాన్యే తే చ దృష్టా గణేశ్వరాః |
 అథ తం తుష్టువుర్దేవా దేవ్యా సహ మహేశ్వరమ్ || ౨౩ ||
 స్తోత్రైర్మాహేశ్వరైర్రివైః శ్రోతైః పౌరాణికైరపి |
 దేవోఽపి దేవానాలోక్య ఘృణయా వృషభధ్వజః || ౨౪ ||
 తుష్టోఽస్మిత్యాహ సుప్రీతః స్వభావమధురాం గిరమ్ |

అథ సుప్రీతమనసం ప్రణీపత్య వృషధ్వజమ్ |
 ఆర్ద్రమహత్తమం దేవాః పప్రచ్ఛురిమమాదరాత్ || ౨౫||
 దేవా ఊచుః |
 భగవన్ కేన మార్గేణ పూజనీయోఽసి భూతలే |
 కస్యాధికారః పూజాయాం వక్తుమర్హసి తత్త్వతః || ౨౬||
 తతః సస్మితమాలోక్య దేవీం దేవవరో హరః |
 స్వరూపం దర్శయామాన ఘోరం సూర్యాత్మకం పరమ్ || ౨౭||
 సర్వైశ్వర్యగుణోపేతం సర్వతేజోమయం పరమ్ |
 శక్తిభిర్మూర్తిభిశ్చాఙ్గైర్గృహైర్దేవైశ్చ సంవృతమ్ || ౨౮||
 అష్టబాహుం చతుర్వక్త్రమర్ధనారీకమద్భుతమ్ |
 దృష్ట్వైవమద్భుతాకారం దేవా విష్ణుపురోగమాః || ౨౯||
 బుద్ధ్యా దివాకరం దేవం దేవీం చైవ నిశాకరమ్ |
 పఞ్చభూతాని శేషాణి తన్మయం చ చరాచరమ్ || ౩౦||
 ఏవముక్త్యా నమశ్చక్రుస్తస్మై చార్ష్యం ప్రదాయ వై || ౩౧||
 సిన్ధూరవర్ణాయ సుమణ్డలాయ
 సువర్ణవర్ణాభరణాయ తుభ్యమ్ |
 పద్మాభనేత్రాయ సపఙ్కజాయ
 బ్రహ్మాస్త్రనారాయణకారణాయ || ౩౨||
 సురత్నపూర్ణం ససువర్ణతోయం
 సుకుంజుమాద్యం సకుశం సపుష్పమ్ |
 ప్రదత్తమాదాయ సహేమపాత్రం
 ప్రశస్తమర్ష్యం భగవన్ ప్రసీద || ౩౩||
 నమః శివాయ శాన్తాయ సగణాయాదిహేతవే |
 రుద్రాయ విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మణే సూర్యమూర్తయే || ౩౪||
 యః శివం మణ్డలే సౌరే సమ్పూజ్యైవ సమాహితః |
 ప్రాతర్మధ్యాహ్నాసాయాహ్నే ప్రదద్యాదర్ష్యముత్తమమ్ || ౩౫||
 ప్రణమేద్వా పఠేదేతాన్ శలోకాన్ శ్రుతిముఖానిమాన్ |
 న తస్య దుర్లభం కింఞ్చిద్భక్తశ్చేన్ముచ్యతే దృఢమ్ || ౩౬||

తస్మాదభ్యర్చయేనిత్యం శివమాదిత్యరూపిణమ్ |
 ధర్మకామార్థముక్త్యర్థం మనసా కర్మణా గిరా || ౩౭||
 అథ దేవాన్ సమాలోక్య మణ్డలస్థో మహేశ్వరః |
 సర్వాగమోత్తరం దత్త్వా శాస్త్రమస్తరథాధరః || ౩౮||
 తత్ర పూజాధికారోఽయం బ్రహ్మక్షత్రవిశామితి |
 జ్ఞాత్వా ప్రణమ్య దేవేశం దేవా జగ్ముర్యథాగతమ్ || ౩౯||
 అథ కాలేన మహతా తస్మిన్ శాస్త్రే తిరోహితే |
 భర్తారం పరిపప్రచ్ఛ తదఙ్కస్థా మహేశ్వరీ || ౪౦||
 తయా సఞ్చోదితో దేవో దేవ్యా చన్ద్రవిభూషణః |
 అవదత్కరముద్భృత్య శాస్త్రం సర్వాగమోత్తరమ్ || ౪౧||
 ప్రవర్తితం చ తల్లోకే నియోగాత్పరమేష్ఠినః |
 మయాగస్త్యేన గురుణా దధీచేన మహర్షిణా || ౪౨||
 స్వయమప్యవతీర్ష్యోర్వాస్యం యుగావరైషు శూలధృక్ |
 స్వాశ్రితానాం విముక్త్యర్థం కురుతే జ్ఞానసన్తతిమ్ || ౪౩||
 ఋభుః సత్యో భార్గవశ్చ హ్యఙ్గిరాః సవితా ద్విజాః |
 మృత్యుః శతక్రతుర్ధిమాన్ వసిష్ఠో మునిపుంగవః || ౪౪||
 సారస్వతస్త్రిధామా చ త్రివృతో మునిపుంగవః |
 శతతేజాః స్వయం ధర్మో నారాయణ ఇతి శ్రుతః || ౪౫||
 స్వరక్షశ్చారుణిర్ధిమాంస్తథా చైవ కృతజ్ఞయః |
 మామతేయో భరద్వాజో గౌతమః కవిరుత్తమః || ౪౬||
 వాచఃస్రవా మునిస్సాక్షాత్తథా సూక్ష్మాయణిః శుచిః |
 తృణబిన్దుర్మునిః కృష్ణః శక్తిః శాక్తేయ ఉత్తరః || ౪౭||
 జాతూకర్ష్యో హరిః సాక్షాత్ కృష్ణద్వైపాయనో మునిః |
 వ్యాసావతారాన్ శృణ్వన్తు కల్పయోగేశ్వరాన్ క్రమాత్ || ౪౮||
 లైక్ణే వ్యాసావతారా హి ద్వాపరాస్తేషు సువ్రతాః |
 యోగాచార్యావతారాశ్చ తథా శిష్యేషు శూలినః || ౪౯||
 తత్ర తత్ర విభోః శిష్యాశ్చత్వారః స్యుర్మహౌజసః |
 శిష్యాస్తేషాం ప్రశిష్యాశ్చ శతశోఽథ సహస్రశః || ౫౦||

తేషాం సమ్భావనాల్లోకే వైవాజ్ఞాకరణాదిభిః ।

భాగ్యవన్తో విముచ్యన్తే భక్త్యా చాత్యన్తభావితాః ॥ ౫౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివతత్త్వజ్ఞానే
వ్యాసావతారవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౮॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౯. నవమోఽధ్యాయః । శివస్య యోగావతారవర్ణనమ్ ।

కృష్ణ ఉవాచ ।

యుగావర్తేషు సర్వేషు యోగాచార్యచ్ఛలేన తు ।

అవతారాన్తి శర్వస్య శిష్యాంశ్చ భగవన్ వద ॥ ౧॥

ఉపమన్యురువాచ ।

శ్వేతః సుతారో మదనః సుహోత్రః కంక్ష్మా ఏవ చ ।

తౌగాక్షిశ్చ మహామాయో జైగీషవ్యస్తథైవ చ ॥ ౨॥

దధివాహశ్చ ఋషభో మునిరుగ్రోఽత్రిరేవ చ ।

సుపాలకో గౌతమశ్చ తథా వేదశిరా మునిః ॥ ౩॥

గోకర్ణశ్చ గుహావాసీ శిఖణ్డీ చాపరః స్మృతః ।

జటామాలీ చాట్టహాసో దారుకో లాఙ్గలీ తథా ॥ ౪॥

మహాకాలశ్చ శూలీ చ దణ్డీ ముణ్డిశ ఏవ చ ।

సహిష్ణుః సోమశర్మా చ లకులీశ్వర ఏవ చ ॥ ౫॥

ఏతే వారాహకల్పేఽస్మిన్ సప్తమస్యాన్తరో మనోః ।

అష్టావింశతిస్థ్యాతా యోగాచార్యా యుగక్రమాత్ ॥ ౬॥

శిష్యాః ప్రత్యేకమేతేషాం చత్వారః శాన్తచేతసః ।

శ్వేతాదయశ్చ రుష్యాన్తాన్తాన్ బ్రవీమి యథాక్రమమ్ ॥ ౭॥

శ్వేతః శ్వేతశిఖశ్చైవ శ్వేతాశ్వః శ్వేతలోహితః ।

దున్దుభిః శతరూపశ్చ ఋచీకః కేతుమాన్స్తథా ॥ ౮॥

వికోశశ్చ వికేశశ్చ విపాశః పాశనాశనః ।
 సుముఖో దుర్ముఖశ్చైవ దుర్గమో దురతిక్రమః ॥ ౯॥
 సనత్కుమారః సనకః సనన్దశ్చ సనాతనః ।
 సుధామా విరజాశ్చైవ శ్శశ్చాచ్ఛాణ్డజ ఏవ చ ॥ ౧౦॥
 సారస్వతశ్చ మేఘశ్చ మేఘవాహః సువాహకః ।
 కపిలశ్చాసురిః పంచుశిఖో బాష్కల ఏవ చ ॥ ౧౧॥
 పరాశరాశ్చ గర్గశ్చ భార్గవశ్చాఙ్గిరాస్తథా ।
 బలబన్ధుర్నిరామిత్రాః కేతుశ్చృగ్గన్తపోధనః ॥ ౧౨॥
 లమ్బాదరశ్చ లమ్బశ్చ లమ్బాత్మా లమ్బకేశకః ।
 సర్వజ్ఞః సమబుద్ధిశ్చ సాధ్యసిద్ధిస్తథైవ చ ॥ ౧౩॥
 సుధామా కశ్యపశ్చైవ వసిష్ఠో విరజాస్తథా ।
 ఆత్మిరుగ్రో గురుశ్రేష్ఠః శ్రవనోఽథ శ్రవిష్ఠకః ॥ ౧౪॥
 కుణిశ్చ కుణిబాహుశ్చ కుశరీరః కునేత్రకః ।
 కాశ్యపో హ్యుశనాశ్చైవ చ్యవనశ్చ బృహస్పతిః ॥ ౧౫॥
 ఉతథ్యో వామదేవశ్చ మహాకాలో మహానిలః ।
 వాచఃశ్రవాః సువీరశ్చ శ్యావకశ్చ యతీశ్వరః ॥ ౧౬॥
 హిరణ్యనాభః కౌశల్యో లోకాక్షిః కుఘ్నిస్తథా ।
 సుమన్తురైమినైశ్చైవ కుబన్ధః కుశకన్ధరః ॥ ౧౭॥
 ప్లక్షో దార్భాయణిశ్చైవ కేతుమాన్ గౌతమస్తథా ।
 భల్లవీ మఘపిఙ్గశ్చ శ్వేతకేతుస్తథైవ చ ॥ ౧౮॥
 ఉశిణో బృహదశ్వశ్చ దేవలః కవిరేవ చ ।
 శాలిహోత్రః సువేషశ్చ యువనాశ్వః శరద్వసుః ॥ ౧౯॥
 అక్షపాదః కణాదశ్చ ఉలూకో వత్స ఏవ చ ।
 కులికశ్చైవ గర్గశ్చ మిత్రకో రుష్య ఏవ చ ॥ ౨౦॥
 ఏతే శిష్యా మహేశస్య యోగాచార్యస్వరూపిణః ।
 సఙ్ఖ్యో చ శతమేతేషాం సహ ద్వాదశసఙ్ఖ్యయా ॥ ౨౧॥
 సర్వే పాశుపతాః సిద్ధా భస్మోద్ధూలితవిగ్రహాః ।
 సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞా వేదవేదాఙ్గపారగాః ॥ ౨౨॥

శివాశ్రమరతాః సర్వే శివజ్ఞానపరాయణాః ।

సర్వే సజువినిర్ముక్తాః శివైకాసక్తచేతసః ॥ ౨౩॥

సర్వద్వంద్వసహా ధీరాః సర్వభూతహితే రతాః ।

ఋజువో మృదవః స్వస్థా జితక్రోధా జితేంద్రియాః ॥ ౨౪॥

రుద్రాక్షమాలాభరణాస్త్రపుష్ట్యాజ్ఞీతమస్తకాః ।

శిఖాజటాః సర్వజటా అజటా ముణ్ణశీర్షకాః ॥ ౨౫॥

ఫలమూలాశనప్రాయాః ప్రాణాయామపరాయణాః ।

శివాభిమానసంపన్నాః శివధ్యానైకతత్పరాః ॥ ౨౬॥

సమున్మథితసంసారవిషవృక్షాఙ్కరోద్గమాః ।

ప్రయాతుమేవ సన్నధాః పరం శివపురం ప్రతి ॥ ౨౭॥

సదేశికానిమాన్ మత్వా నిత్యం యః శివమర్చయేత్ ।

స యాతి శివసాయుజ్యం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౨౮॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే శ్రీశివమహాపు సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే

శివస్య యోగావతారవర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౯॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్తిరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౧౦. దశమోఽధ్యాయః । శివభక్తివర్ణనమ్ ।

కృష్ణ ఉవాచ ।

భగవన్ సర్వయోగీంద్ర గణేశ్వర మునీశ్వర ।

షడాననసమప్రఖ్య సర్వజ్ఞాననిధే గురో ॥ ౧॥

ప్రాయస్త్యమవతీర్యోర్వాఙ్మం పాశవిచ్ఛిత్తయే నృణామ్ ।

మహర్షివపురాస్థాయ స్థితోఽసి పరమేశ్వర ॥ ౨॥

అన్యథా హి జగత్సస్మిన్ దేవో వా దానవోఽపి వా ।

త్వత్తోఽన్యః పరమం భావం కౌ జానీయాత్ శివాత్మకమ్ ॥ ౩॥

తస్మాత్తవ ముఖోద్ధీర్ఘం సాక్షాదివ పినాకినః ।

శివజ్ఞానామృతం పీత్వా న మే తృప్తమభూన్మనః ॥ ౪॥

సాక్షాత్సర్వజగత్కర్తృర్భర్తృరజ్కం సమాశ్రితా ।
భగవన్కిన్ను పప్రచ్ఛ భర్తారం పరమేశ్వరీ ॥ ౫॥

ఉపమన్యురువాచ ।

స్థానే పృష్టం త్వయా కృష్ణ తద్వక్ష్యామి యథాతథమ్ ।
భవభక్తస్య యుక్తస్య తవ కల్యాణచేతసః ॥ ౬॥

మహీధరవరే దివ్యే మన్దరే చారుకన్దరే ।
దేవ్యా సహ మహాదేవో దివ్యో ధ్యానగతోఽభవత్ ॥ ౭॥

తదా దేవ్యాః ప్రియసఖీ సుస్మితాస్యా శుభావతీ ।
పుల్లాన్యతిమనోజ్ఞాని పుష్పాణి సముదాహరత్ ॥ ౮॥

తతః స్వమజ్కూమారోఽప్య దేవీం దేవవరోహరః ।
అలజ్కృత్య చ తైః పుష్పైరాస్తే హృష్టతరః స్వయమ్ ॥ ౯॥

అథాస్త్రఃపురచారిణ్యో దేవ్యో దివ్యవిభూషణాః ।
అన్తరజ్ఞా గణేన్ద్రాశ్చ సర్వలోకమహేశ్వరీమ్ ॥ ౧౦॥

భర్తారం పరిపూర్ణం చ సర్వలోకమహేశ్వరమ్ ।
చామరాసక్తహస్తాశ్చ దేవీం దేవం సిషేవిరే ॥ ౧౧॥

తతః ప్రియాః కథా వృత్తా వినోదాయ మహేశయోః ।
త్రాణాయ చ నృణాం లోకే యే శివం శరణం గతాః ॥ ౧౨॥

తదావసరమాలోక్య సర్వలోకమహేశ్వరీ ।
భర్తారం పరిపప్రచ్ఛ సర్వలోకమహేశ్వరమ్ ॥ ౧౩॥

దేవ్యువాచ ।

కేన వశ్యో మహాదేవో మర్త్యానాం మన్దచేతసామ్ ।
ఆత్మతత్త్వాద్యశక్తానామాత్మనామకృతాత్మనామ్ ॥ ౧౪॥

ఈశ్వర ఉవాచ ।

న కర్మణా న తపసా న జపైర్నాననాదిభిః ।
న జ్ఞానేన న చాన్యేన వశ్యోఽహం శ్రద్ధయా వినా ॥ ౧౫॥

శ్రద్ధా మయ్యస్తి చేత్పుంసాం యేన కేనాపి హేతునా ।
వశ్యః స్పృశ్యశ్చ దృశ్యశ్చ పూజ్యస్సమాఖ్యష్య ఏవ చ ॥ ౧౬॥

సాధ్యా తస్మాన్ మయి శద్ధా మాం వశికర్తుమిచ్ఛతా ।
శ్రద్ధా హేతుః స్వధర్మస్య రక్షణం వర్ణినామిహ ॥ ౧౭ ॥
స్వవర్ణాశ్రమధర్మేఽథ వర్తతే యస్తు మానవః ।
తస్యైవ భవతి శ్రద్ధా మయి నాన్యస్య కన్యచిత్ ॥ ౧౮ ॥
ఆమ్నాయసిద్ధమఖిలం ధర్మమాశ్రమిణామిహ ।
బ్రహ్మణా కథితం పూర్వం మమైవాజ్ఞాపురః సరమ్ ॥ ౧౯ ॥
స తు వైతామహో ధర్మో బహువిత్తక్రియాన్వితః ।
నాత్యన్తఫలభూయిష్ఠః క్లేశాయాససమన్వితః ।
తేన ధర్మేణ మహతా శ్రద్ధాం ప్రాప్య సుదుర్లభామ్ ॥ ౨౦ ॥
వర్ణినో యే ప్రపద్యంతే మామనన్యసమాశ్రయాః ।
తేషాం సుఖేన మార్గేణ ధర్మకామార్థముక్తయః ॥ ౨౧ ॥
వర్ణాశ్రమసమాచారో మయా భూయః ప్రకల్పితః ।
తస్మిన్ భక్తిమతామేవ మదీయానాం తు వర్ణినామ్ ॥ ౨౨ ॥
అధికారో న చాన్యేషామిత్యాజ్ఞా నైష్ఠికీ మమ ।
తదాజ్ఞప్తేన మార్గేణ వర్ణినో మదుపాశ్రయాః ॥ ౨౩ ॥
మలమాయాదిపాశేభ్యో విముక్తా మత్ప్రసాదతః ।
పరం మదీయమాసాద్య పునరావృత్తిదుర్లభమ్ ।
పరమం మమ సాధర్మ్యం ప్రాప్య నిర్వృతిమాయయః ॥ ౨౪ ॥
తస్మాత్ లభ్యాప్యలభ్యా వా వర్ణధర్మం మయేరితమ్ ।
ఆశ్రిత్య మమ భక్తశ్చైతాన్సత్మనాత్మానముద్ధరేత్ ॥ ౨౫ ॥
అలబ్ధలాభ ఏవైష కోటికోటిగుణాధికః ।
తస్మాన్మే ముఖతో లబ్ధం వర్ణధర్మం సమాచరేత్ ॥ ౨౬ ॥
మమావతారా హి శుభే యోగాచార్యచ్ఛలేన తు ।
సర్వాన్తరేషు సన్వార్యే సన్తతిశ్చ సహస్రశః ॥ ౨౭ ॥
అయుక్తానామబుద్ధీనామభక్తానాం సురేశ్వరి ।
దుర్లభం సన్తతిజ్ఞానం తతో యత్నాత్సమాశ్రయేత్ ॥ ౨౮ ॥
సా హానిస్తన్మహచ్ఛిద్రం స మోహస్సాన్ధమాకతా ।
యదన్యత్ర శ్రమం కుర్యాన్మోక్షమార్గబహిష్కృతః ॥ ౨౯ ॥

జ్ఞానం క్రియా చ చర్యా చ యోగశ్చేతి సురేశ్వరి ।
చతుష్పాదః సమాఖ్యాతో మమ ధర్మః సనాతనః ॥ ౩౦॥

పశుపాశపతిజ్ఞానం జ్ఞానమిత్యభిధీయతే ।
షడధ్వశుద్ధిర్విధినా గుర్వధీనా క్రియోచ్యతే ॥ ౩౧॥

వర్ణాశ్రమప్రయుక్తస్య మయైవ విహితస్య చ ।
మమార్చనాదిధర్మస్య చర్యా చర్యేతి కథ్యతే ॥ ౩౨॥

మదుక్తేనైవ మార్గేణ మయ్యువస్థితచేతనః ।
వృత్తస్యన్తరనిరోధో యో యోగ ఇత్యభిధీయతే ॥ ౩౩॥

అశ్వమేధగణాత్ శ్రేష్ఠం దేవి చిత్తప్రసాధనమ్ ।
ముక్తిదం చ తథా హ్యేతద్దుష్పాప్యం విషయైషిణామ్ ॥ ౩౪॥

విజితేన్ద్రియవర్గస్య యమేన నియమేన చ ।
పూర్వపాపహరో యోగో విరక్తస్యైవ కథ్యతే ॥ ౩౫॥

వైరాగ్యాజ్ఞాయతే జ్ఞానం జ్ఞానాద్యోగః ప్రవర్తతే ॥ ౩౬॥
యోగజ్ఞః పతితో వాపి ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ।

దయా కార్యాథ సతతమహింసా జ్ఞానసంక్రహః ॥ ౩౭॥
సత్యమస్తేయమాస్తిక్యం శ్రద్ధా చేన్ద్రియనిగ్రహః ।

అధ్యాపనం చాధ్యయనం యజనం యాజనం తథా ॥ ౩౮॥
ధ్యానమీశ్వరభావశ్చ సతతం జ్ఞానశీలతా ।

య ఏవం వర్తతే విప్రో జ్ఞానయోగస్య సిద్ధయే ॥ ౩౯॥
అచిరాదేవ విజ్ఞానం లభ్యా యోగం చ విన్దతి ।

దగ్ధ్వా దేహమిమం జ్ఞాని క్షణాత్ జ్ఞానాగ్నినా ప్రియే ।
ప్రసాదాన్మమ యోగజ్ఞః కర్మబన్ధం ప్రహాస్యతి ॥ ౪౦॥

పుణ్యఃపుణ్యాత్మకం కర్మ ముక్తేస్తత్ప్రతిబన్ధకమ్ ।
తస్మాన్నియోగతో యోగీ పుణ్యాపుణ్యం వివర్జయేత్ ॥ ౪౧॥

ఫలకామనయా కర్మకరణాత్ప్రతిబన్ధ్యతే ।
న కర్మమాత్రకరణాత్తస్మాత్కర్మఫలం త్యజేత్ ॥ ౪౨॥

ప్రథమం కర్మయజ్ఞేన బహిః సమ్నూజ్య మాం ప్రియే ।
 జ్ఞానయోగరతో భూత్వా పశ్చాద్యోగం సమభ్యనేత్ ॥ ౪౩॥
 విదితే మమ యాథాత్మ్యే కర్మయజ్ఞేన దేహినః ।
 న యజన్తి హి మాం యుక్తాః సమలోష్ఠాశ్మకాఞ్చనాః ॥ ౪౪॥
 నిత్యయుక్తో మునిః శ్రేష్ఠో మద్భక్తశ్చ సమాహితః ।
 జ్ఞానయోగరతో యోగీ మమ సాయుజ్యమాప్పుయాత్ ॥ ౪౫॥
 అథావిరక్తచిత్తా యే వర్ణినో మదుపాశ్రితాః ।
 జ్ఞానచర్యా క్రియాస్వేవ తేఽధికుర్వన్తదర్హకాః ॥ ౪౬॥
 ద్విధా మత్పూజనం జ్ఞేయం బాహ్యమాభ్యన్తరం తథా ।
 వాఙ్మనఃకాయభేదాచ్చ త్రిధా మద్భజనం విదుః ॥ ౪౭॥
 తపః కర్మ జపో ధ్యానం జ్ఞానం వేత్యనుపూర్వశః ।
 పఞ్చాధా కథ్యతే సద్భిన్నదేవ భజనం పునః ॥ ౪౮॥
 అన్యాత్మవిదితం బాహ్యమస్మదభ్యర్చనాదికమ్ ।
 తదేవ తు స్వసంవేద్యమాభ్యన్తరముదాహృతమ్ ॥ ౪౯॥
 మనోమత్ప్రవణం చిత్తం న మనోమాత్రముచ్యతే ।
 మన్నామనిరతా వాణీ వాఙ్మతా ఖలు నేతరా ॥ ౫౦॥
 లిజ్జైర్మచ్చాసనాదిష్టైస్త్రిపుణ్ణ్యాదిభిరఙ్గీతః ।
 మమోపచారనిరతః కాయః కాయో న చేతరః ॥ ౫౧॥
 మదరాచ్చ కర్మ విజ్ఞేయం బాహ్యే యాగాదినోచ్యతే ।
 మదర్థే దేహసంశోషస్తపః కృచ్ఛాద్భి నో మతమ్ ॥ ౫౨॥
 జపః పఞ్చాక్షరాభ్యాసః ప్రణవాభ్యాస ఏవ చ ।
 రుద్రాధ్యాయాదికాభ్యాసో న వేదాధ్యయనాదికమ్ ॥ ౫౩॥
 ధ్యానం మద్రూపచింతాద్యం నాత్మాద్యర్థసమాధయః ।
 మమాగమార్థవిజ్ఞానం జ్ఞానం నాన్యార్థవేదనమ్ ॥ ౫౪॥
 బాహ్యే వాభ్యన్తరే వాథ యత్ర స్యాన్మనసో రతిః ।
 ప్రాగ్వాసనావశాద్దేవి తత్త్వనిష్ఠాం సమాచరేత్ ॥ ౫౫॥
 బాహ్యేదాభ్యన్తరం శ్రేష్ఠం భవేచ్ఛతగుణాధికమ్ ।

అసంకరత్వాద్దోషాణాం దృష్టానామప్యసమ్భవాత్ ॥ ౫౬ ॥
 శౌచమాభ్యంతరం విద్యాన్న బాహ్యం శౌచముచ్యతే ।
 అన్తః శౌచవిముక్తాత్మా శుచిరప్యశుచిర్యతః ॥ ౫౭ ॥
 బాహ్యమాభ్యంతరం చైవ భజనం భవపూర్వకమ్ ।
 న భావరహితం దేవి విప్రలమ్బైకకారణమ్ ॥ ౫౮ ॥
 కృతకృత్యస్య పూతస్య మమ కిం క్రియతే నరైః ।
 బహిర్వాభ్యంతరం వాథ మయా భావో హి గృహ్యతే ॥ ౫౯ ॥
 భావైకాత్మా క్రియా దేవి మమ ధర్మః సనాతనః ।
 మనసా కర్మణా వాచా హ్యనపేక్ష్య ఫలం క్వచిత్ ॥ ౬౦ ॥
 ఫలోద్దేశేన దేవేశి లఘుర్మమ సమాశ్రయః ।
 ఫలార్థే తదభావే మాం పరిత్యక్తుం క్షమో యతః ॥ ౬౧ ॥
 ఫలార్థినోఽపి యస్యైవ మయి చిత్తం ప్రతిష్ఠితమ్ ।
 భావానురూపఫలదస్తస్యాప్యహమనిద్ధితే ॥ ౬౨ ॥
 ఫలానపేక్షయా యేషాం మనో మత్ప్రవణం భవేత్ ।
 ప్రార్థయేయుః ఫలం పశ్చాద్భక్తాస్తేఽపి మమ ప్రియాః ॥ ౬౩ ॥
 ప్రాక్ సంస్కారవశాదేవ యే విచిన్త్య ఫలాఫలే ।
 వివశా మాం ప్రపద్యన్తే మమ ప్రియతమా మతాః ॥ ౬౪ ॥
 మల్లాభాన్న పరో లాభస్తేషామస్తి యథాతథమ్ ।
 మమాపి లాభస్తల్లాభాన్నాపరః పరమేశ్వరి ॥ ౬౫ ॥
 మదనుగ్రహతస్తేషాం భావో మయి సమర్పితః ।
 ఫలం పరమనిర్వాణం ప్రయచ్ఛతి బలాదివ ॥ ౬౬ ॥
 మహాత్మనామనన్యానాం మయి సంస్యస్తచేతసామ్ ।
 అష్టథా లక్షణం ప్రాహుర్మమ ధర్మాధికారిణామ్ ॥ ౬౭ ॥
 మద్భక్తజనవాత్సల్యం పూజాయాం చానుమోదనమ్ ।
 స్వయమభ్యర్చనం చైవ మదర్థే చాఙ్గచేష్ఠితమ్ ॥ ౬౮ ॥
 మత్కథాశ్రవణే భక్తిః స్వరనేత్రాఙ్గవిక్రియాః ।
 మమానుస్మరణం నిత్యం యశ్చ మాముపజీవతి ॥ ౬౯ ॥

ఏవమష్టవిధం చిహ్నం యస్మిన్ మేచ్ఛేపి వర్తతే ।

స విష్టేష్టో మునిః శ్రీమాన్ స యతిః స చ పణ్డితః ॥ ౭౦॥

న మే ప్రియశ్చతుర్వేదీ మధ్యక్షో శ్వపచోపి యః ।

తస్మై దేయం తతో గ్రాహ్యం స చ పూజ్యో యథా హ్యహమ్ ॥ ౭౧॥

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి ।

తస్యాహం న ప్రణశ్యామి స చ మే న ప్రణశ్యతి ॥ ౭౨॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివభక్తివర్ణనం
నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౧౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౧౧. ఏకాదశోఽధ్యాయః । శివజ్ఞానవర్ణనమ్ ।

ఈశ్వర ఉవాచ ।

అథ వక్ష్యామి దేవేశి భక్తానామధికారిణామ్ ।

విదుషాం ద్విజముఖ్యానాం వర్ణధర్మసమాసతః ॥ ౧॥

త్రిస్నానం చాగ్నికార్యం చ లిక్ఖార్చనమనుక్రమమ్ ।

దానమీశ్వరభావశ్చ దయా సర్వత్ర సర్వదా ॥ ౨॥

సత్యం సన్తోషమాస్తిక్యమహింసా సర్వజన్తుషు ।

ప్రీత్యర్థాధ్యయనం యోగః సదాధ్యాపనమేవ చ ॥ ౩॥

వ్యాఖ్యానం బ్రహ్మచర్యం చ శ్రవణం చ తపః క్షమా ।

శౌచం శిఖోపవీతం చ ఉష్ణిషం చోత్తరీయకమ్ ॥ ౪॥

నిషిద్ధాసేవనం చైవ భస్మరుద్రాక్షధారణమ్ ।

పర్వణ్యభ్యర్చనం దేవి చతుర్దశ్యాం విశేషతః ॥ ౫॥

పానం చ బ్రహ్మకూర్చస్య మాసి మాసి యథావిధి ।

అభ్యర్చనం విశేషేణ తేనైవ స్నాప్య మాం ప్రియే ॥ ౬॥

సర్వక్రియాన్నసన్త్యాగః శ్రాద్ధాన్నస్య చ వర్ణనమ్ ।

తథా పర్యుషితాన్నస్య యావకస్య విశేషతః ॥ ౭॥

మద్యస్య మద్యగంధస్య వైవేద్యస్య చ వర్జనమ్ ।
 సామాన్యం సర్వవర్ణానాం బ్రాహ్మణానాం విశేషతః ॥ ౮ ॥
 క్షమా శాన్తిశ్చ సన్తోషః సత్యమస్తేయమేవ చ ।
 బ్రహ్మచర్యం మమ జ్ఞానం వైరాగ్యం భస్మనేవనమ్ ॥ ౯ ॥
 సర్వసంకల్పవృత్తిశ్చ దశైతాని విశేషతః ।
 లిజ్గాని యోగినాం భూయో దివా భిక్షాశనం తథా ॥ ౧౦ ॥
 వానప్రస్థాశ్రమస్థానాం సమానమిదమిష్యతే ।
 రాత్రా న భోజనం కార్యం సర్వేషాం బ్రహ్మచారిణామ్ ॥ ౧౧ ॥
 అధ్యాపనం యాజనం చ క్షత్రియస్యాప్రతిగ్రహాః ।
 వైశ్యస్య చ విశేషేణ మయా నాత్ర విధీయతే ॥ ౧౨ ॥
 రక్షణం సర్వవర్ణానాం యుద్ధే శత్రువధస్తథా ।
 దుష్టపక్షిమృగాణాం చ దుష్టానాం శాతనం నృణామ్ ॥ ౧౩ ॥
 ఆవిశ్వాసశ్చ సర్వత్ర విశ్వాసో మమ యోగిషు ।
 స్త్రీసంసర్గశ్చ కాలేషు చమూరక్షణమేవ చ ॥ ౧౪ ॥
 సదా సజ్చారిత్వైశ్చార్ద్రోకవృత్తాన్తవేదనమ్ ।
 సదాస్త్రధారణం చైవ భస్మకంఠ్యుకధారణమ్ ॥ ౧౫ ॥
 రాజ్ఞాం మమాశ్రమస్థానామేష ధర్మస్య సజ్గిహాః ।
 గోరక్షణం చ వాణిజ్యం కృషిర్వైశ్యస్య కథ్యతే ॥ ౧౬ ॥
 శుశ్రూషేతరవర్ణానాం ధర్మః శూద్రస్య కథ్యతే ।
 ఉద్యానకరణం చైవ మమ క్షేత్రసమాశ్రయః ॥ ౧౭ ॥
 ధర్మపత్న్యాస్తు గమనం గృహస్థస్య విధీయతే ।
 బ్రహ్మచర్యం వనస్థానాం యతీనాం బ్రహ్మచారిణామ్ ॥ ౧౮ ॥
 స్త్రీణాం తు భర్తుశుశ్రూషా ధర్మో నాన్యః సనాతనః ।
 మమార్చనం చ కల్యాణి నియోగో భర్తురస్తి చేత్ ॥ ౧౯ ॥
 యా నారీ భర్తుశుశ్రూషాం విహాయ వ్రతతత్పరా ।
 సా నారీ నరకం యాతి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౨౦ ॥
 అథ భర్తువిహీనాయా వక్ష్యే ధర్మం సనాతనమ్ ।

వ్రతం దానం తపః శౌచం భూశయ్యానక్తభోజనమ్ ॥ ౨౧॥

బ్రహ్మచర్యం సదా స్నానం భస్మనా సలిలేన వా ।
శాన్తిర్మానం క్షమా నిత్యం సంవిభాగో యథావిధి ॥ ౨౨॥

అష్టాభ్యాం చ చతుర్దశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం విశేషతః ।
ఏకాదశ్యాం చ విధివదుపవాసో మమార్చనమ్ ॥ ౨౩॥

ఇతి సజ్జేపతః ప్రోక్తో మయాశ్రమనిషేవిణామ్ ।
బ్రహ్మక్షత్రవిశాం దేవి యతీనాం బ్రహ్మచారిణామ్ ॥ ౨౪॥

తదైవ వానప్రస్థానాం గృహస్థానాం చ సున్దరి ।
శూద్రాణామథ నారీణాం ధర్మ ఏష సనాతనః ॥ ౨౫॥

ధ్యేయస్త్యయాఽహం దేవేశి సదా జాప్యః షడక్షరః ।
వేదోక్తమఖిలం ధర్మమితి ధర్మార్థసంజ్ఞహః ॥ ౨౬॥

అథ యే మానవా లోకే స్వేచ్ఛయా ధృతవిగ్రహాః ।
భావాతిశయసంపన్నాః పూర్వసంస్కారసంయుతాః ॥ ౨౭॥

విరక్తా వానురక్తా వా స్త్ర్యాదీనాం విషయేష్వపి ।
పాపైర్న తే విలిమ్బన్తే పద్మపత్రమివామ్భసా ॥ ౨౮॥

తేషాం మమాత్మవిజ్ఞానం విశుద్ధానాం వివేకినామ్ ।
మత్ప్రసాదాద్విశుద్ధానాం దుఃఖమాశ్రమరక్షణమ్ ॥ ౨౯॥

నాస్తి కృత్యమకృత్యం చ సమాధిర్వా పరాయణమ్ ।
న విధిర్న నిషేధశ్చ తేషాం మమ యథా తథా ॥ ౩౦॥

తథేహ పరిపూర్ణస్య సాధ్యం మమ న విద్యతే ।
తదైవ కృతకృత్యానాం తేషామపి న సంశయః ॥ ౩౧॥

మద్భక్తానాం హితార్థాయ మానుషం భావమాశ్రితాః ।
రుద్రలోకాత్పరిభ్రష్టాస్తే రుద్రా నాత్ర సంశయః ॥ ౩౨॥

మమానుశాసనం యద్వద్ బ్రహ్మాదీనాం ప్రవర్తకమ్ ।
తథా నరాణామన్యేషాం తన్నియోగః ప్రవర్తకః ॥ ౩౩॥

మమాజ్ఞాధారభావేన సద్భావాతిశయేన చ ।
మదాలోకనమాత్రేణ సర్వపాపక్షయో భవేత్ ॥ ౩౪॥

ప్రత్యయాశ్చ ప్రవర్తనే ప్రశస్తఫలనూచకాః ।
 మయి భావవతాం పుంసాం ప్రాగదృష్టార్థగోచరాః ॥ ౩౫॥
 కమప్స్వేదోఽశ్రుపాతశ్చ కణ్ఠే చ స్వరవిక్రియా ।
 ఆనన్దాద్యుపలబ్ధిశ్చ భవేదాకస్మిక్రీ ముహుః ॥ ౩౬॥
 స తైర్వ్యస్తైః సమస్తైర్వా లిజైరవ్యభిచారిభిః ।
 మన్దమధోఽత్తమైర్భూవైర్విజ్ఞేయాస్తే నరోత్తమాః ॥ ౩౭॥
 యథాయోఽగ్నిసమావేశాన్నాయో భవతి కేవలమ్ ।
 తథైవ మమ సాన్నిధ్యాన్న తే కేవలమానుషాః ॥ ౩౮॥
 హస్తపాదాదిసాధర్మ్యాద్ రుద్రాన్ మర్త్యవపుర్ధరాన్ ।
 ప్రాకృతానివ మన్వానో నావజానీత పణ్ఠితః ॥ ౩౯॥
 అవజ్ఞానం కృతం తేషు నరైర్వామూఢచేతనైః ।
 ఆయుః శ్రియం కులం శీలం హిత్యా నిరయమావహేత్ ॥ ౪౦॥
 బ్రహ్మవిష్ణుసురేశానామపి తూలాయతే పదమ్ ।
 మత్తోఽన్యదనపేక్షాణాముద్ధృతానాం మహాత్మనామ్ ॥ ౪౧॥
 అశుద్ధం బౌద్ధమైశ్వర్యం ప్రాకృతం పౌరుషం తథా ।
 గుణేశానామతస్త్వాజ్యం గుణాతీతపద్మైషిణామ్ ॥ ౪౨॥
 అథ కిం బహునోక్తేన శ్రేయః ప్రాప్త్యైకసాధనమ్ ।
 మయి చిత్తసమాసజ్ఞో యేన కేనాపి హేతునా ॥ ౪౩॥
 ఉపమన్యురువాచ ।
 ఇత్థం శ్రీకణ్ఠనాథేన శివేన పరమాత్మనా ।
 హితాయ జగతాముక్తో జ్ఞానసారార్థసంకృహః ॥ ౪౪॥
 విజ్ఞానసంకృహస్యాస్య వేదశాస్త్రాణి కృత్స్నశః ।
 సేతిహాసపురాణాని విద్యా వ్యాఖ్యానవిస్తరః ॥ ౪౫॥
 జ్ఞానం జ్ఞేయమనుష్ఠేయమధికారోఽథ సాధనమ్ ।
 సాధ్యం చేతి షడర్థానాం సంకృహత్వేష సంకృహః ॥ ౪౬॥
 గురోరధికృతం జ్ఞానం జ్ఞేయం పాశః పశుః పతిః ।
 లిఙ్గార్చనాద్యనుష్ఠేయం భక్తస్త్యధికృతోఽపి యః ॥ ౪౭॥

సాధనం శివమస్త్రాద్యం సాధ్యం శివసమానతా ।

షడర్థసంగ్రహస్యాస్య జ్ఞానాత్సర్వజ్ఞతోచ్యతే ॥ ౪౮॥

ప్రథమం కర్మయజ్ఞాదేర్భక్త్యా విత్తానుసారతః ।

బాహ్యోఽభ్యర్చ్య శివం పశ్చాదన్తర్యాగరతో భవేత్ ॥ ౪౯॥

రతిరభ్యన్తరే యస్య న బాహ్యో పుణ్యగౌరవాత్ ।

న కర్మ కరణీయం హి బహిస్తస్య మహాత్మనా ॥ ౫౦॥

జ్ఞానామృతేన తృప్తస్య భక్త్యా శైవశివాత్మనః ।

నాన్తర్న చ బహిః కృష్ణ కృత్యమస్తి కదాచన ॥ ౫౧॥

తస్మాత్ క్రమేణ సన్త్యజ్య బాహ్యమాభ్యన్తరం తథా ।

జ్ఞానేన జ్ఞేయమాలోక్య జ్ఞానం చాపి పరిత్యజేత్ ॥ ౫౨॥

వైకాగ్రం చేచ్ఛివే చిత్తం కిం కృతేనాపి కర్మణా ।

ఏకాగ్రమేవ చేచ్ఛిత్తం కిం కృతేనాపి కర్మణా ॥ ౫౩॥

తస్మాత్కర్మాణ్యకృత్వా వా కృత్వా వాన్తర్బహిఃక్రమాత్ ।

యేన కేనాప్యపాయేన శివే చిత్తం నివేశయేత్ ॥ ౫౪॥

శివే నివిష్టచిత్తానాం ప్రతిష్ఠితథియాం సతామ్ ।

పరత్రేహ చ సర్వత్ర నిర్వృతిః పరమా భవేత్ ॥ ౫౫॥

ఇహోన్నమః శివాయేతి మన్త్రేణానేన సిద్ధయః ।

స తస్మాదధిగన్తవ్యః పరావరవిభూతయే ॥ ౫౬॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివజ్ఞానవర్ణనం

నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౧౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౧౨. ద్వాదశోఽధ్యాయః । పంచాక్షరమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।

మహర్షివర సర్వజ్ఞ సర్వజ్ఞానమహోదధే ।

పంచాక్షరస్య మాహాత్మ్యం శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః ॥ ౧॥

ఉపమన్యురువాచ ।

పఞ్చాక్షరస్య మాహాత్మ్యం వర్షకోటిశతైరపి ।

అశక్యం విస్తరాద్వక్తుం తస్మాత్సజ్జేపతః శృణు ॥ ౨॥

వేదే శివాగమే చాయముభయత్ర షడక్షరః ।

సర్వేషాం శివభక్తానామశేషార్థప్రసాధకః ॥ ౩॥

తదల్పాక్షరమర్థాధ్యం వేదసారం విముక్తిదమ్ ।

ఆజ్ఞాసిద్ధమసన్దిగ్రం వాక్యమేతత్ శివాత్మకమ్ ॥ ౪॥

నానాస్థియుతం దివ్యం లోకచిత్తానురంజకమ్ ।

సునిశ్చితార్థం గమీభరం వాక్యం తత్పారమేశ్వరమ్ ॥ ౫॥

మన్తం సుఖముఖోచ్ఛార్యమశేషార్థప్రసిద్ధయే ।

ప్రాహోన్నమః శివాయేతి సర్వజ్ఞః సర్వదేహినామ్ ॥ ౬॥

తద్బీజం సర్వవిద్యానాం మన్తమాద్యం షడక్షరమ్ ।

అతిసూక్ష్మం మహార్థం చ జ్ఞేయం తద్వటబీజవత్ ॥ ౭॥

దేవో గుణత్రయాతీతః సర్వజ్ఞః సర్వకృత్ప్రభుః ।

ఓమిత్యేకాక్షరే మన్తే స్థితః సర్వగతః శివః ॥ ౮॥

ఇశానాద్యాని సూక్ష్మాణి బ్రహ్మణ్యేకాక్షరాణి తు ।

మన్తే నమః శివాయేతి సంస్థితాని యథాక్రమమ్ ।

మన్తే షడక్షరే సూక్ష్మే పఞ్చబ్రహ్మతనుః శివః ॥ ౯॥

వాచ్యవాచకభావేన స్థితః సాక్షాత్స్వభావతః ।

వాచ్యః శివోఽప్రమేయత్వాత్ మన్తస్తద్వాచకః స్మృతః ॥ ౧౦॥

వాచ్యవాచకభావోఽయమనాదిః సంస్థితస్తయోః ।

యథానాదిప్రవృత్తోఽయం ఘోరసంసారసాగరః ॥ ౧౧॥

శివోఽపి హి తథానాదిః సంసారాన్మోచకః స్థితః ।

వ్యాధీనాం భేషజం యద్వత్ప్రతిపక్షః స్వభావతః ॥ ౧౨॥

తద్వత్సంసారదోషాణాం ప్రతిపక్షః శివః స్మృతః ।

అసత్యస్మిన్ జగన్నాథే తమోభూతమిదం భవేత్ ॥ ౧౩॥

అచేతనత్వాత్ప్రకృతేరంజిత్యాత్పురషస్య చ ।

ప్రధానపరమాణ్వాది యావత్కించదచేతనమ్ ॥ ౧౪ ॥

న తత్కర్తృ స్వయం దృష్టం బుద్ధిమత్కారణం వినా ।

ధర్మాధర్మోపదేశశ్చ బన్ధమాక్షౌ విచారణాత్ ॥ ౧౫ ॥

న సర్వజ్ఞం వినా పుంసామాదిసర్గః ప్రసిద్ధ్యతి ।

వైద్యం వినా నిరానన్ధాః క్లిశ్యన్తే రోగిణో యథా ॥ ౧౬ ॥

తస్మాదనాదిః సర్వజ్ఞః పరిపూర్ణః సదాశివః ।

అస్తి నాథః పరిత్రాతా పుంసాం సంసారసాగరాత్ ॥ ౧౭ ॥

ఆదిమధ్యాన్తనిర్ముక్తః స్వభావవిమలః ప్రభుః ।

సర్వజ్ఞః పరిపూర్ణశ్చ శివో జ్ఞేయః శివాగమే ॥ ౧౮ ॥

తస్యాభిధానమన్త్రోఽయమభిధేయశ్చ స స్మృతః ।

అభిధానాభిధేయత్వాత్ మన్తః సిద్ధః పరః శివః ॥ ౧౯ ॥

ఏతావత్తు శివజ్ఞానమేతావత్సరమం పదమ్ ।

యదోన్నమః శివాయేతి శివవాక్యం షడక్షరమ్ ॥ ౨౦ ॥

విధివాక్యమిదం శైవం నార్థవాదం శివాత్మకమ్ ।

యః సర్వజ్ఞః సుసమ్పూర్ణః స్వభావవిమలః శివః ॥ ౨౧ ॥

లోకానుగ్రహకర్తా చ స మృషార్థం కథం వదేత్ ।

యద్యథావస్థితం వస్తు గుణదోషైః స్వభావతః ॥ ౨౨ ॥

యావత్ఫలం చ తత్పూర్ణం సర్వజ్ఞస్తు యథా వదేత్ ।

రాగాజ్ఞానాదిభిర్దోషైర్గ్రస్తత్వాదనృతం వదేత్ ॥ ౨౩ ॥

తే చేశ్వరే న విద్యేతే బ్రూయాత్స కథమన్యథా ।

అజ్ఞాతాశేషదోషేణ సర్వజ్ఞేయ శివేన యత్ ।

ప్రణీతమమలం వాక్యం తత్ప్రమాణం న సంశయః ॥ ౨౪ ॥

తస్మాదీశ్వరవాక్యాని శ్రద్ధేయాని విపశ్చితా ।

యథార్థపుణ్యపాపేషు తదశ్రద్ధో వ్రజత్సధః ॥ ౨౫ ॥

స్వర్గాపవర్గసిద్ధ్యర్థం భాషితం యత్సుశోభనమ్ ।

వాక్యం మునివరైః శాస్త్రైస్తద్విజ్ఞేయం సుభాషితమ్ ॥ ౨౬ ॥

రాగద్వేషాన్పతక్రోధకామత్పష్టానుసారి యత్ ।

వాక్యం నిరయహేతుత్వాత్తద్దుర్భాషితముచ్యతే || ౨౭||

సంస్కృతేనాపి కిం తేన మృదునా లలితేన వా |
అవిద్యారాగవాక్యేన సంసారక్లేశహేతునా || ౨౮||

యచ్చుత్వా జాయతే శ్రేయో రాగాదీనాం చ సజ్జయః |
విరూపమపి తద్వాక్యం విజ్ఞేయమితి శోభనమ్ || ౨౯||

బహుత్వేపి హి మన్తాణాం సర్వజ్ఞేన శివేన యః |
ప్రణీతో విమలో మన్తో న తేన సదృశః క్వచిత్ || ౩౦||

సాక్షాని వేదశాస్త్రాణి సంస్థితాని షడక్షరే |
న తేన సదృశస్తస్మాన్మన్తోఽప్యప్యపరః క్వచిత్ || ౩౧||

సప్తకోటిమహామన్తైరుపమన్తైరనేకథా |
మన్తః షడక్షరో భిన్నః సూత్రం వృత్త్యాత్మనా యథా || ౩౨||

శివజ్ఞానాని యావన్తి విద్యాస్థానాని యాని చ |
షడక్షరస్య సూత్రస్య తాని భాష్యం సమాసతః || ౩౩||

కిం తస్య బహుభిర్మన్తైః శాస్త్రైర్వా బహువిస్తరైః |
యస్యోన్నమః శివాయేతి మన్తోఽయం హృది సంస్థితః || ౩౪||

తేనాధీతం శ్రుతం తేన కృతం సర్వమనుష్ఠితమ్ |
యేనోన్నమః శివాయేతి మన్తాభ్యాసః స్థిరీకృతః || ౩౫||

నమస్కారాదిసంయుక్తం శివాయేత్యక్షరత్రయమ్ |
జిహ్వగ్రే వర్తతే యస్య సఫలం తస్య జీవితమ్ || ౩౬||

అన్యజో వాధమో వాపి మూర్ఖో వా పణ్డితోఽపి వా |
పశ్చాక్షరజపే నిష్ఠో ముచ్యతే పాపపశ్చారాత్ || ౩౭||

ఇత్యుక్తం పరమేశేన దేవ్యా పృష్టేన శూలినా |
హితాయ సర్వమర్త్యానాం ద్విజానాం తు విశేషతః || ౩౮||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే పశ్చాక్షరమాహాత్మ్యవర్ణన
నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః || ౭.౨.౧౨||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ||

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౧౩. త్రయోదశోఽధ్యాయః । పంచాక్షరమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

దేవ్యువాచ ।

కలౌ కలుషితే కాలే దుర్జయే దురతిక్రమే ।

అపుణ్యతమసాచ్యన్నే లోకే ధర్మపరాజ్ముఖే ॥ ౧॥

క్షీణే వర్ణాశ్రమాచారే సజ్కుటే సముపస్థితే ।

స్వాధికారే సన్నిగ్ధే నిశ్చితే వాపి పర్యయే ॥ ౨॥

తదోపదేశే విహతే గురుశిష్యక్రమే గతే ।

కేనోపాయేన ముచ్యంతే భక్తాస్తవ మహేశ్వర ॥ ౩॥

ఈశ్వర ఉవాచ ।

ఆత్రిత్య పరమాం విద్యాం హృద్యాం పంచాక్షరీం మమ ।

భక్త్యా చ భావితాత్మానో ముచ్యంతే కలిజా నరాః ॥ ౪॥

మనోవాక్కాయజ్జైర్దోషైర్వక్త్రం స్మర్తుమగోచరైః ।

దూషితానాం కృతఘ్నానాం నిన్దకానాం ఛలాత్మనామ్ ॥ ౫॥

లుభానాం వక్రమనసామపి మత్ప్రవణాత్మనామ్ ।

మమ పంచాక్షరీ విద్యా సంసారభయతారిణీ ॥ ౬॥

మయైవమసకృద్దేవి ప్రతిజ్ఞాతం ధరాతలే ।

పతితోఽపి విముచ్యేత మద్భక్తో విద్యయాఽనయా ॥ ౭॥

దేవ్యువాచ ।

కర్మాయోగ్యో భవేన్నర్త్యః పతితో యది సర్వథా ।

కర్మాయోగేన యత్కర్మ కృతం చ నరకాయ హి ।

తతః కథం విముచ్యేత పతితో విద్యయాఽనయా ॥ ౮॥

ఈశ్వర ఉవాచ ।

తథ్యమేతత్త్వయా ప్రోక్తం తథా హి శృణు సున్దరి ।

రహస్యమితి మత్వైతద్గోపితం యన్మయా పురా ॥ ౯॥

సమస్తకం మాం పతితః పూజయేద్యది మోహితః ।

నారకే స్యాన్న సన్దేహో మమ పంచాక్షరం వినా ॥ ౧౦॥

అబ్బణ్ణ వాయుభణ్ణాశ్చ యే చాన్యే వ్రతకర్మితాః ।
 తేషామేతైర్వృత్తైర్నాస్తి మమ లోకసమాగమః ॥ ౧౧॥
 భక్త్యా పఞ్చాక్షరేణైవ యో హి మాం సకృదర్చయేత్ ।
 సోఽపి గచ్ఛేన్నమ స్థానం మన్తస్యాస్యైవ గౌరవాత్ ॥ ౧౨॥
 తస్మాత్తపాంసి యజ్ఞాశ్చ వ్రతాని నియమాస్తథా ।
 పఞ్చాక్షరార్చనస్యైతే కోట్యంశేనాపి నో సమః ॥ ౧౩॥
 బద్ధో వాప్యథ ముక్తో వా పాశాత్పఞ్చాక్షరేణ యః ।
 పూజయేన్నాం స ముచ్యేత నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౧౪॥
 అరుద్రో వా సరుద్రో వా సకృత్పఞ్చాక్షరేణ యః ।
 పూజయేత్పతితో వాపి మూఢో వా ముచ్యతే నరః ॥ ౧౫॥
 షడక్షరేణ వా దేవి తథా పఞ్చాక్షరేణ వా ।
 స బ్రహ్మజ్ఞేన మాం భక్త్యా పూజయేద్యది ముచ్యతే ॥ ౧౬॥
 పతితోఽపతితో వాపి మన్తేణానేన పూజయేత్ ।
 మమ భక్తో జితక్రోధో సలభోఽలబ్ధ ఏవ వా ॥ ౧౭॥
 అలబ్ధాల్లబ్ధ ఏవేహ కోటికోటిగుణాధికః ।
 తస్మాత్ లబ్ధైవ మాం దేవి మన్తేణానేన పూజయేత్ ॥ ౧౮॥
 లబ్ధ్యా సమ్పూజయేద్యస్తు మైత్ర్యాదిగుణసంయుతః ।
 బ్రహ్మచర్యరతో భక్త్యా మత్సాదృశ్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౧౯॥
 కిమత్ర బహునోక్తేన భక్తాః సర్వేఽధికారిణః ।
 మమ పఞ్చాక్షరే మన్తే తస్మాత్ శ్రేష్ఠతరో హి సః ॥ ౨౦॥
 పఞ్చాక్షరప్రభావేణ లోకవేదమహర్షయః ।
 తిష్ఠన్తి శాశ్వతా ధర్మా దేవాః సర్వమిదం జగత్ ॥ ౨౧॥
 ప్రలయే సమనుప్రాప్తే నష్టే స్థావరజుగ్మమే ।
 సర్వం ప్రకృతిమాపన్నం తత్ర సంలయమేష్యతి ॥ ౨౨॥
 ఏకోఽహం సంస్థితో దేవి న ద్వితీయోఽస్తి కుత్రచిత్ ।
 తదా వేదాశ్చ శాస్త్రాణి సర్వే పఞ్చాక్షరే స్థితాః ॥ ౨౩॥
 తే నాశం నైవ సమ్ప్రాప్తా మచ్ఛక్త్యా హ్యనుపాలితాః ।

తతః సృష్టిరభూన్మత్తః ప్రకృత్యాత్మప్రభేదతః ॥ ౨౪ ॥
 గుణమూర్త్యాత్మనాం చైవ తతోఽవాన్తరసంహృతిః ।
 తదా నారాయణః శేతే దేవో మాయామయీం తనుమ్ ॥ ౨౫ ॥
 ఆస్థాయ భోగిపర్యఙ్కశయనే తోయమధ్యగః ।
 తన్నాభిపఙ్కజాఙ్గాతః పఞ్చవక్త్రః పితామహాః ॥ ౨౬ ॥
 సిస్పృక్షమాణో లోకాన్త్రీన్న సక్తో హ్యసహాయవాన్ ।
 ముసీన్దశ ససర్ణాదౌ మానసానమితౌజసః ॥ ౨౭ ॥
 తేషాం సిద్ధివివృద్ధ్యర్థం మాం ప్రోవాచ పితామహాః ।
 మత్పుత్రాణాం మహాదేవ శక్తిం దేహి మహేశ్వర ॥ ౨౮ ॥
 ఇత్యేవం ప్రార్థితస్తేన పఞ్చవక్త్రధరో హ్యహమ్ ।
 పఞ్చాక్షరాణి క్రమశః ప్రోక్తవాన్ పద్మయోనయే ॥ ౨౯ ॥
 స పఞ్చవదనైస్తాని గృహ్ణాల్లోకపితామహాః ।
 వాచ్యవాచకభావేన జ్ఞాతవాన్మాం మహేశ్వరమ్ ॥ ౩౦ ॥
 జ్ఞాత్వా ప్రయోగం విధివత్ సిద్ధమస్త్ర్యః ప్రజాపతిః ।
 పుత్రేభ్యః ప్రదదౌ మస్త్రం మస్త్రార్థం చ యథాతథమ్ ॥ ౩౧ ॥
 తే చ లభ్యా మస్త్రరత్నం సాక్షాత్ లోకపితామహాత్ ।
 తదాజ్ఞప్తేన మార్గేణ మదారాధనకాఙ్క్షిణః ॥ ౩౨ ॥
 మేరోస్తు శిఖరే రమ్యే ముఙ్గావాన్నామ పర్వతః ।
 మత్ప్రియః సతతం శ్రీమాన్మద్భక్తై రక్షితః సదా ॥ ౩౩ ॥
 తస్యాభ్యాశే తపస్తీవ్రం లోకం స్రష్టుం సముత్సుకాః ।
 దివ్యం వర్షసహస్రం తు వాయుభిక్షాః సమాచరన్ ॥ ౩౪ ॥
 తేషాం భక్తిమహం దృష్ట్వా సద్యః ప్రత్యక్షతామియామ్ ।
 ఋషిం ఛన్దశ్చ కీలం చ బీజశక్తిం చ దైవతమ్ ॥ ౩౫ ॥
 న్నాసం షడఙ్గం దిగ్బంధం వినియోగమశేషతః ।
 ప్రోక్తవానహమార్యాణాం జగత్సృష్టివివృద్ధయే ॥ ౩౬ ॥
 తతస్తే మస్త్రమాహాత్మ్యాద్ ఋషయస్తపసౌధితాః ।
 సృష్టిం వితస్వతే సమ్యక్ సదేవాసురమానుషీమ్ ॥ ౩౭ ॥

అస్యాః పరమవిద్యాయాః స్వరూపమధునోచ్యతే ।

ఆదౌ నమః ప్రయోక్తవ్యం శివాయ తు తతః పరమ్ ॥ ౩౮॥

సైషా పఞ్చాక్షరీ విద్యా సర్వశ్రుతిశిరోగతా ।

సర్వజాతస్య సర్వస్య బీజభూతా సనాతనీ ॥ ౩౯॥

ప్రథమం మన్ముఖోద్గీర్ణా సా మమైవాస్తి వాచికా ।

తప్తవామీకరప్రఖ్యా పీనోన్నతపయోధరా ॥ ౪౦॥

చతుర్భుజా త్రినయనా బాలేస్తకృతశేఖరా ।

పద్యోత్పలకరా సౌమ్యా వరదాభయపాణికా ॥ ౪౧॥

సర్వలక్షణసమ్పన్నా సర్వాభరణభూషితా ।

నీతపద్మాసనాసీనా నీలకుఞ్చతీమూర్ధజా ॥ ౪౨॥

అస్యాః పఞ్చవిధా వర్ణాః ప్రస్ఫురద్ రశ్మిమణ్డలాః ।

పీతః కృష్ణస్తథా ధూమ్రః స్వర్ణాభో రక్త ఏవ చ ॥ ౪౩॥

పృథక్ ప్రయోజ్యా యద్యేతే బిస్తునాదవిభూషితాః ।

అర్ధవన్దనిభో బిస్తుర్నాదో దీపశిఖాకృతిః ॥ ౪౪॥

బీజం ద్వితీయం బీజేషు మన్తస్యాస్య వరాననే ।

దీర్ఘపూర్వం తురీయస్య పఞ్చమం శక్తిమాదిశేత్ ॥ ౪౫॥

వామదేవో నామ ఋషిః పఞ్చైశ్చన్ద్ర ఉదాహృతమ్ ।

దేవతా శివ ఏవాహం మన్తస్యాస్య వరాననే ॥ ౪౬॥

గౌతమోఽత్రిర్వరారోహే విశ్వామిత్రస్తథాఙ్గిరాః ।

భరద్వాజశ్చ వర్ణానాం క్రమశశ్చర్షయః స్మృతాః ॥ ౪౭॥

గాయత్ర్యనుష్టుప్ త్రిష్టుప్ చ ఛన్దాంసి బృహతీ విరాట్ ।

ఇన్ద్రో రుద్రో హరిర్బృహ్మ స్కన్దస్తేషాం చ దేవతాః ॥ ౪౮॥

మమ పఞ్చముఖాన్యాహుః స్థానే తేషాం వరాననే ।

పూర్వాదేశోఽర్ధ్వపర్శ్వం నకారాది యథాక్రమమ్ ॥ ౪౯॥

ఉదాత్తః ప్రథమో వర్ణశ్చతుర్థశ్చ ద్వితీయకః ।

పఞ్చమః స్వరితచ్చైవ తృతీయో నిహితః స్మృతః ॥ ౫౦॥

మూలవిద్యా శివం శైవం సూత్రం పఞ్చాక్షరం తథా ।

నామాన్యస్య విజానీయాచ్ఛైవం మే హృదయం మహత్ ॥ ౫౧॥

నకారః శిర ఉచ్యేత మకారస్తు శిఖోచ్యతే ।

శికారః కవచం తద్వద్వకారో నేత్రముచ్యతే ॥ ౫౨॥

యకారోఽస్త్రం నమః స్వాహా వషట్ హుం వౌషడిత్యపి ।

ఫడిత్యపి చ వర్ణానామస్తేఽఙ్గత్వం యదా తదా ॥ ౫౩॥

తత్రాపి మూలమస్త్రోఽయం కిఞ్చిద్భేదసమన్వయాత్ ।

తత్రాపి పఞ్చమో వర్ణో ద్వాదశస్వరభూషితః ॥ ౫౪॥

తస్మాదనేన మస్త్రేణ మనోవాక్యాయభేదతః ।

ఆవయోరర్చనం కుర్యాఙ్జపహోమాదికం తథా ॥ ౫౫॥

యథాప్రజ్ఞం యథాకాలం యథాశాస్త్రం యథామతి ।

యథాశక్తి యథాసంప్రద్యథాయోగం యథారతి ॥ ౫౬॥

యదా కదాపి వా భక్త్యా యత్ర కుత్రాపి వా కృతా ।

యేన కేనాపి వా దేవి పూజా ముక్తిం నయిష్యతి ॥ ౫౭॥

మయ్యాసక్తేన మనసా యత్కృతం మమ సుందరి ।

మత్ప్రియం చ శివం చైవ క్రమేణాప్యక్రమేణ వా ॥ ౫౮॥

తథాపి మమ భక్తా యే నాత్యన్తవివశాః పునః ।

తేషాం సర్వేషు శాస్త్రేషు మయైవ నియమః కృతః ॥ ౫౯॥

తత్రాదౌ సమృద్ధివక్ష్యామి మస్త్రసంస్కృతహణం శుభమ్ ।

యం వినా నిష్ఫలం జాప్యం యేన వా సఫలం భవేత్ ॥ ౬౦॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే పఞ్చాక్షరమాహాత్మ్యవర్ణన

నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౧౩॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్యరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౧౪. చతుర్దశోఽధ్యాయః । పఞ్చాక్షరమహిమవర్ణనమ్ ।

ఈశ్వర ఉవాచ ।

ఆఙ్గాహీనం క్రియాహీనం శ్రద్ధాహీనం వరాననే ।

ఆజ్ఞార్థం దక్షిణాహీనం సదా జప్తం చ నిష్ఫలమ్ ॥ ౧॥

ఆజ్ఞాసిద్ధం క్రియాసిద్ధం శ్రద్ధాసిద్ధం మమాత్మకమ్ ।
ఏవం చేద్దక్షిణాయుక్తం మస్త్రసిద్ధిర్మహాత్ఫలమ్ ॥ ౨॥

ఉపగమ్య గురుం విప్రమాచార్యం తత్త్వవేదినమ్ ।
జాపినం సద్గుణోపేతం ధ్యానయోగపరాయణమ్ ॥ ౩॥

తోషయేత్తం ప్రయత్నేన భావశుద్ధిసమన్వితః ।
వాచా చ మనసా చైవ కాయేన ద్రవిణేన చ ॥ ౪॥

ఆచార్యం పూజయేద్విప్రః సర్వదాతిప్రయత్నతః ।
హస్త్యశ్వరథరత్నాని క్షేత్రాణి చ గృహాణి చ ॥ ౫॥

భూషణాని చ వాసాంసి ధాన్యాని చ ధనాని చ ।
ఏతాని గురవే దద్యాద్భక్త్యా చ విభవే సతి ॥ ౬॥

విత్తశాత్ర్యం న కురీవత యదీచ్ఛేత్సిద్ధిమాత్మనః ।
పశ్చాన్నివేద్య స్వాత్మానం గురవే సపరిచ్ఛదమ్ ॥ ౭॥

ఏవం సమ్పూజ్య విధివద్యథాశక్తి త్వవఞ్చయన్ ।
ఆదదీత గురోర్మస్త్రం జ్ఞానం చైవ క్రమేణ తు ॥ ౮॥

ఏవం తుష్టో గురుః శిష్యం పూజకం వత్సరోషితమ్ ।
శుశ్రూషమసహజ్కారం స్నాతం శుచిముషోషితమ్ ॥ ౯॥

స్నాపయిత్వా విశుద్ధ్యర్థం పూర్ణకుంభఘృతేన వై ।
జలేన మస్త్రశుద్ధేన పుణ్యద్రవ్యయుతేన చ ॥ ౧౦॥

అలఙ్కృత్య సువేషం చ గన్ధస్రగ్వస్త్రభూషణైః ।
పుణ్యాహం వాచయిత్వా చ బ్రాహ్మణానభిపూజ్య చ ॥ ౧౧॥

సముద్రతీరే నద్యాం చ గోష్ఠీ దేవాలయేఽపి వా ।
శుచౌ దేశే గృహే వాపి కాలే సిద్ధికరే తిథౌ ॥ ౧౨॥

నక్షత్రే శుభయోగే చ సర్వదోషవివర్జితే ।
అనుగృహ్య తతో దద్యాజ్ఞానం మమ యథావిధి ॥ ౧౩॥

స్వరేణోచ్ఛారయేత్సమ్యగ్కేకాన్తైః తిప్రసన్నధీః ।
ఉచ్ఛార్యోచ్ఛారయిత్వా తమావయోర్మస్త్రముత్తమమ్ ॥ ౧౪॥

శివం చాస్తు శుభం చాస్తు శోభనోఽస్తు ప్రియోఽస్త్వితీ ।
 ఏవం దద్యాద్ గురుర్మస్తమాజ్ఞాం చైవ తతః పరమ్ ॥ ౧౫ ॥
 ఏవం లభ్యా గురోర్మస్తమాజ్ఞాం చైవ సమాహితః ।
 సజ్కుల్ప్య చ జపేన్నిత్యం పురశ్చరణపూర్వకమ్ ॥ ౧౬ ॥
 యావజ్జీవం జపేన్నిత్యమష్టోత్తరసహస్రకమ్ ।
 అనన్యస్తత్పరో భూత్వా స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౧౭ ॥
 జపేదక్షరలక్షం వై చతుర్గుణితమాదరాత్ ।
 సక్తాశీ సంయమీ యః స పౌరశ్చరణికః స్మృతః ॥ ౧౮ ॥
 యః పురశ్చరణం కృత్వా నిత్యజాపీ భవేత్పునః ।
 తస్య నాస్తి సమో లోకే స సిద్ధః సిద్ధిదో భవేత్ ॥ ౧౯ ॥
 స్నానం కృత్వా శుచౌ దేశే బద్ధ్వా రుచిరమాసనమ్ ।
 త్వయా మాం హృది సజ్చిన్త్య సజ్చిన్త్య స్వగురుం తతః ॥ ౨౦ ॥
 ఉదఙ్ముఖః ప్రాఙ్ముఖో వా మాసీ చైకాగ్రమాససః ।
 విశోధ్య పఞ్చతత్త్వాని దహనప్లావనాదిభిః ॥ ౨౧ ॥
 మన్తన్యాసాదికం కృత్వా సఫలీకృతవిగ్రహః ।
 ఆవయోర్విగ్రహౌ ధ్యాయన్ప్రాణాపానౌ నియమ్య చ ॥ ౨౨ ॥
 విద్యాస్థానం స్వకం రూపం ఋషిం ఛన్దోఽధిదైవతమ్ ।
 బీజం శక్తిం తథా వాక్యం స్మృత్వా పఞ్చాక్షరీం జపేత్ ॥ ౨౩ ॥
 ఉత్తమం మానసం జాప్యముపాంశుం చైవ మధ్యమమ్ ।
 అధమం వాచికం ప్రాశురాగమార్థవిశారదాః ॥ ౨౪ ॥
 ఉత్తమం రుద్రదైవత్యం మధ్యమం విష్ణుదైవతమ్ ।
 అధమం బ్రహ్మదైవత్యమిత్యాహురనుపూర్వశః ॥ ౨౫ ॥
 యదుచ్చనీచస్వరితైః స్పష్టాస్పష్టపదాక్షరైః ।
 మన్తముచ్చారయేద్వాచా వాచికోఽయం జపః స్మృతః ॥ ౨౬ ॥
 జిహ్వమాత్రపరిస్పన్దాదీషదుచ్చారితోఽపి వా ।
 అపరైరశ్రుతః కిఞ్చిచ్చుతో వోపాంశురుచ్యతే ॥ ౨౭ ॥
 ధియా యదక్షరశ్రేణ్యా వర్ణాద్వర్ణం పదాత్పదమ్ ।
 శబ్దార్థచిన్తనం భూయః కథ్యతే మానసో జపః ॥ ౨౮ ॥

వాచికస్త్యేక ఏవ స్యాదుపాంశుః శతముచ్యతే |
 సాహస్రం మానసః ప్రోక్తః సగర్భస్తు శతాధికః || ౨౯ ||
 ప్రాణాయామసమాయుక్తః సగర్భో జప ఉచ్యతే |
 ఆద్యంతయోగరోఽపి ప్రాణాయామః ప్రశస్యతే || ౩౦ ||
 చత్వారింశత్సమావృత్తిః ప్రాణానాయమ్య సంస్మరేత్ |
 మస్త్రం మస్త్రార్థవిధీమానశక్తః శక్తితో జపేత్ || ౩౧ ||
 పఞ్చుకం త్రికమేకం వా ప్రాణాయామం సమాచరేత్ |
 అగర్భం వా సగర్భం వా సగర్భస్తత్ర శస్యతే || ౩౨ ||
 సగర్భాదపి సాహస్రం సధ్యానో జప ఉచ్యతే |
 ఏషు పఞ్చవిధేష్యేకః కర్తవ్యః శక్తితో జపః || ౩౩ ||
 అఙ్గుల్య జపసంఖ్యానమేకమేవముదాహృతమ్ |
 రేఖయాష్టగుణం విద్యాత్పుత్రజీవైర్దశాధికమ్ || ౩౪ ||
 శతం స్యాచ్ఛుక్ష్మమణిభిః ప్రవాలైస్తు సహస్రకమ్ |
 స్ఫటికైర్దశసాహస్రం మౌక్తికైర్లక్షముచ్యతే || ౩౫ ||
 పద్మాక్షైర్దశలక్షం తు సౌవర్ణైః కోటిరుచ్యతే |
 కుశగ్రన్థ్యా చ రుద్రాక్షైరనస్తగుణితం భవేత్ || ౩౬ ||
 త్రింశదక్షైః కృతా మాలా ధనదా జపకర్మణి |
 సప్తవింశతిసంఖ్యాతైరక్షైః పుష్టిప్రదా భవేత్ || ౩౭ ||
 పఞ్చవింశతిసంఖ్యాతైః కృతా ముక్తిం ప్రయచ్ఛతి |
 అక్షైస్తు పఞ్చదశభిరభిచారఫలప్రదా || ౩౮ ||
 అఙ్గుష్ఠం మోక్షదం విద్యాత్తర్జునీం శత్రునాశినీమ్ |
 మధ్యమాం ధనదాం శాన్తిం కరోత్యేషా హ్యనామికా || ౩౯ ||
 అష్టోత్తరశతం మాలా తత్ర స్యాదుత్తమోత్తమా |
 శతసంఖ్యోత్తమా మాలా పఞ్చాశద్భిస్తు మధ్యమా || ౪౦ ||
 చతుఃపఞ్చాశదక్షైస్తు హృచ్చేష్ఠా హి ప్రకీర్తితా |
 ఇత్యేవం మాలయా కుర్యాజ్జపం కస్మై న దర్శయేత్ || ౪౧ ||

కనిష్ఠా క్షరిణీ ప్రోక్తా జపకర్మణి శోభనా ।
 అఙ్గష్ఠీన జపేజ్జప్యమన్వైరఙ్గులిభిః సహ ॥ ౪౨॥
 అఙ్గష్ఠీన వినా జప్యం కృతం తదఫలం యతః ।
 గృహే జపం సమం విద్యాద్ గోష్ఠే శతగుణం విదుః ॥ ౪౩॥
 పుణ్యారణ్యే తథారామే సహస్రగుణముచ్యతే ।
 అయుతం పర్వతే పుణ్యే నద్యాం లక్షముదాహృతమ్ ॥ ౪౪॥
 కోటిం దేవాలయే ప్రాచురనస్తం మమ సన్నిధౌ ।
 సూర్యస్యాగ్నేర్గురోరిన్దోర్ద్విపస్య చ జలస్య చ ॥ ౪౫॥
 విప్రాణాం చ గవాం చైవ సన్నిధౌ శస్యతే జపః ।
 తత్పూర్వార్చిముఖం వశ్యం దక్షిణం చాభిచారికమ్ ॥ ౪౬॥
 పశ్చిమం ధనదం విద్యాదౌత్తరం శాన్తిదం భవేత్ ।
 సూర్యాగ్నివిప్రదేవానాం గురూణామపి సన్నిధౌ ॥ ౪౭॥
 అన్యేషాం చ ప్రసక్తానాం మన్తం న విముఖో జపేత్ ।
 ఉష్ణీషీ కఙ్కుకీ నగ్నో ముక్తకేశో గలావృతః ॥ ౪౮॥
 అపవిత్రకరోఽశుద్ధో విలపన్న జపేత్ క్వచిత్ ।
 క్రోధం మదం క్షుతం త్రీణి నిష్ఠివనవిజృమ్భణే ॥ ౪౯॥
 దర్శనం చ శ్వసీచానాం వర్జయేజ్జపకర్మణి ।
 ఆచమేత్సమ్భవే తేషాం స్మరేద్వా మాం త్వయా సహ ॥ ౫౦॥
 జ్యోతింషి చ ప్రపశ్యేద్వా కుర్యాద్ వా ప్రాణసంయమమ్ ।
 అనాసనః శయానో వా గచ్ఛన్నుత్థిత ఏవ వా ॥ ౫౧॥
 రథ్యాయామశివే స్థానే న జపేత్తిమిరాస్తరే ।
 ప్రసారస్య న జపేత్పాదౌ కుక్కుటాసన ఏవ వా ॥ ౫౨॥
 యానశయ్యాధిరూఢో వా చింతావ్యాకులితోఽథవా ।
 శక్తశ్చేత్సర్వమేవైతదశక్తః శక్తితో జపేత్ ॥ ౫౩॥
 కిమత్ర బహునోక్తేన సమాసేన వచః శృణు ।
 సదాచారో జపన్ శుద్ధం ధ్యాయన్నభద్రం సమశ్నుతే ॥ ౫౪॥
 ఆచారః పరమో ధర్మ ఆచారః పరమం ధనమ్ ।
 ఆచారః పరమా విద్యా ఆచారః పరమా గతిః ॥ ౫౫॥

ఆచారహీనః పురుషో లోకే భవతి నిస్థితః ।
 పరత్ర చ సుఖీ న స్యాత్తస్మాదాచారవాన్భవేత్ ॥ ౫౬ ॥
 యస్య యద్విహితం కర్మ వేదే శాస్త్రే చ వైదికైః ।
 తస్య తేన సమాచారః సదాచారో న చేతరః ॥ ౫౭ ॥
 సద్భిరాచరితత్వాచ్చ సదాచారః స ఉచ్యతే ।
 సదాచారస్య తస్యాహురాస్తిక్యం మూలకారణమ్ ॥ ౫౮ ॥
 అస్తికశ్చేత్ప్రమాదాద్వైః సదాచారాదవిచ్యుతః ।
 న దుష్యతి నరో నిత్యం తస్మాదాస్తికతాం వ్రజేత్ ॥ ౫౯ ॥
 యథేహాస్తి సుఖం దుఃఖం సుకృతైర్దుష్కృతైరపి ।
 తథా పరత్ర చాస్తితి మతిరాస్తిక్యముచ్యతే ॥ ౬౦ ॥
 రహస్యమన్యద్యక్ష్యామి గోపనీయమిదం ప్రియే ।
 న వాచ్యం యస్య కస్యాపి నాస్తికస్యాథ వా పశోః ॥ ౬౧ ॥
 సదాచారవిహీనస్య పతితస్యాన్త్యజస్య చ ।
 పఞ్చాక్షరాత్పరం నాస్తి పరిత్రాణం కలౌ యుగే ॥ ౬౨ ॥
 గచ్ఛతస్త్రిప్థతో వాపి స్వేచ్ఛయా కర్మ కుర్వతః ।
 అశుచేర్వా శుచేర్వాపి మన్తోఽయం న చ నిష్ఫలః ॥ ౬౩ ॥
 అనాచారవతాం పుంసామవిశుద్ధషడధ్వనామ్ ।
 అనాదిష్టోఽపి గురుణా మన్తోఽయం న చ నిష్ఫలః ॥ ౬౪ ॥
 అన్త్యజస్యాపి మూర్ఖస్య మూఢస్య పతితస్య చ ।
 నిర్మూర్ఖాదస్య నీచస్య మన్తోఽయం న చ నిష్ఫలః ॥ ౬౫ ॥
 సర్వావస్థాం గతస్యాపి మయి భక్తిమతః పరమ్ ।
 సిద్ధ్యత్యేవ న సన్దేహో నాపరస్య తు కస్యచిత్ ॥ ౬౬ ॥
 న లగ్నతిథినక్షత్రవారయోగాదయః ప్రియే ।
 అస్యాత్సన్తమవేక్ష్యాః స్మరైష సప్తః సదోదితః ॥ ౬౭ ॥
 న కదాచిన్న కస్యాపి రిపురేష మహామనుః ।
 సుసిద్ధో వాపి సిద్ధో వా సాధ్యో వాపి భవిష్యతి ॥ ౬౮ ॥

సిద్ధేన గురుణాదిష్టః సుసిద్ధ ఇతి కథ్యతే ।

అసిద్ధేనాపి వా దత్తః సిద్ధసాధ్యస్తు కేవలః ॥ ౬౯ ॥

అసాధితః సాధితో వా సిద్ధ్యత్వేన న సంశయః ।

శ్రద్ధాతిశయయుక్తస్య మయి మస్త్రే తథా గురౌ ॥ ౭౦ ॥

తస్మాన్మన్తాస్తరాంస్త్వక్వాః సాపాయానధికారతః ।

ఆశ్రయేత్పరమాం విద్యాం సాక్షాత్పఞ్చాక్షరీం బుధః ॥ ౭౧ ॥

మన్తాస్తరేషు సిద్ధేషు మస్త్ర ఏష న సిద్ధ్యతి ।

సిద్ధే త్వస్మిన్మహామస్త్రే తే చ సిద్ధా భవన్త్యత ॥ ౭౨ ॥

యథా దేవేష్వలభ్యోఽస్మి లభ్యేష్వపి మహేశ్వరి ।

మయి లభ్యే తు తే లభ్యా మస్త్రేష్వేషు సమో విధిః ॥ ౭౩ ॥

యే దోషాః సర్వమన్తాణాం న తేఽస్మిన్ సమభవన్త్యపి ।

అస్య మస్త్రస్య జాత్యాదీననపేక్ష్య ప్రవర్తనాత్ ॥ ౭౪ ॥

తథాపి నైవ క్షుద్రేషు ఫలేషు ప్రతియోగిషు ।

సహసా వినియుజ్జిత తస్మాదేష మహాబలః ॥ ౭౫ ॥

ఉపమన్యురువాచ ।

ఏవం సాక్షాన్మహాదేవ్యై మహాదేవేన శూలినా ।

హితాయ జగతాముక్తః పఞ్చాక్షరవిధిర్యథా ॥ ౭౬ ॥

య ఇదం కీర్తయేద్భక్త్యా శృణుయాద్వా సమాహితః ।

సర్వపాపవినిర్ముక్తః ప్రయాతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౭౭ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే పఞ్చాక్షరమహిమవర్ణనం

నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౧౪ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౧౫. పఞ్చదశోఽధ్యాయః । దీక్షావిధానే గురుమాహాత్యవర్ణనమ్ ।

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।

భగవన్మన్తమాహాత్యం భవతా కథితం ప్రభో ।

తత్ప్రయోగవిధానం చ సాక్షాచ్ఛృతిసమం యథా ॥ ౧॥

ఇదాసిం శ్రోతుమిచ్ఛామి శివసంస్కారముత్తమమ్ ।
మన్తస్సజ్గహణే కింఞ్చిత్సూచితం న తు విస్మృతమ్ ॥ ౨॥

ఉపమన్యురువాచ ।

హస్త తే కథయిష్యామి సర్వపాపవిశోధనమ్ ।
సంస్కారం పరమం పుణ్యం శివేన పతిభాషితమ్ ॥ ౩॥

సమ్యక్ కృతాధికారః స్యాత్సూక్ష్మాదిషు నరో యతః ।
సంస్కారః కథ్యతే తేన షడధ్వపరిశోధనమ్ ॥ ౪॥

దీయతే యేన విజ్ఞానం క్షీయతే పాశబన్ధనమ్ ।
తస్మాత్సంస్కార ఏవాయం దీక్షేత్యపి చ కథ్యతే ॥ ౫॥

శామ్భవీ వైవ శాక్తి చ మాస్త్రి వైవ శివాగమే ।
దీక్షోపదిశ్యతే త్రేధా శివేన పరమాత్మనా ॥ ౬॥

గురోరాలోకమాత్రేణ స్పర్శాత్సమ్భాషణాదపి ।
సద్యః సంజ్ఞా భవేజ్జన్తోః పాశోపక్షయకారిణీ ॥ ౭॥

సా దీక్షా శామ్భవీ ప్రోక్తా సా పునర్భిద్యతే ద్విధా ।
తీవ్రా తీవ్రతరా చేతి పాశోపక్షయభేదతః ॥ ౮॥

యయా స్యాన్నిర్వృతిః సద్యః సైవ తీవ్రతరా మతా ।
తీవ్రా తు జీవతోఽత్యన్తం పుంసః పాపవిశోధికా ॥ ౯॥

శాక్తిజ్ఞానవతీ దీక్షా శిష్యదేహం ప్రవిశ్య తు ।
గురుణా యోగమార్గేణ క్రియతే జ్ఞానచక్షుషా ॥ ౧౦॥

మాస్త్రి క్రియావతీ దీక్షా కుణ్డమణ్డలపూర్వికా ।
మన్దమన్దతరోద్దేశాత్కర్తవ్యా గురుణా బహిః ॥ ౧౧॥

శక్తిపాతానుసారేణ శిష్యోఽనుగ్రహమర్హతి ।
వైవధర్మానుసారస్య తన్మూలత్వాత్సమాసతః ॥ ౧౨॥

యత్ర శక్తిర్న పతితా తత్ర శుద్ధిర్న జాయతే ।
న విద్యా న శివాచారో న ముక్తిర్న చ సిద్ధయః ॥ ౧౩॥

తస్మాత్ లింగాని సంవీక్ష్య శక్తిపాతస్య భూయసః ।

జ్ఞానేన క్రియయా వాథ గురుః శిష్యం విశోధయేత్ || ౧౪||

యోఽన్యథా కురుతే మోహాత్ స వినశ్యతి దుర్మతిః |

తస్మాత్సర్వప్రకారేణ గురుః శిష్యం పరీక్షయేత్ || ౧౫||

లక్షణం శక్తిపాతస్య ప్రబోధానస్థసమ్భవః |

సా యస్మాత్పురమా శక్తిః ప్రబోధానస్థరూపిణీ || ౧౬||

ఆనన్దబోధయోర్లింగమన్తఃకరణవిక్రియాః |

యథా స్యాత్కమప్రోమాఞ్చస్వరనేత్రాఙ్గవిక్రియాః || ౧౭||

శిష్యోఽపి లక్షణైరేభిః కుర్యాద్గురుపరీక్షణమ్ |

తత్సమ్మర్శైః శివార్చనాదౌ సజ్జితైర్వాథ తద్గతైః || ౧౮||

శిష్యస్తు శిక్షణీయత్వాద్గురోర్గౌరవకారణాత్ |

తస్మాత్ సర్వప్రయత్నేన గురోర్గౌరవమాచరేత్ || ౧౯||

యో గురుః స శివః ప్రోక్తో యః శివః స గురుః స్మృతః |

గురుర్వా శివ ఏవాథ విద్యాకారేణ సంస్థితః || ౨౦||

యథా శివస్తథా విద్యా యథా విద్యా తథా గురుః |

శివవిద్యా గురూణాం చ పూజయా సదృశం ఫలమ్ || ౨౧||

సర్వదేవాత్మకత్సాసౌ సర్వమన్తమయో గురుః |

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన యస్యాజ్ఞాం శిరసా వహేత్ || ౨౨||

శ్రేయోఽర్థీ యది గుర్వాజ్ఞాం మనసాపి న లభ్యయేత్ |

గుర్వాజ్ఞాపాలకో యస్మాత్ జ్ఞానసమ్పత్తిమశ్నుతే || ౨౩||

గచ్ఛంస్త్రిప్తన్ స్వపన్ భుజ్జ్ఞాన్నాన్యత్కర్మ సమాచరేత్ |

సమక్షం యది కుర్వీత సర్వం చానుజ్ఞాయా గురోః || ౨౪||

గురోర్గృహే సమక్షం వా న యథేష్టాసనో భవేత్ |

గురుద్దేవో యతః సాక్షాత్తద్గృహం దేవమన్దిరమ్ || ౨౫||

పాపినాం చ యథా సజ్గాత్తత్పాపాత్పతితో భవేత్ |

యథేహ వహ్నిసమ్పర్కాత్ మలం త్యజతి కాఞ్చనమ్ |

తదైవ గురుసమ్పర్కాత్ పాపం త్యజతి మానవః || ౨౬||

యథా వహ్నిసమీపస్థో ఘృతకుమ్భా విలీయతే

తథా పాపం విలీయేత హ్యోచార్యస్య సమీపతః || ౨౭||

యథా ప్రజ్వలితో వహ్నిః శుష్కమార్ద్రం చ నిర్దహాత్ |
 తథాయమపి సస్తుష్టో గురుః పాపం క్షణాద్దహాత్ || ౨౮||
 మనసా కర్మణా వాచా గురోః క్రోధం న కారయేత్ || ౨౯||
 తస్య క్రోధేన దహ్యంతే హ్యాయుః శ్రీజ్ఞానసత్కీయాః |
 తత్క్రోధకారిణో యే స్యుస్తేషాం యజ్ఞాశ్చ నిష్ఫలాః || ౩౦||
 యమశ్చ నియమాశ్చైవ నాత్ర కార్యా విచారణా |
 గురోర్విరుద్ధం యద్వాక్యం న వదేజ్ఞాతుచిన్నరః || ౩౧||
 వదేద్యది మహామోహాద్రౌరవం నరకం వ్రజేత్ |
 మనసా కర్మణా వాచా గురుముద్దిశ్య యత్పతః || ౩౨||
 శ్రేయోఽర్థి చేన్నరో ధీమాన్న మిథ్యాచారమాచరేత్ |
 గురోర్హితం ప్రియం కుర్యాదాదిష్టో వా న వా సదా || ౩౩||
 అనుమక్షం సమక్షం వా తస్య కార్యం సమాచరేత్ |
 ఇత్థమాచారవాన్భక్తో నిత్యముద్యుక్తమానసః || ౩౪||
 గురుప్రియకరః శిష్యః శైవధర్మాంస్తతోఽర్హతి |
 గురుశ్చేద్గుణవాన్ ప్రాజ్ఞః పరమానందభాసకః || ౩౫||
 తత్త్వవిచ్ఛివసంసక్తో ముక్తిదో న తు చాపరః |
 సంవిత్సంజ్ఞానసం తత్త్వం పరమానందసమ్భవమ్ || ౩౬||
 తత్తత్త్వం విదితం యేన స ఏవానందదర్శకః |
 న పునర్నామమాత్రేణ సంవిదారహితస్తు యః || ౩౭||
 అన్యోఽన్యం తారయేన్నౌకా కిం శిలా తారయేచ్ఛిలామ్ |
 ఏతస్య నామమాత్రేణ ముక్తిర్వై నామమాత్రికా || ౩౮||
 యైః పునర్విదితం తత్త్వం తే ముక్తా మోచయన్యపి |
 తత్త్వహీనే కుతో బోధః కుతో హ్యత్మపరిగ్రహః || ౩౯||
 పరిగ్రహవినిర్ముక్తః పశురిత్యభిధీయతే |
 పశుభిః ప్రేరితశ్చాపి పశుత్వం నాతివర్తతే || ౪౦||
 తస్మాత్తత్త్వవిదేవేహ ముక్తో మోచక ఇష్యతే |
 సర్వలక్షణసంయుక్తః సర్వశాస్త్రవిదప్యయమ్ || ౪౧||

సర్వోపాయవిధిజ్ఞోఽపి తత్త్వహీనస్తు నిష్ఫలః ।
 యస్యానుభవపర్యంతా బుద్ధిస్తత్త్వే ప్రవర్తతే ॥ ౪౨॥
 తస్యావలోకనాద్యైశ్చ పరానన్దోఽభిజాయతే ।
 తస్మాద్యస్యైవ సమృక్కాత్ప్రబోధానన్దసమృఖః ॥ ౪౩॥
 గురుం తమేవ వృణుయాన్నాపరం మతిమాన్నరః ।
 స శిష్యైర్విసయాచారవతురైరుచితో గురుః ॥ ౪౪॥
 యావద్విజ్ఞాయతే తావత్సేవనీయో ముముక్షుభిః ।
 జ్ఞాతే తస్మిన్ధినిరా భక్తిర్యావత్తత్త్వం సమాశ్రయేత్ ॥ ౪౫॥
 న తు తత్త్వం త్యజేజ్ఞాతు నోపేక్షేత కథంచున ।
 యత్రానన్దః ప్రబోధో వా నాల్పమప్యపలభ్యతే ॥ ౪౬॥
 వత్సరాదపి శిష్యేణ సోఽన్యం గురుముపాశ్రయేత్ ।
 గురుమన్యం ప్రపన్నేఽపి నావమన్యేత పౌర్వికమ్ ।
 గురోర్భ్రాతృవంస్తథా పుత్రాన్ బోధకాన్ ప్రేరకానపి ॥ ౪౭॥
 తత్రాదావుపసక్తమ్య బ్రాహ్మణం వేదపారగమ్ ।
 గురుమారాధయేత్ప్రాజ్ఞం శుభగం ప్రియదర్శనమ్ ॥ ౪౮॥
 సర్వాభయప్రదాతారం కరుణాక్రాన్తమానసమ్ ।
 తోషయేత్తం ప్రయత్నేన మనసా కర్మణా గిరా ॥ ౪౯॥
 తావదారాధయేచ్ఛిష్యః ప్రసన్నోఽసౌ భవేద్యథా ।
 తస్మిన్ ప్రసన్నే శిష్యస్య సద్యః పాపక్షయో భవేత్ ॥ ౫౦॥
 తస్మాద్ధనాని రత్నాని క్షేత్రాణి చ గృహాణి చ ।
 భూషణాని చ వాసాంసి యానశయాశనాని చ ॥ ౫౧॥
 ఏతాని గురవే దద్యాదభ్యక్త్యై విత్తానుసారతః ।
 విత్తశాత్యం న కురీవేత యదీచ్ఛేత్పరమాం గతిమ్ ॥ ౫౨॥
 స ఏవ జనకో మాతా భర్తా బన్ధుర్ధనం సుఖమ్ ।
 సఖా మిత్రం చ యత్తస్మాత్సర్వం తస్మై నివేదయేత్ ॥ ౫౩॥
 నివేద్య పశ్చాత్స్వాత్మానం సాన్వయం సపరిగ్రహమ్ ।
 సమర్వ్యో సోదకం తస్మై నిత్యం తద్వశగో భవేత్ ॥ ౫౪॥

యదా శివాయ స్వాత్మానం దత్తవాన్ దేశికాత్మనే ।
 తదా శైవో భవేద్దేహీ న తతోఽస్తి పునర్భవః ॥ ౫౫ ॥
 గురుశ్చ స్వాశ్రితం శిష్యం వర్షమేకం పరీక్షయేత్ ।
 బ్రాహ్మణం క్షత్రియం వైశ్యం ద్వివర్షం చ త్రివర్షకమ్ ॥ ౫౬ ॥
 ప్రాణద్రవ్యప్రదానాద్వైరాదేశైశ్చ సమాసమైః ।
 ఉత్తమాంశ్చాధమే కృత్వా నీచానుత్తమకర్మణి ॥ ౫౭ ॥
 ఆక్రష్టాస్తాడితా వాపి యే విషాదం న యాన్త్యపి ।
 తే యోగ్యాః సంయతాః శుద్ధాః శివసంస్కారకర్మణి ॥ ౫౮ ॥
 అహింసకా దయావంతో నిత్యముద్యుక్తచేతసః ।
 అమానినో బుద్ధిమన్తః త్యక్తస్పర్ధాః ప్రియంవదాః ॥ ౫౯ ॥
 ఋజువో మృదవః స్వచ్ఛా వివీతాః స్థిరచేతసః ।
 శౌచాచారసమాయుక్తాః శివభక్తా ద్విజాతయః ॥ ౬౦ ॥
 ఏవం వృత్తసమోపేతా వాఙ్మనఃకాయకర్మభిః ।
 శోధ్యా బోధ్యా యథాన్యాయమితి శాస్త్రేషు నిశ్చయః ॥ ౬౧ ॥
 నాధికారః స్వతో నార్యాః శివసంస్కారకర్మణి ।
 నియోగాదృఘర్తురస్యేవ భక్తియుక్తా యదీశ్వరే ॥ ౬౨ ॥
 తదైవ భర్తృహీనాయా పుత్రాదేరభ్యనుజ్ఞయా ।
 అధికారో భవత్యేవ కన్యాయాః పితరాజ్ఞయా ।
 శూద్రాణాం మర్త్యజాతీనాం పతితానాం విశేషతః ॥ ౬౩ ॥
 తథా సజ్కరజాతీనాం నాధ్వశుద్ధిర్విధీయతే ।
 తైఃస్వకృత్రిమభావాశ్చేచ్ఛివే పరమకారణే ॥ ౬౪ ॥
 పాదోదకప్రదానాద్వైః కుర్యుః పాపవిశోధనమ్ ।
 అత్రానులోమజాతా యే యుక్తా ఏవ ద్విజాతిషు ॥ ౬౫ ॥
 తేషామధ్వవిశుద్ధ్యాది కుర్యాన్మాతృకులోచితమ్ ।
 యా తు కన్యా స్వపిత్రాద్వైః శివధర్మే నియోజితా ॥ ౬౬ ॥
 సా భక్తాయ ప్రదాతవ్యా నాపరాయ విరోధినీ ।
 దత్తా చేత్ప్రతికూలాయ ప్రమాదాద్భోధయేత్పతిమ్ ॥ ౬౭ ॥

అశక్తా తం పరిత్యజ్య మనసా ధర్మమాచరేత్ |
 యథా మునివరం త్యక్త్వా పతిమత్రిం పతివ్రతా || ౬౮||
 కృతకృత్యాభవత్పూర్వం తపసారాధ్య శక్కురమ్ |
 యథా నారాయణం దేవం తపసారాధ్య పాణ్డవాః || ౬౯||
 పతతీల్లబ్ధవతీ ధర్మే గురుభిర్న నియోజితా |
 అస్వాతస్త్రికృతో దోషో నేహస్తి పరమార్థతః || ౭౦||
 శివధర్మే నియుక్తాయాః శివశాసనగౌరవాత్ |
 బహునాత్ర కిముక్తేన యోఽపి కోఽపి శివాశ్రయః || ౭౧||
 సంస్కార్యో గుర్వధీనశ్చేత్సంస్క్రియా న ప్రభిద్యతే |
 గురోరాలోకనాదేవ స్పృశ్యాత్సమ్భాషణాదపి || ౭౨||
 యస్య సజ్ఞాయతే ప్రజ్ఞా తస్య నాస్తి పరాజయః |
 మనసా యస్తు సంస్కారః క్రియతే యోగవర్తమా || ౭౩||

స నేహ కథితో గుహ్యో గురువక్త్రైకగోచరః |
 క్రియావాన్ యస్తు సంస్కారః కుణ్డమణ్డపపూర్వకః |
 స వక్ష్యతే సమాసేన తస్య శక్యో న విస్తరః || ౭౪||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే దీక్షావిధానే
 గురుమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః || ౭.౨.౧౫||

	శ్రీగణేశాయ నమః	
	శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః	
	శ్రీశివమహాపురాణమ్	

౭.౨.౧౬. షోడశోఽధ్యాయః | శిష్యసంస్కారవర్ణనమ్ |

ఉపమన్యురువాచ |
 పుణ్యేఽహని శుచౌ దేశే బహుదోషవివర్జితే |
 దేశికః ప్రథమం కుర్యాత్సంస్కారం సమయాహ్వాయమ్ || ౧||
 పరీక్ష్య భూమిం విధివద్ గన్ధవర్ణరసాదిభిః |
 శిల్పిశాస్త్రోక్తమార్గేణ మణ్డపం తత్ర కల్పయేత్ || ౨||
 కృత్వా వేదిం చ తన్మధ్యే కుణ్డాని పరికల్పయేత్ |

అష్టదిక్షు తథా దిక్షు తత్రైశాన్యాం పునః క్రమాత్ ॥ ౩॥

ప్రధానకుణ్డం కుర్వీత యద్వా పశ్చిమభాగతః ।
ప్రధానమేకమేవాథ కృత్వా శోభాం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౪॥

వితానధ్వజమాలాభిర్వివిధాభిరనేకశః ।
వేదిమధ్యే తతః కుర్యాన్మణ్డలం శుభలక్షణమ్ ॥ ౫॥

రక్తహేమాదిభిశ్చూర్జైరీశ్వరావాహనోచితమ్ ।
సిన్ధూరశాలినీవారమూర్జైర్వేదాథ నిర్ధనః ॥ ౬॥

ఏకహస్తం ద్విహస్తం వా సితం వా రక్తమేవ వా ।
ఏకహస్తస్య పద్మస్య కర్ణికాష్టాఙ్గులా మతా ॥ ౭॥

కేసరాణి తదర్ధాని శేషం చాష్టదలాదికమ్ ।
ద్విహస్తస్య తు పద్మస్య ద్విగుణం కర్ణికాదికమ్ ॥ ౮॥

కృత్వా శోభోపశోభాఢ్య మైశాన్యాం తస్య కల్పయేత్ ।
ఏకహస్తం తదర్ధం వా పునర్వేద్యాం తు మణ్డలమ్ ॥ ౯॥

ప్రీహితస్థలసిద్ధార్థతిలపుష్పకుశాస్తృతే ।
తత్ర లక్షణసంయుక్తం శివకుమ్భం ప్రసాధయేత్ ॥ ౧౦॥

సౌవర్ణం రాజతం వాపి తామ్రజం మృన్మయం తు వా ।
గన్ధపుష్పాక్షతాకీర్ణం కుశదూర్వాఙ్గురాచితమ్ ॥ ౧౧॥

సితసూత్రావృతం కణ్ఠే నవవస్త్రయుగావృతమ్ ।
శుద్ధామ్బుపూర్ణముత్కూర్చం సద్రవ్యం సపిధానకమ్ ॥ ౧౨॥

భృంగ్గౌరం వర్ధనీం చాపి శఙ్ఖం చ చక్రమేవ వా ।
వినా సూత్రాదికం సర్వం పద్మపత్రమథాపి వా ॥ ౧౩॥

తస్యాసనారవిన్దస్య కల్పయేదుత్తరే దలే ।
అగ్రతశ్చన్దనామ్భాభిరస్తరాజస్య వర్ధనీమ్ ॥ ౧౪॥

మణ్డలస్య తతః ప్రాచ్యాం మన్తకుమ్భే చ పూర్వవత్ ।
కృత్వా విధివదీశస్య మహాపూజాం సమాచరేత్ ॥ ౧౫॥

అథార్ణవస్య తీరే వా నద్వాం గోష్ఠేఽపి వా గిరౌ ।
దేవగరే గృహే వాపి దేశేఽన్యస్మిన్మనోహరే ॥ ౧౬॥

కృత్వా పూర్వోదీతం సర్వం వినా వా మణ్డపాదికమ్ |
 మణ్డలం పూర్వవత్కృత్వా స్థణ్డిలం చ విభావసోః || ౧౭ ||
 ప్రవిశ్య పూజాభవనం ప్రహృష్టవదనో గురుః |
 సర్వమణ్డలసంయుక్తః సమాచరితనైత్యకః || ౧౮ ||
 మహాపూజాం మహేశస్య కృత్వా మణ్డలమధ్యతః |
 శివకుమ్భే తథా భూయః శివమావాహ్య పూజయేత్ || ౧౯ ||
 పశ్చిమాభిముఖం ధ్యాత్వా యజ్ఞరక్షకమీశ్వరమ్ |
 అర్చయేదస్త్రవర్ధన్యామస్త్రమీశస్య దక్షిణే || ౨౦ ||
 మస్త్రకుమ్భే చ విన్యస్య మస్త్రం మస్త్రవిశారదః |
 కృత్వా ముద్రాదికం సర్వం మస్త్రయాగం సమాచరేత్ || ౨౧ ||
 తతః శివానలే హోమం కుర్యాద్దేశికసత్తమః |
 ప్రధానకుణ్డే పరితో జుహుయుశ్చాపరే ద్విజాః || ౨౨ ||
 ఆచార్యాత్పాదమర్దం వా హోమస్తేషాం విధీయతే |
 ప్రధానకుణ్డ ఏవాథ జుహుయాద్దేశికోత్తమః || ౨౩ ||
 స్వాధ్యాయమపరే కుర్వ్యః స్తోత్రం మణ్డలవాచనమ్ |
 జపం చ విధివచ్చాన్యే శివభక్తిపరాయణాః || ౨౪ ||
 నృత్యం గీతం చ వాద్యం చ మణ్డలాన్యపరాణి చ |
 పూజనం చ సదస్యానాం కృత్వా సమ్యగ్విధానతః || ౨౫ ||
 పుణ్యాహం కారయిత్వాథ పునః సమూజ్య శక్కురమ్ |
 ప్రార్థయేద్దేశికో దేవం శిష్యానుగ్రహకామ్యయా || ౨౬ ||
 ప్రసీద దేవదేవేశ దేహమావిశ్య మామకమ్ |
 విమోచయైనం విశ్వేశ ఘృణయా చ ఘృణానిధే || ౨౭ ||
 అథ చైవం కరోమీతి లభానుజ్ఞస్తు దేశికః |
 ఆనీయోపోషితం శిష్యం హవిష్యాశినమేవ వా || ౨౮ ||
 ఏకాశనం వా విరతం స్నాతం ప్రాతఃకృతక్రియమ్ |
 జపంతం ప్రణవం దేవం ధ్యాయంతం కృతమణ్డలమ్ || ౨౯ ||
 ద్వారస్య పశ్చిమస్యాగ్రమణ్డలే దక్షిణస్య వా |
 దర్భాననే సమాసీనం విధాయోదజ్ముఖం శిశుమ్ || ౩౦ ||

స్వయం ప్రాగ్వదనస్తిష్ఠన్నూర్ధ్వకాయం కృతాజ్ఞులిమ్ ।
 సమ్ప్రోక్ష్య ప్రోక్షణీతోయైర్మూర్ధస్యస్త్రేణ ముద్రయా ॥ ౩౧॥
 పుష్పక్షేపేణ సన్తాడ్య బద్ధ్నియాల్లోచనం గురుః ।
 దుకూలార్ధేన వస్త్రేణ మన్రితేన నవేన చ ॥ ౩౨॥
 తతః ప్రవేశయేచ్ఛిష్యం గురుర్ధ్వారేణ మణ్డలమ్ ।
 సోఽపి తేనేరితః శంభోరావరేత్ త్రిఃప్రదక్షిణమ్ ॥ ౩౩॥
 తతః సువర్ణసమ్మిశ్రం దత్త్వా పుష్పాజ్ఞులిం ప్రభోః ।
 ప్రాజ్ఞుఖశోఽదజ్ఞుఖో వా ప్రణమేద్దణ్డవత్కితౌ ॥ ౩౪॥
 తతః సమ్ప్రోక్ష్య మూలేన శిరస్యస్త్రేణ పూర్వవత్ ।
 సన్తాడ్య దేశికస్తస్య మోచయేన్నేత్రబద్ధనమ్ ॥ ౩౫॥
 స దృష్ట్వా మణ్డలం భూయః ప్రణమేత్పాజ్ఞులిః ప్రభుమ్ ।
 అథాసీనం శివాచార్యో మణ్డలస్య తు దక్షిణే ॥ ౩౬॥
 ఉపవేశ్యాత్మనః సవ్యే శిష్యం దర్భాసనే గురుః ।
 ఆరాధ్య చ మహాదేవం శివహస్తం ప్రవిన్యసేత్ ॥ ౩౭॥
 శివతేజోమయం పాణిం శివమస్త్రముదీరయేత్ ।
 శివాభిమానసమ్పన్నో న్యసేచ్ఛిష్యస్య మస్తకే ॥ ౩౮॥
 సర్వాఙ్గాలమ్బనం చైవ కుర్యాత్తేనైవ దేశికః ।
 శిష్యోఽపి ప్రణమేద్భూమౌ దేశికాకృతిమీశ్వరమ్ ॥ ౩౯॥
 తతః శివానలే దేవం సమభ్యర్చ్య యథావిధి ।
 హుతాహుతిత్రయం శిష్యముపవేశ్య యథా పురా ॥ ౪౦॥
 దర్భాగ్రైః సంస్పృశంస్తం చ విద్యయాత్మానమావిశేత్ ।
 నమస్కృత్య మహాదేవం నాడిసన్ధానమాచరేత్ ॥ ౪౧॥
 శివశాస్త్రోక్తమార్గేణ కృత్వా ప్రాణస్య నిర్గమమ్ ।
 శిష్యదేహప్రవేశం చ స్మృత్వా మన్త్రాంస్తు తర్పయేత్ ॥ ౪౨॥
 సన్సర్పణాయ మూలస్య తేనైవాహుతయో దశ ।
 దేయాస్తీసస్తథాఙ్గానామక్లేరేవ యథాక్రమమ్ ॥ ౪౩॥
 తతః పూర్ణాహుతిం దత్త్వా ప్రాయశ్చిత్తాయ దేశికః ।

పునర్దశాపఠతీః కుర్యాన్మూలమస్త్రేణ మస్త్రవిత్ ॥ ౪౪॥
 పునః సమ్పూజ్య దేవేశం సమ్యగాచమ్య దేశికః ।
 హుత్వా చైవ యథాన్యాయం స్వజాత్యా వైశ్యముద్ధరేత్ ॥ ౪౫॥
 తస్యైవం జనయేత్క్షాత్రముద్ధారం చ తతః పునః ।
 కృత్వా తథైవ విప్రత్వం జనయేదస్య దేశికః ॥ ౪౬॥
 రాజన్యం వైవముద్ధృత్య కృత్వా విప్రం పునస్తయోః ।
 రుద్రత్వం జనయేద్విప్రై రుద్రనామైవ సాధయేత్ ॥ ౪౭॥
 ప్రోక్షణం తాడనం కృత్వా శిశోః స్వాత్మానమాత్మని ।
 శివాత్మకమనుస్మృత్య స్ఫురన్తం విస్ఫులిక్లవత్ ॥ ౪౮॥
 నాడ్యా యథోక్తయా వాయుం రేచయేన్మస్త్రతో గురుః ।
 నిర్గమ్య ప్రవిశేన్నాడ్యాం శిష్యస్య హృదయం తథా ॥ ౪౯॥
 ప్రవిశ్య తస్య చైతన్యం నీలబిన్దునిభం స్మరన్ ।
 స్వతేజసాపాస్తమలం జ్వలన్తమనుచిన్తయేత్ ॥ ౫౦॥
 తమాదాయ తయా నాడ్యా మస్త్రీ సంహారముద్రయా ।
 న పూరకేణ నివేష్యేనమేకీభావార్థమాత్మనః ॥ ౫౧॥
 కుమ్భకేన తథా నాడ్యా రేచకేన యథా పురా ।
 తస్మాదాదాయ శిష్యస్య హృదయే తం నివేశయేత్ ॥ ౫౨॥
 తమాలభ్య శివాల్లభం తస్మై దత్త్వోపవీతకమ్ ।
 హుత్వా౭౭ హుతిత్రయం పశ్చాద్దద్యాత్పూర్ణాహుతిం తతః ॥ ౫౩॥
 దేవస్య దక్షిణే శిష్యముపవేశ్య వరాసనే ।
 కుశపుష్పపరిస్తీర్ణే బద్ధాఞ్జలిరుదజ్ముఖమ్ ॥ ౫౪॥
 స్వస్తికాననమారూఢం విధాయ ప్రాజ్ముఖః స్వయమ్ ।
 వరాసనస్థితో మన్తైర్మహామగ్గలనిఃస్వనైః ॥ ౫౫॥
 సమాదాయ ఘటం పూర్ణం పూర్ణమేవ ప్రసాధితమ్ ।
 ధ్యాయమానః శివం శిష్యమభిషిక్షోత దేశికః ॥ ౫౬॥
 అథాపనుద్య స్నానామ్బు పరిధాయ సితామ్బరమ్ ।
 ఆచాన్తో౭లక్ష్మృతః శిష్యః ప్రాఞ్జలిర్మణ్డపం వ్రజేత్ ॥ ౫౭॥

ఉపవేశ్య యథాపూర్వం తం గురుర్ధర్భవిష్టరే ।
 సమ్ప్రాప్య మణ్డలే దేవం కరన్యాసం సమాచరేత్ ॥ ౫౮ ॥
 తతస్తు భస్మనా దేవం ధ్యాయేన్మనసి దేశికః ।
 సమాలభేత పాణిభ్యాం శిశుం శివముదీరయేత్ ॥ ౫౯ ॥
 అథ తస్య శివాచార్యో దహనప్లావనాదికమ్ ।
 సకలీకరణం కృత్వా మాతృకాన్యాసవర్తమానా ॥ ౬౦ ॥
 తతః శివాసనం ధ్యాత్వా శిష్యమూర్ధని దేశికః ।
 తత్రావాహ్య యథాన్యాయమర్చయేన్మనసా శివమ్ ॥ ౬౧ ॥
 ప్రార్థయేత్ప్రాణ్జ్వలిర్దేవం నిత్యమత్ర స్థితో భవ ।
 ఇతి విజ్ఞాప్య తం శమోఘ్నేజుసా భాసురం స్మరేత్ ॥ ౬౨ ॥
 సమ్ప్రాప్యౌథ శివం శైవీమాజ్ఞాం ప్రాప్య శివాత్మికామ్ ।
 కర్ణే శిష్యస్య శనకైః శివమస్తముదీరయేత్ ॥ ౬౩ ॥
 స తు బద్ధాజ్ఞులిః శ్రుత్వా మన్తం తద్గతమానసః ।
 శస్రైస్తం వ్యాహరేచ్ఛిష్యః శివాచార్యస్య శాసనాత్ ॥ ౬౪ ॥
 తతః శాక్తం చ సద్విశ్వ మన్తం మన్తవిచక్షణః ।
 ఉచ్చారయిత్వా చ సుఖం తస్మై మంగలమాదిశేత్ ॥ ౬౫ ॥
 తతః సమాసాన్మన్తార్థం వాచ్యవాచకయోగతః ।
 సమాదిశ్యేత్స్వరం రూపం యోగమాసనమాదిశేత్ ॥ ౬౬ ॥
 అథ గుర్వాజ్ఞయా శిష్యః శివాగ్నిగురుసన్నిధౌ ।
 భక్త్యైవమభిసన్ధాయ దీక్షావాక్యముదీరయేత్ ॥ ౬౭ ॥
 పరం ప్రాణపరిత్యాగశ్చేదనం శిరసోఽపి వా ।
 న త్వనభ్యర్చ్య భుజ్జీయ భగవన్తం త్రిలోచనమ్ ॥ ౬౮ ॥
 స ఏవ దద్యాన్నియతో యావన్మోహవిపర్యయః ।
 తావదారాధయేద్దేవం తన్నిష్టస్తత్పరాయణః ॥ ౬౯ ॥
 తతః స సమయో నామ భవిష్యతి శివాశ్రమే ।
 లబ్ధాధికారో గుర్వాజ్ఞాపాలకస్తద్వశో భవేత్ ॥ ౭౦ ॥
 అతః పరం న్యస్తకరో భస్మాదాయ స్వహస్తతః ।

దద్యాచ్చిష్యాయ మూలేన రుద్రాక్షం చాభిమన్రితమ్ || ౭౧||

ప్రతిమా వాపి దేవస్య గూఢదేహమథాపి వా |
పూజాహోమజపధ్యానసాధనాని చ సమ్భవే || ౭౨||

సోఽపి శిష్యః శివాచార్యాల्लబ్ధాని బహుమానతః |
ఆదదీతాఙ్జుయా తస్య దేశికస్య న చాన్యథా || ౭౩||

ఆచార్యదాప్తమఖిలం శిరస్యాధాయ భక్తితః |
రక్షయేత్పూజయేచ్ఛమ్భుం మఠే వా గృహ ఏవ వా || ౭౪||

అతః పరం శివాచారమాదిశేదస్య దేశికః |
భక్తిశ్రద్ధానుసారేణ ప్రజ్ఞాయాశ్చానుసారతః || ౭౫||

యదుక్తం యత్సమాఙ్గాతం యచ్చైవాన్యత్ప్రకీర్తితమ్ |
శివాచార్యేణ సమయే తత్సర్వం శిరసా వహేత్ || ౭౬||

శివాగమస్య గ్రహణం వాచనం శ్రవణం తథా |
దేశికదేశతః కుర్యాన్న స్వేచ్ఛాతో న చాన్యతః || ౭౭||

ఇతి సజ్జేపతః ప్రోక్తః సంస్కారః సమయాహ్వాయః |
సాక్షాచ్చివపురప్రాప్తౌ నృణాం పరమసాధనమ్ || ౭౮||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శిష్యసంస్కారవర్ణనం
నామ షోడశోఽధ్యాయః || ౭.౨.౧౬||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

౭.౨.౧౭. సప్తదశోఽధ్యాయః | శివదీక్షావిధానవర్ణనమ్ |

ఉపమన్యురువాచ |

అతః పరం సమావేక్ష్య గురుః శిష్యస్య యోగ్యతామ్ |
షడధ్యశుద్ధిం కురీ్యత సర్వబంధవిముక్తయే || ౧||

కలాం తత్త్వం చ భువనం వర్ణం పదమతః పరమ్ |
మన్తశ్చేతి సమానేన షడధ్యాయ పరిపఠ్యతే || ౨||

నివృత్త్యాద్యాః కలాః పఞ్చ కలాధ్యాయ కథ్యతే బుధైః |

వ్యాప్తైః కలాభిరితరే త్వధ్వానః పఞ్చ పఞ్చభిః ॥ ౩॥

శివతత్త్వాదిభూమ్యన్తం తత్త్వాధ్వా సముదాహృతః ।

షడ్వింశత్యక్ష్యయోపేతః శుద్ధాశుద్ధోభయాత్మకః ॥ ౪॥

ఆధారాద్యన్మనాస్తశ్చ భువనాధ్వా ప్రకీర్తితః ।

వినా భేదోపభేదాభ్యాం షష్ఠిసంఖ్యాసమన్వితః ॥ ౫॥

పఞ్చాశద్ రుద్రరూపాస్తు వర్ణా వర్ణాధ్వసంజ్ఞితాః ।

అనేకభేదసమ్పన్నః పదాధ్వా సముదాహృతః ॥ ౬॥

సర్వోపమస్తైర్మన్తాధ్వా వ్యాప్తః పరమవిద్యయా ।

యథా శివో న తత్త్వేషు గణ్యతే తత్త్వనాయకః ॥ ౭॥

మన్తాధ్వని న గణ్యేత తథాసౌ మన్తనాయకః ।

కలాధ్వనో వ్యాపకత్వం వ్యాప్యత్వం చేతరాధ్వనామ్ ॥ ౮॥

న వేత్తి తత్త్వతో యః స నైవార్హత్యధ్వశోధనమ్ ।

షడ్వింశస్యాధ్వనో రూపం న యేన విదితం భవేత్ ॥ ౯॥

వ్యాప్యవ్యాపకతా తేన జ్ఞాతుమేవ న శక్యతే ।

తస్మాదధ్వస్వరూపం చ వ్యాప్యవ్యాపకతాం తథా ॥ ౧౦॥

యథావదవగమ్యైవ కుర్యాదధ్వవిశోధనమ్ ।

కుణ్డమణ్డలపర్యన్తం తత్ర కృత్వా యథా పురా ॥ ౧౧॥

ద్విహస్తమానం కురీత ప్రాచ్యాం కలశమణ్డలమ్ ।

తతః స్నాతః శివాచార్యః సశిష్యః కృతనైత్యకః ॥ ౧౨॥

ప్రవిశ్య మణ్డలం శమ్భోః పూజాం పూర్వవదాచరేత్ ।

తత్రాథకావరైః సిద్ధం తన్దులైః పాయసం ప్రభోః ॥ ౧౩॥

ఆర్ధం నివేద్య హోమార్థం శేషం సముపకల్పయేత్ ।

పురతః కల్పితే వాథ మణ్డలే వర్ణిమణ్డితే ॥ ౧౪॥

స్థాపయేత్పఞ్చకలశాన్తిక్షు మధ్యే చ దేశికః ।

తేషు బ్రహ్మణి మూలార్చైర్బిన్దునాదసమన్వితైః ॥ ౧౫॥

నమ ఆద్వైర్యకరాన్తైః కల్పయేత్కల్పవిత్తమః ।

ఈశానం మధ్యమే కుమ్భే పురుషం పురతః స్థితే ॥ ౧౬॥

అఘోరం దక్షిణే వామే వామం సద్యం చ పశ్చిమే ।
 రక్షం విధాయ ముద్రాం చ బద్ధా కుమ్భాభిమన్త్రణమ్ ॥ ౧౭॥
 కృత్వా శివానలైర్హోమం ప్రారభేత యథా పురా ।
 యదర్థం పాయసం పూర్వం హోమార్థం పరికల్పితమ్ ॥ ౧౮॥
 హుత్వా శిష్యస్య తచ్ఛేషం భోక్తుం సముపకల్పయేత్ ।
 తర్పణాంతం చ మన్తాణాం కృత్వా కర్మ యథా పురా ॥ ౧౯॥
 హుత్వా పూర్ణాహుతిం తేషాం తతః కుర్యాత్ప్రదీపనమ్ ।
 ఊఁ కారాదను హుక్కారం తతో మూలం ఫడన్తకమ్ ॥ ౨౦॥
 స్వాహాంతం దీపనే ప్రాహురక్లాని చ యథాక్రమమ్ ।
 తేషామాహుతయస్తిసో దేయా దీపనకర్మణి ॥ ౨౧॥
 మన్తైరేకైకశ్చైస్తు విచిన్త్యా దీప్తమూర్తయః ।
 త్రిగుణం త్రిగుణీకృత్య ద్విజకన్యాకృతం సితమ్ ॥ ౨౨॥
 సూత్రం సూత్రేణ సమ్మన్త్య శిఖాగ్రే బద్ధయేచ్ఛిశోః ।
 చరణాఙ్గుష్ఠపర్వన్తమూర్ధ్వకాయస్య తిష్ఠతః ॥ ౨౩॥
 లమ్బయిత్వా తు తత్సూత్రం సుషుష్ణాం తత్ర యోజయేత్ ।
 శాన్తయా ముద్రయాదాయ మూలమన్త్రేణ మన్తవితే ॥ ౨౪॥
 హుత్వాహుతిత్రయం తస్యాః సాన్నిధ్యముపకల్పయేత్ ।
 హృది సన్తాడ్య శిష్యస్య పుష్పజేపేణ పూర్వవత్ ॥ ౨౫॥
 చైతన్యం సముపాదాయ ద్వాదశాక్షై నివేద్య చ ।
 సూత్రం సూత్రేణ సంయోజ్య సంరక్ష్యన్త్రేణ వర్మణా ॥ ౨౬॥
 అవగుణ్యాథ తత్సూత్రం శిష్యదేహం విచిన్తయేత్ ।
 మూలత్రయమయం పాశం భోగభోగ్యత్వలక్షణమ్ ॥ ౨౭॥
 విషయేన్ద్రియదేహోదిజనకం తస్య భావయేత్ ।
 వ్యోమాదిభూతరూపిణ్యః శాన్త్యతీతాదయః కలాః ॥ ౨౮॥
 సూత్రే స్వనామభిర్యోజ్యః పూజ్యశ్చైవ నమోయుతైః ।
 అథ వా బీజభూతైస్తత్కృత్వా పూర్వోదీతం క్రమాత్ ॥ ౨౯॥
 తతో మలాదేన్తత్త్వాదౌ వ్యాప్తిం సమవలోకయేత్ ।
 కలావ్యాప్తిం మలాదౌ చ హుత్వా సన్ధిపయేత్కలాః ॥ ౩౦॥

శిష్యం శిరసి సంతాడ్య సూత్రం దేహీ యథాక్రమమ్ ।
 శాస్త్యతీతపదే సూత్రం లాఙ్ఘయేన్మస్త్రముచ్చరన్ ॥ ౩౧॥
 ఏవం కృత్వా నివృత్త్యన్తం శాస్త్యతీతమనుక్రమాత్ ।
 హుత్వాహుతిత్రయం పశ్చాన్మణ్ణలే చ శివం యజేత్ ॥ ౩౨॥
 దేవస్య దక్షిణే శిష్యముపవేశ్యోత్తరాముఖమ్ ।
 సదర్భే మణ్ణలే దద్యాద్ధోమశిష్టం చరుం గురుః ॥ ౩౩॥
 శిష్యస్తద్గురుణా దత్తం సత్కృత్య శివపూర్వకమ్ ।
 భుక్త్వా పశ్చాద్ దివిరాచమ్య శివమస్త్రముదీరయేత్ ॥ ౩౪॥
 అపరే మణ్ణలే దద్యాత్ పశ్చాగవ్యం తథా గురుః ।
 సోఽపి తచ్ఛక్తితః పీత్వా దివిరాచమ్య శివం స్మరేత్ ॥ ౩౫॥
 తృతీయే మణ్ణలే శిష్యముపవేశ్య యథా పురా ।
 ప్రదద్యాద్దస్తపవనం యథాశాస్త్రోక్తలక్షణమ్ ॥ ౩౬॥
 ఆగ్రేణ తస్య మృదునా ప్రాఙ్ముఖో వాప్యదఙ్ముఖః ।
 వాచం నియమ్య చాసీనః శిష్యో దంతాన్విశోధయేత్ ॥ ౩౭॥
 ప్రక్షాల్య దస్తపవనం త్యక్త్వాచమ్య శివం స్మరేత్ ।
 ప్రవిశేద్దేశికాదిష్టః ప్రాఙ్ముఖః శివమణ్ణలమ్ ॥ ౩౮॥
 త్యక్తం తద్దస్తపవనం దృశ్యతే గురుణా యది ।
 ప్రాగుదకృశ్చిమే వాగ్రే శివమన్యచ్ఛివేతరమ్ ॥ ౩౯॥
 అశస్తాశాముఖే తస్మిన్ గురుస్తద్దోషశాస్తయే ।
 శతమర్ధం తదర్ధం వా జుహుయాన్మూలమస్త్రతః ॥ ౪౦॥
 తతః శిష్యం సమాలభ్య జపిత్వా కర్ణయోః శివమ్ ।
 దేవస్య దక్షిణే భాగే తం శిష్యమధివాసయేత్ ॥ ౪౧॥
 అహతాస్తరణాస్తీరే స దర్భశయనే శుచిః ।
 మస్త్రితేఽన్తః శివం ధ్యాయన్ శయిత ప్రాక్ శిరా నిశి ॥ ౪౨॥
 శిఖాయాం బద్ధసూత్రస్య శిఖయా తచ్ఛిఖాం గురుః ।
 ఆబధ్యహతవస్త్రేణ తమాచ్ఛాద్య చ వర్మణా ॥ ౪౩॥
 రేఖాత్రయం చ పరితో భస్మనా తిలసర్షపైః ।

కృత్వాస్త్రజప్తైస్తద్ బాహ్యే దిగీశానాం బలిం హరేత్ || ౪౪ ||

శిష్యోఽపి పరతోఽనశ్చన్క్రత్వైవమధివాసనమ్ |
ప్రబుధ్యోత్థాయ గురవే స్వప్నం దృష్టం నివేదయేత్ || ౪౫ ||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివదీక్షావిధానవర్ణనం
నామ సప్తదశోఽధ్యాయః || ౭.౨.౧౭ ||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

౭.౨.౧౮. అష్టాదశోఽధ్యాయః | షడధ్వశుద్ధ్యాదికథనమ్ |

ఉపమన్యురువాచ |

తతః స్నానాదికం సర్వం సమాప్యాచార్యచోదితః |

గచ్ఛేద్బద్ధాఙ్గులిర్ధ్యాయన్ శివమణ్డలపార్శ్వతః || ౧ ||

అథ పూజాం వినా సర్వం కృత్వా పూర్వదినే యథా |

నేత్రబద్ధనపర్వస్తం దర్శయేత్ మణ్డలం గురుః || ౨ ||

బద్ధనేత్రేణ శిష్యేణ పుష్పావకిరణే కృతే |

యత్రాపతన్తి పుష్పాణి తస్య నామాఽస్య సన్తిశేత్ || ౩ ||

తం చోపనీయ నిర్మాల్యమణ్డలేఽస్మిన్యథా పురా |

పూజయేద్దేవమీశానం జహుయాచ్చ శివానలే || ౪ ||

శిష్యేణ యది దుఃస్వప్నో దృష్టస్తద్దోషశాస్తయే |

శతమర్దం తదర్థం వా జహుయాన్మూలవిద్యయా || ౫ ||

తతః సూత్రం శిఖాబద్ధం లమ్బయిత్వా యథా పురా |

ఆధారపూజాప్రభృతి యన్నివృత్తికలాశ్రయమ్ || ౬ ||

వాగీశ్వరీపూజనాస్తం కుర్యాద్దోమపురఃసరమ్ |

అథ ప్రణమ్య వాగీశం నివృత్తీర్వ్యాపికాం సతీమ్ || ౭ ||

మణ్డలే దేవమభ్యర్చ్య హుత్వా చైవాహుతిశ్రయమ్ |

ప్రాపయేచ్చ శిశోః ప్రాప్తిం యుగపత్సర్వయోనిషు || ౮ ||

సూత్రదేహేఽథ శిష్యస్య తాడనప్రోక్షణాదికమ్ |

కృత్వాత్మానం సమాదాయ ద్వాదశాస్త్రే నివేద్య చ ॥ ౯ ॥
 తతోఽప్యదాయ మూలేన ముద్రయా శాస్త్రదృష్టయా ।
 యోజయేన్మనసాచార్యో యుగపత్సర్వయోనిషు ॥ ౧౦ ॥
 దేవానాం జాతయశ్చాష్టౌ తిరశ్చాం పఞ్చ జాతయః ।
 జాత్యైకయా చ మానుష్యా యోనయశ్చ చతుర్దశ ॥ ౧౧ ॥
 తాసు సర్వాసు యుగపత్ప్రవేశాయ శిశోర్థియా ।
 వాగీశాన్యాం యథాన్యాయం శిష్యాత్మానం నివేశయేత్ ॥ ౧౨ ॥
 గర్భనిష్పత్తయే దేవం సమ్పూజ్య ప్రణిపత్య చ ।
 హుత్వా చైవ యథాన్యాయం నిష్పన్నం తదనుస్మరేత్ ॥ ౧౩ ॥
 నిష్పన్నస్యైవముత్పత్తిమనువృత్తిం చ కర్మణా ।
 ఆర్జవం భోగనిష్పత్తిః కుర్యాత్ ప్రీతిం పరాం తథా ॥ ౧౪ ॥
 నిష్కృత్యర్థం చ జాత్యాయుర్భోగసంస్కారసిద్ధయే ।
 హుత్వాహుతిత్రయం దేవం ప్రార్థయేద్దేశికోత్తమః ॥ ౧౫ ॥
 భోక్తృత్వవిషయాసక్లమలం తత్కాయశోధనమ్ ।
 కృత్వైవమేవ శిష్యస్య ఛిన్ద్యాత్వాశత్రయం తతః ॥ ౧౬ ॥
 నికృత్యా పరిబద్ధస్య పాశస్యాత్వన్నభేదతః ।
 కృత్వా శిష్యస్య చైతన్యం స్వచ్ఛం మన్యేత కేవలమ్ ॥ ౧౭ ॥
 హుత్వా పూర్ణాహుతిం వహ్నో బ్రహ్మీణం పూజయేత్తతః ।
 హుత్వాహుతిత్రయం తస్మై శివాజ్ఞామనుసన్నిశేత్ ॥ ౧౮ ॥
 పితామహ త్వయా నాస్య యాతుః శైవం పరం పదమ్ ।
 ప్రతిబద్ధో విధాతవ్యః శైవాజ్ఞైషా గరీయసీ ॥ ౧౯ ॥
 ఇత్యాదిశ్య తమభ్యర్చ్య విసృజ చ విధానతః ।
 సమభ్యర్చ్య మహాదేవం జహుయాదాహుతిత్రయమ్ ॥ ౨౦ ॥
 నివృత్త్యా శుద్ధముద్భృత్య శిష్యాత్మానం యథా పురా ।
 నివేశ్యాత్మని సూత్రే చ వాగీశం పూజయేత్తతః ॥ ౨౧ ॥
 హుత్వాహుతిత్రయం తస్మై ప్రణమ్య చ విసృజ్య తామ్ ।
 కుర్యాన్నివృత్తః సన్ధానం ప్రతిష్ఠాం కలయా సహ ॥ ౨౨ ॥

సన్ధానే యుగపత్నాజాం కృత్వా హుత్వాహుతిత్రయమ్ |
 శిష్యాత్మనః ప్రతిష్ఠాయాం ప్రవేశం త్వథ భావయేత్ || ౨౩||
 తతః ప్రతిష్ఠామావాహ్య కృత్వాశేషం పురోదితమ్ |
 తద్వ్యాప్తిం వ్యాపికాం తస్య వాగీశానీం చ భావయేత్ || ౨౪||
 పూర్ణేస్తుమణ్డలప్రఖ్యాం కృత్వా శేషం చ పూర్వవత్ |
 విష్ణవే సంవిశేదాజ్ఞాం శివస్య పరమాత్మనః || ౨౫||
 విష్ణోర్విసర్జనాద్యం చ కృత్వా శేషం చ విద్యయా |
 ప్రతిష్ఠామనుసన్ధాయ తస్యాం చాపి యథా పురా || ౨౬||
 కృత్వానుచిన్త్య తద్వ్యాప్తిం వాగీశాం చ యథాక్రమమ్ |
 దీప్తాగ్నౌ పూర్ణహోమాంతం కృత్వా శేషం చ పూర్వవత్ || ౨౭||
 నీలరుద్రముపస్థాప్య తస్మై పూజాదికం తథా |
 కృత్వా కర్మ శివాజ్ఞాం చ దద్యాత్పూర్వోక్షవర్తనా || ౨౮||
 తపస్తమపి చోద్వాప్య కృత్వా తస్యాథ శాస్తయే |
 విద్యాకలాం సమాధాయ తద్వ్యాప్తిం చావలోకయేత్ || ౨౯||
 స్వాత్మనో వ్యాపికాం తద్వద్వాగీశీం చ యథా పురా |
 బాలార్కసదృశాకారాం భాసయన్తీం దిశో దశ || ౩౦||
 తతః శేషం యథాపూర్వం కృత్వా దేవం మహేశ్వరమ్ |
 ఆవాహ్యేరాధ్య హుత్వాస్త్రై శివాజ్ఞాం మనసా దిశేత్ || ౩౧||
 మహేశ్వరం తథోత్సృజ్య కృత్వాన్యాం చ కలామిమామ్ |
 శాస్త్యతీతాం కలాం సీత్వా తద్వ్యాప్తిమవలోకయేత్ || ౩౨||
 స్వాత్మనో వ్యాపికాం తద్వద్వాగీశీం చ విచిన్తయేత్ |
 నభోమణ్డలసంక్లాశాం పూర్ణాంతం చాపి పూర్వవత్ || ౩౩||
 కృత్వా శేషవిధానేన సమభ్యర్చ్య సదాశివమ్ |
 తస్మై సమాదిశేదాజ్ఞాం శమోభిరమితకర్మణః || ౩౪||
 తత్రాపి చ యథాపూర్వం శివం శిరసి పూర్వవత్ |
 సమభ్యర్చ్య చ వాగీశం ప్రణమ్య చ విసర్జయేత్ || ౩౫||
 తతః శివేన సమ్ప్రోక్ష్య శిష్యం శిరసి పూర్వవత్ |
 విలయం శాస్త్యతీతాయాః శక్తితత్త్వైఃచ చిన్తయేత్ || ౩౬||

షడధ్వనః పరే పారే సర్వాధ్వవ్యాపినీం పరామ్ ।
 కోటిసూర్యప్రతికాశాం శైవీం శక్తిం చ చిన్తయేత్ ॥ ౩౭॥
 తదగ్రే శిష్యమానీయ శుద్ధస్ఫటికనిర్మలమ్ ।
 ప్రజ్ఞాల్య కర్తరీం పశ్చాత్ శివశాస్త్రోక్తమార్గతః ॥ ౩౮॥
 కుర్యాత్తస్య శిఖాచ్ఛేదం సహ సూత్రేణ దేశికః ।
 తతస్తాం గోమయే న్యస్య శివాగ్నౌ జహుయాచ్ఛిఖామ్ ॥ ౩౯॥
 వాషడస్తేన మూలేన పునః ప్రజ్ఞాల్య కర్తరీమ్ ।
 హస్తే శిష్యస్య వైతన్యం తద్దేహే వినివర్తయేత్ ॥ ౪౦॥
 తతః స్నాతం సమాచాన్తం కృతస్వస్త్వయనం శిశుమ్ ।
 ప్రవేశ్య మణ్డలాభ్యాసం ప్రణిపత్య చ దణ్డవత్ ॥ ౪౧॥
 పూజాం కృత్వా యథాన్యాయం క్రియావైకల్యశుద్ధయే ।
 వాచకేనైవ మన్తేణ జహుయాదాహుతిత్రయమ్ ॥ ౪౨॥
 ఉపాంశుచ్ఛారయోగేన జహుయాదాహుతిత్రయమ్ ।
 పునః సమ్ప్రాజ్య దేవేశం మన్తవైకల్యశుద్ధయే ॥ ౪౩॥
 మానసోచ్ఛారయోగేన జహుయాదాహుతిత్రయమ్ ।
 తత్ర శమ్భుం సమారాధ్య మణ్డలస్థం సహామ్బయా ।
 హుత్వాహుతిత్రయం పశ్చాత్పూర్ణయేత్పూజ్ఞులిర్గురుః ॥ ౪౪॥
 భగవంస్త్యత్ప్రసాదేన శుద్ధిరస్య షడధ్వనః ।
 కృతా తస్మాత్పరం ధామ గమయైనం తవావ్యయమ్ ॥ ౪౫॥
 ఇతి విజ్ఞాప్య దేవాయ నాడీసన్ధానపూర్వకమ్ ।
 పూర్ణాన్తం పూర్వవత్కృత్వా తతో భూతాని శోధయేత్ ॥ ౪౬॥
 స్థిరాస్థిరే తతః శుద్ధ్యై శీతోష్ణే చ తతః పదే ।
 ధ్యాయేద్వ్యాపైకతాకారే భూతశోధనకర్మణి ॥ ౪౭॥
 భూతానాం గ్రన్థివిచ్ఛేదం కృత్వా త్యక్తైః సహాధిపైః ।
 భూతాని స్థితియోగేన యో జపేత్పరమే శివే ॥ ౪౮॥
 విశోధ్యాన్యం తనుం దగ్ధ్వా ప్లావయిత్వా సుధాకణ్ఠైః ।

స్థాప్యత్మానం తతః కుర్యాద్విశుద్ధాధ్వమయం వపుః || ౪౯ ||

తత్రాదౌ శాస్త్ర్యతీతాం తు వ్యాపికాం స్వాధ్వనః కలామ్ |
శుద్ధామేవ శిశోర్మూర్ధ్ని న్యసేచ్ఛాన్తిముఖే తథా || ౫౦ ||

విద్యాం గలాదినాభ్యస్తం ప్రతిష్ఠాం తదధః క్రమాత్ |
జాన్వస్తం తదధో న్యసేన్యన్తివృత్తిం చానుచిన్తయేత్ || ౫౧ ||

స్వబీజైః సూత్రమస్త్రం చ న్యస్యాజ్ఞైస్తం శివాత్మకమ్ |
బుద్ధ్యా తం హృదయామ్భోజే దేవమావాహ్య పూజయేత్ || ౫౨ ||

ఆశాస్య నిత్యసాన్నిధ్యం శివస్వాత్మ్యం శిశౌ గురుః |
శివతేజోమయస్యాస్య శిశోరాపాదయేద్గుణాన్ || ౫౩ ||

అణిమాదీన్ప్రసీదేతి ప్రదద్యాదాహుతిత్రయమ్ |
తదైవ తు గుణానేవ పునరస్యోపపాదయేత్ || ౫౪ ||

సర్వజ్ఞతాం తథా తృప్తిం బోధం చాద్యన్తవర్జితమ్ |
అలుప్తశక్తిం స్వాతన్త్ర్యమనన్తాం శక్తిమేవ చ || ౫౫ ||

తతో దేవమనుజ్ఞాప్య సద్యాదికలశైస్తు తమ్ |
అభిషిచ్ఛోత దేవేశం ధ్యాయన్స్తబ్ది యథాక్రమమ్ || ౫౬ ||

అథోపవేశ్య తం శిష్యం శివమభ్యర్చ్య పూర్వవత్ |
లభ్నానుజ్ఞః శివచ్చైవీం విద్యామస్మై సమాదిశేత్ || ౫౭ ||

ఓక్కారపూర్వికాం తత్ర సముప్పటాం తు నమోఽన్తగమ్ |
శివశక్తియుతాఞ్చైవ శక్తివిద్యాం చ తాదృశీమ్ || ౫౮ ||

ఋషిం ఛన్దశ్చ దేవం చ శివతాం శివయోస్తథా |
పూజాం సావరణాం శమ్భోరాసనాని చ సన్నిశేత్ || ౫౯ ||

పునః సమ్పూజ్య దేవేశం యన్మయా సమనుష్ఠితమ్ |
సుకృతం కురు తత్సర్వమితి విజ్ఞాపయేత్ శివమ్ || ౬౦ ||

సహశిష్యో గురుర్దేవం దణ్డవత్క్షితిమణ్డలే |
ప్రణమ్యోద్వాసయేత్తస్మాత్ మణ్డలాత్పావకాదపి || ౬౧ ||

తతః సదసికాః సర్వే పూజ్యాః పూజార్హకాః క్రమాత్ || ౬౨ ||
నేవ్యా విత్తానుసారేణ సదస్యాశ్చ సహర్షిజః |

విత్తశాత్ర్యం న కురీవత యదీచ్ఛేత్ శివమాత్మనః ॥ ౬౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే షడధ్వశుద్ధ్యాదికథనం
నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౧౮॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౧౯. ఏకోనవింశోఽధ్యాయః । సాధకసంస్కారమస్త్రమాహాత్మ్యమ్ ।

ఉపమన్యరువాచ ।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి సాధకం నామ నామతః ।

సంస్కారమస్త్రమాహాత్మ్యం కథనే సూచితం మయా ॥ ౧॥

సమూజ్య మణ్డలే దేవం స్థాప్య కుమ్భే చ పూర్వవత్ ।

హుత్వా శిష్యమనుష్ఠిషం ప్రాపయేద్భువి మణ్డలే ॥ ౨॥

పూర్ణాస్తం పూర్వవత్కృత్వా హుత్వాఽఽహుతిశతం తథా ।

సస్తర్వ్య మూలమస్త్రేణ కలశైర్దేశికోత్తమః ॥ ౩॥

సస్థిష్య చ యథాపూర్వం కృత్వా పూర్వోదితం క్రమాత్ ।

అభిషిచ్య యథాపూర్వం ప్రదద్యాన్మస్త్రముత్తమమ్ ॥ ౪॥

తత్ర విద్యోపదేశాస్తం కృత్వా విస్తరశః క్రమాత్ ।

పుష్పామ్బునా శిశోః పాణౌ విద్యాం శైవీం సమర్పయేత్ ॥ ౫॥

తవైహికాముష్మికయోః సర్వసిద్ధిఫలప్రదః ।

భవత్యేవ మహామస్త్రః ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥ ౬॥

ఇత్యుత్వా దేవమభ్యర్చ్య లభ్యానుజ్ఞః శివాద్గురుః ।

సాధనం శివయోగం చ సాధకాయ సమాదిశేత్ ॥ ౭॥

తచ్చుత్వా గురుసన్దేశం క్రమశో మస్త్రసాధకః ।

పురతో వినియోగస్య మస్త్రసాధనమాచరేత్ ॥ ౮॥

సాధనం మూలమస్త్రస్య పురశ్చరణముచ్యతే ।

పురతశ్చరణీయత్వాద్వినియోగాఖ్యకర్మణః ॥ ౯॥

నాత్యంతం కరణీయం తు ముముక్షోర్మస్త్రసాధనమ్ ।

కృతం తు తదిహాన్యత్ర తస్యాపి శుభదం భవేత్ || ౧౦||

శుభేఽహని శుభే దేశే కాలే వా దోషవర్జితే |

శుక్లదన్తనఖః స్నాతః కృతపూర్వాహ్నికక్రియః || ౧౧||

అలఙ్కృత్య యథా లభైర్గన్ధమాల్యవిభూషణైః |

సోష్ఠిషః సోత్తరాసక్లః సర్వశుక్లసమాహితః || ౧౨||

దేవాలయే గృహేఽన్యస్మిన్ దేశే వా సుమనోహరే |

సుఖేనాభ్యస్తపూర్వేణ త్వాసనేన కృతాసనః || ౧౩||

తనుం కృత్వాత్మనః శైవీం శివశాస్త్రోక్తవర్తనా |

సమ్పూజ్య దేవదేవేశం నకులీశ్వరమీశ్వరమ్ || ౧౪||

నివేద్య పాయసం తస్మై సమాప్యారాధనం క్రమాత్ |

ప్రణిపత్య చ తం దేవం ప్రాప్తానుజ్ఞాశ్చ తన్ముఖాత్ || ౧౫||

కోటివారం తదర్థం వా తదర్థం వా జపేత్ శివమ్ |

లక్షవింశతికం వాపి దశలక్షమథాపి వా || ౧౬||

తతశ్చ పాయసాఞ్జారలవణైకమితాశనః |

అహింసకః క్షమీ శాన్తో దాన్తశ్చైవ సదా భవేత్ || ౧౭||

అలాభే పాయసస్యాశ్చన్మలమూలాదికాని వా |

విహితాని శివేనైవ విశిష్టాన్యత్తరోత్తరమ్ || ౧౮||

చరుం భక్ష్యమథో సక్తుకణాన్యావకమేవ చ |

శాకం పయో దధి ఘృతం మూలం ఫలమథోదకమ్ || ౧౯||

అభిమన్త్య చ మన్త్రేణ భక్ష్యభోజ్యాదికాని చ |

సాధనేఽస్మిన్ విశేషేణ నిత్యం భుజ్జీత వాగ్యతః || ౨౦||

మన్త్రాష్టశతపూతేన జలేన శుచినా వ్రతీ |

స్నాయాన్నదీనదోతేన ప్రోక్షయేద్వాథ శక్తితః || ౨౧||

తర్పయేచ్ఛ తథా నిత్యం జహలయాచ్ఛ శివానలే |

సప్తభిః పఞ్చాభిర్ద్యవ్యైస్త్రిభిర్వాథ ఘృతేన వా || ౨౨||

ఇత్థం భక్త్యా శివం శైవో యః సాధయతి సాధకః |

తస్యేహముత్ర దుష్ప్రాపం న కీళ్చేదపి విద్యతే || ౨౩||

అథవాహరహర్మస్త్రం జపేదేకాగ్రమానసః ।

అనశ్నన్నేవ సాహస్రం వినా మస్త్రస్య సాధనమ్ ॥ ౨౪॥

న తస్య దుర్లభం కిञ్చన్న తస్యాస్త్యశుభం క్వచిత్ ।

ఇహ విద్యాం శ్రియం సౌఖ్యం లభ్యా ముక్తిం చ విన్దతి ॥ ౨౫॥

సాధనే వినియోగే చ నిత్యే నైమిత్తికే తథా ।

జపేజ్జలైర్భస్మనా చ స్నాత్వా మస్త్రేణ చ క్రమాత్ ॥ ౨౬॥

శుచిర్బద్ధశిఖః సూత్రీ సపవిత్రకరస్తథా ।

ధృతశ్రిపుణ్ణిరుద్రాక్షో విద్యాం పఞ్చాక్షరీం జపేత్ ॥ ౨౭॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే సాధకసంస్కారమస్త్రమాహా

నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౧౯॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౨౦. వింశోఽధ్యాయః । విశేషాదిసంస్కృతిః ।

ఉపమన్యురువాచ ।

అధైవం సంస్కృతం శిష్యం కృతపాశుపతవ్రతమ్ ।

ఆచార్యత్వేఽభిషిచ్ఛేత తద్యోగత్వేన చాన్యథా ॥ ౧॥

మణ్డలం పూర్వవక్రత్వా సమూజ్య పరమేశ్వరమ్ ।

స్థాపయత్పఞ్చకలశాన్దిక్షు మధ్యే చ పూర్వవత్ ॥ ౨॥

నివృత్తిం పురతో న్యస్య ప్రతిష్ఠాం పశ్చిమే ఘటే ।

విద్యాం దక్షిణతః శాన్తిముత్తరే మధ్యతః పరామ్ ॥ ౩॥

కృత్వా రక్షాదికం తత్ర బద్ధ్వా ముద్రాం చ ధైనవీమ్ ।

అభిమన్త్ర్య ఘటాన్స్తుత్వా పూర్ణాన్తం చ యథా పురా ॥ ౪॥

ప్రవేశ్య మణ్డలే శిష్యమనుష్టిషం చ దేశికః ।

తర్పణాద్యం తు మన్త్రాణాం కుర్యాత్పూర్వావసానకమ్ ॥ ౫॥

తతః సమూజ్య దేవేశమనుజ్ఞాప్య చ పూర్వవత్ ।

అభిషేకాయ తం శిష్యమాసనం త్వధిరోహయేత్ ॥ ౬॥

సకలీకృత్య తం పశ్చాత్కలాపఞ్చకరూపిణమ్ |
 న్యస్తమస్త్రతనుం బద్ధాశివం శిష్యం సమర్పయేత్ || ౭ ||
 తతో నివృత్తికుమ్భాదిఘటానుద్భృత్య వై క్రమాత్ |
 మధ్యమాంతాచ్ఛివేనైవ శిష్యం తమభిషేచయత్ || ౮ ||
 శివహస్తం సమర్ప్యాథ శిశోః శిరసి దేశికః |
 శివభావసమాపన్నః శివాచార్యం తమాదిశేత్ || ౯ ||
 అథాలఙ్కృత్య తం దేవమారాధ్య శివమణ్డలే |
 శతమష్టోత్తరం హుత్వా దద్యాత్పూర్ణాహుతిం తతః || ౧౦ ||
 పునః సమూహ్య దేవేశం ప్రణమ్య భువి దణ్డవత్ |
 శిరస్యజ్జాలిమాధాయ శివం విజ్ఞాపయేద్గురుః || ౧౧ ||
 భగవంస్త్యత్ప్రసాదేన దేశికోఽయం మయా కృతః |
 అనుగృహ్య త్వయా దేవ దివ్యాజ్ఞాస్మై ప్రదీయతామ్ || ౧౨ ||
 ఏవం విజ్ఞాప్య శిష్యేణ సహ భూయః ప్రణమ్య చ |
 శివం శివాగమం దివ్యం పూజయేత్ శివవద్గురుః || ౧౩ ||
 పునః శివమనుజ్ఞాప్య శివజ్ఞానస్య పుస్తకమ్ |
 ఉభాభ్యామథ పాణిభ్యాం దద్యాచ్ఛిష్యాయ దేశికః || ౧౪ ||
 స తాం మూర్ధ్ని సమాధాయ విద్యాం విద్యాసనోపరి |
 అధిరోప్య యథాన్యాయమభివన్ద్య సమర్పయేత్ || ౧౫ ||
 అథ తస్మై గురుర్దద్యాద్రాజోపకరణాన్యపి |
 ఆచార్యపదవీం ప్రాప్తో రాజ్యం చాపి యతోఽర్హతి || ౧౬ ||
 అథానుశాసనం కుర్యాత్పూర్వైరాచరితం యథా |
 యథా చ శివశాస్త్రోక్తం యథా లోకేషు పూజ్యతే || ౧౭ ||
 శిష్యాన్ పరీక్ష్య యత్సేన శివశాస్త్రోక్తలక్షణైః |
 సంస్కృత్య చ శివజ్ఞానం తేభ్యో దద్యాచ్ఛ దేశికః || ౧౮ ||
 ఏవం సర్వమనాయాసం శౌచం జ్ఞాన్తిం దయాం తథా |
 అస్పృహామప్యసూయాం చ యత్సేన చ విభావయేత్ || ౧౯ ||
 ఇథమాదిశ్య తం శిష్యం శివముద్వాస్య మణ్డలాత్ |

శివకుమ్భానలాదీంశ్చ సదస్యానపి పూజయేత్ || ౨౦||

యుగపద్మాథ సంస్కారాన్ కురీష్వత సగణో గురుః |
తత్ర త్రయం ద్వయం వాపి ప్రయోగస్యోపదిశ్యతే || ౨౧||

తదాదావేవ కలశాన్కల్పయేదధ్వశుద్ధివత్ |
కృత్వా సమయసంస్కారమభిషేకం వినాఽఖిలమ్ || ౨౨||

సమభ్యర్చ్య శివం భూయః కృత్వా చాధ్వవిశోధనమ్ |
తస్మిన్ పరిసమాప్తే తు పునర్దేవం ప్రపూజయేత్ || ౨౩||

హుత్వా మస్త్రం తు సస్త్రర్చ్య సస్త్రిప్యాశాస్య చేశ్వరమ్ |
సమర్చ్య మస్త్రం శిష్యస్య పాణౌ శేషం సమాపయేత్ || ౨౪||

అథవా మస్త్రసంస్కారమనుచిన్త్యాఖిలం క్రమాత్ |
అధ్వశుద్ధిం గురుః కుర్యాదభిషేకావసానికమ్ || ౨౫||

తత్ర యః శాస్త్యతీతాదికలాసు విహితో విధిః |
స సర్వోఽపి విధాతవ్యస్తత్త్వత్రయవిశోధనే || ౨౬||

శివవిద్యాత్మతత్త్వాఖ్యం తత్త్వత్రయముదాహృతమ్ |
శక్తౌ శివస్తతో విద్యాత్తస్యాస్తాస్మా సముద్భవౌ || ౨౭||

శివేన శాస్త్యతీతాధ్వా వ్యాప్తస్తదపరః పరః |
విద్యయా పరిశిష్టోఽధ్వా హ్యేత్రనా నిఖిలః క్రమాత్ || ౨౮||

దుర్లభం శామ్భవం మత్వా మస్త్రమూలం మసీషిణః |
శాక్తం శంసీత సంస్కారం శివశాస్త్రార్థపారగాః || ౨౯||

ఇతి తే సర్వమాఖ్యాతం సంస్కారాఖ్యస్య కర్మణః |
చాతుర్విధ్యమిదం కృష్ణ కిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి || ౩౦||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే విశేషాదిసంస్కృతిర్నామ
వింశోఽధ్యాయః || ౭.౨.౨౦||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

౭.౨.౨౧. ఏకవింశోఽధ్యాయః । నిత్యనైమిత్తికకర్మవర్ణనమ్ ।

కృష్ణ ఉవాచ ।

భగవన్ శ్రోతుమిచ్ఛామి శివాశ్రమనిషేవిణామ్ ।

శివశాస్త్రోదితం కర్మ నిత్యనైమిత్తికం తథా ॥ ౧॥

ఉపమన్యురువాచ ।

ప్రాతరుత్థాయ శయనాధ్యాత్వా దేవం సహమ్భయా ।

విచార్య కార్యం నిర్ణచ్చేద్ గృహోదభ్యుదితేఽరుణే ॥ ౨॥

అబాధే విజనే దేశే కుర్యాదావశ్యకం తతః ।

కృత్వా శౌచం విధానేన దన్తధావనమాచరేత్ ॥ ౩॥

అలాభే దన్తకాష్టానామష్టమ్యాదిదినేషు చ ।

అపాం ద్వాదశగణ్ణాపైః కుర్యాదాస్యవిశోధనమ్ ॥ ౪॥

ఆచమ్య విధివత్పశ్చాద్వారుణం స్నానమాచరేత్ ।

నద్యాం వా దేవఖాతే వా ప్రాదే వాథ గృహేఽపి వా ॥ ౫॥

స్నానద్రవ్యాణి తత్తిరే స్థాపయిత్వా బహిర్మలమ్ ।

వ్యాపోహ్య మృదమాలిప్య స్నాత్వా గోమయమాలిపేత్ ॥ ౬॥

స్నాత్వా పునః పునర్వస్త్రం త్యక్త్వా వాథ విశోధ్య చ ।

సుస్నాతో నృపవద్భూయః శుద్ధం వాసో వసీత చ ॥ ౭॥

మలస్నానం సుగంధాద్యైః స్నానం దన్తవిశోధనమ్ ।

న కుర్యాద్ బ్రహ్మచారీ చ తపస్వీ విధవా తథా ॥ ౮॥

సోపవీతః శిఖాం బద్ధ్వా ప్రవిశ్య చ జలాన్తరమ్ ।

అవగాహ్య సమాచాన్తో జలే న్యస్యేత్ త్రిమణ్ణలమ్ ॥ ౯॥

తోయే మగ్నః పునర్వస్త్రం జపేచ్ఛక్త్యా శివం స్మరేత్ ।

ఉత్థాయాచమ్య తేనైవ స్వాత్మానమభిషేచయేత్ ॥ ౧౦॥

గోశ్శ్లక్షేణ సదర్శేణ పాలాశేన దలేన వా ।

పాద్మేన వాథ పాణిభ్యాం పఞ్చకృత్వస్త్రిరేవ వా ॥ ౧౧॥

ఉద్యానాదౌ గృహే చైవ వర్ధన్యా కలశేన వా ।

అవగాహనకాలేఽద్భిర్మస్త్రితైరభిషేచయేత్ ॥ ౧౨॥

అథ చేద్వారుణం కర్తుమశక్తః శుద్ధవాససా ।
 ఆర్ద్రేణ శోధయేద్దేహమాపాదతలమస్తకమ్ ॥ ౧౩॥
 ఆగ్నేయం వాథ వా మాస్త్రం కుర్యాత్ స్నానం శివేన వా ।
 శివచింతాపరం స్నానం యుక్తస్యాత్మీయముచ్యతే ॥ ౧౪॥
 స్వసూత్రోక్తవిధానేన మస్త్రాచమనపూర్వకమ్ ।
 ఆచరేద్ బ్రహ్మయజ్ఞాంతం కృత్వా దేవాదితర్పణమ్ ॥ ౧౫॥
 మణ్డలస్థం మహాదేవం ధ్యాత్వాభ్యర్చ్య యథావిధి ।
 దద్యాదర్ఘ్యం తతస్తస్మై శివాయాదిత్యరూపిణే ॥ ౧౬॥
 అథవైతత్స్వసూత్రోక్తం కృత్వా హస్తా విశోధయేత్ ।
 కరన్యాసం తతః కృత్వా సకలీకృతవిగ్రహః ॥ ౧౭॥
 వామహస్తగతామోభిర్గర్ధస్థసిద్ధార్థకాన్వితైః ।
 కుశపుణ్ణేన వాఽభ్యుక్ష్య మూలమస్త్రసమన్వితైః ॥ ౧౮॥
 ఆపోహిష్ఠాదిభిర్మస్త్రైః శేషమాఘ్రాయ వై జలమ్ ।
 వామనాసాపుటేనైవ దేవం సమ్భావయేత్పితమ్ ॥ ౧౯॥
 అర్ఘమాదాయ దేహస్థం సవ్యనాసాపుటేన చ ।
 కృష్ణవర్ణేన బాహ్యస్థం భావయేచ్ఛ శిలాగతమ్ ॥ ౨౦॥
 తర్పయేదథ దేవేభ్య ఋషిభ్యశ్చ విశేషతః ।
 భూతేభ్యశ్చ పితృభ్యశ్చ దద్యాదర్ఘ్యం యథావిధి ॥ ౨౧॥
 రక్తచన్దనతోయేన హస్తమాత్రేణ మణ్డలమ్ ।
 సువృత్తం కల్పయేద్భూమౌ రక్తచూర్ణాద్యలఙ్కృతమ్ ॥ ౨౨॥
 తత్ర సమ్నాజయేద్భానుం స్వకీయావరణైః సహ ।
 ఖఖోల్కాయేతి మస్త్రేణ సాఙ్గతః సుఖసిద్ధయే ॥ ౨౩॥
 పునశ్చ మణ్డలం కృత్వా తదక్షైః పరిపూజ్య చ ।
 తత్ర స్థాప్య హేమపాత్రం మాగధప్రస్థసమ్మితమ్ ॥ ౨౪॥
 పూరయేత్ గన్ధతోయేన రక్తచన్దనయోగినా ।
 రక్తపుష్పైస్త్రిల్లైశ్చైవ కుశాక్షతసమన్వితైః ॥ ౨౫॥
 దూర్వాపామార్గగవ్యైశ్చ కేవలేన జలేన వా ।

జానుభ్యాం ధరణీం గత్వా నత్వా దేవం చ మణ్డలే || ౨౬ ||

కృత్వా శిరసి తత్పాత్రం దద్యాదర్హ్యం శివాయ తత్ |
అథవాఙ్మలినా తోయం సదర్భం మూలవిద్యయా || ౨౭ ||

ఉత్తిపేదమృరస్థాయ శివాయాదిత్యమూర్తయే |
కృత్వా పునః కరన్యాసం కరశోధనపూర్వకమ్ || ౨౮ ||

బుద్ధేశానాది సద్యాస్తం పఞ్చబ్రహ్మమయం శివమ్ |
గృహీత్వా భసితం మస్తైర్విమృజ్యాఙ్గాని సంస్పృశేత్ || ౨౯ ||

ఆపాదాస్తైః శిరోవక్త్రహృద్భ్రూచరణాన్ క్రమాత్ |
తతో మూలేన సర్వాఙ్గమూలభ్య వసనాస్తరమ్ || ౩౦ ||

పరిధాయ ద్వీరాచమ్య ప్రోక్ష్యైకాదశమస్త్రితైః |
జలైరాచ్ఛాద్య వాసోఽయద్ ద్వీరాచమ్య శివం స్మరేత్ || ౩౧ ||

పునర్మ్యస్తకరో మస్త్రీ త్రిపుణ్ణ్యం భస్మనా లిఖేత్ |
అవక్రమాయ తం వ్యక్తం లలాటే గన్ధవారిణా || ౩౨ ||

వృత్తం వా చతురస్రం వా బిన్దుమర్థేన్దుమేవ వా |
లలాటే యాదృశం పుణ్ణ్యం లిఖితం భస్మనా పునః || ౩౩ ||

తాదృశం భుజయోర్మూర్ధ్ని స్తనయోరన్తరే లిఖేత్ |
సర్వాఙ్గోద్ధూలనం చైవ న సమానం త్రిపుణ్ణ్యకైః || ౩౪ ||

తస్మాత్ త్రిపుణ్ణ్యమేవైకం లిఖేదుద్ధూలనం వినా |
రుద్రాఙ్గానారయేన్మూర్ధ్ని కణ్ఠే శ్రోతే కరే తథా || ౩౫ ||

సువర్ణవర్ణమచ్ఛిన్నం శుభం నాన్వైర్ధృతం శుభమ్ |
విప్రాదీనాం క్రమాత్ శ్రేష్ఠం పీతం రక్తమథాసితమ్ || ౩౬ ||

తదలాభే యథాలాభం ధారణీయమదూషితమ్ |
తత్రాపి నోత్తరం నీచైర్ధార్యం నీచమథోత్తరైః || ౩౭ ||

నాశుచిర్ధారయేదక్షం సదా కాలేషు ధారయేత్ |
ఇత్థం త్రిసన్ధ్యమథవా ద్విసన్ధ్యం సకృదేవ వా || ౩౮ ||

కృత్వా స్నానాదికం శక్త్యా పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ |
పూజాస్నానం సమాసాద్య బద్ధ్వా రుచిరమాసనమ్ || ౩౯ ||

ధ్యాయేద్దేవం చ దేవీం చ ప్రాజ్ఞుఖో వాప్యదజ్ఞుఖః ।
శ్వేతాదీన్నకులీశాంతాంస్తద్భిష్యాన్ప్రణమేద్గురుమ్ ॥ ౪౦॥

పునర్దేవం శివం నత్వా తతో నామాష్టకం జపేత్ ।
శివో మహేశ్వరశ్చైవ రుద్రో విష్ణుః పితామహాః ॥ ౪౧॥

సంసారవైద్యః సర్వజ్ఞః పరమాత్మేతి చాష్టకమ్ ।
అథవా శివమేవైకం జపిత్వైకాదశాధికమ్ ॥ ౪౨॥

జిహ్వగ్రే తేజసో రాశిం ధ్యాత్వా వ్యాధ్యాదిశాస్తయే ।
ప్రక్షాల్య చరణౌ కృత్వా కరో చన్దనచర్చితౌ ।
ప్రకుర్వీత కరన్యాసం కరణోధనపూర్వకమ్ ॥ ౪౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే నిత్యవైమిత్తికకర్మవర్ణనం
నామైకవింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౨౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౨౨. ద్వావింశోఽధ్యాయః । శివశాస్త్రోక్తనిత్యవైమిత్తికకర్మవర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।

న్యాసస్తు త్రివిధః ప్రోక్తః స్థితుత్పత్తిలయక్రమాత్ ।
స్థితిర్వాసో గృహస్థానాముత్పత్తిర్భ్రహ్మచారిణామ్ ॥ ౧॥

యతీనాం సంహృతిన్యాసో వనస్థానాం తథైవ చ ।
స ఏవ భర్తృహీనాయాః కుటుంబిన్యాః స్థితిర్భవేత్ ॥ ౨॥

కన్యాయాః పునరుత్పత్తిం వక్ష్యే న్యాసస్య లక్షణమ్ ।
అఙ్గష్టాదికనిష్ఠాస్తం స్థితిన్యాస ఉదాహృతః ॥ ౩॥

దక్షిణాఙ్గష్టమారభ్య వామాఙ్గష్టాన్తమేవ చ ।
ఉత్పత్తిన్యాస ఆఖ్యాతో విపరీతస్తు సంహృతిః ॥ ౪॥

సభిస్తుకాన్నకారాదీన్ వర్ణాన్ న్యస్యేదనుక్రమాత్ ।
అఙ్గలిషు శివం న్యస్యేత్ తలయోరప్యనామయోః ॥ ౫॥

అస్త్రన్యాసం తతః కృత్వా దశదిక్ష్యస్త్రమస్త్రతః ।

నివృత్త్యాదికలాః పఞ్చ పఞ్చభూతస్వరూపిణీః ॥ ౬ ॥
 పఞ్చభూతాధిపైః సార్థం తత్తచ్చిహ్నసమన్వితాః ।
 హృత్కణ్ఠతాలుఘ్రామధ్యబ్రహ్మరస్థసమాశ్రయాః ॥ ౭ ॥
 తత్తద్బిజేన సజ్గన్ధీంస్తత్తద్బిజేషు భావయేత్ ।
 తాసాం విశోధనార్థాయ విద్యాం పఞ్చాక్షరీం జపేత్ ॥ ౮ ॥
 నిరుద్ధ్వా ప్రాణవాయుం చ గుణసంఖ్యానుసారతః ।
 భూతగ్రన్ధీం తతః ఛిన్ద్యాదస్త్రైశ్చైవాస్త్రముద్రయా ॥ ౯ ॥
 నాడ్యాః సుషుప్త్యయాత్మానం ప్రేరితం ప్రాణవాయునా ।
 నిర్గతం బ్రహ్మరస్థేణ యోజయేత్ శివతేజసా ॥ ౧౦ ॥
 విశోష్య వాయునా పశ్చాద్దేహం కాలాగ్నినా దహేత్ ।
 తతశ్చోపరిభావేన కలాః సంహృత్య వాయునా ॥ ౧౧ ॥
 దేహం సంహృత్య వై దగ్ధం కలాః స్పృష్ట్యా సహాధిపమ్ ।
 ప్లావయిత్వామృతైర్దేహం యథాస్థానం నివేశయేత్ ॥ ౧౨ ॥
 అథ సంహృత్య వై దగ్ధః కలాసగ్ధం వినైవ తు ।
 అమృతప్లావనం కుర్యాద్ భస్మీభూతస్య వై తతః ॥ ౧౩ ॥
 తతో విద్యామయే తస్మిన్ దేహే దీపశిఖాకృతిమ్ ।
 శివాన్నిర్గతమాత్మానం బ్రహ్మరస్థేణ యోజయేత్ ॥ ౧౪ ॥
 దేహస్యాస్తః ప్రవిష్టం తం ధ్యాత్వా హృదయపఙ్కజే ।
 పునశ్చామృతవర్షేణ సిఙ్గోద్ విద్యామయం వపుః ॥ ౧౫ ॥
 తతః కుర్యాత్ కరన్యాసం కరశోధనపూర్వకమ్ ।
 దేహన్యాసం తతః పశ్చాన్మహత్వా ముద్రయా చరేత్ ॥ ౧౬ ॥
 అఙ్గన్యాసం తతః కృత్వా శివోక్తేన తు వర్తనా ।
 వర్ణన్యాసం తతః కుర్యాద్ధస్తపాదాదిసన్ధిషు ॥ ౧౭ ॥
 షడఙ్గాని తతో న్యస్య జాతిషక్కుయుతాని చ ।
 దిగ్బస్థనమాచరేత్పశ్చాదాగ్నేయాది యథాక్రమమ్ ॥ ౧౮ ॥
 యద్వా మూర్ధాదిపఞ్చాఙ్గం న్యాసమేవ సమాచరేత్ ।
 తథా షడఙ్గన్యాసం చ భూతశుద్ధ్యాదికం వినా ॥ ౧౯ ॥

ఏవం సమాసరూపేణ కృత్వా దేహాత్మశోధనమ్ ।

శివభావముపాగమ్య పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౨౦॥

అథ యస్యాస్త్యవసరో నాస్తి వా మతివిభ్రమః ।

స విస్తీర్ణేన కల్పేన న్యాసకర్మ సమాచరేత్ ॥ ౨౧॥

తత్రాద్యో మాతృకాన్యాసో బ్రహ్మన్యాసస్తతః పరః ।

తృతీయః ప్రణవన్యాసో హంసన్యాసస్తదుత్తరః ॥ ౨౨॥

పంచమః కథ్యతే సద్భిర్నాస్యసః పంచాక్షరాత్మకః ।

ఏతేష్యేకమనేకం వా కుర్యాత్ పూజాదికర్మసు ॥ ౨౩॥

అకారం మూర్ధ్ని విన్యస్య ఆకారం చ లలాటకే ।

ఇం ఈం చ నేత్రయోస్తద్వత్ ఉం ఊం శ్రవణయోస్తథా ॥ ౨౪॥

ఋం ఋం కపోలయోశ్చైవ లృం ఴాం నాసాపుటద్వయే ।

ఏమైమ్మోష్ఠద్వయోరోమాం దంతపక్షిద్వయోః క్రమాత్ ॥ ౨౫॥

అం జిహ్వాయామథో తాలున్యః ప్రయోజ్యో యథాక్రమమ్ ।

కవర్గం దక్షిణే హస్తే న్యసేత్పంచను సన్నిషు ॥ ౨౬॥

చవర్గం చ తథా వామహస్తసన్నిషు విన్యసేత్ ।

టవర్గం చ తవర్గం చ పాదయోరుభయోరపి ॥ ౨౭॥

పఫౌ తు పార్శ్వయోః పృష్ఠే నాభౌ చాపి బభౌ తతః ।

న్యసేన్మకారం హృదయే త్వగాదిషు యథాక్రమమ్ ॥ ౨౮॥

యకారాదిసకారాంతాన్ న్యసేత్సప్తసు ధాతుషు ।

హక్కారం హృదయస్యాస్తః క్షకారం భ్రూయుగాంతరే ॥ ౨౯॥

ఏవం వర్ణాన్ ప్రవిన్యస్య పంచాశత్ రుద్రవర్తనా ।

అజ్వవక్త్రకలాభేదాత్ పంచ బ్రహ్మణి విన్యసేత్ ॥ ౩౦॥

కరన్యాసాద్యమపి తైః కృత్వా వాథ న వా క్రమాత్ ।

శిరోవదనహృద్గుహ్యాపాదేష్యేతాని కల్పయేత్ ॥ ౩౧॥

తతశ్చోర్ధ్వాదివక్త్రాణి పశ్చిమాంతాని కల్పయేత్ ।

ఈశానస్య కలాః పంచ పంచస్వేతేషు చ క్రమాత్ ॥ ౩౨॥

తతశ్చతుర్షు వక్త్రేషు పురుషస్య కలా అపి ।

చతస్రః ప్రణిధాతవ్యాః పూర్వాదిక్రమయోగతః ॥ ౩౩॥

హృత్కణ్ఠాంసేషు నాభౌ చ కుక్షౌ పృష్ఠే చ వక్షసి ।
 అఘోరస్య కలాశ్చాష్టౌ పాదయోరపి హస్తయోః ॥ ౩౪ ॥
 పశ్చాత్ త్రయోదశకలాః పాయుమేథ్రోరుజానుషు ।
 జఙ్ఘాస్ఫిక్కటిపార్శ్వేషు వామదేవస్య భావయేత్ ॥ ౩౫ ॥
 సద్యస్యాఽపి కలాశ్చాష్టౌ పాదయోరపి హస్తయోః ।
 స్రూణే శిరసి బాహ్వోశ్చ కల్పయేత్కల్పవిత్తమః ।
 అష్టత్రింశత్కలాన్యాసమేవం కృత్వానుపూర్వశః ॥ ౩౬ ॥
 పశ్చాత్ ప్రణవవిధీమాన్ ప్రణవన్యాసమాచరేత్ ।
 బాహుద్వయే కూర్పరయోస్తథా చ మణిబన్ధయోః ॥ ౩౭ ॥
 పార్శ్వోదరోరుజఙ్ఘేషు పాదయోః పృష్ఠతస్తథా ।
 ఇత్థం ప్రణవవిన్యాసం కృత్వా న్యాసవిచక్షణః ॥ ౩౮ ॥
 హంసన్యాసం ప్రకుర్వీత శివశాస్త్రే యథోదీతమ్ ।
 బీజం విభజ్య హంసస్య నేత్రయోర్ఘ్రాణయోరపి ॥ ౩౯ ॥
 విభజ్య బాహునేత్రాస్యలలాటే కర్ణయోరపి ।
 కక్షయోః స్కన్ధయోశ్చైవ పార్శ్వయోః స్తనయోస్తథా ॥ ౪౦ ॥
 కట్యం పాణ్యోర్గుల్ఫయోశ్చ యద్వా పశ్చాఙ్గవర్తనా ।
 హంసన్యాసమిమం కృత్వా న్యసేత్ పశ్చాక్షరీం తతః ॥ ౪౧ ॥
 యథా పూర్వోక్తమార్గేణ శివత్వం యేన జాయతే ।
 నాశివః శివమభ్యసేన్నాశివః శివమర్చయేత్ ।
 నాశివస్తు శివం ధ్యాయేన్నాశివః ప్రాప్నుయాత్ శివమ్ ॥ ౪౨ ॥
 తస్మాత్ తైవీం తనుం కృత్వా త్యక్తౌ చ పశుభావనామ్ ।
 శివోఽహమితి సఙ్ఘోన్యైశ్చైవం కర్మ సమాచరేత్ ॥ ౪౩ ॥
 కర్మయజ్ఞస్తపోయజ్ఞో జపయజ్ఞస్తదుత్తరః ।
 ధ్యానయజ్ఞో జ్ఞానయజ్ఞః పశ్చా యజ్ఞాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౪౪ ॥
 కర్మయజ్ఞరతాః కేచిత్తపోయజ్ఞరతాః పరే ।
 జపయజ్ఞరతాశ్చాన్యే ధ్యానయజ్ఞరతాస్తథా ॥ ౪౫ ॥
 జ్ఞానయజ్ఞరతాశ్చాన్యే విశిష్టాశ్చోత్తరోత్తరమ్ ।

కర్మయజ్ఞో ద్విధా ప్రోక్తః కామాకామవిభేదతః ॥ ౪౬ ॥
 కామాన్ కామీ తతో భుక్త్వా కామాసక్తః పునర్భవేత్ ।
 అకామో రుద్రభవనే భోగాన్ భుక్త్వా తతశ్చుభతః ॥ ౪౭ ॥
 తపోయజ్ఞరతో భూత్వా జాయతే నాత్ర సంశయః ।
 తపస్వి చ పునస్తస్మిన్ భోగాన్ భుక్త్వా తతశ్చుభతః ॥ ౪౮ ॥
 జపధ్యానరతో భూత్వా జాయతే భువి మానవః ।
 జపధ్యానరతో మర్త్యస్తద్వైశిష్ట్యవశాదిహ ॥ ౪౯ ॥
 జ్ఞానం లభ్యాచిరాదేవ శివసాయుజ్యమాప్నయాత్ ।
 తస్మాన్ముక్తో శివాజ్ఞప్తః కర్మయజ్ఞోఽపి దేహినామ్ ॥ ౫౦ ॥
 అకామః కామసంయుక్తో బన్ధాయైవ భవిష్యతి ।
 తస్మాత్పశ్చసు యజ్ఞేషు ధ్యానజ్ఞానపరో భవేత్ ॥ ౫౧ ॥
 ధ్యానం జ్ఞానం చ యస్యాస్తి తీర్ణస్తేన భవార్ణవః ।
 హింసాదిదోషనిర్ముక్తో విశుద్ధశ్చిత్తసాధనః ॥ ౫౨ ॥
 ధ్యానయజ్ఞః పరస్తస్మాదపవర్గఫలప్రదః ।
 బహిః కర్మికరా యద్యన్నాతీవ ఫలభాగినః ॥ ౫౩ ॥
 దృష్ట్వా నరేంద్రభవనే తద్వదత్రాపి కర్మణః ।
 ధ్యానినాం హి వపుః సూక్ష్మం భవేత్ప్రోత్యక్షమైశ్వరమ్ ॥ ౫౪ ॥
 యథేహ కర్మణాం స్థూలం మృత్కాష్టాద్వైః ప్రకల్పితమ్ ।
 ధ్యానయజ్ఞరతాస్తస్మాద్దేవాన్వాషాణమృణ్మయాన్ ॥ ౫౫ ॥
 నాత్యంతం ప్రతిపద్యంతే శివయాథాత్యవేదనాత్ ।
 ఆత్మస్థం యః శివం త్యక్త్వా బహిరభ్యర్చయేన్నరః ॥ ౫౬ ॥
 హస్తస్థం ఫలముత్సృజ్య లిహేత్కూర్పరమాత్మనః ।
 జ్ఞానార్థధ్యానం భవేద్ధ్యానాజ్ఞానం భూయః ప్రవర్తతే ॥ ౫౭ ॥
 తదుభాభ్యాం భవేన్ముక్తిస్తస్మాద్ధ్యానరతో భవేత్ ।
 ద్వాదశాస్తే తథా మూర్ధ్ని లలాటే భ్రూయుగాస్తరే ॥ ౫౮ ॥
 నాసాగ్రే వా తథాస్యే వా కన్ధరే హృదయే తథా ।
 నాభౌ వా శాశ్వతస్థానే శ్రద్ధావిధేన చేతసా ॥ ౫౯ ॥

బహిర్యాగోపచారేణ దేవం దేవీం చ పూజయేత్ |

అథవా పూజయేన్నిత్యం లిక్లే వా కృతకేఽపి వా || ౬౦||

వహ్నా వా స్థణీలే వాథ భక్త్యా విత్తానుసారతః |

అథవాస్తర్భహిత్వైవ పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ |

అస్తర్యాగరతః పూజాం బహిః కురీ్యత వా న వా || ౬౧||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివశాస్త్రోక్తనిత్యనైమిత్తికకర్మ
నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః || ౭.౨.౨౨||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

౭.౨.౨౩. త్రయోవింశోఽధ్యాయః | పూజావిధాన వ్యాఖ్యానవర్ణనమ్ |

ఉపమన్యురువాచ |

వ్యాఖ్యాం పూజావిధానస్య ప్రవదామి సమాసతః |

శివశాస్త్రే శివేనైవ శివాయై కథితస్య తు || ౧||

అఙ్గమభ్యస్తరం యాగమగ్నికార్యావసానకమ్ |

విధాయ వా న వా పశ్చాద్ బహిర్యాగం సమాచరేత్ || ౨||

తత్ర ద్రవ్యాణి మనసా కల్పయిత్వా విశోధ్య చ |

ధ్యాత్వా వినాయకం దేవం పూజయిత్వా విధానతః || ౩||

దక్షిణే చోత్తరే చైవ నస్థిశం సుయశాం తథా |

ఆరాధ్య మనసా సమ్యగాసనం కల్పయేద్బుధః || ౪||

ఆరాధనాద్ధికైర్ముక్తః సింహయోగాసనాదికమ్ |

పద్మాసనం వా విమలం తత్త్వత్రయసమన్వితమ్ || ౫||

తస్యోపరి శివం ధ్యాయేత్ సామ్నం సర్వమనోహరమ్ |

సర్వలక్షణసమ్పన్నం సర్వావయవశోభనమ్ || ౬||

సర్వాతిశయసంయుక్తం సర్వాభరణభూషితమ్ |

రక్తాస్యపాణిచరణం కున్దచన్ద్రస్మితాననమ్ || ౭||

శుద్ధస్ఫటికసంకాశం పుల్లపద్మత్రిలోచనమ్ |

చతుర్భుజముదారాజ్ఞం చారుచన్ద్రకలాధరమ్ ॥ ౮ ॥
 వరదాభయహస్తం చ మృగటక్కుధరం హరమ్ ।
 భుజజహారవలయం చారునీలగలాన్తరమ్ ॥ ౯ ॥
 సర్వోపమానరహితం సానుగం సపరిచ్ఛదమ్ ।
 తతః సఞ్చిన్తయేత్తస్య వామభాగే మహేశ్వరీమ్ ॥ ౧౦ ॥
 ప్రఘల్లోత్పలపత్రాభాం విస్తీర్ణాయతలోచనామ్ ।
 పూర్ణవన్ద్రాభవదనాం నీలకుఞ్చితమూర్ధజామ్ ॥ ౧౧ ॥
 నీలోత్పలదలప్రఖ్యాం చన్ద్రార్ధకృతశేఖరామ్ ।
 అతిమత్తఘనోత్కంఠస్నిగ్ధపీనపయోధరామ్ ॥ ౧౨ ॥
 తనుమధ్యాం పృథుశ్రోణీం పీతసూక్ష్మవరామ్పరామ్ ।
 సర్వాభరణసమ్పన్నాం లలాటతలకోఙ్జ్వలామ్ ॥ ౧౩ ॥
 విచిత్రపుష్పసంకీర్ణకేతకపాశోపశోభితామ్ ।
 సర్వతోఽనుగుణాకారాం కిఞ్చిల్లజ్జానతాననామ్ ॥ ౧౪ ॥
 హేమారవిన్దం విలసద్దధానాం దక్షిణే కరే ।
 దణ్డవచ్చాపరం హస్తం న్యస్యాసీనాం మహాసనే ॥ ౧౫ ॥
 పాశవిచ్ఛేదికాం సాక్షాత్సద్విదానన్దరూపిణీమ్ ।
 ఏవం దేవం చ దేవీం చ ధ్యాత్వాసనవరే శుభే ॥ ౧౬ ॥
 సర్వోపచారవద్ భక్త్యా భావపుష్పైః సమర్చయేత్ ।
 అథవా పరికల్పైశ్చ వం మూర్తిమన్యతమాం విభోః ॥ ౧౭ ॥
 శైవీం సదాశివాఖ్యాం వా తథా మాహేశ్వరీం పరామ్ ।
 షడ్వింశకాభిధానాం వా శ్రీకణ్ఠాఖ్యామథాపి వా ॥ ౧౮ ॥
 మన్తన్యాసాదికాంశ్చాపి కృత్వా స్వస్యాం తనౌ యథా ।
 అస్యాం మూర్తౌ మూర్తిమన్తం శివం సదసతః పరమ్ ॥ ౧౯ ॥
 ధ్యాత్వా బాహ్యక్రమేణైవ పూజాం నిర్వర్తయేద్ధియా ।
 సమిదాజ్యూదిభిః పశ్చాన్నాభౌ హోమం చ భావయేత్ ॥ ౨౦ ॥
 ఘ్రూమధ్యే చ శివం ధ్యాయేచ్ఛుద్ధదీపశిఖాకృతిమ్ ।
 ఇత్థమజ్ఞే స్వతన్త్రే వా యోగే ధ్యానమయే శుభే ॥ ౨౧ ॥

అగ్నికార్యావసానం చ సర్వత్రైవ సమో విధిః ।

అథ చింతామయం సర్వం సమాప్యారాధనక్రమమ్ ॥ ౨౨॥

లిజ్జే చ పూజయేద్దేవం స్థణ్ణిలే వానలేఽపి వా ॥ ౨౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్ణే పూజావిధాన
వ్యాఖ్యానవర్ణనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౨౩॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౨౪. చతుర్వింశోఽధ్యాయః । శాస్త్రోక్తశివపూజనవర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।

ప్రోక్షయేన్మూలమస్త్రేణ పూజాస్థానం విశుద్ధయే ।

గన్ధచన్దనతోయేన పుష్పం తత్ర వినిక్షిపేత్ ॥ ౧॥

ఆస్త్రేణోత్సార్జ్య వై విఘ్నానవగుణ్ణ్య చ వర్మణా ।

ఆస్త్రం దిక్షు ప్రవిన్యస్య కల్పయేదర్చనాభువమ్ ॥ ౨॥

తత్ర దర్భాన్పరిస్తీర్య ఙ్గాలయేత్ప్రోక్షణాదిభిః ।

సంశోధ్య సర్వపాత్రాణి ద్రవ్యశుద్ధిం సమాచరేత్ ॥ ౩॥

ప్రోక్షణీమర్ష్యపాత్రం చ పాద్యపాత్రమతః పరమ్ ।

తథైవాచమనీయస్య పాత్రం చేతి చతుష్టయమ్ ॥ ౪॥

ప్రక్షాల్య ప్రోక్ష్య వీక్ష్యాథ క్షిపేత్తేషు జలం శివమ్ ।

పుణ్యద్రవ్యాణి సర్వాణి యథాలాభం వినిక్షిపేత్ ॥ ౫॥

రత్నాని రజతం హేమ గన్ధపుష్పాక్షతాదయః ।

ఫలపల్లవదర్భాంశ్చ పుణ్యద్రవ్యాణ్యనేకథా ॥ ౬॥

స్నానోదకే సుగన్ధాది పానీయే చ విశేషతః ।

శీతలాని మనోజ్ఞానీ కుసుమాదీని నిక్షిపేత్ ॥ ౭॥

ఉశీరం చన్దనం చైవ పాద్యే తు పరికల్పయేత్ ।

జాతికఙ్కోలకర్పూరబహుమూలతమాలకాన్ ॥ ౮॥

క్షిపేదాచమనీయే చ చూర్ణయిత్వా విశేషతః ।

ఏలాం పాత్రేషు సర్వేషు కర్పూరం చందనం తథా ॥ ౯ ॥
 కుశాగ్రాణ్యక్షతాంజైవ యవప్రీహితలానపి ।
 ఆజ్యసిద్ధార్థపుష్పాణి భసితం చార్ఘ్యపాత్రకే ॥ ౧౦ ॥
 కుశపుష్పయవప్రీహిబహుమూలతమాలకాన్ ।
 ప్రక్షిపేత్ ప్రోక్షణీపాత్రే భసితం చ యథాక్రమమ్ ॥ ౧౧ ॥
 సర్వత్ర మస్త్రం విన్యస్య వర్మణావేష్ట్య బాహ్యతః ।
 పశ్చాదస్త్రేణ సంరక్ష్య ధేనుముద్రాం ప్రదర్శయేత్ ॥ ౧౨ ॥
 పూజాద్రవ్యాణి సర్వాణి ప్రోక్షణీపాత్రవారిణా ।
 సమ్ప్రోక్ష్య మూలమస్త్రేణ శోధయేద్విధివత్తతః ॥ ౧౩ ॥
 పాత్రాణాం ప్రోక్షణీమేకామలాభే సర్వకర్మసు ।
 సాధయేద్ధర్ష్యమద్భిస్తత్సామాన్యం సాధకోత్తమః ॥ ౧౪ ॥
 తతో వినాయకం దేవం భక్ష్యభోజ్యాదిభిః క్రమాత్ ।
 పూజయిత్వా విధానేన ద్వారపార్శ్వే౭థ దక్షిణే ॥ ౧౫ ॥
 అస్త్రఃపురాధిపం సాక్షాన్నస్థినం సమ్యగర్చయేత్ ।
 చామీకరాచలప్రఖ్యం సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౧౬ ॥
 బాలేన్ద్రముకుటం సౌమ్యం త్రినేత్రం చ చతుర్భుజమ్ ।
 దీప్తశూలమృగీటఙ్కతిగ్మవేత్రధరం ప్రభుమ్ ॥ ౧౭ ॥
 చన్ద్రబిమ్బాభవదనం హరివక్త్రమథాపి వా ।
 ఉత్తరే ద్వారపార్శ్వస్య భార్యాం చ మరుతాం సుతామ్ ॥ ౧౮ ॥
 సుయశాం సువ్రతామమ్బాం పాదమణ్డనతత్పరామ్ ।
 పూజయిత్వా ప్రవిశ్యాన్తర్భవనం పరమేష్ఠినః ॥ ౧౯ ॥
 సమ్పూజ్య లింగం త్రైర్ద్యవైర్నిర్మాల్యమపనోదయేత్ ।
 ప్రక్షాల్య పుష్పం శిరసి న్యసేత్తస్య విశుద్ధయే ॥ ౨౦ ॥
 పుష్పహస్తో జపేత్ శక్త్యా మస్త్రం మస్త్రవిశుద్ధయే ।
 ఐశాన్యాం చణ్డమారాధ్య నిర్మాల్యం తస్య దాపయేత్ ॥ ౨౧ ॥
 కల్పయేదాసనం పశ్చాదాధారాది యథాక్రమమ్ ।
 ఆధారశక్తిం కల్యాణీం శ్యామాం ధ్యాయేదథో భువి ॥ ౨౨ ॥

తస్యాః పురస్తాదుత్కణ్ఠమనన్తం కుణ్ఠలాకృతిమ్ |
 ధవలం పంచుఫణీనం లేలిహానమివామ్బరమ్ || ౨౩||
 తస్యోపర్యాసనం భద్రం కణ్ఠీరవచతుష్పదమ్ |
 ధర్మో జ్ఞానం చ వైరాగ్యమైశ్వర్యం చ పదాని వై || ౨౪||
 ఆగ్నేయాదిశ్వేతరక్తపీతశ్యామాని వర్ణతః |
 అధర్మాదీని పూర్వాదీన్యస్త్రాంతాన్యనుక్రమాత్ || ౨౫||
 రాజావర్తమణిప్రఖ్యాన్వ్యస్య గాత్రాణి భావయేత్ |
 అస్యోర్ధ్వచ్ఛాదనం పద్మమాసనం విమలం సితమ్ || ౨౬||
 అష్టపత్రాణి తస్యాహురణిమాదిగుణాష్టకమ్ |
 కేసరాణి చ వామాద్యా రుద్రా వామాదిశక్తిభిః || ౨౭||
 బీజాన్యపి చ తా ఏవ శక్తయోన్తర్మనోన్మనీః |
 కర్ణికాపరవైరాగ్యం నాలం జ్ఞానం శివాత్మకమ్ || ౨౮||
 కన్దశ్చ శివధర్మాత్మా కర్ణికాన్తే త్రిమణ్డలే |
 త్రిమణ్డలోపర్యాత్మాదితత్త్వత్రితయమాసనమ్ || ౨౯||
 సర్వాసనోపరి సుఖం విచిత్రాస్తరణాస్త్రుతమ్ |
 ఆసనం కల్పయేద్ధీవ్యం శుద్ధవిద్యానముజ్జ్వలమ్ || ౩౦||
 ఆవాహనం స్థాపనం చ సన్నిరోధం నిరీక్షణమ్ |
 నమస్కారం చ కురీవ త బద్ధా ముద్రాః పృథక్పృథక్ || ౩౧||
 పాద్యమావమనం చార్ఘ్యం గన్ధం పుష్పం తతః పరమ్ |
 ధూపం దీపం చ తామ్బూలం దత్త్వాథ స్నాపయేత్ శివో || ౩౨||
 అథవా పరికల్పైశ్చివమాసనం మూర్తిమేవ చ |
 సకలీకృత్య మూలేన బ్రహ్మభిశ్చాపరైస్తథా || ౩౩||
 ఆవాహయేత్తతో దేవ్యా శివం పరమకారణమ్ |
 శుద్ధసఫ్తకసజ్కాశం దేవం నిశ్చలమక్షరమ్ || ౩౪||
 కారణం సర్వలోకానాం సర్వలోకమయం పరమ్ |
 అన్తర్బహిఃస్థితం వ్యాప్య హ్యాణోరణు మహత్తరమ్ || ౩౫||
 భక్తానామప్రయత్నేన దృశ్యమీశ్వరమవ్యయమ్ |
 బ్రహ్మాన్ద్రవిష్ణురుద్రాద్వైరపి దేవైరగోచరమ్ || ౩౬||

దేవసారం చ విద్యద్భిరగోచరమితి శ్రుతమ్ |
 ఆదిమధ్యాంతరహితం భేషజం భవరోగిణామ్ || ౩౭||
 శివతత్త్వమితి ఖ్యాతం శివార్థం జగతి స్థిరమ్ |
 పఞ్చోపచారవద్యభక్త్యా పూజయేల్లిజముత్తమమ్ || ౩౮||
 లిజ్జమూర్తిర్మహేశస్య శివస్య పరమాత్మనః |
 స్నానకాలే ప్రకురీవేత జయశబ్దాదిమంగళమ్ || ౩౯||
 పఞ్చాగవ్యఘృతక్షీరదధిమధ్యాదిపూర్వకైః |
 మూతైః ఫలానాం సారైశ్చ తిలసర్షపసక్తుభిః || ౪౦||
 బీజైర్వ్యాదాదిభిశ్చస్తైశ్చూర్లైర్మాషాదిసమ్భవైః |
 సంస్నాప్యాలిప్య పిష్టాద్యైః స్నాపయేదుష్టవారిభిః || ౪౧||
 ఘృతయేద్భిల్యపత్రాద్యైర్లేపగన్ధాపనుత్తయే |
 పునః సంస్నాప్య సలిలైశ్చక్రమర్చ్యవచారతః || ౪౨||
 సుగన్ధామలకం దద్యాద్ హరిద్రాం చ యథాక్రమమ్ |
 తతః సంశోధ్య సలిలైర్లిజం బేరమథాపి వా || ౪౩||
 స్నాపయేద్గన్ధతోయేన కుశపుష్పోదకేన చ |
 హిరణ్యరత్నతోయైశ్చ మస్త్రసిద్ధైర్వ్యాధాక్రమమ్ || ౪౪||
 అసమ్భవే తు ద్రవ్యాణాం యథాసమ్భవసమ్భుతైః |
 కేవలైర్మస్త్రతోయైర్వా స్నాపయేచ్ఛుద్ధయా శివమ్ || ౪౫||
 కలశేనాథ శణ్ణేన వర్ధన్యా పాణినా తథా |
 సకుశేన సపుష్పేణ స్నాపయేన్మస్త్రపూర్వకమ్ || ౪౬||
 పవమానేన రుద్రేణ నీలేన త్వరితేన చ |
 లిజ్జసూక్తాదిసూక్తైశ్చ శిరసాథర్వణేన చ || ౪౭||
 ఋగ్భిశ్చ సామభిః శైవైర్బ్రహ్మభిశ్చాపి పఞ్చాభిః |
 స్నాపయేద్దేవదేవేశం శివేన ప్రణవేన చ || ౪౮||
 యథా దేవస్య దేవ్యాశ్చ కుర్యాత్స్నానాదికం తథా |
 న తు కశ్చిద్విశేషోఽస్తి తత్ర తౌ సద్యశౌ యతః || ౪౯||

ప్రథమం దేవముద్దిశ్య కృత్వా స్నానాదికాః క్రియాః ।
 దేవ్యై ప్రశ్చాత్ప్రకూర్వీత దేవదేవస్య శాసనాత్ ॥ ౫౦ ॥
 అర్ధనారీశ్వరే పూజ్యే పౌర్వాపర్యం న విద్యతే ।
 తత్ర తత్రోపచారాణాం లిజ్జే వాన్యత్ర వా క్వచిత్ ॥ ౫౧ ॥
 కృత్వాఽభిషేకం లిజ్జస్య శుచినా చ సుగన్ధినా ।
 సమ్ప్రజ్య వాససా దద్యాదమృతం చోపవీతకమ్ ॥ ౫౨ ॥
 పాద్యమావమనం చార్ఘ్యం గన్ధం పుష్పం చ భూషణమ్ ।
 ధూపం దీపం చ నైవేద్యం పానీయం ముఖశోధనమ్ ॥ ౫౩ ॥
 పునశ్చాచమనీయం చ ముఖవాసం తతః పరమ్ ।
 ముకుటం చ శుభం భద్రం సర్వరత్నైరలంకృతమ్ ॥ ౫౪ ॥
 భూషణాని పవిత్రాణి మాల్యాని వివిధాని చ ।
 వ్యజనే చామరే ఛత్రం తాలవృన్దం చ దర్పణమ్ ॥ ౫౫ ॥
 దత్త్వా నీరాజనం కుర్యాత్సర్వమంజలనిఃస్వనైః ।
 గీతనృత్యాదిభిశ్చైవ జయశబ్దసమన్వితః ॥ ౫౬ ॥
 హైమే చ రాజతే తామ్రే పాత్రే వా మృణ్మయే శుభే ।
 పద్మకైః శోభితైః పుష్పైర్భృజైర్దధ్యక్షతాదిభిః ॥ ౫౭ ॥
 త్రిశూలశఙ్ఖయుగ్మాబ్జన్ద్యావరైః కరీషజైః ।
 శ్రీవత్సస్వస్త్రికాదర్శవజ్రైర్వహ్స్విదిచిహ్నితైః ॥ ౫౮ ॥
 అష్టా ప్రదీపాన్పరితో విధాయైకం తు మధ్యమే ।
 తేషు వామాదికాశ్చిన్త్యాః పూజ్యాశ్చ నవ శక్తయః ॥ ౫౯ ॥
 కవచేన సమాచ్ఛాద్య సంరక్ష్యాన్త్రేణ సర్వతః ।
 ధేనుముద్రాం చ సన్దర్శ్య పాణిభ్యాం పాత్రముద్ధరేత్ ॥ ౬౦ ॥
 అథవారోపయేత్పాత్రే పచ్చదీపాన్యథాక్రమమ్ ।
 విదిక్ష్యపి చ మధ్యే చ దీపమేకమథాపి వా ॥ ౬౧ ॥
 తతస్తతాప్తముద్ధృత్య లిజ్జాదేరుపరి క్రమాత్ ।
 త్రిప్రదక్షిణయోగేన భ్రామయేన్మూలవిద్యయా ॥ ౬౨ ॥
 దద్యాదర్ఘ్యం తతో మూర్ధ్ని భసితం చ సుగన్ధితమ్ ।

కృత్వా పుష్పాజ్ఞులిం పశ్చాదుపహారాన్నివేదయేత్ ॥ ౬౩॥

పాసీయం చ తతో దద్యాద్దత్త్వా వాచమనం పునః ।

పఞ్చ సౌగంధికోపేతం తామూర్బలం చ నివేదయేత్ ॥ ౬౪॥

ప్రోక్షయేత్ప్రోక్షణీయాని గాననాట్యాని కారయేత్ ।

లిఙ్గాదౌ శివయోశ్చింతాం కృత్వా శక్త్యా జపేత్ శివమ్ ॥ ౬౫॥

ప్రదక్షిణం ప్రణామం చ స్తవం చాత్మసమర్పణమ్ ।

విజ్ఞాపనం చ కార్యాణాం కుర్యాద్వినియమాత్సర్వమ్ ॥ ౬౬॥

అర్ఘ్యం పుష్పాజ్ఞులిం దత్త్వా బద్ధ్యా ముద్రాం యథావిధి ।

పశ్చాత్క్షమాపయేద్దేవముద్వాస్యాత్మని చింతయేత్ ॥ ౬౭॥

పాద్యాదిముఖవాసాస్తమర్ష్యాద్యం చాతినఙ్కరే ।

పుష్పవిక్షేపమాత్రం వా కుర్యాద్భావపురఃసరమ్ ॥ ౬౮॥

తావత్తేవ పరో ధర్మో భావనే సుకృతో భవేత్ ।

అసంపూజ్య న భుజ్జీత శివమాప్రాణసఞ్చరాత్ ॥ ౬౯॥

యది పాపస్తు భుజ్జీత స్వైరం తస్య న నిష్కృతిః ।

ప్రమాదేన తు భుజ్జే చేత్తదుర్గీర్య ప్రయత్నతః ॥ ౭౦॥

స్నాత్త్వా ద్విగుణమభ్యర్చ్య దేవం దేవీముషోష్య చ ।

శివస్యాయుతమభ్యసేద్ బ్రహ్మచర్యపురఃసరమ్ ॥ ౭౧॥

పరేద్యుః శక్తితో దత్త్వా సువర్ణాద్యం శివాయ చ ।

శివభక్తాయ వా కృత్వా మహాపూజాం శుచిర్భవేత్ ॥ ౭౨॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శాస్త్రోక్తశివపూజనవర్ణనం

నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౨౪॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్యరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౨౫. పఞ్చవింశోఽధ్యాయః । శివశాస్త్రోక్తపూజనవర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।

అనుక్తం చాత్ర పూజాయాః క్రమలోపభయాదివ ।

యత్తదన్యత్రవక్ష్యామి సమాసాన్న తు విస్తరాత్ || ౧||

హవిర్నివేదనాత్పూర్వం దీపదానాదనస్తరమ్ |
కుర్యాదావరణాభ్యర్చాం ప్రాప్తే నీరాజనేఽథవా || ౨||

తత్రేశానాదిసద్యాస్తం రుద్రాద్యస్త్రాస్తమేవ చ |
శివస్య వా శివాయాశ్చ ప్రథమావరణే యజేత్ || 3||

ఐశాన్యాం పూర్వభాగే చ దక్షిణే చోత్తరే తథా |
పశ్చిమే చ తథాగ్నేయామైశాన్యాం నైర్వతే తథా || ౪||

వాయవ్యాం పునరైశాన్యాం చతుర్దిక్షు తతః పరమ్ |
గర్భావరణమాఖ్యాతం మస్త్రస్థాతమేవ వా || ౫||

హృదయాద్యస్త్రపర్వస్తమథవాపి సమర్చయేత్ |
తద్భవహిః పూర్వతః శక్రం యమం దక్షిణతో యజేత్ || ౬||

వరుణం వారుణే భాగే ధనదం చోత్తరే బుధః |
ఈశమైశేఽనలం స్వీయే నైర్వతే నిర్వతిం యజేత్ || ౭||

మారుతే మారుతం విష్ణుం నైర్వతే విధిమైశ్వరే |
బహిఃపద్మస్య వజ్రాద్యాన్యాబ్జాన్తాన్యాయుధాన్యపి || ౮||

ప్రసిద్ధరూపాణ్యాశాసు లోకేశానాం క్రమాద్యజేత్ |
దేవం దేవీం చ సమ్ప్రేక్ష్య సర్వావరణదేవతాః || ౯||

బద్ధాంజులిపుటా ధ్యేయాః సమాసీనా యథాసుఖమ్ |
సర్వావరణదేవానాం స్వాభిధానైర్నమోయుతైః || ౧౦||

పుష్పైః సమ్పూజనం కుర్యాన్నత్వా సర్వాన్యథాక్రమమ్ |
గర్భావరణమేవాపి యజేత్సావరణేన వా || ౧౧||

యోగే ధ్యానే జపే హోమే బాహ్యే వాభ్యంతరేఽపి వా |
హవిశ్చ షడ్విధం దేయం శుద్ధం ముద్ధాన్నమేవ చ || ౧౨||

పాయసం దధిసమ్మిశ్రం గౌడం చ మధునాప్లుతమ్ |
ఏతేష్యేకమనేకం వా నానావ్యంజ్ఞానసంయుతమ్ || ౧3||

గుడఖణ్డాన్వితం దద్యాన్మథితం దధి చోత్తమమ్ |
భక్ష్యాణ్యపూపముఖ్యాని స్వాదుమన్తి ఫలాని చ || ౧౪||

రక్తచందనపుష్పాఢ్యం పానీయం చాతిశీతలమ్ |
 మృదు ఏలారసాక్షం చ ఖణ్డం పూగఫలస్య చ || ౧౫ ||
 దలాని నాగవల్ల్యాశ్చ యుక్తాని ఖదిరాదిభిః |
 గౌరాణి స్వర్ణవర్ణాని విహితాని శివాని చ |
 శైలమేవ సితం చూర్ణం నాతిరూక్షం న దూషితమ్ || ౧౬ ||
 కర్పూరం చాథ కజ్జీలం జాత్యాది చ నవం శుభమ్ |
 ఆలేపనం చందనం స్యాన్మూలకాష్ఠం రజోమయమ్ || ౧౭ ||
 కస్తూరికా కుఙ్కుమం చ రసో మృగమదాత్మకః |
 పుష్పాణి సురభీణ్యేవ పవిత్రాణి శుభాని చ || ౧౮ ||
 నిర్గన్ధాన్యగ్రగన్ధాని దూషితాన్యషితాని చ |
 స్వయమేవ విశ్శిర్ణాని న దేయాని శివార్చనే || ౧౯ ||
 వాసాంసి చ మృదూన్యేవ తపనీయమయాని చ |
 విద్యుద్వలయకల్పాని భూషణాని విశేషతః || ౨౦ ||
 సర్వాణ్యేతాని కర్పూరనిర్యాసాగురుచంద్రైః |
 ఆధూపితాని పుష్పామైర్వాసితాని సమస్తతః || ౨౧ ||
 చందనాగురుకర్పూరకాష్ఠగుగులుచార్ణకైః |
 ఘృతేన మధునా చైవ సిద్ధో ధూపః ప్రశస్యతే || ౨౨ ||
 కపిలాసమ్భవేనైవ ఘృతేనాతిసుగన్ధినా |
 నిత్యం ప్రదీపితా దీపాః శస్తాః కర్పూరసంయుతాః || ౨౩ ||
 పఞ్చాగవ్యం చ మధురం పయో దధి ఘృతం తథా |
 కపిలాసమ్భవం శమ్భోరిష్టం స్నానే చ పానకే || ౨౪ ||
 ఆసనాని చ భద్రాణి గజదన్తమయాని చ |
 సువర్ణరత్నయుక్తాని చిత్రాణ్యాస్తరణాని చ || ౨౫ ||
 మృదూపథానయుక్తాని సూక్ష్మతూలమయాని చ |
 ఉచ్చావచాని రమ్యాణి శయనాని సుఖాని చ || ౨౬ ||
 నద్యః సముద్రగామిన్యా నదాద్వామ్భుః సమాహృతమ్ |
 శీతఞ్చ వస్త్రపూతం తద్విశిష్టం స్నానపానయోః || ౨౭ ||
 ఛత్రం శశినిభం చారు ముక్తాదామవిరాజితమ్ |

నవరత్నచితం దివ్యం హేమదణ్డమనోహరమ్ || ౨౮||

చామరే చ సితే సూక్ష్మే చామీకరపరిష్కృతే |

రాజహంసద్వయాకారే రత్నదణ్డోపశోభితే || ౨౯||

దర్పణం చాపి సున్నిగ్ధం దివ్యగన్ధానులేపనమ్ |

సమంతాద్రత్నసంఘాచ్ఛన్నం స్రగ్వరైశ్చాపి భూషితమ్ || ౩౦||

గమ్భీరనినదః శఙ్ఖో హంసకున్డేష్టసన్నిభః |

ఆస్యపృష్ఠాదిదేశేషు రత్నచామీకరాచితః || ౩౧||

కాహలాని చ రమ్యాణి నానానాదకరాణి చ |

సువర్ణనిర్మితాన్యేవ మౌక్తికాలఙ్కృతాని చ || ౩౨||

భేరీమృదఙ్గమురజతిమిచ్ఛపటహోదయః |

సముద్రకల్పసన్నాదాః కల్పనీయాః ప్రయత్నతః || ౩౩||

భాణ్డాన్యపి చ రమ్యాణి పాత్రాణ్యపి చ కృత్స్నశః |

తదాధారాణి సర్వాణి సౌవర్ణాన్యేవ సాధయేత్ || ౩౪||

ఆలయం చ మహేశస్య శివస్య పరమాత్మనః |

రాజావసథవత్కల్పం శిల్పశాస్త్రోక్తలక్షణమ్ || ౩౫||

ఉచ్చప్రాకారసమిచ్ఛన్నం భూధరాకారగోపురమ్ |

అనేకరత్నసంఘాచ్ఛన్నం హేమద్వారకపాటకమ్ || ౩౬||

తప్తజామ్బూనదమయం రత్నస్తమ్భశతావృతమ్ |

ముక్తాదామవితానాఢ్యం విద్రుమద్వారతోరణమ్ || ౩౭||

చామీకరమయైర్దివ్యైర్ముకుటైః కుమ్భలక్షణైః |

అలఙ్కృతశిరోభాగమస్త్రరాజేన చిహ్నితమ్ || ౩౮||

రాజన్యార్హనివాసైశ్చ రాజవీఢ్యాదిశోభితైః |

ప్రోచ్ఛిత్ప్రాంశుశిఖరైః ప్రాసాదైశ్చ సమంతతః || ౩౯||

ఆస్థానస్థానవర్త్యైశ్చ స్థితైర్దిక్షు విదిక్షు చ |

అత్యంతాలఙ్కృతప్రాస్తమస్తరావరణైరివ || ౪౦||

ఉత్తమస్త్రీసహస్రైశ్చ నృత్యగేయవిశారదైః |

వేణువీణావిదగైశ్చ పురుషైర్బహుభిర్యుతమ్ || ౪౧||

రక్షితం రక్షిభిరీవైర్గజవాజరథాన్వితైః ।
 అనేకపుష్పవాటీభిరనేకైశ్చ సరోవరైః ॥ ౪౨॥
 దీర్ఘికాభిరనేకాభిర్దిగ్విదిక్షు విరాజితమ్ ।
 వేదవేదాస్తతత్త్వజ్ఞైః శివశాస్త్రపరాయణైః ॥ ౪౩॥
 శివాశ్రమరత్నైర్భక్తైః శివశాస్త్రోక్తలక్షణైః ।
 శాస్త్రైః స్మితముఖైః స్పీతైః సదాచారపరాయణైః ॥ ౪౪॥
 శైవైర్నాహేశ్వరైశ్చైవ శ్రీమద్భిః నేవితం ద్విజైః ।
 ఏవమస్తర్పహిర్వాథ యథాశక్తివినిర్మితైః ॥ ౪౫॥
 స్థానే శిలామయే దాస్తే దారవే చేష్టకామయే ।
 కేవలం మృణ్మయే వాపి పుణ్యారణ్యేఽథవా గిరౌ ॥ ౪౬॥
 నద్యాం దేవాలయేఽన్యత్ర దేశే వాథ గృహే శుభే ।
 ఆఢ్యో వాథ దరిద్రో వా స్వకాం శక్తిమవచ్ఛయన్ ।
 ద్రవ్యైర్నాఽయార్జితైరేవ భక్త్యా దేవం సమర్చయేత్ ॥ ౪౭॥
 అథాన్యాయార్జితైశ్చాపి భక్త్యా చేచ్ఛివమర్చయేత్ ।
 న తస్య ప్రత్యవాయోఽస్తి భావవశ్యో యతః ప్రభుః ॥ ౪౮॥
 న్యాయార్జితైరపి ద్రవ్యైరభక్త్యా పూజయేద్యది ।
 న తత్ఫలమవాప్నోతి భక్తిరేవాత్ర కారణమ్ ॥ ౪౯॥
 భక్త్యా విత్తానుసారేణ శివముద్దిశ్య యత్కృతమ్ ।
 అల్పే మహతి వా తుల్యం ఫలమాఢ్యదరిద్రయోః ॥ ౫౦॥
 భక్త్యా ప్రచోదితః కుర్యాదల్పవిత్రోఽపి మానవః ।
 మహావిభవసారోఽపి న కుర్యాద్ భక్తివర్జితః ॥ ౫౧॥
 సర్వస్వమపి యో దద్యాచ్చివే భక్తివివర్జితః ।
 న తేన ఫలభాక్ స స్యాద్ భక్తిరేవాత్ర కారణమ్ ॥ ౫౨॥
 న తత్రపోభిరత్యుగ్రైర్న చ సర్వైర్మహామఖైః ।
 గచ్ఛేచ్ఛివపురం దివ్యం ముక్త్యా భక్తిం శివాత్మికామ్ ॥ ౫౩॥
 గుహ్యోద్గుహ్యోతరం కృష్ణ సర్వత్ర పరమేశ్వరే ।
 శివే భక్తిర్న సన్దేహాస్తయా యుక్తో విముచ్యతే ॥ ౫౪॥

శివమస్త్రజపో ధ్యానం హోమో యజ్ఞస్తపఃశ్రుతమ్ |

దానమధ్యయనం సర్వే భావార్థం నాత్ర సంశయః || ౫౫||

భావహీనో నరః సర్వం కృత్వాపి న విముచ్యతే |

భావయుక్తః పునః సర్వమకృత్వాపి విముచ్యతే || ౫౬||

చాన్ద్రాయణసహస్రైశ్చ ప్రాజాపత్యశతైస్తథా |

మాసోపవాసైశ్చాన్వైశ్చ శివభక్తస్య కిం పునః || ౫౭||

అభక్తా మానవాశ్చాస్మిన్లోకే గిరిగుహాసు చ |

తపన్తి చాల్పభోగార్థం భక్తో భావేన ముచ్యతే || ౫౮||

సాత్త్వికం ముక్తిదం కర్మ సత్త్వే వై యోగినః స్థితాః |

రాజసం సిద్ధిదం కురు్యః కర్మిణో రజసావృతాః || ౫౯||

అసురా రాక్షసాశ్చైవ తమోగుణసమన్వితాః |

ఐహికార్థం యజన్తిశం నరాశ్చాన్యేఽపి తాదృశాః || ౬౦||

తామసం రాజసం వాపి సాత్త్వికం భావమేవ చ |

ఆశ్రిత్య భక్త్యా పూజాద్యం కుర్వన్ భద్రం సమశ్నుతే || ౬౧||

యతః పాపార్థవాత్ త్రాతుం భక్తిర్నారీవ నిర్మితా |

తస్మాద్భక్తు్యపపన్నస్య రజసా తమసా చ కిమ్ || ౬౨||

అన్యజో వాధమో వాపి మూర్ఖో వా పతితోఽపి వా |

శివం ప్రపన్నశ్చేత్ కృష్ణ పూజ్యః సర్వసురాసురైః || ౬౩||

తస్మాత్ సర్వప్రయత్నేన భక్త్యైవ శివమర్చయేత్ |

అభుక్తానాం క్వచిదపి ఫలం నాస్తి యతస్తతః || ౬౪||

వక్ష్యామ్యతిరహస్యం తే శృణు కృష్ణ వచో మమ |

వేదైః శాస్త్రైర్వేదవిద్భిర్విచార్య సువినిశ్చితమ్ || ౬౫||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివశాస్త్రోక్తపూజనవర్ణనం

నామ పంచవింశోఽధ్యాయః || ౭.౨.౨౫||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

౭.౨.౧౬. షడ్వింశోఽధ్యాయః । సాక్షోపాఙ్గపూజావిధానవర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।

బ్రహ్మఘ్నో వా సురాపో వా సైయీ వా గురుతల్పగః ।
మాతృహా పితృహా వాపి వీరహా భ్రూణహాపి వా ॥ ౧ ॥

సమ్పూజ్యామస్త్రకం భక్త్యా శివం పరమకారణమ్ ।
తైస్తైః పాపైః ప్రముచ్యేత వర్షార్ద్రాదశభిః క్రమాత్ ॥ ౨ ॥

తస్మాత్ సర్వప్రయత్నేన పతితోఽపి యజేత్ శివమ్ ।
భక్తశ్చేన్నాపరః కశ్చిద్భిక్షాహారో జితేద్రియః ॥ ౩ ॥

కృత్వాపి సుమహత్పాపం భక్త్యా పఞ్చాక్షరేణ తు ।
పూజయేద్యది దేవేశం తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే ॥ ౪ ॥

అబ్ధిక్షా వాయుభక్షాశ్చ యే చాన్యే వ్రతకర్మితాః ।
తేషామేతైర్వృత్తైర్నాస్తి శివలోకసమాగమః ॥ ౫ ॥

భక్త్యా పఞ్చాక్షరేణైవ యః శివం సకృదర్చయేత్ ।
సోఽపి గచ్ఛేచ్ఛివస్థానం శివమస్త్రస్య గౌరవాత్ ॥ ౬ ॥

తస్మాత్తపాంసి యజ్ఞాశ్చ సర్వే సర్వస్వదక్షిణాః ।
శివమూర్త్యర్చనస్యైతే కోట్యంశేనాపి నో సమాః ॥ ౭ ॥

బద్ధో వాప్యథ ముక్తో వా పాశాత్పఞ్చాక్షరేణ చేత్ ।
పూజయన్ముచ్యతే భక్తో నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౮ ॥

అరుద్రో వా సరుద్రో వా సూక్తేన శివమర్చయేత్ ।
యః సకృత్పతితో వాపి మూఢో వా ముచ్యతే నరః ॥ ౯ ॥

షడక్షరేణ వా దేవం సూక్తమస్త్రేణ పూజయేత్ ।
శివభక్తో జితక్రోధో హ్యులబ్ధో లబ్ధ ఏవ చ ॥ ౧౦ ॥

అలబ్ధాల్లబ్ధ ఏవాత్ర విశిష్టో నాత్ర సంశయః ।
సబ్రహ్మణ్ణేన వా తేన సహంసేన విముచ్యతే ॥ ౧౧ ॥

తస్మాన్నిత్యం శివం భక్త్యా సూక్తమస్త్రేణ పూజయేత్ ।
ఏకకాలం ద్వికాలం వా త్రికాలం నిత్యమేవ వా ॥ ౧౨ ॥

యేఽర్చయన్తి మహాదేవం విజ్ఞేయాన్తే మహేశ్వరాః ।

జ్ఞానేనాత్మసహాయేన నార్చితో భగవాన్ శివః ॥ ౧౩॥
 స చిరం సంసరత్యస్మిన్ సంసారే దుఃఖసాగరే ।
 దుర్లభం ప్రాప్య మానుష్యం మూఢో నార్చయతే శివమ్ ॥ ౧౪॥
 నిష్ఫలం తస్య తజ్జన్మ మోక్షాయ న భవేద్యతః ।
 దుర్లభం ప్రాప్య మానుష్యం యేఽర్చయన్తి పినాకినమ్ ॥ ౧౫॥
 తేషాం హి సఫలం జన్మ కృతార్థాస్తే నరోత్తమాః ।
 భవభక్తిపరా యే చ భవప్రణతచేతసః ॥ ౧౬॥
 భవసంస్మరణోద్యుక్తా న తే దుఃఖస్య భాగినః ।
 భవనాని మనోజ్ఞాని విభ్రమాభరణాః స్త్రియః ॥ ౧౭॥
 ధనం చాత్మప్తిపర్యంతం శివపూజావిధేః ఫలమ్ ।
 యే వాఞ్చన్తి మహాభోగాన్ రాజ్యం చ త్రిదశాలయే ॥ ౧౮॥
 తే వాఞ్చన్తి సదాకాలం హరస్య చరణామ్బుజమ్ ।
 సౌభాగ్యం కాన్తిమద్రూపం సత్త్వం త్యాగార్ద్రభావతా ॥ ౧౯॥
 శౌర్యం వై జగతి ఖ్యాతిః శివమర్చయతో భవేత్ ।
 తస్మాత్ సర్వం పరిత్యజ్య శివైకాహితమానసః ॥ ౨౦॥
 శివపూజావిధిం కుర్యాద్యదీచ్ఛేత్ శివమాత్మనః ।
 త్వరితం జీవితం యాతి త్వరితం యాతి యౌవనమ్ ॥ ౨౧॥
 త్వరితం వ్యాధిరభ్యేతి తస్మాత్ పూజ్యః పినాకధృక్ ।
 యావన్నయాతి మరణం యావన్నాక్రమతే జరా ॥ ౨౨॥
 యావన్నేన్ద్రియవైకల్యం తావత్పూజయ శక్కురమ్ ।
 న శివార్చనతుల్యోఽస్తి ధర్మోఽన్యో భువనత్రయే ॥ ౨౩॥
 ఇతి విజ్ఞాయ యత్సేన పూజనీయః సదాశివః ।
 ద్వారయాగం జ వనికాం పరివారబల్క్రియామ్ ॥ ౨౪॥
 నిత్యోత్సవం చ కురీత ప్రాసాదే యది పూజయేత్ ।
 హవిర్హవేదనాదూర్ధ్వం స్వయం చానుచరోఽపి వా ॥ ౨౫॥
 ప్రాసాదపరివారేభ్యో బలిం దద్యాద్యథాక్రమమ్ ।
 నిర్గమ్య సహ వాదిత్రైస్తదాశాభిముఖః స్థితః ॥ ౨౬॥

పుష్పం ధూపం చ దీపం చ దద్యాదన్నం జలైః సహ ।
 తతో దద్యాత్ మహాపీఠే తిష్ఠన్ బలిముదఙ్ముఖః ॥ ౨౭ ॥
 తతో నివేదితం దేవే యత్తదన్నాదికం పురా ।
 తత్సర్వం సావశేషం వా చణ్డాయ వినివేదయేత్ ॥ ౨౮ ॥
 హుత్వా చ విధివత్పశ్చాత్పూజాశేషం సమాపయేత్ ।
 కృత్వా ప్రయోగం విధివద్యావన్మన్తం జపం తతః ॥ ౨౯ ॥
 నిత్యోత్సవం ప్రకుర్వీత యథోక్తం శివశాసనే ।
 విపులే తైజసే పాత్రే రక్తపద్మోపశోభితే ॥ ౩౦ ॥
 ఆస్తం పాశుపతం దివ్యం తత్రావాహ్య సమర్చయేత్ ।
 శిరస్యారోప్య తత్పాత్రం ద్విజస్యాలఙ్కృతస్య చ ॥ ౩౧ ॥
 న్యస్తాస్త్రవపుషా తేన దీప్తయష్టిధరస్య చ ।
 ప్రాసాదపరివారేభ్యో బహిర్మఙ్గలనిఃస్వనైః ॥ ౩౨ ॥
 నృత్యగేయాదిభిశ్చైవ సహ దీపధ్వజాదిభిః ।
 ప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా న ద్రుతం చావిలమ్బితమ్ ॥ ౩౩ ॥
 మహాపీఠం సమావృత్య త్రిప్రదక్షిణయోగతః ।
 పునః ప్రవిష్టో ద్వారస్థో యజమానః కృతాఙ్గాలిః ।
 ఆదాయాభ్యన్తరం నీత్వా హ్యస్తముద్వాసయేత్తతః ॥ ౩౪ ॥
 ప్రదక్షిణాదికం కృత్వా యథాపూర్వోదితం క్రమాత్ ।
 ఆదాయ చాష్టపుష్పాణి పూజామథ సమాపయేత్ ॥ ౩౫ ॥
 ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే సాక్షోపాఙ్గపూజావిధానవర్ణనామ షడ్వింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౧౬ ॥
 ॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౨౭. సప్తవింశోఽధ్యాయః । అగ్నికార్యవర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।
 అథాగ్నికార్యం వక్ష్యామి కుణ్డే వా స్థణ్డీలేఽపి వా ।

వేద్యాం వా హ్యాయనే పాత్రే మృణ్మయే వా నవే శుభే || ౧ ||

ఆధాయాగ్నిం విధానేన సంస్కృత్య చ తతః పరమ్ |

తత్రారాధ్య మహాదేవం హోమకర్మసమాచరేత్ || ౨ ||

కుణ్డం ద్విహస్తమానం వా హస్తమాత్రమథాపి వా |

వృత్తం వా చతురస్రం వా కుర్యాద్వేదిం చ మణ్డలమ్ || ౩ ||

కుణ్డం విస్తారవన్నిమ్నం తన్మధ్యేఽష్టదలామ్బుజమ్ |

చతురక్ణాలముత్సేధం తస్య ద్వ్యుక్ణాలమేవ వా || ౪ ||

వితస్తిద్విగుణోన్నత్యా నాభిమన్తః ప్రచక్షతే |

మధ్యే చ మధ్యమాక్ణుల్యా మధ్యమోత్తమపర్వణోః || ౫ ||

అక్ణులైః కథ్యతే సద్భిశ్చతుర్వింశతిభిః కరః |

మేఖలానాం త్రయం వాపి ద్వయమేకమథాపి వా || ౬ ||

యథాశోభం ప్రకుర్వీత శ్లక్షమిష్టం మృదా స్థిరమ్ |

అశ్వత్థపత్రవద్యోనిం గజాధరవదేవ వా || ౭ ||

ఝమేఖలామధ్యతః కుర్యాత్ పశ్చిమే దక్షిణేఽపి వా |

శోభనామగ్రతః కిఞ్చిన్నిమ్నామున్నీలికాం శనైః || ౮ ||

అగ్రేణ కుణ్డాభిముఖీం కిఞ్చిదుత్సృజ్య మేఖలామ్ |

నోత్సేధనియమో వేద్యాః సా మార్దీ వాథ సైకతీ || ౯ ||

మణ్డలం గోశకృత్తోయైర్మానం పాత్రస్య నోదితమ్ |

కుణ్డం చ మృణ్మయం వేదిమాలిమ్పేద్ గోమయామ్బునా || ౧౦ ||

ప్రక్షాల్య తాపయేత్పాత్రం ప్రోక్షయేదన్యదమ్భసా |

స్వసూత్రోక్తప్రకారేణ కుణ్డాదౌ విలిఖేత్తతః || ౧౧ ||

సమ్ప్రోక్ష్య కల్పయేద్దర్భైః పుష్పైర్వా వహ్నివిష్టరమ్ |

అర్చనార్థం చ హోమార్థం సర్వద్రవ్యాణి సాధయేత్ || ౧౨ ||

ప్రక్షాల్య ఙాలసియాని ప్రోక్షణ్యా ప్రోక్ష్య శోధయేత్ |

మణిజం కాష్ఠజం వాథ శ్రోత్రియాగారసమ్భవమ్ || ౧౩ ||

అన్యం వాభ్యర్హితం వహ్నిం తతః సాధారమానయేత్ |

త్రిఃప్రదక్షిణమావృత్య కుణ్డాదేరుపరి క్రమాత్ || ౧౪ ||

బహ్నిబీజం సముచ్ఛార్ష త్వాదధీతాగ్నిమాసనే ।
 యోనిమార్గేణ వా తద్వదాత్మనః సమ్ముఖేన వా ॥ ౧౫ ॥
 యోనిప్రదేశగః సర్వం కుణ్డం కుర్యాద్విచక్షణః ।
 స్వనాభ్యంతఃస్థితం వహ్నిం తద్రన్ధ్రాద్విస్ఫులిజవత్ ॥ ౧౬ ॥
 నిర్గమ్య పావకే బాహ్యే లీనం బిమ్బాకృతిం స్మరేత్ ।
 ఆజ్యసంస్కారపర్వస్తమన్వాధానపురఃసరమ్ ॥ ౧౭ ॥
 స్వసూత్రోక్తకమాత్కుర్యాత్ మూలమస్త్రేణ మస్త్రవిత్ ।
 శివమూర్తిం సమభ్యర్చ్య తతో దక్షిణపార్శ్వతః ॥ ౧౮ ॥
 న్యస్య మస్త్రం ఘృతే ముద్ద్రాం దర్శయేద్దేనుసంజ్ఞితామ్ ।
 స్త్రుక్సువౌ తైజసౌ గ్రాహ్యౌ న కాంస్యాయససైసకౌ ॥ ౧౯ ॥
 యజ్ఞదారుమయౌ వాపి స్మార్తౌ వా శిల్పసమ్మతౌ ।
 పర్ణే వా బ్రహ్మవృక్షాదేరచ్ఛిద్రే మధ్య ఉత్థితే ॥ ౨౦ ॥
 సమ్మృజ్య దర్భైస్తౌ వహ్నౌ సంతాప్య ప్రోక్షయేత్సువః ।
 పరిషివ్య స్వసూత్రోక్తక్రమేణ శివపూర్వకైః ॥ ౨౧ ॥
 జహుయాదష్టభిర్బిజైరగ్నిసంస్కారసిద్ధయే ।
 భ్రుం స్తుం బ్రుం శ్రుం క్రమేజైవ పుం ద్రుం ఇత్యతః పరమ్ ॥ ౨౨ ॥
 బీజాని సప్త సప్తానాం జిహ్వోనామనుపూర్వశః ।
 త్రిశిఖా మధ్యమా జిహ్వో బహురూపసమాహ్వయా ॥ ౨౩ ॥
 తస్యః శిఖా దక్షిణతో జ్వలన్తీ వామతః పరా ।
 హిరణ్యా ప్రాగుదగ్గిహ్వో కనకా పూర్వతః స్థితా ॥ ౨౪ ॥
 రక్తగ్నేయీ వైర్వృతీ చ కృష్ణాన్యా సుప్రభా మతా ।
 ఆతిరిక్తా మరుజ్జిహ్వో స్వనామానుగుణప్రభా ॥ ౨౫ ॥
 స్వబీజానన్తరం వాచ్యా స్వాహాస్తజ్ఞా యథాక్రమమ్ ।
 జిహ్వోమస్త్రైస్తు హుత్యాజ్యం జిహ్వోస్తైకైకశః క్రమాత్ ॥ ౨౬ ॥
 రం వహ్నయేతి స్వాహేతి మధ్యే హుత్వాహుతిత్రయమ్ ।
 సర్పిషా వా సమిద్భిర్వా పరిషేచనమాచరేత్ ॥ ౨౭ ॥
 ఏవం కృతే శివాగ్నిః స్యాత్స్మరేత్తత్ర శివాసనమ్ ।
 తత్రావాహ్యా యజేద్దేవమర్ధనారీశ్వరం శివమ్ ।

దీపాస్తం పరిషివ్యాథ సమిద్ధోమం సమాచరేత్ || ౨౮||

తాః పాలాశ్యః పరా వాపి యజ్ఞియా ద్వాదశాఙ్గులాః |
అవక్రా న స్వయం శుష్కాః సత్వచో నిర్వృణాః సమాః || ౨౯||

దశాఙ్గులా వా విహితాః కనిష్ఠాఙ్గులిసమ్మితాః |
ప్రాదేశమాత్రా వాలాభే హోతవ్యాః సకలా అపి || ౩౦||

దూర్వాపత్రసమాకారాం చతురఙ్గులమాయతామ్ |
దద్యాదాఙ్గాహుతిం పశ్చాదన్నమక్షప్రమాణతః || ౩౧||

లాజాంస్తథా సర్షపాంశ్చ యవాంశ్చైవ తిలాంస్తథా |
సర్పిషాక్తాని భక్ష్యాణి లేహ్యచోష్యాణి సమ్భవే || ౩౨||

దశైవాహుతయస్తత్ర పఞ్చ వా త్రితయం చ వా |
హోతవ్యాః శక్తితో దద్యాదేకమేవాథ వాహుతిమ్ || ౩౩||

స్రువేణాఙ్గం సమిత్యాద్యాస్రుచా శేషాత్కరేణ వా |
తత్ర దివ్యేన హోతవ్యం తీర్థేనార్షేణ వా తథా || ౩౪||

ద్రవ్యేణైకేన వాలాభే జహుయాత్ శ్రద్ధయా పునః |
ప్రాయశ్చిత్తాయ జహుయాన్మన్తయిత్వాహుతిత్రయమ్ || ౩౫||

తతో హోమావశిష్టేన ఘృతేనాపూర్య వై స్రుచమ్ |
నిధాయ పుష్పం తస్యాగ్రే స్రువేణాధోముఖేన తామ్ || ౩౬||

సదర్శిన సమాచ్ఛాద్య మూలేనాఙ్గులినోత్థితః |
వౌషడన్తేన జహుయాద్ధారాం తు యవసమ్మితామ్ || ౩౭||

ఇత్థం పూర్ణాహుతిం కృత్వా పరిషిక్షోచ్చచ్చ పూర్వవత్ |
తత ఉద్వాస్య దేవేశం గోపయేత్తు హుతాశనమ్ || ౩౮||

తమప్యుద్వాస్య వా నాభౌ యజేత్సన్ధాయ నిత్యశః |
అథ వా వహ్నిమాసీయ శివశాస్త్రోక్తవర్తనా || ౩౯||

వాగీశీగర్భసమ్భూతం సంస్కృత్య విధివద్యజేత్ |
అన్వాధానం పునః కృత్వా పరిధీన్ పరిధాయ చ || ౪౦||

పాత్రాణి ద్వన్ద్వరూపేణ నిక్షిప్యేష్ట్యా శివం తతః |
సంశోధ్య ప్రోక్షణీపాత్రం ప్రోక్ష్య తాని తదమ్భసా || ౪౧||

ప్రణీతాపాత్రమైశాన్యాం విన్యస్యాపూరితం జలైః ।
 ఆజ్యసంస్కారపర్యంతం కృత్వా సంశోధ్య స్రక్సువౌ ॥ ౪౨॥
 గర్భాధానం పుంసవనం సీమన్తోన్నయనం తతః ।
 కృత్వా పృథక్ పృథగ్గుత్వా జాతమగ్నిం విచిన్తయేత్ ॥ ౪౩॥
 త్రిపాదం సప్తహస్తం చ చతుఃశృంగం ద్విశీర్షకమ్ ।
 మధుపిఙ్గం త్రినయనం సకపర్దేన్ద్వశేఖరమ్ ॥ ౪౪॥
 రక్తం రక్తామ్బురాలేపం మాల్యభూషనభూషితమ్ ।
 సర్వలక్షణసమ్పన్నం సోపవీతం త్రిమేఖలమ్ ॥ ౪౫॥
 శక్తిమన్తం స్రక్సువౌ చ దధానం దక్షిణే కరే ।
 తోమరం తాలవృన్తం చ ఘృతపాత్రం తథేతరైః ॥ ౪౬॥
 జాతం ధ్యాయైవమాకారం జాతకర్మ సమాచరేత్ ।
 నాలాపనయనం కృత్వా తతః సంశోధ్య సూతకమ్ ॥ ౪౭॥
 శివాగ్నిరుచినామాస్య కృత్వాహుతిపురఃసరమ్ ।
 పిత్రోర్విసర్జనం కృత్వా చౌలోపనయనాదికమ్ ॥ ౪౮॥
 ఆప్తోర్యామావసానాన్తం కృత్వా సంస్కారమస్య తు ।
 ఆజ్యధారాదిహోమం చ కృత్వా స్విష్టకృతం తతః ॥ ౪౯॥
 రమిత్యనేన బీజేన పరిషిఞ్చోత్తతః పరమ్ ।
 బ్రహ్మవిష్ణుశివేశానాం లోకేశానాం తథైవ చ ॥ ౫౦॥
 తదస్త్రాణాం చ పరితః కృత్వా పూజాం యథాక్రమమ్ ।
 ధూపదీపాదిసిద్ధ్యర్థం వహ్నిముద్ధృత్య కృత్యవితే ॥ ౫౧॥
 సాధయిత్వాజ్యపూర్వాణి ద్రవ్యాణి పునరేవ చ ।
 కల్పయిత్వాసనం వహ్నౌ తత్రావాహ్య యథాపురా ॥ ౫౨॥
 సమ్పూజ్య దేవం దేవీం చ తతః పూర్ణాన్తమాచరేత్ ।
 అథవా స్వాశ్రమోక్తం తు వహ్నికర్మ శివార్పణమ్ ॥ ౫౩॥
 బుద్ధ్యా శివాశ్రమీ కుర్యాన్న చ తత్రాపరో విధిః ।
 శివాగ్నేర్భస్మ సజ్గాహ్యమగ్నిహోత్రోద్భవం తు వా ॥ ౫౪॥
 వైవాహగ్నిభవం వాపి పక్వం శుచి సుగన్ధి చ ।
 కపిలాయాః శకృచ్ఛన్తం గృహీతం గగనే పతత్ ॥ ౫౫॥

న క్లిన్నం నాతికఠినం న దుర్గన్ధం న శోషితమ్ |
 ఉపర్యధః పరిత్యజ్య గృహ్ణీయాత్పవిత్రతం యది || ౫౬ ||
 పిణ్డీకృత్య శివాగ్నోదౌ తత్త్విపేన్మూలమస్తతః |
 అపక్వమతిపక్వం చ సన్త్యజ్య భసితం సితమ్ || ౫౭ ||
 ఆదాయ వా సమాలోడ్య భస్మాధారే వినిఃక్షిపేత్ |
 త్రైజసం దారవం వాపి మృణ్మయం శైలమేవ చ || ౫౮ ||
 అన్యద్వా శోభనం శుద్ధం భస్మాధారం ప్రకల్పయేత్ |
 సమే దేశే శుభే శుద్ధే ధనవద్భస్మ నిఃక్షిపేత్ || ౫౯ ||
 ప్రస్థితో భస్మ గృహ్ణీయాత్ స్వయం చానుచరోఽపి వా |
 న చాయుక్తకరే దద్యాన్నైవాశుచితలే షిపేత్ |
 న సంస్పృశేచ్ఛ నీచాజ్ఞర్సోపేక్షేత న లజ్ఘయేత్ || ౬౦ ||
 తస్మాద్భస్మసితమాదాయ వినియుజ్జీత మస్తతః |
 కాలేషూక్తేషు నాన్యత్ర నాయోగ్యేభ్యః ప్రదాపయేత్ || ౬౧ ||
 భస్మసంక్లహణం కుర్యాద్ధేవేఽనుద్వాసితే సతి |
 ఉద్వాసనే కృతే యస్మాచ్ఛుణ్ణభస్మ ప్రజాయతే || ౬౨ ||
 అగ్నికార్యే కృతే పశ్చాత్ శివశాస్త్రోక్తమార్గతః |
 స్వసూత్రోక్తప్రకారాద్వా బలికర్మ సమాచరేత్ || ౬౩ ||
 అథ విద్యాసనం న్యన్య సుప్రలిప్తే తు మణ్డలే |
 విద్యాకోశం ప్రతిష్ఠాప్య యజేత్పుష్పాదిభిః క్రమాత్ || ౬౪ ||
 విద్యాయాః పురతః కృత్వా గురోరపి చ మణ్డలమ్ |
 తత్రాసనవరం కృత్వా పుష్పాద్వైర్గురుమర్చయేత్ || ౬౫ ||
 తతోఽనుపూజయేత్ పూజ్యాన్ భోజయేచ్ఛ బుభుక్షితాన్ |
 తతః స్వయం చ భుజ్జీత శుద్ధమన్నం యథాసుఖమ్ || ౬౬ ||
 నివేదితం చ వా దేవే తచ్ఛేషం చాత్మశుద్ధయే |
 శ్రద్ధధానో న లోభేన న చణ్డాయ సమర్పితమ్ || ౬౭ ||
 గన్ధమాల్యాది యచ్ఛాన్యత్రాప్యేష సమో విధిః |
 న తు తత్ర శివోఽస్మీతి బుద్ధిం కుర్యాద్విచక్షణః || ౬౮ ||

భుక్త్వావమ్య శివం ధ్యాత్వా హృదయే మూలముచ్చరేత్ |
కాలశేషం నయేద్ద్యోగ్యైః శివశాస్త్రకథాదిభిః || ౬౯ ||

రాత్రౌ వ్యతీతే పూర్వాంశే కృత్వా పూజాం మనోహరామ్ |
శివయోః శయనం త్వేకం కల్పయేదతిశోభనమ్ || ౭౦ ||

భక్త్యభోజ్యామృరాలేపపుష్పమాలాదికం తథా |
మనసా కర్మణా వాపి కృత్వా సర్వం మనోహరమ్ || ౭౧ ||

తతో దేవస్య దేవ్యాశ్చ పాదమూలే శుచిః స్వపేత్ |
గృహస్థో భార్యయా సార్థం తదన్వేఽపి తు కేవలాః || ౭౨ ||

ప్రత్యూషసమయం బుద్ధ్వా మన్తమాద్యముదీరయేత్ |
ప్రణమ్య మనసా దేవం సామృం సగణమవ్యయమ్ || ౭౩ ||

దేశకాలోచితం కృత్వా శౌచాద్యమపి శక్తితః |
శక్ణోదినినద్దైర్దైర్దేవం దేవీం చ బోధయేత్ || ౭౪ ||

తతస్తత్సమయోన్నిద్రైః పుష్పైరతిసుగంధిభిః |
నిర్వర్త్య శివయోః పూజాం ప్రారభేత పురోదితమ్ || ౭౫ ||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే అగ్నికార్యవర్ణనం
నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః || ౭.౨.౨౭ ||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

౭.౨.౨౮. అష్టావింశోఽధ్యాయః | నిత్యవైమిత్తికవిధివర్ణనమ్ |

ఉపమన్యరువాచ |

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి శివాశ్రమనిషేవిణామ్ |

శివశాస్త్రోక్తమార్గేణ వైమిత్తికవిధిక్రమమ్ || ౧ ||

సర్వేష్యపి చ మాసేషు పక్షయోరుభయోరపి |

అష్టభ్యాం చ చతుర్దశ్యాం తథా పర్వణి చ క్రమాత్ || ౨ ||

అయనే విషువే చైవ గ్రహణేషు విశేషతః |

కర్తవ్యా మహతీ పూజా హ్యధికా వాపి శక్తితః ॥ ౩॥

మాసి మాసి యథాన్యాయం బ్రహ్మకూర్చం ప్రసాధ్య తు ।
స్నాపయిత్వా శివం తేన పిబేచ్ఛేషముపోషితః ॥ ౪॥

బ్రహ్మహత్యాదిదోషాణామతీవ మహతామపి ।
నిష్కృతిర్బ్రహ్మకూర్చస్య పానాన్నాన్యా విశిష్యతే ॥ ౫॥

పోషే తు పుష్యనక్షత్రే కుర్యాన్నీరాజనం విభోః ।
మాఘే మఘాఖ్యే నక్షత్రే ప్రదద్యాద్ ఘృతకమ్పలమ్ ॥ ౬॥

ఫాల్గునే చోత్తరాశ్చైవై ప్రారభేత మహోత్సవమ్ ।
చైత్రే చిత్రాపార్ణమాస్యాం దోలాం కుర్యాద్యథావిధి ॥ ౭॥

వైశాఖ్యాం తు విశాఖాయాం కుర్యాత్పుష్పమహాలయమ్ ।
జ్యేష్ఠే మూలాఖ్యనక్షత్రే శితకుమ్భం ప్రదాపయేత్ ॥ ౮॥

ఆషాఢే చోత్తరాషాఢే పవిత్రారోపణం తథా ।
శ్రావణే ప్రాకృతాన్యాపి మణ్డలాని ప్రకల్పయేత్ ॥ ౯॥

శ్రవిష్టాఖ్యే తు నక్షత్రే ప్రౌష్ఠపద్యాం తతః పరమ్ ।
ప్రోక్షయేచ్ఛ జలక్రీడాం పూర్వాషాఢాశ్రయే దినే ॥ ౧౦॥

ఆశ్వయుజ్యాం తతో దద్యాత్ప్రాయసం చ నవౌదనమ్ ।
అగ్నికార్యం చ తేనైవ కుర్యాత్ శతభిషగ్దినే ॥ ౧౧॥

కార్తిక్యాం కృత్తికాయోగే దద్యాద్ధీపసహస్రకమ్ ।
మార్గశిరే తథార్ద్రాయాం ఘృతేన స్నాపయేత్ శివమ్ ॥ ౧౨॥

అశక్తస్తేషు కాలేషు కుర్యాదుత్సవమేవ వా ।
ఆస్థానం వా మహాపూజామధికం వా సమర్చనమ్ ॥ ౧౩॥

ఆవృత్తేఽపి చ కల్యాణే ప్రశస్తేష్యపి కర్మసు ।
దౌర్మనస్యే దురాచారే దుఃస్వప్నే దుష్టదర్శనే ॥ ౧౪॥

ఉత్పాతే వాశుభేఽన్యస్మిన్ రోగే వా ప్రబలేఽథవా ।
స్నానపూజాజపధ్యానహోమదానాదికాః క్రియః ॥ ౧౫॥

నిమిత్తానుగుణాః కార్యాః పురశ్చరణపూర్వికాః ।
శివానలే చ విహతే పునః స్నానమాచరేత్ ॥ ౧౬॥

య ఏవం శర్వధర్మిష్టో వర్తతే నిత్యముద్యతః ।
 తస్యైకజన్మనా ముక్తిం ప్రయచ్ఛతి మహేశ్వరః ॥ ౧౭ ॥
 ఏతద్యథోత్తరం కుర్యాత్ నిత్యనైమిత్తికేషు యః ।
 దీప్యం శ్రీకణ్ఠనాథస్య స్థానమాద్యం స గచ్ఛతి ॥ ౧౮ ॥
 తత్ర భుక్త్వా మహాభోగాన్ కల్పకోటిశతం నరః ।
 కాలాన్తరే చ్యుతస్తస్మాదౌమం కౌమారమేవ చ ॥ ౧౯ ॥
 సమ్ప్రాప్య వైష్ణవం బ్రాహ్మం రుద్రలోకం విశేషతః ।
 తత్రోపిత్వా చిరం కాలం భుక్త్వా భోగాన్యథోదితాన్ ॥ ౨౦ ॥
 పునశ్చోర్ధ్వం గతస్తస్మాదతీత్య స్థానపఞ్చకమ్ ।
 శ్రీకణ్ఠాజ్ఞానమాసాద్య తస్మాత్ శైవపురం వ్రజేత్ ॥ ౨౧ ॥
 అర్ధచర్యారతశ్చాపి ద్విరావృత్త్యైవమేవ తు ।
 పశ్చాజ్ఞానం సమాసాద్య శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౨౨ ॥
 అర్ధార్ధచరితో యస్తు దేహీ దేహక్షయాత్పరమ్ ।
 అణ్డాన్తం వోర్ధ్వమవ్యక్తమతీత్య భువనద్వయమ్ ॥ ౨౩ ॥
 సమ్ప్రాప్య పౌరుషం రౌద్రస్థానమద్రీన్ద్రజాపతేః ।
 అనేకయుగసాహస్రం భుక్త్వా భోగాననేకధా ॥ ౨౪ ॥
 పుణ్యక్షయే క్షితిం ప్రాప్య కులే మహతి జాయతే ।
 తత్రాపి పూర్వసంస్కారవశేన స మహాద్యుతిః ॥ ౨౫ ॥
 పశుధర్మాన్ పరిత్యజ్య శివధర్మరతో భవేత్ ।
 తథర్మగౌరవాదేవ ధ్యాత్వా శివపురం వ్రజేత్ ॥ ౨౬ ॥
 భోగాంశ్చ వివిధాన్ భుక్త్వా విద్యేశ్వరపదం వ్రజేత్ ।
 తత్ర విద్యేశ్వరైఃసార్థం భుక్త్వా భోగాన్ బహూన్ క్రమాత్ ॥ ౨౭ ॥
 అణ్ఠస్యాన్తర్బహిర్వాఘ్ర సకృదావర్తతే పునః ।
 తతో లభ్త్వా శివజ్ఞానం పరాం భక్తిమవాప్య చ ॥ ౨౮ ॥
 శివసాధర్మ్యమాసాద్య న భూయో వినివర్తతే ।
 యశ్చాతీవ శివే భక్తో విషయాసక్తచిత్తవత్ ॥ ౨౯ ॥
 శివధర్మానసౌ కుర్వన్నకుర్వన్ వాపి ముచ్యతే ।

ఏకావృత్తో ద్వీరావృత్తస్త్రిరావృత్తో నివర్తకః ॥ ౩౦ ॥

న పునశ్చక్రవర్తీ స్యాత్ శివధర్మాధికారవాన్ ।
తస్మాత్ శివాశ్రితో భూత్వా యేన కేనాపి హేతునా ॥ ౩౧ ॥

శివధర్మే మతిం కుర్యాత్ శ్రేయసే చేత్కృతోద్యమః ।
నాత్ర నిర్బంధయిష్యామో వయం కఞ్చన కేనచిత్ ॥ ౩౨ ॥

నిర్బంధేభ్యోఽతివాదేభ్యః ప్రకృత్యైతన్న రోచతే ।
రోచతే వా పరేభ్యస్తు పుణ్యసంస్కారగౌరవాత్ ॥ ౩౩ ॥

సంసారకారణం యేషాం న ప్రరోధుమలం భవేత్ ।
ప్రకృత్యనుగుణం తస్మాద్విష్మయైతదశేషతః ॥ ౩౪ ॥

శివధర్మేఽధికుర్వీత యదీచ్ఛచ్ఛవమాత్మనః ॥ ౩౫ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే నిత్యవైమిత్తికవిధివర్ణనం
నామాష్టావింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౨౮ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౨౯. ఏకోనత్రింశత్తమోఽధ్యాయః । కామ్యకర్మవర్ణనమ్ ।

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।

భగవంస్త్యన్ముఖాదేవ శ్రుతం శ్రుతిసమం మయా ।
స్వాశ్రితానాం శివప్రోక్తం నిత్యనైమిత్తికం తథా ॥ ౧ ॥

ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి శివధర్మాధికారిణామ్ ।
కామ్యమప్యస్తి చేత్కర్మ వక్తుమర్హసి సామప్రతమ్ ॥ ౨ ॥

ఉపమన్యురువాచ ।

అన్యైహికఫలం కింఞ్చిదాముష్మికఫలం తథా ।
విహికాముష్మికఞ్చాపి తచ్చ పఞ్చవిధం పునః ॥ ౩ ॥

కింఞ్చిత్ క్రియామయం కర్మ కింఞ్చిత్ కర్మ తపోమయమ్ ॥ ౪ ॥

జపధ్యానమయం కింఞ్చిత్ కింఞ్చిత్ సర్వమయం తథా ।
క్రియామయం తథా భిన్నం హోమదానార్చనక్రమాత్ ॥ ౫ ॥

సర్వశక్తిమతామేవ నాన్యేషాం సఫలం భవేత్ |
 శక్తిశాచ్ఛా మహేశస్య శివస్య పరమాత్మనః || ౬ ||
 తస్మాత్ కామ్యాని కర్మాణి కుర్యాదాజ్ఞాధరో ద్విజః |
 అథ వక్ష్యామి కామ్యం హి చేహాముత్ర ఫలప్రదమ్ || ౭ ||
 శైవైర్మాహేశ్వరైశ్చైవ కార్యమస్తర్భహిః క్రమాత్ |
 శివో మహేశ్వరశ్చైతి నాత్యన్తమిహా భిద్యతే || ౮ ||
 యథా తథా న భిద్యన్తే శైవా మాహేశ్వరా అపి |
 శివాశ్రితా హి తే శైవా జ్ఞానయజ్జరతా నరాః || ౯ ||
 మాహేశ్వరాః సమాఖ్యాతాః కర్మయజ్జరతా భువి |
 తస్మాదాభ్యన్తరే కుర్యుః శైవా మాహేశ్వరా బహిః || ౧౦ ||
 న తు ప్రయోగో భిద్యేత వక్ష్యమాణస్య కర్మణః |
 పరీక్ష్య భూమిం విధివద్ గన్ధవర్ణరసాదిభిః || ౧౧ ||
 మనోఽభిలషితే తత్ర వితానవితతామ్బరే |
 సుప్రలిప్తే మహీప్యష్టే దర్పణోదరసన్నిభే || ౧౨ ||
 ప్రాచీముత్పాదయేత్పూర్వం శాస్త్రదృష్టేన వర్తనా |
 ఏకహస్తం ద్విహస్తం వా మణ్డలం పరికల్పయేత్ || ౧౩ ||
 ఆలిఖేద్విమలం పద్మమష్టపత్రం సకర్ణికమ్ |
 రత్నహేమాదిభిశ్చూర్చైర్వృథాసమ్భవసమ్భృతైః || ౧౪ ||
 పఞ్చావరణసంయుక్తం బహుశోభాసమన్వితమ్ |
 దలేషు సిద్ధయః కల్ప్యాః కేసరేషు సశక్తికాః || ౧౫ ||
 రుద్రా వామాదయస్త్యష్టా పూర్వాదిదలతః క్రమాత్ |
 కర్ణికాయాం చ వైరాగ్యం బీజేషు నవ శక్తయః || ౧౬ ||
 స్కన్ధే శివాత్మకో ధర్మో నాలే జ్ఞానం శివాశ్రయమ్ |
 కర్ణికోపరి చాగ్నేయం మణ్డలం సౌరమైన్ద్రవమ్ || ౧౭ ||
 శివవిద్యాత్మతత్త్వాఖ్యం తత్త్వత్రయమతః పరమ్ |
 సర్వాసనోపరి సుఖం విచిత్రకుసుమాన్వితమ్ || ౧౮ ||
 పఞ్చావరణసంయుక్తం పూజయేదమ్భయా సహ |
 శుద్ధస్ఫటికసజ్కాశం ప్రసన్నం శీతలద్యుతిమ్ || ౧౯ ||

విద్యుద్వలయసంకృతశబ్దముకుటభూషితమ్ ।
 శార్దూలచర్మవసనం కింకరస్పృతముఖామ్బుజమ్ ॥ ౨౦॥

రక్తపద్మదలప్రఖ్యపాదపాణితలాధరమ్ ।
 సర్వలక్షణసమ్పన్నం సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౨౧॥

దివ్యాయుధవరైర్వ్యక్తం దివ్యగన్ధానులేపనమ్ ।
 పంచవక్త్రం దశభుజం చన్ద్రఖణ్ణశిఖామణిమ్ ॥ ౨౨॥

అస్య పూర్వముఖం సౌమ్యం బాలార్కసదృశప్రభమ్ ।
 త్రిలోచనారవిన్దాఢ్యం కృతబాలేన్ద్రశేఖరమ్ ॥ ౨౩॥

దక్షిణం నీలజీమూతసమానరుచిరప్రభమ్ ।
 భ్రుకుటీకుటిలం ఘోరం రక్తవృత్తేక్షణత్రయమ్ ॥ ౨౪॥

దంష్ట్రాకరాలం దుర్ధర్షం స్ఫురితాధరపల్లవమ్ ।
 ఉత్తరం విద్రుమప్రఖ్యం నీలాలకవిభూషితమ్ ॥ ౨౫॥

సవీలాసం త్రినయనం చన్ద్రాభరణశేఖరమ్ ।
 పశ్చిమం పూర్ణచన్ద్రాభం లోచనత్రితయోజ్జ్వలమ్ ॥ ౨౬॥

చన్ద్రరేఖాధరం సౌమ్యం మన్దస్మితమనోహరమ్ ।
 పశ్చిమం స్ఫటికప్రఖ్యమిన్ద్రేఖాసముజ్జ్వలమ్ ॥ ౨౭॥

అతీవ సౌమ్యముత్ఫుల్లలోచనత్రితయోజ్జ్వలమ్ ।
 దక్షిణే శూలపరశువజ్రఖణ్డానలోజ్జ్వలమ్ ॥ ౨౮॥

సవ్యే చ నాగనారాచఘణ్ణాపాశాఙ్కుశోజ్జ్వలమ్ ।
 నివృత్త్యా జానుసమ్బద్ధమానాభేశ్చ ప్రతిష్ఠయా ॥ ౨౯॥

ఆకణ్ఠం విద్యయా తద్వదాలలాటం తు శాస్త్రయా ।
 తదూర్ధ్వం శాస్త్ర్యతీతాఖ్యకలయా పరయా తథా ॥ ౩౦॥

పంచాధ్వవ్యాపినం సాక్షాత్కలాపంచుకవిగ్రహమ్ ।
 ఈశానముకుటం దేవం పురుషాఖ్యం పురాతనమ్ ॥ ౩౧॥

అఘోరహృదయం తద్వద్వామగుహ్యం మహేశ్వరమ్ ।
 సద్యపాదం చ తస్మార్తిమష్టత్రింశత్కలామయమ్ ॥ ౩౨॥

మాతృకామయమీశానం పంచబ్రహ్మమయం తథా ।

ఊఁ కారాఖ్యమయం చైవ హంసశక్త్యా సమన్వితమ్ || 33||

తథేచ్ఛాత్మికయా శక్త్యా సమారూఢాఙ్కమణ్డలమ్ |
జ్ఞానాఖ్యయా దక్షిణతో వామతశ్చ క్రియాఖ్యయా || 3౪||

తత్త్వత్రయమయం సాఙ్గాద్విద్యామూర్తిం సదాశివమ్ |
మూర్తిం మూలేన సఙ్కల్ప్య సకలీకృత్య చ క్రమాత్ || 3౫||

సమ్పూజ్య చ యథాన్యాయమర్హాంతం మూలవిద్యయా |
మూర్తిమంతం శివం సాఙ్గాచ్ఛక్త్యా పరమయా సహ || 3౬||

తత్రావాహ్య మహాదేవం సదసద్వ్యక్తివర్జితమ్ |
పఞ్చోపకరణం కృత్వా పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ || 3౭||

బ్రహ్మభిశ్చ షడఙ్గైశ్చ తతో మాతృకయా సహ |
ప్రణవేన శివేనైవ శక్తియుక్తేన చ క్రమాత్ || 3౮||

శాస్తేన వా తథాన్యైశ్చ వేదమన్తైశ్చ కృత్స్నశః |
పూజయేత్పరమం దేవం కేవలేన శివేన వా || 3౯||

పాద్యాదిముఖవాసాంతం కృత్వా ప్రస్థాపనం వినా |
పఞ్చావరణపూజాం తు హ్యోరభేత యథాక్రమమ్ || ౪౦||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే కామ్యకర్మవర్ణనం
నామైకోనత్రింశత్తమోఽధ్యాయః || ౭.౨.౨౯||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

౭.౨.3౦. త్రింశోఽధ్యాయః | శైవానాం కామ్యకర్మవర్ణనమ్ |

తత్రాదౌ శివయోః పార్శ్వే దక్షిణే వామతః క్రమాత్ |
గర్భాద్వైరర్చయేత్ పూర్వం దేవౌ హేరమ్బుషణ్డుఖౌ || ౧||

తతో బ్రహ్మణి పరిత ఈశానాది యథాక్రమమ్ |
సశక్తికాని సద్యాంతం ప్రథమావరణే యజేత్ || ౨||

షడఙ్గాన్యపి తత్రైవ హృదయాదీన్యనుక్రమాత్ |
శివస్య చ శివాయాశ్చ వాహ్పాయాది సమర్చయేత్ || 3||

తత్ర వామాదికాన్ రుద్రానష్టా వామాదిశక్తిభిః ।
 అర్చయేద్వా న వా పశ్చాత్పూర్వాదిపరితః క్రమాత్ ॥ ౪॥
 ప్రథమావరణం ప్రోక్షం మయా తే యదునన్దన ।
 ద్వితీయావరణం పీత్యా ప్రోచ్యతే శ్రద్ధయా శ్శృణు ॥ ౫॥
 అనన్తం పూర్వాదికృత్రే తచ్ఛక్తిం తస్య వామతః ।
 సూక్ష్మం దక్షిణదికృత్రే సహ శక్త్యా సమర్చయేత్ ॥ ౬॥
 తతః పశ్చిమదికృత్రే సహ శక్త్యా శివోత్తమమ్ ।
 తథైవోత్తరదికృత్రే చైకనేత్రం సమర్చయేత్ ॥ ౭॥
 ఏకరుద్రం చ తచ్ఛక్తిం పశ్చాదీశదలేఽర్చయేత్ ।
 త్రిమూర్తిం తస్య శక్తిం చ పూజయేద్గ్నిదిగ్దలే ॥ ౮॥
 శ్రీకణ్ఠం నైర్వుతే పత్రే తచ్ఛక్తిం తస్య వామతః ।
 తథైవ మారుతే పత్రే శిఖణ్డిశం సమర్చయేత్ ॥ ౯॥
 ద్వితీయావరణే చేజ్ఞాః సర్వర్తశ్చక్రవర్తినః ।
 తృతీయావరణే పూజ్ఞాః శక్తిభిశ్చాష్టమూర్తయః ॥ ౧౦॥
 అష్టసు క్రమశో దిక్షు పూర్వాదిపరితః క్రమాత్ ।
 భవః శర్వస్తథేశానో రుద్రః పశుపతిస్తతః ॥ ౧౧॥
 ఉగ్రో భీమో మహాదేవ ఇత్యష్టా మూర్తయః క్రమాత్ ।
 అనన్తరం తతశ్చైవ మహాదేవాదయః క్రమాత్ ।
 శక్తిభిః సహ సమ్పూజ్ఞాస్తత్త్రికాదశమూర్తయః ॥ ౧౨॥
 మహాదేవః శివో రుద్రః శక్కురో నీలలోహితః ।
 ఈశానో విజయో భీమో దేవదేవో భవోద్భవః ॥ ౧౩॥
 కపర్దీశశ్చ కథ్యంతే తథైకాదశశక్తయః ।
 తత్రాష్టా ప్రథమం పూజ్ఞాః వాహ్నేయాది యథాక్రమమ్ ॥ ౧౪॥
 దేవదేవః పూర్వపత్రే ఈశానం చాగ్నిగోచరే ।
 భవోద్భవస్తయోర్మధ్యే కపాలీశస్తతః పరమ్ ॥ ౧౫॥
 తస్మిన్నావరణే భూయో వృషేన్ద్రం పురతో యజేత్ ।
 నన్దినం దక్షిణే తస్య మహాకాలం తథోత్తరే ॥ ౧౬॥

శాస్తారం వహ్నిదిక్పత్రే మాతృర్దక్షిణదిగ్దలే ।
 గజాస్యం వైర్వతే పత్రే షణ్ముఖం వారుణే పునః ॥ ౧౭॥
 జ్యేష్ఠాం వాయుదలే గౌరీముత్తరే చణ్డమైశ్వరే ।
 శాస్త్రునస్థిశయోర్మధ్యే మునీన్ద్రం వృషభం యజేత్ ॥ ౧౮॥
 మహాకాలస్యోత్తరతః పిఙ్గలం తు సమర్చయేత్ ।
 శాస్త్రుమాతృసమూహస్య మధ్యే భృగ్గీశ్వరం తతః ॥ ౧౯॥
 మాతృవిఘ్నేశమధ్యే తు వీరభద్రం సమర్చయేత్ ।
 స్కన్ధవిఘ్నేశయోర్మధ్యే యజేద్దేవీం సరస్వతీమ్ ॥ ౨౦॥
 జ్యేష్ఠాకుమారయోర్మధ్యే శ్రియం శివపదార్చితామ్ ।
 జ్యేష్ఠాగణామృయోర్మధ్యే మహామోటీం సమర్చయేత్ ॥ ౨౧॥
 గణామృచణ్డయోర్మధ్యే దేవీం దుర్గాం ప్రపూజయేత్ ।
 ఆత్మైవావరణే భూయః శివానుచరసంహతిమ్ ॥ ౨౨॥
 రుద్రప్రథమభూతాఖ్యాం వివిధాం చ సశక్తికామ్ ।
 శివాయాశ్చ సఖీవర్గం జపేద్ధ్యాత్వా సమాహితః ॥ ౨౩॥
 ఏవం తృతీయావరణం వితతే పూజితే సతి ।
 చతుర్థావరణం ధ్యాత్వా బహిస్తస్య సమర్చయేత్ ॥ ౨౪॥
 భానుః పూర్వదలే పూజ్యో దక్షిణే చతురాననః ।
 రుద్రో వరుణదిక్పత్రే విష్ణురుత్తరదిగ్దలే ॥ ౨౫॥
 చతుర్ణామపి దేవానాం పృథగావరణాన్యథ ।
 తస్యాన్ఙ్గాని షడేవాదౌ దీప్తాద్యాభిశ్చ శక్తిభిః ॥ ౨౬॥
 దీప్తా సూక్ష్మా జయా భద్రా విభూతిర్విమలా క్రమాత్ ।
 ఆమోఘా విద్యుతా చైవ పూర్వాదిపరితః స్థితాః ॥ ౨౭॥
 ద్వితీయావరణే పూజ్యాశ్చతస్రో మూర్తయః క్రమాత్ ।
 పూర్వాద్యుత్తరపర్యవ్తాః శక్తయశ్చ తతః పరమ్ ॥ ౨౮॥
 ఆదిత్యో భాస్కరో భానూ రవిశ్చేత్యనుపూర్వశః ।
 అర్కో బ్రహ్మ తథా రుద్రో విష్ణుఃకైతే వివస్వతః ॥ ౨౯॥
 విస్తారా పూర్వదిగ్భాగే సుతారా దక్షిణే స్థితా ।
 బోధనీ పశ్చిమే భాగే ఆప్యాయిన్యుత్తరే పునః ॥ ౩౦॥

ఉషాం ప్రభాం తథా ప్రాజ్ఞాం సన్ధ్యామపి తతః పరమ్ |
 ఐశానాదిషు విన్యస్య ద్వితీయావరణే యజేత్ || ౩౧||
 సోమమగ్గారకం చైవ బుధం బుధిమతాం వరమ్ |
 బృహస్పతిం బృహదుబ్ధిం భార్గవం తేజసాం నిధిమ్ || ౩౨||
 శనైశ్చరం తథా రాహుం కేతుం ధూమ్రం భయఙ్కరమ్ |
 సమంతతో యజేదేతాన్స్తృతీయావరణే క్రమాత్ || ౩౩||
 అథవా ద్వాదశాదిత్యాన్ ద్వితీయావరణే యజేత్ |
 తృతీయావరణే చైవ రాశిన్ద్వాదశ పూజయేత్ || ౩౪||
 సప్తసప్త గణాన్శ్చైవ బహిస్తస్య సమంతః |
 ఋషీన్దేవాంశ్చ గన్ధర్వాన్వన్నగానప్పరోగణాన్ || ౩౫||
 గ్రామణ్యశ్చ తథా యజ్ఞాన్యాతుధానాన్స్తథా హయాన్ |
 సప్తచ్ఛన్దోమయాన్శ్చైవ వాలఖిల్యాంశ్చ పూజయేత్ || ౩౬||
 ఏవం తృతీయావరణే సమభ్యర్చ్య దివాకరమ్ |
 బ్రహ్మణమర్చయేత్పశ్చాత్ త్రిభిరావరణైః సహః || ౩౭||
 హిరణ్యగర్భం పూర్వస్యాం విరాజం దక్షిణే తతః |
 కాలం పశ్చిమదిగ్భాగే పురుషం చోత్తరే యజేత్ || ౩౮||
 హిరణ్యగర్భః ప్రథమో బ్రహ్మో కమలసన్నిభః |
 కాలో జాత్యజ్ఞానప్రఖ్యః పురుషః స్ఫటికోపమః || ౩౯||
 త్రిగుణో రాజసశ్చైవ తామసః సాత్త్వికస్తథా |
 చత్వార ఏతే క్రమశః ప్రథమావరణే స్థితాః || ౪౦||
 ద్వితీయావరణే పూజ్యాః పూర్వాదిపరితః క్రమాత్ |
 సనత్కుమారః సనకః సనన్దశ్చ సనాతనః || ౪౧||
 తృతీయావరణే పశ్చాదర్చయేచ్చ ప్రజాపతీన్ |
 ఆష్టౌ పూర్వాశ్చ పూర్వాదౌ త్రీన్ ప్రాకృశ్చాదనుక్రమాత్ || ౪౨||
 దక్షో రుచిర్భృగుశ్చైవ మరీచిశ్చ తథాఙ్గిరాః |
 పులస్త్యః పులహశ్చైవ క్రతురత్రిశ్చ కశ్యపః || ౪౩||
 వసిష్ఠశ్చేతి విఖ్యాతాః ప్రజానాం పతయస్త్విమే |

తేషాం భార్యశ్చ తైః సార్థం పూజనీయా యథాక్రమమ్ ॥ ౪౪॥

ప్రసూతిశ్చ తథాఽఽకూతిః ఖ్యాతిః సమ్భూతిరేవ చ ।

ధృతిః స్మృతిః క్షమా వైవ సన్నతిశ్చానసూయకా ॥ ౪౫॥

దేవమాతారున్దతీ చ సర్వాః ఖలు పతివ్రతాః ।

శివార్చనరతా నిత్యం శ్రీమత్యః ప్రియదర్శనాః ॥ ౪౬॥

ప్రథమావరణే వేదాంశ్చతురో వా ప్రపూజయేత్ ।

ఇతిహాసపురాణాని ద్వితీయావరణే పునః ॥ ౪౭॥

తృతీయావరణే పశ్చాద్ధర్మశాస్త్రపురఃసరాః ।

వైదికోఽనిఖిలా విద్యాః పూజ్యా ఏవ సమన్తతః ॥ ౪౮॥

పూర్వాదిపురతో వేదాస్తదన్యే తు యథారుచి ।

అష్టథా వా చతుర్థా వా కృత్వా పూజాం సమన్తతః ॥ ౪౯॥

ఏవం బ్రహ్మణమభ్యర్చ్య త్రిభిరావరణైర్యుతమ్ ।

దక్షిణే పశ్చిమే పశ్చాద్ రుద్రం సావరణం యజేత్ ॥ ౫౦॥

తస్య బ్రహ్మషడక్లాని ప్రథమావరణం స్మృతమ్ ।

ద్వితీయావరణం వైవ విద్యేశ్వరమయం తథా ॥ ౫౧॥

తృతీయావరణే భేదో విద్యతే స తు కథ్యతే ।

చతస్రో మూర్తయస్తస్య పూజ్యాః పూర్వాదితః క్రమాత్ ॥ ౫౨॥

త్రిగుణాః సకలో దేవః పురస్తాచ్చివసంజ్ఞకః ।

రాజసో దక్షిణే బ్రహ్మీ సృష్టికృత్పూజ్యతే భవః ॥ ౫౩॥

తామసః పశ్చిమే చాగ్నిః పూజ్యః సంహారకో హరః ।

సాత్త్వికః సుఖకృత్సామ్యే విష్ణుర్విశ్వపతిర్మృడః ॥ ౫౪॥

ఏవం పశ్చిమదిగ్భాగే శమోః షడ్వింశకం శివమ్ ।

సమభ్యర్చ్యోఽప్యత్తరే పార్శ్వే తతో వైకుణ్ఠమర్చయేత్ ॥ ౫౫॥

వాసుదేవం పురస్కృత్వా ప్రథమావరణే యజేత్ ।

అనిరుద్ధం దక్షిణతః ప్రద్యుమ్నం పశ్చిమే తతః ॥ ౫౬॥

సౌమ్యే సజ్కర్షణం పశ్చాద్ వ్యత్యస్తౌ వా యజేదిమా ।

ప్రథమావరణం ప్రోక్తం ద్వితీయావరణం శుభమ్ ॥ ౫౭॥

మత్స్యః కూర్మో వరాహశ్చ నరసింహోఽథ వామనః ।
 రామశ్చాన్యతమః కృష్ణో భవానశ్వముఖోఽపి చ ॥ ౫౮॥
 తృతీయావరణే చక్రం పూర్వభాగే సమర్చయేత్ ।
 నారాయణాఖ్యాం యామ్యేఽస్త్రం క్వచిదవ్యాహతం యజేత్ ॥ ౫౯॥
 పశ్చిమే పాశ్చాజన్యం చ శార్ఙ్గం ధనురథోత్తరే ।
 ఏవం త్రాస్యవరణైః సాక్షాద్విశ్వాఖ్యాం పరమం హరిమ్ ॥ ౬౦॥
 మహావిష్ణుం సదావిష్ణుం మూర్తీకృత్య సమర్చయేత్ ।
 ఇత్థం విష్ణోశ్చతుర్వ్యూహక్రమాన్మూర్తీచతుష్టయమ్ ।
 పూజయిత్వా చ తచ్ఛక్తిశ్చతస్రః పుజయేత్కృమాత్ ॥ ౬౧॥
 ప్రభామాగ్నేయదిగ్భాగే నైర్వతే తు సరస్వతీమ్ ।
 గణాంబికాం చ వాయవ్యే లక్ష్మీం రౌద్రే సమర్చయేత్ ॥ ౬౨॥
 ఏవం భాన్వాదిమూర్తీనాం తచ్ఛక్తీనామనస్తరమ్ ।
 పూజాం విధాయ లోకేశాంస్తత్రైవావరణే యజేత్ ॥ ౬౩॥
 ఇన్ద్రమగ్నిం యమం చైవ నిర్వతిం వరుణం తథా ।
 వాయుం సోమం కుబేరం చ పశ్చాదీశానమర్చయేత్ ॥ ౬౪॥
 ఏవం చతుర్థావరణం పూజయిత్వా విధానతః ।
 ఆయుధాని మహేశస్య పశ్చాద్ బ్రాహ్మ్యే సమర్చయేత్ ॥ ౬౫॥
 శ్రీమత్ త్రిశూలమైశానే వజ్రం మాహేన్ద్రదిజ్ముఖే ।
 పరశుం వహ్నిదిగ్భాగే యామ్యే సాయకమర్చయేత్ ॥ ౬౬॥
 నైర్వతే తు యజేత్థర్షణం పాశం వారుణగోచరే ।
 అఙ్కుశం మారుతే భాగే పినాకం చోత్తరే యజేత్ ॥ ౬౭॥
 పశ్చిమాభిముఖం రౌద్రం క్షేత్రపాలం సమర్చయేత్ ।
 పశ్చామావరణం చైవ సమ్పూజ్యానస్తరం బహిః ॥ ౬౮॥
 సర్వావరణదేవానాం బహిర్వా పశ్చామేఽథవా ।
 పశ్చామే మాతృభిః సార్థం మహోక్షం పురతో యజేత్ ॥ ౬౯॥
 తతః సమస్తతః పూజ్యాః సర్వా వై దేవయోనయః ।
 ఖేచరా ఋషయః సిద్ధా దైత్యా యజాశ్చ రాక్షసాః ॥ ౭౦॥

అనన్తాద్యాశ్చ నాగేన్ద్రా నాగైస్తత్కర్తులోద్భవైః ।
 డాకినీ భూతవేతాలప్రేతభైరవనాయకాః ॥ ౭౧॥
 పాతాలవాసినశ్చాన్యే నానాయోనిసముద్భవాః ।
 నద్యః సముద్రా గిరయః కాననాని సరాంసి చ ॥ ౭౨॥
 పశవః పక్షిణో వృక్షాః కీటాద్యాః క్షుద్రయోనయః ।
 నరాశ్చ వివిధాకారా మృగాశ్చ క్షుద్రయోనయః ॥ ౭౩॥
 భువనాన్యస్తరణ్ణస్య తతో బ్రహ్మాణ్ణకోటయః ।
 బహిరణ్ణాన్యసంఖ్యేని భువనాని సహాధిపైః ॥ ౭౪॥
 బ్రహ్మాణ్ణాధారకా రుద్రా దశదిక్షు వ్యవస్థితాః ।
 యద్గోణం యచ్చ మామేయం యద్వా శాక్తం తతః పరమ్ ॥ ౭౫॥
 యత్కించోదస్తి శబ్దస్య వాచ్యం చిదచిదాత్మకమ్ ।
 తత్సర్వం శివయోః పార్శ్వే బుద్ధ్వా సామాన్యతో యజేత్ ॥ ౭౬॥
 కృతాంజ్జలిపుటాః సర్వేఽచిన్త్యాః స్మితముఖాస్తథా ।
 ప్రీత్యా సమ్ప్రేక్షమాణాశ్చ దేవం దేవీం చ సర్వదా ॥ ౭౭॥
 ఇత్థమావరణాభ్యర్చాం కృత్వా విక్షేపశాస్త్రయే ।
 పునరభ్యర్చ్య దేవేశం పంచాక్షరముదీరయేత్ ॥ ౭౮॥
 నివేదయేత్తతః పశ్చాచ్ఛివయోరమృతోపమమ్ ।
 సువ్యంజ్జననమాయుక్తం శుద్ధం చారు మహాచరుమ్ ॥ ౭౯॥
 ద్వాత్రింశదాథక్రైర్ముఖ్యమధమం త్వాథకావరమ్ ।
 సాధయిత్వా యథాసమ్పచ్చుద్ధయా వినివేదయేత్ ॥ ౮౦॥
 తతో నివేద్య పానీయం తామ్బూలం చోపదంశక్రైః ।
 నీరాజనాదికం కృత్వా పూజాశేషం సమాపయేత్ ॥ ౮౧॥
 భోగోపయోగ్యద్రవ్యాణి విశిష్టాన్యేవ సాధయేత్ ।
 విత్తశాత్యం న కురీష్వత భక్తిమాన్విభవే సతి ॥ ౮౨॥
 శతస్కాపేక్షకస్యాపి వ్యక్తం చైవానుతిష్ఠతః ।
 న ఫలన్యేవ కర్మాణి కామ్యానీతి సతాం కథా ॥ ౮౩॥
 తస్మాత్సమ్యగువేక్షాం చ త్యక్త్వా సర్వాన్మయోగతః ।

కుర్యాత్కామ్యాని కర్మాణి ఫలసిద్ధిం యదీచ్ఛతి || ౮౪ ||
 ఇత్థం పూజాం సమాప్యాథ దేవం దేవీం ప్రణమ్య చ |
 భక్త్యా మనః సమాధాయ పశ్చాత్తోస్త్రితముదీరయేత్ || ౮౫ ||
 తతః స్తోత్రముపాస్యాన్నై త్వష్టోత్తరశతావరామ్ |
 జపేత్పఞ్చాక్షరీం విద్యాం సహస్రోత్తరముత్సుకః || ౮౬ ||
 విద్యాపూజాం గురోః పూజాం కృత్వా పశ్చాద్వ్యథాక్రమమ్ |
 యథోదయం యథాశ్రద్ధం సదస్యానపి పూజయేత్ || ౮౭ ||
 తత ఉద్వాస్య దేవేశం సర్వైరావరణైః సహ |
 మణ్డలం గురవే దద్యాద్వ్యాగోపకరణైః సహ || ౮౮ ||
 శివాశ్రితేభ్యో వా దద్యాత్సర్వమేవానుపూర్వశః |
 అథవా తచ్చివాయైవ శివక్షేత్రే సమర్పయేత్ || ౮౯ ||
 శివాగ్నా వా యజేద్దేవం హోమద్రవ్యైశ్చ సప్తభిః |
 సమభ్యర్చ్య యథాన్యాయం సర్వావరణదేవతాః || ౯౦ ||
 ఏష యోగేశ్వరో నామ త్రిషు లోకేషు విశ్రుతః |
 న తస్మాదధికః కశ్చిద్వ్యాగోఽస్తి భువనే క్వచిత్ || ౯౧ ||
 న తదస్తి జగత్సస్మిన్నసాధ్యం యదనేన తు |
 ఐహికం వా ఫలం కిచ్చాదాముష్మికఫలం తు వా || ౯౨ ||
 ఇదమస్య ఫలం నేదమితి నైవ నియమ్యతే |
 శ్రేయోరూపస్య కృత్స్నస్య తదిదం శ్రేష్ఠసాధనమ్ || ౯౩ ||
 ఇదం న శక్యతే వక్తుం పురుషేణ యదర్చ్యతే |
 చింతామణేరివైతస్మాత్తతైన ప్రాప్యతే ఫలమ్ || ౯౪ ||
 తథాపి క్షుద్రముద్దిశ్య ఫలం నైతత్ప్రయోజయేత్ |
 లఘ్వర్థీ మహతో యస్మాత్స్వయం లఘుతరో భవేత్ || ౯౫ ||
 మహద్వా ఫలమల్పం వా కృతం చేత్కర్మ సిద్ధ్యతి |
 మహాదేవం సముద్దిశ్య కృతం కర్మ ప్రయుజ్యతామ్ || ౯౬ ||
 తస్మాదనన్యలభ్యేషు శత్రుమృత్యుజ్ఞాయాదిషు |
 ఫలేషు దృష్టాదృష్టేషు కుర్యాదేతద్వచక్షణః || ౯౭ ||

మహత్స్వపి చ పాపేషు మహారోగభయాదిషు ।
 దుర్భిక్షాదిషు శాస్త్యర్థం శాంతిం కుర్యాదనేన తు ॥ ౯౮॥
 బహునా కిం ప్రలాపేన మహావ్యాపన్నివారకమ్ ।
 ఆత్మీయమస్త్రం శైవానామిదమాహ మహేశ్వరః ॥ ౯౯॥
 తస్మాదితః పరం నాస్తి పరిత్రాణమిహాత్మనః ।
 ఇతి మత్వా ప్రయుజ్జానః కర్మేదం శుభమశ్నుతే ॥ ౧౦౦॥
 స్తోత్రమాత్రం శుచిర్భూత్వా యః పఠేత్సునమాహితః ।
 సోఽప్యభీష్టతమాదర్థాదష్టాంశఫలమాప్పుయాత్ ॥ ౧౦౧॥
 అర్థం తస్యానుసన్ధాయ పర్వణ్యనశనః పఠేత్ ।
 అష్టామ్యాం వా చతుర్దశ్యాం ఫలమర్థం సమాప్పుయాత్ ॥ ౧౦౨॥
 యస్త్యర్థమనుసన్ధాయ పర్వాదిషు తథా వ్రతీ ।
 మాసమేకం జపేత్తోన్విత్రం స కృత్స్నం ఫలమాప్పుయాత్ ॥ ౧౦౩॥
 ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శైవానాం
 కామ్యకర్మవర్ణనం నామ త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౩౦॥
 ॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౩౧. ఏకత్రింశోఽధ్యాయః । శివమహాస్తోత్రవర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।
 స్తోత్రం వక్ష్యామి తే కృష్ణ పంచావరణమార్గతః ।
 యోగేశ్వరమిదం పుణ్యం కర్మ యేన సమాప్యతే ॥ ౧॥
 జయ జయ జగదేకనాథ శంఖా ప్రకృతిమనోహర నిత్యచిత్స్వభావ ।
 అతిగతకలుషప్రపంచాచామపి మనసాం పదవీమతీతతత్త్వమ్ ॥ ౨॥
 స్వభావనిర్మలాభోగ జయ సుందరచేష్టిత ।
 స్వాత్మతుల్యమహాశక్తే జయ శుద్ధగుణార్ణవ ॥ ౩॥
 అనన్తకాన్తినమ్పన్న జయాసదృశవిగ్రహ ।
 అతర్క్యమహిమాధార జయానాకులమజ్జల ॥ ౪॥

నిరజ్ఞాన నిరాధార జయ నిష్కారణోదయ ।
 నిరస్తరపరానంద జయ నిర్వృత్తికారణ ॥ ౫॥
 జయాతిపరమైశ్వర్య జయాతికరుణాస్పద ।
 జయ స్వతంత్రసర్వస్వ జయాసదృశవైభవ ॥ ౬॥
 జయావృతమహావిశ్వ జయానావృత కేనచిత్ ।
 జయోత్తర సమస్తస్య జయాత్వన్తనిరుత్తర ॥ ౭॥
 జయాద్భుత జయాక్షుద్ర జయాక్షత జయావ్యయ ।
 జయామేయ జయామాయ జయాభావ జయామల ॥ ౮॥
 మహాభుజ మహాసార మహాగుణ మహాకథ ।
 మహాబల మహామాయ మహారస మహారథ ॥ ౯॥
 నమః పరమదేవాయ నమః పరమహేతవే ।
 నమః శివాయ శాంతాయ నమః శివతరాయ తే ॥ ౧౦॥
 త్వదధీనమిదం కృత్స్నం జగద్ధి ససురాసురమ్ ॥ ౧౧॥
 అతస్త్యద్విహితామాజ్ఞాం క్షమతే కోఽతివర్తితుమ్ ॥ ౧౨॥
 అయం పునర్జనో నిత్యం భవదేకసమాశ్రయః ।
 భవానతోఽనుగృహ్యస్మై ప్రార్థితం సమప్రయచ్ఛతు ॥ ౧౩॥
 జయామ్భికే జగన్మాతర్జయ సర్వజగన్మయి ।
 జయానవధికైశ్వర్యే జయానుపమవిగ్రహే ॥ ౧౪॥
 జయ వాఙ్మనసాతీతే జయాబిద్ధాన్తభజ్జోకే ।
 జయ జన్మజరాహినే జయ కాలోత్తరోత్తరే ॥ ౧౫॥
 జయానేకవిధానస్థే జయ విశ్వేశ్వరప్రియే ।
 జయ విశ్వసురారాధ్యే జయ విశ్వవిజృమ్భిణీ ॥ ౧౬॥
 జయ మగ్గలదివ్యాజ్ఞీ జయ మగ్గలదీపికే ।
 జయ మగ్గలచారిత్రే జయ మగ్గలదాయని ॥ ౧౭॥
 నమః పరమకల్యాణగుణసంఘ్నయమూర్తయే ।
 త్వత్తః ఖలు సముత్పన్నం జగత్త్వయ్యేవ లీయతే ॥ ౧౮॥
 త్వద్వినాతః ఫలం దాతుమీశ్వరోఽపి న శక్నుయాత్ ।

జన్మప్రభృతి దేవేశి జనోఽయం త్వదుపాశ్రితః ॥ ౧౯ ॥

అతోఽస్య తవ భక్తస్య నిర్వర్తయ మనోరథమ్ ।
పఞ్చవక్త్రో దశభుజః శుద్ధస్ఫటికసన్నిభః ॥ ౨౦ ॥

వర్ణబ్రహ్మకలాదేహో దేవః సకలనిష్కలః ।
శివమూర్తీసమారూఢః శాస్త్యతీతః సదాశివః ।
భక్త్యా మయార్చితో మహ్యం ప్రార్థితం శం ప్రయచ్ఛతు ॥ ౨౧ ॥

సదాశివాఙ్కమారూఢా శక్తిరిచ్ఛా శివాహ్వయా ।
జననీ సర్వలోకానాం ప్రయచ్ఛతు మనోరథమ్ ॥ ౨౨ ॥

శివయోర్దయితౌ పుత్రౌ దేవో హేరమృషణ్ముఖౌ ।
శివానుభావౌ సర్వజ్ఞౌ శివజ్ఞానామృతాశినౌ ॥ ౨౩ ॥

తృప్తౌ పరస్పరం స్నిగ్ధౌ శివాభ్యాం నిత్యసత్కృతౌ ।
సత్కృతౌ చ సదా దేవౌ బ్రహ్మాద్వైస్త్రిదశైరపి ॥ ౨౪ ॥

సర్వలోకపరిత్రాణం కర్తుమభ్యుదితౌ సదా ।
స్వేచ్ఛావతారం కుర్వంతౌ స్వాంశభేదైరనేకశః ॥ ౨౫ ॥

తావిమా శివయోః పార్శ్వే నిత్యమిత్యం మయార్చితౌ ।
తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛతామ్ ॥ ౨౬ ॥

శుద్ధస్ఫటికసజ్కాశమీశానాఖ్యం సదాశివమ్ ।
మూర్ధాభిమానినీ మూర్తిః శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౨౭ ॥

శివార్చనరతం శాస్త్రం శాస్త్యతీతం ఖమాస్థితమ్ ।
పఞ్చాక్షరాన్తిమం బీజం కలాభిః పఞ్చాభిర్యుతమ్ ॥ ౨౮ ॥

ప్రథమావరణే పూర్వం శక్త్యా సహ సమర్చితమ్ ।
పవిత్రం పరమం బ్రహ్మ ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛతు ॥ ౨౯ ॥

బాలసూర్యప్రతీకాశం పురుషాఖ్యం పురాతనమ్ ।
పూర్వవక్త్రాభిమానం చ శివస్య పరమేష్ఠినః ॥ ౩౦ ॥

శాస్త్యాత్మకం మరుత్సంస్థం శమోభాః పాదార్చనే రతమ్ ।
ప్రథమం శివబీజేషు కలాసు చ చతుష్కలమ్ ॥ ౩౧ ॥

పూర్వభాగే మయా భక్త్యా శక్త్యా సహ సమర్చితమ్ ।

పవిత్రం పరమం బ్రహ్మ ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛతు || ౩౨||

అఙ్గానాదిప్రతికాశమఘోరం ఘోరవిగ్రహమ్ |

దేవస్య దక్షిణం వక్త్రం దేవదేవపదార్చకమ్ || ౩౩||

విద్యాపాదం సమారూఢం వహ్నిమణ్డలమధ్యగమ్ |

ద్వితీయం శివబీజేషు కలాస్వష్టకలాన్వితమ్ || ౩౪||

శమోర్ధ్వక్షిణదిగ్భాగే శక్త్యా సహ సమర్చితమ్ |

పవిత్రం పరమం బ్రహ్మ ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛతు || ౩౫||

కుఙ్కుమక్షోదసఙ్కాశం వామాఖ్యం వరవేషధృక్ |

వక్త్రముత్తరమీశస్య ప్రతిష్ఠాయాం ప్రతిష్ఠితమ్ || ౩౬||

వారిమణ్డలమధ్యస్థం మహాదేవార్చనే రతమ్ |

తురీయం శివబీజేషు త్రయోదశకలాన్వితమ్ || ౩౭||

దేవస్యోత్తరదిగ్భాగే శక్త్యా సహ సమర్చితమ్ |

పవిత్రం పరమం బ్రహ్మ ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛతు || ౩౮||

శఙ్ఖకున్దేస్తథవలం సద్యాఖ్యం సౌమ్యలక్షణమ్ |

శివస్య పశ్చిమం వక్త్రం శివపాదార్చనే రతమ్ || ౩౯||

నివృత్తిపదనిష్ఠం చ పృథివ్యాం సమవస్థితమ్ |

తృతీయం శివబీజేషు కలాభిశ్చాష్టభిర్యుతమ్ || ౪౦||

దేవస్య పశ్చిమే భాగే శక్త్యా సహ సమర్చితమ్ |

పవిత్రం పరమం బ్రహ్మ ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛతు || ౪౧||

శివస్య తు శివాయాశ్చ హృన్మూర్తీ శివభావితే |

తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య తే మే కామం ప్రయచ్ఛతామ్ || ౪౨||

శివస్య చ శివాయాశ్చ శివమూర్తీ శివశ్రితే |

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం తే మే కామం ప్రయచ్ఛతామ్ || ౪౩||

శివస్య చ శివాయాశ్చ వర్మణీ శివభావితే |

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం తే మే కామం ప్రయచ్ఛతామ్ || ౪౪||

శివస్య చ శివాయాశ్చ నేత్రమూర్తీ శివశ్రితే |

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం తే మే కామం ప్రయచ్ఛతామ్ || ౪౫||

అస్తమూర్తీ చ శివయోర్నిత్యమర్చనతత్పరే ।
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం తే మే కామం ప్రయచ్ఛతామ్ ॥ ౪౬॥
 వామో జ్యేష్ఠస్తథా రుద్రః కాలో వికరణస్తథా ।
 బలో వికరణశ్చైవ బలప్రమథనః పరః ॥ ౪౭॥
 సర్వభూతస్య దమనస్తాదృశాశ్చాష్టశక్తయః ।
 ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛన్తు శివయోరేవ శాసనాత్ ॥ ౪౮॥
 అథానస్తశ్చ సూక్ష్మశ్చ శివశ్చాప్యేకనేత్రకః ।
 ఏకరుద్రస్త్రిమూర్తిశ్చ శ్రీకణ్ఠశ్చ శిఖణ్డీకః ॥ ౪౯॥
 తథాష్టా శక్తయస్తేషాం ద్వితీయావరణేఽర్చితాః ।
 తే మే కామం ప్రయచ్ఛన్తు శివయోరేవ శాసనాత్ ॥ ౫౦॥
 భవాద్యా మూర్తయశ్చాష్టౌ తాసామపి చ శక్తయః ।
 మహాదేవాదయశ్చాన్యే తథైకాదశమూర్తయః ॥ ౫౧॥
 శక్తిభిః సహితాః సర్వే తృతీయావరణే స్థితాః ।
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం దిశన్తు ఫలమిప్పితమ్ ॥ ౫౨॥
 వృషరాజో మహాతేజా మహామేఘసమస్వనః ।
 మేరుమన్దరకైలాసహిమాద్రిశిఖరోపమః ॥ ౫౩॥
 సితాభ్రశిఖరాకారః కకుదా పరిశోభితః ।
 మహాభోగీన్ద్రకల్పేన వాలేన చ విరాజితః ॥ ౫౪॥
 రక్తాస్యశృంగచరణో రక్తప్రాయవిలోచనః ।
 పీవరోన్నతసర్వాఙ్గః సుచారుగమనోఙ్జ్వలః ॥ ౫౫॥
 ప్రశస్తలక్షణః శ్రీమాన్ ప్రజ్వలన్మణిభూషణః ।
 శివప్రియః శివాసక్తః శివయోర్ద్వజివాహనః ॥ ౫౬॥
 తథా తచ్చరణన్యాసపావితాపరవిగ్రహాః ।
 గోరాజపురుషః శ్రీమాన్ శ్రీమచ్ఛూలవరాయుధః ।
 తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య స మే కామం ప్రయచ్ఛతు ॥ ౫౭॥
 నస్తిశ్వరో మహాతేజా నగేన్ద్రతనయాత్మజః ।
 ససారాయణకైర్వైర్నిత్యమభ్యర్చ్య వన్దితః ॥ ౫౮॥
 శర్వస్యాన్తఃపురద్వారి సార్థం పరిజనైః స్థితః ।

సర్వేశ్వరసమప్రఖ్యః సర్వాసురవిమర్దనః ॥ ౫౯ ॥
 సర్వేషాం శివధర్మాణామధ్యక్షత్వేఽభిషేచితః ।
 శివప్రియః శివాసక్తః శ్రీమచ్ఛాలవరాయధః ॥ ౬౦ ॥
 శివాశ్రితేషు సంసక్తస్త్యనురక్తశ్చ తైరపి ।
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే కామం ప్రయచ్ఛతు ॥ ౬౧ ॥
 మహాకాలో మహాబాహుర్మహాదేవ ఇవాపరః ।
 మహాదేవాశ్రితానాం తు నిత్యమేవాభిరక్షతు ॥ ౬౨ ॥
 శివప్రియః శివాసక్తః శివయోరర్చకః సదా ।
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు కాఙ్గితమ్ ॥ ౬౩ ॥
 సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞః శాస్త్రా విష్టోః పరా తనుః ।
 మహామోహోత్పతనయో మధుమాంసాసవప్రియః ।
 తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య స మే కామం ప్రయచ్ఛతు ॥ ౬౪ ॥
 బ్రహ్మణీ చైవ మాహేశీ కౌమారీ వైష్ణవీ తథా ।
 వారాహీ చైవ మాహేశ్ఠ్రీ చాముణ్ణా వణ్ణవిక్రమా ॥ ౬౫ ॥
 ఏతా వై మాతరః సప్త సర్వలోకస్య మాతరః ।
 ప్రార్థితం మే ప్రయచ్ఛన్తు పరమేశ్వరశాసనాత్ ॥ ౬౬ ॥
 మత్తమాతఙ్గవదనో గఙ్గోమాశఙ్కూర్తృజః ।
 ఆకాశదేహో దిగ్బాహుః సోమసూర్యాగ్నిలోచనః ॥ ౬౭ ॥
 ఐరావతాదిభిర్ద్వైర్దిగ్గజైర్నిత్యమర్చితః ।
 శివజ్ఞానమదోద్భిన్నస్త్రిదశానామవిఘ్నకృత్ ॥ ౬౮ ॥
 విఘ్నకృచ్ఛాసురాదీనాం విఘ్నేశః శివభావితః ।
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు కాఙ్గితమ్ ॥ ౬౯ ॥
 షణ్ముఖః శివసమ్భూతః శక్తివజ్రధరః ప్రభుః ।
 అగ్నేశ్చ తనయో దేవో హ్యపరాతనయః పునః ॥ ౭౦ ॥
 గఙ్గాయాశ్చ గణామ్బాయాః కృత్తికానాం తథైవ చ ।
 విశాఖేన చ శాఖేన వైగమేయేన చావృతః ॥ ౭౧ ॥
 ఇన్ద్రజిచ్ఛన్ద్రసేనానీస్తారకాసురజిత్రథా ।
 శైలానాం మేరుముఖ్యానాం వేధకశ్చ స్వతేజసా ॥ ౭౨ ॥

తప్తవామీకరప్రఖ్యః శతపత్రదలేక్షణః ।
 కుమారః సుకుమారాణాం రూపోదాహరణం మహత్ ॥ ౭౩॥
 శివప్రియః శివాసక్తః శివపదార్చకః సదా ।
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు కాఙ్క్షితమ్ ॥ ౭౪॥
 జ్యేష్ఠా వరిష్ఠా వరదా శివయోర్యజనే రతా ।
 తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య సా మే దిశతు కాఙ్క్షితమ్ ॥ ౭౫॥
 త్రైలోక్యవన్దితా సాక్షాదుల్కాకారా గణామ్బికా ।
 జగత్సుష్టివివృద్ధ్యర్థం బ్రహ్మణాభ్యర్థితా శివాత్ ॥ ౭౬॥
 శివాయాః ప్రవిభక్తాయా భ్రువోరన్తరనిఃసృతాః ।
 దాక్షాయణీ సతీ మేనా తథా హైమవతీ హ్యుమా ॥ ౭౭॥
 కౌశిక్యాశ్చైవ జననీ భద్రకాల్యాన్తథైవ చ ।
 అపర్ణాయాశ్చ జననీ పాటలాయాన్తథైవ చ ॥ ౭౮॥
 శివార్చనరతా నిత్యం రుద్రాణీ రుద్రవల్లభా ।
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం సా మే దిశతు కాఙ్క్షితమ్ ॥ ౭౯॥
 చణ్డః సర్వగణేశానః శమ్భోర్వదనసమ్భవః ।
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు కాఙ్క్షితమ్ ॥ ౮౦॥
 పింగ్గలో గణపః శ్రీమాన్ శివాసక్తః శివప్రియః ।
 ఆఙ్జుయా శివయోరేవ స మే కామం ప్రయచ్ఛతు ॥ ౮౧॥
 భృగ్గోశో నామ గణపః శివరాధనతత్పరః ।
 ప్రయచ్ఛతు స మే కామం పత్యురాజ్ఞాపురఃసరమ్ ॥ ౮౨॥
 వీరభద్రో మహాతేజా హిమకున్దేన్దుసన్నిభః ।
 భద్రకాలీప్రియో నిత్యం మాతృణాం చాభిరక్షితా ॥ ౮౩॥
 యజ్ఞస్య చ శిరోహర్తా దక్షస్య చ దురాత్మనః ।
 ఉపేన్ద్రేన్ద్రయమాదీనాం దేవానామఙ్గతక్షకః ॥ ౮౪॥
 శివస్యానుచరః శ్రీమాన్ శివశాసనపాలకః ।
 శివయోః శాసనాదేవ స మే దిశతు కాఙ్క్షితమ్ ॥ ౮౫॥
 సరస్వతీ మహేశస్య వాక్సరోజసముద్భవా ।

శివయోః పూజనే సక్తా స మే దిశతు కాఙ్గితమ్ ॥ ౮౬ ॥

విష్ణోర్వక్షఃస్థితా లక్ష్మీః శివయోః పూజనే రతా ।

శివయోః శాసనాదేవ సా మే దిశతు కాఙ్గితమ్ ॥ ౮౭ ॥

మహామోటీ మహాదేవ్యాః పాదపూజాపరాయణా ।

తస్యా ఏవ నియోగేన సా మే దిశతు కాఙ్గితమ్ ॥ ౮౮ ॥

కౌశికీ సింహమారూఢా పార్వత్యాః పరమా సుతా ।

విష్ణోర్నిద్రా మహామాయా మహామహిషమర్దినీ ॥ ౮౯ ॥

నిశమ్భశుమ్భసంహర్త్రీ మధుమాంసాసవప్రియా ।

సత్కృత్య శాసనం మాతుః సా మే దిశతు కాఙ్గితమ్ ॥ ౯౦ ॥

రుద్రా రుద్రసమప్రఖ్యాః ప్రమథాః ప్రథితౌజసః ।

భూతాఖ్యాశ్చ మహావీర్యా మహాదేవసమప్రభాః ॥ ౯౧ ॥

నిత్యముక్తా నిరుపమా నిర్ద్వంద్వా నిరుపప్లవాః ।

సశక్తయః సానుచరాః సర్వలోకనమస్కృతాః ॥ ౯౨ ॥

సర్వేషామేవ లోకానాం సృష్టిసంహరణక్షమాః ।

పరస్పరానురక్తాశ్చ పరస్పరమనువ్రతాః ॥ ౯౩ ॥

పరస్పరమతిస్నిగ్ధాః పరస్పరనమస్కృతాః ।

శివప్రియతమా నిత్యం శివలక్షణలక్షితాః ॥ ౯౪ ॥

సౌమ్యా ఘోరాస్తథా మిశ్రాశ్చార్ద్రాలద్వయాత్మికాః ।

విరూపాశ్చ సురూపాశ్చ నానారూపధరాస్తథా ॥ ౯౫ ॥

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం తే మే కామం దిశన్తు వై ।

దేవ్యా ప్రియసఖీవర్గో దేవీలక్షణలక్షితః ॥ ౯౬ ॥

సహితో రుద్రకన్యాభిః శక్తిభిశ్చాప్యనేకశః ।

తృతీయావరణే శమోభ్రంభక్త్యై నిత్యం సమర్చితః ॥ ౯౭ ॥

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు మగ్గలమ్ ।

దివాకరో మహేశస్య మూర్తిర్దిప్తిసుమణ్డలః ॥ ౯౮ ॥

నిర్గుణో గుణసక్ష్కీర్ణస్తథైవ గుణకేవలః ।

అవికారాత్మకశ్చాద్య ఏకః సామాన్యవిక్రియః ॥ ౯౯ ॥

అసాధారణకర్మా చ సృష్టిస్థితిలయక్రమాత్ |
 ఏవం త్రిధా చతుర్థా చ విభక్తైః పంచుధా పునః || ౧౦౦||
 చతుర్థావరణే శమోఘాః పూజితశ్చానుగైః సహ |
 శివప్రియః శివాసక్తః శివపాదార్చనే రతః || ౧౦౧||
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు మగ్గలమ్ |
 దివాకరషడగ్గాని దీప్తాద్యాశ్చాష్టశక్తయః || ౧౦౨||
 ఆదిత్యో భాస్కరో భానూ రవిశ్చేత్యనుపూర్వశః |
 అర్కో బ్రహ్మ తథా రుద్రో విష్ణుశ్చాదిత్యమూర్తయః || ౧౦౩||
 విస్తరా సుతరా బోధిన్యాప్యాయిన్యపరాః పునః |
 ఉషా ప్రభా తథా ప్రాజ్ఞా సన్ధ్యా చేత్యపి శక్తయః || ౧౦౪||
 సోమాదీకేతుపర్యంతా గ్రహాశ్చ శివభావితాః |
 శివయోరాజ్ఞయా నున్నా మగ్గలం ప్రదిశన్తు మే || ౧౦౫||
 అథవా ద్వాదశాదిత్యాస్తథా ద్వాదశ శక్తయః |
 ఋషయో దేవగన్ధర్వాః పన్నగాప్పరసాం గణాః || ౧౦౬||
 గ్రామణ్యశ్చ తథా యజ్ఞా రాక్షసాశ్చ సురాస్తథా |
 సప్త సప్తగణాశ్చైతే సప్తచ్ఛన్దోమయా హయాః || ౧౦౭||
 వాలఖిల్యాదయశ్చైవ సర్వే శివపదార్చకాః |
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం మగ్గలం ప్రదిశన్తు మే || ౧౦౮||
 బ్రహ్మథ దేవదేవస్య మూర్తిరూపమణ్డలాధిపః |
 చతుఃషష్ఠిగుణైశ్వర్యో బుద్ధితత్వే ప్రతిష్ఠితః || ౧౦౯||
 నిర్గుణో గుణసక్కిర్ణస్తథైవ గుణకేవలః |
 అవికారాత్మకో దేవస్తతః సాధారణః పురః || ౧౧౦||
 అసాధారణకర్మా చ సృష్టిస్థితిలయక్రమాత్ |
 ఏవం త్రిధా చతుర్థా చ విభక్తైః పంచుధా పునః || ౧౧౧||
 చతుర్థావరణే శమోఘాః పూజితశ్చ సహానుగైః |
 శివప్రియః శివాసక్తః శివపాదార్చనే రతః || ౧౧౨||
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు మగ్గలమ్ |

హిరణ్యగర్భో లోకేశో విరాట్ కాలశ్చ పూరుషః ॥ ౧౧౩॥

ససత్కుమారః సనకః సనన్దశ్చ సనాతనః ।

ప్రజానాం పతయశ్చైవ దక్షాద్యా బ్రహ్మసూనవః ॥ ౧౧౪॥

ఏకాదశ సపతీకా ధర్మః సజ్గుల్ప ఏవ చ ।

శివార్చనరతాశ్చైతే శివభక్తిపరాయణాః ॥ ౧౧౫॥

శివాజ్ఞావశగాః సర్వే దిశన్తు మమ మంగలమ్ ।

చత్వారశ్చ తథా వేదాః నేతిహాసపురాణకాః ॥ ౧౧౬॥

ధర్మశాస్త్రాణి విద్యాభిర్వైదికీభిః సమన్వితాః ।

పరస్పరావిరుద్ధార్థాః శివప్రకృతిపాదకాః ॥ ౧౧౭॥

సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం మంగలం ప్రదిశన్తు మే ।

అథ రుద్రో మహాదేవః శమోభర్మూర్తిర్గరీయసీ ॥ ౧౧౮॥

వాహ్నేయమణ్డలాధీశః పౌరుషైశ్వర్యవాన్ ప్రభుః ।

శివాభిమానసమ్పన్నో నిర్గుణస్త్రిగుణాత్మకః ॥ ౧౧౯॥

కేవలం సాత్త్వికశ్చాపి రాజసశ్చైవ తామసః ।

అవికారరతః పూర్వం తతన్తు సమవిక్రీయః ॥ ౧౨౦॥

అసాధారణకర్మా చ సృష్ట్యాదికరణాత్పుథక్ ।

బ్రహ్మణోఽపి శిరశ్చేత్తా జనకస్తస్య తత్పుతః ॥ ౧౨౧॥

జనకస్తనయశ్చాపి విష్ణోరపి నియామకః ।

బోధకశ్చ తయోర్నిత్యమనుగ్రహకరః ప్రభుః ॥ ౧౨౨॥

అణ్ణస్యాత్తర్భహిర్వర్షీ రుద్రో లోకద్వయాధిపః ।

శివప్రియః శివాసక్తః శివపాదార్చనే రతః ॥ ౧౨౩॥

శివస్యాజ్ఞాం పురస్కృత్య స మే దిశతు మంగలమ్ ।

తస్య బ్రహ్మ షడణ్ణాని విద్యేశానాం తథాష్టకమ్ ॥ ౧౨౪॥

చత్వారో మూర్తిభేదాశ్చ శివపూర్వాః శివార్చకాః ।

శివో భవో హరశ్చైవ మృడశ్చైవ తథాపరః ।

శివస్యాజ్ఞాం పురస్కృత్య మంగలం ప్రదిశన్తు మే ॥ ౧౨౫॥

అథ విష్ణుర్మహేశస్య శివస్యైవ పరా తనుః ।

వారితత్త్వాధిపః సాక్షాదవ్యక్తపదసంస్థితః ॥ ౧౨౬॥

నిర్గుణః సత్త్వబహులస్తదైవ గుణకేవలః ।
 అవికారాభిమానీ చ త్రిసాధారణవిక్రీయః ॥ ౧౨౭ ॥
 అసాధారణకర్మా చ సృష్ట్యాదికరణాత్పుథక్ ।
 దక్షిణాంశభవేనాపి స్పర్ధమానః స్వయంముఖా ॥ ౧౨౮ ॥
 ఆద్యేన బ్రహ్మణా సాక్షాత్సృష్టః ప్రష్టా చ తస్య తు ।
 అణ్ణస్యాన్తర్బహిర్వర్తీ విష్ణుర్లోకద్వయాధిపః ॥ ౧౨౯ ॥
 అసురాన్తకరశ్చక్రీ శక్రస్యాపి తథానుజః ।
 ప్రాదుర్భూతశ్చ దశధా భృగుశాపవచ్చలాదీహ ॥ ౧౩౦ ॥
 భూభారనిగ్రహార్థాయ స్వేచ్ఛయావాతరత్ ఊతౌ ।
 అప్రమేయబలో మాయా మాయయా మోహయన్ జగత్ ॥ ౧౩౧ ॥
 మూర్తిం కృత్వా మహావిష్ణుం సదాశిష్టమథాపి వా ।
 వైష్ణవైః పూజితో నిత్యం మూర్తిత్రయమయాసనే ॥ ౧౩౨ ॥
 శివప్రియః శివాసక్తః శివపాదార్చనే రతః ।
 శివస్యాంజ్ఞాం పురస్కృత్య స మే దిశతు మంగలమ్ ॥ ౧౩౩ ॥
 వాసుదేవో౭నిరుద్ధశ్చ ప్రద్యుమ్నశ్చ తతః పరః ।
 సంకర్షణః సమాఖ్యాతాశ్చతస్రో మూర్తయో హరేః ॥ ౧౩౪ ॥
 మత్స్యః కూర్మో వరాహశ్చ నారసింహో౭థ వామనః ।
 రామత్రయం తథా కృష్ణో విష్ణుస్తురగవక్త్రకః ॥ ౧౩౫ ॥
 చక్రం నారాయణస్యాస్త్రం పాంచజన్యం చ శార్ఙ్గకమ్ ।
 సత్కృత్య శివయోరాంజ్ఞాం మంగలం ప్రదిశన్తు మే ॥ ౧౩౬ ॥
 ప్రభా సరస్వతీ గౌరీ లక్ష్మీశ్చ శివభావితా ।
 శివయోః శాసనాదేతా మంగలం ప్రదిశన్తు మే ॥ ౧౩౭ ॥
 ఇంద్రో౭గ్నిశ్చ యమశ్చైవ నిర్మతిర్వరుణస్తథా ।
 వాయుః సోమః కుబేరశ్చ తథేశానస్త్రిశూలధృక్ ॥ ౧౩౮ ॥
 సర్వే శివార్చనరతాః శివసద్భావభావితాః ।
 సత్కృత్య శివయోరాంజ్ఞాం మంగలం ప్రదిశన్తు మే ॥ ౧౩౯ ॥

త్రిశూలమథ వజ్రం చ తథా పరశుసాయకౌ ।
 ఖడ్గపాశాఙ్కుశాశ్చైవ పినాకశ్చాయుధోత్తమః ॥ ౧౪౦॥
 దివ్యాయుధాని దేవస్య దేవ్యాశ్చైతాని నిత్యశః ।
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం రక్షాం కుర్వన్తు మే సదా ॥ ౧౪౧॥
 వృషరూపధరో దేవః సౌరభేయో మహాబలః ।
 వడవాఖ్యానలస్పర్థీ పఞ్చగోమాతృభిర్వృతః ॥ ౧౪౨॥
 వాహనత్వమనుప్రాప్తస్తపసా పరమేశయోః ।
 తయోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య స మే కామం ప్రయచ్ఛతు ॥ ౧౪౩॥
 నన్దా సునన్దా సురభిః సుశీలా సుమనాస్తథా ।
 పఞ్చ గోమాతరస్త్యేతాః శివలోకే వ్యవస్థితాః ॥ ౧౪౪॥
 శివభక్తిపరా నిత్యం శివార్చనపరాయణాః ।
 శివయోః శాసనాదేవ దిశన్తు మమ వాఙ్ఘోతమ్ ॥ ౧౪౫॥
 క్షేత్రపాలో మహాతేజా నీలజీమూతసన్నిభః ।
 దంష్ట్రాకరాలవదనః స్ఫురద్రక్తాధరోజ్జ్వలః ॥ ౧౪౬॥
 రక్తోర్ధ్వమూర్ధజః శ్రీమాన్ భృకుటీకుటిలేక్షణః ।
 రక్తవృత్తత్రినయనః శశిపన్నగభూషణః ॥ ౧౪౭॥
 నగ్నస్త్రిశూలపాశాసికపాలోద్యతపాణికః ।
 ఖైరవో ఖైరవైః సిద్ధైర్యోగినీభిశ్చ సంవృతః ॥ ౧౪౮॥
 క్షేత్రే క్షేత్రే సమాసినః స్థితో యో రక్షకః సతామ్ ।
 శివప్రణామపరమః శివసద్భావభావితః ॥ ౧౪౯॥
 శివాశ్రితాన్ విశేషేణ రక్షన్ పుత్రానివౌరసాన్ ।
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం స మే దిశతు మఙ్గలమ్ ॥ ౧౫౦॥
 తాలజఙ్గాదయస్తస్య ప్రథమావరణేఽర్చితాః ।
 సత్కృత్య శివయోరాజ్ఞాం చత్వారః సమవన్తు మామ్ ॥ ౧౫౧॥
 ఖైరవాద్యాశ్చ యే చాన్యే సమన్తాత్తస్య వేష్టితాః ।
 తేఽపి మామనుగృహ్ణాన్తు శివశాసనగౌరవాత్ ॥ ౧౫౨॥
 నారదాద్యాశ్చ మునయో దివ్యా దేవైశ్చ పూజితాః ।
 సాధ్యా నాగాశ్చ యే దేవా జనలోకనివాసినః ॥ ౧౫౩॥

వినివృత్తాధికారాశ్చ మహర్లోకనివాసినః ।
 సప్తర్షయస్తథాన్యే వై వైమానికగుణైః సహ ॥ ౧౫౪ ॥
 సర్వే శివార్చనరతాః శివాజ్ఞావశవర్తినః ।
 శివయోరాజ్ఞయా మహ్యం దిశన్తు సమకాఙ్క్షితమ్ ॥ ౧౫౫ ॥
 గర్భస్వాద్యాః పిశాచాన్తాశ్చతస్రో దేవయోనయః ।
 సిద్ధా విద్యాధరాద్యాశ్చ యేఽపి చాన్యే నభశ్చరాః ॥ ౧౫౬ ॥
 అసురా రాక్షసాశ్చైవ పాతాలతలవాసినః ।
 అనన్తాద్యాశ్చ నాగేన్ద్రా వైనతేయాదయో ద్విజాః ॥ ౧౫౭ ॥
 కూష్మాణ్డాః ప్రేతవేతాలా గ్రహా భూతగణాః పరే ।
 డాకిన్యశ్చాపి యోగిన్యః శాకిన్యశ్చాపి తాదృశాః ॥ ౧౫౮ ॥
 క్షేత్రారామగృహాదీని తీర్థాన్యాయతనాని చ ।
 ద్వీపాః సముద్రా నద్యశ్చ నదాశ్చాన్యే సరాంసి చ ॥ ౧౫౯ ॥
 గిరయశ్చ సుమేర్వాద్యాః కాననాని సమన్తతః ।
 పశవః పక్షిణో వృక్షాః కృమికీటాదయో మృగాః ॥ ౧౬౦ ॥
 భువనాన్యపి సర్వాణి భువనానామధీశ్వరాః ।
 అణ్డాన్యవరణైః సార్థమాసాశ్చ దశ దిగ్గజాః ॥ ౧౬౧ ॥
 వర్ణాః పదాని మన్త్రాశ్చ తత్త్వాన్యపి సహాధిపైః ।
 బ్రహ్మీణ్ణధారకా రుద్రా రుద్రాశ్చాన్యే సశక్తికాః ॥ ౧౬౨ ॥
 యచ్చ కిశ్కీజ్జగత్స్మిన్ప్రప్తం చానుమితం శ్రుతమ్ ।
 సర్వే కామం ప్రయచ్ఛన్తు శివయోరేవ శాసనాత్ ॥ ౧౬౩ ॥
 అథ విద్యా పరా శైవీ పశుపాశవిమోచినీ ।
 పంచార్ధసంజ్ఞితా దివ్యా పశువిద్యాబహిష్కృతా ॥ ౧౬౪ ॥
 శాస్త్రం చ శివధర్మాఖ్యం ధర్మాఖ్యం చ తదుత్తరమ్ ।
 శైవాఖ్యం శివధర్మాఖ్యం పురాణం శ్రుతిసమ్మితమ్ ॥ ౧౬౫ ॥
 శైవాగమాశ్చ యే చాన్యే కామికాద్యాశ్చతుర్విధాః ।
 శివాభ్యామవిశేషేణ సత్కృత్యేహ సమర్చితాః ॥ ౧౬౬ ॥

తాభ్యామేవ సమాజ్ఞాతా మమాభిప్రేతసిద్ధయే ।
 కర్మేదమనుమన్యన్తాం సఫలం సాధ్యనుష్ఠితమ్ ॥ ౧౬౭ ॥
 శ్వేతాద్యా నకులీశాన్తాః సశిష్యాశ్చాపి దేశికాః ।
 తత్సన్నతీయా గురవో విశేషాద్ గురవో మమ ॥ ౧౬౮ ॥
 శైవా మాహేశ్వరాశ్చైవ జ్ఞానకర్మపరాయణాః ।
 కర్మేదమనుమన్యన్తాం సఫలం సాధ్యనుష్ఠితమ్ ॥ ౧౬౯ ॥
 లౌకికా బ్రాహ్మణాః సర్వే క్షత్రియాశ్చ విశః క్రమాత్ ।
 వేదవేదాఙ్గతత్త్వజ్ఞాః సర్వశాస్త్రవిశారదాః ॥ ౧౭౦ ॥
 సాఙ్ఖ్యై వైశేషికాశ్చైవ యోగా వైయాకా నరాః ।
 సౌరా బ్రహ్మస్తథా రౌద్రా వైష్ణవాశ్చాపరే నరాః ॥ ౧౭౧ ॥
 శిష్టాః సర్వే విశిష్టాశ్చ శివశాసనయన్త్రితాః ।
 కర్మేదమనుమన్యన్తాం మమాభిప్రేతసాధకమ్ ॥ ౧౭౨ ॥
 శైవాః సిద్ధాస్తమార్గస్థాః శైవాః పాశుపతాస్తథా ।
 శైవా మహావ్రతధరాః శైవాః కాపాలికాః పరే ॥ ౧౭౩ ॥
 శివాజ్ఞాపాలకాః పూజ్యా మమాపి శివశాసనాత్ ।
 సర్వే మమానుగృహ్ణాన్తు శంసన్తు సఫలక్రియామ్ ॥ ౧౭౪ ॥
 దక్షిణజ్ఞాననిష్ఠాశ్చ దక్షిణోత్తరమార్గగాః ।
 అవిరోధీన వర్తన్తాం మస్తం శ్రేయోఽర్థినో మమ ॥ ౧౭౫ ॥
 నాస్తికాశ్చ శరాశ్చైవ కృతఘ్నాశ్చైవ తామసాః ।
 పాషణ్డాశ్చాతిపాపాశ్చ వర్తన్తాం దూరతో మమ ॥ ౧౭౬ ॥
 బహుభిః కిం స్తుతైరత్ర యేఽపి కేఽపి చిదాస్తికాః ।
 సర్వే మామనుగృహ్ణాన్తు సన్తః శంసన్తు మఙ్గలమ్ ॥ ౧౭౭ ॥
 నమః శివాయ సామ్బాయ ససుతాయాదిహేతవే ।
 పఞ్చావరణరూపేణ ప్రపఞ్చేనావృతాయ తే ॥ ౧౭౮ ॥
 ఇత్యుక్త్వా దణ్డవద్ భూమౌ ప్రణిపత్య శివం శివామ్ ।
 జపేత్పఞ్చాక్షరీం విద్యామష్టోత్తరశతావరామ్ ॥ ౧౭౯ ॥
 తథైవ శక్తివిద్యాం చ జపిత్వా తత్సమర్పణమ్ ।

కృత్వా తం క్షమయిత్వేశం పూజాశేషం సమాపయేత్ ॥ ౧౮౦॥

ఏతత్పుణ్యతమం స్తోత్రం శివయోర్హృదయజ్ఞమమ్ ।
సర్వాభీష్టప్రదం సాక్షాదుభక్తిముక్త్యైకసాధనమ్ ॥ ౧౮౧॥

య ఇదం కీర్తయేన్నిత్యం శృణుయాద్వా సమాహితః ।
స విధూయాశు పాపాని శివసాయుజ్యమాపుయాత్ ॥ ౧౮౨॥

గోఘృతైవైవ కృతఘృశ్చ వీరహా భ్రూణహాపి వా ।
శరణాగతఘాతీ చ మిత్రవిశ్రమభూతకః ॥ ౧౮౩॥

దుష్టపాపసమాచారో మాతృహా పితృహాపి వా ।
స్తవేనానేన జప్తేన తత్తత్పాపాత్ ప్రముచ్యతే ॥ ౧౮౪॥

దుఃస్వప్నాదిమహానర్థసూచకేషు భయేషు చ ।
యది సక్కిర్తయేదేతన్న తతోనర్థభాగ్భవేత్ ॥ ౧౮౫॥

ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం యచ్ఛాన్యదపి వాఞ్చితమ్ ।
స్తోత్రస్యాస్య జపే తిష్ఠంస్తత్సర్వం లభతే నరః ॥ ౧౮౬॥

అసమ్పూజ్య శివస్తోత్రం జపాత్ఫలముదాహృతమ్ ।
సమ్పూజ్య చ జపే తస్య ఫలం వక్తుం న శక్యతే ॥ ౧౮౭॥

ఆస్తామియం ఫలావాప్తిరస్మిన్ సక్కిర్తితే సతి ।
సార్థమిభికయా దేవః శ్రుత్యైవం దివి తిష్ఠతి ॥ ౧౮౮॥

తస్మాన్నభసి సమ్పూజ్య దేవదేవం సహోమయా ।
కృతాఞ్జలిపుటస్తిష్ఠన్ స్తోత్రమేతదుదీరయేత్ ॥ ౧౮౯॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శివమహాస్తోత్రవర్ణనం
నామైకత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౩౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౩౨. ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః । ఐహికసిద్ధికర్మవర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।

ఏతత్తే కథితం కృష్ణ కర్మేహాముత్ర సిద్ధిదమ్ ।

క్రియాతపోజపధ్యానసముచ్చయమయం పరమ్ || ౧ ||

అథ వక్ష్యామి శైవానామిహైవ ఫలదం నృణామ్ |
పూజాహోమజపధ్యానతపోదానమయం మహత్ || ౨ ||

తత్ర సంసాధయేత్పూర్వం మన్తం మన్తార్థవిత్తమః |
దృష్టసిద్ధికరం కర్మ నాన్యథా ఫలదం యతః || ౩ ||

సిద్ధమస్తోఽప్యదృష్టేన ప్రబలేన తు కేనచిత్ |
ప్రతిబన్ధఫలం కర్మ న కుర్యాత్సహసా బుధః || ౪ ||

తస్య తు ప్రతిబన్ధస్య కర్తుం శక్యేహ నిష్కృతిః |
పరీక్ష్య శకునాద్వైష్టదాదౌ నిష్కృతిమాచరేత్ || ౫ ||

యోఽన్యథా కురుతే మోహాత్కర్మైహికఫలం నరః |
న తేన ఫలభాక్స స్యాత్ప్రాప్నుయాచ్ఛోపహాస్యతామ్ || ౬ ||

అవిస్రబ్ధో న కుర్వీత కర్మ దృష్టఫలం క్వచిత్ |
స ఖల్వశ్రద్ధధానః స్యాన్నాశ్రద్ధః ఫలమృచ్ఛతి || ౭ ||

నాపరాధోఽస్తి దేవస్య కర్మణ్యపి తు నిష్ఫలే |
యథోక్తకారిణాం పుంసామిహైవ ఫలదర్శనాత్ || ౮ ||

సాధకః సిద్ధమస్తశ్చ నిరస్తప్రతిబన్ధకః |
విశ్వస్తః శ్రద్ధధానశ్చ కుర్వన్నాప్నోతి తత్ఫలమ్ || ౯ ||

అథవా తత్ఫలావాప్త్యై బ్రహ్మచర్యరతో భవేత్ |
రాత్రౌ హవిష్యమశ్నీయాత్ప్రాయసం వా ఫలాని వా || ౧౦ ||

హింసాది యన్నిషిద్ధం స్యాన్న కుర్యాన్మనసాపి తత్ |
సదా భస్మానులిప్తాఙ్గః సువేషశ్చ శుచిర్భవేత్ || ౧౧ ||

ఇత్థమాచారవాన్భూత్వా స్యానుకూలే శుభేఽహని |
పూర్వోక్తలక్షణే దేశే పుష్పదామాద్యలఙ్కృతే || ౧౨ ||

ఆలిప్య శక్యతా భూమిం హస్తమానావరాం యథా |
విలిఖేత్కమలే భద్రే దీప్యమానం స్వతేజసా || ౧౩ ||

తప్తజామ్బూనదమయమష్టపత్రం సకేసరమ్ |
మధ్యే కర్ణికయా యుక్తం సర్వరత్నైరలఙ్కృతమ్ || ౧౪ ||

స్వాకారసదృశేనైవ నాలేన చ సమన్వితమ్ ।
 తాదృశే స్వర్ణనిర్మాణే కన్దే సమ్యగ్విధానతః ॥ ౧౫॥
 తత్రాణిమాదికం సర్వం సంజ్కల్ప్య మనసా పునః ।
 రత్నజం వాథ సౌవర్ణం స్ఫటికం వా సలక్షణమ్ ।
 లింగం సవేదికం చైవ స్థాపయిత్వా విధానతః ॥ ౧౬॥
 తత్రావాహ్య యజేదేవం సామ్భం సగణమవ్యయమ్ ।
 తత్ర మాహేశ్వరీ కల్ప్యా మూర్తిర్మూర్తిమతః ప్రభోః ॥ ౧౭॥
 చతుర్భుజా చతుర్వక్త్రా సర్వాభరణభూషితా ।
 శార్దూలచర్మవసనా కీర్ణోద్విహసితాననా ॥ ౧౮॥
 వరదాభయహస్తా చ మృగటంజ్కధరా తథా ।
 అథవాష్టభుజా చిన్త్యా చిత్తకస్య యథారుచి ॥ ౧౯॥
 తదా త్రిశూలపరశుఖడ్గవజ్రాణి దక్షిణే ।
 వామే పాశాఙ్కశౌ తద్వత్ఫేటం నాగం చ బిభ్రతీ ॥ ౨౦॥
 బాలార్కసదృశప్రఖ్యా ప్రతివక్త్రం త్రిలోచనా ।
 తస్యాః పూర్వముఖం సౌమ్యం స్వాకారసదృశప్రభమ్ ॥ ౨౧॥
 దక్షిణం నీలజీమూతసదృశం ఘోరదర్శనమ్ ।
 ఉత్తరం విద్రుమప్రఖ్యం నీలాలకవిభూషితమ్ ॥ ౨౨॥
 పశ్చిమం పూర్ణచన్ద్రాభం సౌమ్యమిన్ద్రకలాధరమ్ ।
 తదంజ్కమణ్డలారూఢా శక్తిర్మాహేశ్వరీ పరా ॥ ౨౩॥
 మహాలక్ష్మీరితి ఖ్యాతా శ్యామా సర్వమనోహరా ।
 మూర్తిం కృత్వైవమాకారాం సకలీకృత్య చ క్రమాత్ ॥ ౨౪॥
 మూర్తిమన్తమథావాహ్య యజేత్పరమకారణమ్ ।
 స్నానార్థే కల్పయేత్తత్ర పఞ్చగవ్యం తు కాపిలమ్ ॥ ౨౫॥
 పఞ్చామృతం చ పూర్ణాని బీజాని చ విశేషతః ।
 పురస్తాన్మణ్డలం కృత్వా రత్నచూర్ణాద్యలంకృతమ్ ॥ ౨౬॥
 కర్ణికాయాం ప్రవిన్యస్యేదీశానకలశం పునః ।
 సద్యాదికలశాన్పశ్చాత్పరితస్తస్య కల్పయేత్ ॥ ౨౭॥
 తతో విద్యేశకలశాన్ష్ణౌ పూర్వాదివక్త్రమాత్ ।

తీర్థాముఖూరితాన్కృత్వా సూత్రేణావేష్ట్య పూర్వవత్ || ౨౮ ||

పుణ్యద్రవ్యాణి నిక్షిప్య సమస్తం సవిధానకమ్ |
దుకూలాద్యేన వస్త్రేణ సమాచ్ఛాద్య సమస్తతః || ౨౯ ||

సర్వత్ర మస్త్రం విన్యస్య తత్తన్మస్త్రపురః సరమ్ |
స్నానకాలే తు సమ్ప్రాప్తే సర్వమంగలనిఃస్వనైః || ౩౦ ||

పఞ్చగవ్యాదిభిశ్చైవ స్నాపయేత్పరమేశ్వరమ్ |
తతః కుశోదకాద్యాని స్వర్ణరత్నోద్దకాన్యపి || ౩౧ ||

గన్ధపుష్పాదిసిద్ధాని మస్త్రసిద్ధాని చ క్రమాత్ |
ఉద్ధృత్యోద్ధృత్య మస్త్రేణ తైస్తైః స్నాప్య మహేశ్వరమ్ || ౩౨ ||

గన్ధపుష్పాదిదీపాంశ్చ పూజాకర్మ సమాచరేత్ |
పలావరః స్యాదాలేప ఏకాదశపలోత్తరః || ౩౩ ||

సువర్ణరత్నపుష్పాణి శుభాని సురభీణి చ |
నీలోత్పలాద్యుత్పలాని బిల్వపత్రాణ్యనేకశః || ౩౪ ||

కమలాని చ రక్తాని శ్వేతాన్యపి చ శమ్భవే |
కృష్ణాగురూద్భవో ధూపః సకర్పూరాఙ్యగుగ్గులః || ౩౫ ||

కపిలాఘృతసంసిద్ధా దీపాః కర్పూరవర్తిజాః |
పఞ్చ బ్రహ్మషడఙ్గాని పూజ్యాన్యావరణాని చ || ౩౬ ||

నైవేద్యః పయసా సిద్ధః స గుడాఙ్గో మహాచరుః |
పాటలోత్పలపద్మాద్యైః పానీయం చ సుగన్ధితమ్ || ౩౭ ||

పఞ్చసౌగన్ధికోపేతం తామ్బూలం చ సుసంస్కృతమ్ |
సువర్ణరత్నసిద్ధాని భూషణాని విశేషతః || ౩౮ ||

వాసాంసి చ విచిత్రాణి సూక్ష్మాణి చ నవాని చ |
దర్శనీయాని దేయాని గానవాద్యాదిభిః సహ || ౩౯ ||

జపశ్చ మూలమస్త్రస్య లక్షః పరమసఙ్ఖ్యయా |
ఏకావరా త్ర్యుత్తరా చ పూజా ఫలవశాదిహ || ౪౦ ||

దశసఙ్ఖ్యవరో హోమః ప్రతిద్రవ్యం శతోత్తరః |
ఘోరరూపశ్శివశ్చిన్తో మారణోచ్ఛాటనాదిషు || ౪౧ ||

శివలిజ్ఞే శివాగ్నో చ హ్యన్యాసు ప్రతిమాసు చ ।
 చిన్మ్యః సౌమ్యతనుః శమ్భుః కార్యే శాన్తికపౌష్టికే ॥ ౪౨ ॥
 ఆయసౌ స్తుక్కువౌ కార్యే మారణాదిసు కర్మసు ।
 తదన్యత్ర తు సౌవర్ణే శాన్తికాద్యేషు కృత్స్నశః ॥ ౪౩ ॥
 దూర్వయా ఘృతగోక్షీరమిశ్రయా మధునా తథా ।
 చరుణా సఘృతేవైవ కేవలం పయసాపి వా ॥ ౪౪ ॥
 జహుయాన్మృత్యువిజయే తిలై రోగోపశాన్తయే ।
 ఘృతేన పయసా చైవ కమలైర్వాశ కేవలైః ॥ ౪౫ ॥
 సమృద్ధికామో జహుయాన్మహాదారిద్ర్యశాన్తయే ।
 జాతీప్షేణ వశ్యాద్ధీ జహుయాత్సఘృతేన తు ॥ ౪౬ ॥
 ఘృతేన కరవీరైశ్చ కుర్యాదాకర్షణం ద్విజః ।
 తైలేనోచ్ఛాటనం కుర్యాత్సంభ్రమనం మధునా పునః ॥ ౪౭ ॥
 స్తమ్భనం సర్షపేణాపి లశునేన తు పాతనమ్ ।
 తాడనం రుధిరేణ స్యాత్థరస్యోష్ఠ్యస్య చోభయోః ॥ ౪౮ ॥
 మారణోచ్ఛాటనే కుర్యాద్రోహిబీజైస్తిలాన్వితైః ।
 విద్వేషణం చ తైలేన కుర్యాల్లాఙ్గలకస్య తు ॥ ౪౯ ॥
 బద్ధనం రోహిబీజేన సేనాస్తమ్భనమేవ చ ।
 రక్తసర్షపసమ్మిశ్రైర్హౌమద్రవ్యైరశేషతః ॥ ౫౦ ॥
 హస్తయన్తోద్భవైస్త్వైర్జుహుయాదాభిచారికే ।
 కటుకీతుషసంయుక్తైః కార్పాసాస్థిభిరేవ చ ॥ ౫౧ ॥
 సర్షపైస్త్వైర్జుహుయాదాభిచారికే ।
 జ్వరోపశాన్తిదం క్షీరం సౌభాగ్యఫలదం తథా ॥ ౫౨ ॥
 సర్వసిద్ధికరో హోమః క్షౌద్రాజ్యదధిభిర్మతైః ।
 క్షీరేణ తన్దలైశ్చైవ చరుణా కేవలేన వా ॥ ౫౩ ॥
 శాన్తికం పౌష్టికం వాపి సప్తభిః సమిదాదిభిః ।
 ద్రవ్యైర్విశేషతో హోమే వశ్యమాకర్షణం తథా ॥ ౫౪ ॥
 వశ్యమాకర్షణం చైవ శ్రీపదం చ విశేషతః ।

బిల్వపత్రైస్తు హవనం శత్రోర్విజయదం తథా ॥ ౫౫॥

సమిధః శాన్తికార్యేషు పాలాశఖదిరాదికాః ।

కరవీరార్కజాః క్రౌర్యే కణ్ణకిన్యశ్చ విగ్రహే ॥ ౫౬॥

ప్రశాన్తః శాన్తికం కుర్యాత్పాష్టికం చ విశేషతః ।

నిర్భుణః క్రుద్ధచిత్తస్తు ప్రకుర్యాదాభిచారికమ్ ॥ ౫౭॥

అతీవ దురవస్థాయాం ప్రతీకారాన్తరం న చేత్ ।

ఆతతాయినముద్దిశ్య ప్రకుర్యాదాభిచారికమ్ ॥ ౫౮॥

స్వరాష్ట్రపతిముద్దిశ్య న కుర్యాదాభిచారికమ్ ।

యద్యాస్తికః సుధర్మిష్టో మాన్యో వా యోఽపి కోఽపి వా ॥ ౫౯॥

తముద్దిశ్యాపి నో కుర్యాదాతతాయినమప్యత ।

మనసా కర్మణా వాచా యోఽపి కోఽపి శివాశ్రితః ॥ ౬౦॥

స్వరాష్ట్రపతిముద్దిశ్య శివా శ్రితమథాపి వా ।

కృత్వాభిచారికం కర్మ సద్యో వినిపతేన్నరః ॥ ౬౧॥

స్వరాష్ట్రపాలకం తస్మాచ్ఛివభక్తం చ కఞ్చన ।

న హింస్యాదభిచారాద్వైర్యదీచ్ఛేత్సుఖమాత్మనః ॥ ౬౨॥

అన్యం కమపి చోద్దిశ్య కృత్వా వై మారణాదికమ్ ।

పశ్చాత్తాపేన సంయుక్తః ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ ॥ ౬౩॥

బాణలిఙ్గేఽపి వా కుర్యాన్నిర్ధనో ధనవానపి ।

స్వయంఘ్నాతేఽథ వా లిఙ్గే ఆర్షకే వైదికేఽపి వా ॥ ౬౪॥

అభావే హేమరత్నానామశక్తౌ చ తదర్జనే ।

మనసైవాచరేదేతద్ ద్రవ్యైర్వా ప్రతిరూషక్తైః ॥ ౬౫॥

క్వచిదంశే తు యః శక్తస్త్వశక్తః క్వచిదంశకే ।

సోఽపి శక్త్యనుసారేణ కుర్వంశ్చేత్ఫలమృచ్ఛతి ॥ ౬౬॥

కర్మణ్యనుష్ఠితేఽప్యస్మిన్ఫలం యత్ర న దృశ్యతే ।

ద్విస్త్రీర్వాపర్తయేత్తత్ర సర్వథా దృశ్యతే ఫలమ్ ॥ ౬౭॥

పూజోపయుక్తం యద్ ద్రవ్యం హేమరత్నాద్యనుత్తమమ్ ।

తత్సర్వం గురవే దద్యాద్ దక్షిణాం చ తతః పృథక్ ॥ ౬౮॥

స చేన్నేచ్ఛతి తత్సర్వం శివాయ వినివేదయేత్ |
 అథవా శివభక్తేభ్యో నాన్యేభ్యస్తు ప్రదీయతే || ౬౯ ||
 యః స్వయం సాధయేచ్ఛక్యై గుర్వాదినిరపేక్షయా |
 సోఽప్యేవమాచరేదత్ర న గృహ్ణీయాత్స్వయం పునః || ౭౦ ||
 స్వయం గృహ్ణోతి యో లోభాత్పూజాఙ్గద్రవ్యముత్తమమ్ |
 కాఙ్క్షితం న లభేన్మూఢో నాత్ర కార్యా విచారణా || ౭౧ ||
 అర్చితం యత్తు తల్లిఙ్గం గృహ్ణీయాద్వా న వా స్వయమ్ |
 గృహ్ణీయాద్యది తన్నిత్యం స్వయం వాన్యోఽపి వార్చయేత్ || ౭౨ ||
 యథోక్తమేవ కర్తౌతదాచరేద్యోఽనపాయతః |
 ఫలం వ్యభిచరేన్నైవమిత్యతః కిం ప్రరోచకమ్ || ౭౩ ||
 తథాప్యద్దేశతో వక్ష్యే కర్మణః సిద్ధిముత్తమామ్ |
 అపి శత్రుభిరాక్రాన్తో వ్యాధిభిర్వాప్యనేకశః || ౭౪ ||
 మృత్యోరాస్యగతశ్చాపి ముచ్యతే నిరపాయతః |
 పూజాయతేఽతికృపణో రిక్తో వైశ్రవణాయతే || ౭౫ ||
 కామాయతే విరూపోఽపి వృద్ధోఽపి తరుణాయతే |
 శత్రుర్మిత్రాయతే సద్యో విరోధీ కిఙ్కరాయతే || ౭౬ ||
 విషాయతే యదమృతం విషమప్యమృతాయతే |
 స్థలాయతే సముద్రోఽపి స్థలమప్యర్ణవాయతే || ౭౭ ||
 మహీధరాయతే శ్వభ్రం స చ శ్వభ్రాయతే గిరిః |
 పద్మాకరాయతే వహ్నిః సరో వైశ్వానరాయతే || ౭౮ ||
 వనాయతే యదుద్యానం తదుద్యానాయతే వనమ్ |
 సింహాయతే మృగః క్షుద్రః సింహః క్రీడామృగాయతే || ౭౯ ||
 స్త్రియోఽభిసారికాయస్తే లక్ష్మీః సుచరితాయతే |
 స్వైరప్రప్యాయతే వాణీ కీర్తిస్తు గణికాయతే || ౮౦ ||
 స్వైరాచారాయతే మేధా వజ్రసూచీయతే మనః |
 మహావాతాయతే శక్తిర్బలం మత్తగజాయతే || ౮౧ ||
 స్తమాభాయతే సముద్యోగైః శత్రుపక్షే స్థితా క్రియా |

శత్రుపక్షాయతేఽరీణాం సర్వ ఏవ సుహృజ్జనః ॥ ౮౨॥

శత్రవః కుణపాయస్తే జీవంతోఽపి సబాన్ధవాః ।

ఆపన్నోఽపి గతారిష్టః స్వయం ఖల్వమృతాయతే ॥ ౮౩॥

రసాయనాయతే నిత్యమపథ్యమపి సేవితమ్ ।

అనిశం క్రియమాణాపి రతిస్త్వభినవాయతే ॥ ౮౪॥

అనాగతాదికం సర్వం కరస్థామలకాయతే ।

యాదృచ్ఛికఫలాయస్తే సిద్ధయోఽప్యణిమాదయః ॥ ౮౫॥

బహునాత్ర కిముక్తేన సర్వకామార్థసిద్ధిషు ।

అస్మిన్కర్మణి నిర్వృత్తే త్వనవాప్యం న విద్యతే ॥ ౮౬॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే ఐహికసిద్ధికర్మవర్ణనం

నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౩౨॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౩౩. త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః । ఆముష్మికకర్మవిధివర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి కేవలాముష్మికం విధిమ్ ।

నైతేన సదృశం కింఞ్చత్కర్మాస్తి భువనత్రయే ॥ ౧॥

పుణ్యాతిశయసంయుక్తః సర్వైర్దేవైరనుష్ఠితః ।

బ్రహ్మణా విష్ణునా చైవ రుద్రేణ చ విశేషతః ॥ ౨॥

ఇన్ద్రాదిలోకపారైశ్చ సూర్యాద్యైర్నవభిర్గ్రహైః ।

విశ్వామిత్రవసిష్ఠాద్యైర్బ్రహ్మవిద్భిర్మహర్షిభిః ॥ ౩॥

శ్వేతాగస్త్యదధీచాద్యైరస్మాభిశ్చ శివాశ్చైః ।

నస్తీశ్వరమహాకాలభృగ్గోతాద్యైర్గణేశ్వరైః ॥ ౪॥

పాతాలవాసిభిర్దైత్యైః శేషాద్యైశ్చ మహోరగైః ।

సిద్ధైర్మక్షైశ్చ గన్ధర్వై రక్షోభూతపిశాచకైః ॥ ౫॥

స్వం స్వం పదమనుప్రాప్తం సర్వైరయమనుష్ఠితః ।

అనేన విధినా సర్వే దేవా దేవత్యమాగతాః ॥ ౬ ॥

బ్రహ్మో బ్రహ్మత్వమాపన్నో విష్ణుర్విష్ణుత్వమాగతః ।
రుద్రో రుద్రత్వమాపన్న ఇన్ద్రశ్చేన్ద్రత్వమాగతః ॥ ౭ ॥

గణేశశ్చ గణేశత్వమనేన విధినా గతః ।
సితచన్దనతోయేన లింగం స్నాప్య శివం శివామ్ ।
శ్వేతైర్వికసితైః పద్మైః సమ్నూజ్య ప్రణిపత్య చ ॥ ౮ ॥

తత్ర పద్మాసనం రమ్యం కృత్వా లక్షణసంయుతమ్ ।
విభవే సతి హేమాద్యై రత్నాద్యైర్వా స్వశక్తితః ॥ ౯ ॥

మధ్యే కేసరజాలాస్య స్థాప్య లింగం కనీయసమ్ ।
అఙ్గష్ఠప్రతిమం రమ్యం సర్వగన్ధమయం శుభమ్ ॥ ౧౦ ॥

దక్షిణే స్థాపయిత్వా తు బిల్వపత్రైః సమర్చయేత్ ।
అగురుం దక్షిణే పార్శ్వే పశ్చిమే తు మనఃశిలామ్ ॥ ౧౧ ॥

ఉత్తరే చన్దనం దద్యాద్ధరితాలం తు పూర్వతః ।
సుగన్ధైః కుసుమై రమ్యైర్విచిత్రైశ్చాపి పూజయేత్ ॥ ౧౨ ॥

ధూపం కృష్ణాగురుం దద్యాత్సర్వతశ్చ సగుగ్గులమ్ ।
వాసాంసి చాతినూజ్మాణి వికాశాని నివేదయేత్ ॥ ౧౩ ॥

పాయసం ఘృతసమ్మిశ్రం ఘృతదీపాంశ్చ దాపయేత్ ।
సర్వం నివేద్య మన్త్రేణ తతో గచ్ఛేత్పుదక్షిణామ్ ॥ ౧౪ ॥

ప్రణమ్య భక్త్యా దేవేశం స్తుత్వా చాన్తే క్షమాపయేత్ ।
సర్వోపహారసమ్మిశ్రం తతో లింగం నివేదయేత్ ॥ ౧౫ ॥

శివాయ శివమన్త్రేణ దక్షిణామూర్తిమాశ్రితః ।
ఏవం యోఽర్చయేత్ నీత్యం పఞ్చాగన్ధమయం శుభమ్ ॥ ౧౬ ॥

సర్వపాపవినిర్ముక్తః శివలోకే మహీయతే ।
ఏతద్ వ్రతోత్తమం గుహ్యం శివలింగమహావ్రతమ్ ॥ ౧౭ ॥

భక్తస్య తే సమాఖ్యాతం న దేయం యస్య కస్యచిత్ ।
దేయం చ శివభక్తేభ్యః శివేన కథితం పురా ॥ ౧౮ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే ఆముష్మికకర్మవిధివర్ణనం
నామ త్రయస్త్రోశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౩౩॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౩౪. చతుస్త్రోశోఽధ్యాయః । హరివిధిమోహవర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।

నిత్యనైమిత్తికాత్కామ్యాద్యా సిద్ధిరిహ కీర్తితా ।

సా సర్వా లభ్యేత సదోఽ లిజ్జబేరప్రతిష్ఠయా ॥ ౧॥

సర్వో లిజ్జమయో లోకః సర్వం లిజ్జే ప్రతిష్ఠితమ్ ।

తస్మాత్ప్రతిష్ఠితే లిజ్జే భవేత్సర్వం పతిష్ఠితమ్ ॥ ౨॥

బ్రహ్మణా విష్ణునా వాపి రుద్రేణాన్యేన కేన వా ।

లిజ్జప్రతిష్ఠాముత్సృజ్య క్రియతే స్వపదస్థితిః ॥ ౩॥

కిమన్యదిహ వక్తవ్యం ప్రతిష్ఠాం ప్రతి కారణమ్ ।

పర్తిష్ఠితం శివేనాపి లిజ్జం వైశ్వేశ్వరం యతః ॥ ౪॥

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన పరత్రేహ చ శర్మణే ।

స్థాపయేత్పరమేశస్య లిజ్జం బేరమథాపి వా ॥ ౫॥

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।

కిమిదం లిజ్జమాఖ్యాతం కథం లిజ్జీ మహేశ్వరః ।

కథం చ లిజ్జభావోఽస్య కస్మాదస్మిఞ్చోవోఽర్చ్యతే ॥ ౬॥

ఉపమన్యురువాచ ।

అవ్యక్తం లిజ్జమాఖ్యాతం త్రిగుణప్రభవాప్యయమ్ ।

అనాద్యనంతం విశ్వస్య యదుపాదానకారణమ్ ॥ ౭॥

తదేవ మూలప్రకృతిర్మాయా చ గగనాత్మికా ।

తత ఏవ సముత్పన్నం జగదేతచ్ఛరాచరమ్ ॥ ౮॥

అశుద్ధం వైవ శుద్ధం యచ్ఛుద్ధాశుద్ధం చ తత్త్రిధా ।

తతః శివో మహేశశ్చ రుద్రో విష్ణుః పితామహః ॥ ౯॥

భూతాని చేన్ద్రియైర్జాతా లీయన్తేఽత్ర శివాజ్ఞయా ।
 ఆత ఏవ శివో లిఙ్గో లిఙ్గమాజ్ఞాపయేద్యతః ॥ ౧౦ ॥
 యతో న తదనాజ్ఞాతం కార్యాయ ప్రభవేత్స్వతః ।
 తతో జాతస్య విశ్వస్య తత్రైవ విలయో యతః ॥ ౧౧ ॥
 అనేన లిఙ్గతా తస్య భవేన్నాన్యేన కేనచిత్ ।
 లిఙ్గం చ శివయోర్దేహస్తాభ్యాం యస్మాదధిష్ఠితమ్ ॥ ౧౨ ॥
 ఆతస్తత్ర శివః సామ్భో నిత్యమేవ సమర్చయేత్ ।
 లిఙ్గవేదీ మహాదేవీ లిఙ్గం సాక్షాన్మహేశ్వరః ॥ ౧౩ ॥
 తయోః సమ్భూజనాదేవ స చ సా చ సమర్చితౌ ।
 న తయోర్లిఙ్గదేహత్వం విద్యతే పరమార్థతః ॥ ౧౪ ॥
 యతస్త్యేతౌ విశుద్ధౌ తౌ దేహస్తదుపచారతః ।
 తదేవ పరమా శక్తిః శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౧౫ ॥
 శక్తిరాజ్ఞాం యదాదత్యే ప్రసూతే తచ్చరాచరమ్ ।
 న తస్య మహిమా శక్యో వక్తుం వర్షశతైరపి ॥ ౧౬ ॥
 యేనాదౌ మోహితౌ స్యాతాం బ్రహ్మనారాయణావపి ।
 పురా త్రిభువనస్యాస్య ప్రలయే సముపస్థితే ॥ ౧౭ ॥
 వారిశయాగతో విష్ణుః సుషాపానాకులః సుఖమ్ ।
 యదృచ్ఛయా గతస్తత్ర బ్రహ్మ లోకపితామహః ॥ ౧౮ ॥
 దదర్శ పుణ్డరీకాక్షం స్వపస్తం తమనాకులమ్ ।
 మాయయా మోహితః శమ్భోర్విష్ణుమాహ పితామహః ॥ ౧౯ ॥
 కస్త్యం వదేత్యమర్షేణ ప్రహృతోఽత్థాప్య మాధవమ్ ।
 స తు హస్తప్రహారేణ తీవ్రేణాభిహతః క్షణాత్ ॥ ౨౦ ॥
 ప్రబుద్ధోత్థాయ శయనాద్దదర్శ పరమేష్ఠినమ్ ।
 తమాహ చాన్తః సఙ్కృద్ధః స్వయమక్రుద్ధవద్ధరిః ॥ ౨౧ ॥
 కుతస్త్యమాగతో వత్స కస్మాత్త్వం వ్యాకులో వద ।
 ఇతి విష్ణువచః శ్రుత్వా ప్రభుత్వగుణసూచకమ్ ॥ ౨౨ ॥
 రజసా బద్ధవైరస్తం బ్రహ్మ పునరభాషత ।

వత్సేతి మాం కుతో బ్రూషే గురుః శిష్యమివాత్మనః ॥ ౨౩॥
 మాం న జానాసి కిం నాథం ప్రపఞ్చో యస్య మే కృతిః ।
 త్రిధాత్మానం విభజ్యేదం సృష్ట్యాథ పరిపాల్యతే ॥ ౨౪॥
 సంహరామి నమే కశ్చిత్సృష్టా జగతి విద్యతే ।
 ఇత్యుక్తే సతి సోఽప్యాహ బ్రహ్మణం విష్ణురవ్యయః ॥ ౨౫॥
 అహమేవాదికర్తాస్య హర్తా చ పరిపాలకః ।
 భవానపి మమైవాఙ్గాదవతీర్ణః పురావ్యయాత్ ॥ ౨౬॥
 మన్నియోగాత్త్వమాత్మానం త్రిధా కృత్వా జగత్త్రయమ్ ।
 సృజన్యవసి చాన్తే తత్పునః ప్రతిసృజన్యపి ॥ ౨౭॥
 విస్మృతోఽసి జగన్నాథం నారాయణమనామయమ్ ।
 తవాపి జనకం సాక్షాన్మామేవమవన్యసే ॥ ౨౮॥
 తవాపరాధో నాస్యత్ర భ్రాన్తోఽసి మమ మాయయా ।
 మత్పుసాదాదియం భ్రాన్తిరపైష్యతి తవాచిరాత్ ॥ ౨౯॥
 శృణు సత్యం చతుర్వక్త్ర సర్వదేవేశ్వరో హ్యహమ్ ।
 కర్తా భర్తా చ హర్తా చ న మయాస్తి సమో విభుః ॥ ౩౦॥
 ఏవమేవ వివాదోఽభూద్ బ్రహ్మవిష్ణోః పరస్పరమ్ ।
 అభవచ్చ మహాయుద్ధం ఖైరవం రోమహర్షణమ్ ॥ ౩౧॥
 ముష్టిభిర్నిఘ్నతోస్తీవ్రం రజసా బద్ధవైరయోః ।
 తయోర్ధర్షాపహారాయ ప్రబోధాయ చ దేవయోః ॥ ౩౨॥
 మధ్యే సమావిరభవల్లిజమైశ్వరమద్భుతమ్ ।
 జ్ఞానాలమాలాసహస్రాధ్యమప్రమేయమనౌపమమ్ ॥ ౩౩॥
 క్షయవృద్ధివినిర్ముక్తమాదిమధ్యాన్తవరీతమ్ ।
 తస్య జ్ఞానాలాసహస్రేణ బ్రహ్మవిష్ణూ విమోహితౌ ॥ ౩౪॥
 విసృజ్య యుద్ధం కిం త్వేతదిత్యచిన్తయతాం తదా ।
 న తయోస్తస్య యాథాత్మ్యం ప్రబుద్ధమభవద్యదా ॥ ౩౫॥
 తదా సముద్యతౌ స్యాతాం తస్యాద్యన్తం పరీక్షితుమ్ ॥ ౩౬॥
 తత్ర హంసాకృతిర్బ్రహ్మో విశ్వతః పక్షసంయుతః ।

మనోఽనిలజవో భూత్వా గతస్తూర్ధ్వం ప్రయత్నతః ॥ ౩౭॥

నారాయణోఽపి విశ్వాత్మా నీలాజ్ఞానచయోపమమ్ ।
వారాహమమితం రూపమాస్థాయ గతవానధః ॥ ౩౮॥

ఏవం వర్షసహస్రం తు త్వరన్ విష్ణురథోగతః ।
నాపశ్యదల్పమప్యస్య మూలం లిఙ్గస్య సూకరః ॥ ౩౯॥

తావత్కాలం గతశ్చోర్ధ్వం తస్యాన్తం జ్ఞాతుమిచ్ఛయా ।
శ్రాన్తోఽత్యన్తమదృష్ట్యాన్తం పాపతాధః పితామహః ॥ ౪౦॥

తథైవ భగవాన్ విష్ణుః శ్రాన్తః సంవిగ్నలోచనః ।
క్షేణేన మహతా తూర్ణమధస్తాదుత్థితోఽభవత్ ॥ ౪౧॥

సమాగతావధాన్యోస్యం విస్మయస్మేరపీక్షణౌ ।
మాయయా మోహితౌ శమోభాః కృత్యాకృత్యం న జగ్మతుః ॥ ౪౨॥

పుష్టతః పార్శ్వతస్తస్య చాగ్రతశ్చ స్థితావుభౌ ।
ప్రణీపత్య కిమాత్మేదమిత్యచిన్తయతాం తదా ॥ ౪౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే హరివిధిమోహవర్ణనం
నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౩౪॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౩౫. పంచుత్రింశోఽధ్యాయః । హరివిధిమోహనివారణమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।

అథావిరభవత్తత్ర సనాదం శబ్దలక్షణమ్ ।

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ బ్రహ్మణః ప్రతిపాదకమ్ ॥ ౧॥

తదప్యవిదితం తావద్ బ్రహ్మణా విష్ణునా తథా ।

రజసా తమసా చిత్తం తయోర్యస్మాత్తిరస్కృతమ్ ॥ ౨॥

తదా విభక్తమభవచ్ఛతురైకం తదక్షరమ్ ।

అ ఉ మేతి త్రిమాత్రాభిః పరస్తాచ్చార్ధమాత్రయా ॥ ౩॥

తత్రాకారః శ్రితో భాగే జ్వలల్లిఙ్గస్య దక్షిణే ।

ఉకారశోఽత్తరే తద్వన్మకారస్తస్య మధ్యతః || ౪ ||
 అర్ధమాత్రాత్మకో నాదః శ్రూయతే లిఙ్గమూర్ధని |
 విభక్తేఽపి తదా తస్మిన్ ప్రణవే పరమాక్షరే || ౫ ||
 విభావార్థం చ తౌ దేవౌ న కిఞ్చిదవజగ్మతుః |
 వేదాత్మనా తదావ్యక్తః ప్రణవో వికృతిం గతః || ౬ ||
 తత్రాకారో ఋగభవదుకారో యజురవ్యయః |
 మకారః సామ సజ్ఞాతో నాదస్తాస్థరవణీ శ్రుతిః || ౭ ||
 ఋగయం స్థాపయామాస సమాసాత్స్వర్థమాత్మనః |
 రజోగుణేషు బ్రహ్మీణం మూర్తిష్వాద్యం క్రియాస్వపి || ౮ ||
 సృష్టిం లోకేషు పృథివీం తత్త్యేష్వాత్మానమవ్యయమ్ |
 కలాధ్వని నివృత్తిం చ సద్యం బ్రహ్మను పఞ్చను || ౯ ||
 లిఙ్గభాగేష్వధోభాగం బీజాఖ్యం కారణత్రయే |
 చతుఃషష్టిగుణైశ్వర్యం బౌద్ధం యదణిమాదిషు || ౧౦ ||
 తదిత్థమర్థైర్దశభిర్వాస్యైః విశ్వమృచా జగత్ |
 అథోపస్థాపయామాస స్వార్థం దశవిధం యజుః || ౧౧ ||
 సత్త్వం గుణేషు విష్ణుం చ మూర్తిష్వాద్యం క్రియాస్వపి |
 స్థితిం లోకేష్వన్తరిక్షం విద్యాం తత్త్యేషు చ త్రిషు || ౧౨ ||
 కలాధ్వను ప్రతిష్ఠాం చ వామం బ్రహ్మను పఞ్చను |
 మధ్యం తు లిఙ్గభాగేషు యోనిం చ త్రిషు హేతుషు || ౧౩ ||
 ప్రాకృతం చ యథైశ్వర్యం తస్మాద్విశ్వం యజుర్మయమ్ |
 తతోపస్థాపయామాస సామార్థం దశధాత్మనః || ౧౪ ||
 తమోగుణేష్వధో రుద్రం మూర్తిష్వాద్యం క్రియాసు చ |
 సంహృతిం త్రిషు లోకేషు తత్త్యేషు శివముత్తమమ్ || ౧౫ ||
 విద్యాకలాస్వఘోరం చ తథా బ్రహ్మను పఞ్చను |
 లిఙ్గభాగేషు పీఠోర్ధ్వం బీజినం కారణత్రయే || ౧౬ ||
 పౌరుషం చ తథైశ్వర్యమిత్థం సామ్నా తతం జగత్ |
 అథాధర్వాహ నైర్గుణ్యమర్థం ప్రథమమాత్మనః || ౧౭ ||

తతో మహేశ్వరం సాక్షాత్ మూర్తిష్యపి సదాశివమ్ ।
 క్రియాసు నిష్క్రియస్యాపి శివస్య పరమాత్మనః ॥ ౧౮ ॥
 భూతానుగ్రహణం చైవ ముచ్యన్తే యేన జన్తవః ।
 లోకేష్యపి యతో వాచో నివృత్తా మనసా సహ ॥ ౧౯ ॥
 తదూర్ధ్వమున్మనాలోకాత్ సోమలోకమతౌకికమ్ ।
 సోమః సహోమయా యత్ర నిత్యం నివసతీశ్వరః ॥ ౨౦ ॥
 తదూర్ధ్వమున్మనాలోకాద్యం ప్రాప్తో న నివర్తతే ।
 శాన్తిం చ శాన్త్యతీతాం చ వ్యాపికాం చై కలాస్వపి ॥ ౨౧ ॥
 తత్పూరుషం తథేశానం బ్రహ్మ బ్రహ్మసు పఞ్చను ।
 మూర్ధానమపి లింగస్య నాదభాగేష్యనుత్తమమ్ ॥ ౨౨ ॥
 యత్రావాహ్య సమారాధ్యః కేవలో నిష్కలః శివః ।
 తత్తేష్యపి తదా బిన్దోర్నాదాత్ శక్తేస్తతః పరాత్ ॥ ౨౩ ॥
 తత్త్వాదపి పరం తత్త్వమతత్త్వం పరమార్థతః ।
 కారణేషు త్రయాతీతాన్ మాయావిక్షోభకారణాత్ ॥ ౨౪ ॥
 అనంతాత్ శుద్ధవిద్యాయాః పరస్తాచ్చ మహేశ్వరాత్ ।
 సర్వవిద్యేశ్వరాధీశాన్న పరాచ్చ సదాశివాత్ ॥ ౨౫ ॥
 సర్వమస్త్రతనోర్ధేవాత్ శక్తిత్రయసమన్వితాత్ ।
 పఞ్చవక్త్రాద్దశభుజాత్ సాక్షాత్ సకలనిష్కలాత్ ॥ ౨౬ ॥
 తస్మాదపి పరాద్భిన్దోరధేదోశ్చ తతః పరాత్ ।
 తతః పరాన్నిశాధీశాన్నాదాఖ్యాచ్చ తతః పరాత్ ॥ ౨౭ ॥
 తతః పరాత్ సుషుమ్నేశాద్ బ్రహ్మారణ్యేశ్వరాదపి ।
 తతః పరస్మాత్ శక్తేశ్చ పరస్తాత్ శివతత్త్వతః ॥ ౨౮ ॥
 పరమం కారణం సాక్షాత్స్వయం నిష్కారణం శివమ్ ।
 కారణానాం చ ధాతారం ధ్యాతారాం ధ్యేయమవ్యయమ్ ॥ ౨౯ ॥
 పరమాకాశమధ్యస్థం పరమాత్మోపరి స్థితమ్ ।
 సర్వైశ్వర్యేణ సమ్పన్నం సర్వైశ్వరమసీశ్వరమ్ ॥ ౩౦ ॥
 ఐశ్వర్యాచ్ఛాపి మాయేయాదశుద్ధాన్ మానుషాదికాత్ ।

అపరాచ్ఛ పరాత్త్యాజ్యాదవిశుద్ధాధ్వగోచరాత్ || 3౧||
 తత్పరాత్ శుద్ధవిద్యాద్యాదున్మనాన్తాత్పరాత్పరాత్ |
 పరమం పరమైశ్వర్యమున్మనాద్యమనాది చ || 3౨||
 అపారమపరాధీనం నిరస్తాతిశయం స్థిరమ్ |
 ఇత్థమర్థైశ్చవిధైరియమాధర్వణీ శ్రుతిః || 33||
 యస్మాద్ గరీయసీ తస్మాద్విశ్వం వ్యాప్తమథర్వణా |
 ఋగ్వేదః పునరాహేదం జాగ్రద్రూపం మయోచ్యతే || 3౪||
 యేనాహమాత్మతత్త్వస్య నిత్యమస్మ్యభిధాయకః |
 యజుర్వేదోఽవదత్తద్వత్స్వప్నావస్థా మయోచ్యతే || 3౫||
 భోగ్యాత్మనా పరిణతా విద్యా వేద్యా యతో మయి |
 సామ చాహ సుషుప్త్యాఖ్యమేవం సర్వం మయోచ్యతే || 3౬||
 మమార్థేన శివేనేదం తామసేనాభిధీయతే |
 అథర్వాహ తురీయాఖ్యం తురీయాతీతమేవ చ || 3౭||
 మయాభిధీయతే తస్మాద్ధ్వాతీతపదోఽస్మ్యహమ్ |
 అధ్వాత్మకం తు త్రితయం శివవిద్యాత్మసంజ్ఞితమ్ || 3౮||
 తత్త్రైగుణ్యం త్రయీసాధ్యం సంశోధ్యం చ పదైషిణా |
 అధ్వాతీతం తురీయాఖ్యం నిర్వాణం పరమం పదమ్ || 3౯||
 తదతీతం చ వైర్గుణ్యాదధ్వనోస్య విశోధకమ్ |
 ద్వయోః ప్రమాపకో నాదో నాదాన్తచ్ఛ మదాత్మకః || ౪౦||
 తస్మాత్ మమార్థస్వాతన్త్ర్యాత్ ప్రధానః పరమేశ్వరః |
 యదస్తి వస్తు తత్సర్వం గుణప్రాధాన్యయోగతః || ౪౧||
 సమస్తం వ్యస్తమపి చ ప్రణవార్థం ప్రచక్షతే |
 సర్వార్థవాచకం తస్మాదేకం బ్రహ్మైతదక్షరమ్ || ౪౨||
 తేనోమితి జగత్కృత్స్నం కురుతే ప్రథమం శివః |
 శివో హి ప్రణవో హ్యేష ప్రణవో హి శివః స్మృతః || ౪3||
 వాచ్యవాచకయోర్భేదో నాత్యన్తం విద్యతే యతః |
 చిన్తయా రహితో రుద్రో వాచో యన్మనసా సహ || ౪౪||

అప్రాప్య తన్నివర్తన్తే వాచ్యస్త్యైకాక్షరేణ సః ।
 ఏకాక్షరాదకారాఖ్యాదాత్మా బ్రహ్మభిధీయతే ॥ ౪౫॥
 ఏకాక్షరాదుకారాఖ్యాద్ విద్యా విష్ణురుదీర్యతే ।
 ఏకాక్షరాన్మకారాఖ్యాత్ శివో రుద్ర ఉదాహృతః ॥ ౪౬॥
 దక్షిణాక్షాన్ మహేశస్య జాతో బ్రహ్మీత్యసంజ్ఞకః ।
 వామాక్షాదభవద్విష్ణుస్తతో విద్యేతి సంజ్ఞతః ॥ ౪౭॥
 హృదయాన్నీలరుద్రోఽభూచ్చివస్య శివసంజ్ఞకః ।
 సృష్టేః ప్రవర్తకో బ్రహ్మ స్థితేర్విష్ణుర్విమోహకః ॥ ౪౮॥
 సంహారస్య తథా రుద్రస్తయోర్నిత్యం నియామకః ॥ ౪౯॥
 తస్మాత్త్రయస్తే కథ్యన్తే జగతః కారణాని చ ।
 కారణత్రయహేతుశ్చ శివః పరమకారణమ్ ॥ ౫౦॥
 అర్థమేతమవిజ్ఞాయ రజసా బద్ధవైరయోః ।
 యువయోః ప్రతిబోధాయ మధ్యే లిజముపస్థితమ్ ॥ ౫౧॥
 ఏవమోమితి మాం ప్రాహుర్యదిహోక్తమథర్వణా ।
 ఋచో యజాంషి సామాని శాఖాశ్చాన్యాః సహస్రశః ॥ ౫౨॥
 వేదేష్యేవం స్వయం వక్తైర్వ్యక్తమిత్యం వదత్సవి ।
 స్వప్నానుభూతమివ తత్తాభ్యాం నాధ్యవసీయతే ॥ ౫౩॥
 తయోస్తత్ర ప్రబోధాయ తమోపనయనాయ చ ।
 లిక్లేఽపి ముద్రితం సర్వం యథా వేదైరుదాహృతమ్ ॥ ౫౪॥
 తద్ దృష్ట్వా ముద్రితం లిక్లే ప్రసాదాల్లిజినస్తదా ।
 ప్రశాన్తమనసా దేవో ప్రబుద్ధో సమ్భూభూవతుః ॥ ౫౫॥
 ఉత్పత్తిం విలయం చైవ యథాత్మ్యం చ షడధ్వనామ్ ।
 తతః పరతరం ధామ ధామవన్తం చ పూరుషమ్ ॥ ౫౬॥
 నిరుత్తరతరం బ్రహ్మ నిష్కలం శివమీశ్వరమ్ ।
 పశుపాశమయస్యాస్య ప్రపంచస్య సదా పతిమ్ ॥ ౫౭॥
 అకుతోభయమత్యన్తమవృద్ధిక్షయమవ్యయమ్ ।
 వాహ్యమాభ్యన్తరం వ్యాప్తం బాహ్యభ్యన్తరవర్జితమ్ ॥ ౫౮॥

నిరస్తాతిశయం శశ్వద్విశ్వలోకవిలక్షణమ్ ।
 అలక్షణమనిర్దేశ్యమవాఙ్మనసగోచరమ్ ॥ ౫౯ ॥
 ప్రకాశైకరసం శాస్త్రం ప్రసన్నం సతతోదితమ్ ।
 సర్వకల్యాణనిలయం శక్త్యా తాదృశయాన్వితమ్ ॥ ౬౦ ॥
 జ్ఞాత్వా దేవం విరూపాక్షం బ్రహ్మనారాయణౌ తదా ।
 రచయిత్వాజ్ఞానిం మూర్ఖిణీ భీతో తౌ వాచమూచతుః ॥ ౬౧ ॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 అజ్ఞో వాహమభిజ్ఞో వా త్వయాదౌ దేవ నిర్మితః ।
 ఈదృశీం బ్రాన్తిమాపన్న ఇతి కోఽత్రాపరాధ్యతి ॥ ౬౨ ॥
 ఆస్తాం మమేదమజ్ఞానం త్వయి సన్నిహతే ప్రభో ।
 నిర్భయః కోఽభిభాషేత కృత్యం స్వస్య పరస్య వా ॥ ౬౩ ॥
 ఆవయోర్దేవదేవస్య వివాదోఽపి హి శోభనః ।
 పాదప్రణామఫలదో నాథస్య భవతో యతః ॥ ౬౪ ॥
 విష్ణురువాచ ।
 స్తోతుం దేవ న వాగస్తి మహిమ్నుః సదృశీ తవ ।
 ప్రభోరగ్రే విధేయానాం తూష్టిమ్భావో వ్యతిక్రమః ॥ ౬౫ ॥
 కిమత్ర సజ్జటేత్కృత్యమిత్యేవావసరోచితమ్ ।
 అజానన్నపి యత్కించ్చిత్ ప్రలప్య త్వాం నతోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౬౬ ॥
 కారణత్వం త్వయా దత్తం విస్మృతం తవ మాయయా ।
 మోహితోఽహఙ్కృతశ్చాపి పునరేవాస్మి శాసితః ॥ ౬౭ ॥
 విజ్ఞాపితైః కిం బహుభిర్భీతోఽస్మి భృశమీశ్వర ।
 యతోఽహమపరిచ్ఛేద్యం త్వాం పరిచ్ఛేత్తుముద్యతః ॥ ౬౮ ॥
 త్వాముశన్తి మహాదేవం భీతానామార్తినాశనమ్ ।
 అతో వ్యతిక్రమం మేఽద్య క్షన్తుమర్హసి శఙ్కర ॥ ౬౯ ॥
 ఇతి విజ్ఞాపితస్తాభ్యామీశ్వరాభ్యాం మహేశ్వరః ।
 ప్రీతోఽనుగృహ్య తౌ దేవౌ స్మితపూర్వమభాషత ॥ ౭౦ ॥
 ఈశ్వర ఉవాచ ।
 వత్స వత్స విధే విష్ణో మాయయా మమ మోహితౌ ।

యువాం ప్రభుత్వేఽహజ్కృత్య బుద్ధవైరో పరస్పరమ్ ॥ ౭౧॥

వివాదం యుద్ధపర్యంతం కృత్వా నోపరతౌ కిల ।

తతశ్చిన్నాన్నా ప్రజాసృష్టిర్జగత్కారణభూతయోః ॥ ౭౨॥

అజ్ఞానమానప్రభవద్వైమత్యాద్యువయోరపి ।

తన్నివర్తయితుం యుష్మద్ధర్పమోహౌ మయైవ తు ॥ ౭౩॥

ఏవం నివారితావద్యలిక్ష్ణావిర్భావలీలయా ।

తస్మాద్భూయో వివాదం చ వ్రీడాం చోత్సృజ్య కృతన్నశః ॥ ౭౪॥

యథాస్వం కర్మ కుర్యాతాం భవంతౌ వీతమత్సరౌ ।

పురా మమాజ్ఞయా సార్థం సమస్తజ్ఞానసంహితాః ॥ ౭౫॥

యువాభ్యాం హి మయా దత్తాః కారణత్వప్రసిద్ధయే ।

మన్త్రరత్నం చ సూత్రాఖ్యం పశ్చాచ్ఛరమయం పరమ్ ॥ ౭౬॥

మయోపదిష్టం సర్వం తద్యువయోరద్య విస్మృతమ్ ।

దదామి చ పునః సర్వం యథాపూర్వం మమాజ్ఞయా ॥ ౭౭॥

యతో వినా యువాం తేన న క్షమా సృష్టిరక్షణే ।

ఏవముక్త్వా మహాదేవో నారాయణపితామహౌ ॥ ౭౮॥

మన్త్రరాజం దదౌ తాభ్యాం జ్ఞానసంహితయా సహ ।

తౌ లభ్యా మహతీం దివ్యామాజ్ఞాం మాహేశ్వరీం పరామ్ ॥ ౭౯॥

మహార్థం మన్త్రరత్నం చ తదైవ సకలాః కలాః ।

దణ్డవత్ప్రణతిం కృత్వా దేవదేవస్య పాదయోః ॥ ౮౦॥

అతిష్ఠతాం వీతభయావానన్దాస్తిమితౌ తదా ।

ఏతస్మిన్నన్తరే చిత్రమిన్ద్రజాలవదైశ్వరమ్ ॥ ౮౧॥

లింగం క్వాపి తిరోభూతం న తాభ్యాముపలభ్యతే ।

తతో విలప్య హాహేతి సద్యఃప్రణయభక్తః ॥ ౮౨॥

కిమద్భుతమిదం వృత్తమితి చోక్త్వా పరస్పరమ్ ।

అచిన్త్యవైభవం శమ్భోర్విచిన్త్య చ గతవ్యథౌ ॥ ౮౩॥

అభ్యుపేత్య పరాం మైత్రీమాలిక్య చ పరస్పరమ్ ।

జగద్వ్యాపారముద్దిశ్య జగ్మురురేవపుజ్గవౌ ॥ ౮౪॥

తతః ప్రభృతి శక్రాద్యాః సర్వ ఏవ సురాసురాః ।
 ఋషయశ్చ నరా నాగా నార్యశ్చాపి విధానతః ।
 లింగప్రతిష్ఠాం కుర్వన్తి లిజ్జే తం పూజయన్తి చ ॥ ౮౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే హరివిధిమోహనివారణం
 నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౩౫॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౩౬. పట్టంశోఽధ్యాయః । ప్రతిష్ఠావిధివర్ణనమ్ ।

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।

భగవన్ శ్రోతుమిచ్ఛామి ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమమ్ ।
 లింగస్యాపి చ బేరస్య శివేన విహితం యథా ॥ ౧॥

ఉపమన్యురువాచ ।

అనాత్మప్రతికూలే తు దివసే శుక్లపక్షకే ।
 శివశాస్త్రోక్తమార్గేణ కుర్యాల్లింగం ప్రమాణవత్ ॥ ౨॥

స్వీకృత్యాథ శుభస్థానం భూపరీక్షాం విధాయ చ ।
 దశోపచారాన్కుర్వీత లక్షణోద్ధారపూర్వకాన్ ॥ ౩॥

తేషాం దశోపచారాణాం పూర్వం పూజ్య వినాయకమ్ ।
 స్థానశుద్ధ్యాదికం కృత్వా లింగం స్నానాలయం నయేత్ ॥ ౪॥

శలకయా కాఞ్చనయా కుంజుమాదిరసాక్తయా ।
 లక్షితం లక్షణం శిల్పశాస్త్రేణ విలిఖేత్తతః ॥ ౫॥

అష్టమృతస్థిలైర్వాథ పఞ్చమృతస్థిలైస్తథా ।
 లింగం పిణ్డికయా సార్థం పఞ్చగవ్యైశ్చ శోధయేత్ ॥ ౬॥

సవేదికం సమభ్యర్చ్య దివ్యాద్యం తు జలాశయమ్ ।
 నీత్వాధివాసయేత్తత్ర లింగం పిణ్డికయా సహ ॥ ౭॥

అధివాసాలయే శుద్ధే సర్వశోభాసమన్వితే ।
 సతోరణే సావరణే దర్శనమాలాసమాప్నోతి ॥ ౮॥

దిగ్గజాష్టకసమ్పన్నే దిక్పాలాష్టఘటాన్వితే ।
 అష్టమఙ్గలకైర్ఘ్నకై కృతదిక్పాలకార్పితే ॥ ౯ ॥
 త్రైజినం దారవం వాపి కృత్వా పద్మాసనాఙ్కీతమ్ ।
 వినయసేన్మధ్యతస్తత్ర విపులం పీఠకాలయమ్ ॥ ౧౦ ॥
 ద్వారపాలాన్ సమభ్యర్చ్య భద్రాదీంశ్చతురఃక్రమాత్ ।
 సుభద్రశ్చ విభద్రశ్చ సునన్దశ్చ వినన్దకః ॥ ౧౧ ॥
 స్నాపయిత్వా సమభ్యర్చ్య లింగం వేదికయా సహ ।
 సకూర్చాభ్యాం తు వస్త్రాభ్యాం సమావేష్ట్య సమన్తతః ॥ ౧౨ ॥
 ప్రాపయ్య శనకైస్తోయం పీఠికోపరి శాయయేత్ ।
 ప్రాక్ శిరస్కమధః సూత్రం పిణ్డికాం చాస్య పశ్చిమే ॥ ౧౩ ॥
 సర్వమఙ్గలసంయుక్తం లింగం తత్రాధివాసయేత్ ।
 పంచురాత్రం త్రిరాత్రం వాప్యేకరాత్రమథాపి వా ॥ ౧౪ ॥
 వినృజ్య పూజితం తత్ర శోధయిత్వా చ పూర్వవత్ ।
 సమ్పూజ్యోత్సవమార్గేణ శయనాలయమానయేత్ ॥ ౧౫ ॥
 తత్రాపి శయనస్థానం కుర్యాత్ మణ్డలమధ్యతః ।
 శుద్ధైర్జలైః స్నాపయిత్వా లింగమభ్యర్చయేత్క్రమాత్ ॥ ౧౬ ॥
 ఐశాన్యాం పద్మమాలిఖ్య శుద్ధలిప్తే మహీతలే ।
 శివకుమ్భం శోధయిత్వా తత్రావాహ్య శివం యజేత్ ॥ ౧౭ ॥
 వేదీమధ్యే సితం పద్మం పరికల్ప్య విధానతః ।
 తస్య పశ్చిమతశ్చాపి చణ్డికాపద్మమాలిఖేత్ ॥ ౧౮ ॥
 క్షౌమాద్వైర్వాహతైర్వస్త్రైః పుష్పైర్దర్భైరథాపి వా ।
 ప్రకల్ప్య శయనం తస్మిన్ హేమపుష్పం వినిక్షిపేత్ ॥ ౧౯ ॥
 తత్ర లింగం సమానీయ సర్వమఙ్గలనిఃస్వనైః ।
 రక్తేన వస్త్రయుగ్మేన సకూర్చేన సమన్తతః ॥ ౨౦ ॥
 సహ పిణ్డికయావేష్ట్య శాయయేచ్చ యథా పురా ।
 పురస్తాత్పద్మమాలిఖ్య తద్దలేషు యథాక్రమమ్ ॥ ౨౧ ॥
 విద్యేశకలశాన్నస్యేన్మధ్యే శైవీం చ వర్ధనీమ్ ।

పరీత్య పద్మత్రితయం జహుయుర్విజనత్తమాః ॥ ౨౨॥

తే చాష్టమూర్తయః కల్పాః పూర్వాదిపరితః స్థితాః ।

చత్వారశ్చాథ వా దిక్షు స్వధ్యేతారః సజాపకాః ॥ ౨౩॥

జహుయుస్తే విరఞ్చ్యుద్యాశ్చతస్రో మూర్తయః స్మృతాః ।

దేశికః ప్రథమం తేషామైశాన్యాం పశ్చిమేఽథ వా ॥ ౨౪॥

ప్రధానహోమం కుర్వీత సప్తద్రవ్యైర్యథాక్రమమ్ ।

ఆచార్యాత్ పాదమర్ధం వా జహుయుశ్చాపరే ద్విజాః ॥ ౨౫॥

ప్రధానమేకమేవాత్ర జహుయాదథ వా గురుః ।

పూర్వం పూర్ణాహుతిం హుత్వా ఘృతేనాష్టోత్తరం శతమ్ ॥ ౨౬॥

మూర్ధ్ని మూలేన లింగస్య శివహస్తం ప్రవిన్యనేత్ ।

శతమర్ధం తదర్ధం వా క్రమాద్ ద్రవ్యైశ్చ సప్తభిః ॥ ౨౭॥

హుత్వా హుత్వా స్పృశేల్లిజ్గం వేదికాం చ పునః పునః ।

పూర్ణాహుతిం తతో హుత్వా క్రమాద్దద్యాచ్చ దక్షిణామ్ ॥ ౨౮॥

ఆచార్యాత్ పాదమర్ధం వా హోతృణాం స్థపతేరపి ।

తదర్ధం దేయమన్యేభ్యః సదన్యేభ్యశ్చ శక్తితః ॥ ౨౯॥

తతః శ్వభ్రే వృషం హైమం కూర్చం వాపి నివేశ్య చ ।

మృదమృషా పశ్చగవ్యైః పునః శుద్ధజలేన చ ॥ ౩౦॥

శోధితాం చన్దనాలిప్తాం శ్వభ్రే బ్రహ్మశిలాం ఊపేత్ ।

కరన్యాసం తతః కృత్వా నవభిః శక్తినామభిః ॥ ౩౧॥

హరితాలాదిధాతూంశ్చ బీజగన్ధౌషధైరపి ।

శివశాస్త్రోక్తవిధినా ఊపేద్ బ్రహ్మశిలోపరి ॥ ౩౨॥

ప్రతిలింగం తు సంస్థాప్య క్షీరవృక్షసముద్భవమ్ ।

స్థితం బుద్ధ్యా తదుత్సృజ్య లింగం బ్రహ్మశిలాపరి ॥ ౩౩॥

ప్రాగుదక్ప్రవరాం కిఞ్చిత్ స్థాపయేన్మూలవిద్యయా ।

పిణ్డికాం చాథ సంయోజ్య శాక్తం మూలమనుస్మరన్ ॥ ౩౪॥

బద్ధనం బద్ధకద్రవ్యైః కృత్వా స్థానం విశోధ్య చ ।

దత్త్వా వార్ష్యం చ పుష్పాణి కుర్యుర్వవనికాం పునః ॥ ౩౫॥

యథాయోగ్యం నిషేకాది లింగస్య పురతస్తదా ।
 ఆనీయ శయనస్థానాత్కలశాన్విన్యనేత్క్రమాత్ ॥ ౩౬ ॥
 మహాపూజామథారభ్య సమూజ్య కలశాన్దశ ।
 శివమస్తమనుస్మృత్య శివకుమ్భజలాన్తరే ॥ ౩౭ ॥
 అఙ్గుష్ఠానామికాయోగాదాదాయ తముదీరయేత్ ।
 న్యసేదీశానభాగస్య మధ్యే లింగస్య మస్తవిత్ ॥ ౩౮ ॥
 శక్తిం న్యసేత్తథా విద్యాం విద్యేశాంశ్చ యథాక్రమమ్ ।
 లింగమాలే శివజలైస్తతో లింగం నిషేచయేత్ ॥ ౩౯ ॥
 వర్ధన్యా పిణ్డీకాం లింగం విద్యేశకలశైః పునః ।
 అభిషిచ్యాసనం పశ్చాదాధారాద్యం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౪౦ ॥
 కృత్వా పఞ్చకలాన్యాసం దీప్తం లింగమనుస్మరేత్ ।
 ఆవాహయేత్ శివో సాక్షాత్ ప్రాణ్ణులిః ప్రాగుదఙ్ముఖః ॥ ౪౧ ॥
 వృషాధిరాజమారుహ్యా విమానం వా నభస్తలాత్ ।
 అలఙ్కృతం సహాయాన్తం దేవ్యా దేవమనుస్మరన్ ।
 సర్వాభరణశోభాఢ్యం సర్వమంగలనిఃస్వనైః ॥ ౪౨ ॥
 బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరకృత్వాద్వైర్దేవదానవైః ।
 ఆనన్దక్లిన్నసర్వాఙ్గైర్విన్యస్తాఙ్గాలిమస్తకైః ॥ ౪౩ ॥
 స్తువద్భరేవ నృత్యద్భిర్నమద్భిరభితో వృతమ్ ।
 తతః పఞ్చోపచారైశ్చ కృత్వా పూజాం సమాపయేత్ ॥ ౪౪ ॥
 నాతః పరతరః కశ్చిద్విధిః పఞ్చోపచారకాత్ ।
 ప్రతిష్ఠాం లింగవత్కూర్మాత్ ప్రతిమాస్వపి సర్వతః ॥ ౪౫ ॥
 లక్షణోద్ధారసమయే కార్యం నయనమోచనమ్ ।
 జలాధివాసే శయనే శాయయేత్తాంస్త్యధోముఖీమ్ ॥ ౪౬ ॥
 కుమోభదశాయితాం మన్తైర్హృది తాం సన్నియోజయేత్ ।
 కృతాలయాం పరామాహుః ప్రతిష్ఠామకృతాలయాత్ ॥ ౪౭ ॥
 శక్తః కృతాలయః పశ్చాత్ ప్రతిష్ఠావిధిమాచరేత్ ।
 ఆశక్తశ్చేత్ప్రతిష్ఠాప్య లింగం బేరమథాపి వా ॥ ౪౮ ॥

శక్తేరనుగుణం పశ్చాత్ ప్రకుర్వీత శివాలయమ్ |
 గృహార్చాం చ పునర్వక్ష్యే ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమమ్ || ౪౯ ||
 కృత్వా కనీయసం బేరం లింగం వా లక్షణాన్వితమ్ |
 ఆయనే చోత్తరే ప్రాప్తే శుక్లపక్షే శుభే దినే || ౫౦ ||
 వేదీం కృత్వా శుభే దేశే తత్రాబ్జం పూర్వవల్లిఖేత్ |
 వికీర్ష్య పత్రపుష్పాద్వైర్మధ్యే కుమ్భం నిధాయ చ || ౫౧ ||
 పరితస్తస్య చతురః కలశాన్ దిక్షు విన్యసేత్ |
 పఞ్చా బ్రహ్మణీ తద్భిజ్జైస్తేషు పఞ్చాసు పఞ్చాభిః || ౫౨ ||
 న్యస్య సమ్పూజ్య ముద్రాది దర్శయిత్వాభిరక్ష్య చ |
 విశోధ్య లింగం బేరం వా మృత్తోయాద్వైర్వ్యాధా పురా || ౫౩ ||
 స్థాపయేత్పుష్పసఞ్చాన్నముత్తరస్థే వరాసనే |
 నిధాయ పుష్పం శిరసి ప్రోక్షయేత్ ప్రోక్షణీజలైః || ౫౪ ||
 సమభ్యర్చ్య పునః పుష్పైర్జయశబ్దాదిపూర్వకమ్ |
 కుష్పైర్భరిశానవిద్యాన్తైః స్థాపయేన్నూలవిద్యయా || ౫౫ ||
 తతః పఞ్చాకలాన్యాసం కృత్వా పూజాం చ పూర్వవత్ |
 నిత్యమారాధయేత్తత్ర దేవ్యా దేవం త్రిలోచనమ్ || ౫౬ ||
 ఏకమేవాథ వా కుమ్భం మూర్తిమస్త్రసమన్వితమ్ |
 న్యస్య పద్మాన్తరే సర్వం శేషం పూర్వవదాచరేత్ || ౫౭ ||
 అత్యన్తోపహతం లింగం విశోధ్య స్థాపయేత్పునః |
 సమ్ప్రోక్షయేదుపహతం మనాగుపహతం యజేత్ || ౫౮ ||
 లింగాని బాణసంజ్ఞాని స్థాపనీయాని వా న వా |
 తాని పూర్వం శివేనైవ సంస్కృతాని యతస్తతః || ౫౯ ||
 శేషాణి స్థాపనీయాని యాని దృష్టాని బాణవత్ |
 స్వయముద్భూతలిక్ష్ణే చ దివ్యే చార్దే తథైవ చ || ౬౦ ||
 అపీతే పీఠమావేశ్య కృత్వా సమ్ప్రోక్షణం విధిమ్ |
 యజేత్తత్ర శివం తేషాం ప్రతిష్ఠా న విధీయతే || ౬౧ ||
 దగ్ధం శ్లథం క్షతాంజం చ క్షిపేల్లింగం జలాశయే |

సన్ధానయోగ్యం సన్ధాయ ప్రతిష్ఠావిధిమాచరేత్ ॥ ౬౨॥

బేరాద్వా వికలాల్లిక్ష్ణాద్దేవపూజాపురఃసరమ్ ।

ఉద్వాస్య హృది సన్ధానం త్యాగం వా యుక్తమాచరేత్ ॥ ౬౩॥

ఏకాహపూజావిహితౌ కుర్యాద్ ద్విగుణమర్చనమ్ ।

ద్విరాత్రే చ మహాపూజాం సమ్ప్రోక్షణమతః పరమ్ ॥ ౬౪॥

మాసాదూర్ధ్వమనేకాహం పూజా యది విహన్యతే ।

ప్రతిష్ఠా ప్రోచ్యతే కైశ్చిత్తైశ్చిత్సమ్ప్రోక్షణక్రమః ॥ ౬౫॥

సమ్ప్రోక్షణే తు లిక్ష్ణాదేర్ధేవముద్వాస్య పూర్వవత్ ।

అష్టపఞ్చక్రమేణైవ స్నాపయిత్వా మృదమ్భసా ॥ ౬౬॥

గవాం రసైశ్చ సంస్నాప్య దర్భతోయైర్విశోధ్య చ ।

ప్రోక్షయేత్ప్రోక్షణీతోయైర్మూలేనాష్టోత్తరం శతమ్ ॥ ౬౭॥

సపుష్పం సకుశం పాణిం న్యస్య లిఙ్గస్య మస్తకే ।

పఞ్చవారం జపేన్మూలమష్టోత్తరశతోత్తరమ్ ॥ ౬౮॥

తతో మూలేన మూర్ధాదిపీఠాంతం సంస్పృశేదపి ।

పూజాం చ మహతీం కుర్యాద్దేవమావాహ్య పూర్వవత్ ॥ ౬౯॥

అలభే స్థాపితే లిక్ష్ణే శివస్థానే జలేఽథ వా ।

వహ్నా రవౌ తథా వ్యోమ్ని భగవన్తం శివం యజేత్ ॥ ౭౦॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే ప్రతిష్ఠావిధివర్ణనం

నామ షట్త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౩౬॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౩౭. సప్తత్రింశోఽధ్యాయః । యోగగతివర్ణనమ్ ।

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।

జ్ఞానే క్రియాయాం చర్యాయాం సారముద్ధృత్య సజ్గహాత్ ।

ఉక్తం భగవతా సర్వం శ్రుతం శ్రుతిసమం మయా ॥ ౧॥

ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి యోగం పరమదుర్లభమ్ ।

సాధికారం చ సాక్షం చ సవిధిం సప్రయోజనమ్ ॥ ౨ ॥

యద్యస్తి మరణం పూర్వం యోగాద్యనుపమర్దతః ।
సద్యః సాధయితుం శక్యం యేన స్యాన్నాత్మహా నరః ॥ ౩ ॥

తచ్చ తత్కారణం బైవ తత్కాలకరణాని చ ।
తద్భేదతారతమ్యం చ వక్తుమర్హసి తత్త్వతః ॥ ౪ ॥

ఉపమన్యురువాచ ।
స్థానే పృష్టం త్వయా కృష్ణ సర్వప్రశ్నార్థవేదినా ।
తతః క్రమేణ తత్సర్వం వక్ష్యే శ్ంబు సమాహితః ॥ ౫ ॥

నిరుద్ధవృత్త్యన్తరస్య శివే చిత్తస్య నిశ్చలా ।
యా వృత్తిః సా సమాసేన యోగః స ఖలు పఞ్చధా ॥ ౬ ॥

మన్తయోగః స్పర్శయోగో భావయోగస్తథాపరః ।
అభావయోగః సర్వేభ్యో మహాయోగః పరో మతః ॥ ౭ ॥

మన్తాభ్యాసవశేనైవ మన్తవాచ్యార్థగోచరః ।
అవ్యాక్షేపా మనోవృత్తిర్మన్తయోగ ఉదాహృతః ॥ ౮ ॥

ప్రాణాయామముఖా సైవ స్పర్శయోగోఽభిధీయతే ।
స మన్తస్పర్శనిర్ముక్తో భావయోగః ప్రకీర్తితః ॥ ౯ ॥

విలీనావయవం విశ్వం రూపం సమ్భావ్యతే యతః ।
అభావయోగః సమ్ప్రోక్తోఽనాభాసాద్వస్తునః సతః ॥ ౧౦ ॥

శివస్వభావ ఏవైకశ్చిన్యతే నిరుపాధికః ।
యథా శైవమనోవృత్తిర్మహాయోగ ఇహోచ్యతే ॥ ౧౧ ॥

దృష్టే తథానుశ్రవితే విరక్తం విషయే మనః ।
యస్య తస్యాధికారోఽస్తి యోగే నాన్యస్య కస్యచిత్ ॥ ౧౨ ॥

విషయద్వయదోషాణాం గుణానామీశ్వరస్య చ ।
దర్శనాదేవ సతతం విరక్తం జాయతే మనః ॥ ౧౩ ॥

అష్టాక్షో వా షడక్షో వా సర్వయోగః సమాసతః ।
యమశ్చ నియమశ్చైవ స్వస్తికాద్యం తథాసనమ్ ॥ ౧౪ ॥

ప్రాణాయామః ప్రత్యాహారో ధారణా ధ్యానమేవ చ ।

సమాధిరితి యోగాజ్ఞాన్యష్టావుక్తాని సూరిభిః ॥ ౧౫॥

ఆసనం ప్రాణసంరోధః ప్రత్యాహారోఽథ ధారణా ।

ధ్యానం సమాధిర్వ్యోగస్య షడజ్ఞాని సమాసతః ॥ ౧౬॥

పుథగ్లక్షణమేతేషాం శివశాస్త్రే సమీరితమ్ ।

శివాగమేషు చాన్యేషు విశేషాత్ కామికాదిషు ॥ ౧౭॥

యోగశాస్త్రేష్వపి తథా పురాణేష్వపి కేషు చ ।

అహింసా సత్యమస్తేయం బ్రహ్మచర్యాపరిగ్రహః ।

యమ ఇత్యుచ్యతే సద్భిః పఞ్చావయవయోగతః ॥ ౧౮॥

శౌచం తుష్టిస్తపశ్చైవ జపః ప్రణిధిరేవ చ ।

ఇతి పఞ్చ ప్రభేదః స్యాన్నియమః స్వాంశభేదతః ॥ ౧౯॥

స్వస్తికం పద్మమధ్యేస్థం వీరం యోగం ప్రసాధితమ్ ।

పర్యఙ్కం చ యథేష్టం చ ప్రోక్తమాసనమష్టధా ॥ ౨౦॥

ప్రాణః స్వదేహజ్ఞో వాయుస్తస్యాయామో నిరోధనమ్ ।

తద్రోచకం పూరకం చ కుమ్భకం చ త్రిధోచ్యతే ॥ ౨౧॥

నాసికాపుటమఙ్గాల్యా పీడ్యైకమపరేణ తు ।

ఔదరం రేచయేద్వాయుం తథాయం రేచకః స్మృతః ॥ ౨౨॥

బాహ్యేన మరుతా దేహం దృతివత్పరిపూరయేత్ ।

నాసాపుటేనాపరేణ పూరణాత్పూరకం మతమ్ ॥ ౨౩॥

న ముఞ్చతి న గృహ్ణాతి వాయుమస్తర్భహిః స్థితమ్ ।

సమూర్ణం కుమ్భవత్ప్రేదచలః స తు కుమ్భకః ॥ ౨౪॥

రేచకాద్యం త్రయమిదం న ద్రుతం న విలమ్బితమ్ ।

తద్యతః క్రమయోగేన త్వభ్యనేద్యోగసాధకః ॥ ౨౫॥

రేచకాదిషు యోఽభ్యాసో నాడీశోధనపూర్వకః ।

స్వేచ్ఛక్రమణపర్వంతః ప్రోక్తో యోగానుశాసనే ॥ ౨౬॥

కన్యకాదిక్రమవశాత్ ప్రాణాయామనిరోధనమ్ ।

తచ్ఛతుర్ధోపదిష్టం స్యాన్మాత్రాగుణవిభాగతః ॥ ౨౭॥

కన్యకస్తు చతుర్థా స్యాత్స చ ద్వాదశమాత్రకః ।

మధ్యమస్తు ద్విరుద్ధాతశ్చతుర్వింశతిమాత్రకః ॥ ౨౮॥

ఉత్తమస్తు త్రిరుద్ధాతః షడ్వింశన్ మాత్రకః పరః ।
 స్వేదకమ్పాదిజనకః ప్రాణాయామస్తదుత్తరః ॥ ౨౯ ॥
 ఆనన్దోద్భవరోమాఞ్చనేత్రాశ్రుణాం విమోచనమ్ ।
 జల్పభ్రమణమూర్ఛాద్యం జాయతే యోగినః పరమ్ ॥ ౩౦ ॥
 జానుం ప్రదక్షిణీకృత్య న ద్రుతం న విలమ్బితమ్ ।
 అఙ్గులీస్ఫోటనం కుర్యాత్సా మాత్రేతి ప్రకీర్తితా ॥ ౩౧ ॥
 మాత్రా క్రమేణ విజ్ఞేయాశ్చోద్ధాతక్రమయోగతః ।
 నాడివిశుద్ధిపూర్వం తు ప్రాణాయామం సమాచరేత్ ॥ ౩౨ ॥
 అగర్భశ్చ సగర్భశ్చ ప్రాణాయామో ద్విధా స్మృతః ।
 జపం ధ్యానం వినాగర్భః సగర్భస్తత్సమన్వయాత్ ॥ ౩౩ ॥
 అగర్భార్థగర్భసంయుక్తః ప్రాణాయామః శతాధికః ।
 తస్మాత్సగర్భం కుర్వన్తి యోగినః ప్రాణసంయమమ్ ॥ ౩౪ ॥
 ప్రాణస్య విజయాదేవ జీయన్తే దేహవాయవః ।
 ప్రాణోఽపానః సమానశ్చ హ్యుదానో వ్యాన ఏవ చ ॥ ౩౫ ॥
 నాగః కూర్మశ్చ కృకలో దేవదత్తో ధనఙ్గాయః ।
 ప్రయాణం కురుతే యస్మాత్ప్రాణాన్ప్రాణోఽభిధీయతే ॥ ౩౬ ॥
 అవాఙ్మయత్యపానాఖ్యో యదాహారాది భుజ్యతే ।
 వ్యానో వ్యాన శయత్యఙ్గాన్యశేషాణి వివర్ధయన్ ॥ ౩౭ ॥
 ఉద్వేజయతి మర్మాణీత్యుదానో వాయురీరితః ।
 సమం నయతి సర్వాఙ్గం సమానస్తేన గీయతే ॥ ౩౮ ॥
 ఉద్గారే నాగ ఆఖ్యాతః కూర్మ ఉస్మీలనే స్థితః ।
 కృకలః క్షవథౌ జ్ఞేయో దేవదత్తో విజృమ్భణే ॥ ౩౯ ॥
 న జహోతి మృతం చాపి సర్వవ్యాపీ ధనఙ్గాయః ।
 క్రమేణాభ్యస్యమానోఽయం ప్రాణాయామః ప్రమాణవాన్ ॥ ౪౦ ॥
 నిర్దహత్యఖిలం దోషం కర్తుర్దేహం చ రక్షతి ।
 ప్రాణే తు విజితే సమ్యక్ తచ్చిహ్నన్యపలక్షయేత్ ॥ ౪౧ ॥

విణ్ముత్రశ్లేష్మణాం తావదల్పభావః ప్రజాయతే |
 బహుభోజనసామర్థ్యం చిరాదుచ్ఛ్వాసనం తథా || ౪౨||
 లఘుత్వం శీఘ్రగామిత్వముత్సాహః స్వరసౌష్ఠవమ్ |
 సర్వరోగక్షయశ్చైవ బలం తేజః సురూపతా || ౪౩||
 ధృతిర్మేధా యువత్వం చ స్థిరతా చ ప్రసన్నతా |
 తపాంసి పాపక్షయతా యజ్ఞదానవ్రతాదయః || ౪౪||
 ప్రాణాయామస్య తస్యైతే కలాం నార్హన్తి షోడశీమ్ |
 ఇన్ద్రియాణి ప్రసక్తాని యథాస్వం విషయేష్విహా || ౪౫||
 ఆహత్య యన్నిగృహ్ణోతి స ప్రత్యాహార ఉచ్యతే |
 మనఃపూర్వాణీన్ద్రియాణి స్వర్గం నరకమేవ చ || ౪౬||
 నిగృహీతనిస్పృహ్ణాని స్వర్గాయ నరకాయ చ |
 తస్మాత్సుఖార్థీ మతిమాన్ జ్ఞానవైరాగ్యమాస్థితః || ౪౭||
 ఇన్ద్రియాశ్వాన్నిగృహ్యోశు స్వాత్మనాత్మానముద్ధరేత్ |
 ధారణా నామ చిత్తస్య స్థానబంధః సమాసతః || ౪౮||
 స్థానం చ శివ ఏవైకో నాన్యద్దోషత్రయం యతః |
 కాలం కం చావధీకృత్య స్థానేఽవస్థాపితం మనః || ౪౯||
 న తు ప్రచ్యవతే లక్ష్మ్యధారణా స్యాన్న చాన్యథా |
 మనసః ప్రథమం స్థైర్యం ధారణాతః ప్రజాయతే || ౫౦||
 తస్మాద్ధీరం మనః కుర్యాద్ధారణాభ్యాసయోగతః |
 ధైర్య చింతాయాం స్మృతో ధాతుః శివచింతా ముహుర్ముహుః || ౫౧||
 అవ్యాక్షిప్తేన మనసా ధ్యానం నామ తదుచ్యతే |
 ధ్యేయావస్థితచిత్తస్య సదృశః ప్రత్యయశ్చ యః || ౫౨||
 ప్రత్యయాన్తరనిర్ముక్తః ప్రవాహో ధ్యానముచ్యతే |
 సర్వమన్యత్పరిత్యజ్య శివ ఏవ శివజ్కరః || ౫౩||
 పరో ధ్యేయోఽధిదేవేశః సమాప్తాథర్వణీ శ్రుతిః |
 తథా శివా పరా ధ్యేయా సర్వభూతగతౌ శివౌ || ౫౪||
 తౌ శ్రుతౌ స్మృతిశాస్త్రేభ్యః సర్వగౌ సర్వదోదితౌ |

సర్వజ్ఞౌ సతతం ధ్యేయౌ నానారూపవిభేదతః ॥ ౫౫ ॥

విముక్తిః ప్రత్యయః పూర్వః ప్రత్యయశ్చాణిమాదికమ్ ।
ఇత్యేతద్ ద్వివిధం జ్ఞేయం ధ్యానస్యాస్య ప్రయోజనమ్ ॥ ౫౬ ॥

ధ్యాతా ధ్యానం తథా ధ్యేయం యచ్చ ధ్యానప్రయోజనమ్ ।
ఏతచ్చతుష్టయం జ్ఞాత్వా యోగం యుజ్జీత యోగవిత్ ॥ ౫౭ ॥

జ్ఞానవైరాగ్యసమ్పన్నః శ్రద్ధధానః క్షమాన్వితః ।
నిర్మమశ్చ సదోత్సాహీ ధ్యాతేత్థం పురుషః స్మృతః ॥ ౫౮ ॥

జపాచ్ఛాన్తః పునర్ధ్యాయేధ్యానాచ్ఛాన్తః పునర్జపేత్ ।
జపధ్యనాభియుక్తస్య క్షిప్రం యోగః ప్రసిద్ధ్యతి ॥ ౫౯ ॥

ధారణా ద్వాదశాయామా ధ్యానం ద్వాదశధారణమ్ ।
ధ్యానద్వాదశకం యావత్సమాధిరభిధీయతే ॥ ౬౦ ॥

సమాధిర్నామ యోగాఙ్గమన్తిమం పరికీర్తితమ్ ।
సమాధినా చ సర్వత్ర ప్రజ్ఞాలోకః ప్రవర్తతే ॥ ౬౧ ॥

యదర్థమాత్రనిర్భాసం స్తిమితోదధివత్స్థితమ్ ।
స్వరూపశూన్యవద్భానం సమాధిరభిధీయతే ॥ ౬౨ ॥

ధ్యేయే మనః సమావేశ్య పశ్యేదపి చ సుస్థిరమ్ ।
నిర్వాణానలవద్యోగీ సమాధిస్థః ప్రగీయతే ॥ ౬౩ ॥

న శ్చోణోతి న చాఘ్రాతి న జల్పతి న పశ్యతి ।
న చ స్పర్శం విజానాతి న సఙ్కల్పయతే మనః ॥ ౬౪ ॥

న వాభిమన్యతే కిఞ్చిద్ బధ్యతే న చ కాష్ఠవత్ ।
ఏవం శివే విలీనాత్మా సమాధిస్థ ఇహోఽచ్యతే ॥ ౬౫ ॥

యథా దీపో నివాతస్థః స్పృష్టతే న కదాచన ।
తథా సమాధినిష్ఠోఽపి తస్మాన్న విచలేత్సుధీః ॥ ౬౬ ॥

ఏవమభ్యసతశ్చారం యోగినో యోగముత్తమమ్ ।
తదంతరాయా నశ్యన్తి విజ్ఞాః సర్వే శనైఃశనైః ॥ ౬౭ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాం వాయునైమిషేయర్షిసంవాదే
ఉత్తరఖణ్డే యోగగతివర్ణనం నామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౩౭ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౩౮. అష్టత్రింశోఽధ్యాయః । యోగగతౌ విఘ్నోత్పత్తివర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।

ఆలస్యం వ్యాధయస్తీవ్రాః ప్రమాదః స్థానసంశయః ।

అనవస్థితచిత్తత్వమశ్రద్ధా భ్రాన్తిదర్శనమ్ ॥ ౧॥

దుఃఖాని దౌర్మనస్యం చ విషయేషు చ లోలతా ।

దశైతే యుజ్జతాం పుంసామస్తరాయాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౨॥

ఆలస్యమలసత్త్వం తు యోగినాం దేహచేతసోః ।

ధాతువైషమ్యజా దోషా వ్యాధయః కర్మదోషజాః ॥ ౩॥

ప్రమాదో నామ యోగస్య సాధనా నామ భావనా ।

ఇదం వేత్సుభయాక్రాన్తం విజ్ఞానం స్థానసంశయః ॥ ౪॥

అప్రతిష్ఠా హి మనసస్త్యనవస్థితిరుచ్యతే ।

అశ్రద్ధా భావరహితా వృత్తిర్వై యోగవర్తనీ ॥ ౫॥

విపర్యస్తా మతిర్యా సా భ్రాన్తిరిత్యభిధీయతే ।

దుఃఖమజ్ఞానజం పుంసాం చిత్తస్యాధ్యాత్మికం విదుః ॥ ౬॥

ఆధిభౌతికమజ్ఞోత్థం యచ్చ దుఃఖం పురా కృతైః ।

ఆధిదైవికమాఖ్యాతమశస్యస్త్రవిషాదికమ్ ॥ ౭॥

ఇచ్ఛావిఘాతజం క్షోభం దౌర్మనస్యం ప్రచక్షతే ।

విషయేషు విచిత్రేషు విభ్రమస్తత్ర లోలతా ॥ ౮॥

శాస్త్రేష్యేతేషు విఘ్నేషు యోగాసక్తస్య యోగినః ।

ఉపసర్గాః ప్రవర్తన్తే దివ్యాన్తే సిద్ధిసూచకాః ॥ ౯॥

ప్రతిభా శ్రవణం వారా దర్శనాస్వాదవేదనాః ।

ఉపసర్గాః షడిత్యేతే వ్యయే యోగస్య సిద్ధయః ॥ ౧౦॥

సూక్ష్మే వ్యవహితేఽతీతే విప్రకృష్టే త్వనాగతే ।

ప్రతిభా కథ్యతే యోఽర్థే ప్రతిభాసో యథాతథమ్ ॥ ౧౧॥

శ్రవణం సర్వశబ్దానాం శ్రవణే చాప్రయత్నతః ।
 వార్తా వార్తాసు విజ్ఞానం సర్వేషామేవ దేహినామ్ ॥ ౧౨ ॥
 దర్శనం నామ దివ్యానాం దర్శనం చాప్రయత్నతః ।
 తథాస్వాదశ్చ దివ్యేషు రసేష్వాస్వాద ఉచ్యతే ॥ ౧౩ ॥
 స్పర్శనాధిగమస్తద్వద్ వేదనా నామ విశ్రుతా ।
 గంధాదీనాం చ దివ్యానామాబ్రహ్మభువనాధిపాః ॥ ౧౪ ॥
 సన్నిష్ఠస్తే చ రత్నాని ప్రయచ్ఛన్తి బహూని చ ।
 స్వచ్ఛన్దమధురా వాణీ వివిధా స్యాత్ప్రవర్తతే ॥ ౧౫ ॥
 రసాయనాని సర్వాణి దివ్యాశౌచ్యధయస్తథా ।
 సిద్ధస్త్వి ప్రణిపత్యైనం దిశన్తి సురయోషితః ॥ ౧౬ ॥
 యోగసిద్ధ్యైకదేశేఽపి దృష్టే మోక్షే భవేన్మృతిః ।
 దృష్టమేతన్మయా యద్వత్ తద్వన్మోక్షో భవేదితి ॥ ౧౭ ॥
 కృశతా స్థూలతా బాల్యం వార్ధక్యం చైవ యావనమ్ ।
 నానాజాతిస్వరూపం చ చతుర్థాం దేహధారణమ్ ॥ ౧౮ ॥
 పార్థివాంశం వినా నిత్యం సురభిర్గంధసంజ్ఞాహః ।
 ఏవమష్టగుణం ప్రాచుః పైశాచం పార్థివం పదమ్ ॥ ౧౯ ॥
 జలే నివసనం చైవ భూమ్యామేవం వినిర్గమః ।
 ఇచ్ఛేచ్ఛక్తః స్వయం పాతుం సముద్రమపి నాతురః ॥ ౨౦ ॥
 యత్రేచ్ఛతి జగత్యస్మిన్స్తత్రైవ జలదర్శనమ్ ।
 వినా కుమ్భాదికం పాణౌ జలసంస్పృశ్యధారణమ్ ॥ ౨౧ ॥
 యద్వస్తు విరసంస్పృశి భోక్తుమిచ్ఛతి తత్క్షణాత్ ।
 రసాదికం భవేచ్ఛాన్యత్ త్రయాణాం దేహధారణమ్ ॥ ౨౨ ॥
 నిర్వృణత్వం శరీరస్య పార్థివైశ్చ సమన్వితమ్ ।
 తదిదం షోడశగుణమాప్యమైశ్వర్యమద్భుతమ్ ॥ ౨౩ ॥
 శరీరాదగ్నినిర్మాణం తత్తాపభయవర్జనమ్ ।
 శక్తిర్జగదిదం దగ్ధం యదీచ్ఛేదప్రయత్నతః ॥ ౨౪ ॥
 స్థాపనం వానలస్యాఽప్పు పాణౌ పావకధారణమ్ ।

దగ్ధే సర్గే యథాపూర్వం ముఖే చాన్నాదిపాచనమ్ ।
 ద్వాభ్యాం దేహవినిర్మాణమాప్యైశ్వర్యసమన్వితమ్ ॥ ౨౫॥
 ఏతచ్ఛతుర్వింశతిథా తైజసం పరిచక్షతే ।
 మనోజవత్వం భూతానాం క్షణాదన్తః ప్రవేశనమ్ ॥ ౨౬॥
 పర్వతాదిమహాభారధారణం చాప్రయత్నతః ।
 గురుత్వం చ లఘుత్వం చ పాణావనిలధారణమ్ ॥ ౨౭॥
 ఆఙ్గుల్యగ్రనిపాతాద్యైర్భూమేరపి చ కమృనమ్ ।
 ఏకేన దేహనిష్పత్తిర్ముక్తం భోగైశ్చ తేజసైః ॥ ౨౮॥
 ద్వాత్రింశద్గుణమైశ్వర్యం మారుతం కవయో విదుః ।
 ఛాయాహీనవినిష్పత్తిర్నిర్దియాణామదర్శనమ్ ॥ ౨౯॥
 ఖేచరత్వం యథాకామమిన్ద్రియార్థసమన్వయః ।
 ఆకాశలఙ్ఘనం చైవ స్వదేహ తన్నివేశనమ్ ॥ ౩౦॥
 ఆకాశపిణ్డీకరణమశరీరత్వమేవ చ ।
 అనిలైశ్వర్యసంయుక్తం చత్వారింశద్గుణం మహత్ ॥ ౩౧॥
 ఐన్ద్రమైశ్వర్యమాఖ్యాతమామ్బరం తత్ప్రచక్షతే ।
 యథాకామోపలబ్ధిశ్చ యథాకామవినిర్గమః ॥ ౩౨॥
 సర్వస్యాభిభవశ్చైవ సర్వగుహ్యోర్థదర్శనమ్ ।
 కర్మానురూపనిర్మాణం వశిత్వం ప్రియదర్శనమ్ ॥ ౩౩॥
 సంసారదర్శనం చైవ భోగైరైన్ద్రైః సమన్వితమ్ ।
 ఏతచ్ఛాస్త్రమసైశ్వర్యం మానసం గుణతోఽధికమ్ ॥ ౩౪॥
 ఛేదనం తాడనం చైవ బన్ధనం మోచనం తథా ।
 గ్రహణం సర్వభూతానాం సంసారవశవర్తినామ్ ॥ ౩౫॥
 ప్రసాదశ్చాపి సర్వేషాం మృత్యుకాలజయస్తథా ।
 ఆభిమానికమైశ్వర్యం ప్రాజాపత్యం ప్రచక్షతే ॥ ౩౬॥
 ఏతచ్ఛాస్త్రమసైర్భోగైః షట్పంచాశద్గుణం మహత్ ।
 సర్గః సక్కుల్పమాత్రేణ త్రాణం సంహరణం తథా ॥ ౩౭॥
 స్వాధికారశ్చ సర్వేషాం భూతచిత్తప్రవర్తనమ్ ।

అసాదృశ్యం చ సర్వస్య నిర్మాణం జగతః పృథక్ || 3౮||

శుభాశుభస్య కరణం ప్రాజాపత్యైశ్చ సంయుతమ్ |
చతుఃషష్టిగుణం బ్రాహ్మమైశ్వర్యం చ ప్రచక్షతే || 3౯||

బౌద్ధాదస్మాత్పరం గౌణమైశ్వర్యం ప్రాకృతం విదుః |
వైష్ణవం తత్సమాఖ్యాతం తస్యైవ భువనస్థితిః |
బ్రహ్మణా తత్పదం సర్వం వక్తుమన్యైర్న శక్యతే || ౪౦||

తత్పారుషం చ గౌణం చ గాణేశం పదమైశ్వరమ్ |
విష్ణునా తత్పదం కిఞ్చిజ్ఞాతుమన్యైర్న శక్యతే || ౪౧||

విజ్ఞానసిద్ధయశ్చైవ సర్వా ఏవౌపసర్గికాః |
నిరోద్ధవ్యాః ప్రయత్నైన వైరాగ్యేణ పరేణ తు || ౪౨||

ప్రతిభాసేష్యశుద్ధేషు గుణేష్వాసక్తచేతసః |
న సిద్ధ్యేత్పరమైశ్వర్యమభయం సార్వకామికమ్ || ౪౩||

తస్మాద్గుణాంశ్చ భోగాంశ్చ దేవాసురమహీభృతామ్ |
తృణవద్యస్యజ్జేతస్య యోగసిద్ధిః పరా భవేత్ || ౪౪||

అథవానుగ్రహేచ్ఛాయాం జగతో విచరేన్మునిః |
యథాకామం గుణానోభగాన్భుక్త్వా ముక్తిం ప్రయాన్యతి || ౪౫||

అథ ప్రయోగం యోగస్య వక్ష్యే శ్శృణు సమాహితః |
శుభే కాలే శుభే దేశే శివక్షేత్రాదికే పునః |

విజినే జన్తురహితే నిఃశబ్దే బాధవర్జితే || ౪౬||

సుప్రతిష్ఠే స్థలే సౌమ్యే గన్ధధూపాదివాసితే |
ముక్తపుష్పసమాకీర్ణే వితానాదివిచిత్రితే || ౪౭||

కుశపుష్పసమితోయఫలమూలసమన్వితే |
నాగ్న్యభ్యాశే జలాభ్యాశే శుష్కపర్ణచయేఽపి వా || ౪౮||

న దంశమశకాకీర్ణే సర్పశ్వాపదసంకూలే |
న చ దుష్టమృగాకీర్ణే న భయే దుర్జనావృతే || ౪౯||

శ్మశానే చైత్యవల్మీకే జిర్ణాగారే చతుష్పథే |
నదీనదసముద్రాణాం తీరే రథ్యాన్తరేఽపి వా || ౫౦||

న జీర్ణోద్ధానగోష్ఠాదౌ నానిష్ఠే న చ నిద్ధితే ।
 నాజీర్ణామృతసోధారే న చ విణ్ముత్రదూషితే ॥ ౫౧ ॥
 న చ్చర్ద్యామాతిసారే వా నాతిభుక్తౌ శ్రమాన్వితే ।
 న చాతిచింతాకులితో న చాతిక్షుత్పిపాసితః ॥ ౫౨ ॥
 నాపి స్వగురుకర్మాదౌ ప్రసక్తో యోగమాచరేత్ ।
 యుక్తాహారవిహారశ్చ యుక్తచేష్టశ్చ కర్మసు ॥ ౫౩ ॥
 యుక్తనిద్రాప్రబోధశ్చ సర్వాయాసవివర్జితః ।
 ఆసనం మృదులం రమ్యం విపులం సుసమం శుచి ॥ ౫౪ ॥
 పద్మకన్వస్త్రికాదీనామభ్యసేదాసనేషు చ ।
 అభివన్ద్య స్వగుర్వన్తానభివాద్యాననుక్రమాత్ ॥ ౫౫ ॥
 ఋజుగ్రీవశిరోవక్షా నాతిష్ఠేచ్ఛ్లిష్టలోచనః ।
 కిఞ్చిదున్నామితశిరా దన్తైర్వన్తాన్న సంస్పృశేత్ ॥ ౫౬ ॥
 దన్తాగ్రసంస్థితాం జిహ్వామచలాం సన్నివేశ్య చ ।
 పార్శ్విభ్యాం వృషణౌ రక్షంస్తథా ప్రజననం పునః ॥ ౫౭ ॥
 ఊర్వోరుపరి సంస్థాప్య బాహూ తిర్యగయత్నతః ।
 దక్షిణం కరపుష్టం తు న్యస్య వామతలోపరి ॥ ౫౮ ॥
 ఉన్నామ్య శనకైః పృష్ఠమురో విష్టభ్య చాగ్రతః ।
 సమ్ప్రోక్ష్య నాసికాగ్రం స్వం దిశశ్చానవతోకయన్ ॥ ౫౯ ॥
 సమ్భృతప్రాణసంశ్చారః పాషాణ ఇవ నిశ్చలః ।
 స్వదేహాయతనస్యాన్తర్విచిన్త్య శివమమృతయా ॥ ౬౦ ॥
 హృత్పద్మపీఠికామధ్యే ధ్యానయజ్ఞేన పూజయేత్ ।
 మూలే నాసాగ్రతో నాభౌ కణ్ఠే వా తాలురన్ధ్రయోః ॥ ౬౧ ॥
 ఘ్రూమధ్యే ద్వారదేశే వా లలాటే మూర్ధ్ని వా స్మరేత్ ।
 పరికల్ప్య యథాన్యాయం శివయోః పరమాసనమ్ ॥ ౬౨ ॥
 తత్ర సావరణం వాపి నిరావరణమేవ వా ।
 ద్విదలే షోడశారే వా ద్వాదశారే యథావిధి ॥ ౬౩ ॥
 దశారే వా షడస్త్రే వా చతురస్త్రే శివం స్మరేత్ ।
 ఘ్రువోరన్తరతః పద్మం ద్విదలం తడిదుజ్జ్వలమ్ ॥ ౬౪ ॥

భ్రూమధ్యస్థారవిన్దస్య క్రమాద్వై దక్షిణోత్తరే ।
 విద్యుత్సమానవరే చ పరే వర్ణావసానకే ॥ ౬౫॥
 షోడశారస్య పత్రాణి స్వరాః షోడశ తాని వై ।
 పూర్వాదీని క్రమాదేతత్పద్మం కన్దస్య మూలతః ॥ ౬౬॥
 కకారాదితకారాంతా వర్ణాః పర్ణాన్యనుక్రమాత్ ।
 భానువర్ణస్య పద్మస్య ధ్యేయం తద్భదయాన్తరే ॥ ౬౭॥
 వర్ణాః పర్ణాని పక్షస్య నాభేరుపరి పృష్ఠతః ।
 గోక్షీరధవలస్యోక్తా డాదిఫాంతా యథాక్రమమ్ ।
 అథో దలస్యామ్బుజస్య ఏతస్య చ దలాని షట్ ॥ ౬౮॥
 విధూమాఙ్గారవర్ణస్య వర్ణా వాద్యాశ్చ లాన్తిమాః ।
 మూలాధారారవిన్దస్య హేమాభస్య యథాక్రమమ్ ।
 వకారాదినకారాంతా వర్ణాః పర్ణమయాః స్థితాః ॥ ౬౯॥
 ఏతేష్వథారవిన్దేషు యత్రైవాభిరతం మనః ।
 తత్రైవ దేవం దేవీం చ చిన్తయేద్ధీరయా ధియా ॥ ౭౦॥
 అఙ్గుష్ఠమాత్రమమలం దీప్యమానం సమన్తతః ।
 శుద్ధదీపశిఖాకారం స్వశక్త్యా పూర్ణమణితమ్ ॥ ౭౧॥
 ఇన్దురేఖాసమాకారం తారారూపమథాపి వా ।
 నీవారశూకసదృశం బిససుత్రాభమేవ వా ॥ ౭౨॥
 కదమ్బగోలకాకారం తుషారకణికోపమమ్ ।
 క్షిత్వాదితత్త్వవిజయం ధ్యాతా యద్యపి వాఙ్చుతి ॥ ౭౩॥
 తత్తత్తత్త్వాధిపామేవ మూర్తిం స్థూలాం విచిన్తయేత్ ।
 సదాశివాంతా బ్రహ్మాద్యా భవాద్యాశ్చాష్టమూర్తయః ॥ ౭౪॥
 శివస్య మూర్తయః స్థూలాః శివశాస్త్రే వినిశ్చితాః ।
 ఘోరా మిశ్రాః ప్రశాన్తాశ్చ మూర్తయస్తా మునీశ్షరైః ॥ ౭౫॥
 ఫలాభిలాషరహితైశ్చిన్త్యాశ్చిన్తావిశారదైః ।
 ఘోరాశ్చేచ్ఛిన్తితాః కుర్యుః పాపరోగపరిక్షయమ్ ॥ ౭౬॥
 చిరేణ మిశ్రే సౌమ్యే తు న సద్యో న చిరాదపి ।

సౌమ్యే ముక్తిర్విశేషేణ శాన్తిః ప్రజ్ఞా ప్రసిధ్యతి ॥ ౭౭ ॥

సిధ్యన్తి సిద్ధయశ్చాత్ర క్రమశో నాత్ర సంశయః ॥ ౭౮ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే యోగగతౌ
విఘ్నోత్పత్తివర్ణనం నామాష్టత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౩౮ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౩౯. ఏకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః । శైవయోగవర్ణనమ్ ।

ఉపమన్యురువాచ ।

శ్రీకణ్ఠనాథం స్మరతాం సద్యః సర్వార్థసిద్ధయః ।

ప్రసిధ్యన్తితి మత్స్వైకే తం వై ధ్యాయన్తి యోగినః ॥ ౧ ॥

స్థిత్యర్థం మనసః కేచిత్స్థూలధ్యానం ప్రకుర్వతే ।

స్థూలే తు నిశ్చలం చేతో భవేత్సూక్ష్మే తు తత్స్థిరమ్ ॥ ౨ ॥

శివే తు చిన్తితే సాక్షాత్సర్వాః సిధ్యన్తి సిద్ధయః ।

మూర్త్యన్తరేషు ధ్యాతేషు శివరూపం విచిన్తయేత్ ॥ ౩ ॥

లక్షయేన్మనసః స్థైర్యం తత్తద్ధ్యాయేత్పునః పునః ।

ధ్యానమాదౌ సవిషయం తతో నిర్విషయం జగుః ॥ ౪ ॥

తత్ర నిర్విషయం ధ్యానం నాస్తీత్యేవ సతాం మతమ్ ।

బుద్ధేర్ని సన్తతిః కాచిద్ధ్యానమిత్యభిధీయతే ॥ ౫ ॥

తేన నిర్విషయా బుద్ధిః కేవలేహ ప్రవర్తతే ।

తస్మాత్సవిషయం ధ్యానం బాలార్కకిరణాశ్రయమ్ ॥ ౬ ॥

సూక్ష్మాశ్రయం నిర్విషయం నాపరం పరమార్థతః ।

యద్వా సవిషయం ధ్యానం తత్సాకారసమాశ్రయమ్ ॥ ౭ ॥

నిరాకారాత్మసంవిత్తిర్ధ్యానం నిర్విషయం మతమ్ ।

నిర్బీజం చ సబీజం చ తదేవ ధ్యానముచ్యతే ॥ ౮ ॥

నిరాకారశ్రయత్వేన సాకారాశ్రయతస్తథా ।

తస్మాత్సవిషయం ధ్యానమాదౌ కృత్వా సబీజకమ్ ॥ ౯ ॥

అన్తే నిర్విషయం కుర్యాన్నిర్భజం సర్వసిద్ధయే ।
 ప్రాణాయామేన సిద్ధ్యన్తి దేవ్యాః శాన్త్యాదయః క్రమాత్ ॥ ౧౦॥
 శాన్తిః ప్రశాన్తిర్హిష్టిశ్చ ప్రసాదశ్చ తతః పరమ్ ।
 శమః సర్వాపదాం చైవ శాన్తిరిత్యభిధీయతే ॥ ౧౧॥
 తమసోఽన్తర్భహిర్నాశః ప్రశాన్తిః పరిగీయతే ।
 బహిరన్తఃప్రకాశో యో దీప్తిరిత్యభిధీయతే ॥ ౧౨॥
 స్వస్థతా యా తు సా బుద్ధేః ప్రసాదః పరికీర్తితః ।
 కారణాని చ సర్వాణి సబాహ్యభ్యన్తరాణి చ ॥ ౧౩॥
 బుద్ధేః ప్రసాదతః క్షిప్రం ప్రసన్నాని భవన్త్యుత ।
 ధ్యాతా ధ్యానం తథా ధ్యేయం యద్వా ధ్యానప్రయోజనమ్ ।
 ఏతచ్ఛతుష్టయం జ్ఞాత్వా ధ్యాతా ధ్యానం సమాచరేత్ ॥ ౧౪॥
 జ్ఞానవైరాగ్యసమ్పన్నో నిత్యమవ్యగ్రమానసః ।
 శ్రద్ధధానః ప్రసన్నాత్మా ధ్యాతా సద్భిరుదాహృతః ॥ ౧౫॥
 ద్విై చిన్తాయాం స్మృతో ధాతుః శివచిన్తా ముహుర్ముహుః ॥ ౧౬॥
 యోగాభ్యాసస్తథాల్పేఽపి యథా పాపం వినాశయేత్ ।
 ధ్యాయతః క్షణమాత్రం వా శ్రద్ధయా పరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౭॥
 అవ్యాక్షిప్తేన మనసా ధ్యానమిత్యభిధీయతే ॥ ౧౮॥
 బుద్ధిప్రవాహరూపస్య ధ్యానస్యాస్యావలమృచనమ్ ।
 ధ్యేయమిత్యుచ్యతే సద్భిస్తచ్ఛ సామ్భుః స్వయం శివః ॥ ౧౯॥
 విముక్తిప్రత్యయం పూర్ణమైశ్వర్యం చాణిమాదికమ్ ।
 శివధ్యానస్య పూర్ణస్య సాక్షాదుక్తం ప్రయోజనమ్ ॥ ౨౦॥
 యస్మాత్సౌఖ్యం చ మోక్షం చ ధ్యానాదుభయమాప్నుయాత్ ।
 తస్మాత్సర్వం పరిత్యజ్య ధ్యానయుక్తో భవేన్నరః ॥ ౨౧॥
 నాస్తి ధ్యానం వినా జ్ఞానం నాస్తి ధ్యానమయోగినః ।
 ధ్యానం జ్ఞానం చ యస్యాస్తి తీర్థస్తేన భవార్ణవః ॥ ౨౨॥
 జ్ఞానం ప్రసన్నమేకాగ్రమశేషోపాధివర్జితమ్ ।
 యోగాభ్యాసేన యుక్తస్య యోగినస్యేవ సిద్ధ్యతి ॥ ౨౩॥

ప్రక్షిణాశేషపాపానాం జ్ఞానే ధ్యానే భవేన్మతిః ।
 పాపోపహతబుద్ధీనాం తద్వార్తాపి సుదుర్లభా ॥ ౨౪ ॥
 యథా వహ్నిర్మహాదీప్తః శుష్కమార్ద్రం చ నిర్దహేత్ ।
 తథా శుభాశుభం కర్మ ధ్యానాగ్నిర్దహతే క్షణాత్ ॥ ౨౫ ॥
 అత్యల్పైఽపి యథా దీపః సుమహన్నాశయేత్తమః ।
 యోగాభ్యాసస్తథాల్పైఽపి మహాపాపం వినాశయేత్ ॥ ౨౬ ॥
 ధ్యాయతః క్షణమాత్రం వా శ్రద్ధయా పరమేశ్వరమ్ ।
 యద్భవేత్ సుమహచ్ఛ్రేయస్తస్యాన్తో వైవ విద్యతే ॥ ౨౭ ॥
 నాస్తి ధ్యానసమం తీర్థం నాస్తి ధ్యానసమం తపః ।
 నాస్తి ధ్యానసమో యజ్ఞస్తస్మాద్ధ్యానం సమాచరేత్ ॥ ౨౮ ॥
 తీర్థాని తోయపూర్ణాని దేవానాప్షాణమృణ్మయాన్ ।
 యోగినో న ప్రపద్యన్తే స్వాత్మప్రత్యయకారణాత్ ॥ ౨౯ ॥
 యోగినాం చ వపుః సూక్ష్మం భవేత్ప్రత్యక్షమైశ్వరమ్ ।
 యథా స్థూలమయుక్తానాం మృత్కాష్ఠాద్వైః ప్రకల్పితమ్ ॥ ౩౦ ॥
 యథేహాన్తశ్చరా రాజ్ఞః ప్రియాః స్యుర్న బహిశ్చరాః ।
 తథాన్తర్ధ్యాననిరతాః ప్రియాశ్చమోభర్న కర్మిణః ॥ ౩౧ ॥
 బహిష్కరా యథా లోకే నాతీవ ఫలభోగినః ।
 దృష్ట్వా నరేన్ద్రభవనే తద్వదత్రాపి కర్మిణః ॥ ౩౨ ॥
 యద్యన్తరా విపద్యన్తే జ్ఞానయోగార్థముద్యతః ।
 యోగస్యోద్యోగమాత్రేణ రుద్రలోకం గమిష్యతి ॥ ౩౩ ॥
 అనుభూయ సుఖం తత్ర స జాతో యోగినాం కులే ।
 జ్ఞానయోగం పునర్లభ్యా సంసారమతివర్తతే ॥ ౩౪ ॥
 జిజ్ఞాసురపి యోగస్య యాం గతిం లభతే నరః ।
 న తాం గతిమవాప్నోతి సర్వైరపి మహామఘైః ॥ ౩౫ ॥
 ద్విజానాం వేదవిదుషాం కోటిం సమ్పూజ్య యత్ఫలమ్ ।
 భిక్షమాత్రప్రదానేన తత్ఫలం శివయోగినే ॥ ౩౬ ॥

యజ్ఞాగ్నిహోత్రదానేషు తీర్థహోమేషు యత్ఫలమ్ |
 యోగినామన్నదానేన తత్సమస్తం ఫలం లభేత్ || ౩౭||
 యే చాపవాదం కుర్వన్తి విమూఢాః శివయోగినామ్ |
 శ్రోతృభిస్తే ప్రపద్యన్తే నరకేషామహిక్షయాత్ || ౩౮||
 సతి శ్రోతరి వక్తా స్యాదపవాదస్య యోగినామ్ |
 తస్మాచ్ఛ్రోతా చ పాపీయాన్దణ్డ్యః సుమహతాం మతః |
 యే పునః సతతం భక్త్యా భజన్తి శివయోగినః || ౩౯||
 తే విదన్తి మహాభోగానన్తే యోగం చ శాఙ్కరమ్ |
 భోగార్థిర్నరైస్తస్మాత్సమ్పూజ్యాః శివయోగినః || ౪౦||
 ప్రతిశ్రయాన్నపానాద్యైః శయాప్రావరణాదిభిః |
 యోగధర్మః ససారత్వాదభేద్యః పాపముద్ధరైః || ౪౧||
 వజ్రతన్దులవజ్జేయం తథా పాపేన యోగినః |
 న లిప్యన్తే చ తాపౌఘైః పద్మపత్రం యథామ్భసా || ౪౨||
 యస్మిన్దేశే వసేన్నిత్యం శివయోగరతో మునిః |
 సోఽపి దేశో భవేత్పూతః స పూత ఇతి కిం పునః || ౪౩||
 తస్మాత్సర్వం పరిత్యజ్య కృత్యమన్యద్విచక్షణః |
 సర్వదుఃఖప్రహాణాయ శివయోగం సమభ్యసేత్ || ౪౪||
 సిద్ధయోగఫలో యోగీ లోకానాం హితకామ్యయా |
 భోగాన్భుక్త్వా యథాకామం విహరేద్వాత్ర వర్తతామ్ || ౪౫||
 అథవా క్షుద్రమిత్యేవ మత్వా వైషయికం సుఖమ్ |
 త్యక్త్వా విరాగయోగేన స్వేచ్ఛయా కర్మ ముచ్యతామ్ || ౪౬||
 యస్తాస్వసన్నాం మృతిం మర్త్యో దృష్ట్వాఽరిష్టం చ భూయసా |
 స యోగారమ్భనిరతః శివక్షేత్రం సమాశ్రయేత్ || ౪౭||
 స తత్ర నివసన్నేవ యది ధీరమనా నరః |
 ప్రాణాన్ వినాపి రోగాద్యైః స్వయమేవ పరిత్యజేత్ || ౪౮||
 కృత్వాప్యనశనం చైవ హుత్వా చాఙ్గం శివానలే |
 క్షిప్త్వా వా శివతీర్థేషు స్వదేహమవగాహనాత్ || ౪౯||

శివశాస్త్రోక్తవిధివత్ప్రాణాన్యస్తు పరిత్యజేత్ |
 సద్య ఏవ విముచ్యేత నాత్ర కార్యా విచారణా || ౫౦||
 రోగాద్యైర్వాథ వివశః శివక్షేత్రం సమాశ్రితః |
 మ్రియతే యది సోఽప్యేవం ముచ్యతే నాత్ర సంశయః || ౫౧||
 యథా హి మరణం శ్రేష్ఠముశన్త్యనశనాదిభిః |
 శాస్త్రవిశ్రమ్భధీరేణ మనసా క్రియతే యతః || ౫౨||
 శివనిందారతం హత్వా పీడితః స్వయమేవ వా |
 యస్త్వజేద్దుస్త్వజాన్ప్రాణాన్న స భూయః ప్రజాయతే || ౫౩||
 శివనిందారతం హస్తుమశక్తో యః స్వయం మృతః |
 సద్య ఏవ ప్రముచ్యేత త్రిఃసప్తకులసంయుతః || ౫౪||
 శివార్థే యస్త్వజేత్ప్రాణాన్ శివభక్తార్థమేవ వా |
 న తేన సదృశః కశ్చిన్ముక్తిమార్గస్థితో నరః || ౫౫||
 తస్మాచ్ఛీఘ్రుతరా ముక్తిస్తస్య సంసారమణ్డలాత్ |
 ఏతేష్వన్యతమోపాయం కథమప్యవలమ్బ్య వా || ౫౬||
 షడధ్వశుద్ధిం విధివత్ప్రాప్తో వా మ్రియతే యది |
 పశూనామివ తస్యేహ న కుర్యాద్దౌర్వదైహికమ్ || ౫౭||
 నైవాశౌచం ప్రపద్యేత తత్పుత్రాదిర్విశేషతః |
 శివచారార్థమథవా శివవిద్యార్థమేవ వా |
 ఖనేద్వా భువి తద్దేహం దహేద్వా శుచినాగ్నినా || ౫౮||
 ఊపేద్వాఘ్న శివాస్వేవ త్యజేద్వా కాష్ఠలోష్ఠవత్ |
 ఆధైనమపి చోద్ధిశ్య కర్మ చేత్కర్తుమీప్సితమ్ || ౫౯||
 కల్యాణమేవ కుర్వీత శక్త్యా భక్తాంశ్చ తర్పయేత్ |
 ధనం తస్య భజేచ్ఛైవః శైవీ చేత్తస్య సస్తతిః |
 నాస్తి చేత్తచ్ఛివే దద్యాన్నదద్యాత్పశుసస్తతిః || ౬౦||
 ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే శైవయోగవర్ణనం
 నామైకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః || ౭.౨.౩౯||
 || శ్రీగణేశాయ నమః ||
 || శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ||

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭. ౨. ౪౦. చత్వారింశోఽధ్యాయః । నైమిషర్షియాత్రావర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

ఇతి స విజితమన్యోర్యాదవేనోపమన్యో-

రధిగతమభిధాయ జ్ఞానయోగం మునిభ్యః ।

ప్రణతిముపగతేభ్యస్తేభ్య ఉద్భావితాత్మా

సపది వియతి వాయుః సాయమస్తర్లితోఽభూత్ ॥ ౧॥

తతః ప్రభాతసమయే నైమిషీయాస్త్రపోధనాః ।

సత్రాస్తేఽవభృథం కర్తుం సర్వ ఏవ సముద్యయః ॥ ౨॥

తదా బ్రహ్మసమాదేశాద్దేవీ సాక్షాత్సరస్వతీ ।

ప్రసన్నా స్వాదుసలిలా ప్రావర్తత నదీ శుభా ॥ ౩॥

సరస్వతీం నదీం దృష్ట్వా మునయో హృష్టమానసాః ।

సమాప్య సత్రం ప్రారబ్ధం చక్రుస్తత్రావగాహనమ్ ॥ ౪॥

అథ సస్తర్వ్య దేవాదీంస్తదీయైః సలిలైః శివైః ।

స్మరంతః పూర్వవృత్తాంతం యయుర్వారాణసీం ప్రతి ॥ ౫॥

తదా తే హిమవత్పాదాత్పస్తతీం దక్షిణాముఖీమ్ ।

దృష్ట్వా భాగీరథీం తత్ర స్నాత్వా తత్తీరతో యయః ॥ ౬॥

తతో వారాణసీం ప్రాప్య ముదితాః సర్వ ఏవ తే ।

తదోత్తరప్రవాహాయాం గజ్గాయామవగాహ్య చ ॥ ౭॥

అవిముక్షేశ్వరం లింగం దృష్ట్వాభ్యర్చ్య విధానతః ।

ప్రయాతుముద్యతాస్తత్ర దదృశుర్దివి భాస్వరమ్ ॥ ౮॥

సూర్యకోటిప్రతీకాశం తేజోదివ్యం మహాద్భుతమ్ ।

ఆత్మప్రభావితానేన వ్యాప్తసర్వదిగస్తరమ్ ॥ ౯॥

అథ పాశుపతాః సిద్ధాః భస్మసంఘ్నన్నవిగ్రహాః ।

మునయోఽభ్యేత్య శతశో లీనాః స్యుస్తత్ర తేజసి ॥ ౧౦॥

తథా విలీయమానేషు తపస్విషు మహాత్మసు ।

సద్యస్తిరోదధే తేజస్తదద్భుతమివాభవత్ ॥ ౧౧॥

తద్ దృష్ట్వా మహదాశ్చర్యం నైమిషీయా మహర్షయః ।
కిమేతదిత్యజానంతో యయుర్బ్రహ్మవనం ప్రతి ॥ ౧౨ ॥

ప్రాగేషాం తు గమనాత్పవనో లోకపావనః ।
దర్శనం నైమిషీయాణాం సంవాదస్తైర్మహాత్మనః ॥ ౧౩ ॥

శుద్ధాం బుద్ధిం తతస్తేషాం సామేష్ట సానుచరే శివే ।
సమాప్తిం చాపి సత్రస్య దీర్ఘపూర్వస్య సత్రిణామ్ ॥ ౧౪ ॥

విజ్ఞాప్య జగతాం ధాత్రే బ్రహ్మణే బ్రహ్మయోనయే ।
స్వకార్యే తదనుజ్ఞాతో జగామ స్వపురం ప్రతి ॥ ౧౫ ॥

అథ స్థానగతో బ్రహ్మ తుమ్బురోర్నారదస్య చ ।
పరస్పరం స్పర్శితయోర్గానే వివదమానయోః ॥ ౧౬ ॥

తదుద్భావితగానోత్థరస్మైర్మాధ్యస్థమాచరన్ ।
గన్ధర్వైరప్సరోభిశ్చ సుఖమాస్తే నిషేవితః ॥ ౧౭ ॥

తదానవసరాదేవ ద్వాఃస్థైర్ద్వారి నివారితాః ।
మునయో బ్రహ్మభవనాద్బహిః పార్శ్వముపావిశన్ ॥ ౧౮ ॥

అథ తుమ్బురుణా గానే సమతాం ప్రాప్య నారదః ।
సాహచర్యేష్వనుజ్ఞాతో బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ॥ ౧౯ ॥

త్యక్త్వా పరస్పరస్పర్ధాం మైత్రీం చ పరమాం గతః ।
సహ తేనాప్సరోభిశ్చ గన్ధర్వైశ్చ సమావృతః ॥ ౨౦ ॥

ఉపవీణయితుం దేవం నకులీశ్వరమీశ్వరమ్ ।
భవనాన్నిర్యయౌ ధాతుర్జలదాదంశుమానివ ॥ ౨౧ ॥

తం దృష్ట్వా షట్కులీయాస్తే నారదం మునిగోవృషమ్ ।
ప్రణమ్యావసరం శమోఘః పప్రచ్ఛుః పరమాదరాత్ ॥ ౨౨ ॥

స చావసర ఏవాయమితోఽన్తర్గమ్యతామితి ।
వదన్యయావన్యపరస్త్వరయా పరయా యుతః ॥ ౨౩ ॥

తతో ద్వారి స్థితా యే వై బ్రహ్మణే తాన్న్యవేదయన్ ।
తేన తే వివిశుర్వేశ్మ పిణ్డీభూయాణ్ణజన్మనః ॥ ౨౪ ॥

ప్రవిశ్య దూరతో దేవం ప్రణమ్య భువి దణ్ణవత్ ।

సమీపే తదనుజ్ఞాతాః పరివృతోపతస్థిరే || ౨౫||

తాంస్తత్రావస్థితాన్ పృష్ట్యా కుశలం కమలాసనః |

వృత్తాన్తం వో మయా జ్ఞాతం వాయురేవాహ నో యతః || ౨౬||

భవద్భిః కిం కృతం పశ్చాన్మారుతేఽన్తర్హితే సతి |

ఇత్యుక్తవతి దేవేశే మునయోఽవభృథాత్పరమ్ || ౨౭||

గంగాతీర్థేఽస్య గమనం యాత్రాం వారాణసీం ప్రతి |

దర్శనం తత్ర లింగానాం స్థాపితానాం సురేశ్వరైః || ౨౮||

అవిముక్తేశ్వరస్యాపి లింగస్యాభ్యర్చనం సకృత్ |

అకాశే మహతస్తస్య తేజోరాశేశ్చ దర్శనమ్ || ౨౯||

ముసీనాం విలయం తత్ర నిరోధం తేజసస్తతః |

యాథాత్మ్యవేదనం తస్య చిన్తితస్యాపి చాత్మభిః || ౩౦||

సర్వం సవిస్తరం తస్మై ప్రణమ్యాహుర్ముహుర్ముహుః |

మునిభిః కథితం శ్రుత్వా విశ్వకర్మా చతుర్ముఖః || ౩౧||

కమ్పయిత్వా శిరః కింశ్చోత్సాహ గమ్భీరయా గిరా |

ప్రత్యాసీదతి యుష్మాకం సిద్ధిరాముష్మికీ పరా || ౩౨||

భవద్భిర్ధీర్ఘసత్రేణ చిరమారాధితః ప్రభుః |

ప్రసాదాభిముఖో భూత ఇతి భూతార్థసూచితమ్ || ౩౩||

వారాణస్యాం తు యుష్మాభిర్వద్ దృష్టం దివి దీప్తిమత్ |

తల్లింగసంజ్ఞితం సాక్షాత్తేజో మాహేశ్వరం పరమ్ || ౩౪||

తత్ర లీనాశ్చ మునయః శ్రౌతపాశుపతవ్రతాః |

ముక్తా బభూవుః స్వస్థాశ్చ నైష్ఠికా దగ్ధకీల్బిషాః || ౩౫||

ప్రాప్యానేన యథా ముక్తిరచిరాద్భవతామపి |

స చాయమర్థః సూచ్యేత యుష్మద్దృష్టేన తేజసా || ౩౬||

తత్ర వః కాల ఏవైష దైవాదుపనతః స్వయమ్ |

ప్రయాత దక్షిణం మేరోః శిఖరం దేవనేవితమ్ || ౩౭||

సనత్కుమారో యత్రాస్తే మమ పుత్రః పరో మునిః |

ప్రతీక్ష్యాగమనం సాక్షాద్భూతనాథస్య నన్దినః || ౩౮||

పురా సనత్కుమారోఽపి దృష్ట్వాపి పరమేశ్వరమ్ ।

అజ్ఞానాత్సర్వయోగీంద్రమానీ వినయదూషితః ॥ ౩౯॥

అభ్యుత్థానాదికం యుక్తమకుర్వన్న తినిర్భయః ।

తతోఽపరాధాత్క్రుద్ధేన మహోష్ఠో నన్దినా కృతః ॥ ౪౦॥

అథ కాలేన మహతా తదర్థే శోచతా మయా ।

ఉపాస్య దేవం దేవీం చ నన్దినం చానునీయ వై ॥ ౪౧॥

కథఞ్చిద్ దుష్టతా తస్య ప్రయత్నేన నివారితా ।

ప్రాపితో హి యథాపూర్వం సనత్పూర్వం కుమారతామ్ ॥ ౪౨॥

తదాహ చ మహాదేవః స్మయన్నివ గణాధిపమ్ ।

అవజ్ఞాయ హి మామేవ తథాహఙ్కృతవాన్మునిః ॥ ౪౩॥

అతస్త్యమేవ యాథాత్మ్యం మమాస్మై కథయానఘ ।

బ్రహ్మణః పూర్వజః పుత్రో మాం మూఢమివ సంస్మరన్ ॥ ౪౪॥

మయైవ శిష్యస్తే దత్తో మమ జ్ఞానప్రవర్తకః ।

ధర్మాధ్యక్షాభిషేకం చ తవ నిర్వర్తయిష్యతి ॥ ౪౫॥

స ఏవం వ్యాహృతో భూయః సర్వభూతగణాగ్రణీః ।

యత్పురాజ్ఞాపనం మూర్ధ్నా ప్రాప్య ప్రతిగృహీతవాన్ ॥ ౪౬॥

తథా సనత్కుమారోఽపి మేరౌ మదనుశాసనాత్ ।

ప్రసాదార్థం గణస్యాస్య తపశ్చరతి దుశ్చరమ్ ॥ ౪౭॥

ద్రష్టవ్యశ్చేతి యుష్మాభిః ప్రాగ్గణేశసమాగమాత్ ।

తత్ప్రసాదార్థమచిరాన్నన్దీ తత్రాగమిష్యతి ॥ ౪౮॥

ఇతి సత్పరమాదిశ్య ప్రేషితా విశ్వయోగినా ।

కుమారశిఖరం మేరోర్దక్షిణం మునయో యయుః ॥ ౪౯॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే నైమిషర్షియాత్రావర్ణనం

నామ చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౪౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

౭.౨.౪౧. ఏకచత్వారింశోఽధ్యాయః | శ్రీశివమహాపురాణమాహాత్యవర్ణనమ్ |

సూత ఉవాచ |

తత్ర స్కన్ధసరో నామ సరః సాగరసన్నిభమ్ |

అమృతస్వాదుశిశిరస్వచ్ఛాగాధలఘూదకమ్ || ౧||

సమన్తతః సజ్జటితం స్ఫటికోపలసంఘయైః |

సర్వర్తుకుసుమైః పుల్లైశ్చాదితాఖిలదిబ్బుఖమ్ || ౨||

శైవలైరుత్పలైః పద్మైః కుముదైస్తారకోపమైః |

తరజ్జరభ్రసజ్కౌశైరాకాశమివ భూమిగమ్ || ౩||

సుఖావతరణారోహైః స్థలైర్నీలశిలామయైః |

సోపానమార్గా రుచిరైః శోభమానాష్టదిబ్బుఖమ్ || ౪||

తత్రావత్తీర్ణైశ్చ యథా తతోత్తీర్ణైశ్చ భూయసా |

స్నాతైః సితోపవీతైశ్చ శుక్లాకౌపీనవల్కలైః || ౫||

జటాశిఖాయనైర్ముణ్డైస్త్రిపుణ్ణికృతమణ్డనైః |

విరాగవివశస్మేరముఖైర్మునికుమారకైః || ౬||

ఘటైః కమలినీపత్రపుటైశ్చ కలశైః శిషైః |

కమణ్డలుభిరవ్యైశ్చ తాద్భుతైః కరకాదిభిః || ౭||

ఆత్మార్థం చ పరార్థం చ దేవతార్థం విశేషతః |

ఆనీయమానసలిలమాత్మపుష్పం చ నిత్యశః || ౮||

అన్తర్జలశిలారూఢైర్నీచానాం స్పర్శశక్కుయా |

ఆచారవద్భిర్మునిభిః కృతభస్మాఙ్గధూసరైః || ౯||

ఇతస్తతోఽపు మజ్జిద్భిరిష్టశిషైః శిలాగతైః |

తీలైశ్చ సాక్షతైః పుష్పైస్త్యక్తదర్భపవిత్రకైః || ౧౦||

దేవాద్యమృషిమధ్యం చ నిర్వర్త్య పితృతర్పణమ్ |

నివేదయేదభిజ్ఞేభ్యో నిత్యస్నానగతాన్ ద్విజాన్ || ౧౧||

స్థానే స్థానే కృతానేకబలిపుష్పసమీరణైః |

సౌరార్హ్యపూర్వం కుర్వద్భిః స్థణ్ణలేభ్యర్చనాదికమ్ || ౧౨||

క్వచిన్నిమజ్జదున్మజ్జత్ప్రస్తగజయూథపమ్ |

ఛత్రస్య మణిదణ్డస్య చన్ద్రస్యేవ శుచేరధః ।
దివ్యసింహాసనారూఢం దేవ్యా సుయశయా సహ ॥ ౨౭॥

శ్రియా చ వపుషా చైవ త్రిభిశ్చాపి విలోచనైః ।
ప్రాకారైరభిక్రత్యానాం ప్రత్యభిజ్ఞాపకం ప్రభోః ॥ ౨౮॥

అవిలఙ్ఘ్య జగత్కర్తురాజ్ఞాపనమివాగతమ్ ।
సర్వానుగ్రహణం శమోఘాః సాక్షాదివ పురఃస్థితమ్ ॥ ౨౯॥

శిలాదతనయం సాక్షాచ్ఛీమచ్ఛూలవరాయుధమ్ ।
విశ్వేశ్వరగణాధ్యక్షం విశ్వేశ్వరమివాపరమ్ ॥ ౩౦॥

విశ్వస్యాపి విధాత్వణాం నిగ్రహానుగ్రహక్షమమ్ ।
చతుర్భూహుముదారాజం చన్ద్రరేఖావిభూషితమ్ ॥ ౩౧॥

కణ్ఠే నాగేన మౌతౌ చ శశాఙ్కేనాప్యలఙ్కృతమ్ ।
సవిగ్రహమివైశ్వర్యం సామర్థ్యమివ సక్రియమ్ ॥ ౩౨॥

సమాప్తమివ నిర్వాణం సర్వజ్ఞమివ సజ్గతమ్ ।
దృష్ట్వా ప్రహృష్టవదనో బ్రహ్మపుత్రః సహర్షిభిః ॥ ౩౩॥

తస్థా ప్రాజ్ఞులిరుత్థాయ తస్యాత్మానమివార్పయన్ ।
అథ తత్రాన్తరే తస్మిన్విమానే చావనిం గతే ॥ ౩౪॥

ప్రణమ్య దణ్డవద్దేవం స్తుత్వా వ్యజ్ఞాపయన్మునీమ్ ।
షట్కులీయా ఇమే దీర్ఘం నైమిషే సత్రమాస్థితాః ।
ఆగతా బ్రహ్మణాదిష్టాః పూర్వమేవాభికాఙ్క్షయా ॥ ౩౫॥

శ్రుత్వా వాక్యం బ్రహ్మపుత్రస్య నస్తీ
ఛిత్వా పాశాన్దృష్టిపాతేన సద్యః ।
తైవం ధర్మం చైశ్వరం జ్ఞానయోగం
దత్త్వా భూయో దేవపార్శ్వం జగామ ॥ ౩౬॥

ససత్కుమారేణ చ తత్సమస్తం
వ్యాసాయ సాక్షాద్గురవే మమోక్తమ్ ।
వ్యాసేన చోక్తం మహితేన మహ్యం
మయా చ తద్వ్యః కథితం సమాసాత్ ॥ ౩౭॥

నావేదవిద్యభ్యః కథనీయమేతత్

పురాణరత్నం పురశాసనస్య |
నాభక్తశిష్యాయ చ నాస్తికేభ్యో
దత్తం హి మోహాన్నిరయం దదాతి || ౩౮ ||

మార్గేణ సేవానుగతేన యైస్తద్
దత్తం గృహీతం పఠితం శ్రుతం వా |
తేభ్యః సుఖం ధర్మముఖం త్రివర్గం
నిర్వాణమస్తే నియతం దదాతి || ౩౯ ||

పరస్పరస్యోపకృతం భవద్భి
ర్మయా చ పౌరాణికమార్గయోగాత్ |
అతో గమిష్యేఽహమవాప్తకామః
సమస్తమేవాస్తు శివం సదా నః || ౪౦ ||

సూతే కృతాశిషి గతే మునయః సువృత్తా
యాగే చ పర్యవసితే మహతి ప్రయోగే |
కాలే కలౌ చ విషయైః కలుషాయమాణే
వారాణసీపరిసరే వసతిం వినేతుః || ౪౧ ||

అథ చ తే పశుపాశముముక్షయా
ఖిలతయా కృతపాశుపతవ్రతాః |
అధిక్యతాఖిలబోధసమాధయః
పరమనిర్వృతిమాపురనిన్దితాః || ౪౨ ||

వ్యాస ఉవాచ |
ఏతచ్చివపురాణం హి సమాప్తం హితమాదరాత్ |
పఠితవ్యం ప్రయత్నేన శ్రోతవ్యం చ తదైవ హి || ౪౩ ||

నాస్తికాయ న వక్తవ్యమశ్రద్ధాయ శలాయ చ |
అభక్తాయ మహేశస్య తథా ధర్మధ్వజాయ చ || ౪౪ ||

ఏతచ్చుత్థ్యా హ్యేకవారం భవేత్ పాపం హి భస్మసాత్ |
అభక్తో భక్తిమాప్నోతి భక్తో భక్తిసమృద్ధిభాక్ || ౪౫ ||

పునః శ్రుతే చ సదభక్తిర్ముక్తిః స్యాచ్చ శ్రుతేః పునః |
తస్మాత్ పునఃపునఃకైవ శ్రోతవ్యం హి ముముక్షుభిః || ౪౬ ||

పశ్చాచ్ఛ్రుతిః ప్రకర్తవ్యా పురాణస్యాస్య సద్ధియా |

పరం ఫలం సముద్దిశ్య తత్ప్రాప్నోతి న సంశయః ॥ ౪౭॥

పురాతనాశ్చ రాజానో విప్రా వైశ్యాశ్చ సత్తమాః ।
సప్తకృత్వస్తదావృత్త్యాలభన్త శివదర్శనమ్ ॥ ౪౮॥

శ్రోష్యత్యథాపి యశ్చేదం మానవో భక్తితత్పరః ।
ఇహాభుక్త్వాఖిలాన్ భోగానన్తే ముక్తింలభేచ్ఛ సః ॥ ౪౯॥

ఏతచ్ఛివపురాణం హి శివస్యాతిప్రియం పరమ్ ।
భుక్తిముక్తిప్రదం బ్రహ్మాసమ్మితం భక్తివర్ధనమ్ ॥ ౫౦॥

ఏతచ్ఛివపురాణస్య వక్తుః శ్రోతుశ్చ సర్వదా ।
సగణః ససుతః సామ్భుః శం కరోతు స శక్కరః ॥ ౫౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే సప్తమ్యాం వాయవీయసంహితాయాముత్తరఖణ్డే వ్యాసోపదేశశ్రీశివమహాపురా
నామైకవత్సారింశోఽధ్యాయః ॥ ౭.౨.౪౧॥

సమాప్తోఽయం శ్రీశివమహాపురాణగ్రంథః ।
ఓం ।

Shri Shiva Mahapuram 7 Vayaviya Samhita
pdf was typeset on February 11, 2026

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

